İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL'DA BİZANS DÖNEMİ SARNIÇLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ VE KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

DOKTORA TEZİ

Kerim ALTUĞ

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimarlık Tarihi Programı

HAZİRAN 2013

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL'DA BİZANS DÖNEMİ SARNIÇLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ VE KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

DOKTORA TEZİ

Kerim ALTUĞ
(502052103)

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimarlık Tarihi Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İlknur KOLAY

HAZİRAN 2013

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 502052103 numaralı Doktora Öğrencisi **Kerim ALTUĞ**, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı **"İSTANBUL'DA BİZANS DÖNEMİ SARNIÇLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ VE KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI"** başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı :	**Prof. Dr. İlknur KOLAY** İstanbul Teknik Üniversitesi	.....
Jüri Üyeleri :	**Prof.Dr. Engin AKYÜREK** İstanbul Üniversitesi	.....
	Prof. Dr. N. Turgut SANER İstanbul Teknik Üniversitesi	.....
	Doç. Dr. Zeynep KUBAN İstanbul Teknik Üniversitesi	.....
	Yrd. Doç. Dr. Ayça TİRYAKİ İstanbul Üniversitesi	.....

Teslim Tarihi : **8 Mayıs 2013**
Savunma Tarihi : **28 Haziran 2013**

ÖNSÖZ

Tez konusunun belirlenmesi ve yürütülmesindeki katkıları, çalışma sürecinde göstermiş olduğu ilgi, destek ve anlayışı ile değerli hocam Prof. Dr. İlknur Kolay, bu çalışmanın her safhasında yanımda olmuştur. Hocalarım, Prof. Dr. Engin Akyürek ve Doç. Dr. Zeynep Kuban, tez izleme jürilerinde belirtmiş oldukları eleştiri ve önerileri ile konunun zenginleştirilmesine katkıda bulunmuşlardır. Kendilerine teşekkürü borç bilirim.

Başta Doç Dr. Ferudun Özgümüş olmak üzere, Prof. Claudia Barsanti ve Prof. Dr. Alessandra Guiglia, Dr. Meltem Gündoğdu ve İsmail Sağdıç çalışmamı çeşitli aşamalarda inceleyerek katkı ve önerilerde bulunmuşlardır. Yrd. Doç Dr. Ahmet Vefa Çobanoğlu, Menekşe Şakar, Zeynep Hatice Kurtbil ve Tuğba Kalınsaz'ın çalışmamda çok değerli yardımları bulunmaktadır. Kendilerine de burada teşekkür etmek isterim.

Ayrıca, akademik çalışmaya teşvik ederek, eğitimim boyunca beni destekleyen, babam Mustafa Kemal Altuğ ve annem Emine Altuğ'a, çalışmamın her aşamasında tüm güçlükleri benimle paylaşarak en büyük destekçim olan eşim Ayçin Altuğ'a teşekkürlerimi sunarım.

Mayıs 2013 Kerim ALTUĞ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ ..... **v**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
ÇİZELGE LİSTESİ ..... **ix**
ŞEKİL LİSTESİ ..... **xv**
ÖZET ..... **xix**
SUMMARY ..... **xxi**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Tezin Amacı 2
1.2 Literatür Özeti ve Kapsam 2
1.3 Yöntem 7
2. ANTİK ÇAĞ'DA SU YAPILARI **9**
2.1 Yerel Su Kaynaklarının Kullanımı 9
2.2 Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem'de Su Mühendisliği 10
2.3 Roma Dönemi'nde Su Mühendisliği 12
2.3.1 Roma isale hatları 12
2.3.2 Şehir içi şebekeleri 14
3. BİZANS DÖNEMİ'NDE İSTANBUL'UN SU TEMİNİ **17**
3.1 Hadrianus İsale Hattı 18
3.1.1 Hadrianus isale hattının güzergahı 21
3.1.2 Tezgahçılar kubbesi 26
3.2 Valens İsale Hattı 28
3.2.1 Valens isale hattının güzergahı 28
3.2.2 Bozdoğan kemeri 35
3.2.3 Şehir içi şebekesinde basınçlı su iletimi 38
4. TARİHİ YARIMADADAKİ SARNIÇLAR **45**
4.1 Tarihsel Kaynakların Işığında Sarnıçlar 49
4.2 Tarihi Yarımada'daki Sarnıçların Mimari Özellikleri 51
4.2.1 Plan özellikleri 52
4.2.2 Yapım teknikleri 55
4.2.2.1 Duvar örgü sistemi 55
4.2.2.2 Payanda 58
4.2.2.3 Tekil taşıyıcılar 59
4.2.2.4 Sütun başlıkları 64
4.2.2.5 Kemerler 73
4.2.2.6 Örtü 75
4.2.3 Havalandırma menfezleri 79
4.2.4 Besleme ve tahliye kanalları 79
4.3 Kapalı Sarnıçlarda Yer Altı ve Yağmur Suyu Faktörü 88
4.4 Sarnıçların Depolama Kapasiteleri 90

5. SARNIÇLARA GÖRE İSTANBUL'UN BİZANS DÖNEMİ KENT DOKUSU 95
6. DEĞERLENDİRME 119
6.1 Konut, Kamusal Yapı ve Manastırlarda Sarnıçların Rolü 122
6.2 Sarnıçların İncelenmesinde Karşılaşılan Problemler 124
7. SONUÇLAR 125
KAYNAKLAR 131
EKLER 141
ÖZGEÇMİŞ 461

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge A.1 : Gülhane Parkı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 142
Çizelge A.2 : Topkapı Sarayı Bodrum I Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 144
Çizelge A.3 : Topkapı Sarayı Bodrum II Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 146
Çizelge A.4 : Hagios Georgios Manastırı Alt Yapısı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 148
Çizelge A.5 : Manganlar Sarayı Alt Yapısı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 150
Çizelge A.6 : Hagios Georgios Manastırı Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 152
Çizelge A.7 : Eski Depolar Komutanlığı Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 154
Çizelge A.8 : Eski Gülhane Askeri Hastanesi Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 156
Çizelge A.9 : Eski Gülhane Askeri Hastanesi Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 158
Çizelge A.10: Benzinlik, Barutluk Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 160
Çizelge A.11: İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ek Bina Sarnıçları: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 162
Çizelge A.12: İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ek Binası Büyük Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 164
Çizelge A.13: Topkapı Sarayı, Kubbealtı Önündeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 166
Çizelge A.14: Saray Mutfaklarına Giden Yol Üzerindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 168
Çizelge A.15: Cephanelik Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 170
Çizelge A.16: Gözdeler Taşlığı Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 172
Çizelge A.17: Hırka-i Saadet Dairesi Önündeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 174
Çizelge A.18: Babüssaade'ye Giden Yol Üzerindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 176
Çizelge A.19: Kimyahane Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 178
Çizelge A.20: Eski Darphane'nin Köşesindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 180
Çizelge A.21: Hagia Eirene Bitişiğindeki 10 No.'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 182
Çizelge A.22: Hagia Eirene Kazı Alanındaki 11 No.'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 184
Çizelge A.23: Hagia Eirene Güneydoğusundaki "L" Şeklindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 186

Çizelge A.24: İstanbul Arkeoloji Müzeleri Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 188
Çizelge A.25: Soğukçeşme Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 190
Çizelge A.26: Nöbethane Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 192
Çizelge A.27: Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 194
Çizelge A.28: Muhterem Efendi Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler. 196
Çizelge A.29: Bestekar Osman Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler... 198
Çizelge A.30: Turing Konuk Evi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 200
Çizelge A.31: Salkım Söğüt Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 202
Çizelge A.32: Ayasofya İç Nartheksin Altındaki Mekan: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 204
Çizelge A.33: Ayasofya'nın Güneydoğusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 206
Çizelge A.34: Saraçhane Çıkmazı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 208
Çizelge A.35: Bukoleon Sarayı Merdiveni Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 210
Çizelge A.36: Torun Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 212
Çizelge A.37: Nakilbent Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 214
Çizelge A.38: Marmaray, Yenikapı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 216
Çizelge A.39: Lausos Sarayı Büyük Salonu "Sarnıcı": (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 218
Çizelge A.40: Lausos Sarayı Rotundası Kuzeyindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 220
Çizelge A.41: Eresin Otel Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 222
Çizelge A.42: Çayıroğlu Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 224
Çizelge A.43: Kapı Ağası Mahmut Ağa Camii Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 226
Çizelge A.44: Küçük Ayasofya Ayazması Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 228
Çizelge A.45: Hippodrom Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 230
Çizelge A.46: Katip Sinan Cami Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 232
Çizelge A.47: Dizdariye Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 234
Çizelge A.48: Tahsin Bey Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 236
Çizelge A.49: Doğramacı Emin Çıkmazı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 238
Çizelge A.50: Araç İş Hanı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 240
Çizelge A.51: Üstad Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 242
Çizelge A.52: Gedikpaşa Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 244
Çizelge A.53:.Binbirdirek (Philoksenos?) Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 246
Çizelge A.54: Işık Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 248
Çizelge A.55: Şerefiye Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 250
Çizelge A.56: Mercan Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 252
Çizelge A.57: Nuruosmaniye Caddesi'ndeki Küçük Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 254
Çizelge A.58: Cağaloğlu Anadolu Lisesi Bahçesindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 256
Çizelge A.59: Cağaloğlu Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 258
Çizelge A.60: Nuruosmaniye Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 260

Çizelge A.61: İstanbul Lisesi Yurt Binası Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 262
Çizelge A.62: İstanbul Lisesi Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler . 264
Çizelge A.63: Besler Han Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 268
Çizelge A.64: Acımusluk Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 270
Çizelge A.65: Tarakçı Cafer Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 272
Çizelge A.66: Daye Kadın Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 274
Çizelge A.67: Mengene Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 276
Çizelge A.68: Bible House Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 278
Çizelge A.69: Süleymaniye Sıbyan Mektebi Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 280
Çizelge A.70: Fetva Yokuşu Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 282
Çizelge A.71: Hoca Hamza Mescidi Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 284
Çizelge A.72: İMÇ Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 286
Çizelge A.73: Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 288
Çizelge A.74: İmaret Sabunhanesi Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 290
Çizelge A.75: Kirazlı Mescid Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 292
Çizelge A.76: Beyazıt Sarnıcı I: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 294
Çizelge A.77: Beyazıt Sarnıcı II: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 296
Çizelge A.78: Beyazıt Sarnıcı III: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 298
Çizelge A.79: Beyazıt B Kilisesi'nin Kuzeyindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 300
Çizelge A.80: Ordu Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 302
Çizelge A.81: Akgün Otel Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 304
Çizelge A.82: Sarnıçlı Han Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 306
Çizelge A.83: Adem İş Hanı Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler .. 308
Çizelge A.84: Harikzadeler Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 310
Çizelge A.85: Delikanlı Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 312
Çizelge A.86: Onaltı Mart Şehitleri Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 314
Çizelge A.87: Sokullu Oteli Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 316
Çizelge A.88: Star İş Merkezi Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 318
Çizelge A.89: Antik Otel Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 320
Çizelge A.90: Türk Telekom Kumkapı Santrali Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 322
Çizelge A.91: Turkuaz İş Merkezi Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 324
Çizelge A.92: Mesihpaşa Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 326
Çizelge A.93: Ağa Yokuşu Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 328
Çizelge A.94: Myrelaion Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 330
Çizelge A.95: Murat Paşa Camii Yanındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 332
Çizelge A.96: Büyük Reşit Paşa Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 334
Çizelge A.97: Vidinli Tevfik Paşa Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 336
Çizelge A.98: Polyeuktos Kilisesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 338

Çizelge A.99 : İnebey Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 340
Çizelge A.100: Sancaktar Tekkesi Sokak Sarnıçları: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 342
Çizelge A.101: Vefa Meydanı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 344
Çizelge A.102: Müşkile Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 346
Çizelge A.103: Asya Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 348
Çizelge A.104: Defter Emini Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 350
Çizelge A.105: Zeyrek (Pantokrator) Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 352
Çizelge A.106: Bıçakçı Çeşme Sokak Sarnıç ve Ayazması: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 354
Çizelge A.107: Tepedelen Çeşmesi Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 356
Çizelge A.108: Üsküplü Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 358
Çizelge A.109: Seferikoz Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 360
Çizelge A.110: Sofular Caddesi'ndeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler ... 362
Çizelge A.111: Bıçakçı Alaeddin Mescidi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 364
Çizelge A.112: Çiftesaraylar Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 366
Çizelge A.113: Koca Mustafa Paşa Camii Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 368
Çizelge A.114: Asker Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 370
Çizelge A.115: Mermer Kule Sarnıçları: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 372
Çizelge A.116: Studios Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 374
Çizelge A.117: Ali Fakih Camii Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 376
Çizelge A.118: Fatih Sitesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 378
Çizelge A.119: Nişancı Mehmet Paşa Camii'nin Kuzeyindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 380
Çizelge A.120: Büyük Otlukçu Yokuşu Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 382
Çizelge A.121: Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?): (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler. 384
Çizelge A.122: Eski Ali Paşa Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler... 386
Çizelge A.123: Mokios (Altımermer) Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler ... 388
Çizelge A.124: Hüseyin Kazım Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler .. 390
Çizelge A.125: Fethiye Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 392
Çizelge A.126: Fethiye Camii Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 394
Çizelge A.127: Fethiye İlköğretim Okulu Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 396
Çizelge A.128: Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 398
Çizelge A.129: Köroğlu Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 400
Çizelge A.130: Aspar Sarnıcı (Çarşamba Çukurbostanı): (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 402
Çizelge A.131: Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki I No.'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 404
Çizelge A.132: Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki II No'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 406
Çizelge A.133: Kirmasti Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler .....
Çizelge A.134: Kambur Mustafa Paşa (Yayla) Camii Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler..... 408

Çizelge A.135: Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç (Ortaçeşme-Etmeydanı Sarnıcı): (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 410
Çizelge A.136: At Pazarı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 412
Çizelge A.137: Fatih Camii Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 414
Çizelge A.138: Haydar Hamamı Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 416
Çizelge A.139: Eski İmaret Camii Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 418
Çizelge A.140: Haydar Bostanı Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler. 420
Çizelge A.141: Ayakapı Şapeli Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 422
Çizelge A.142: Sinan Paşa Mescidi'nin Doğusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 424
Çizelge A.143: Tezgahçılar Kubbesi: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 426
Çizelge A.144: Şeyh Süleyman Mescidi'nin Kuzeyindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 428
Çizelge A.145: İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 430
Çizelge A.146: İbadethane Sokağı II No.'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 432
Çizelge A.147: İbadethane Sokağı III No.'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 434
Çizelge A.148: Hacı Hasan Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 436
Çizelge A.149: Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 438
Çizelge A.150: Unkapanı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 440
Çizelge A.151: Kefeli Camii'nin Doğusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 442
Çizelge A.152: Aetius (Pulkheria?) Sarnıcı (Karagümrük Çukurbostanı): (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 444
Çizelge A.153: İpek Bodrumu: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 446
Çizelge A.154: Kemankeş Mustafa Paşa Camii'nin (Odalar Mescidi) Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 448
Çizelge A.155: Kariye Güney Şapeli (Pareklesion) Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 450
Çizelge A.156: Kariye Cami Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 452
Çizelge A.157: Anemas Kulesi'nin Doğusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 454
Çizelge A.158: Anemas Kulesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler 456

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : Ephesos Artemis Tapınağı'ndan kurşun boru örneği ve Bergama Akropolü su hattının çizimi (Garbrecht-Fahlbusch-Hecht-Thies, 2001) 11
Şekil 2.2 : Fransa, Nimes'deki Roma Dönemi su kemeri Pont du Gard'ın görünümü 13
Şekil 2.3 : Piscina Mirabilis'in planı (Fahlbusch, 1987) ve günümüzdeki görünümü 14
Şekil 2.4 : Yazıtlı kurşun fistula örneği. Muzeo Nazionale, Roma 15
Şekil 2.5 : Ankara Roma Hamamı Müzesi'nde taş künkler 16
Şekil 3.1 : Mazul Kemer 19
Şekil 3.2 : Zeyrek Camii'nin kuzeyinde tespit edilen galeri kalıntısının çizimi (Forchheimer-Strzygowski, 1893) ve Bıçakçı Çeşme Sokak'taki galeri .. 21
Şekil 3.3 : Süleymaniye Kütüphanesi Yazma ve Nadir Eserler Patoloji Araştırma Merkezi inşaatı sırasında ortaya çıkarılan galeri 22
Şekil 3.4 : Hadrianus isale hattının tahmini güzergahı, Kırkçeşme güzergahına göre, Crow - Bardill - Bayliss (2008) den uyarlanmıştır 24
Şekil 3.5 : Hippodrom, Sphendone duvarı içerisindeki galerinin görünümü 25
Şekil 3.6 : Sultanahmet, Oğul Sokak'ta bulunan galeri kalıntısı 26
Şekil 3.7 : Tezgahçılar Kubbesi 27
Şekil 3.8 : Naumann kazılarında ortaya çıkarılan galeri kalıntıları (Naumann, 1976) 32
Şekil 3.9 : Valens isale hattının tarihi yarımada üzerindeki güzergahı. Crow - Bardill - Bayliss (2008) den uyarlanmıştır 33
Şekil 3.10: Osmanlı Döneminde İkinci Tepe'den Topkapı Sarayı'na su iletimi sağlayan kulenin görünümü 35
Şekil 3.11: Bozdoğan Kemeri'nin günümüzdeki görünümü 36
Şekil 3.12: Bozdoğan Kemeri'nin batı tarafında açığa çıkan galerinin görünümü ... 37
Şekil 3.13: Büyük Reşit Paşa Caddesi'nde 2012 yılında yürütülen kazılarda ortaya çıkarılan basınçlı su şebekesine ait buluntular 40
Şekil 3.14: Ayasofya Müzesi bahçesindeki mermer künkler. 41
Şekil 3.15: Tiyatro Aralığı Sokak'ta 1975 yılında ortaya çıkarılan mermer künkler ve galeriye ait kalıntı (Koruma Kurulu arşivi) 42
Şekil 4.1 : XIX.yy.'da İpek Bodrumu'nda iplikçi (G. Berggrem) ve günümüzde Gaziantep yöresinde geleneksel yöntemlerle sürdürülen iplikçilik..... 48
Şekil 4.2 : Mokios (Altımermer) Sarnıcı ve Kambur Mustafa Paşa (Yayla) Camii Altındaki Sarnıç'ta köşe pahlama uygulamaları 53
Şekil 4.3 : Açık sarnıçlardan Aetius ve Aspar Sarnıçları'nda duvar örgü sistemleri 56
Şekil 4.4 : Mokios (Altımermer) Sarnıcı'nda duvar örgü sistemi detay görünümü . 57
Şekil 4.5 : Vidinli Tevfik Paşa Caddesi Sarnıcı duvarında hidrolik sıva kalıntısı ... 58
Şekil 4.6 : Sofular Caddesi'ndeki Sarnıç (Müller-Wiener, 1977) ve Zeyrek (Pantokrator) Sarnıcı'nda (Koruma Kurulu arşivi) payandalar 59

Şekil 4.7 : İpek Bodrumu (Shatzmann, 1935) ve İstanbul Lisesi Altındaki Sarnıç'ta kaide olarak sütun başlığı kullanımı 60
Şekil 4.8 : Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'ndaki devşirme mimari elemanlar 61
Şekil 4.9 : Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'ndaki stilize ağaç gövdesi bezemeli sütun. 62
Şekil 4.10: Binbirdirek (Philoksenos?) Sarnıcı'nda iki parçalı sütun uygulaması 63
Şekil 4.11: İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç ile Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç'taki payelerin görünümleri 64
Şekil 4.12: V. yy.'a tarihlenen iki sarnıç, Binbirdirek (Philoksenos?) ve Şerefiye Sarnıcı'ndan trapezoidal ve impost blok taşıyan Korinth üslubundaki sütun başlıkları 65
Şekil 4.13: Yerebatan (Bazilika) Sarnıcında devşirme başlıklara iki örnek: II. ve III. yy.'a tarihlenen Korinth sütun başlıkları 65
Şekil 4.14: Sarnıçlı Han Sarnıcı. Devşirme sütun başlıklarında yüzey hasarları. 66
Şekil 4.15: Myrelaion Sarnıcı'nda VI. yy.'a tarihlenen akanthus bezemeli impost ve İonik İmpost tipte başlıklar 67
Şekil 4.16: İpek Bodrumu'nda V. yy.'a tarihlenen Korinth (üstte) ve XII. yy.'a tarihlenen panel başlıkların bir arada kullanımı (Artamonoff, 1937; Kautzch, 1936) 68
Şekil 4.17: İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç'da VI. yy.'a tarihlenen ajurlu sepet formundaki başlık ve aynı döneme ait Kompozit tipte sütun başlığı 69
Şekil 4.18: Bible House Sarnıcı'ndan VI. yy.'a tarihlenen İonik İmpost tipte başlıklar (Özgümüş, 2005; Artamonoff, 1938) 69
Şekil 4.19: Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?) V. yy. karakteri sergileyen Korinth sütun başlıkları ile VI. yy.'a tarihlenen rüzgardan dönmüş akanthus bezemeli sütun başlığı 70
Şekil 4.20: Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki I No.'lu Sarnıç'tan VI.yy. ajur tekniği kopyası niteliğindeki sepet formlu sütun başlığı (Sav, 2010) 71
Şekil 4.21: Süleymaniye Sıbyan Mektebi Avlusundaki Sarnıç (Aras Neftçi arşivi) ve İskenderiye, El Nebi Sarnıcı'nda kemer uygulamalarının karşılaştırılması 74
Şekil 4.22: Vidinli Tevfik Paşa Caddesi Sarnıcı ve Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki I No.'lu Sarnıç'ta kemer uygulamaları. 74
Şekil 4.23: Beyazıt I No.'lu Sarnıç'ta kemer üzengi hizasında gergi kirişi yuvaları 75
Şekil 4.24: Gedikpaşa Caddesi Sarnıcı ve İmaret Sabunhanesi Sarnıcı'nda beşik tonozlu örtü sistemi (Koruma Kurulu arşivi) 76
Şekil 4.25: Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç ve Eşrefiye Sarnıcı'nda yelken tonoz uygulamaları 77
Şekil 4.26: Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?) ve Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'nda çapraz tonoz uygulamaları 77
Şekil 4.27: Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç (Choisy, 1893) ile İbadethane Sokağı II No.'lu Sarnıç'ta kubbe uygulamaları 78
Şekil 4.28: Soğukçeşme Sokağı Sarnıcı ile İbadethane Sokağı II No.'lu Sarnıç'ta havalandırma pencereleri 79
Şekil 4.29: Aspar Sarnıcı'nın kuzey köşesindeki silindirik kulenin görünümü 81
Şekil 4.30: Bible House ve Kirazlı Mescid Sarnıçlarına su sağlayan künk kalıntıları 82
Şekil 4.31: Eski İmaret Camii Altındaki Sarnıç'ta besleme kanalının görünümü 83
Şekil 4.32: Zeyrek (Pantokrator) Sarnıcı'ndaki tonozlu dehlizlerin görünümü 84

Şekil 4.33: Studios Sarnıcı'nın kuzeydoğusunda yer alan ayazmasının günümüzdeki görünümü 85
Şekil 4.34: Nakilbent Sokağı Sarnıcı'nın doğu duvarında, örülerek kapatılmış durumdaki açıklığın görünümü 86
Şekil 4.35: Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç ile Hoca Hamza Mescidi Altındaki Sarnıç'ta su çekme menfezleri 87
Şekil 4.36: Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç ve Tarakçı Cafer Sokak Sarnıcı'nda (İstanbul Arkeoloji Müzeleri Arşivi) özgün merdiven görünümleri 88
Şekil 4.37: Onaltı Mart Şehitleri Caddesi Sarnıcı ile Kariye Güney Şapeli (Pareklesion) Altındaki Sarnıç'ta yağmur suyu aktarımı sağlayan künkler. 89
Şekil 4.38: Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç'taki sütun başlıkları ve impost bloklar üzerinde kalker birikimi 92
Şekil 5.1 : Birinci Tepe (Akropolis) üzerinde yer alan sarnıçların konumları 96
Şekil 5.2 : Büyük Saray bölgesi: Müller-Wiener Haritası (Müller-Wiener, 1977) ve bölgede tespit edilen sarnıçların konumları 97
Şekil 5.3 : Hartmann Schedel'in gravürüne gore XV. yy.'da kentin görünümü (Schedel, 1493) 98
Şekil 5.4 : Ostia antik kentinden Roma Dönemi çok katlı yapı tipi olan insulalar.... 99
Şekil 5.5 : Kentin güneybatı kesiminde tespit edilen sarnıçların konumları 101
Şekil 5.6 : Mese güzergahı üzerinde tespit edilen sarnıçların konumları 102
Şekil 5.7 : Dördüncü ve Altıncı Tepeler arasında Haliç'e bakan yamaçlarda tespit edilen sarnıçların konumları 104
Şekil 5.8 : Eminönü-Unkapanı arasındaki *Zeugma* bölgesinde sarnıçların konumları 105
Şekil 5.9 : Marmaray Projesi, Sirkeci kazılarında ortaya çıkarılan, sivil mimariye ait yapı grupları (İstanbul Arkeoloji Müzeleri arşivi) 106
Şekil 5.10: Şehzadebaşı civarındaki *Konstantinianai* ve *Philadelphion* bölgelerinde tespit edilen sarnıçların konumları 107
Şekil 5.11: Markianus Forumu (Kıztaşı) civarında tespit edilen sarnıçların konumları 108
Şekil 5.12: Onofrio Panvinio'nun gravürüne gore XVII. yy. başında Hippodrom ve Mese'nin görünümü (Panvinio, 1600) 109
Şekil 5.13: Giovanni Vavassore'nin gravürüne gore XVI. yy.'da kentin panoramik görünümü (Mango, 1990) 111
Şekil 5.14: Berger'e göre İstanbul'un Bizans Dönemi şehir planı (Berger, 1997) . 113
Şekil 5.15: Lausos Sarayı olarak tanımlanan yapı grubunun arkasında tespit edilen sıra dükkanlar ve Mese'nin planı (Naumann, 1965) 114
Şekil 5.16: 1929 yılında Çatalçeşme Sokak'ta gerçekleştirilen kazıda ortaya çıkarılan buluntuların planı (Bardill, 1997) 114
Şekil 5.17: Troas Portikosu'na ait oldukları kabul edilen granit sütunların 1982 yılındaki görünümü (Mango, 2000) 115
Şekil 5.18: Büyük Reşit Paşa Caddesi kazılarında ortaya çıkarılan cadde kalıntısı 116
Şekil B.1 : Harita 459

İSTANBUL'DA BİZANS DÖNEMİ SARNIÇLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ VE KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

ÖZET

Bu çalışmada temel olarak, İstanbul tarihi yarımadadaki Bizans Dönemi sarnıçları ve sarnıç olarak kullanılmış mekanların tespiti, elde edilen veriler ışığında plan özellikleri, yapım teknikleri ve kullanılan malzeme açısından varılan sonuçların değerlendirilmesi, aynı zamanda bazı sarnıçların Bizans Dönemi yapılarının alt yapılarını teşkil ettikleri göz önünde bulundurularak, incelenen sarnıçların Bizans İstanbul'unun şehir dokusunun anlaşılabilmesine yapabileceği katkının irdelenmesi amaçlanmaktadır. İstanbul'un Bizans Dönemi'nde kent dışından isale edilen suyun kent içindeki dolaşımı, sarnıçların beslenme ve su tahliyesi ise konunun tamamlayıcı bilgilerini oluşturmaktadır.

Araştırma bölgesi olan İstanbul tarihi yarımadada yer alan Bizans Dönemi sarnıç kalıntılarının tespiti sürecinde mevcut literatürün gözden geçirilmesinin yanı sıra, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivlerini kapsayan bir tarama çalışması gerçekleştirilmiş, böylece tarihi yarımadada yapılan temel kazıları esnasında gün ışığına çıkarılan ve yayınlara geçmemiş olan sarnıç kalıntılarına dair veriler toplanmıştır. Bu sürece eş zamanlı olarak sürdürülen saha çalışmaları kapsamında, sarnıç kalıntıları yerinde incelenerek belgelenmiştir. Gerçekleştirilen saha çalışmaları esnasında tespit edilen ve yayınlarda rastlamadığımız Bizans Dönemi'ne ait bazı mimari kalıntılar da kayıt altına alınarak ileride kullanılmak üzere tasnif edilmiştir.

Çalışma sonucunda elde edilen veriler sınıflandırılarak tarihi yarımadada bulunan Bizans Dönemi sarnıçlarının tam bir kataloğu hazırlanmış, ArcMAP GIS uygulaması ile tarihi yarımada topografik haritası üzerinde koordinatlı olarak işlenerek akıllı veri haline getirilmiştir.

Sonuç olarak, tez kapsamında açık sarnıçlar ile birlikte toplam 158 adet sarnıç kataloglanarak analizleri gerçekleştirilmiştir; bu sarnıçların 57 adedi yayınlanmamış yapılar olup, yapılmakta olan kazılar sonucunda yeni sarnıçlar da ortaya çıkarılabilmektedir.

İstanbul tarihi yarımadadaki Bizans Dönemi sarnıçlarının bütüncül olarak ele alınarak değerlendirildiği bu çalışma sonucunda elde edilen bilgiler, IV. ve XV. yüzyıl aralığı gibi geniş bir zaman diliminde Bizans mimarisinde yapım teknikleri ile aynı zamanda İstanbul'un Ortaçağ kent dokusu üzerine ileride gerçekleştirilecek çalışmalarda pratikte istifade edilebilecek önemli sonuçlar ortaya koymuştur.

ARCHITECTURAL FEATURES OF BYZANTINE CISTERNS AT HISTORICAL TOPOGRAPHY OF ISTANBUL

SUMMARY

This Ph.D. thesis is an attempt to establish a framework of Byzantine cisterns and converted substructures at historical topography of Istanbul, in order to analyse them within the context of planning, construction techniques and materials used.

The process of investigation focused on the historical peninsula, with addition of published material, detailed research at the archives of Ministry of Culture has been conducted to collect data on unpublished structures appeared during the excavations for modern constructions. At the same time, current conditions of these structures systematically recorded with the survey was carried out. This survey has also resulted in some of new discoveries of Byzantine structures.

The detailed data was collected including a full record of the Byzantine cisterns within Theodosian Walls. All of these structures have been digitised with their plans on topographical map of historical peninsula by ArcMAP GIS documentation.

As result, 158 Byzantine cisterns and substructures served as cisterns have been identified, catalogued and analyzed within the context of this study, including open-air reservoirs in the vicinity of the urban centre. 57 of these structures are unpublished and with the new excavations, more cisterns would be discovered in any time.

The historical peninsula where the city Byzantium-Constantinople was founded, is a land lack of water sources. The sources of water for the city included long distance water supplying lines, wells and cisterns. The water supplying system based on Roman aqueducts established already from the 2nd, 4th and 5th centuries. After 7th century, water supply infrastructure gradually collapsed and the cisterns became the major water supply in the city.

The three survived open-air cisterns were large reservoirs located on the hills of western part of Constantinople called of Aetios, Aspar and the largest of all, the cistern of Mokios. All of these reservoirs were built in 5th century and located between Constantinian and Theodosian Walls. Open cisterns collected the spring water was conveyed from outside of the city formed Thracian supply (Valens) line mentioned in chapter 3. They represent similar construction technique consist of alternating bands of brick and stone, a technique typical of the early 5th century buildings in the city.

Although there are two large open cisterns known within the walls of Constantine, the only example of uncovered cistern partly remained on the northern side of the Mese named, Cağaloğlu Sarnıcı. Part of this cisterns east wall built in the early 5th century building technique of alternating bands of brick and stone can be seen on Babiali Caddesi.

The covered cisterns were more numerous in Istanbul, mostly subterranean and represent square or rectangular ground plan. They were commonly brick built and

sometimes coarse rubble and mortar was employed alternately with brick bonding courses. Floors were sometimes paved with brick tiles or stone. Interiors of the cisterns were divided into naves and the vaulting of the cistern supported by rows of columns or in few examples brick or stone built piers. However, some of the cisterns are smaller in sizes, comprise no supports. Supports sometimes placed on high plinths with column bases, were spaced generally 2-4 m. apart. The columns are communly reused marble and granite of various sized and dimensions. The columns were usually topped by reused late antique capitals showing physical damage of varying degrees. For this reason architectural sculpture is less reliable for dating the structures. Cisterns could be dated generally by examining their masonry style and brick dimensions.

Predominant type of the capital recorded in 29 of the cisterns is Ionic Impost type. Almost a complete panorama of Ionic Impost capitals originated in the first years of 5th century, untill late 6th century can be seen in the cisterns. Corinthian capitals seen in 19 example mark the evolution from the classical traditional structure to the forms elaborated at the turn of the 5th century. Another classic category of the capitals, those of the Composite type, seen only in 2 cisterns. Noteworthy, other capitals are “Melon” and panel capitals seen in few examples. Capitals usually carry impost blocks at square in form as transition elements.

The remains of sockets above the capitals in the cisterns attest to the use of wooden tie-beams between the supports, possibly to ensure that the structure would move uniformly in case of an earthquake. Brick arches spanned the gap between columns and each of the square bays thus formed were canopied by brick vaults in types of cross, sail, barrell or in some examples by domes. Some vaults have openings to drew water from the cistern. The walls are plastered at the height of spring of vaults by thick layer of water proof mortar, which is also indicator of maximum storage level. In some examples remains of a staircase were attached to the wall as original feature.

Because of most of the cisterns were largely subterranean, surrounding earth contained the outward forces exerted by the water within. If a cistern was built on a hillside, and so only partially embedded in earth, the exposed facing walls were buttressed. In order to increase resistance to the pressure of water, walls were reinforced at the corners, which were typically angled or curved. If the exterior walls projected above the ground surface, window would be inserted on projecting walls between the arches for keeping the water aerated and also for providing a suitable overflow when it have been required.

Unfortunately detailed examinations of the cisterns are not always possible as a result of the accumulation of debris in most of the both open and covered cisterns. There is little evidence about inflow and outflow channels in covered cisterns and none of the three survived open cisterns show either inflow or outflow points.

Its is possible that many of the subterranean cisterns served as the substructures of buildings. Many of the churches in the city were also had water cisterns. These cisterns were either originally built as such or were otherwise converted underground chambers, most often crypts. So, a number of these substructures served as cistern could point a missing church once stood on. Some of these cisterns also show clear evidence for collection of water from roofs.

Surviving remains of the cisterns and substructures served as cisterns provide not only the great significance for understanding of water storage and circulation in the

city but also standardization of architecture in Byzantine Constantinople. Furthermore, cisterns were also used for establishing the layout of streets by scholars. The cisterns identified and catalogued in this study within Theodosian Walls are belong widely different dates and street lines might have changed greatly in the city over the time. Particularly, the cisterns lie on the route of Mese, align with the main street of city which was firmly established by excavations. Even so, it is thought that building alignments offers not always certain evidence for street alignments and even major cisterns cannot be used to establish street alignments without employing other evidence in support of this. However, the topographical map showing the cisterns on historical peninsula revealed hints on mainly settled zones and helped to reconstruct an outline of the urban structure.

This study presented a considerable opportunity not only to promote discussion and debate on construction techniques between IV and XV th. century, but also on the urban tissue of Byzantine Constantinople. The creation of such a map as a vehicle for debate would undoubtedly both benefit and facilitate the future studies of the city's Byzantine topography.

1. GİRİŞ

Sarnıç kavramı, genel anlamda bulunduğu çevre ya da ait olduğu yapının su ihtiyacını karşılamak amacıyla inşa edilmiş su depolama yapılarını ifade etmektedir. Bu çalışmanın konusu olan İstanbul'daki Bizans Dönemi sarnıçları, kentin kuruluşundan itibaren su ve alt yapı sisteminin en önemli unsurları olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Sınırlı su kaynaklarına sahip olan İstanbul'un su ihtiyacının Roma Dönemi'nden itibaren inşa edilen isale hatları ile şehir dışından sağlanmakta olduğu bilinmektedir. İsale hatlarının yakınlarında ise, bulundukları kot ve dönemleri itibari ile bu hatlardan beslenen pek çok sarnıcın bulunması mümkündür. Ayrıca, özellikle Orta Bizans Dönemi'nden itibaren İstanbul'u kuşatan çeşitli kavimler tarafından, şehre su sağlayan isale hatları sürekli olarak tahrip edilmiş, bunların yalnızca bir bölümü onarılabilmiştir. Roma Dönemi'nde inşa edilmiş en uzun su yolu olan Valens isale hattının X. yy.'a değin faaliyette olduğu bilinmektedir. Ancak zamanla bu hattın da tahrip olmasının ardından kent içerisinde biriktirme su kullanımına ağırlık verilerek, kentte sayısız kapalı sarnıç inşa edilmiş, bazı alt yapılarının içleri de su geçirmez harç ile sıvanarak sarnıç haline getirilmiştir. Bu sarnıçlardan günümüze ulaşabilenlerin bir kısmı araştırmalara konu olduğu halde, kayıtlara geçmeden ortadan kalkmış ya da hala keşfedilmeyi bekleyen daha pek çok sarnıç bulunduğu tahmin edilmektedir.

Tarihi yarımadada yapılan inşaat temel kazılarında kimi zaman sarnıçlara rastlanmaktadır. Ancak bu yapılar kayda geçseler dahi çoğunlukla müze ya da koruma kurulu arşivlerindeki ilgili parsel dosyalarında kalmakta ve akademik camiaya tanıtılmamaktadırlar. Temel kazıları sonucu ortaya çıkarılmış sarnıçların bir kısmına ait kalıntıların korunması suretiyle üzerlerine inşaat yapılmasına izin verilebilmektedir. Günümüzde pek çok apartman ve iş hanının bodrum katlarında bulunan bu kalıntılar yayınlara geçmemiş olduklarından, arşiv taraması yapılmadıkça tespit edilebilmeleri mümkün olmamaktadır. Ancak, arşivlerde çalışma yapmak istenildiğinde ise çeşitli engellerle karşılaşılabilmektedir. Bu bakımdan, mevcut literatüre ilave olarak, arşiv taraması ile tespit edilen kalıntıların yerinde incelenmesi

sonucu tarihi yarımadadaki Bizans Dönemi sarnıçlarının tam ve detaylı bir kataloğunun hazırlanması, ayrıca elde edilen arkeolojik malzemenin analizinin yapılmasını amaçlamış olan bu çalışma, sarnıçlar üzerine ileride gerçekleştirilecek çalışmalara bir temel oluşturması beklentisi ile gerçekleştirilmiştir.

1.1 Tezin Amacı

Tarihi yarımadadaki Bizans Dönemi sarnıçları üzerine kaynakların ve mevcut arkeolojik verilerin derlenerek sarnıçların tam bir kataloğunun hazırlanması, bu güne kadar müstakil bir çalışmanın konusu olmadığı gibi, sarnıçlardaki yapım teknikleri ve şehir içerisindeki su şebekesinin nasıl çalıştığı konusunda da kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır.

Bu çalışmada temel olarak, İstanbul tarihi yarımadadaki Bizans Dönemi sarnıçları ve sarnıç olarak kullanılmış mekanların tespiti, elde edilen veriler ışığında plan özellikleri, yapım teknikleri ve kullanılan malzeme açısından varılan sonuçların değerlendirilmesi, aynı zamanda sarnıçların bazı Bizans Dönemi yapılarının alt yapılarını teşkil ettikleri göz önünde bulundurularak tespit edilen sarnıçların Bizans İstanbul'unun şehir dokusunun anlaşılabilmesine yapabileceği katkının irdelenmesi amaçlanmaktadır. İstanbul'un Bizans Dönemi'nde kent dışından isale edilen suyun kent içindeki dolaşımı, sarnıçların beslenme ve su tahliyesi ise konunun tamamlayıcı bilgilerini oluşturmaktadır.

1.2 Literatür Özeti ve Kapsam

İstanbul'da Bizans dönemi sarnıçları hakkında bilinen bir çok yayın olmasına karşın, bu yayınlar birbirini tamamlayıcı niteliktedir. İstanbul sarnıçları üzerine bilimsel çalışmalar, XVI. yy.'a dayanmaktadır. İlk ciddi çalışma, 1544-1550 yıllarında Bizans kalıntılarını araştırmak üzere İstanbul'a gelen Hollandalı gezgin Petrus Gyllius tarafından yapılmıştır. Gyllius, İstanbul'da yaptığı gözlemleri tarihsel kaynaklarla birleştirerek sarnıçlar ile ilgili bazı tespitlerde bulunmuş, özellikle Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'nı detaylı olarak tasvir etmiştir.

1813 ile 1817 yılları arasında İstanbul'da Fransız büyükelçisi olarak bulunan Andreossy'nin, su yapıları ve isale hatlarını da tanıttığı eseri ile, Osmanlı Dönemi isale hattı üzerinde durmakla beraber, bazı sarnıçları da listelemiştir.

Yine bu dönemde Kuppas, sarnıçların yapım teknikleri hakkında bilgiler aktarmıştır.

İstanbul'daki sarnıçlar üzerine yapılmış olan en önemli incelemelerin başında ise, Forchheimer ve Strzygowski'nin 1893 yılında birlikte yayınladıkları kitap gelmektedir. Bilinen açık sarnıçların yanı sıra 40 adet kapalı sarnıcın incelendiği kaynakta, içlerinde inceleme yapılamayan 24 adet sarnıç hakkında da bilgiler verilmektedir.

Bu çalışmanın ardından XX. yy.'ın başında sarnıçların tamamı olmasa bile bir kısmını detaylıca inceleyen K. Wulzinger gelmektedir. E. Mamboury ise daha çok turistik nitelikteki kitabında kısaca sarnıçlara yer vermiştir. 1927 yılında Hippodrom kazılarını da yürüten Casson, Eirene Kilisesi önünde bulunan "L Şeklindeki Sarnıç" olarak bilinen yapıyı tanıtmıştır. A. M. Schneider ise İstanbul sarnıçlarına genel olarak değinmiştir. Mangana sarayı ve çevresi araştırmaları ile tanınan R. Demangel-E. Mamboury bu bölge sarnıçlarını planlar üzerinde işaretlemiş ve detaylı olmasa da bilgilere yer vermiştir.

İstanbul'un topografyası ile ilgili olan eserlerden olan Raymond Janin'in kitabı, Constantinus ve Theodosius dönemi Konstantinopolisi'ni anlattıktan sonra kentin su sistemlerine de değinmekte, kitabına bir de harita eklemektedir. Ayrıca Wolfgang Müller-Wiener'in Bizans ve Osmanlı kentinin yapılarını ele aldığı kitabında sarnıçlar da kısaca tanıtılmış ayrıca kitabın ekinde sunulan *Suriçi İstanbul, Galata ve Pera Tarihi Anıtlarını Gösteren Plan*'da bilinen bazı sarnıçlar gösterilmiştir. Eski tarihli olmasına rağmen, hâlâ yeri doldurulamayan bu iki kitapta sunulan malzemeyi kullanarak GIS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) teknolojisini kullanarak istatistik ve topografik analiz yapılabilmektedir.

Çok kısa olmasına rağmen İstanbul'da bilinen bazı Bizans sarnıçlarının bir derlemesini yapan Erdem Yücel ise bunları iki makale halinde yayınlamıştır.

Paluka, Dirimtekin, Ülgen, Fıratlı, Erden, Ergil, Sertoğlu, Peschlow, Ataçeri, Pasinli, Eyice ve Barsanti gibi araştırmacılar tarafından bazı sarnıçlar hakkında yayınlar yapılmıştır.

1989 yılında İstanbul'daki sarnıçlar üzerine iki önemli doktora tez çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalardan ilki olan, Hülya Tezcan tarafından hazırlanan doktora tezinde, Sur-u Sultani sınırları dahilinde 39 adet sarnıç tespit edildiği ifade edilerek, bunlardan 25 adet yapı ayrıntılı olarak incelenmiş, bu tez Topkapı

Sarayı'nın Bizans Devri Arkeolojisi adıyla yayınlanmıştır. Bu çalışma kapsamında, Sarayburnu bölgesindeki sarnıçların incelenmesi sırasında bu kaynaktan sıklıkla faydalanılmıştır.

Çalışmalardan ikincisi olan, Özkan Ertuğrul tarafından hazırlanan İstanbul'da Bizans Devri Su Mimarisi adlı doktora tezinde ise İstanbul'un Sur-u Sultani dışında kalan kısmı incelenmiş, literatür ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri raporlarına dayanılarak tarihi yarımadada 88 adet sarnıcın kataloglanması girişiminde bulunulmuştur. Bu çalışma kapsamında yayınlardan bilinen ve tez kapsamında incelediğimiz bazı sarnıçların yerlerinin tespit edilememiş olması, ayrıca müze raporlara dayanılarak sarnıç fonksiyonu bulunmayan bazı kalıntıların da sarnıç adı altında kataloglanması gibi bazı hata ve eksiklikler bulunmaktadır.

1993 yılından itibaren sürdürülmekte olan, Türkiye'deki kültür varlıklarının, kronolojik bir envanterinin çıkartılmasını amaçlayan Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri (TAY) Projesi kapsamında gerçekleştirilen kataloglama çalışması da yayınlardan bilinen Bizans Dönemi sarnıçlarının günümüzdeki durumlarının değerlendirilmesidir.

İstanbul'un Bizans Dönemi su sistemini tanıtan yayınlar sınıfında olmakla beraber, su sistemi içinde sarnıçların yerine de işaret etmesi bakımından Çeçen de bu konu ile ilgili kaynaklardan sayılmaktadır.

İstanbul'un su sisteminin araştırılması üzerine son yıllarda gerçekleştirilen en önemli çalışma ise, James Crow ve ekibi tarafından yürütülen projedir. 2008 yılında James Crow, Jonathan Bardill and Richard Bayliss tarafından, JRS Monograph serisinden yayınlanmış olan *The Water Supply of Byzantine Constantinople* adlı kitap ise İstanbul'a su sağlama koşullarına tarihsel bir bakış sunduktan sonra şehre su sağlayan isale hatlarına, şehrin içinde suyun dağıtımına ve depolanmasına yoğunlaşmakta, bu kitapta incelenen bir grup sarnıçtan yola çıkılarak yapım tekniklerine yer verilmektedir. Bu kitapta ayrıca 150'nin üzerinde sarnıç listelenerek harita üzerinde işaretlenmiştir. İsale hatları ve yapım teknikleri bakımından çalışmamızda bu kaynaktan büyük ölçüde istifade edilmiştir. Ancak kitapta, listelenen sarnıçların isimleri ve kaynakçaları dışında yapılar hakkında bilgiye rastlanılmamakta olup, bazı eski hataların tekrarlandığı görülmektedir.

1998-2010 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü adına Ferudun Özgümüş başkanlığında gerçekleştirilen İstanbul sur içi arkeolojik yüzey araştırmaları ise İstanbul'un Bizans Dönemi arkeolojisi açısından oldukça önemli sonuçlar ortaya koymuş, çalışma kapsamında bazı sarnıçlar ve sarnıç olarak kullanılmış alt yapılar tespit edilmiş olup, bu araştırmaların tez için önemi büyüktür.

İstanbul'daki Bizans sarnıçlarında bulunan sütun başlıkları üzerine Betsch tarafından hazırlanan doktora tezi ile 2004 yılında Bardill'in Konstantinopolis tuğla damgaları üzerine yayınladığı kapsamlı çalışma sarnıçlar için bir kronoloji oluşturmak açısından oldukça önemli olmuştur.

Şehir planlamasında sarnıçların rolünün irdelendiği, tezin beşinci kısmına dayanak teşkil eden araştırmacılardan olan Magdalino gibi, araştırmalarının çoğunu Konstantinopolis üzerine yoğunlaştıran Ousterhout, Konstantinopolis'in yapılı çevresinin çalışılmasına farklı bir bakış açısı getirmiştir. Ousterhout, geleneksel yöntemleri sorgulayarak, mimariye yapıları yapanlar gözüyle, yapı teknolojilerine ve atölyelere yoğunlaşarak bakmaktadır.

Son dönemde İstanbul'un Bizans Dönemi şehir planlaması açısından Albrecht Berger, Cyril Mango ve Marlia Mundell Mango tarafından bazı önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmacılardan Berger, yazılı ve arkeolojik verilerin ışığında özellikle Erken Bizans Dönemi'ndeki şehir planının saptanması üzerine odaklanmaktadır. Mango, topografik çalışmalara farklı bir bakış açısı getirerek Konstantinopolis'in şehir olarak nasıl geliştiğini ele almış, yazılı kaynaklar ve arkeolojik verilerin ışığında, bir tören güzergahı olarak kentin ana caddesi Mese'nin, Constantinus Suru'nun dışında kalan batı uzantısı üzerinde çalışmalar yürütmüştür. Benzer bir yaklaşımla, Mundell Mango ise, Bizans Dönemi boyunca sütunlu caddeler ve ticari alanların gelişimi konusunu irdelemiş ve Erken Bizans Dönemi sütunlu caddelerinin Dördüncü Haçlı Seferi'ne değin kullanımda bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmacıların tümü, çoğu cadde ve sokak güzergahının tespitinde yazılı kaynaklardan edinilebilecek bilgilerin oldukça sınırlı olduğu, kaynaklardan edinilebilen bilginin yetersizliği nedeniyle, cadde ve sokak güzergahlarının bir taslağının ortaya konulabilmesi için başlıca dayanağın arkeolojik verilerden sağlanması gerektiği konusunda fikir birliğine varmaktadırlar. Araştırmacılardan Berger, şehir planının ortaya konulabilmesinde, konumlarını tespit edebildiğimiz sarnıçların gözden geçirilmesinin önemine vurgu yapmaktadır.

1996'da Doğan Kuban'ın hem İngilizce hem de Türkçe bastığı *İstanbul Bir Kent Tarihi: Bizantion, Konstantinopolis, İstanbul* takip etmiştir. Bizantion'dan 1990'lara kadar kentin yapılı çevresine odaklanan bu kitapta Bizans dönemi kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

İstanbul'daki Bizans Dönemi sarnıçlarının kentin tarihsel topografyasındaki dağılımının incelendiği bu çalışma kapsamında birinci bölümde, öncelikle sarnıç kavramının tanımı ve İstanbul'un Bizans Dönemi araştırmalarında sarnıçların yeri saptanmıştır. Ikinci bölümde ise insanoğlunun yerleşik hayata geçişinden itibaren su yönetiminde geliştirdiği mühendislik uygulamalarına kısa bir bakış yapılmakta ve Bizans Dönemi su mimarisinin temelini teşil eden Hellenistik ve Roma Dönemi uygulamaları gözden geçirilmektedir. Çalışmamızın ana bölümünü teşkil eden tarihi yarımadadaki sarnıçların mimari özelliklerine geçmeden once İstanbul'un Bizans Dönemi'nde su temini ve isale edilen suyun kent içerisindeki dolaşımının anlatılmasına gerek duyulmaktadır. Bu ihtiyaç, üçüncü bölüm ile karşılanmıştır. Takip eden dördüncü bölüm ise tarihi yarımadadaki sarnıçlar hakkında detaylı bir bilgilendirme bölümü ile tarihsel kaynakların ışığında sarnıçlar hakkındaki bilgilerimizin ortaya konulmasının ardından kataloglanan sarnıçların yapım teknikleri açısından ayrıntılı analizlerinin yapıldığı, tarihi yarımadadaki sarnıçların mimari özellikleri başlıklı bölümle sürdürülmektedir. Beşinci bölümde ise çalışma kapsamında incelenen sarnıçların tarihi yarımadadaki dağılımına bağlı olarak tarihi yarımdanın Bizans Dönemi kent dokusuna etkileri değerlendirilmektedir.

Böylelikle elde edilen bilgiler ışığında İstanbul tarihi yarımadadaki Bizans Dönemi sarnıçları bütüncül olarak ele alınarak değerlendirilebilmiştir.

Tez içeriğinin arkeolojik verilere dayandırılması gerektiğinden, çalışmanın ekinde 158 adet sarnıç ve sarnıç olarak kullanılmış yapılar katalog şeklinde araştırılmış ve analiz edilmiştir. Katalogda yapılar güncel kadastral bilgileri göz önüne alınarak, yapı adaları numarasına göre küçükten büyüğe doğru sıralanmaktadırlar. Bu bakımdan sarnıçların incelenmesi, tarihi yarımadanın doğusunda bulunan Sarayburnu'nundan başlatılarak batıda Edirnekapı bölgesinde sonlandırılmıştır. Katalog oluşturulması sırasında bilgi toplamak için konu ile ilgili literatür çalışmasının yanı sıra arşiv taraması gerçekleştirilmiştir. Tespit edilen yapıların yerinde gözlemi, planlarının toplanması, karşılaştırmalı incelemeleri gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen saha çalışmaları sırasında tespit edilen ve

çalışma sürecinde keşfedilen sarnıçlar da incelenerek tez kataloğuna eklenmiştir. Kataloglanan sarnıçlar ayrıca EK B'de sunulan, 1:14.000 ölçekli tarihi yarımada haritası üzerine katalog numaralarına göre işlenmiştir.

1.3 Yöntem

Bizans döneminin yönetim merkezi olması ve söz konusu yapıların tarihi yarımadada çokça bulunması sebebiyle çalışma odağını İstanbul tarihi yarımada oluşturmaktadır.

Tarihi yarımadada günümüze ulaşmış sarnıç yapılarının yanı sıra, bugün mevcut bulunmayan ancak tezin amacına faydalı olacak ölçüde bilgileri elimizde bulunan yitik sarnıçlar da kataloglama çalışmasında yer almaktadırlar. Kataloglama kapsamında, gerçekleştirilen detaylı literatür ve arşiv taramasının yanı sıra, özellikle kaynaklardan bilinen, ancak günümüzdeki konumları belirsiz olan sarnıçların tespiti için Pervititch, Stolpe ve Müller-Wiener haritaları üzerinde çalışma yapılmıştır. Tüm yapı kalıntılarının güncel kadastral bilgileri tespit edilmiş, her bir yapı için arkeometrik ve boyutsal bilgi, kullanılan materyal türünün değerlendirmesi, korunma durumu ve görsel belgeleme açısından fotograflarını içeren ve iki nüshadan oluşan yapı bilgi fişleri hazırlanmıştır. Ayrıca, spesifik malzemelerin çizimleri ve planlar tedarik edilerek kayıt sistemine dahil edilmiştir. Yapıların tarihlemeleri yapılarak restorasyon kayıtları ve günümüzdeki kullanım durumları hakkındaki mevcut bilgiler gözden geçirilmiştir. Kataloglanan yapılar mimari özellikleri, ve kent topografyasına katkıları açısından detaylı incelemeye tabi tutulmuşlardır.

2. ANTİK ÇAĞ'DA SU YAPILARI

İnsanoğlunun yerleşik hayata geçişinden itibaren, su temininde mevcut kaynaklardan faydalanmasının yanı sıra mühendislik yöntemleri geliştirmeye başladığı bilinmektedir. Tabiat gözlemlerine dayalı olarak gerçekleştirilen ilk uygulamalar, ihtiyacın fazla olduğu kurak dönemlerde su temini için inşa edilen biriktirme havuzlarıdır. Suyun, kaynağından yerleşim bölgesine nakledilme tekniklerinin keşfedilmesi de yine oldukça eski dönemlere dayanmaktadır (Fahlbusch, 1987).

2.1 Yerel Su Kaynaklarının Kullanımı

İlk yerleşimler ve köylerin su ihtiyacının yakın çevrede bulunan akarsular ve göllerden sağlanmakta olduğu düşünülmektedir. Akarsu ve göllere göre daha saf olan ve pek çok bölgede kutsiyet atfedilen kaynak suları ise önceleri etrafları çit ile çevrilmek suretiyle koruma altına alınmış ve zamanla inşa edilen çeşme yapıları ile bu sulardan faydalanılma yoluna gidilmiştir. Kaynak sularının akışları, yapılan kanallar ile arttırılmaya çalışılmıştır. Bazı durumlarda ise su kaynağına ulaşabilmek için kuyu kazılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Günümüze ulaşmış örneklerde görüldüğü üzere, kuyuların içleri, gerekli hallerde taş veya tuğla ile örülerek desteklenmekte, su çekilmesini kolaylaştırmak amacıyla ağız kısmına bir taş bilezik yerleştirilmektedir (Kienast, 1981). Özellikle kırsal kesimde su temininde kuyuların önemi Solon (M.Ö. 640-560) Kanunları'nda vurgulanmaktadır. Bu kanunlara göre, ortak kullanılan kuyuların kullanım hakkı, 4 stadialık (yaklaşık 740 m.) alan dahilinde ikamet eden kişilere verilmiş, daha uzak mesafede yaşayan kimselerin ise kendi kullanımları için bir kuyu kazmaları gerektiği ifade edilmektedir (Merckel, 1899).

Şehirlerin su teminine ilişkin mühendislik uygulamalarının M.Ö.3000'de Pakistan'da İndus Medeniyeti'ne ait önemli bir yerleşim alanı olan Mohenjo-Daro ve Mısır'da bulunan Bronz Çağı yerleşmelerinde gerçekleştirilmeye başlandığı bilinmektedir. Aynı dönemde Girit ve Yunanistan'da Miken Uygarlıkları'nda su temini için

kanallar, kuyular ve sarnıçların kullanılmakta olduğu tespit edilmiştir (Mays-Koutsoyiannis-Angelakis; 2007).

Uzun süreli barış dönemi olan Pax Romana'ya değin, savunma açısından stratejik avantajlara sahip yüksek tepeler üzerinde kurulu yerleşim yerleri tercih edilmiştir. Su kaynakları, kuyular, nehirler ve göller tepenin altındaki vadilerde bulunduğundan bu yerleşimlerin su ihtiyacının karşılanabilmesi için derin kuyuların kazılması, yağmur suyu depolayacak sarnıçların bulunması ya da kaynak sularının nakledilmesi gereksinimi doğmuştur. Atina Akropolisi'nde bulunan merdivenle içerisine inilebilen Miken Çağı'na ait kuyu örnek olarak ele alınabilmektedir (Kienast, 1981).

Bir diğer alternatif çözüm olan yağmur ve yer altı sularını biriktirmeye yönelik sarnıçların M.Ö. 3. Binden itibaren, Yakın Doğu ve Akdeniz coğrafyasında inşa edildiği bilinmektedir. İlk sarnıçların genellikle ana kaya içerisine yontulmakta olup, taş ya da ahşap kapakta örtülebilen su çekme menfezi bulunan armudi forma sahip oldukları görülmektedir. Sarnıçların iç kısımları bazı örneklerde sızıntıya karşı sıva ile kaplanmaktadır. Anadolu'daki pek çok Hellenistik ve Roma Dönemi yerleşimlerinde bu tip sarnıçlara rastlanılmaktadır. Bergama'nın Hellenistik Dönem su temini üzerine Garbrecht tarafından yapılan çalışmalar Akropolis'te bulunan sarnıçların bir kuşatma anında yirmi bin kişinin su ihtiyacını karşılayabilecek kapasiteye sahip olduğunu ortaya koymuştur (Garbrecht, 1969).

2.2 Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem'de Su Mühendisliği

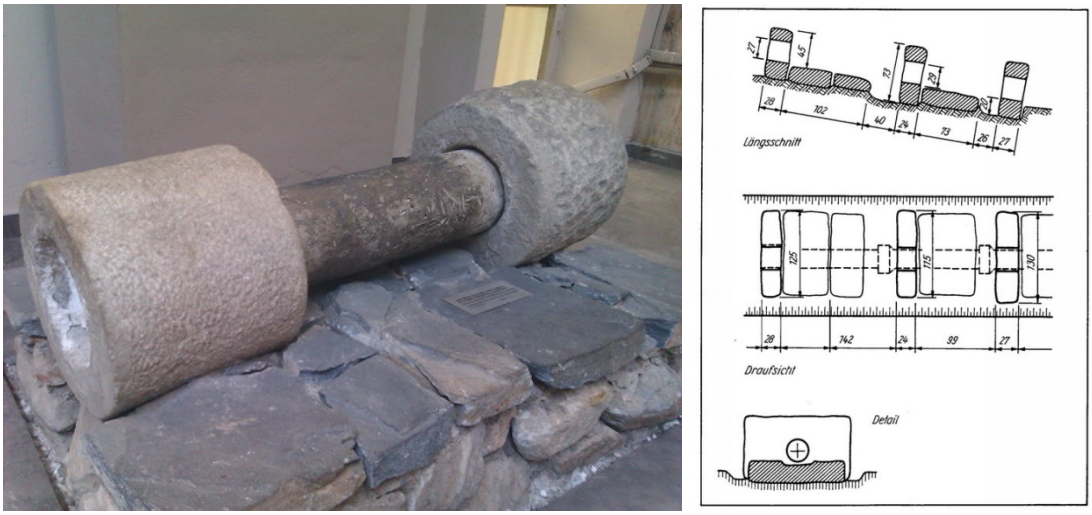
Arkaik ve Klasik Dönem'de, Minos ve Miken Uygarlıkları'ndan bilinen su yolları, sarnıçlar ve kuyuların yapımı devam etmekle birlikte Hellenistik Dönem'den itibaren daha gelişkin su temin ve drenaj sistemleri inşa edilmeye başlanmıştır (Mays-Kaoutsoyiannis-Angelakis; 2007).

Samos Adası'nda (Sisam) bulunan Eupalinos Tüneli Arkaik Dönem'in su teminine ait bir örnek olarak sunulabilmektedir. Kaynak suyunun 1 km ötede bulunan yerleşime isale edilebilmesi için ana kayaya oyularak açılan tünelin, içerisinden geçirilen künk hattı için koruyucu yapı niteliğinde olduğu düşünülmektedir (Kienast, 1995).

Klasik ve Hellenistik Dönem'de galerilerin inşa tekniği gelişim göstermektedir. Yine bu dönemde uygulama kolaylığı ve daha az masraflı olmaları dolayısıyla basınç

altında çalışan pişmiş toprak (terakota) künklerin kullanımı yaygınlaşmış, künk hatlarını muhafaza etmek amacıyla tüneller yapılmıştır.

Bir "U" borusunun kolarında su seviyesi aynıdır. Bir kolun seviyesi bir miktar düşürülür ve diğer taraftan su verilir ise seviye farkına, boru kesitine ve pürüzlülüğüne bağlı olarak su kayar (Bildirici, 2002). Hellenistik Dönem'de insanlar bu hidrolik kuralın farkına varmışlar ve tesislerinde bu prensibi uygulamışlardır. Tarihi su yapılar litaratüründe ters sifon olarak adlandırılan bu sistem, vadilerin aşılmasında su kemerlerine alternatif olarak kullanılmıştır. Bergama'da I. Attalos Dönemi'ne (M.Ö. 241-197) tarihlenen pişmiş toprak künk hattı Hellenistik Dönem'e ait ilk örneklerden kabul edilmektedir (Fahlubusch, 1987). Bu dönemde su iletiminde kullanılan bir diğer malzeme ise kurşun borulardır. Anadolu'da ise bilinen ilk kurşun boru örneği Arthemis Tapınağı temellerinde 1972 yılında yapılan kazılarda ortaya çıkarılmıştır ve Efes Müzesi'nde sergilenmektedir (Ortloff-Crouch, 2001). Taş bileziklerle birbirlerine bağlanan kurşun boruların M.Ö V. yy.'a tarihlendiği düşünülmektedir. Diğer ilgi çekici örnek ise Pergamon (Bergama) antik kentinde görülmektedir. Bergama'ya Madradağ'dan gelen kurşun borularla 160 m. derinliğinde bir vadi aşılarak kentin akropolüne su ulaştırılabilmiştir (Garbrecht-Fahlbusch-Hecht-Thies, 2001), (Şekil, 2.1).

Şekil 2.1 : Ephesos Artemis Tapınağı'ndan kurşun boru örneği ve Bergama Akropolü su hattın çizimi (Garbrecht-Fahlbusch-Hecht Thies, 2001).

Oldukça sınırlı su kaynaklarına sahip olan Delos Adası'nda ise Hellenistik Dönem'e ait peristilli evlerin avlularının altında bulunan sarnıçların konutların su ihtiyacı için başlıca kaynak niteliğinde oldukları görülmektedir (Lawrence, 1983).

2.3 Roma Dönemi'nde Su Mühendisliği

İtalya'da Etrüsk medeniyetinde sulama ve kentlerin su temininde kullanılan kanal teknolojileri başlangıçta Roma Dönemi'nde de uygulanmaya devam etmiş, ancak imparatorluk çağında inşaat teknolojisinde gerçekleştirilen ilerlemeler ile su mimarisi de önemli gelişim göstermiştir. Bu dönemde mimaride gelişen tonoz ve kemer uygulamaları sayesinde inşa edilen görkemli su yalları Roma Dönemi'nde imparatorluk genelinde gerçekleştirilen imar faaliyetleri içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.

2.3.1 Roma isale hatları

Antik Çağ'da su taşıyan galeriler güvenlik gerekçesiyle genellikle yer altında kalacak şekilde inşa edilmektedir. Aksi takdirde görünür durumdaki isale hattının bir kuşatma anında tahrip edilerek şehir suyunun kesilmesi kaçınılmaz bir durumdur. Roma şehrinin ilk isale hattı olan Aqua Appia M.Ö. 312 yılında bir su kanalı olarak, daha sonraki bir döneme ait olan Aqua Anio Vetus ise yer altı galerileri şeklinde inşa edilmiştir. Pön savaşlarının ardından Kartaca tehlikesinin ortadan kalkması ile büyük kısmı toprak üstünde olan Aqua Marcia adlı isale hattı inşa edilmiştir. Roma döneminde kaynak suların yanı sıra yüzey sularını da toplayan tesisler inşa edilmiştir. İstenilen miktardaki su, toplama havuzlarında bir süre bekletilerek içlerindeki katı maddelerin çökeltilmesinin ardından isale hattına verilmiştir (Çeçen, 1996). Suyun isale edilebilmesi için arazi yapısına bağlı olarak değişen ve çağının teknik olanaklarıyla sınırlı olarak üzerleri taş levhalarla kapalı veya çatı ya da tonoz örtülü galeriler, ana kayaya oyulmuş kanallar ve tüneller, su kemerleri gibi malzeme ve yapım farklılığı gösteren çeşitli yapı sistemleri uygulanmıştır. Galeriler tesviye eğrilerine paralel olarak açılan geniş hendekler içerisinde genellikle horasan harçlı küçük taşlardan inşa edilmekte ve içleri sızdırmazlık ve dayanıklılık sağlanması amacıyla sıvanmakta, son olarak da üzerleri toprakla kapatılmaktadır (Malinowski, 1978). Roma kentinde Aqua Marcia isale hattına ait galeriler kısmen düzgün kesme taşlardan inşa edilmiştir. Yine Roma Dönemi'nde geliştirilen *Opus Caemanticium* adı verilen beton kullanılarak isale hatları inşa edilebilmekteydi. Güney Fransa'daki Aix-en-Provence ve Köln'deki Roma Dönemi isale hatlarına ait galerilerde günümüzdeki uygulamanın bir benzeri olarak dökme beton tekniğinde inşa edildikleri görülmektedir. Galerilerin eğimi arazi şartlarına göre belirlenmektedir.

Hattın başlangıç ve bitiş noktası arasındaki fark az ise eğim asgari seviyede tutulabilmektedir. Roma Dönemi'nde Side antik kentine 40 km. uzaklıktan su getiren su yolunu meydana getiren galerilerde, genellikle yamaçlardan gelen suyu aktarmak için drenaj kanallarının yapıldığı ayrıca yer yer hava bacaları bulunduğu tespit edilmiştir (İzmirligil, 2008).

İsale hatları vadiler ve dere yataklarını su kemerleri ile geçmektedir (Şekil, 2.2). Hecht'e göre su kemerleri bilinen klasik kemerli görünümlerinin yanı sıra bir duvardan ibaret olabilmekteydiler (Hecht, 1979). Duvarlar, galeri seviyesi zeminin 1-2 m. yukarısından geçtiği durumlarda uygulanabilmekteyken, yükseklik 4 ila 5 m.'nin üzerinde ise su kemeri inşası tercih edilmektedir.

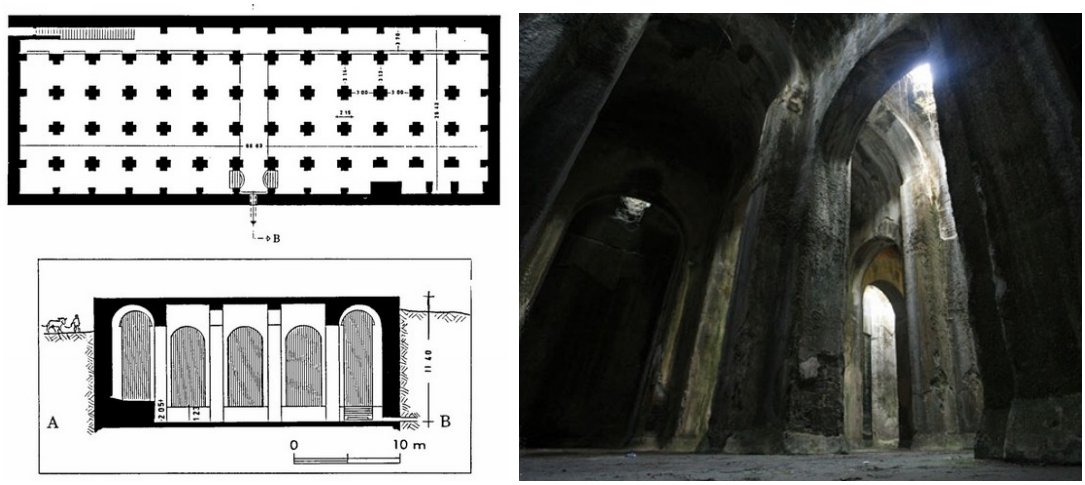
Şekil 2.2 : Fransa, Nimes'deki Roma Dönemi su kemeri Pont du Gard'ın görünümü.

Su kemerinin üzerinden geçmekte olan galerinin seviyesi ile toprak altında bulunan galeri seviyesi eşittir. Yüksek su kemerlerinin birden fazla kata sahip oldukları görülmektedir. Ancak 49 m. yüksekliğindeki Pont du Gard üst üste üç sıra kemer dizisine sahipken, 35 m. yüksekliğindeki Roma'daki St. Antonin Kemeri ise 4 sıra kemer dizisine sahiptir. Bu bakımdan yapı yüksekliğine bağlı olarak kat sayısına dair bir kriter mevcut değildir (Fahlbusch, 1987).

2.3.2 Şehir içi şebekeleri

Antik çağ yazarı Frontinus'un (40-103) iki ciltlik *De Aquaductu Urbis Romae* adlı eserinde Roma İmparatorluk Çağı'nda şehir içi su şebekesine ait bilgilere rastlanılmaktadır ancak arkeolojik veriler oldukça kısıtlıdır (Frontinus, 2004). Mevcut bilgilerimiz genellikle diğer antik yerleşimlerden edinilebilmektedir.

Roma Dönemi'nde galerilerle devamlı olarak şehirlere isale edilen sular, şehir şebekesine verilmeden hattın bitiminde inşa edilen büyük sarnıçlarda toplanmaktaydı. Napoli Körfezi'nin kuzeybatısındaki Miseno'da yer alan, 12.600 m^3. depolama kapasitesine sahip *Piscina Mirabilis* bu tip sarnıçlara örnek olarak verilebilmektedir (Şekil, 2.3). Roma Döneminde inşa edilmiş en büyük kapalı sarnıç olan yapı, 66x25 m. ölçülerinde dikdörtgen planlı olan sarnıcın beşik tonozlardan meydana gelen üst örtüsü dört sıra halinde düzenlenmiş kırk sekiz adet tuğla paye ile taşınmaktadır.

Şekil 2.3 : Piscina Mirabilis'in planı (Fahlbusch, 1987) ve günümüzdeki görünümü.

Toplama sarnıçlarının ardından *Castellum Divisorium* adı verilen maskeme aktarılan sular buradan şehrin basınçlı su şebekesine verilmektedir.

Basınçlı iletim sağlayan isale hatlarında malzeme olarak kurşun ve taş borular ile pişmiş toprak künkler kullanılmıştır. Roma Dönemi'nde genellikle katlanarak boru haline getirilmiş kurşun boruların (fistula) yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. Katlanmış yerlerin birleştirilmesinde ise lehim olarak, saf kalay ya da kurşun kalay karışımları kullanılmaktaydı (Fahlbusch, 1982). Antik Roma'da bulunan kamusal su haznelerinden hamam ve konutlara su dağıtımını sağlayan 150'nin üzerinde pek çoğu

damgalı kurşun su borusu, yapılan arkeolojik kazılar sonucu ortaya çıkarılmıştır (Kleijn, 2001), (Şekil, 2.4).

Şekil 2.4 : Yazıtlı kurşun fistula örneği. Muzeo Nazionale, Roma.

Ayrıca, Hellenistik ve Roma Dönemlerinde taş blokların içlerinin oyularak su künkü haline getirildikleri ve basınç altındaki sifonlarda kullanıldıkları bilinmektedir. Bu uygulama, Ephesos, Methymna, Magnesia, Philadelphia, Antiokheia, Blaundros, Patara, Smyrna, Prymnessos, Tralleis, Trapezopolis, Apameia, Akmonia, Laodikeia ve Bergama gibi pek çok antik yerleşimde tespit edilmiştir (Mays-Kaoutsoyiannis-Angelakis; 2007). Ankara Kalesi'nin duvarlarında da yapı taşı olarak kullanılmış taş künkler görülmekte olup, Ankara'da Ulus ve Cebeci semtlerinde yapılan arkeolojik kazılarda Roma Dönemi'ne ait çok sayıda taş künke rastlanılmıştır (Fıratlı, 1949), (Şekil, 2.5).

Şekil 2.5 : Ankara, Roma Hamamı Müzesi'nde taş künkler.

Antik Çağ'a ait pek çok yerleşimde, özellikle konutlarla doğrudan bağlantılı olan sarnıçlar da kentlerin su temini açısından önemli bir rol üstlenmektedir. Pompeii antik kentindeki son araştırmalar Aqua Augusta'dan gelen isale hattının konutlardan ziyade bahçeler için kullanıldığını, konutların ise su ihtiyaçlarını ağırlıklı olarak kuyular ve yağmur suyu ile beslenen sarnıçlardan sağladıklarını ortaya koymuştur (Sear, 2004; Jones-Robinson, 2005).

3. BİZANS DÖNEMİ'NDE İSTANBUL'UN SU TEMİNİ

Doğu Roma İmparatorluğu'nun en büyük şehri olan İstanbul su kaynakları açısından elverişsiz bir yarımada üzerinde kurulmuştur. Başlangıçta şehir içerisindeki su kaynakları, kuyular ve biriktirme sularla karşılanmakta olan şehrin su ihtiyacı, Roma İmparatorluk Dönemi'nden itibaren şehre su sağlayan isale hatları ile giderilmeye çalışılmıştır. Hadrianus (117-138) döneminde, Belgrat Ormanı civarında bulunan bir kaynaktan, galerilerle şehre su taşındığı tarihsel kaynaklardan öğrenilmektedir (The Oxford Dictionary of Byzantium, 1991). IV. yy.'da ise, İstanbul'un İmparatorluğun yeni başkenti ilan edilmesi ertesindeki imar faaliyetleri ve artan nüfusun gereksinimlerinin sonucu olarak Valens (364-378) ve I. Theodosius (379-395) tarafından yaptırılan yeni isale hatları ile şehrin su ihtiyacı büyük ölçüde karşılanmıştır (Mango, 1995). Osmanlı ve Bizans dönemi İstanbulu'nun su temini ve dağıtımı üzerine Prof. Dr. Kazım Çeçen tarafından yapılmış detaylı çalışmalarda sunulan görsel melzeme ve haritalar ile kente su sağlayan isale hatlarını, şehre giriş yaptıkları noktalar ve şehir içerisindeki güzergahları ile ortaya koyabilmektedir (Çeçen, 1996). Çeçen tarafından sunulan verilere göre, Bizans dönemi ile Osmanlı Dönemi'ne ait isale hatlarının güzergahları benzerlikler göstermektedir. Bizans ve Osmanlı dönemi su şebekesi temelde iki farklı seviyede bulunan su kaynaklarından yararlanmaktadır. Yüksek seviyede bulunan isale hatlarının ana kaynakları, Bizans döneminde Trakya, Osmanlı döneminde ise, yine Bizans döneminde de kullanıldığı düşünülen Halkalı'dır. Alçak seviye isale hatlarının kaynakları ise Alibeyköy Deresi'nin kuzey ve güneyinde; güneyde Cebeciköy, kuzeyde ise Bizans döneminden beri Belgrat Ormanları'ndan sağlanan ve Mimar Sinan tarafından geliştirilen, Kırkçeşme isale hattıdır. Erken Bizans dönemi eseri olan Bozdoğan Kemeri de Osmanlı döneminde esaslı bir onarımdan geçirilerek şehrin su dağıtım şebekesinin bir parçası olarak hizmet vermeyi sürdürmüştür (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

İstanbul'un tarihi su şebekesi üzerine Osmanlı dönemi kayıtları ve arkeolojik veriler haricinde batılı gezginlere ait kaynaklar da göz ardı edilmemeli ancak bu kaynaklara ihtiyatlı yaklaşılmalıdır. Örneğin, 1544-1550 yıllarında Bizans kalıntılarını araştırmak üzere İstanbul'a gelen Hollandalı gezgin Petrus Gyllius, Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'nın detaylı olarak tasvir ederek, sarnıcın kış aylarında su yolundan gelen suyla dolduğunu, bir kış ortasında sarnıca büyük bir borudan gürültüyle su geldiğini gördüğünü ve suyun gürültüsünün, sarnıç sütun başlıklarının ortasına kadar dolmadıkça kesilmediğini belirtmekte, bu şekilde sarnıca su sağlayan hattın XVI. yy.'da faal durumda olduğuna dair dikkate değer tespitler sunmaktadır (Gyllius, 1997). 1813 ile 1817 yılları arasında İstanbul'da Fransız büyükelçisi olarak bulunan Andreossy'nin, su yapıları ve isale hatlarını da tanıttığı eseri ise, Osmanlı dönemi isale hattına ait su alma yapıları, Kırkçeşme'nin kuzey ve doğu kollarının birleştiği çökeltme havuzu olan Başhavuz, kent dışında bulunan belli başlı Osmanlı dönemi su kemerleri, şehir içi ve dışında bulunan su dağıtım noktaları olan maksemler ve hat güzergahında bulunan su terazileri gibi pek çok yapı hakkında detaylı bilgiler vermekte, bu sayede isale hattı ve şehir içi dağıtım şebekesinin taslağını ortaya koyabilmektedir (Andreossy, 1828; Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

VII. yy.'dan itibaren şehri kuşatan çeşitli kavimler tarafından, şehre su sağlayan isale hatları sürekli olarak tahrip edilmeye başlanmış, bunlardan yalnızca bir bölümü onarılabilmiştir (Rautman, 2006). Ancak, Valens isale hattının ise X. yy.'a değin faaliyette olduğu Harun bin Yahya'nın seyahatnamesinden anlaşılmaktadır (Çeçen, 1996). Zamanla bu hattın da tahrip olmasının ardından kent içerisinde biriktirme su kullanımına ağırlık verilerek sarnıç yapımına hız verilmiş, sayısız kapalı sarnıç inşa edilmiş, bazı binaların, kiliselerin bodrumları (kryptalar), duvarları su geçirmez harç ile sıvanarak sarnıç haline getirilmiştir (Mango, 1995).

3.1 Hadrianus İsale Hattı

Hadrianus ve Osmanlı dönemi Kırkçeşme isale hattının ortaya koyduğu ilişki nedeniyle ilk dönemlerde, Mağlova Kemeri'nin ve Kemerburgaz'ın Osmanlı eserinden öte Bizans dönemi yapıları olduğu ve Hadrianus isale hattına Osmanlı döneminde yapılan onarımların ürünü oldukları öne sürülmüştür (Dalman, 1933). Bu hipotez günümüzde kabul görmemekle birlikte, Osmanlı Dönemi'ne ait söz konusu su kemerlerinin bulunduğu alanlarda Roma ve Bizans öncüllerinin yer almakta

olduğu varsayılmaktadır. Yapılan araştırmalar, Kemerburgaz'ının güneydoğusunda bulunan Kovuk Kemer'in alt bölümünün Erken Bizans Dönemi'ne ait olduğu, Kemerburgaz'ın kuzey batısında yer alan Uzun Kemer'in temellerinin ise Roma Dönemi yapı karakteri sergilediğini ortaya koymuştur (Çeçen, 1996). Bu veriler, Hadrianus isale hattının Belgrat Ormanı ya da Cebeciköy'den başlayarak Kemerburgaz yakınında bulunan kaynaklara uzanan bir güzergahtan geldiğini düşündürmektedir. Dalman, Hadrianus isale hattının Belgrat Ormanı'ndaki su kaynaklarını kullandığına şüpheyle yaklaşmış, İznik'teki hattın ölçeğiyle mukayese ederek, şehrin en yakınında bulunan su kaynağı olan, Byzantium'un 15 km. kuzeydoğusundaki Halkalı'yı önermiştir (Dalman, 1933). Dalman, Halkalı sularını şehre taşıyan Mahmutbey'deki Mazul Kemer'in bu bölgede Roma ve Bizans dönemi su sistemine ait son kalıntı olduğunu öne sürmüştür (Şekil, 3.1). Bu düşünce Eyice, Mango ve Çeçen tarafından da kabul görmüştür (Dalman, 1933; Eyice, 1979; Mango, 1995; Çeçen 1996). Dalman kemeri V. Constantinus onarımları ile ilişkilendirerek VIII. yy.'a tarihlemekte, Eyice ise daha erken bir bir dönemde inşa edildiğini düşünmektedir Ancak son yapılan araştırmalar Mazul Kemer'in bütünüyle Osmanlı yapısı olduğunu ortaya koymuştur (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Şekil 3.1 : Mazul Kemer.

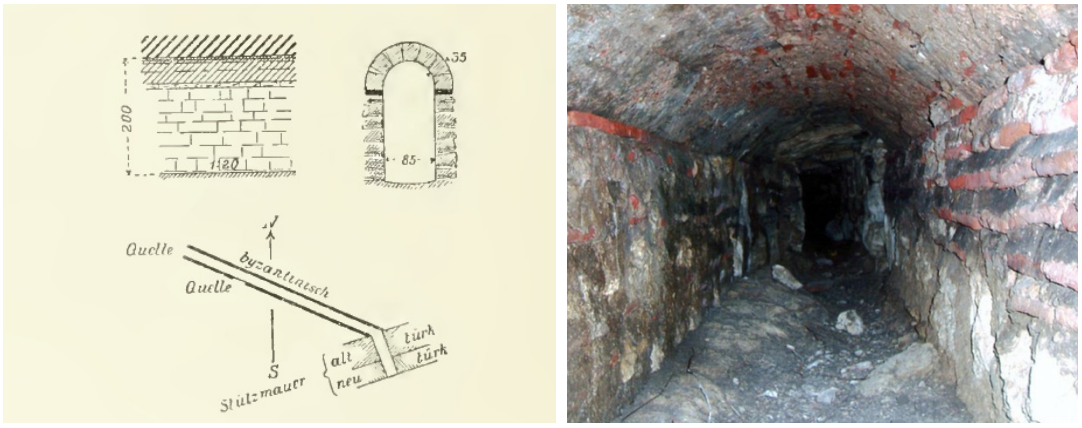
Halkalı sularının 1453'den itibaren şehre taşınmakta olduğu, İstanbul'un Osmanlı dönemi su şebekesini gösteren en eski belge olan 1584 tarihli haritada, Mazul Kemerin üzerinde, "Fatih Sultan Mehmet devrinden beri sarayın su ihtiyacını karşılayan büyük su kemeri" ifadesinden anlaşılmaktadır (Çeçen, 1999). İstanbul'un fethedildiği 1453 yılında şehirde büyük su sıkıntısı bulunduğu bilinmektedir. Buna karşılık Fatih Sultan Mehmet, eski su yollarının onarılmasını ve genişletilmesini, yeni su yollarının yapılmasını emretmiştir. Mazul Kemerin de bu dönemde Fatih tarafından yaptırıldığı ve Bozdoğan Kemeri üzerinden şehre su taşıyarak Beyazıt'taki eski sarayın ihtiyacını karşılamakta olduğu varsayılmaktadır (Çeçen, 1991).

Daha sonraki döneme ait Valens isale hattı ile benzer eğime sahip olduğu düşünülen Hadrianus isale hattının, Yerebatan Sarnıcı'nın 5 km. batısında bulunan kara surlarından şehre yaklaşık deniz seviyesinden 35 m. yükseklikten girmekte olduğu tahmin edilmekte, buna göre hattın şehre giriş noktasının kara surlarının kuzeyinde bulunan Eğrikapı Maksemi civarında olduğu tahmin edilmektedir (Çeçen, 1996). Bu durum, Hadrianus isale hattının, Osmanlı dönemi Kırkçeşme güzergahı olan Cebeciköy'den ya da Kemerburgazdan geldiği fikrini desteklemektedir.

Tarihi yarımadanın ilk yerleşim alanı olan Byzantium kenti, tarihi yarımadanın doğusunda bulunan, deniz seviyesinden 30 m. kadar yükseklikte, Birinci ve İkinci Tepe arasındaki alan ile doğrudan bir su hattına sahip olmayan Birinci Tepe'de bulunan Akropolis üzerinde kurulmuştur. Bu bölgede, İstanbul'un ilk su şebekesi olan Hadrianus isale hattı tarafından beslenen iki yapının varlığı bilinmektedir. Bu yapılardan ilki, VI. yy.'da Iustinianus tarafından yaptırılan Bazilika Sarnıcı'dır (Sarnıç, 27). Yerebatan Sarnıcı olarak da adlandırılan yapı, şehrin doğusunda deniz seviyesinden 30 m. yükseklikte yer almaktadır. Hadrianus isale hattının diğer güzergahı ise Hippodromun doğusunda yer alan Büyük Saray'dır. Iustinianus kanunnamelerinde, Hadrianus isale hattının büyük saraya su verdiği, aynı zamanda Akhilleus Hamamlarının da aynı hattan yararlandığı ifade edilmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008). Bu hamamlar Akropolisin batısında bulunan Strategion (bugünkü Sirkeci) adlı bölgede yer almaktaydılar. Hadrianus isale hattının kentin doğusuna ulaştığı nokta, deniz seviyesinden 30 m. yüksekliktedir. Buna göre Haliç yakınında yer alan hamamların bu hattan yararlanması, mevcut eğim dolayısıyla mümkündür. Elde yeterli veri bulunmamasına rağmen Zeuksippos Hamamlarının da aynı hattan yararlandığı düşünülmektedir (Mango, 1998).

3.1.1 Hadrianus isale hattının güzergahı

Hadrianus isale hattına ait bilgiler oldukça sınırlı olup, güzergahının saptanabilmesi açısından, Roma ve Osmanlı Dönemi Kırkçeşme isale hattı arasındaki benzerlikten yola çıkılarak yalnızca varsayımda bulunulabilmektedir. Bunun haricinde isale hattının kara surlarından Yerebatan Sarnıcı'na doğru uzanan tahmini güzergahı izlendiğinde, şehrin kuzeybatısındaki hattan beslenecek fazla miktarda sarnıcın bulunmadığı eğimli araziden geçmekte olduğu görülmektedir. Constantinus Suru'nun altından geçtikten sonra doğuya doğru devam eden isale hattının, Büyük Otlukçu Yokuşu Sarnıcı, Kirmasti Sarnıcı, ve Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç civarında bulunan Haliç Caddesi hattını takip ederek güney yönüne doğru uzandığı tahmin edilmekte, böylece tahmini güzergah, Zeyrek Camii'nin kuzeyinde Forchheimer ve Strzygowski tarafından tespit edilen galeri kalıntısı ile çakışmaktadır (Forchheimer-Strzygowski, 1893), (Şekil, 3.2), (Sarnıç, 120, 133, 149).

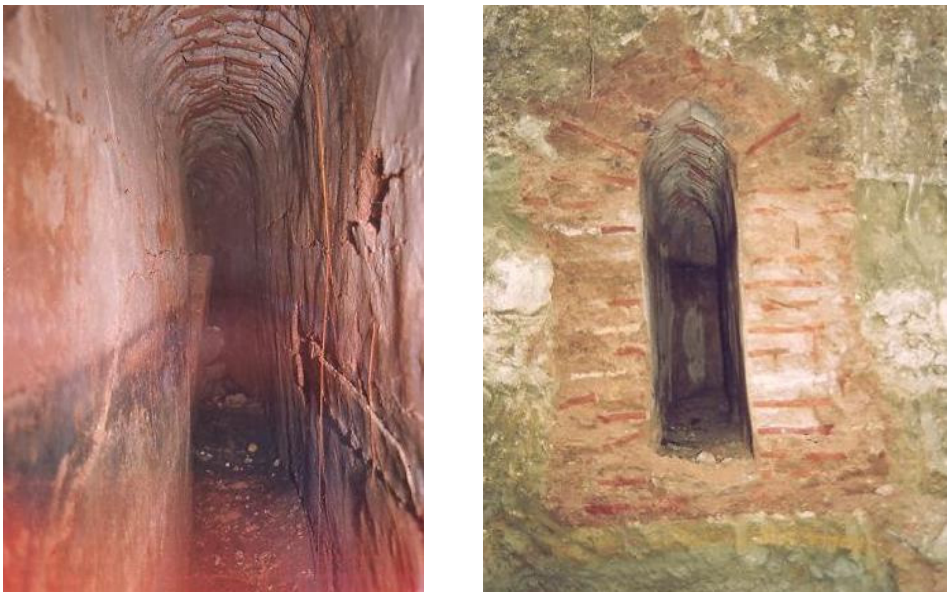

Şekil 3.2 : Zeyrek Camii'nin kuzeyinde tespit edilen galeri kalıntısının çizimi (Forchheimer-Strzygowski, 1893) ve Bıçakçı Çeşme Sokak'taki galeri.

Bu bölgede yer alan, Eski İmaret Camii Altındaki Sarnıç, Bıçakçı Çeşme Sokak Sarnıç ve Ayazması, Unkapanı Sarnıcı ve Zeyrek (Pantokrator) Sarnıcı'nın isale hattı ile bağlantısının bulunduğu ve hattın, Zeyrek Sarnıcının güneybatı köşesinde tespit edilen, sarnıca su sağlayan galerinin yakınından geçtiği tahmin edilmektedir (Sarnıç, 139, 106, 150, 105).

İsale hattının, bu alanın batısında ve Bozdoğan Kemeri'nin altında yer almakta olan Tezgahçılar Kubbesi olarak bilinen makseme ulaştığı varsayıldığında, maksemin konumu hattın Atatürk Bulvarı boyunca kuzey yönüne doğru devam ettiğine işaret etmektedir. Bu noktadan sonra hat güzergahının topografyaya göre doğuya doğru

devam ederek Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç, Kirazlı Mescid Sarnıcı, yeni keşfedilen Vefa Meydanı Sarnıcı ve sarnıca dönüştürülmüş bir altyapı olduğu düşünülen Müşkile Sokak Sarnıcı yakınından geçtiği varsayılmaktadır (Sarnıç, 73, 75, 101, 102). Bu bölgede, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma ve Nadir Eserler Patoloji Araştırma Merkezi inşaatı öncesinde 1994 yılında İstanbul Arkeoloji Müzeleri denetiminde gerçekleştirilen temel kazısında, yol seviyesinden yaklaşık 3.50 m. derinlikte, kazı alanının batı ve kuzey kesitlerinde, 1.60x0.40 m. ölçülerinde Bizans Dönemi isale hattına ait tonoz örtülü galeri tespit edilmiştir (Şekil, 3.3). Parsel içerisinde 9.65 m. uzunlukta kavis yaparak Süleymaniye Külliyesi'nin altına doğru devam ettiği saptanan galerinin kuzey taraftaki kısmının 12.60 m. boyunca devam ettiği ve ucunun tuğla ile örülerek kapatıldığı görülmüştür. Batı yönüne devam eden kısmının ise 9 m. lik bölümü incelenebilmiş, bu galeri de çöküntü ile sonlandığından daha fazla incelenebilmesi mümkün olmamıştır. İsale hattına ait tespit edilen diğer kalıntıların aksine dar ve yüksek yapısıyla dikkati çeken ve Hadrianus isale hattına ait olup olmadığı kuşkuyla karşılanan galerinin batı yönünden gelmekte olduğu ve Süleymaniye Sıbyan Mektebi avlusundaki iki sütunlu küçük ölçüdeki sarnıç ile bağlantılı olduğu öne sürülmüştür (Çeçen, 1996), (Sarnıç, 69).

Şekil 3.3 : Süleymaniye Kütüphanesi Yazma ve Nadir Eserler Patoloji Araştırma Merkezi inşaatı sırasında ortaya çıkarılan galeri.

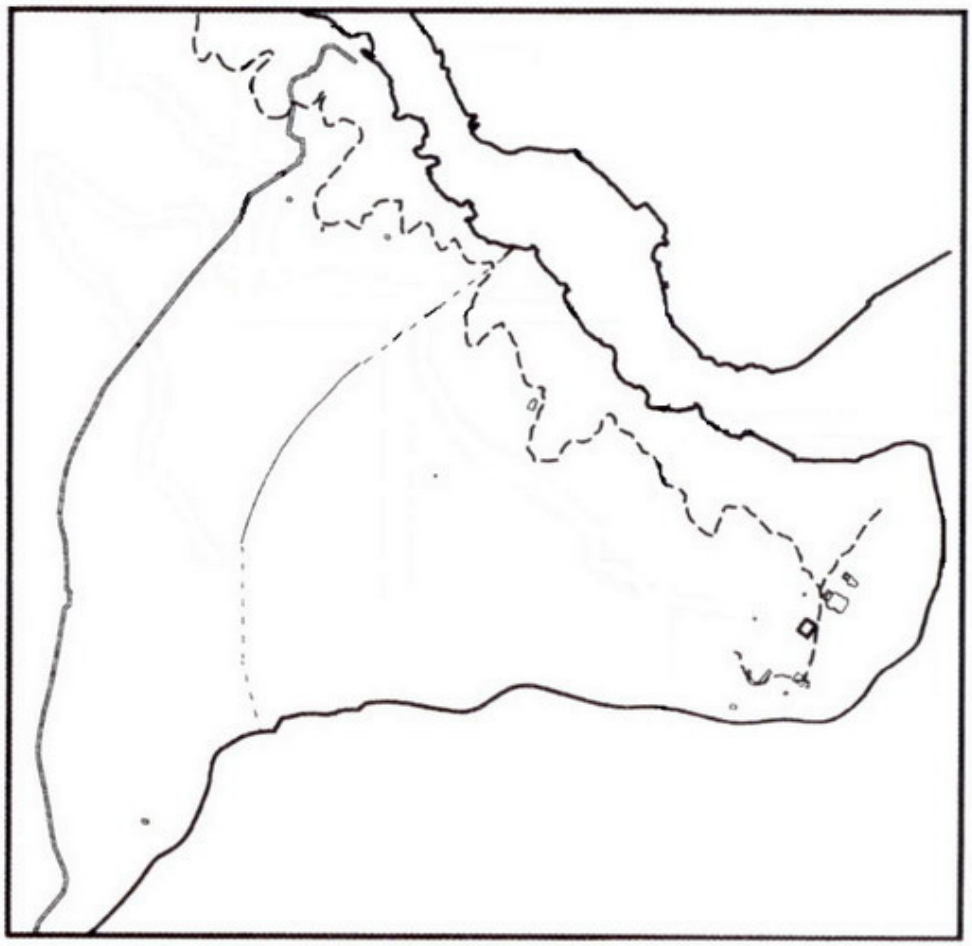
Merdiveni bulunmayan sarnıç, avluda bulunan kuyudan girilerek incelenebilmiş, ancak söz konusu galeri ile bağlantı tespit edilememiştir.

Hadrianus isale hattının tahmini güzergahı Süleymaniye Bölgesi'nin ardından Forchheimer ve Strzygowski tarafından incelenmiş olan, Mercan Yokuşundaki Bible House Sarnıcı yakınından geçerek Acımusluk Sokağı Sarnıcı ve Yerebatan Sarnıcı'nın konumları ile çakışmaktadır (Sarnıç, 68, 64, 27). Kaynaklarda İtalyan Mahallesi olarak geçen ve Bizans Dönemi'nde yoğun olarak yerleşim görmüş bölgede bulunan Acımusluk Sokağı Sarnıcı, sonradan kısmen sarnıç haline dönüştürülmüş bir alt yapıdır (Sarnıç, 64). Kalıntının Nikephoros Botaniates'e ait sarayın altyapısı olabileceği yaygın olarak kabul edilse de söz konusu iddialar kesinlik kazanamamıştır (Wulzinger, 1913; Müller-Wiener, 1977). Yamaca yaslanan ve aslında büyük bir komplekse ait olduğu anlaşılan sarnıcın, Hoca Hanı Sokak'ta bulunan Melek İş Hanı altında korunmuş iki adet tonozlu mekanla bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Besler Hanı Sarnıcı ve İstanbul Lisesi yurt binası inşaatında çıkan ve büyük ölçüde tahrip edildikten sonra tamamen ortadan kaldırılan sarnıç kalıntısının da bu yapı kompleksi ile ilişkili olarak değerlendirilmektedirler (Sarnıç, 63, 61).

Bu yapıların yakınında bulunan Yerebatan Sarnıcının suyunu nereden aldığı sorusu ise son yıllarda yapılan araştırmalar sırasında ortaya cıkarılan bazı galeriler vasıtasıyla kısmen aydınlanmıştır. Sarnıcın hemen yanında ve Divan Yolu tarafında ortaya çıkarılan iki galeri, sarnıcın birden fazla galeriden beslendiğini ortaya koymaktadır. Sarnıcın restorasyonu sırasında Alemdar Caddesi'ne bakan doğu kısmında ziyaretçi çıkış yeri hafriyatı yapılırken, Ayasofya Maksemi'nden gelen ancak daha erken kullanıma işaret eden bir galeri kalıntısı meydana çıkmıştır (Çeçen, 1996; Çetinkaya, 2011). Ayasofya Maksemi'nden çıkan bir galerinin Ayasofya'nın batı tarafındaki giriş cephesine paralel olarak devam ettiği tespit edilmiştir.

James Crow ve ekibi tarafından bölge topografyası üzerine gerçekleştirilen araştırma sonucu Hadrianus isale hattının Yerebatan Sarnıcı'ndan itibaren Akropolis'in batısına doğru devam ettiği, Gülhane Parkı Sarnıcı ile Soğukçeşme Sokağı Sarnıcı'nı beslediğini ortaya koymuştur (Crow-Bardill-Bayliss, 2008). Gülhane Parkı Sarnıcı, İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin kuzey kısmında bulunmaktadır (Sarnıç, 1). Soğukçeşme Sokağı Sarnıcı ise, Bab-ı Hümayun'dan Gülhane Parkı'na doğru inerken Topkapı Sarayı Surlarının bitişiğinde yer almaktadır (Sarnıç, 25). Sarnıcın tam karşısında bulunan, iki sütunlu küçük bir sarnıç olan Turing Konuk Evi Sarnıcı ile

ilişkili olabileceği düşüncesi kazı sonucu ortaya çıkarılan kanallarla daha da güçlenmiştir (Sarnıç, 30).

Şekil 3.4 : Hadrianus isale hattının tahmini güzergahı, Kırkçeşme güzergahına göre, Crow - Bardill - Bayliss (2008) den uyarlanmıştır.

Büyük Saray bölgesinde ve Hippodrom civarında bulunan bir grup sarnıç da Hadrianus isale hattından yararlanılabilecek seviyede bulunmaktadır. Bu yapılar Osmanlı döneminde onarım gördüğü anlaşılan Nakilbent Sokağı Sarnıcı ile Hippodrom Sarnıcı'nı kapsamaktadır (Sarnıç, 37, 45). Bu yapılardan Hippodrom Sarnıcı, Septimius Severus (193–211) zamanında inşa edilen Hippodromun sphendone duvarının içerisinde, Bizans Döneminde yeniden düzenlenerek sarnıca dönüştürülmüş olan tonozlu mekanları ifade etmektedir (Forchheimer-Strzygowski, 1893), (Sarnıç, 45). Sarnıcın su tutan bölümüne sonradan eklenmiş bir merdivenle inilmektedir. Sarnıcın bugünkü girişinin içinde ve sol tarafında hippodromun spinasına doğru uzanan yaklaşık 500 m. uzunluğunda ölçülebilen beşik tonozlu bir

galeri tespit edilmiştir. Duvarlarında sarnıç sıvası bulunmayan galeri yıkıntıyla sonlanmaktadır (Özgümüş, 2009), (Şekil, 3.5).

Şekil 3.5 : Hippodrom, Sphendone duvarı içerisindeki galerinin görünümü.

Bu bölgede pek çok Osmanlı çeşmesinin varlığı ile Nakilbent Sokağı Sarnıcı'nın taşıyıcılarında Osmanlı Dönemi'nde yapılan onarımlar, Osmanlı isale hattının da bu bölgeden geçmekte olduğuna işaret etmektedir. Ancak, bu sarnıçlara su sağlanabilmesi için Hadrianus isale hattına bağlı bir yan kolun bulunması gerekmektedir. Böyle bir galerinin varlığına ait kesin veri bulunmamasına rağmen, muhtemelen Yerebatan Sarnıcı'nda tespit edilen galeriye benzer özelliklerde olması ancak güzergahının Dördüncü ve Üçüncü Tepeler arasından geçen ana hattın batısına rastlaması gerektiği düşünülmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Nakilbent Sokağı Sarnıcı'nın yaklaşık 50 m. kadar güneydoğusunda bulunan üç bölümlü sarnıç üzerine inşa edilmiş olan Kapı Ağası Mahmut Ağa Camisi'nin (Sarnıç, 43) oldukça yakınında Oğul Sokak'ın doğu başında bulunan 5 ve 6 numaralı parsellerde tuğla ve horasan harç örgülü tonozlu bir galeri kalıntısı bulunmaktadır

(Şekil, 3.6). Yüzeyde görülen kesiti betonla kapatılmış olan galerinin isale hattı ya da drenaj sistemine ait olup olmadığı konusu aydınlatılamamıştır.

Şekil 3.6 : Sultanahmet, Oğul Sokak'ta bulunan galeri kalıntısı.

Kentin güneybatı bölgesine bakıldığında ise, Eğrikapı Maksemi'nden güney yönüne uzanan bir diğer Osmanlı su yolunun varlığı Andreossy tarafından belirtilmektedir. Bu hat, Valens isale hattı güzergahının altından geçerek Lykos Vadisi'nin batısından Langa Bostanlarına ve Studios Bazilikası ve Sarnıcı'nın yer aldığı Samatya bölgesinin batısına doğru uzanmaktadır (Andreossy, 1828), (Sarnıç, 116). Kazım Çeçen tarafından XX. yy. başı verilerine dayanılarak hazırlanan haritalarda yaklaşık olarak aynı güzergah görülmekte ve benzer bir hattın Bizans döneminde de var olduğu ihtimali göz önünde bulundurulmaktadır (Çeçen 1996).

3.1.2 Tezgahçılar kubbesi

Çalışma kapsamında Hadrianus isale hattı güzergahında değinilen, tonoz örtülü bir su haznesi görünümündeki Tezgahçılar Kubbesi, Bozdoğan Kemeri'nin altında, Gazanferağa Medresesi'nin bulunduğu Kovacılar Sokağı'nda, kısmen yol seviyesinin üzerinde yer almaktadır (Şekil, 3.7), (Sarnıç, 143).

Şekil 3.7 : Tezgahçılar Kubbesi.

Dıştan yaklaşık ölçüleri, 5.60x7.30 m. olan yapının aynalı tonozdan oluşan üst örtüsü, tuğla ve horasan harç işçiliği sergilemekte olup, üst kısmında 60x60 cm. ölçülerinde bir menfez ile yanında bir de havalandırma bacası bulunmaktadır. Sarnıçtan ziyade, suyun toplanarak farklı yönlere dağıtımının sağlandığı bir maksem olduğu görülen yapıya, bugünkü zemin üzerinde bulunan 70x106 cm. ölçülerindeki kapaktan düşey demir merdiven ile inilmektedir. Duvarları kesme taştan inşa edilmiş olan yapının orijinal kapısı zemin seviyesinin yaklaşık 2.50 m. altında bulunmaktadır. Giriş kapısından, 75 cm. eninde bir koridora geçilmektedir. Kapının tam karşısında, koridor duvarı üzerinde kemerli bir pencere bulunmaktadır. Giriş koridorundan 3 basamak ile maksemin iç kapısına ve buradan da 11 basamakla maksemin içine inilmektedir. Yapıya suyun geldiği beşik tonozlu galeri, ana kapının olduğu yönden maksemin içine girmekte, çıkış galerileri ise bunun tam karşısındaki duvarda bulunmaktadır. 60x110 ölçülerindeki galerilerden en soldakinin Tahtakale'ye, ortadakinin Aksaray ve Sultanahmet'e ve sağdakinin ise Kıztaşı civarındaki Yeniçeri Odaları yönüne doğru gittiği tespit edilmiştir (Çeçen, 1999).

Osmanlı döneminde XV. ve XVII. yüzyıllarda çeşitli onarımlar geçirerek ve genişletilerek kullanımının devam ettiği bilinen Tezgahçılar Kubbesi, Roma Dönemi mimari karakteri sergileyen bir yapı olması bakımından Hadrianus isale hattına ilişkin olası arkeolojik veriler içerisinde ön plana çıkmaktadır.

3.2 Valens İsale Hattı

İstanbul'un su ihtiyacını sağlamak için yapılan ikinci önemli isale hattı olan Valens isale hattı, imparator Valens tarafından yaptırılan, Damamandıra ve Pınarca'nın yüksek kesimlerinden su taşıyan galeri ile muhtemelen I. Theodosius tarafından ilave edilen ve daha alçak seviyeden, Vize bölgesinden şehre su taşıyan ikinci bir hattan meydana gelmektedir. Roma İmparatorluğu tarafından yapılan en uzun su yolları olan Valens isale hattına ait galeriler hat boyunca 70-80 cm. genişliğinde olup, daha geniş ölçülerde olan Theodosius hattı galerileri ise 1.60 m. genişliğe sahiptir. Ballıgerme Kemerinden itibaren yaklaşık olarak eşit eğimde İstanbul'a doğru uzanan bu iki ana isale hattının şehre giriş noktasında birleşme olasılıkları kesinlik kazanmamıştır (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

3.2.1 Valens isale hattının güzergahı

Istrancalar'dan gelen isale hattı güzergahınının tespiti için Kazım Çeçen tarafından yapılan çalışmalar sonucunda hattın şehre giriş noktası yaklaşık olarak belirlenebilmiştir. İsale hattının şehre en yakın yerdeki izine kara surlarına kuş uçuşu 10 km. mesafede bulunan Alibeyköy Barajı hizasında bulunan Fındıklıdere cıvarında rastlanmıştır. Bu nokta ile şehir arsındaki bölge günümüzde yoğun bir yerleşim alanı olduğu için, galerinin başka izine rastlamak mümkün olmamıştır. Bölgenin morfolojisine dayanılarak bu noktadan itibaren şehirle arasındaki güzergahın, mühendislik kurallarına göre çizilebilmesi mümkündür. Fındıklıdere bölgesinde tespit edilen galerinin kotu 72 m., galerinin eğimi ise, 0,0006-0,0007'dir. Buna gore, Edirnekapı civarında hattın kotunun 63-64 m. olacağı göz önüne alınarak çizilen güzergaha gore galerinin kara surlarından şehre girdiği yerin Edirnekapı'nın 150-200 m. güneyinde olması gerektiği tespit edilmiştir (Çeçen, 1996).

Bu konuda mevcut bir diğer yaklaşım ise hattın bir parçası olan Bozdoğan Kemeri'nde günümüze ulaşmış olan galeri seviyesini referans almaktadır. Bozdoğan Kemeri'nden geçen galerilerin seviye ve eğimi göz önünde bulundurulduğu taktirde hattın kemer üzerinden geçerek şehrin merkezi olan doğu bölgesine uzanan güzergahı kadar, batıya doğru olan güzergahının da hesaplanabilmesi mümkündür. Bu açıdan, isale hattının kara surlarından şehre giriş kotunun Tekfur Sarayı yakınına rastlayan yaklaşık 59.50 m. olabileceği hesaplanabilmiş, bu sonuca ise galerinin hat

boyunca sabit eğime sahip olduğu varsayılarak varılabilmiştir. Buna göre Valens isale hattının muhtemelen 59.50 m.'den daha düşük seviyede bulunan sarnıçlar ve diğer yapıların su ihtiyacını karşılayabildiği öne sürülmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Edirnekapı ile Mevlanakapı ve Topkapı arasında, Halkalı Su Yolları ile ilişkili oldukları düşünülen bazı Osmanlı kanallarının varlığı bilinmektedir. Örneğin, Mihrimah Sultan Camii'nin güneyinde Sulukule civarında, sur hendeği içerisine inşa edilmiş, Osmanlı isale hattına ait küçük bir su kemeri bulunmaktadır. Bu kemer üzerinden su, üzerinde 16 cm. çapında pişmiş toprak künkler vasıtasıyla aktarılmaktadır. Ancak bu hattın Bizans dönemine ait bir galeri güzergahını takip edip etmediği konusu aydınlatılamamıştır. 1994 yılında Ahmet Ersen tarafından Edirnekapı civarında gerçekleştirilen sur restorasyon çalışmaları sırasında ise, Sulukule Kapısı'nın (Pempton) hemen kuzeyinde sur dış duvarının 10 m. kadar yakınında bir galeri kalıntısı ortaya çıkarılmıştır. Kazım Çeçen tarafından incelenen galerinin, 50 cm genişliğinde beşik tonoz örtülü olduğu, duvarlarının ise su geçirmez sıva ile kaplı olduğu belirtilmektedir. 63-64 m. kotunda bulunan galeri kuzeydoğu yönüne doğru uzanmaktadır. Çeçen, Valens isale hattının şehre giriş noktasının bu bölge olduğunu belirtmiş, ancak Valens isale hattına ait galerilerin yaklaşık yarı genişliğinde olan bu kalıntının Trakya'dan gelen hatta ait olamayacağını öne sürmüştür (Çeçen, 1996). Gerçekten de, Trakyadan gelen gelen galeriler, şehre yaklaşım noktasında daralmadıkça 50 cm. genişliğindeki galerinin Valens isale hattına ait olma ihtimali düşüktür. Ayrıca Bozdoğan Kemeri üzerinden geçen galerilerin minimum 63 cm. genişliğinde olduğu göz önüne alındığında ise bu ihtimal tamamen ortadan kalkmaktadır.

Bir diğer görüş ise bu galerinin, Valens isale hattına bağlı bir yan kola ait olduğudur. Şehrin batısında bulunan üç büyük açık sarnıçtan birisi olan Mokios (Altımermer) Sarnıcı'na su sağlayabilmek için benzer bir hattın varlığı gerekmektedir (Sarnıç, 123). Bu hattın ise, Aetios (Karagümrük Çukurbostanı) Sarnıcı yakınında ana isale hattından ayrılarak, arazinin morfolojisine göre Kazım Çeçen'in tespit ettiği noktadan kara surları dışına doğru uzanması ve Mokios Sarnıcı'nı besleyebilmesi için 70 m. kadar güneyde yeniden sur içerisine girmesi gerektiği öne sürülmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008). X. yy.'a ait "De Ceremoniis" (Seremoniler Kitabı) adlı eserde kentin güneybatı bölgesinde bulunan ve muhtemelen Mokios Sarnıcı'nın su

ihtiyacını karşılayan bir kanalın varlığından bahsedilmektedir (De Ceremoniis, Ed. Reiske, 1829).

Feridun Dirimtekin tarafından, Topkapı'nın güneyinde bulunan surların bir kısmının yol genişletmesi sırasında yıkılması esnasında sur duvarına paralel uzanan bir galerinin ortaya çıktığı belirtilmektedir. 60 cm. genişliğinde ve 1.40 m. yüksekliğinde olan galerinin duvarlarının beyaz su geçirmez sıva ile kaplı olup yedi sıra tuğladan oluşan beşik tonoz örtüye sahip olduğu belirtilmektedir. Mokios Sarnıcı'na su sağladığı düşünülen hatta ait olabilmesi açısından doğru konumda bulunmasına rağmen, galerinin sur duvarına paralel uzanıyor oluşu fonksiyonunu belirsiz kılmaktadır (Dirimtekin, 1959).

Deniz seviyesinden 55 m. yükseklikte bulunan Mokios Sarnıcı'nın su ihtiyacı, Hadrianus isale hattı bu seviyeden daha aşağıda bulunduğundan, yalnızca Trakya hattına bağlı bir kol tarafından sağlanabilmekteydi. Bu kolun mümkün olan en kısa güzergahtan geçtiği varsayıldığında, Yedinci ve Altıncı Tepeler arasında, Aetius Sarnıcı'nın hemen batısında ana isale hattından ayrılarak Lykos Vadisi'nin kuzeydoğusu boyunca uzanması ve buradan Yedinci Tepe'nin kuzey yamacından geçerek uygun bir seviyeden sarnıca bağlanması gerektiği tahmin edilmektedir. Hattın sur içinden geçmesi durumunda ise Lykos Vadisi'ni aşabilmesi için 20 m.'nin üzerinde yüksekliğe sahip bir su kemeri ya da bir su kulesinin inşası gerekmektedir. Böyle bir yapının varlığına dair herhangi bir veri mevcut değildir. Aynı hattın kısmen sur dışarısında inşa edilmesi ise Lykos Vadisi'nin yukarısındaki uygun eğimli bölgeden geçirilerek sarnıca ulaştırılmasına imkan tanımaktadır (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Valens isale hattının, kara surlarından şehre giriş kotunun 59.50 m. olduğu göz önüne alındığında hattın Aetius ve Aspar Sarnıçları'nın güneybatı yanından geçmekte olduğu varsayılmaktadır. Forchheimer ve Strzygowski tarafından da Aspar Sarnıcı'nın (Çarşamba Çukurbostanı) güneybatısında, doğuya doğru uzanan bir galerinin varlığından söz edilmektedir (Forchheimer-Strzygowski, 1893), (Sarnıç, 130). İsale hattının güzergahının büyük olasılıkla Constantinus Suru'nun altından geçerek, Dördüncü ve Üçüncü Tepeler arasında bulunan Bozdoğan Kemeri üzerinden güneye, Nymphaeum Maksimum'un bulunduğu Theodosius Forumu'na doğru devam ettiği, buradan ise şehrin ana caddesi olan Mese'yi takip ederek Binbirdirek Sarnıcı'na ulaştığı düşünülmektedir.

Kentin batısında bulunan açık sarnıçların Valens isale hattı üzerinde bulundukları ve bu hattan faydalandıkları açıktır. Hat güzergahının yakınlarında ve daha alçak seviyede bulunan pek çok kapalı sarnıcın su ihtiyacının da bulundukları kot ve dönemleri itibari ile ana isale hattından sağlanıyor olması mümkündür. Petrus Gyllius, Saraçhane bölgesinde Valens isale hattı ile aynı tarihte inşa edilen Modestus Sarnıcı'na ait olduğunu öne sürdüğü bir kalıntıdan bahsetmekte ve bu kalıntı içerisinde Çukur Hamam olarak bilinen XV. yy. hamamının inşa edildiğini belirtmektedir (Gyllius, 1997). Kalıntıları, Forchheimer ve Strzygowski tarafından da incelenen ve Stolpe haritasında belirtilen sarnıca, Valens isale hattından Dördüncü Tepe ya da Bozdoğan Kemeri'nin batı sonu yakınından ayrılan bir koldan su verilmesi mümkündür. Günümüzde bu sarnıç ve Çukur Hamam'dan geriye kalan hiç bir kalıntı bulunmamaktadır. Ancak Markianus Forumu (Kıztaşı) civarındaki eğimli arazide bulunan sarnıçların da aynı koldan beslendikleri düşünülebilir. Sofular Caddesi üzerinde yer alan 2003 ada 46 parselde gerçekleştirilen temel kazısında ortaya çıkarılan 1.20 m. genişliğe sahip, kuzey-güney uzantılı bir galeri kalıntısının mevcudiyeti de bu düşünceyi desteklemektedir. Bölgedeki sarnıçlar; Sofular Caddesindeki Sarnıç, Bıçakçı Alaeddin Mescidi Sarnıcı, Kambur Mustafa Paşa (Yayla) Camii Altındaki Sarnıç ile Ortaçeşme-Etmeydanı Sarnıcı olarak da bilinen Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç'tır (Sarnıç, 110, 111, 134, 135). Valens isale hattı tarafından su sağlanması mümkün olan diğer sarnıçlar ise Zeyrek Camii (Pantokrator Manastır Kilisesi) ile Fethiye Camii (Pammakaristos Manastır Kilisesi) çevresindeki sarnıçlar ile Mese çevresinde ve Nuruosmaniye civarında bulunan sarnıçlardır. Bu yapılardan Zeyrek Camii çevresindekiler; Şeyh Süleyman Mescidi'nin Kuzeyindeki Sarnıç, İbadethane Sokağı I, II ve III No.'lu Sarnıçlar ile Hacı Hasan Sokağı Sarnıcı, Fethiye Camii çevresindekiler ise, Fethiye Caddesi Sarnıcı, Fethiye Camii Altındaki Sarnıç, Fethiye İlköğretim Okulu Altındaki Sarnıç, Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç ile Köroğlu Sokak Sarnıcı'dır (Sarnıç, 125, 126, 127, 128, 129, 144, 145, 146, 147, 148). Mese üzerinde hattan faydalanabilecek sarnıçlar; Ordu Caddesi Sarnıcı, Akgün Otel Sarnıcı, Star İş merkezi Altındaki Sarnıç, Antik Otel Sarnıcı, Turkuaz İş Merkezi Altındaki Sarnıç, Gedikpaşa Caddesi Sarnıcı, Çiftesaraylar Sarnıcı, Işık Sokak Sarnıcı ve Şerefiye Sarnıcı'dır (Sarnıç, 80, 81, 88, 89, 91, 52, 112, 55, 54). Nuruosmaniye civarındaki sarnıçlar ise Cağaloğlu Anadolu Lisesi Bahçesindeki Sarnıç, Cağaloğlu Sarnıcı, Nuruosmaniye Caddesi'ndeki Küçük Sarnıç ile Nuruosmaniye Sarnıcı'dır (Sarnıç, 58, 59, 57, 60). İsale hattının güzergahı

üzerinde bulunan sarnıçlardan olan V. yy.'a tarihlenen Cağaloğlu Sarnıcı'nın bir açık sarnıç olduğu düşünülmektedir.

Valens isale hattının faaliyete geçtiği 373 yılında tasarlanan güzergahının Theodosius Forumu yakınında bulunan Nymphaeum Maximum'da sonlandığı, kentin doğu bölgelerinin su ihtiyacının ise Hadrianus isale hattı ile karşılanmakta olduğu tahmin edilmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008). Hattın sonraki dönemlerde ne kadar uzatıldığı bilinmekteyse de farklı dönemlerde yapılan ilavelerin nitelikleri hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. En dikkat çekici arkeolojik buluntu Naumann tarafından Theodosius Takı'nın kuzeydeki kalıntısının yaklaşık 30 m. kuzeybatısında, temel duvarının altında tespit edilen dört adet galeri kalıntısıdır (Şekil, 3.8). Bunlardan 0.50-0.60 m. genişliğindeki birinci galeri taşla örülmüştür. Dogu-batı doğrultusunda uzanan ve kuzey-güney doğrultusundaki sütun stilobatında başlayan başka bir galeriye açılmakta ve açı yaparak üçüncü galerinin üzerinden geçmektedir (Naumann, 1976). İkinci galeriden yalnızca takın temelindeki tuğla tonoz parçası kalmıştır. Batıda ise tuğladan örülmüş üçüncü galeri ile buna açılı duran dördüncü galeri bulunmaktadır. Bu iki galerinin yapım teknikleri birbirinden farklıdır. Üçüncü galerinin beşik tonozlu örtüsünde, tuğlalar yere paralel katmanlar halinde yerleştirilmişlerdir. Dördüncüde ise, radyal yerleştirilmiş tuğlalardan oluşan beşik tonozla örtülüdür. Naumann, bu galeri yapıldığında üçüncüsünün faaliyet dışı olduğunu varsaymıştır. (Naumann, 1976) Ayak sırası duvarı bu iki galerinin üzerine oturduğu için galeriler Theodosius Takı'ndan daha erken tarihlidir (Duyuran, 1958).

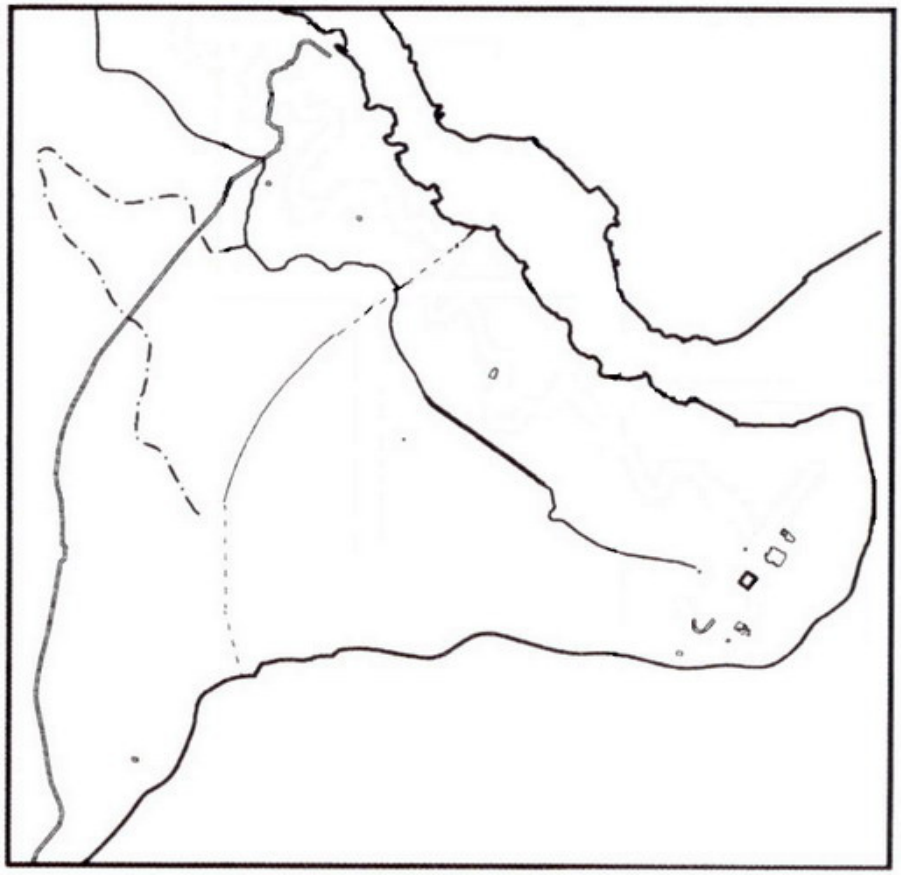

Şekil 3.8 : Naumann kazılarında ortaya çıkarılan galeri kalıntıları (Naumann, 1976).

1975 yılında Divanyolu Caddesi, Tiyatro Aralığı Sokak'da İstanbul Arkeoloji Müzeleri tarafından gerçekleştirilen temel kazısında 674 ada 15 sayılı parselin kuzey kısmında, cadde seviyesinin yaklaşık 4 m. kadar altında, doğu-batı yönünde uzanan

basınçlı su hattına ait mermer künkler ortaya çıkarılmıştır. Künklerin bulunduğu seviyenin 1.50 m. daha altında ve güney yanında ise tuğladan yapılmış birbirine paralel olarak yan yana uzanan iki adet beşik tonozlu galeri hattı tespit edilmiştir. Naumann tarafından yayınlanmış olan, ortaya çıkarılan galerilerle irtibatlı oldukları düşünülen galeri kalıntıları Mese'ye paralel olarak uzanmaktadır.

Şehrin en yoğun iskan alanlarından olan Üçüncü ve Dördüncü Tepeler üzerinde bulunan Cağaloğlu Sarnıcı V. yy.'ın ilk çeyreğinde inşa edilmiştir. Bu sarnıçta gerçekleştirilen kazılar sonucu edinilen veriler, Binbirdirek'ten çok daha büyük bir yapıyı ortaya koymaktadır. Buna göre Valens isale hattının V. yy.'ın ilk çeyreğinde en azından bu bölgeye kadar uzatılmış olduğu öne sürülebilir. Daha doğuda bulunan Binbirdirek Sarnıcı'nın ise V. yy.'ın sonlarında inşa edildiği düşünülmektedir. Hippodrom'un kuzeybatısında bulunan Antiokhos Sarayı da V. yy.'ın ilk çeyreği içerisinde inşa edilmiştir. Ancak bu verilere dayanılarak hattın VI. yy.'dan önce şehrin bu noktasına ulaştığı öne sürülememektedir.

Şekil 3.9 : Valens isale hattının tarihi yarımada üzerindeki güzergahı. Crow - Bardill - Bayliss (2008) den uyarlanmıştır.

Hülya Tezcan'ın doktora tezinde Byzantion'un Birinci Tepesi üzerinde kurulu Topkapı Sarayı alanında bulunan yaklaşık 25 adet sarnıç detaylı olarak incelenmiştir (Tezcan, 1989). Bunlardan en dikkat çekicileri, Hagia Eirene'nin (Aya İrini) güneydoğusunda bulunan ve Sampson Hastanesi'nin alt yapısı olması muhtemel "L" şeklindeki sarnıç ile İstanbul Arkeoloji Müzeleri çevresinde bulunan üç adet sarnıç ve hamam yapısından oluşan yapılar topluluğu ile Eski Darphane'nin Köşesindeki Sarnıç'tır (Sarnıç, 23, 11, 12, 24, 20). Deniz seviyesinden 20 ila 40 m. yüksekliklerde bulunan bu yapılardan bir kısmının su ihtiyacının Belgrat Ormanı'ndan gelen Hadrianus isale hattı tarafından sağlanabildiği yukarıda ifade edilmiştir. Ancak, Osmanlı Dönemi'nde Yerebatan Sarnıcı yakınında bulunan maksemden Topkapı Sarayı'nın Harem dairesine su verildiği bilinmektedir (Çeçen, 1999; Çetinkaya, 2011). Bizans Dönemi'nde de İkinci Tepe üzerinde bulunan Binbirdirek Sarnıcı civarından Birinci Tepe'ye su taşınması gerekmekte, bu da İkinci ve Birinci Tepeler arasında inşa edilecek bir su kemeri ya da su kulesinin mevcudiyeti ile mümkün olabilecektir. Literatürde kentin merkezi olan bu bölgede bir su kemerinin olduğuna dair bilgi bulunmamaktadır. Crow tarafından, Milion'un yanında Topkapı Sarayı'na su sağlayan hatta ait Osmanlı su kulesinin bir benzerinin Bizans Dönemi'nde de aynı bölgede bulunduğu varsayılmakta, bu şekilde Valens isale hattı ile İkinci Tepe'den Byzantion'un Akropolisi olan Birinci Tepe'ye su taşınabileceği öne sürülebilmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008), (Şekil, 3.10).

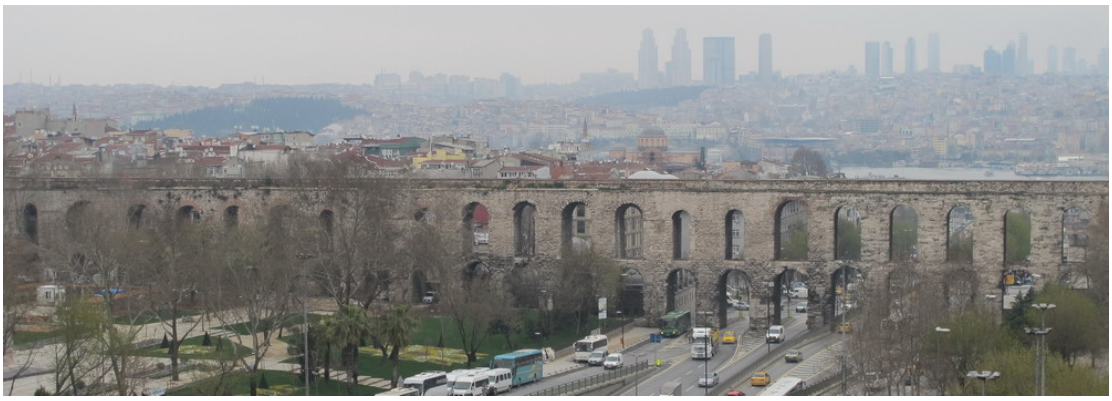

Şekil 3.10 : Osmanlı Döneminde İkinci Tepe'den Topkapı Sarayı'na su iletimi sağlayan kulenin görünümü.

3.2.2 Bozdoğan kemeri

Fatih ve Beyazıt (Dört ve Üçüncü Tepeler) arasında bulunan vadiyi aşmak amacıyla inşa edilmiş olan Bozdoğan Kemeri'nin üzerinden geçen galeriler, Theodosius Forumu ile Constantinus Forumu arasındaki yüksek kesim ile X. Bölgede yer alan nymphaeum ve Binbirdirek Sarnıcı civarında yer aldığı düşünülen su dağıtım ünitesine (castellum aquae) su taşımaktaydı (Crow-Bardill-Bayliss, 2008), (Sarnıç, 53). İstanbul'da şehrin içerisinde bulunan ve şehrin en eski su yapısı olan Bozdoğan Kemeri, 971 m. uzunluğunda ve 5.60 m. genişliğindedir (Şekil, 3.11). Deniz seviyesinden 56-57 m. yükseklikte bulunan yapının Hadrianus tarafından yaptırıldığı, ancak yapıyı restore eden Valens'in adıyla anıldığı iddia edilmekte ancak genellikle Valens tarafından 368 yılında yaptırıldığı kabul edilmektedir. Osmanlı döneminde esaslı bir onarım gören kemerin bu dönemde de fonksiyonunu sürdürdüğü bilinmektedir. Kazım Çeçen tarafından incelenen yapının daha detaylı bir incelemesi, Striker ve Kuban tarafından Kalenderhane Raporu'nda yayınlanmıştır (Çeçen, 1996;

Striker-Kuban, 1997). Yapılan kapsamlı onarımların sonucu meydana gelen değişikliklere rağmen kemerin IV. yy. ile Geç Antik Çağ'a ait çeşitli dönem uygulamalarını ortaya koyan önemli bir bölümü orijinalliğini koruyabilmiştir.

Şekil 3.11 : Bozdoğan Kemeri'nin günümüzdeki görünümü.

Arkeolojik çalışmaların oldukça sınırlı olduğu Bozdoğan Kemeri'nde, Saraçhane kazılarını yürüten Harrison tarafından yapılan sondajlarda, Atatürk Bulvarı üzerinde yol seviyesinin 4.50 m. kadar yükselmiş olduğu tespit edilmiş ve kemerin gerçek yüksekliğinin 27 m. olduğu tespit edilmiştir. Sondaj sonucunda ulaşılan zemin seviyesinde IV. yy.' a tarihlenen keramik parçaları ortaya çıkarılmıştır (Harrison, 1967). Ward-Perkins kemerin IV. yy.'da inşa edildiğini kabul etmektedir (Ward-Perkins, 1958). Striker ve Kuban tarafından, Kalenderhane'de bulunan Geç Roma Dönemi hamamının zemin seviyesi ile Bozdoğan Kemeri'nin orijinal zemin zeviyesinin birbirine oldukça yakın olduğu belirtilmektedir (Striker-Kuban, 1997). Yapı üzerinde tespit edilen bir monogram parçası ise, yapının IV. yy. sonları ile V. yy.'da inşa edildiğine ya da ileri düzeyde bir onarıma tabi tutulduğuna işaret etmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008). Dalman tarafından yayınlanan monografide, form açısından çeşitlilik sergileyen doğu bölümünde orijinal yapıya ait bazı bölümler tanımlanmış olan Bozdoğan Kemeri'nin orijinalliğini en fazla muhafaza etmiş olan bölümünün yapının batı yönündeki kısımları olduğu belirtilmektedir. Kemerin özellikle doğu kısmındaki iyi korunmuş bölümde Trakya bölgesindeki su kemerlerinin aksine göze çarpan bosajsız düzgün kireçtaşı bloklardan oluşan yüzeyler ile silme ve kornişlerin görülmeyişi, yapının geçirdiği onarımlar sırasında yüzeyin birçok noktada tıraşlandığına işaret etmektedir. Kemerin bazı bölümlerini destekleyen ilave tuğla tonozların Bizans, yukarıya doğru incelen,

dikdörtgen kesitli payandaların ise kısmen Osmanlı Dönemi eklentileri olduğu kabul edilmektedir (Dalman, 1933).

Bozdoğan Kemeri'nin üzeri günümüzde betonla kaplıdır. 1989 yılında gerçekleştirilen restorasyon sırasında özellikle kemerin orta kısmında açılan bir çukurda Osmanlı su yollarına ait künkler açığa çıkarılmış ve Osmanlı künklerinin altında 63 cm. genişliğinde Roma galerisi tespit edilerek belgelenmiştir (Çeçen, 1996). Bozdoğan Kemeri'nin batı tarafındaki 50.80 m.'lik bölümü yol açmak için kaldırıldığında ise Osmanlı su dağıtım kubbesinin olduğu kısımda kemerin üzerinden geçen Osmanlı künklerinin alt tarafında beşik tonoz örtülü bir galeri açığa çıkmıştır (Şekil, 3.12). Zemini bugünkü sokak seviyesinden biraz aşağıda olan bu galeri 0.95 m. genişliğinde olup, içi 4 cm. kalınlığında su geçirmez sıva tabakası ile kaplıdır. Galerinin tabandan tonoz tepe noktasına kadar olan yüksekliği 1.88 m.'dir. Boyutları Istranca'dan gelen galerinin boyutlarının aynı olan galeri, Kazım Çeçen tarafından incelenmiştir. Galerinin doğuya doğru 9 m. kadar kısmının görülebildiği, bu noktadan sonrasının ise örülerek kapatılmış durumda olduğu ve içerisinde sudan dolayı oluşan kalker birikmesine rastlanılmadığı belirtilmektedir (Çeçen, 1996). Günümüzde giriş kısmı kapatılmış durumda olup, ölçüleri açısından Zeyrek Camii'nin kuzeyinde Forchheimer ve Strzygowski tarafından tespit edilen galeri kalıntısı ile benzerlik göstermektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Şekil 3.12 : Bozdoğan Kemeri'nin batı tarafında açığa çıkan galerinin görünümü.

Dalman tarafından çizilen rölövede, birinci kemerin alt kısmında kesitte, her biri 63 cm. genişliğinde ve 1.76 m. yüksekliğinde yan yana iki adet galerinin varlığı görülmektedir (Dalman, 1933). Günümüzde yalnızca bir tanesi görülebilir durumda olan bu galerilerde yapılan inceleme sırasında galerilerden birinin, içinden geçen suların fazla kireç içermesi dolayısıyla, kalker yığınları ile tamamen dolmuş olduğu tespit edilmiştir. Dalman'ın kitabında burada iki galerinin yan yana çizildiği görülmektedir. Bu bilgilere dayanarak Konstantinus devrinde yapıldığı düşünülen isale hattının suyunun galerilerden yalnız birinden geçtiği öne sürülmüştür. Çeçen tarafından, kireç yığınları ile kaplanan galerinin Halkalı civarından gelen fazla sert sulara, kemerin giriş bölümünde görülen büyük galerinin ise Istrancalardan gelen hatta ait olma ihtimalinin yüksek olduğu ifade edilmektedir (Çeçen, 1996). Bozdoğan Kemeri'nin batı kısmında görülen galerinin içinde Istrancalardan gelen galerilerde olduğu gibi hiç kalker birikmesinin olmaması bunun Istrancalardan gelen galeri olması ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Bozdoğan Kemeri'nin üzerinden geçerek Theodosius Forumu tarafına giden galerilerin bu alanda bulunduğu bilinen "Nymphaeum Maksimum" dışında hangi bölgelerin ihtiyacını karşıladığı hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

3.2.3 Şehir içi şebekesinde basınçlı su iletimi

Su iletiminde basınçsız (cazibe ile) iletim ve basınç altında iletim olarak adlandırılan iki durum söz konusudur (Bildirici, 2002). İstanbul'un ihtiyacı olan su kaynaklarının şehirden uzakta oluşu sebebiyle isale edilmesi gerekmiştir. Tonozlu galerilerle İstanbul'a su taşıyan isale hatları, suyun kotunun korunmasının esas olduğu basınçsız iletim yoluyla çalışmaktadır. Roma İmparatorluğu'nun yeni başkenti olan İstanbul'un, II. yy.'dan beri Belgrat Ormanı'ndan kente su taşıyan bir isale hattına (Hadrianus isale hattı) sahip olduğu yazılı kaynaklarından bilinmektedir. Bu dönemde kentin ihtiyacı olan su, Bozdoğan Kemeri'nin yerinde bulunduğu düşünülen Hadrianus su kemeri vasıtasıyla, tarihi yarımadanın çoğunlukla doğu bölgesinde bulunan 35 m. seviyesinin altındaki Büyük Saray, Akhilleus ve Zeuksippos Hamamlarını da kapsayan yapılar ve sarnıçların ihtiyacını karşılayabilmekteydi. Trakya'dan kente su taşıyan Valens isale hattı ise 59 m. seviyesinin altındaki yapılara su sağlayabildiğinden, Theodosius Surları'na kadar kentin büyük kısmının ihtiyacını karşılayabilmekteydi. Her iki isale hattının

güzergahı da bazı belli başlı sarnıçların konumları ile çakışmaktadır. Şehre taşının suyun, güzergahın dışında kalan diğer sarnıçlar ve diğer kamusal yapılara aktarımı için şehir içerisinde dolaşımı ise, ana hatta bağlı olarak basınçlı su iletebilen kurşun, terrakota, mermer künklerden meydana gelen boru hatlarının varlığı ile mümkün olmaktaydı. Sarnıçların, ait oldukları konut, manastır, kamusal yapılar ya da hamamlar ile benzer yollarla bağlantılı oldukları düşünülmektedir.

Buna karşın, İstanbul'da Hippodrom'da bulunan Yılanlı Sütun civarında ortaya çıkarılan ve muhtemelen buradaki çeşmeye su sağlayan yalnızca bir adet damgalı kurşun borunun varlığı bilinmektedir (Arseven, 1927; Madden, 1992). Bizans Dönemi'ne ait yazılı kaynaklarda, sarnıçlardan konut, hamam, çeşme, hastane, kilise ve manastır gibi yapılara su dağıtımını sağlayan boru hatlarının varlığı hakkında bir takım bilgiler mevcuttur. Örneğin, 382 yılında, İstanbul valisi (prefectus) Klearkhus döneminde yayınlanan bir kanunname ile konutların su kullanımı konusundaki imtiyazlar belirlenmiştir. Kanunnamede, bir konutun kullanımına izin verilen su miktarı, konut malikinin sosyal statüsü, sahip olduğu konutun büyüklüğü ve özel hamamının bulunması gibi unsurlara göre değişiklik göstermektedir. Buna göre, kendi hamamına sahip bir ev 5 cm. çapında boru ile su alabilmekte, ev sahibinin statüsüne göre bu ebat 8 cm.'ye kadar yükseltilebilmekteydi. Hamamı bulunmayan alt tabakaya mahsus konutlara izin verilen boru ebadı ise 4 cm. olarak belirlenmekteydi (Codex Theodosianus, 1905; Crow-Bardill-Bayliss, 2008). VI. yy.' da Justinianus dönemine ait bir kanunnamede ise, Hagia Olympia Manastırı'na her gün "üç ölçek" su tahsis edildiği belirtilmektedir. Mango'ya göre, "üç ölçek" olarak ifade edilen miktar, mutemelen üst düzey konutların kullanımına mahsus olan yaklaşık 8 cm. boru ebadına karşılık gelmektedir (Mango, 1995).

Valentinianus ve I. Theodosius tarafından yayımlanan bir kanunname ise Akhilleus Hamamları'na su sağlayan kurşun boruların varlığına işaret etmektedir. Hadrianus isale hattı güzergahındaki Strategion'da (bugünkü Sirkeci) bulunduğu bilinen Akhilleus Hamamları'nın bu hattan istifade etmekte olduğu aynı kanun metninden anlaşılmaktadır (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

İstanbul'un Bizans Dönemi su sistemine ait pişmiş toprak (terrakota) künkler ise pek çok noktada karşımıza çıkabilmekte ve incelenemeden ortadan kaldırılabilmektedir. Örneğin, Beyazıt'ta bulunan Antik Otel'in inşası öncesinde 1984 yılında İstanbul Arkeoloji Müzeleri denetiminde gerçekleştirilen temel kazısında Erken Bizans

Dönemi'ne ait sarnıç, yapıya su taşıyan pişmiş toprak künk kalıntıları ile birlikte ortaya çıkarılmış, ancak buluntular detaylı olarak tetkik edilmemiştir (Sarnıç, 89).

İstanbul'un su şebekesine ait oldukça önemli bir keşif ise 2012 yılının son aylarında İstanbul Arkeoloji Müzeleri denetiminde Büyük Reşit Paşa Caddesi ve Vidinli Tevfik Paşa Caddesi'nin kesişim noktasında yürütülen Vezneciler Metro İstasyonu kazılarında ortaya çıkarılan Erken Bizans Cadde döşemesine ait kalıntıların alt kotunda tespit edilen şehir su şebekesine ait farklı boyutlarda pişmiş toprak künklerdir (Şekil, 3.13). Birbirlerine paralel olarak doğu-batı doğrultusunda, Polyeuktos Kilisesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi yakınında bulunan History Otel'in temel kazısı sırasında ortaya çıkarılmış olan ve olasılıkla Anicia Iuliana Sarayı'na ait olabilecek alt yapı kalıntılarının bulunduğu yöne doğru uzanmakta olan künk hatları, atık su sistemine ait kanallar ve küçük ölçülerde desteksiz tipte bir sarnıç kalıntısıyla birlikte gün ışığına çıkarılmıştır (Sarnıç, 96).

Şekil 3.13 : Büyük Reşit Paşa Caddesi'nde 2012 yılında yürütülen kazılarda ortaya çıkarılan basınçlı su şebekesine ait buluntular.

XIV. yy'da İstanbul'da dünyaya gelen Manuel Chrysoloras'ın, Epistolæ tres de comparatione veteris et novæ Romæ (Eski ve Yeni Roma'ya dair üç mektup) adlı eserinde İstanbul'da pek çok örneğine rastladığı büyük taş su borularından

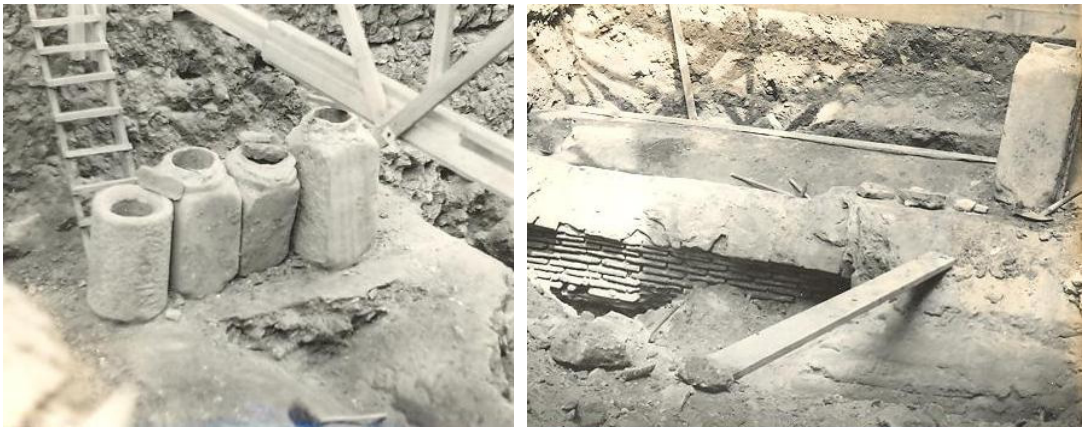
bahsetmektedir (Manuel Chrysoloras, 1655; Crow-Bardill-Bayliss, 2008). Buna karşın, İstanbul'da şehir içerisinde bu tip künklere dair arkeolojik veriler oldukça sınırlıdır. İstanbul'daki en önemli buluntu, Mese'nin güzergahını takip eden Yeniçeriler Caddesi üzerinde bulunan Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Medresesi yakınında, 1964 yılında Çarşıkapı yaya alt geçidi inşası sırasında ortaya çıkarılan mermer su künkleridir (Fıratlı, 1964), (Şekil, 3.14). Kentin ana caddesi olan Mese'nin, Theodosius Forumu ile Constantinus Forumu arasındaki kısmının altında bulunan künkler, birbirine paralel olarak uzanan iki hattan meydana gelmektedir (Müller-Wiener, 1977). Mermer bloklar, sütun gövdeleri ya da sütun başlıklarının içleri oyularak üretildikleri anlaşılan bu künkler sızdırmazlık sağlayan beyaz renkli bir macun ile birbirlerine eklenmişlerdir. Her bir parça üzerine iri harfler kazınmış olan künklerin üst kısımlarının aşınmış oluşu, yalnızca cadde seviyesine kadar zemine gömülü olduklarına işaret etmektedir. Kazıyı yürüten Nezih Fıratlı, künklerin bazıları üzerinde tıkaç vazifesi gören küçük taşlarla sıkıca kapatılmış deliklerin varlığından bahsetmekte; bu deliklerin hattın bakım ve temizliği için olduğu kadar civarda bulunan yapılara su sağlayan yan kanalların bağlantı yerlerine işaret ettiğini öne sürmektedir (Fıratlı, 1964).

Şekil 3.14 : Ayasofya Müzesi bahçesindeki mermer künkler.

Benzer biçimde delinerek sonradan tıkanmış su künklerinin tespit edildiği Ephesos'un su sistemini inceleyen Ortloff, bu uygulamanın en iyi akış performansını elde edebilmek için yapılan denemelere işaret ettiğini belirtmiştir. (Ortloff-Crouch, 2001). Bu örnekten yola çıkarak Crow, söz konusu deliklerin basınç altındaki iletimde künk hattı içerisinde oluşabilecek vakum etkisini ortadan kaldırarak suyun akış hızının arttırılmasına yarayan havalandırma menfezleri olabileceklerini ifade etmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008). 1964 yılı öncesinde, Ordu Caddesi'nin güney kenarındaki Marmara Sineması'nın yanında, günümüzdeki Beyaz Saray Otel'in bulundugu alanda ve Mithat Paşa Caddesi'nin köşesinde 1948 yılında yapılan temel kazılarında Theodosius Forumu'nun güney tarafına ait olduğu düşünülen bazı alt yapı kalıntıları ile birlikte, aynı künk hattına ait olması muhtemel kalıntılar ortaya çıkarılmıştır (Fıratlı, 1950).

Beyazıt bölgesinde çeşitli dönemlerde yapılan temel kazılarında Bizans su şebekesine ait çeşitli buluntulara rastlanmaktadır. Çarşıkapı alt geçidi ve Marmara Sineması yanında ortaya çıkarılan kalıntıların uzantısı niteliğinde, ancak yayınlarda geçmeyen önemli bir buluntu da 1975 yılında Divanyolu Caddesi, Tiyatro Aralığı Sokak'da gerçekleştirilen temel kazısında cadde seviyesinin yaklaşık 4 m. kadar altında tespit edilen, doğu-batı yönünde uzanan basınçlı su hattına ait mermer künklerdir (Şekil, 3.15).

Şekil 3.15 : Tiyatro Aralığı Sokak'ta 1975 yılında ortaya çıkarılan mermer künkler ve galeriye ait kalıntı (Koruma Kurulu arşivi).

Fıratlı, Marmara Sineması yanında ortaya çıkarılan mermer künklerin Simkeşhane yönüne devam ettiğini ve Patrona Halil Hamamı civarından kuzeye dönerek Bozdoğan Kemerine uzandığını belirtmektedir (Fıratlı, 1950).

Söz konusu verilere dayanılarak Valens isale hattından şehir içerisine su dağıtan basınçlı su hattının varlığını kesin olarak ortaya konulabilmektedir. Bu durum aynı zamanda Bozdoğan Kemeri Caddesi'nin, Bizans Dönemi'ne ait bir cadde güzergahını ortaya koyabileceğini de düşündürmektedir (Bardill, 2004).

4. TARİHİ YARIMADADAKİ SARNIÇLAR

Kalabalık bir nüfus barındıran, jeopolitik konumu ve zenginliği nedeniyle sürekli kendini savunmak durumunda olan bir kent olan İstanbul'da, özellikle kuşatma altındayken ya da uzun ve kurak yaz aylarında şehrin direncini koruyabilmesi açısından şehir içerisinde bulunacak çok sayıda sarnıcın, şehir tahkimatını meydana getiren surlar kadar önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir.

Sarnıçlar esasen, bulundukları çevre ya da ait oldukları yapının su ihtiyacını karşılamak amacıyla inşa edilmiş su toplama ve biriktirme yapılarıdır. Ancak Bizans Dönemi'nden günümüze ulaşabilmiş olan sarnıçlar aynı zamanda, kent planlamasının tanımlanabilmesindeki önemleriyle, Bizans İstanbulu'nun topografik iskeletinin anlaşılabilmesinde de anahtar rol üstlenmektedirler (Berger, 1997; Bardill, 1997).

Çalışma kapsamında 158 adet sarnıç kataloglanmıştır; bu sarnıçların 57 adedi yayınlanmamış yapılar olup, yapılmakta olan yeni kazılar sonucunda yeni sarnıçlar ortaya çıkarılabilmektedir.

İncelenen sarnıçların 71 adedi Erken Bizans Dönemi'ne, 48 adedi Orta Bizans Dönemi'ne, 12 adedi Geç Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir. Tarihlemeye imkan tanıyacak yeterli veri sağlamayan 27 adet sarnıcın ise dönemi tespit edilememiştir. Toplam sayının 45 adedi, aslında mezar yapıları ya da alt yapılar gibi farklı amaçlara hizmet etmek için inşa edilmiş mekanların sonradan su geçirmez sıva ile sıvanarak sarnıca dönüştürülmeleri sureti ile meydana getirilmişlerdir. Örneğin, Hippodrom'un kuzeyinde bulunan V. yy.'a tarihlendirilen Lausos Sarayı Büyük Salonu ile rotundası sonraki dönemlerde sarnıca dönüştürülmüştür (Sarnıç, 39, 40). Philadelphion yakınında bulunan Myrelaion rotundası da Romanus Lecapenus'un inşa ettirdiği sarayına platform oluşturmak üzere ilave edilen sütun ve tonozlarla sarnıç haline getirilmiştir (Sarnıç, 94). Bu dönüşümler, kentin Geç Antik Çağ'daki anıtsal yapısının çöküşünü göstermesinin yanısıra Erken ve Orta Bizans Çağı İstanbul'unda devam etmekte olan su depolama ihtiyacını da ortaya koymaktadır.

Depolama olanakları açısından sarnıçlar, açık su hazneleri ve kapalı yer altı hazneleri olmak üzere iki başlık altında incelenebilmektedirler. Tarihi yarımadada bulunan açık sarnıçlardan, Konstantinus Surları'nın dışında yer alan ve tarihsel kaynaklardan teyit edilebilen, inşası 421 yılında tamamlanan Aetius, onunla bağlantılı olduğu göz önüne alınabilecek Aspar (459) ve muhtemelen Anastasius Dönemi'ne (491-518) tarihlenen Mokios açık sarnıçları günümüze ulaşabilmiştir. (Janin, 1943; Mango, 1995), (Sarnıç, 152, 130, 123).

Aetius ve Aspar Sarnıçlarının her ikisi de kentin kuzeybatısında bulunan Beşinci Tepe üzerinde bulunmaktadır. Valens İsale Hattı'nın bu sarnıçların oldukça yakınlarından geçmekte olduğu varsayılmaktadır. Mokios Sarnıcı ise Yedinci Tepe'nin en yüksek noktasında bulunmaktadır ve su temini konusu daha şüphelidir.

Açık sarnıçlarda depolanan suyun, kapalı sarnıçlarla kıyaslandığında günlük kullanıma daha az elverişli olacağı düşünülebilir. Bu nedenle açık sarnıçlardan gelen suyun kamuya ait çeşmeler yerine endüstriyel ve zirai amaçlarla kullanıldığı sıklıkla öne sürülmektedir. Gerçekten de eski Konstantinus Surları ile Theodosius dönemi kara surları arasında kalan bu bölgenin tarım alanı olarak kullanılıyor oluşu, Aetius, Aspar ve Mokios Sarnıçları'nın zirai faaliyetlerle ilişkili olma ihtimalini güçlendirmektedir (Koder, 1995; Downey, 1957). VI. yy. sonrasında kuşatma ihtimaline karşı sur içinde bir miktar tarım ürünü yetiştirilebilmesi daha fazla önem kazanmıştır, böylece sebze bahçelerinin sulanmasında açık sarnıçlar önemli birer kaynak görevi üstlenmiş olmalıdırlar. Vitruvius ve Frontinus'un yazılarında da açıkça belirtildiği üzere su kaynakları tercihi konusu günümüzde olduğu gibi tat ve berraklık gibi deneysel kriterlere dayanmaktaydı (Vitruvius, 1994). Bozdoğan Kemeri içinde iki paralel su kanalının keşfedilmiş oluşu da olasılıkla kanallardan birinin Trakya İsale hattından, diğerinin ise açık sarnıçlardan gelen suyu iletiyor olması diğer olaslık da ana kanallaran gelen suyun tazyikine göre değişmekle birlikte sulama, hamamlara su temini ve endüstriel işler gibi farklı kullanım ihtiyaçları için tasarlanmış olmasına işaret etmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008). Ancak bu yorumun Konstantinus Surları içerisindeki iki büyük açık sarnıç olan Modestus ve Konstantinus Forumu'nun kuzeydoğusunda bulunan Cağaloğlu Sarnıcı için düşünülmesi söz konusu değildir.

IV. yy.'da şehir prefectusu Modestus tarafından Hagioi Apostoloi (Havariyyun) Kilisesi civarında kentin Onbirinci tepesi üzerinde yaptırıldığı yazılı kaynaklardan

öğrenilen Modestus Açık Sarnıcı'ndan günümüze ulaşan herhangi bir kalıntı bulunmamaktadır.

Constantinus Suru içerisinde kalıntıları kısmen günümüze ulaşabilmiş olan bir açık sarnıca ait olduğu düşünülen tek örnek, Cağaloğlu Sarnıcı'dır (Sarnıç, 59). Babıali Caddesi üzerinde doğu duvarının bir kısmı toprak üzerinde görülebilmekte olan sarnıca ait duvar kalıntısı, J. B. Ward-Perkins tarafından Erken Bizans mimarlığı'nda strüktür ve yapım metodlarının incelendiği çalışmasında ele alınmış ve kalıntının Severus Dönemi surlarının bir bölümü olabileceği öne sürülmüş ancak gerçekleştirilen kazılar ise bu kalıntının büyük bir sarnıcın doğu duvarı olduğunu ortaya koymuştur (Ward-Perkins, 1958). Planı çıkarılamamış olan sarnıcın kazılar sonucunda doğu duvarının 90 m. uzunluğunda olduğu tespit edilmiş, ortaya çıkarılan dört büyük payeden referansla, sarnıcın yüksekliğinin yaklaşık 16 metre olduğu ifade edilmiştir (Fıratlı,1968).

Tarihi yarımadada bulunan kapalı sarnıçların sayısı hakkında ise kesin olarak bilgi sahibi olmak mümkün değildir. Bizans Dönemi'nden günümüze ulaşmış olan çok sayıda kapalı sarnıç bulunmasına rağmen, bu yapıların bir kısmı yol yapımları ve çeşitli inşaatlar esnasında ortadan kaldırılmış, bir kısmı ise hala keşfedilmeyi beklemektedir.

Yerebatan, Eşrefiye gibi örneklerde su birikmesi gözlemlenmekteyse de günümüzde sarnıçların çoğunun içerisinde su bulunmamaktadır. Ayrıca pek çok örnekte, geçen yüzyıllar içerisinde önemli ölçüde tortu ve moloz birikimi oluşmuştur. Bu durum, 1893 yılında Strzygowski ve Forchheimer'in çalışmasındaki kesit çizimlerinde de gözlemlenebilmektedir. Bu bakımdan, günümüzde pek çok sarnıcın içine girilebilmesi dahi güçleşmiştir. Örneğin, 1911 yılında Binbirdirek sarnıcında gerçekleştirilen kazı, zemin seviyesinin 3.06 m. yükseldiğini ortaya koymuştur. Restorasyon esnasında sarnıç içerisindeki birikinti toprağı tümüyle temizlenmeden döşenmiş olan mermer zeminiyle Binbirdirek de dahil olmak üzere pek çok sarnıçta gerçekleştirilebilecek kazı çalışmaları sarnıçların kullanım ve terk ediliş tarihlerinin belirlenmesi konusunda önemli sonuçlar sağlayabilecektir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

XV. yy.'ın başlarında Buondelmonti, bazı sarnıçların şarap mahzeni olarak kullanıldığını, XVI. yy.'ın sonlarında ise Gerlach, Kariye Camii'nin

güneybatısındaki Kariye Cami Sokak Sarnıcı'nın Museviler tarafından iplik atölyesi olarak kullanıldığını belirtmiştir (Sarnıç, 156). Daha sonraki dönem gravürlerinde Binbirdirek Sarnıcı gibi suyu çekilmiş pek çok sarnıç içerisinde iplikçilerin çalıştığı görülebilmektedir (Andreossy, 1828), (Şekil, 4.1). Tekstil alanında yapılan çalışmalar, pamuk ipliği üretiminde dış faktörlerin pamuk liflerinden yapılan iplikler üzerinde büyük etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu faktörlerin başında ortamın rutubet miktarı gelmektedir (Özdemir-Şardağ, 2005). Bu açıdan sarnıçlar, nemli ve loş ortamları ile pamuk ipliği üretimi için uygun bir ortam sağlamaktaydılar.

Şekil 4.1 : XIX. yy.'da İpek Bodrumu'nda iplikçi (G. Berggrem) ve günümüzde Gaziantep yöresinde geleneksel yöntemlerle sürdürülen iplikçilik.

Cemal Nadir Sokağı'nda yer alan kısmen sarnıca dönüştürülmüş bir altyapı olan Acımusluk Sokağı Sarnıcı'nın sokağa bakan cephesine Osmanlı Dönemi'nde çeşitli ölçülerde pencereler açılarak nezarethane olarak kullanılmıştır (Sarnıç, 64). Yaklaşık otuz yıl önce meydana gelen yangına kadar Studios Sarnıcı'nın atölye olarak kullanılması örneği gibi günümüzde de pek çok sarnıç kentin gündelik yaşamına ait özel işler için kullanım fonksiyonunu sürdürmektedir (Sarnıç, 116). Bazı sarnıçlar depo olarak kullanılırken, bazıları da içleri boşaltılıp restore edilerek ışıklandırılmış, dizi, klip çekimleri ve toplu organizasyonlar gibi çeşitli gayelere hizmet verir hale getirilmişlerdir.

Tarihsel kaynaklarda belirtilen belli başlı sarnıç ve açık su hazneleri çalışma kapsamında incelenmiştir. Tarihsel kaynaklarda pek çok sarnıçtan söz edilmekteyse de arkeoloji ve antik kaynaklarda betimlenen örnekler arasında yalnızca birkaç örnekle kesin bağ kurulabilmekte ve tanımlama yapılabilmektedir. Bu durum genellikle antik kaynaklarda bahsi geçen sarnıçların tam olarak lokalize edilememesi

ya da kaynağın belirttiği noktada keşfedilen herhangi bir sarnıç kalıntısı bulunmaması ile ilintilidir.

4.1 Tarihsel Kaynakların Işığında Sarnıçlar

Mango, tarihsel kaynaklarda kutsal çeşmeler olarak anılan yapıların aslında kuyular ve sarnıçları ifade ettiğini belirtmektedir (Mango, 1995). İstanbul'da su depolama ihtiyacına dair ilk bilgilerimiz, 373 yılında inşası tamamlanan Valens isale hattının öncesine dayanmaktadır. İstanbul valisi (prefectus) Modestus'un 363 ya da 369 yılında İstanbul'da bir sarnıç inşa ettirdiği kaynaklardan bilinmektedir. Bir açık sarnıç olduğu düşünülen Modestus Sarnıcı, *Notitia Urbis*'e göre (425) Onbirinci bölgenin kuzey tarafında yer almaktaydı. *Patria* da sarnıcın Havariyun Kilisesi (Apostoleon) yakınında olduğunu belirtmektedir (Notitia Urbis Constantinopolitanae, 1876; Crow-Bardill-Bayliss, 2008). Petrus Gyllius, Bozdoğan Kemeri ve Şehzadebaşı Caddesi arasındaki Saraçhane'de bir sarnıcın varlığından bahsetmektedir (Gyllius, 1997). Forchheimer ve Strzygowski sarnıç dış duvarlarına ait bazı kısımlarını ölçerek kuzey-güney doğrultusunda 154 m. doğu-batı doğrultusunda ise 90 m. uzunluğunda olduğu sonucuna varmışlardır (Forchheimer-Strzygowski, 1893). Stolpe tarafından 1880 yılında hazırlanmış olan 1:15.000 ölçekli haritada ise bu ölçülerde bir yapı görülmekte ve "Saraçhane Cisterne Modestiana" olarak tanımlanmaktadır. Kesin olmamakla beraber bu kalıntıların bir açık sarnıç olduğu düşünülen Modestus Sarnıcı'na ait olma olasılığı yazılı kaynaklardan tanınan diğer sarnıçlara göre daha yüksektir (Mango, 1998; Crow-Bardill-Bayliss, 2008). 14.000 m^2'lik bir alan kaplayan bu sarnıcın, en büyük kapalı sarnıç olan, VI. yy.'da inşa edilmiş Bazilika Sarnıcı'ndan (9000 m^2) çok daha büyük, açık sarnıçlardan Mokios (24.900 m^2), Aspar (23.100 m^2) ve Aetius'dan (20.700 m^2) ise oldukça küçük olduğu görülmektedir. Yalnızca sur dışında bulunan Fildamı Sarnıcı daha küçük ölçülere sahiptir (9600 m^2).

Jerome Vakayınamesi'nde kente ulaşan Valens isale hattının tamamlandığı 373 yılında Klearkhus, İstanbul valisi (prefectus) görevindeydi. Tarihçi Sokrates de, Klearkhus'un, Kent Prefectus'u sıfatıyla sonradan Theodosius Forumu'nun inşa edileceği alanda "*Hydreion Megiston"*olarak adlandırılan bir su yapısı yaptırdığını ifade etmektedir (Socratis, 1864). Cedrenus ve Zonaras ise yapıdan söz ederken "*Nymphaeum Maius"* terimini kullanmaktadırlar (Cedrenus, 1838). Nymphaeum

Maksimum olarak da bilinen bu yapı *Notitia*'ya göre kentin Onuncu Bölgesinde bulunmaktaydı. Klearkhus'un 372-3 ile 382-4 yılları arasında valilik görevini yürüttüğü bilinmektedir. Muhtemelen Nymphaeum'un inşa tarihi de kentte yeni bir sarnıca ihtiyaç görüldüğü, ilk memuriyet dönemine işaret etmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Yapıya ait günümüze ulaşan herhangi bir kalıntı bulunmamakla birlikte Beyazıt'ta bulunan Forum Tauri'deki takın hemen doğusundaki kazılarda ortaya çıkan kalıntılar da Bauer tarafından, Bozdoğan Kemeri ile beslenen Nymphaeum Maksimum olarak tanımlanmıştır (Bauer, 1996), Berger ise bu yoruma zıt olarak, kalıntıların Forum Tauri'yi çevreleyen dış duvarlara ait temeller olabilecekleri tezini öne sürmüştür (Berger, 1997). Mevcut veriler ışığında hangisinin doğru olduğunu bilmek mümkün olmasa da, yapıya kuzeyden bağlanmakta olan tonozlu galerilerin mevcudiyeti, Bauer'in savını desteklemektedir (Bauer, 1996).

Nymphaeum Maksimum dışında mevcudiyetleri Notitia Urbis'den öğrenilen üç adet Nymphaeum daha bulunmakta olup, bu yapılar: birer adedi Dördüncü ve Beşinci Bölgelerde ve sonuncusu ise sur dışındaki Ondördüncü Bölge'de, muhtemelen Rhegion'da bulunan Nymphaeum şeklinde sıralanmaktadır (Berger, 1997; Basset, 2004; Mango, 2004).

Bozdoğan Kemeri'nin; Modestus Sarnıcı, Nymphaeum Maksimum, Constantianae Hamamları ve imparator Valens'in kızlarının adlarını taşıyan Anastasianae ve Carosianae Hamamları'nın su ihtiyacını karşılamakta olduğu düşünülmektedir. Carosianae Gymnasium'unun Valens isale hattının tamamlanmasından kısa bir süre sonra, 375 yılında adanması nedeniyle Anastasianae ve Carosianae Hamamları'nın, Constantianae'den daha önce hizmete açılmış olmaları muhtemeldir. 425 yılı Notitia'sına göre, Anastasianae kentin Dokuzuncu Bölgesine, Carosianae ise Yedinci Bölgesine yerleştirilmektedir. Bu durumda Carosianae'nin, deniz seviyesinden 50-60 m. yükseklikteki Üçüncü Tepe üzerinde yer aldığı düşünüldüğünde yalnızca Roma Çağı Byzantiumu'nun su ihtiyacını karşılamaya yetecek seviyeden kente ulaşan Hadrianus İsale Hattı tarafından besleniyor olması mümkün görülmemektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Antik kaynaklardan isimleri hakkında bilgi sahibi olduğumuz belli başlı sarnıçlar ise şöyle sıralanmaktadır:

Modestiaca Sarnıcı (Başmelek Sarnıcı): 363 – 369, Theodosius Forumu Yakınındaki Nymphaeum: 372 – 373, Constantinus Forumu'nun Altındaki Cisterna Maksima: 406 – 407, Aetius Sarnıcı (Pulcheria Sarnıcı): 12 Şubat 421, Theodosius Sarnıcı (Philoksenos Sarnıcı?): 425'den önce, Arkadius Sarnıcı: 425'den önce, Aspar Sarnıcı: 459, Mokios Sarnıcı: Anastasius Dönemi (491 – 518)?, Sphendone Sarnıcı: Anastasius Dönemi (491 – 518)?, Bazilika Sarnıcı: 526/7, Saray Sarnıcı: 532'den Sonra, *Ta Armatiou*'daki Sarnıç: Mauritius Dönemi (582 – 602), Bronz Tetrapylon Yakınındaki Sarnıç: 609 ve Bonos Sarnıcı'dır (627) (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Constantinus Forumu'nda herhangi bir kazı çalışması yapılmadığı için, forumun altında varlığı bilinen Cisterna Maksima adlı sarnıcın yeri saptananamıştır. Cağaloğlu, Bab-ı Ali Caddesi üzerinde, Constantinus Forumu'nun kuzeydoğusunda bulunan Cağaloğlu Sarnıcı, olasılıkla Notitia'da adı geçen Theodosius Sarnıcı ya da yine civarda olduğu bilinen Philoksenos Sarnıcı ile ilişkilendirilebilmektedir (Bardill, 1997), (Sarnıç, 59). Constantinus Suru dışında bulunan daha iyi korunagelmiş ve belgelenmiş üç örneğin yanı sıra, Cağaloğlu ve Saraçhane (muhtemelen Modestus) Sarnıçları, Açık Sarnıçların Constantinus Suru içindeki örnekleri olarak varlıklarını ortaya koymaktadır. Kaynaklardan bilinen bir diğer örnek olan Arkadius Sarnıcı'nın yeri henüz tespit edilememiştir. Aetius, Aspar ve Mokios Sarnıçları ise günümüzde Çukurbostanlar olarak bilinmektedirler. Hippodrom'un günümüze ulaşmış olan sphendone duvarının iç hazneleri, Anastasius Sarnıcı'na dönüşümü ortaya koymaktadır (Sarnıç, 45). Bazilika Sarnıcı'nın Yerebatan Sarnıcı olduğu anlaşılmaktadır (Sarnıç, 27). Unkapanı civarındaki *Ta Armatiou'*daki sarnıcın yeri bilinmemektedir. Bronz Tetrapylon'un yeri bilinmesine rağmen, yakınında bulunan tek sarnıç ise Phokas (602-610) dönemi değil, VI. yy. özellikleri sergilemektedir (Bardill, 2004). Aspar Sarnıcı civarında bir kapalı sarnıç olduğu kaynaklardan bilinen Bonos Sarnıcı için öneriler mevcut olsa da yeri kesin olarak tespit edilememektedir.

4.2 Tarihi Yarımada'daki Sarnıçların Mimari Özellikleri

Çalışma kapsamında incelenen sarnıçların mimari özellikleri; plan şemaları, mimari elemanlar ve yapım teknikleri açısından ele alınmıştır.

4.2.1 Plan özellikleri

İstanbul'daki Bizans Dönemi sarnıçları planlama ilkeleri açısından ortak özelliklere sahiptir. Bununla beraber, tarihi yarımadanın batısında dev boyutları ile günümüze ulaşabilmiş olan üç büyük açık sarnıcın, şehir dışından galerilerle gelen suları toplayıp biriktiren ve şehrin su dağıtım şebekesine dağıtan toplama havuzları oldukları düşünülmektedir (Eyice, 1989). Bu açıdan şehrin yüksek noktalarında konumlandırılmış olan açık sarnıçların plan şemalarının arazinin morfolojisine göre şekillendirildiği görülmektedir. Günümüzde içerisinde Karagümrük Futbol Stadyumu bulunan Aetius Sarnıcı, Beşinci ve Altıncı Tepeler arasında dar bir sırt üzerinde bulunmaktadır (Sarnıç, 152). Aspar Sarnıcı (Çarşamba Çukurbostanı) ise, Beşinci Tepe'nin kuzeydoğu kenarında düz bir burun üzerinde konumlandırılmıştır (Sarnıç, 130). Trakya isale hattı ile iki sarnıcın konumu ararında tasarımsal bir ilişki olduğu da açık olarak tespit edilebilmektedir. Aetius Sarnıcı, Trakya isale hattının oluşturduğu bir içbükey kavisin kuzey tarafında yer almaktadır. Sarnıcın uzun dikdörtgen formu da muhtemelen Haliç'e uzanan eğimli yamaç daha fazla genişliğe imkan tanımazken düzlük olan sırt ve kanal yönünün daha fazla uzunluğa müsait olmasından kaynaklanmaktadır. Kare planlı olan Aspar Sarnıcı ise aynı hat güzergahının meydana getirdiği dışbükey bir kıvrımın kuzeyinde ve daha az eğimli bir alanda bulunmaktadır.

Kentin üçüncü ve en büyük açık sarnıcı olan kareye yakın planlı Mokios Sarnıcı, Marmara Denizi, Lykos Vadisi ve Theodosius Surları tarafından kuşatılmış bir üçgen formundaki, Kserolophos (Kurak Tepe) olarak adlandırılmakta olan kentin Yedinci Tepesi üzerinde yer almaktadır (Sarnıç, 123). Evliya Çelebi, sarnıcın civarında yedi adet mermer sütun bulunduğunu ifade etmektedir (Evliya Çelebi, 2011). Osmanlı Dönemi'nde muhtemelen bu sütunlara atıfta bulunularak Altımermer olarak adlandırılan Mokios Sarnıcından başka bilinen yalnızca sekiz adet kapalı sarnıç bulunması dolayısıyla bu bölgedeki su ihtiyacının sınırlı olduğu düşünülebilir. Buna rağmen yaklaşık 300.000 m^3 su depolayabilme kapasitesi ile Mokios Sarnıcı, hem kent içi hem de kent dışında bulunan en geniş su deposudur.

İstanbul'daki Bizans Dönemi kapalı sarnıçlarına bakıldığında, yapıların büyük kısmının, dikdörtgen ya da kare plan şeması segilemekte olduğu, iç mekanların ise genellikle 2 ila 4 m. aralıklarla düzenlenmiş taşıyıcılarla sahınlara ayrıldığı

görülmektedir. Genellikle küçük ölçeklerdeki konut sarnıçları ise sütun ve ayak gibi taşıyıcılar içermemektedirler. Bazı örneklerde içlerine inişi kolaylaştırmak üzere duvara bitişik birer merdiven inşa edilmiştir.

Destekli sarnıçlarda, tekil taşıyıcılar ile bunları birbirlerine ve duvarlara bağlayan kemerlerden oluşan geleneksel bir sistem uygulanmaktadır. Beden duvarı ile oluşturulan mekan, taşıyıcı ve kemer akslarının kesişmesi ile kareye yakın birimlere ayrılmakta, her bir birimin üzeri tonoz veya kubbe ile örtülmektedir (Ousterhout, 1996).

Kapalı sarnıçlarda, suyun köşelere yapacağı basınca karşı direnç kazandırmak üzere köşelerin geniş açılı olması tasarım ilkesi kabul edilerek beden duvarlarının iç köşeleri pahlı inşa edilmekte veya eğrisel biçimde sıvanmaktadır. Bu bakımdan sarnıçlarda iç köşelerin sıvayla yuvarlatılmış değil de, pahlı inşa edilmiş oluşu o yapının doğrudan su biriktirme amacıyla inşa edildiğini, bir bodrum katının sonradan sarnıca dönüştürüldüğü uygulamalardan olmadığını göstermektedir. Nadiren de olsa bazı örneklerde dışbükey köşe düzenlemesine de rastlanmakta, bu uygulamanın ise geç dönem onarımlarına işaret eden bir özellik olduğu varsayılmaktadır (Şekil, 4.2), (Sarnıç, 63, 105, 134).

Şekil 4.2 : Mokios (Altımermer) Sarnıcı ve Kambur Mustafa Paşa (Yayla) Camii Altındaki Sarnıç'ta köşe pahlama uygulamaları.

Köşelerin pahlı inşa edilmesi nedeniyle kenar uzunluklarının karşılıklı olarak eşit olmaması gibi durumların yanı sıra bazı sarnıçların boyutlarda karşılaşılan düzensizliklerin ise çevredeki yapılaşma ve yol doğrultularından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Kataloglama çalışması kapsamında sarnıçlar, plan özelliklerine göre "açık sarnıç", "desteksiz", "tek sıra destekli", "iki sıra destekli", "üç sıra destekli", "çok sıra destekli" olarak altı tipte sınıflandırılmışlardır. Bu sarnıçlardan 4 adedi açık sarnıç, 52 adedi desteksiz, 19 adedi tek sıra destekli, 32 adedi iki sıra destekli, 16 adedi üç sıra destekli, 16 adedi çok sıra destekli tipte olup, kısmen günümüze ulaşabilmiş olmaları ya da içlerindeki moloz dolgu nedeniyle 19 adet sarnıcın plan şeması tespit edilememiştir.

Sarnıçların büyük bölümünün günümüze ulaşmamış olan Bizans yapılarının alt yapılarını oluşturdukları düşünülebilir. Özellikle günümüzde Bodrum Camii olan Myrelaion Kilisesi'nin yanıbaşında bulunan rotunda (yuvarlak planlı yapı) bu açıdan önemli bir örnek teşkil etmektedir (Sarnıç, 94). Sarnıca dönüştürülmüş olan yapının ilk evresi Geç Roma Dönemi'nde inşa edilmiş, ancak yapılış amacı bilinmeyen yuvarlak planlı ve kubbe ile örtülü bir rotundadır. X. yy.'da I. Romanos Lekapenos burada bir saray ve Myrelaion Manastırı'nı yaptırdığında, yapının içerisine yetmiş adet devşirme sütun yerleştirilmiş, üzeri çapraz ve doğu tarafta sarayın altına gelen kısım ise saray yapısının ağırlığını karşılamak üzere yelken tonozlarla örtülmüş, duvarları da su geçirmez sıva ile kaplanarak sarnıç haline getirilmiş, sarnıcın üstü ise düz bir platforma dönüştürülmüştür (Naumann, 1966; Striker, 1982). Sarnıcın üzerinde gerçekleştirilen kazı çalışmaları sırasında merkezi planlı yapının üzerine inşa ettirilmiş olan saraya ait duvar kalıntılarından sarayın planı elde edilebilmiştir. Bir diğer örnek olan Gülhane Parkı Sarnıcı'nın üzerinde ise vaktiyle taşımakta olduğu yapıya ait duvar kalıntıları açıkça görülebilmektedir (Wulzinger, 1913; Tezcan, 1989) (Sarnıç, 1). Tarihi yarımadada bulunan bir grup sarnıç plan şemaları açısından, geçmişte üzerlerinde taşıdıkları kayıp bir kilisenin varlığına işaret etmektedirler. Bu yapılara örnek olarak At Pazarı Sarnıcı ve Hoca Hamza mescidi Altındaki Sarnıç verilebilmektedir (Sarnıç, 136, 71).

Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda konumlandırılmış At Pazarı Sarnıcı, sonradan sarnıca dönüştürülmüş bir kilise alt yapısı olduğu anlaşılan dikdörtgen planlı bir yapıdır. Sarnıç, iki sıra sütun dizisinin bulunduğu bir orta bölüm ile yanlarda ve kuzeybatı tarafında dar birer bölmeden oluşmakta ve güneydoğu tarafındaki kısa kenarı köşeli bir apsis ile son bulmaktadır. Orta bölme iki sıra halinde onaltı mermer sütun ile üç nefe ayrılmaktadır. Güneydoğu tarafında kademeli bir biçimde daralan bu kısım, dar bir geçitle son bulmaktadır (Tiğrel-Ergil, 1979).

Bu tip sarnıçlara bir diğer örnek ise, Ferudun Özgümüş tarafından 2005 yılında incelenmiş olan, XVIII. yy. ait Hoca Hamza mescidi (Deveoğlu Mescidi) altında bulunan sarnıçtır. Doğu-batı uzantılı olan yapı, yaklaşık 10x7 m. ölçülerinde, dikdörtgen planlı, birbirlerinden iki masif kemerle ayrılan üç nefli üç apsisli bir kilise planını yansıtmaktadır. Nefler birbirlerinden genişliği yaklaşık 2.60 m. mesafeyle ayrılmaktadırlar. Narteksi bulunmayan sarnıcın kuzey nefi doğuya doğru daralmakta ve güneydekiyle aynı paralelliği göstermemektedir (Özgümüş, 2007).

4.2.2 Yapım teknikleri

İstanbul'daki Bizans Dönemi sarnıçlarının ana kaya üzerine inşa edilmekte oluşu, aynı zamanda taşıyıcı sistemin sağlıklı ve doğru seçilmesi, bu sarnıçların günümüze kadar ulaşabilmesini sağlamıştır. Duvar kalınlıkları, içeride depolanan suyun basıncını karşılayacak şekilde ayarlanmıştır. Yapım teknikleri açısından Bizans sarnıçları kendi aralarında benzer özellikler sergilemektedir. Taşıyıcı sistemi sütunlar, yığma duvarlar, kemerler ve tonozlar oluşturur. Tabanları tuğla veya taş levhalarla kaplanmıştır. Sarnıçların yapısal karakterini oluşturan bu malzemeler uzun süre dış etkenlere dayanabilen sağlam malzemelerdir. Yaklaşık %90-95 bağıl nemin içerisinde kalan yapılar günümüze çok az deforme olmuş şekilde ulaşabilmişlerdir.

4.2.2.1 Duvar örgü sistemi

İstanbul'daki Bizans Dönemi sarnıçları, ağırlıklı olarak tuğla ve bağlayıcı olarak horasan harç işçiliği sergilemekte olup, bazı örneklerde kesme taş veya moloz taş örgü arası tuğla kuşaklardan oluşan almaşık işçilikle karşılaşılmaktadır. İstisnai olarak, Unkapanı Sarnıcının toprak üzerinde bulunan doğu dış duvarında keramoplastik süslemeler tespit edilmiş olup, Hoca Hamza Mescidi (Deveoğlu Mescidi) altında bulunan sarnıçta yan apsislerde tuğlaların balıksırtı motifi şeklinde düzenlendiği görülmektedir (Sarnıç, 150, 71).

İstanbul'daki açık sarnıçlardan Aetius ve Aspar Sarnıçları, yapım tekniği açısından benzer özellikler sergilemektedir. Beden duvarları tuğla ve kesme taş yüzeyler arası moloz harç karışımı almaşık karakter sergilemektedir (Şekil, 4.3). Aetius Sarnıcı'nda tuğla kuşaklar 35 cm. yüksekliğindedir, taş sıranın yüksekliği ise 1.80 m. olarak ölçülmüştür. Sarnıç kuzey duvarı 5.2 m. kalınlığındadır. Aspar Sarnıcı'nda ise tuğla

kuşakların yüksekliği 50 cm., taş örgünün yüksekliği ise 1.20 m.'dir. Duvarlar Aetius Sarnıcı ile eşit kalınlıktadır. Her iki sarnıçta da damgalı tuğlalara rastlanmıştır. Aspar Sarnıcında bulunan tuğla damgaları Konstantinus dönemine işaret etmekte, *Chronicon Paschale*'de sarnıcın inşa yılının olarak 459 olarak verildiği de göz önünde bulundurularak 456/7 yıllarında üretildikleri düşünülmektedir (Chronicon Paschale, 1832). Aetius Sarnıcında ele geçen tuğla damgaları ise sarnıcın inşa tarihi olduğu düşünülen 419/20 yılı ile uyuşmaktadır (Bardill, 2004). Aspar Sarnıcı'nın güneybatı duvarı üzerinde yaklaşık 80 cm. yüksekliğinde iki sıra tuğla örgülü bir dizi kemer göze çarpmaktadır. Forchheimer ve Strzygowski bu kemerlerin sonradan içleri örülmüş niş yuvalarına ait olabileceklerini öne sürmüş ve bu yüzden çizdikleri planda bir sıra payanda nişi olarak göstermişlerdir (Forchheimer-Strzygowski, 2008). Söz konusu nişlerin varlığı kuşkuludur ve belki de tuğla kemerler yapıda yalnızca strüktürel güçlendirme öğeleri görevi üstlenmekteydiler.

Şekil 4.3 : Açık sarnıçlardan Aetius ve Aspar Sarnıçları'nda duvar örgü sistemleri.

Yapım tekniği açısından Mokios Sarnıcı, diğer iki açık sarnıç ile büyük ölçüde benzer özelliklere sahip olmasının yanı sıra, inşa tarihinden kaynaklı olarak bazı farklılıklara sahiptir (Şekil, 4.4). Yukarıda değinildiği üzere Aspar ve Aetius Sarnıçlarının çevre duvarları, kentin erken V. yy. yapılarında genellikle rastlanılan teknikle düzgün kireçtaşı bloklardan örülü iç ve dış yüzeyler arası moloz harç karışımı dolgu ile tuğla kuşaklardan oluşan almaşık işçilik sergilemektedir. Mokios Sarnıcı'nda ise, tuğla kuşakların yüzeyleri de harçlı dolguyu sınırlayan küçük kireçtaşı blokların yerine daha büyük boyutlarda blok taşlarla kaplanmıştır (Forchheimer-Strzygowski, 1893). Bu bakımdan teknik tipik V. ve VI. yy. yapı stilinden ayrılmaktadır yalnızca sarnıç duvarının kuzey kesiminde Trakya'daki Anastasius Suru ile paralellik kurulabilmektedir (Bardill, 1997). *Patria*'ya göre

Mokios Sarnıcı, İmparator Anastasius tarafından VI. yy.'ın başlarında inşa ettirilmiştir. Güvenilirliği tartışılır bu geç dönem kaynağına ait bilgi araştırmacılar tarafından haklı olarak şüpheyle karşılanmıştır (Mango, 1995). Keza, Forchheimer ve Strzygowski tarafından sarnıcın kuzey duvarında in-situ halde bulunan bir damgalı tuğla tipik V. yy. karakteristiği sergilemektedir. Bununla beraber V. yy. sonları ya da VI. yy. başlarına damgalı tuğlaların sonraki dönem yapılarında da kullanılmasının alışıldık bir durum olduğu unutulmamalıdır. Tuğla damgaları, 500 veya 515 yıllarına işaret etmektedir ki bu durum Patria'nın iddiasına bir miktar dayanak sağlamaktadır (Bardill, 2004).

Şekil 4.4 : Mokios (Altımermer) Sarnıcı'nda duvar örgü sistemi detay görünümü.

Çalışma kapsamında incelenen kapalı sarnıçların 99 adedinde tuğla ve bağlayıcı olarak horasan harç işçiliği gözlemlenmiş olup, sarnıçların 54 adedinin ise kesme taş veya moloz taş örgü arası tuğla kuşaklardan oluşan almaşık işçiliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen sarnıçlarda genellikle kalınlıkları 4 ila 5 cm. arasında değişen 35-40 cm., Orta Bizans Dönemi'ne tarihlenen sarnıçlarda, genellikle kalınlıkları 3 ila 4 cm. arasında değişen 30-35 cm., Geç Bizans Dönemi'ne tarihlenen sarnıçlarda ise genellikle kalınlıkları 2-4 cm. arasında değişen ve 35-40 cm. ölçülerinde kareye yakın formda tuğlaların kullanıldığı görülmektedir.

Derzler genellikle tek tuğla kalınlığında olup, Orta Bizans Dönemi'ne tarihlenen sarnıçlarda gizli tuğla tekniğine rastlanılabilmektedir. Kapalı sarnıçlarda sızdırmazlık sağlanması amacıyla iç duvarlar sütun başlıkları ya da havalandırma pencerelerinin hizasına kadar eski tuğlaların yakılarak öğütülmesi ve buna kum, kireç ve öküz veya mandadan elde edilen kıl ilave edilmesi ile meydana getirilen kalın bir su geçirmez sıva tabakası (hidrolik sıva) ile kaplanmaktadır (Kuppas, 1892; Tezcan, 1989), (Şekil, 4.5). Sıvama esnasında duvar ve zemin köşeleri basınca karşı yuvarlatılarak suyun yapacağı basınca karşı ilave direnç kazandırılmaktadır. Ancak desteksiz tipteki sarnıçlar ile havalandırma pencereleri bulunmayan bir dizi destekli tipte sarnıçta istisnai olarak tonozlar dahil olmak üzere tüm iç mekanın su geçirmez sıva ile kaplandığı tespit edilmiştir.

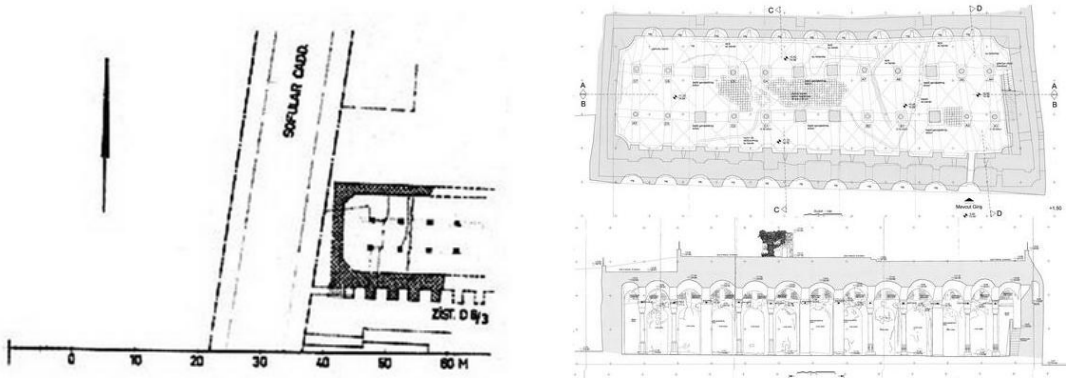

Şekil 4.5 : Vidinli Tevfik Paşa Caddesi Sarnıcı duvarında hidrolik sıva kalıntısı.

4.2.2.2 Payanda

İstanbul'daki sarnıçlar, olabildiğince yüksek kapasitede su depolayabilecek şekilde tasarlanmışlardır. Çoğunlukla toprak altında bulunan yapılar olduklarından, yapıyı dıştan kuşatan toprak sarnıçta depolanan suyun yapacağı basınca karşı direnç meydana getirmektedir. Bu bakımdan duvarlar, yüzeyde olanlar dışında payanda ile

güçlendirilmemekte, sadece kesitleri kalınlaştırılmaktadır. Eğimli arazide inşa edilen ve teras meydana getiren örneklerde rastlanıldığı üzere kısmen toprak üzerinde bulunan duvarlar genellikle dıştan olmak üzere payandalarla desteklenmektedir (Şekil, 4.6). Saraçhane Çıkmazı Sarnıcı, Lausos Sarayı Rotundası Kuzeyindeki Sarnıç, İMÇ Sarnıcı, Sofular Caddesi'ndeki Sarnıç, Büyük Otlukçu Yokuşu Sarnıcı, İbadethane Sokağı II ve III No.'lu Sarnıçlar ve Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç'ta benzer uygulamalar görülmektedir (Sarnıç, 34, 40, 72, 110, 120, 146, 147, 149). Orta Bizans Dönemi'nde İstanbul'da inşa edilmiş en büyük kapalı sarnıç olan Zeyrek (Pantokrator) Sarnıcı'nın bulunduğu alan bugünkü Atatürk Bulvarı'na doğru dik bir meyille indiğinden, sarnıcın üç tarafı toprak seviyesinin altında, bulvara bakan doğu tarafı ise toprak seviyesinin üzerinde inşa edilmiş, böylece vaktiyle üzerinde yer alan manastır yapıları için bir platform meydana getirilmiştir. Yaklaşık 5.2 m kalınlığındaki doğu duvarında, suyun basıncını karşılamak amacıyla hebdomon (fildamı) sarnıcındaki uygulamanın benzeri olarak, üzerleri yarım kubbelerle örtülü 10 adet büyük niş yapılmıştır. Nişlerin arasında kalan kısımlar sarnıcın duvarını destekleyen payanda vazifeleri görmektedir. Batı tarafındaki duvar ise, oyulan toprağın altında kalmaktadır ve içten yaklaşık 1 m derinliğinde nişlerle dıştaki toprağın baskısını hafifletmektedir (Sarnıç, 105).

Şekil 4.6 : Sofular Caddesi'ndeki Sarnıç (Müller-Wiener, 1977) ve Zeyrek (Pantokrator) Sarnıcı'nda (Koruma Kurulu arşivi) payandalar.

4.2.2.3 Tekil taşıyıcılar

İstanbul'daki Bizans Dönemi Sarnıçlarında taşıyıcı strüktürü meydana getiren en önemli öğeler olan tekil taşıyıcılar hemen tüm örneklerde yekpare mermer ve granit devşirme sütunlardan meydana gelmekle birlikte az sayıda sarnıçta paye kullanımı ile de karşılaşılmaktadır. Taşıyıcılar boyut bakımından birbirlerinden farklı

olabilmektedirler. Sütunlar, yüksekliklerinin ayarlanabilmesi için bazen doğrudan döşeme üzerine oturmakta, bazen ise sütun kaidesi ya da kaide olarak kullanılmış bir sütun başlığı üzerine yerleştirilebilmektedir (Şekil, 4.7). Aetius Sarnıcı'nın kuzeybatısında, Andreossy tarafından Cin Ali Köşkü olarak adlandırılan İpek Bodrumu'nun üst örtüsünü taşıyan yirmi sekiz adet devşirme sütun arasında farklı çap ve boylarda mermer ve granit sütunların boylarının yetmediği yerlerde, üst üste iki adet ya da ters çevrilerek kaide olarak kullanılmış çeşitli tiplerde sütun başlıkları ile birden fazla kaidenin kullanımı dikkati çekmektedir (Andreossy, 1828; Forchheimer-Strzygowski, 1893; Betsch, 1977; Barsanti, 2013), (Sarnıç, 153) .

Şekil 4.7 : İpek Bodrumu (Shatzmann, 1935) ve İstanbul Lisesi Altındaki Sarnıç'ta kaide olarak sütun başlığı kullanımı.

VI. yy.'a tarihlenen Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'nda ise, sütun başlıkları haricinde devşirme olarak kullanılmış diğer bezemeli mimari elemanlar da bulunmaktadır (Sarnıç, 27). Bunlardan en dikkat çekici olanları ters ve yan çevrilerek kaide olarak kullanılmış olan Medusa başı röliefli bloklar ve üzerlerine yerleştirilmiş olan bezemeli postamentlerdir. Her iki öğenin de IV. yy.'a tarihlendiği tahmin edilmektedir (Şekil, 4.8).

Şekil 4.8 : Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'ndaki devşirme mimari elemanlar.

Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'nda devşirme olarak kullanılmış bir diğer ilgi çekici eleman ise yine IV. yy. özelliği sergileyen, stilize ağaç gövdesi bezemeli sütundur (Mamboury-Wiegand, 1934), (Şekil, 4.9). Sütunun bezeme dokusunu oluşturan budaklar, yan dalların bağlantı yerlerine işaret etmektedir. Çıkıntının içindeki dairesel kısım, kesilmiş dalın geride kalan parçasını tasvir etmek için kullanılmıstır. Sütunlarda budakları model alan bu motiflerin arasında dalga motifleri vardır. Kosswig, dalgaların doğadaki örneklerinin ağaç kabuğundaki yarıklar oldugunu belirtmektedir (Kosswig, 1968). Beyazıt'taki Theodosius Takı'nın daha büyük çaplı olan sütunlarında da aynı işçilik uygulanmıştır.

Şekil 4.9 : Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'ndaki stilize ağaç gövdesi bezemeli sütun.

Bible House Sarnıcı, Sultan Sarnıç ve Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç gibi örneklerde ise, sütunlar üzerinde kabartma haç motifine rastlanılmaktadır (Sarnıç, 68, 121, 128).

İstanbul'daki sarnıçlarda standart bir uygulama olarak, tek parça sütun kullanılmıştır. Yalnızca, Geç Antik Çağ'da İstanbul'un su toplama ve dağıtım sistemine ait en büyük ikinci kapalı sarnıç olan ve genellikle Bizans kaynaklarında bahsi geçen 525 yılı konsülü Flavius Theodorus Philoksenos Sarayı ile ilişkilendirilen Binbirdirek (Philoksenos?) Sarnıcı'nda iki parçalı kullanıma gidilmiştir (Müller-Wiener, 1977; Bardill, 1997), (Sarnıç, 53). Sarnıç içerisindeki dolgu sebebiyle günümüzde yalnızca alt sıradaki sütunların bir kısmı ile üst sırada bulunan sütunlar görülebilir durumdadır (Şekil, 4.10). Kaide, sütun, bilezik ve başlıklar üzerine kazınmış çok sayıda taşçı işareti mevcuttur.

Şekil 4.10 : Binbirdirek (Philoksenos?) Sarnıcı'nda iki parçalı sütun uygulaması.

İstisnai olarak, Topkapı Sarayı Bodrum II Sarnıcı, Eski Depolar Komutanlığı Altındaki Sarnıç, Gözdeler Taşlığı Altındaki Sarnıç, Hırka-i Saadet Dairesi Önündeki Sarnıç, Nakilbent Sokağı Sarnıcı, Tarakçı Cafer Sokak Sarnıcı, Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç, Zeyrek (Pantoktator) Sarnıcı, Seferikoz Sarnıcı gibi örneklerde ise, sütunun yanı sıra taşıyıcı olarak paye kullanımına rastlanmaktadır (Şekil, 4.11), (Sarnıç, 3, 7, 16, 17, 37, 65, 73, 105, 109). Bu sarnıçlardan, Zeyrek Camii'nin batısında yer alan, Orta Bizans Dönemi'ne tarihlenen İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç'ta, düzenli olarak 4 m. aralıklarda iki sıra halinde dizilmiş on iki adet taşıyıcının on adedi paye, batı taraftaki iki adedi ise mermer sütundan meydana gelmektedir (Sarnıç, 145). Bu payelerin, Nakilbent Sokağı Sarnıcı'nda görülen Osmanlı onarımlarına işaret eden uygulamanın aksine yapının özgün öğeleri olduğu anlaşılmaktadır (Sarnıç, 37). Nakilbent Sokağı Sarnıcı'nda bulunan sütunların yedi adedi Osmanlı döneminde değişik boyutlarda kare şekilli tuğlalar ve kesme taştan kılıf içerisine alınarak desteklenmiştir. Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç'ta

görülen dört adet kare kesitli yekpare taş payelerin de Osmanlı Dönemi onarımlarına işaret ettiği düşünülmektedir (Sarnıç, 73).

Şekil 4.11 : İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç ile Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç'taki payelerin görünümleri.

4.2.2.4 Sütun başlıkları

Sarnıçlarda görülen sütun başlıklarının büyük bir kısmı, sütunlarda olduğu gibi, çevredeki yapılardan toplanmış devşirme yapı elemanlarıdır. İncelenen bazı sarnıçlarda ise oldukça iyi durumda korunmuş ya da yarı işlenmiş sütun başlıklarına da rastlanılmaktadır.

Sarnıçlarda devşirme malzeme olarak kullanılan sütun başlıklarının büyük kısmı Marmara Adası (Prokonnesos) mermer ocaklarının faaliyette olduğu IV.,V.,VI. yy.'a tarihlenmektedir. Bu dönemde hazır malzeme kolaylıkla sağlanabildiğinden nadiren devşirme malzeme kullanılmaktaydı. Örneğin V. yy.'da inşa edilen Binbirdirek Sarnıcı'nda görülen trapezoidal formdaki 224 adet başlığın hiçbirisi devşirme olmayıp bu sarnıç için yapılmışlardır (Sarnıç, 53). Binbirdirek Sarnıcı'nın batısında bulunan ve V. yy.'ın ikinci çeyreğine tarihlenen otuz iki sütunlu Şerefiye Sarnıcı'nda bulunan üzerlerinde impost bloklar taşıyan Korinth üslubundaki başlıkların tümü aynı karakterde olup V. yy'a tarihlenmektedir (Şekil, 4.12), (Sarnıç, 55).

Şekil 4.12 : V. yy.'a tarihlenen iki sarnıç, Binbirdirek (Philoksenos?) ve Şerefiye Sarnıcı'ndan trapezoidal ve impost blok taşıyan Korinth üslubundaki sütun başlıkları.

Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen bazı sarnıçlarda ise devşirme başlıklara rastlanılmaktadır. Örneğin, İstanbul'da bulunan en büyük kapalı sarnıç olan Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'nda, sütunların üzerinde görülen trapezoidal formda başlıkların yanı sıra, 98 sütun üzerinde ise Korinth üslubunda sütun başlığı görülmektedir (Sarnıç, 27). Betsch, Korinth üslubundaki başlıkların sarnıçla çağdaş olduklarını belirtmekte, Mango ise bu başlıkların V. yy.'da üretildiklerini ve stoktan gelme olduklarını öne sürmektedir (Betsch, 1977; Mango, 1978). Biri II. yy. sonuna, diğeri ise III. yy.'a tarihlendirilen iki Korinth sütun başlığının devşirme olduğu konusunda ise görüş birliği mevcuttur (Betsch, 1977), (Şekil, 4.13).

Şekil 4.13 : Yerebatan (Bazilika) Sarnıcında devşirme başlıklara iki örnek: II. ve III. yy.'a tarihlenen Korinth sütun başlıkları.

VII. yy.'ın başında Marmara Adası mermer ocaklarının kapanması ile yeni inşaatlarda stok ya da yıkılmış yapılardan alınan devşirme malzemelerin kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır (Şekil, 4.14). Kullanılan devşirme malzemenin pek çoğunun ise yangın ya da deprem geçirmiş yapılardan ve özellikle de şehrin sütunlu caddelerinden toplandığı tahmin edilmektedir (Betsch, 1977). İncelenen sarnıçlarda devşirme başlıkların sayısının daha fazla oluşu, Geç Antik Çağ İstanbulu'nu yapılarındaki tahribatı ortaya koymasının yanı sıra, Orta ve Geç Bizans Dönemleri'ndeki sütun başlığı üretiminin kısıtlılığını ispatlamaktadır.

Şekil 4.14 : Sarnıçlı Han Sarnıcı. Devşirme sütun başlıklarında yüzey hasarları.

İstanbul'daki Bizans sarnıçlarında bulunan sütun başlıkları üzerine Betsch tarafından hazırlanan doktora tezinde, Erken Bizans Dönemi'ne ait tespit edilen 1150 civarındaki sütun başlığına karşın, 550 ile 1453 yılları arasında yalnızca 60 adet sütun başlığı üretildiği ortaya konulmaktadır (Betsch, 1977).

Bu yaklaşımla yapılacak tarihlemede, yalnızca Geç Antik Çağ'a tarihlenen (550 yılı öncesi) sütun başlıklarına sahip olan dolayısıyla bu dönemde inşa edilmiş olabilecek sarnıçlar ve daha sonraki dönemlere ait malzemeye sahip olanların belirlenmesi faydalı olabilecektir. Betsch tarafından incelenen sarnıçlar içerisinde 550 yılı sonrasına tarihlenen başlıklara sahip olan yapılar şöyle sıralanmaktadır: Myrelaion Sarnıcı, İpek Bodrumu, Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç, İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç, Nişancı Mehmet Paşa Camii'nin Kuzeyindeki Sarnıç ve Bible House Sarnıcı (Sarnıç, 94, 153, 128, 145, 119, 68).

Bu sarnıçlar içerisinde, Marmara Adası mermer ocaklarının faaliyetinin durmasından sonra inşa edilen en büyük yapı olan Myrelaion Sarnıcı, aslında sarnıca dönüştürülmüş bir Geç Roma Dönemi rotundasıdır (Müller-Wiener, 1977), (Sarnıç, 94). Arkeoloji verilerin ortaya koyduğu üzere X. yy.'da rotundanın içerine yetmiş adet devşirme sütun yerleştirilerek, üzerinin tonozlarla örtüldüğü, duvarlarının da su geçirmez sıva ile kaplanarak sarnıç haline getirildiği tespit edilmiştir (Naumann, 1966). Yapı içerisinde bulunan devşirme sütun başlıkları, VI. yy.'dan IX. yy.'a kadar farklı dönem özellikleri sergilemektedirler (Betsch, 1977), (Şekil, 4.15).

Şekil 4.15 : Myrelaion Sarnıcı'nda VI. yy.'a tarihlenen akanthus bezemeli impost ve İonik İmpost tipte başlıklar.

Semavi Eyice tarafından adeta bir sütun başlıkları müzesi olarak tanımlanan, üst üste iki adet ya da kaide olarak kullanılmış sütun başlıklarının yanı sıra, başlık olarak kullanılmış sütun kaidelerine rastlanılan İpek Bodrumu'nda, devşirme sütun başlıkları arasında XII. yy. başlarına tarihlenen bir çift panel başlık sarnıcın inşa tarihi açısından *terminus post quem*, yani bu tarihten önce olmamakla birlikte sonrasını işaret etmektedir (Kautsch, 1936; Barsanti, 2013), (Şekil, 4.16), (Sarnıç, 153).

Şekil 4.16 : İpek Bodrumu'nda V. yy.'a tarihlenen Korinth (üstte) ve XII. yy.'a tarihlenen panel başlıkların bir arada kullanımı (Artamonoff, 1937; Kautzch, 1936).

Bahsi geçen sarnıçlardan, Pantokrator Kilisesi'nin (Zeyrek Camii) güneybatısında yer alan İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç da, sütun başlıkları açısından dikkate değer bir örnek kabul edilmektedir (Sarnıç, 145). Sarnıçta bulunan on iki adet taşıyıcıdan ikisini meydana getiren, batıda yer alan mermer sütunların üzerinde, biri ajur tekniğinde bezemeye sahip VI. yy.'a ait kompozit tipte devşirme sütun başlıkları, başlıkların üzerinde de impost bloklar bulunmaktadır (Şekil, 4.17). Sarnıcın diğer taşıyıcıları olan kireçtaşı bloklardan meydana getirilmiş olan kare kesitli payelerin üzerlerine ise impost bloklar yerleştirilmiştir. İmpostların dokuz adedi üzerinde kabartma haç motifi bulunmaktaysa da yapılış tarihleri tespit edilememiştir. Bitişiğinde bulunan İbadethane Sokağı II ve III No.'lu Sarnıçlar ve Şeyh Süleyman Mescidi'nin Kuzeyindeki Sarnıç'la birlikte Pantokrator Manastır Kompleksine ait sarnıçlardan olduğu düşünülen bu yapı XII. yy'a tarihlendirilmektedir (Sarnıç, 146, 147, 144).

Şekil 4.17 : İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç'da VI. yy.'a tarihlenen ajurlu sepet formundaki başlık ve aynı döneme ait Kompozit tipte sütun başlığı.

Mercan Yokuşunda bulunan Amerikan Han altındaki Bible House Sarnıcı'nda ise, yelken tonozlardan oluşan örtü sistemini taşıyan, çapları birbirinden farklı dört mermer sütun üzerinde bulunan devşirme sütun başlıklarının üç adedi VI. yy. karakteri sergileyen akanthus ve asma yaprağı bezemeli İonik İmpost tipte olup, bunlardan alçak kabartmalı bezemeye sahip olan üçüncüsü Justinianus Dönemi başlıklarının kopyası niteliğindedir (Şekil, 4.18). Betsch, bu imitasyon başlığı VI. yy.'ın ikinci yarısında tarihlemektedir (Betsch, 1977). Sarnıçta bulunan dördüncü sütun başlığı trapezoidal formda olup bezemesizdir. Sarnıcın, Marmara Adası mermer ocaklarının kapanışından hemen sonraki bir tarihte inşa edildiği düşünülmektedir.

Şekil 4.18 : Bible House Sarnıcı'ndan VI. yy.'a tarihlenen İonik İmpost tipte başlıklar (Özgümüş, 2005; Artamonoff, 1938).

2007 yılında kapsamlı bir restorasyona tabi tutulan, Erken Bizans Dönemi yapısı Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?) da yine sütun başlıkları açısından ön plana çıkmaktadır (Sarnıç, 121). İki sıra akanthus dizili V. yy. Korinth üslubunda başlıklara sahip olan yapıda, rüzgardan ters dönmüş akanthus yapraklı sütun başlığı dikkati çekmektedir. Sütun başlıklarının üzerine bazıları kabartma haç motifi taşıyan ionik impost tipte ikinci bir başlık, bir kısmına ise sade impost bloklar ile VI. yy. özelliği sergileyen akanthus bezemeli impost bloklar yerleştirilmiştir (Şekil, 4.19).

Şekil 4.19 : Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?) V. yy. karakteri sergileyen Korinth sütun başlıkları ile VI. yy.'a tarihlenen rüzgardan dönmüş akanthus bezemeli sütun başlığı.

Devşirme sütun başlıkları ile dikkati çeken başka bir sarnıç ise Yavuz Sultan Selim Camii'nin dış avlusunda ve avlunun kuzeybatısına denk gelen noktada bulunmaktadır. Oldukça sağlam durumda günümüze ulaşmış olan sarnıç, Yavuz Sultan Selim Camii restorasyonu sırasında temizlenerek koruma altına alınmıştır (Sav, 2010). Sarnıçta bulunan devşirme malzeme olan sütun başlıkları, VI. yy. karakterinde korinth, VI. yy. ajur tekniği geç dönem kopyası sepet ve trapezoidal formdadır (Şekil, 4.20). Başlıkların üzerine yassı impostlar yerleştirilmiştir. Ayrıca ters çevrilerek sütun kaidesi olarak kullanılmış bir Korinth sütun başlığı

bulunmaktadır. Murat Sav tarafından sütun başlıklarına göre tarihlenen sarnıcın, yapım tekniği açısından Orta Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmesi mümkündür.

Şekil 4.20 : Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki I No.'lu Sarnıç'tan VI.yy. ajur tekniği kopyası niteliğindeki sepet formlu sütun başlığı (Sav, 2010).

İncelenen destekli tipteki sarnıçlarda rastlanılan hakim sütun başlığı V. yy. başında ortaya çıkan yeni bir tip olan İonik İmpost başlıklar olup, İstanbul'daki 29 adet sarnıçta karşımıza çıkmaktadır. Stilize edilmiş bir İon başlığı üzerinde aynı taştan yontulmuş impost bloktan oluşan bu başlık tipinin VI. yy. sonlarına değin imparatorluğun pek çok bölgesinde yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bu kategorideki başlıklar, alt kısım ile impost arasındaki oransal ilişkinin yanı sıra, impost üzerindeki bezemeye göre de sınıflandırılmaktadırlar. Bu tip başlıklar üzerinde yalnızca bir haç motifi görülebildiği gibi bazı örneklerde ortalarında bir haç ya da monogram taşıyan zengin akanthus bezemelerine rastlanılmaktadır. Çalışma kapsamında incelenen sarnıçlardan İonik İmpost tipte sütun başlıklarının tespit edildiği örnekler; Hagios Georgios Manastırı Avlusundaki Sarnıç, Eski Depolar Komutanlığı Altındaki Sarnıç, Eski Gülhane Hastanesi Altındaki Sarnıç, Benzinlik-Barutluk Sarnıcı, Hırka-i Saadet Dairesi Önündeki Sarnıç, Muhterem Efendi Sokak Sarnıcı, Bukoleon Sarayı Merdiveni Altındaki Sarnıç, Tahsin Bey Sokağı Sarnıcı,

İstanbul Lisesi Altındaki Sarnıç, Daye Kadın Sokağı Sarnıcı, Bible House Sarnıcı, Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç, Beyazıt II No.'lu Sarnıç, Adem İş Hanı Altındaki Sarnıç, Star İş Merkezi Altındaki Sarnıç, Ağa Yokuşu Sarnıcı, Myrelaion Sarnıcı, Seferikoz Sarnıcı, Nişancı Mehmet Paşa Camii'nin Kuzeyindeki Sarnıç, Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?), Fethiye Camii Altındaki Sarnıç, Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç, Köroğlu Sokağı Sarnıcı, Kirmasti Sarnıcı, At Pazarı Sarnıcı, İbadethane Sokağı II No.'lu Sarnıç, Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç, Kefeli Camii'nin Doğusundaki Sarnıç, İpek Bodrumu olarak sıralanmaktadır (Sarnıç, 6, 7, 8, 10, 17, 28, 35, 48, 62, 66, 68, 73, 77, 83, 88, 93, 94, 109, 119, 121, 126, 128, 129, 133, 136, 146, 149, 151, 153).

19 adet sarnıçta karşımıza çıkan Korinth üslubundaki sütun başlıkları ise geleneksel klasik formdan, bezeme unsurlarındaki sadeleşmenin norm halini aldığı V. yy. sonlarına değin geçen süreçteki değişimi sergileyen çeşitli tipleri ortaya koymaktadır. Korinth sütun başlıklarındaki bu değişim süreci Rudolf Kautzsch tarafından İstanbul üretimi sekiz farklı Korinth sütun başlığı tipi sınıflandırılmıştır (Kautzsch, 1936). Çalışma kapsamında incelenen sarnıçlarda, bu sınıflandırmadaki başlıklardan, yumuşak hatlı iki sıra akanthus yaprağı bezemeli tip ile keskin hatlara sahip stilize edilmiş iki sıra akanthus dizili başlıklara rastlanılmaktadır. Korinth sütun başlıklarına rastlanılan sarnıçlar; Hagie Eirene Kazı Alanındaki 11 No.'lu Sarnıç, Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı, Turing Konuk Evi Sarnıcı, Nakilbent Sokağı Sarnıcı, Eresin Otel Sarnıcı, Şerefiye Sarnıcı, Mengene Sokağı Sarnıcı, Sarnıçlı Han Sarnıcı, Studios Sarnıcı, Büyük Otlukçu Yokuşu Sarnıcı, Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?), Fethiye Camii Altındaki Sarnıç, Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç, Yavuz Sultan Selim Camii Avlusundaki I No.'lu Sarnıç, Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç (Ortaçeşme-Etmeydanı Sarnıcı), İpek Bodrumu'dur (Sarnıç, 22, 27, 30, 37, 41, 55, 67, 82, 116, 120, 121, 126, 128, 131, 135, 153).

Gülhane Parkı Sarnıcı, Gözdeler Taşlığı Altındaki Sarnıç ve Mercan Sarnıcı'nda ise yarı işlenmiş Korinth başlıkları tespit edilmiştir (Sarnıç, 1, 16, 56).

Sütun başlıkları klasik kategorisindeki bir diğer başlık tipi olan Kompozit başlıklar ise yalnızca 2 örnekte karşımıza çıkmaktadır. Matkap işçiliği sergileyen iki sıra akanthus dizisi ile volütler arasında palmet ya da ion kymationu silmesine sahip olan bu başlıkların örnekleri İbadethane Sokağı I No.lu Sarnıç ile Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç'ta görülmektedir (Sarnıç, 145, 149).

Yalnızca Justinianus Dönemi'ne üretilen ajurlu sepet formundaki başlıklara ait bir adet örnekle İbadethane Sokağı I No.lu Sarnıç'ta karşılaşılmıştır. Bu tip başlığın daha geç döneme ait bir kopyası ise Yavuz Sultan Selim Camii Avlusundaki I No.'lu Sarnıç'ta karşımıza çıkmaktadır (Sarnıç, 145, 131).

Bir diğer dikkat çekici başlık tipi ise panel başlıklardır. VI. yy.'a it yeni bir başlık tipi olan panel başlıklarda çerçeve ile trapeziodal panel içerisinde asma yaprağı, haç ya da madalyon motifine rastlanılmaktadır. Bu tipteki başlıklar ise Seferikoz Sarnıcı ve Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç'ta görülebilmektedir (Sarnıç, 109, 149).

Tarihi yarımadada literatüre geçmiş olan Bizans sarnıçları içerisinde 550 yılından sonraki dönemlere tarihlenen sütun başlıklarına sahip sarnıçlar sayıca azınlıktadır. Çalışma kapsamında incelenen destek dizili sarnıçlarda bulunan sütun başlıklarının büyük çoğunluğunun V. ve VI. yy.'lara tarihlenmektedirler. Orta ve Geç Bizans Dönemi'nde sütun başlığı üretimindeki düşüşün sonucu olarak, Geç Antik Çağ'a ait hazır malzemenin, takip eden yüzyıllar boyunca inşa edilen yeni yapılarda devşirme olarak kullanıldığı açıktır. Bu bakımdan erken döneme tarihlenen sütun başlıklarına sahip sarnıçların tümünün bizzat bu tarihlerde inşa edildikleri kabul edilemez.

4.2.2.5 Kemerler

Sarnıçlarda sütunlar tuğla kemerler ile birbirlerine bağlanmaktadırlar. Kemer biçimi olarak yuvarlak kemerin kullanıldığı görülmektedir. Yalnızca, 1961 yılında Beyazıt Meydanı'nın düzenleme çalışmaları sırasında ortaya çıkarılan tek sıra sütun dizisine sahip II No.'lu sarnıcın uzun tarafında sütunlar arasında istisnai bir uygulama olarak sivri kemerler tespit edilmiştir (Ataçeri, 1965), (Sarnıç, 77).

Süleymaniye Sıbyan Mektebi avlusundaki küçük sarnıç da kemer uygulaması bakımından dikkat çekici bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır (Sarnıç, 69). Sarnıç, diködörtgen planlı olup, 2 adet sütuna sahiptir. Sarnıcın beden duvarları, her biri bir sütun tarafından taşınan 2 adet, tuğla ve horasan örgülü alt kısmı kemerli hatıl vasıtasıyla birbirine bağlanmıştır. Ağırlığı yatay olarak dağıtmak ve duvarların düşey olarak çatlamasını önlemek amacıyla yapılan bu uygulama bakımından, İstanbul'daki Bizans Dönemi Sarnıçları içerisinde istisnai bir örnek olan yapı, İskenderiye'de bulunan, IX. yy.'a tarihlenen El Nebi sarnıcı ile benzerlik göstermektedir (Şekil, 4.21).

Şekil 4.21 : Süleymaniye Sıbyan Mektebi Avlusundaki Sarnıç (Aras Neftçi arşivi) ve İskenderiye, El Nebi Sarnıcı'nda kemer uygulamalarının karşılaştırılması.

Sarnıçlarda geleneksel olarak tek tuğla kalınlığında uygulanan kemerlerde derzler tuğla kalınlığına yakın genişlikte yapılmışlardır. Orta Bizans Dönemi için karakteristik bir duvar örgü biçimi olan gizli tuğla tekniği sergileyen örneklerde ise tuğla sıralarının arasındaki derzler, alışılmamış kalınlık ortaya koyabilmektedirler (Şekil, 4.22). Bu teknikte inşa edilmiş kemerlerde her iki tuğla sırasının arasına, yüzeyden biraz içeri çekilmiş bir üçüncü tuğla sırasının yerleştirilmesi suretiyle, gömülü tuğla sırasının ön yüzü harçla kapatılarak tuğla gizlenmektedir.

Şekil 4.22 : Vidinli Tevfik Paşa Caddesi Sarnıcı ve Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki I No.'lu Sarnıç'ta kemer uygulamaları.

Sütunları birbirine bağlayan kemerlerin üzengi hizalarında görülen gergi kirişi yuvalarının ise, olası bir deprem anında yapının uniform olarak hareketini sağlamak üzere yerleştirilen ahşap gergilere ait oldukları düşünülmektedir (Şekil, 4.23).

Şekil 4.23 : Beyazıt I No.'lu Sarnıç'ta kemer üzengi hizasında gergi kirişi yuvaları.

4.2.2.6 Örtü

Tarihi yarımadada bulunan desteksiz tipteki sarnıçların örtüsü yarım daire kesitli beşik tonozdan meydana gelmektedir. Bir sıra radyal tuğla sırasından oluşan yarım daire kesitli beşik tonoz örgülerinde hakim malzemenin tuğla olduğu görülmektedir (Şekil, 4.24). Beşik tonoz örtüye sahip desteksiz tipteki sarnıçlar, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ek Bina Sarnıçları, Topkapı Sarayı Kubbealtı Önündeki Sarnıç, Saray Mutfaklarına Giden Yol Üzerindeki Sarnıç, Cephanelik Sarnıcı, Hagia Eirene Bitişiğindeki 10 No.'lu Sarnıç, Nöbethane Caddesi Sarnıcı, Bestekar Osman Sokak Sarnıcı, Torun Sokak Sarnıcı, Lausos Sarayı Rotundası Kuzeyindeki Sarnıç, Çayıroğlu Sokak Sarnıcı, Kapı Ağası Mahmut Ağa Camii Altındaki Sarnıç, Hippodrom Sarnıcı, Araç İş Hanı Sarnıcı, Üstad Sokağı Sarnıcı, Gedikpaşa Caddesi Sarnıcı, Hoca Hamza Mescidi Altındaki Sarnıç, İmaret Sabunhanesi Sokağı Sarnıcı, Kirazlı Mescid Sarnıcı, Beyazıt B Kilisesi'nin Kuzeyindeki Sarnıç, Ordu Caddesi Sarnıcı, Harikzadeler Sokağı Sarnıcı, Delikanlı Sokak Sarnıcı, Onaltı Mart Şehitleri Caddesi Sarnıcı, Sokullu Oteli Sarnıcı, Star İş Merkezi Altındaki Sarnıç, Murat Paşa Camii Yanındaki Sarnıç, Büyük Reşit Paşa Caddesi Sarnıcı, İnebey Sokağı Sarnıcı, Sancaktar Tekkesi Sokak Sarnıçları, Müşkile Sokak Sarnıcı, Asya Sokak Sarnıcı, Defter Emini Sokak Sarnıcı, Üsküplü Caddesi Sarnıcı, Mermer Kule Sarnıçları,

Haydar Hamamı Sokak Sarnıcı, Eski İmaret Camii Altındaki Sarnıç, Haydar Bostanı Sokağı Sarnıcı, Sinan Paşa Mescidi'nin Doğusundaki Sarnıç, Kemankeş Mustafa Paşa Mescidi'nin (Odalar Camii) Altındaki Sarnıç, Kariye Güney Şapeli (Pareklesion) Altındaki Sarnıç, Anemas Kulesi'nin Doğusundaki Sarnıç ve Anemas Kulesi Sarnıcı'dır (Sarnıç, 11, 13, 14, 15, 21, 26, 29, 36, 40, 42, 43, 45, 50, 51, 52, 71, 74, 75, 79, 80, 84, 85, 86, 87, 88, 95, 96, 99, 100, 102, 103, 104, 108, 115, 138, 139, 140, 142, 154, 155, 157, 158).

Şekil 4.24 : Gedikpaşa caddesi Sarnıcı ve İmaret Sabunhanesi Sarnıcı'nda beşik tonozlu örtü sistemi (Koruma Kurulu arşivi).

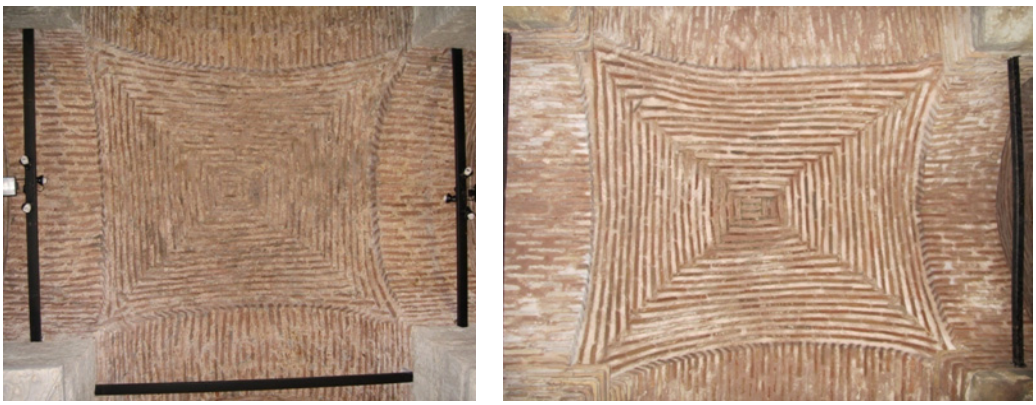
Destekli tipteki sarnıçların üst örtüsü ise, ağırlıklı olarak sütunları birbirlerine bağlayan tuğla kemerlerin meydana getirdiği kare bölümlerin üzerine mesnetlenen yelken, çapraz tonoz ya da kubbelerden meydana gelmektedir (Şekil, 4.25, 4.26, 4.27).

Yelken tonozlardan meydana gelen örtüye sahip destekli tipteki sarnıçlar, Eski Gülhane Askeri Hastanesi Altındaki Sarnıç, Muhterem Efendi Sokak Sarnıcı, Şerefiye Sarnıcı, İstanbul Lisesi Altındaki Sarnıç, Mengene Sokağı Sarnıcı, Bible House Sarnıcı, Beyazıt I No.'lu Sarnıç, Sarnıçlı Han Sarnıcı, Ağa Yokuşu Sarnıcı, Myrelaion Sarnıcı (kısmen), Vidinli Tevfik Paşa Caddesi Sarnıcı, Vefa Meydanı Sarnıcı, Çiftesaraylar Sarnıcı, Studios Sarnıcı, Nişancı Mehmet Paşa Camii'nin Kuzeyindeki Sarnıç, Büyük Otlukçu Yokuşu Sarnıcı, Fethiye İlköğretim Okulu Altındaki Sarnıç, Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç, Kirmasti Sarnıcı, At Pazarı Sarnıcı (kısmen), Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç'tır (Sarnıç 8, 28, 55, 62, 67, 68, 76, 82, 93, 94, 97, 101, 112, 116, 119, 120, 127, 128, 133, 136, 149).

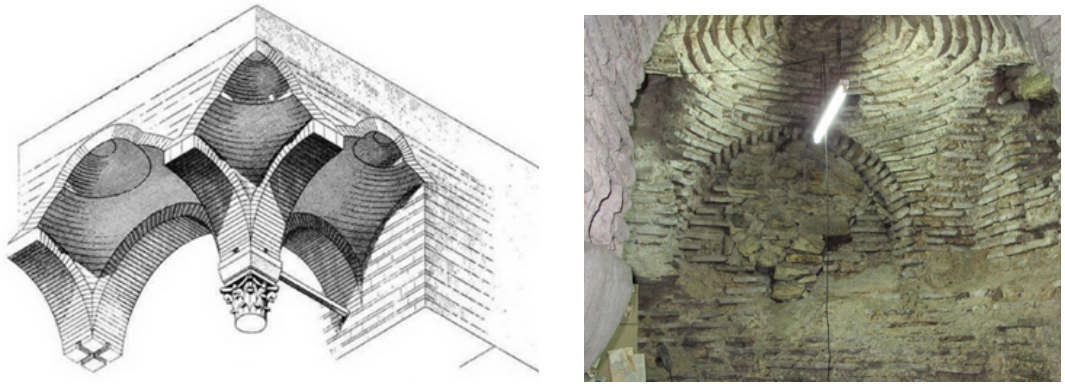
Şekil 4.25 : Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç ve Eşrefiye Sarnıcı'nda yelken tonoz uygulamaları.

Çapraz tonozlardan meydana gelen örtüye sahip destekli sarnıçlar, Topkapı Sarayı Bodrum I Sarnıcı, Topkapı Sarayı Bodrum II Sarnıcı, Eski Depolar Komutanlığı Altındaki Sarnıç, Babüssaade'ye Giden Yol Üzerindeki Sarnıç, Hagia Eirene Kazı Alanındaki 11 No.'lu Sarnıç, Hagia Eirene Güneydoğusundaki "L" Şeklindeki Sarnıç, Soğukçeşme Sokağı Sarnıcı, Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı, Turing Konuk Evi Sarnıcı, Ayasofya İç Nartheksin Altındaki Mekan, Bukoleon Sarayı Merdiveni Altındaki Sarnıç, Nakilbent Sokağı Sarnıcı, Lausos Sarayı Büyük Salonu Sarnıcı, Tahsin Bey Sokağı Sarnıcı, Binbirdirek (Philoksenos?) Sarnıcı, Mercan Sarnıcı, Nuruosmaniye Sarnıcı, Daye Kadın Sokağı Sarnıcı, Beyazıt II No.'lu Sarnıç, Akgün Otel Sarnıcı, Myrelaion Sarnıcı (kısmen), Zeyrek (Pantokrator) Sarnıcı, Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?), Fatih Camii Avlusundaki Sarnıç, Ayakapı Şapeli Sarnıcı, Şeyh Süleyman Mescidi'nin Kuzeyineki Sarnıç, İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç, Kefeli Camii'nin Doğusundaki Sarnıç'tır (Sarnıç, 2, 3, 7, 18, 22, 23, 25, 27, 30, 32, 35, 37, 39, 48, 53, 56, 60, 66, 77, 81, 94, 105, 121, 137, 141, 144, 145, 151).

Şekil 4.26 : Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?) ve Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'nda çapraz tonoz uygulamaları.

İstanbul'daki sarnıçların bir kısmının örtü sisteminde ise basık görünümlü, yarım küre kesitli kubbe uygulamalarına rastlanmaktadır. Kubbeye geçiş elemanlarını pandantifler meydana getirmektedir. Kubbelerden meydana gelen örtüye sahip destekli sarnıçlar, Gülhane Parkı Sarnıcı, Hagios Georgios Manastırı Alt Yapısı, Manganlar Sarayı Alt Yapısı, Hagios Georgios Manastırı Avlusundaki Sarnıç, Eski Gülhane Hastanesi Avlusundaki Sarnıç, Benzinlik-Barutluk Sarnıcı (kısmen), İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ek Binası Büyük Sarnıç, Eski Darphane'nin Köşesindeki Sarnıç, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Avlusundaki Sarnıç, Seferikoz Sarnıcı, Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki I No.'lu Sarnıç, Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki II No.'lu Sarnıç, Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç (Ortaçeşme-Etmeydanı Sarnıcı), İbadethane Sokağı II No.'lu Sarnıç, İpek Bodrumu'dur (Sarnıç, 1, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 20, 24, 109, 131, 132, 135, 146, 153).

Şekil 4.27 : Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç (Choisy, 1893) ile İbadethane Sokağı II No.'lu Sarnıç'ta kubbe uygulamaları.

Desteksiz tipteki sarnıçların örtü sistemi olan yarım daire kesitli beşik tonoz ise destekli tipteki bir grup sarnıcın örtü sisteminde karşımıza çıkmaktadır. Bu sarnıçlar, Gözdeler Taşlığı Altındaki Sarnıç, Hırkai Saadet Dairesi Önündeki Sarnıç, Kimyahane Sarnıcı, Ayasofya'nın Güneydoğusundaki Sarnıç, Dizdariye Sarnıcı, Acımusluk Sokağı Sarnıcı, Mengene Sokağı Sarnıcı, İMÇ Sarnıcı, Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç, Koca Mustafa Paşa Camii Sarnıcı, Fethiye Camii Altındaki Sarnıç, Köroğlu Sokağı Sarnıcı, Kambur Mustafa Paşa (Yayla) Camii Altındaki Sarnıç olarak sıralanmaktadırlar (Sarnıç, 16, 17, 19, 33, 47, 64, 67, 72, 73, 113, 126, 129, 134).

Çalışma kapsamında incelenen sarnıçlar içerisinde en fazla karşılaşılan örtü uygulaması beşik tonoz olup, desteksiz tipteki 42 adet sarnıçta karşımıza

çıkmaktadır. Destekli tipteki sarnıçlardan 21 adedinin yelken tonoz, 28 adedinin çapraz tonoz, 15 adedinin kubbe, 13 adedinin ise beşik tonoz örtüye sahip olduğu tespit edilmiştir.

4.2.3 Havalandırma menfezleri

Sarnıçların içerisinde depolanan suyun bozulmasını önlemek için havalandırılması önemlidir. Genellikte tonozlar üzerinde açılan menfezlarle sağlanan havalandırma ihtiyacı, beden duvarı kısmen de olsa toprak üzerinde bulunan sarnıçların duvarında kemerlerin altına gelecek şekilde havalandırma pencereleri bırakılmaktadır (Şekil, 4.28). Bu pencereler, havalandırma fonksiyonunun yanı sıra, sarnıçtaki fazla suyun tahliyesine de imkan tanıyabilmektedir. İncelenen sarnıçlardan, Eski Gülhane Hastanesi Altındaki Sarnıç, Benzinlik-Barutluk Sarnıcı, Soğukçeşme Sokağı Sarnıcı, Binbirdirek (Philoksenos?) Sarnıcı, Şerefiye Sarnıcı, Studios Sarnıcı, Büyük Otlukçu Yokuşu Sarnıcı, Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?), İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç, İbadethane Sokağı II No.'lu Sarnıç ve Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç'ta havalandırma pencereleri tespit edilmiştir (Sarnıç, 8, 10, 25, 53, 55, 116, 120,121, 145, 146, 149).

Şekil 4.28 : Soğukçeşme Sokağı Sarnıcı ile İbadethane Sokağı II No.'lu Sarnıç'ta havalandırma pencereleri.

4.2.4 Besleme ve tahliye kanalları

İstanbul'daki Bizans Dönemi sarnıçları üzerine yapılan yayınlarda, açık sarnıçlara suyun giriş ve çıkışı konusu kesin olarak aydınlatılamamıştır. Tarihi yarımadada bulunan üç büyük açık sarnıcın hiçbirinde ilk yapım tarihine (V. yy.) ait su giriş ve

çıkış noktası tespit edilememektedir. Bu bakımdan, açık sarnıçlara su girişinin tasarlanan en yüksek depolama seviyesinin üzerinde bir noktadan gerçekleştiği düşünülmektedir. Tahribata en açık kısımlar olan sarnıçların üst duvarlarında zamanla oluşan yıkılmalar dolayısıyla giriş kanallarına ait izlerin yitirilmiş olmaları muhtemeldir.

Sarnıçların taban seviyesine dek boşaltılabilmesi için tahliye kanallarının en alt seviyede bulunmaları gerekmektedir. Tahliye kanallarının ve kapaklarının ayrıca, yukarıdan gelen su basıncına dayanabilecek güçte olması lazımdır. Ne yazık ki tüm bu bilgileri içeren sarnıç tabanları günümüzde moloz ve çöküntü ile dolu olduğu için incelenememektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Açık sarnıçlardan tahliye edilen suyun basıncının nasıl kontrol edildiği sorusunun yanıtı ise netleştirilememektedir. Muhtemelen tahliye işlemi, yerleri günümüzde bilinmeyen tahliye kapakları sayesinde kontrollü olarak gerçekleşmekteydi. Aetius ve Aspar Sarnıçlarının, küçük boyutlarda kapalı sarnıçlarla çevrelenmiş olması da göz önüne alınması gereken bir konudur. Her ne kadar Forchheimer, açık sarnıçlar ile çevrelerinde bulunan kapalı sarnıçlar arasında herhangi bir bağlantıyı reddetse de bunlardan tahliye edilen suyun tanzimi ile bir biçimde ilişkili olma olasılıkları hala varlığını korumaktadır (Forchheimer-Strzygowski, 1893).

Forchheimer ve Strzygowski, Aetius Sarnıcı'nın kuzeybatı duvarına doğru yönelen bir galerinin varlığından bahsetmektedirler. Bu galerinin, 1.20 m. yüksekliğe 0.67 m. genişliğinde olduğu ölçülmüş ve sarnıç dışında da izlenebilen bir hattının uzantısı olduğu belirtilmiştir (Forchheimer-Strzgowski, 1893). Söz konusu kanalın sarnıcın özgün doldurma girişine ait olup olmadığı ispatlanamamıştır. Ancak V. yy.'a ait olmasa dahi daha geç dönemlerde sarnıcın maksimum kapasitesi olduğu düşünülen zeminden 6 metre yükseklikte bulunması dikkat çekici bir durumdur. Sarnıcın özgün doldurma kanalının sur dışında bulunan Fildamı Sarnıcı'nda tespit edildiği gibi üst seviyede bulunma olasılığının daha akla yakın olduğu belirtilmiştir. Forchheimer ve Strzygowski aynı zamanda Aspar Sarnıcı'nın güneybatı tarafında doğuya uzanan bir galerinin varlığından söz etmektedirler. Bu galeri muhtemelen Valens isale hattına ait olmalıdır ve kentin su ihtiyacını karşılayan ana isale hattından sarnıca belli oranda su ileten bir yan kol olduğu varsayılabilir. Galeriden günümüze ulaşan görülebilir iz bulunmamaktadır.

Aspar Sarnıcı'na geç dönemde çeşitli eklentiler yapılmıştır. Bunlardan en dikkat çekeni sarnıcın kuzey köşesinde inşa edilmiş olan yarım kubbeli silindirik kuledir (Şekil, 4.29). Yapıda görülen taş-tuğla almaşık işçiliğin, sarnıç duvarlarındaki kuşaklarla eş hizada bulunmayışı sonradan eklenmiş bir strüktür olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Taş örgü kısımlarda aralıklarla yerleştirilmiş dikey tuğlaların varlığı ise, muhtemelen X. yy. sonrası, Orta Bizans Dönemi'nde görülen bir tekniğe işaret etmektedir. Yapının günümüze ulaşmış iç duvarlarında hatıl delikleri mevcuttur (Çeçen, 1996).

Şekil 4.29 : Aspar Sarnıcı'nın kuzey köşesindeki silindirik kulenin görünümü.

Aspar Sarnıcı'nda bulunan kule büyük ölçüde yıkılmış durumdadır. Ancak Bakırköy yakınındaki Fildamı Açık Sarnıcı'nda bulunan daha iyi korunagelmiş benzer bir kule, bu yapının fonksiyonu hakkında ipucu vermektedir. Fildamı kulesinin, sarnıçtan tahliye edilen suyun basıncını düşürmek için tasarlanmış bir su alma kulesi olduğu açıktır. Olasılıkla Aspar Sarnıcı'ndaki kule de benzer bir göreve hizmet ettiği düşünülmektedir. Kule sarnıcın kuzey köşesine yakın kuzeybatı duvarına bitişik inşa edilmiştir. Bu bakımdan suyun kentin Blakhernai Sarayı civarındaki kuzeybatı kesiminin ihtiyacı için kullanılmış olması mümkündür. Bununla birlikte, sarnıç zemininde gerçekleştirilen 5.5 m. derinliğindeki kazı çalışmalarında herhangi bir kanal tespit edilememiştir. Ayrıca kule içerisinde Fildamı Sarnıcı'nda bilinen döner

merdiven izi de mevcut değildir. Bu bakımdan Aspar ve Aetius açık sarnıçlarında erken dönem su tahliye sisteminde basıncın nasıl kontrol edildiği sorunu açıklığa kavuşturulamamıştır. Fildamı'nda kulenin inşasından önceki dönemde sarnıç dış duvarında belli yüksekliklerde sıralanmış tahliye menfezleri vasıtasıyla dereceli olarak su seviyesinin azaltılması yoluna gidilmiştir ancak başlangıçta Aspar ve Aetius sarnıçlarında da benzer bir sistemin varlığını ispat edebilecek açık veri bulunmamaktadır (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Tarihsel kaynaklara bakıldığında Aetius, Aspar ve Mokios Sarnıçları'nın Valens isale hattı güzergahında bulunan diğer sarnıçlarla beraber hattın tahrip olup kesintiye uğradığı ve akabinde onarım geçirdiği 626 ve 765 yılları arasında kullanım dışı kaldıkları görülmektedir. Ancak, sarnıcın güney köşesinde göze çarpan tuğla tekniği X. yy. izlenimi uyandırmaktadır. Sarnıçtaki onarımların, bu dönemde hala kullanılıyor olduğuna ya da sebze tarımı gibi yeni bir amaca hizmet eden sarnıçta iç alana duvar yıkılmalarını önlemek amacıyla gerçekleştirildiği de öne sürülebilmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Tarihi yarımadadaki kapalı sarnıçlara su girişi ve su tahliyesi konusunda ise mevcut veriler ışığında daha sağlıklı tespitler yapılabilmektedir.

Bible House Sarnıcı'nda tonozlardan birinin üzerinde ve sarnıca dönüştürülmüş alt yapılardan olan Kirazlı Mescid Sarnıcı'nın batısındaki nartheks kısmının güney duvarında görülen sarnıca su sağlayan pişmiş toprak künkler, açıkça özgün bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil, 4.30), (Sarnıç 68, 75).

Şekil 4.30 : Bible House ve Kirazlı Mescid Sarnıçlarına su sağlayan künk kalıntıları.

Üzerinde taşıdığı kilisenin planını yansıtan bir alt yapı olan Pantepoptes Kilisesi (Eski İmaret Camii) altında bulunan ve içi tamamen su geçirmez sıva ile kaplı olan sarnıçta, nartheksin batı duvarında tonozun 1.50 m. altında, 35x16 cm ölçülerinde iki parçalı taş besleme kanalı tespit edilmiştir (Şekil, 4.31), (Sarnıç, 139).

Şekil 4.31 : Eski İmaret Camii Altındaki Sarnıç'ta besleme kanalının görünümü.

Zeyrek (Pantokrator) Sarnıcı'nda ise, istisnai bir özellik olarak sarnıcın kuzeyinde bulunan merdiven ile çıkılabilen galeri katı seviyesinde, sarnıcın doğu, batı ve kuzey duvarlarının üzerinde uzanan ve sarnıcın suyunu sağladığı düşünülen tonozlu dehlizler bulunmaktadır (Şekil, 4.32), (Sarnıç, 105). Güneybatı yönüne doğru beşinci nişte kıvrılarak devam eden 1.50 x 0.50 m ölçülerinde dehlizlerin Zeyrek Sarnıcı'nın güneybatı köşesine tespit edilen, Hadrianus isale hattına ait galeri ile bağlantısının bulunduğu tahmin edilmektedir.

Şekil 4.32 : Zeyrek (Pantokrator) Sarnıcı'ndaki tonozlu dehlizlerin görünümü.

Ayasofya'nın kuzeyinde yer alan Soğukçeşme Sokağı Sarnıcı'nın güneydoğu duvarının üst kısmında da besleme galerisine ait olduğu düşünülen, örülerek kapatılmış iki açıklık da benzer bir örnek olarak sunulabilmektedir (Sarnıç, 25).

Pammakaristos Kilisesi (Fethiye Camii) apsisinin kuzeydoğusunda uzanan yüksek teras duvarının meydana getirdiği platform altında yer alan dikdörtgen planlı sarnıcın batı duvarı üzerinde sarnıcı besleyen özgün kanalın varlığı, Forchheimer ve Strzygowski tarafından belirtilmiş, ancak günümüzde bütün girişleri kapatılmış durumda olan sarnıçta tespit edilen bu kanal hakkında daha fazla bilgi verilmemiştir (Forchheimer-Strzygowski, 1893), (Sarnıç, 128).

Günümüzde bütün girişleri kapatılmış durumda olan bir diğer sarnıç ise 1938 yılında, Fatih Camii'nin avlusunda bulunan Karadeniz Orta Kurşunlu ve Baş Kurşunlu Medreseleri arasında tespit edilen sarnıçtır (Sarnıç, 137). Hagia Apostolea (Havariyyun) Kilisesi'nin atriumunun altında yer aldığı düşünülen dikdörtgen planlı sarnıçta, ikisi kuzeydoğu köşede ve biri ise kuzey duvarı üzerinde olmak üzere üç adet kanal açıklığı tespit edilmiştir (Kunter-Ülgen, 1939; Yücel, 1967; Bayraktar,

1992). Valens isale hattının yakınında bulunan sarnıçta tespit edilen kanalların ana isale hattından sarnıca su sağladıkları açıktır (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Besleme kanallarına ilişkin veri sağlayan bir diğer sarnıç ise, 463 yılına tarihlenen Studios Sarnıcı'dır (Gyllius, 1997), (Sarnıç, 116). XIX. yy.'da sarnıcı inceleyerek gözlemlerini aktaran Andreossy, tonoz başlangıç seviyesinde sarnıca su sağlayan bir kanalın varlığından bahsetmekte, ayrıca sarnıcın kuzeydoğusunda bulunan 5.20x7.40 m. ölçülerindeki ayazmanın bir kanal vasıtasıyla sarnıçla bağlantılı olduğunu belirtmektedir (Andreossy, 1828), (Şekil, 4.33).

Şekil 4.33 : Studios Sarnıcı'nın kuzeydoğusunda yer alan ayazmanın günümüzdeki görünümü.

Daha az bilgi sahibi olduğumuz tahliye kanallarına bakıldığında ise, Hippodrom yakınındaki Nakilbent Sokağı Sarnıcı'nın doğu duvarının güney bitiminde zemin seviyesinde, sarnıcın su tahliye sistemine ait olabileceği düşünülen, üzeri taş lentolu bir açıklık dikkate değer bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil, 4.34). Ancak, örülerek kapatılmış durumda olan açıklığın detaylı olarak incelenebilmesi mümkün olmamıştır (Sarnıç, 37).

Şekil 4.34 : Nakilbent Sokağı Sarnıcı'nın doğu duvarında, örülerek kapatılmış durumdaki açıklığın görünümü.

Diğer bir örnek ise Turing Kurumu tarafından restore edilmiş konuk evinde bulunan, Erken Bizans Dönemi sarnıcıdır (Sarnıç, 30). Sarnıcın batısında batıya doğru uzanan bir kanal, kuzeyinde de 49 cm genişliğinde, 57 cm. yüksekliğinde tuğla tonozlu bir tahliye kanalı bulunmaktadır.

Küçük Ayasofya'daki Erken Bizans Dönemi, Dizdariye Sarnıcı da önemli bilgiler ortaya koymuştur (Sarnıç, 47). Arkeolojik kazı sonucu bütün olarak ortaya çıkarılan, küçük ölçülerdeki dikdörtgen planlı yapının, kuzey-batı köşesinde zeminden 20 cm yükseklikte 8 ve 10 cm çapındaki iki delikle sarnıca bağlanan ve kuzeyde Dizdariye Çeşmesi Sokağı'na doğru uzanan tonozlu bir galeri tespit edilmiştir. Bu galerinin, sarnıcın gerektiğinde boşaltılabilmesi amacıyla yapıldığı düşünülmektedir (Ataçeri, 1962).

İstanbul'daki Bizans Dönemi sarnıçlarında biriken sudan istifade edilebilmesi için sarnıca iniş sağlayan özgün merdivenli girişlerin yanı sıra, sarnıcı bir kuyu gibi kullanarak tonozlar üzerine açılan menfezlerden su çekilmesinin yaygın bir uygulama olduğu düşünülmektedir (Şekil, 4.35). Petrus Gyllius, Yerebatan Sarnıcı'na açılan pek çok kuyu olduğunu ve sarnıçtan bu kuyular vasıtasıyla su

çekildiğini belirtmektedir. Sarnıç üzerine pek çok ev inşa edildiğini, bu evlerde oturan bazı kimselerin, her gün kuyulardan su çekip kullanmalarına karşın, evlerinin altında bulunan sarnıçtan haberlerinin olmadığını ifade etmektedir (Gyllius, 1997). Delos, Pompeii ve Herculaneum gibi antik kentlerde bulunan erken dönem konut sarnıçlarında da benzer uygulamalar bilinmektedir (Jansen, 1991). Bir kısmının Osmanlı döneminde de kullanıldığı anlaşılan İstanbul'daki sarnıçlarda tonozlar üzerinde tespit edilen menfezlerin çoğunluğunun sonraki dönemlerde açıldığı düşünülse de Kariye Güney Şapeli (Pareklesion) Altındaki Sarnıç gibi bazı örneklerde ise özgün bir unsur olarak karşımıza çıkabilmektedir (Ousterhout, 1987), (Sarnıç, 155). Yukarıda bahsedilen Dizdariye Sarnıcı'nda, ortadaki tonozun üzerinde 40-50 cm. ölçülerinde bir menfez tespit edilmiş olup, etrafı 30 cm. derinliğinde ve 20-26 cm. genişliğinde bir kuyu bileziği şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin muhtemelen üzerinde vaktiyle mevcut olan binadan sarnıçtaki suyun alınmasına imkan sağladığı düşünülmektedir (Ataçeri, 1962).

Şekil 4.35 : Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç ile Hoca Hamza Mescidi Altındaki Sarnıç'ta su çekme menfezleri.

Kapalı sarnıçların çoğunda olduğu kadar Aspar ve Fidamı gibi açık sarnıçlarda da karşımıza çıkan, sarnıca iniş sağlayan özgün merdivenli girişler ise, sarnıcın periyodik temizlik ve onarımı için gerekli oluşlarının yanı sıra sarnıç suyundan istifade edilebilmesine de imkan tanıyabilmektedir (Şekil, 4.36).

Şekil 4.36 : Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç ve Tarakçı Cafer Sokak Sarnıcı'nda (İstanbul Arkeoloji Müzeleri Arşivi) özgün merdiven görünümleri.

4.3 Kapalı Sarnıçlarda Yer Altı ve Yağmur Suyu Faktörü

İstanbul'un su gereksinimi Roma İmparatorluk Çağı'ndan itibaren yapılan tesislerle şehir dışında bulunan kaynaklardan sağlanmaktaydı. Bizans su sisteminin en önemli parçasını oluşturan kapalı sarnıçların yaygınlaşmasının nedenleri ise; su yollarının korunma, temizlik ve bakımının büyük maliyetler oluşturması ve şehrin VII. ve VIII. yüzyıllarda büyük akınlarla tehdit edilerek su yollarının tahrip görmesidir. Doğal afetler de bu nedenlerden biridir. Yukarıda sayılan sebeplerden ötürü suyun belli dönemler için kent içindeki sınırlı kaynaklardan sağlanması, yer altı sızıntılarından ve "özellikle üzerinde bir yapı bulunan sarnıçlarda" çatılardan toplanan yağmur sularının depolanarak biriktirilmesi, şehrin su temininde önemli pay sahibi olmuştur.

Günümüze ulaşmamış olan Dizdariye Sarnıcı ile Kalenderhane Camii'nin doğusunda 2011 yılında ortaya çıkarılan bir konut sarnıcı olan Onaltı Mart Şehitleri Caddesi Sarnıcı da, yağmur sularını sarnıca aktaran pişmiş toprak künk kalıntılarının tespit edildiği örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır (Ataçeri, 1962), (Şekil, 4.37), (Sarnıç, 47, 86).

Ousterhout, isale hatlarının işlev dışı kaldığı Orta ve Geç Bizans Dönemi'nde kurumların kendi su temin ve depolama sistemlerini oluşturduklarını ifade ederek kiliselerin altında bulunan sarnıçların çatıdan toplanan yağmur suyuyla beslendiğine dair kesin deliller bulunduğunu belirtmektedir (Ousterhout, 1999). İstanbul'un Anadolu Yakasında bulunan Maltepe Küçükyalı'daki Satyros Manastırı'na ait

olduğu düşünülen kalıntıda gerçekleştirilen arkeolojik çalışmalar, IX. yy.'a tarihlenen kilisenin atriumunun alt yapısını teşkil eden ve muhtemelen atriumdan sağlanan yağmur suyu ile beslenen bir sarnıcın varlığını ortaya koymuştur (Ousterhout, 1999; Ricci, 2005).

Bu bakımdan, kiliseler ile doğrudan bağlantılı olan alt yapı strüktürlerinin ait oldukları yapıların su ihtiyacını karşılamada temel unsur olarak haline geldiği anlaşılmaktadır. Bu tip sarnıçların başlıca örnekleri; Fethiye Camii Altındaki Sarnıç, Kariye Güney Şapeli (Pareklesion) Altındaki Sarnıç, Eski İmaret Camii Altındaki Sarnıç ve geçmişte üzerlerinde bulunan kayıp kiliselerin planlarını yansıtan Hagios Georgios Manastırı Alt Yapısı, At Pazarı Sarnıcı, Hoca Hamza Mescidi Altındaki Sarnıç'tır (Sarnıç, 126, 155, 139, 4, 136, 71).

Kariye Güney Şapelinin (Pareklesion) altında yan yana iki mekandan meydana gelen sarnıçta (Sarnıç, 155) gerçekleştirilen kazılar sırasında, çatıdan akan yağmur sularını toplamaya yarayan ve her iki mekanı birleşik kaplar olarak birbirine bağlayan pişmiş toprak künklerin tespit edilmiş olması da bu mekanların yağmur suyu ile dolduğunu doğrulamaktadır (Ousterhout, 1987; Akyürek, 1995), (Şekil, 4.37).

Şekil 4.37 : Onaltı Mart Şehitleri Caddesi Sarnıcı ile Kariye Güney Şapeli (Pareklesion) Altındaki Sarnıç'ta yağmur suyu aktarımı sağlayan künkler.

Ancak, XI. yy.'da inşa edilmiş olan Pantepoptes Kilisesi (Eski İmaret Camii) altında bulunan ve çatıdan toplanan yağmur suları ile değil, isale hattına bağlantılı olduğu tahmin edilen kanal ile beslendiği anlaşılan sarnıç bu sınıflandırmanın dışında kalmaktadır (Sarnıç, 139).

Küçük ölçülerde olan bu sarnıçlar dışında, kentin diğer büyük sarnıçları yağmur suyunun doldurma kapasitesinin hesaplanması üzerine, James Crow ve ekibi tarafından Ayasofya ve Hagia Eirene arasında bulunan "L" Şeklindeki Sarnıç, örnek yapı olarak ele alınmıştır (Sarnıç, 23). Sarnıcın Belgrat Ormanı'ndan gelen Hadrianus isale hattından daha yüksek seviyede bulunması ve İkinci ve Birinci Tepeler arasından geçen vadi dolayısıyla Valens isale hattından ayrılıyor oluşu, sarnıcın suyunu nasıl sağladığı sorusunu öne çıkarmaktadır. Bu bakımdan bu sarnıç ile hemen gerisinde bulunan diğer iki büyük sarnıcın yağmur sularından faydalanıyor olma olasılığı irdelenmiştir. Buna göre, İstanbul'un yıllık yağış miktarı ortalamasının yaklaşık 640 mm., Ayasofya ve Hagia Eirene'nin çatılarının toplam kapladığı alanın ise yaklaşık olarak 5500 m^2 oluşundan yola çıkılarak, bu verilerin yılda yaklaşık 3520 m^3 suya karşılık geldiği tespit edilmiş, ancak buharlaşma ve su toplama tesisatının yetersiz kalabilmesi gibi sebepler dolayısıyla % 70'den az bir kısmından istifade edilebileceği belirtilmiştir. Buna göre, kentin en büyük yapılarından ikisinin sağladığı suyla, 2000 m^2 alana sahip olan sarnıcın içerisinde bir yılda birikecek su miktarının yalnızca 1.25 m. derinliğinde olacağı hesaplanmıştır (Crow-Bardill-Bayliss, 2008). Antik çağdan beri İstanbul'un iklim şartlarında önemli bir değişiklik olmadığı varsayıldığında bu sonuç büyük ölçekteki sarnıçların su temininde yağmur suyunun önemli bir faktör olmaktan uzak olduğunu ve bu sarnıcın isale hattı ile bağlantısının bulunması gerektiğini ve sifon vazifesi görecek bir kulenin varlığı ile İkinci Tepe'den Byzantion'un Akropolisi olan Birinci Tepe'ye su taşınıyor olma ihtimalinin daha akla yakın olduğunu ortaya koymaktadır (bkz. Bölüm 3, 3.2.1); ancak yağmur suyu faktörü, kilise altyapılarını teşkil eden sarnıçların bir kısmı ile konutlar açısından ise önemini korumaktadır.

4.4 Sarnıçların Depolama Kapasiteleri

Tam dolu oldukları durumda Aetius, Aspar ve Mokios açık sarnıçlarının toplamda 865.124 m^3'e kadar su depolayabilecek boyutlarda olmalarına rağmen hiçbir dönemde bu kapasiteye ulaşılmadığı genel olarak kabul görmektedir. Mango, Byzantiumlu Hero'nun *Geodesia* adlı X. yy.'a tarihlenen yazma eserinde Aspar Sarnıcı'nı suyla dolu olarak tasvir eden bir çizime işaret etmektedir. Ancak, söz konusu örnek belki de yalnızca yapının su haznesi özelliğini vurgulamak amacı taşımakta, belki de geç dönemlere kadar kullanıldığını kanıtlamaktadır (Mango,

1995; Sullivan, 2000). Kazım Çeçen, su basıncının yapacağı etkiden dolayı Aspar Sarnıcı'nın en fazla 7.5 m., diğerlerinin ise 9.5 m. derinliğe dayanabileceğini belirtmektedir. Bu açıdan bakıldığında üç sarnıcın en yüksek toplam kapasitesi 607.715 m^3 olabilecektir (Çeçen, 1996).

Açık sarnıçların ölçülerine göre depolama kapasiteleri şöyledir; Aetius Sarnıcı: 244x85x13-15 m. (269.620-311.100 m^3), Aspar Sarnıcı: 152x152x10-11 m. (231.040-254.144 m^3), Mokios Sarnıcı: 170x147x12 m. (299.880 m^3).

Crow, İstanbul'daki kapalı sarnıçlarının depolama kapasitesinin doğru bir şekilde tespit edilebilmesini olumsuz yönde etkileyen iki ana faktörün bulunduğunu belirtmektedir. Bunlardan birincisi, sarnıçların bir kısmı günümüze ulaşamadan ortadan kalkmış, bir kısmı ise hala keşfedilmemiş olduğundan, tarihi yarımadada herhangi bir dönemde faal durumda bulunan toplam sarnıç sayısı tespit edilememektedir. Ayrıca bilinen sarnıçların pek azı tarihsel kaynaklardan doğrulanabilmektedir. İkinci faktör ise, bir sarnıcın maksimum su tutma kapasitesine hangi sıklıkla ulaşılabildiği tespit edilemeyişidir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008). Sarnıçların maksimum su tutma kapasitesinin başlıca göstergesi, su geçirmez sıvanın yüksekliğidir. Destekli tipteki sarnıçların ortak özelliklerinden birisi, beden duvarlarının sütun başlıkları hizasına kadar hidrolik sıva ile kaplanıyor oluşudur. İstanbul'daki sarnıçlarda standart olarak tek parça sütun kullanıldığı yukarıda ifade edilmiştir. Yalnızca, 64x56 m. ölçülerindeki Binbirdirek (Philoksenos?) Sarnıcı'nda, aralarına dışa taşkın birer mermer bilezik, birleşim noktalarına ise kurşun tabakaları yerleştirilmiş olan, 14-15 m. yüksekliğinde üst üste iki sütun gövdesinden meydana gelen 224 adet taşıyıcı sayesinde Yerebatan Sarnıcı'nın kapasitesinin yarısına denk gelen yaklaşık 40000 m^3 su depolayabilme kapasitesine ulaşılabilmiştir (Forchheimer-Strzygowski, 1893), (Sarnıç, 53). Çoğu sarnıçta havalandırma pencerelerinin seviyesi ile uyuşan bu hidrolik sıva seviyeleri, maksimum su tutma seviyesine işaret etmektedir. Ancak desteksiz tipteki sarnıçlar ile havalandırma pencereleri bulunmayan bir dizi destekli tipte sarnıçta istisnai olarak tonozlar dahil olmak üzere tüm iç mekanın su geçirmez sıva ile kaplandığı tespit edilmiştir. Destekli tipteki bu sarnıçlar; Topkapı Sarayı Bodrum I Sarnıcı, Hagios Georgios Manastırı Avlusundaki Sarnıç, Hırka-i Saadet Dairesi Önündeki Sarnıç, Babüssaade'ye Giden Yol Üzerindeki Sarnıç, Muhterem Efendi Sokak Sarnıcı, Ayasofya İç Nartheksi'nin Altındaki Sarnıç, Tahsin Bey Sokağı Sarnıcı,

Nuruosmaniye Sarnıcı, İstanbul Lisesi Altındaki Sarnıç, Vefa Meydanı Sarnıcı, Çiftesaraylar Sarnıcı, Studios Sarnıcı, Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç ve İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç'tır (Sarnıç, 2, 6, 17, 18, 28, 32, 48, 60, 62, 101, 112, 116, 128, 145). Bu yapılar içerisinde literatüre geçmiş önemli bir örnek olan, Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç'ta beden duvarları ve tonozların yanı sıra, sütunların da su geçirmez sıva ile kaplı oluşu istisnai bir özellik olarak ön plana çıkmaktadır. Ne yazık ki yer yer sütun başlıkları seviyesine kadar toprak dolu olan sarnıcın derinliğinin ölçülebilmesi mümkün olmamıştır (Forchheimer-Strzygowski, 1893; Müller-Wiener, 1977), (Sarnıç, 128).

Su geçirmez sıva yüksekliğinin yanı sıra, özellikle yatay mimari elemanlar üzerinde görülebilen kalker birikintileri de su seviyesinin ulaştığı yükseklik hakkında fikir verebilmektedir. Çalışma kapsamında, Ortaçeşme ya da Etmeydanı Sarnıcı adıyla da bilinen Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç'ta yapılan incelemede sütun başlıkları ve impostlar üzerinde görülen kalker tabakası, sarnıçta depolanan suyun rahatlıkla kemerlerin üzengi hizasına değin yükseldiğine işaret etmektedir (Şekil, 4.38), (Sarnıç, 135).

Şekil 4.38 : Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç'taki sütun başlıkları ve impost bloklar üzerinde kalker birikimi.

İstanbul'daki en büyük kapalı sarnıç olan, Yerebatan Sarnıcı'nın su seviyesinin kış aylarında sütun başlıklarının ortasına kadar çıkabildiği Petrus Gyllius tarafından belirtmektedir (Gyllius, 1997).

Her ne kadar, İstanbul'daki sarnıçların genel olarak sütun başlıkları seviyesine kadar su depolayabildikleri düşüncesi hakimse de, bu durum kesinlikle tespit edilememektedir.

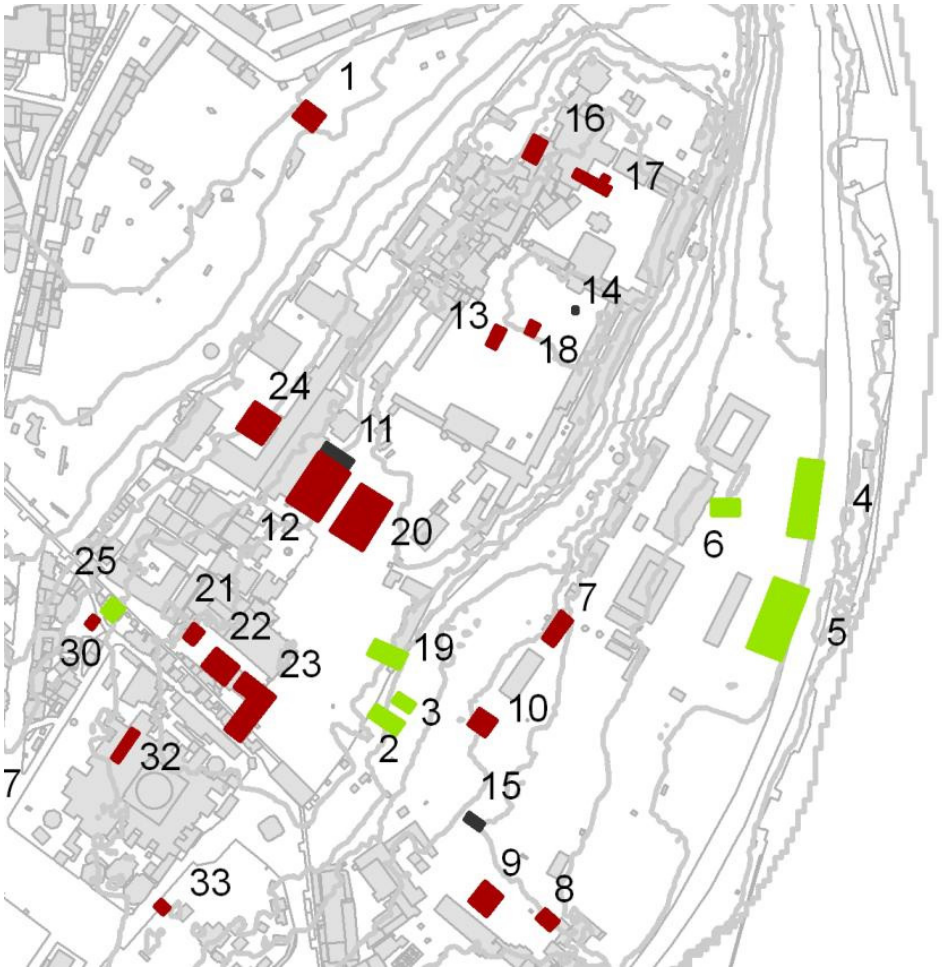
5. SARNIÇLARA GÖRE İSTANBUL'UN BİZANS DÖNEMİ KENT DOKUSU

Bu bölümde, çalışma kapsamında incelenen sarnıçların tarihi yarımadadaki dağılımına bağlı olarak İstanbul'un Bizans Dönemi kent dokusuna etkileri değerlendirilecektir. Görüldüğü üzere, İstanbul'daki sarnıçlar genellikle günümüze ulaşmamış olan Bizans Dönemi yapılarının alt yapılarını teşkil etmektedirler (Eyice, 1989; Wulzinger, 1925). Örneğin, Gülhane Parkı Sarnıcı'nın üzerinde taşımakta olduğu yapıya ait duvar kalıntıları açıkça görülebilmektedir (Sarnıç, 1). Ayrıca, sarnıçların yoğunlaştığı bölgeler, bu alanların Bizans Dönemi'ndeki yapılaşma durumuna işaret etmektedir. Bu bakımdan sarnıçların, İstanbul'un Bizans Dönemi kent dokusunun anlaşılmasında sağlayabilecekleri katkı, bir tartışma konusu olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, Bizans Dönemi'nde İstanbul'un yönetim merkezi olan akropolis bölgesinden batıya doğru kentin yapılaşma durumu ve yapı tipleri konusunda mevcut literatüre dayalı bilgilerimizin bölgelere göre gözden geçirilmesi yararlı olacaktır.

Tarihi yarımadanın ilk yerleşim alanı olan Byzantion, Sarayburnu'nda, kıyıdan itibaren yükselen Birinci Tepe üzerinde kurulmuştur. Şehrin akropolü, bugünkü Sur-u Sultani sınırları içerisinde kalmaktadır. Sarayburnu, sarayın ve halkın toplandığı kamu yapılarının bulunduğu kent merkezi olarak öne çıkmaktadır. Birinci Tepe'nin Bizans arkeolojisi üzerine XIX. yy. sonu ile XX. yy. başlarında gerçekleştirilen çalışmalara ilave olarak 1989 yılında Hülya Tezcan tarafından hazırlanan doktora tezinde Sur-u Sultani sınırları dahilinde 39 adet sarnıç tespit edildiği ifade edilerek, bunlardan 25 adet yapı ayrıntılı olarak incelenmiştir (Forchheimer-Strzygowski, 1893; Wulzinger, 1913; Demangel-Mamboury, 1939; Ogan, 1940; Dirimtekin, 1962, Fıratlı, 1978; Tezcan, 1989). Bu yapılardan 24 adedi çalışma kapsamında değerlendirilerek kataloglanmıştır. Bu yapılar; Gülhane Parkı Sarnıcı, Topkapı Sarayı Bodrum I Sarnıcı, Topkapı Sarayı Bodrum II Sarnıcı, Hagios Georgios Manastırı Alt Yapısı, Manganlar Sarayı Alt Yapısı, Hagios Georgios Manastırı Avlusundaki Sarnıç, Eski Depolar Komutanlığı Altındaki Sarnıç, Eski Gülhane Hastanesi Altındaki Sarnıç, Eski Gülhane Hastanesi Avlusundaki Sarnıç, Benzinlik-

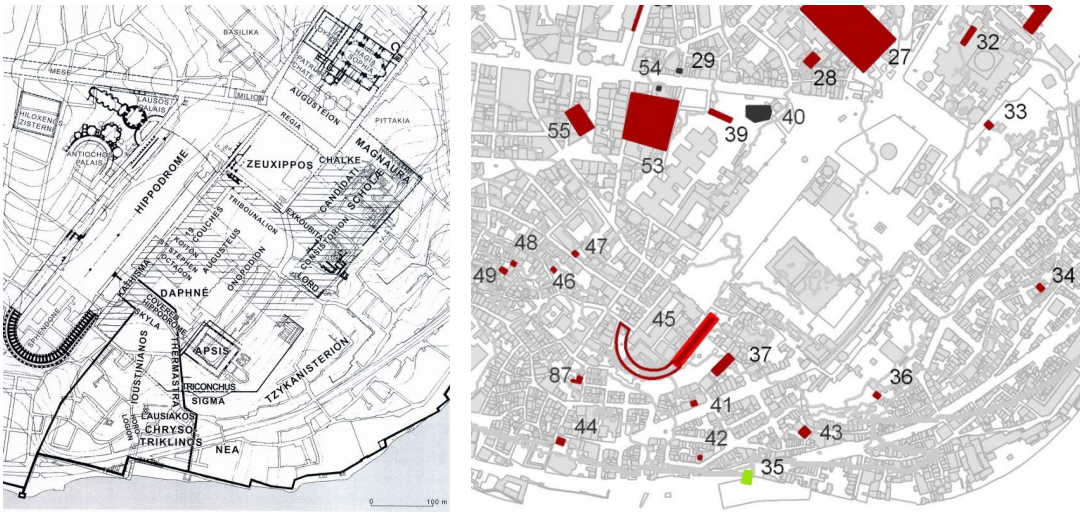
Barutluk Sarnıcı, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ek Bina Sarnıçları, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ek Binası Büyük Sarnıç, Topkapı Sarayı Kubbealtı Önündeki Sarnıç, Saray Mutfaklarına Giden Yol Üzerindeki Sarnıç, Cephanelik Sarnıcı, Gözdeler Taşlığı Altındaki Sarnıç, Hırka-i Saadet Dairesi Önündeki Sarnıç, Babüssaade'ye Giden Yol Üzerindeki Sarnıç, Kimyahane Sarnıcı, Eski Darphane'nin Köşesindeki Sarnıç, Hagia Eirene Bitişiğindeki 10 No.'lu Sarnıç, Hagia Eirene Kazı Alanındaki 11 No.'lu Sarnıç, Hagie Eirene Güneydoğusunda "L" Şeklindeki Sarnıç, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Avlusundaki Sarnıç olarak sıralanmaktadır (Şekil, 5.1), (Sarnıç, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24).

Sur-u Sultani sınırları içerisinde bulunan sarnıçlardan 15 adedi Erken Bizans, 6 adedi Orta Bizans Dönemi'ne tarihlenmekte olup, 3 adedinin ise hangi döneme ait olduğu tespit edilememiştir. Bu sonuçlara göre Birinci Tepe'den elde edilen veriler, IV. yy. ile XII. yy. arasında oldukça geniş bir zaman diliminde akropolis düzlüğü ve yamaçlardaki yapılaşma durumu hakkında ipuçları ortaya koymaktadır.

Şekil 5.1 : Birinci Tepe (Akropolis) üzerinde yer alan sarnıçların konumları.

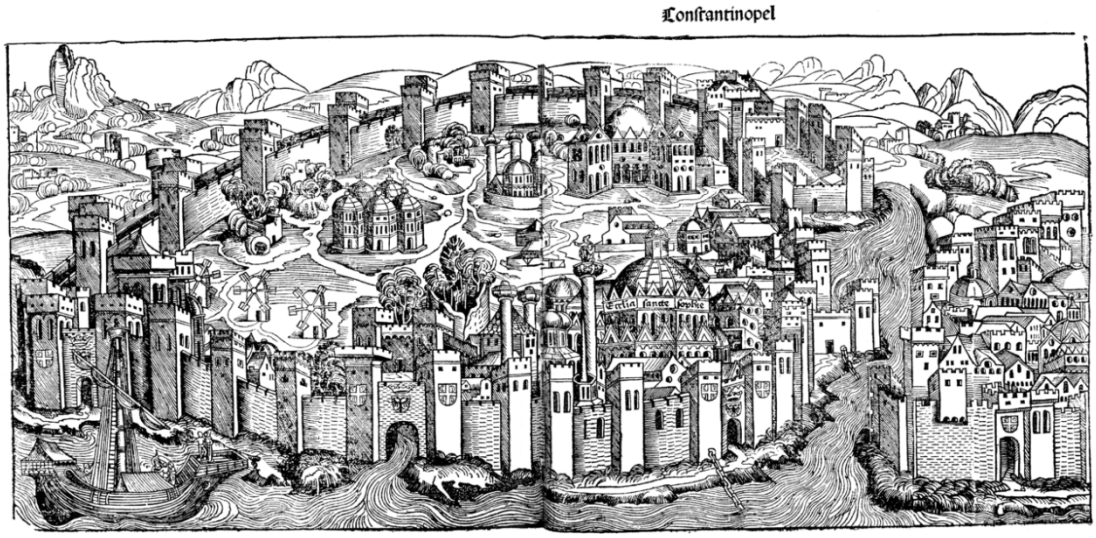
Başlangıçta tipik bir Roma kenti niteliği taşıyan Byzantion şehri, Doğu Roma'nın başkenti olup Konstantinopolis adını aldığında, yeni yönetim merkezi, Sarayburnu'nun daha güneyine kaymıştır. Constantinus tarafından IV. yy.'da inşasına başlanılan ve yüzyıllar boyunca ek yapılarla genişleyen Büyük Saray'ın (Magnum Palatium), Sarayburnu'nun Marmara Denizi'ne bakan yamaçlarında teraslar halinde inşa edildiği bilinmektedir. Ancak, Büyük Saray hakkında yazılı kaynaklardan oldukça bilgi edinilebilmekteyse de çoğunlukla arkeolojik verilerle desteklenmeyen bu bilgilerin yorumlanmasında çeşitli zorluklarla karşılaşılmaktadır. Çalışma kapsamında tespit edilen ve Büyük Saray kompleksi ile ilişkili olabilecek 10 adet sarnıç bulunmaktadır. Bu yapılar; Saraçhane Çıkmazı Sarnıcı, Bukoleon Sarayı Merdiveni Altındaki Sarnıç, Torun Sokak Sarnıcı, Nakilbent Sokağı Sarnıcı, Eresin Otel Sarnıcı, Çayıroğlu Sokak Sarnıcı, Kapı Ağası Mahmut Ağa Camii Altındaki Sarnıç, Küçük Ayasofya Ayazması Sarnıcı, Hippodrom Sarnıcı ve Sokullu Oteli Sarnıcı'dır (Şekil, 5.2), (Sarnıç, 34, 35, 36, 37, 41, 42, 43, 44, 45, 87). Bu yapılardan, Bukoleon Sarayı ile limanı birbirine bağlayan anıtsal merdiven altında bulunan sarnıç haricindeki tüm kalıntılar Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmekte olup yalnız Lausos Sarayı olarak tanımlanan yapı grubuna ait rotundanın kuzeyinde bulunan sarnıcın dönemi belirsizliğini korumaktadır (Sarnıç, 40).

Şekil 5.2 : Büyük Saray bölgesi: Müller-Wiener Haritası (Müller-Wiener, 1977) ve bölgede tespit edilen sarnıçların konumları.

Konstantinopolis'in nüfusunun, IV. yy.'dan itibaren hızla arttığı bilinmektedir. Zaman içerisinde şehir, politik ve ticari bir çekim noktası haline gelmiş ve buraya doğru doğal bir göç hareketi başlamıştır. Roma'nın büyük ailelerine mensup kişiler,

göçe teşvik edilerek kentte yaptırılan yeni konutlara yerleştirilmişlerdir (Müller-Wiener, 1977). Kaynaklarda bu sınıftaki konutlardan birkaçına ait detaylı bilgiler bulunmaktadır. Kaynaklara göre, büyük malikanelerin çok katlı, kagir yapılar oldukları ve bazılarının iç avlusu ve harem kısmının bulunduğu anlaşılmaktadır (Gautier, 1981). Bu sınıftaki konutlara dair en kapsamlı bilgi Botaniates Sarayı'na ait olup, XII. yy. kayıtlarından öğrenilmektedir. Buna göre saray, avlular etrafında şekillenen ve zengin süslemelere sahip bir kiliseye sahip olan yapılar topluluğundan meydana gelmektedir (Dark, 2004).

Şekil 5.3 : Hartmann Schedel'in gravürüne göre XV. yy.'da kentin görünümü (Schedel, 1493).

Başkent ilan edilişinin ardından İstanbul'daki demografik değişimin sonucu olarak yeni bir yapılaşmaya ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır (Barsanti, 1995). I. Theodosius (347-395) döneminde yapı faaliyetleri hızla devam ettirilmiştir (Dagron, 1974). Bu dönemde inşa edilen Theodosius Forumu, Constantinus'tan sonra gerçekleştirilen kentsel gelişim programının en iyi temsilcisidir. (Barsanti, 1995) Böylece kent, surlarla çevrili içi boş bir alan olmaktan çıkmaya ve yeni mahallelerle dolmaya başlamıştır. (Dagron, 1974) Ancak bu dönemde İstanbul'daki orta halli kesime ait konut yapıları hakkında yazılı kaynaklardan edinilebilen bilgiler son derece kısıtlıdır. VII. yy.'a kadar süregelen Erken Bizans Dönemi'nde İstanbul'daki yapılaşmanın bazı bölgelerde, Roma ve Ostia'da rastlanılan Roma Dönemi *insula'*ları benzeri, apartman bloklarından meydana geldiği genellikle öne sürülmektedir (Şekil, 5.4). Buna göre, Roma İmparatorluk Dönemi'nde olduğu gibi birbirlerine yaklaşık 2-3 m.

mesafelerde inşa edilen bu blokların arasında dar sokaklar meydana gelmekteydi (Kuban, 1996; Dark, 2004).

Şekil 5.4 : Ostia antik kentinden Roma Dönemi çok katlı yapı tipi olan insulalar.

Notitia Urbis'e göre (425) İstanbul'da bulunan pek çok imparatorluk konutunun yanı sıra 4388 adet hanenin mevcudiyeti öğrenilmektedir. Buna göre V. yy.'da, İstanbul'un bazı bölgelerinin yoğun bir şekilde binalarla dolu olduğu açıkça anlaşılmaktadır (Notitia Urbis Constantinopolitanae, 1876). Bu dönemde yapıların çoğunlukla Constantinus Suru içerisindeki alanda bulunması, yerleşim alanlarının bu bölgede yoğunlaştığını ortaya koymaktadır (Berger, 1997).

Tarihi yarımadadaki kent dokusunun Orta Bizans Döneminde dahi iki ya da daha fazla katlı konutlardan meydana geldiği düşünülmektedir. Yazılı kaynaklara göre XIII. yy.'a değin kentte müstakil evlerin yanı sıra çok katlı apartmanların varlığını sürdürdüğü anlaşılmaktadır (Magdalino, 2002).

Bilinen bir diğer yapı tipi ise bazı Orta Bizans Dönemi yerleşimlerinde sivil ve dini mimaride karşımıza çıkan, *aulai* adı verilen, bir avlu etrafında şekillenen konut ve ticaret yapılarıdır. Hellenistik Dönem'den beri bu yapı tipindeki konutların avlularının altlarında sarnıçların bulunduğu bilinmektedir (Lawrence, 1983).

Orta halli kesime mahsus diğer yapılar ise geleneksel Bizans yapı tipi olan *oikos* un küçültülmüş örnekleridir (Saradi, 1998, Dark, 2004).

Magdalino tarafından ortaya konulan, *oikos* tipi konutların yapı malzemesinin kısmen de olsa taş olduğu görülmektedir (Magdalino, 2002). Bazı araştırmacılar, Orta Bizans Dönemi'nde tipik kagir evlerin bazen bir kamusal avlu etrafında şekillenen dikdörtgen plan şemasına sahip, nadiren iki-üç kattan fazla, cumbalı, kırma veya teras çatılı yapılar olduklarını belirtmektedirler (Arseven, 1989; Eyice, 1996; Rheidt, 1996; Bouras, 2002).

İncelenen sarnıç ve diğer altyapılarda da görüldüğü üzere, İstanbul'daki konutlarda hakim yapı malzemesinin taş ve tuğla olduğu düşünülmektedir. David Jacoby, 1204 yılı sonrasında İstanbul'daki konutlar içerisinde taş yapıların azınlıkta olduğunun açıkça görülebildiğini, bu tarih öncesi için ise tam tersi bir durumun söz konusu olduğunu ifade etmektedir (Jacoby, 2001). İmparatorluğun iyice zayıfladığı XIV. yy.'da ise 50 bin-75 binlik nüfusun büyük kısmı mütevazi ahşap evlerde ve asgari gereksinimlerini karşılayabildikleri harabelerde yaşamakta olduğu öne sürülmekte, bu yapıların, sokaklar boyunca yan yana sıralanmış olan ahşap veya kerpiç yapılar oldukları düşünülmektedir (Müller Wiener, 1977).

V. yy.'a ait *Notitia Urbis* ve X. yy. eseri olan haksız rekabetin önlenmesi ve ekonomik ilişkilerin düzgün bir biçimde sürdürülmesine ilişkin düzenlemeler içeren *Eparhikon Biblion*, Constantinus Suru içerisinde yoğun bir kent dokusu bulunduğunu ortaya koymakta, bununla birlikte Constantinus ve Theodosius Suru arasında kalan bölgenin yerleşim durumu ise belirsizliğini korumaktadır (Notitia Urbis Constantinopolitanae, 1876; The Book of the Eparch, 1970). Özellikle kuşatma zamanlarında kentin besin ihtiyacının sağlanabilmesi Aetius, Aspar ve Mokios Sarnıçları'nın da bulunduğu bölgenin ağırlıklı olarak tarımsal faaliyetlere ayrılmış olduğu düşünülmektedir (Koder, 1995). Gerçekten de özellikle kentin güneybatı bölgesi olan Mokios Sarnıcı'nın da bulunduğu *Eksakionion* adlı bölgede, bu sarnıçtan başka bilinen yalnızca 8 adet kapalı sarnıç oluşu, bu bölgenin yoğun bir yerleşim alanı olmadığını düşündürmektedir. Bu bölgede tespit edilen sarnıçlar, Marmaray-Yenikapı Sarnıcı, İnebey Sokağı Sarnıcı, Sancaktar Tekkesi Sokak Sarnıçları, Koca Mustafa Paşa Camii Sarnıcı, Studios Sarnıcı, Ali Fakih Camii Avlusundaki Sarnıç, Fatih Sitesi Sarnıcı ve Hüseyin Kazım Sokak Sarnıcı'dır (Şekil, 5.5) (Sarnıç, 38, 99, 100, 113, 116, 117, 118, 124). Bu sarnıçlardan Marmara sahil

kesiminde bulunan Marmaray-Yenikapı Sarnıcı ile Studios Sarnıcı Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenirken, Peribleptos Manastırı yakınında bulunan İnebey Sokağı Sarnıcı ve Sancaktar Tekkesi Sokak Sarnıçları ile Mokios Sarnıcı'nın güneyinde yer alan Hüseyin Kazım Sokak Sarnıcı Orta Bizans Dönemi'ne, kara surları yakınında bulunan ikisi ise Geç Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir. Ali Fakih Camii avlusunda bulunduğu bilinen sarnıcın içerisinde inceleme yapılamadığı için dönemi tespit edilememiştir.

Şekil 5.5 : Kentin güneybatı kesiminde tespit edilen sarnıçların konumları.

Orta halli kesime ait konutların kentin anıtsal merkezi dışında yer aldığı düşünüldüğünde, nüfusun büyük kısmının yaşamını sürdürebilmesi için Constantinus Suru içerisinde oldukça dar bir alanın kalmakta olduğu görülmektedir. Yine bu bölge içerisinde faal durumda olan V. yy. forumlarının varlığı da dikkate değer bir olgudur (Dark, 2004).

Konstantinopolis'te yerleşim bölgelerinin oluşmasında topografya önemli yer tutmuştur. Haliç Limanı ve topografyaya bağlı olarak gelişen Mese Yolu, nüfus dağılımında önemli faktörler olmuşlardır. Sur içinde yapılaşma, Sarayburnu'ndaki

saray ve kamu yapıları çevresinde, Mese güzergahı üzerinde ve Haliç ile Marmara kıyılarında yoğunlaşmıştır.

Buna göre, resmi konutlar haricindeki yapıların Khalkopratea ile Constantinus Suru arasında kalan bölgede yoğunlaştığı düşünülebilir. Halkın konutları, Bizans Dönemi boyunca ana ulaşım yollarının her iki yanında, özellikle Mese ile Haliç arasında ve Constantinus Forumu'nu Altın Kapı'ya bağlayan yol çevresinde yoğunlaşmıştır. Mese güzergahı üzerinde yoğunlaşan sarnıç ve çeşitli alt yapı kalıntılarının mevcudiyeti de bu düşünceyi desteklemektedir. Bu güzergahı ortaya koyan sarnıçların 8 adedi Erken Bizans Dönemi'ne, 2 adedi Orta Bizans Dönemi'ne tarihlenmekte olup, 3 adedinin ise dönemi tespit edilememektedir. Mese güzergahında bulunan sarnıçlar; Muhterem Efendi Sokak Sarnıcı, Bestekar Osman Sokak Sarnıcı, Lausos Sarayı Büyük Salonu? Sarnıcı, Lausos Sarayı Rotundası Kuzeyindeki Sarnıç, Gedikpaşa Caddesi Sarnıcı, Binbirdirek (Philoksenos?) Sarnıcı, Işık Sokak Sarnıcı, Şerefiye Sarnıcı, Ordu Caddesi Sarnıcı, Akgün Otel Sarnıcı, Star İş Merkezi Altındaki Sarnıç, Antik Otel Sarnıcı ve Çiftesaraylar Sanıcı olarak sıralanabilmektedir (Şekil, 5.6), (Sarnıç, 28, 29, 39, 40, 52, 53, 54, 55, 80, 81, 88, 89, 112).

Şekil 5.6 : Mese güzergahı üzerinde tespit edilen sarnıçların konumları.

I. Iustinianos döneminin yazarı Prokopios, imparatorun Haliç'in her iki yakasını da yapılarla donatarak kentin görkemini arttırdığını belirtmiştir (Prokopios, 1994). Bizans dönemi boyunca Haliç'e bakan tepe ve yamaçlarda yerleşmenin merkezi olan önemli dini yapılar inşa edilmiştir.

Kentin en önemli iki kilisesi olan Ayasofya ile Havariyyun Kiliseleri, siluete hakim olarak konumlandırılmış iki odak noktasıydı. Havariyyun Kilisesi'nden kıyıya doğru inildiğinde, yamaçlarda Haliç boyunca yerleşmiş olan, Zeyrek'te Pantokrator Manastırı (Molla Zeyrek Camii), biraz daha batı tarafında Pantepoptes (Eski İmaret

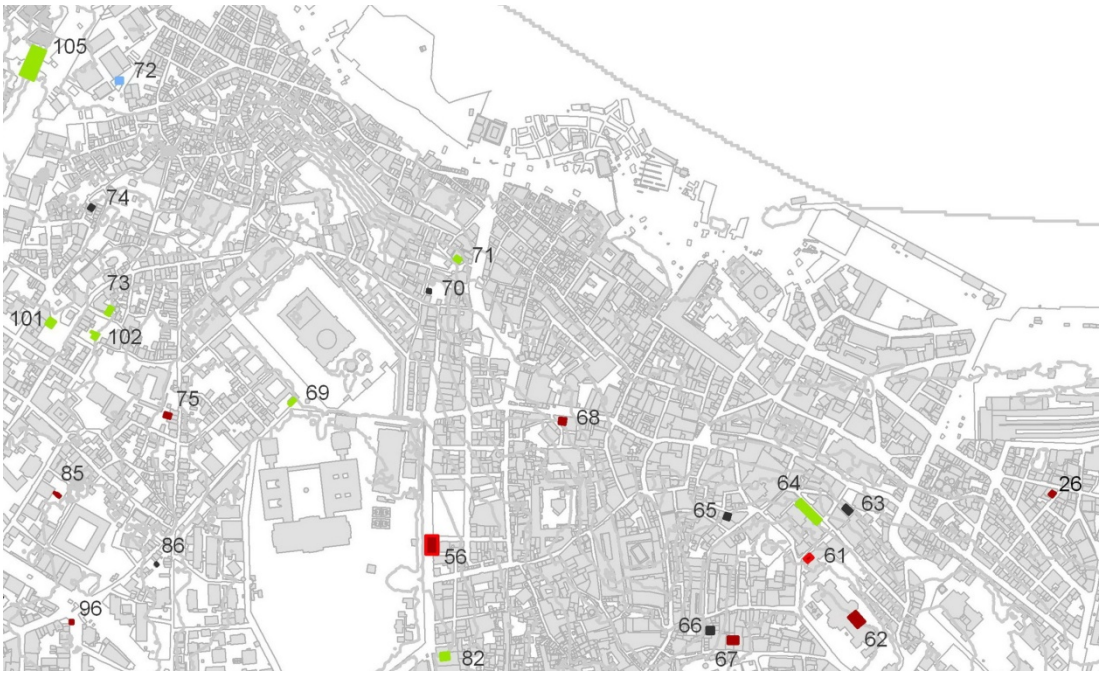
Camii), Çarşamba'da Pammakaristos Manastırı (Fethiye Camii) ve Edirnekapı'da surlara doğru gidildiğinde Khora (Kariye Camii) gibi manastır kompleksleri ve kiliseler görülmektedir. Yine Haliç'e bakan yamaçlar, özellikle Orta Bizans Dönemi'ne tarihlenen kapalı sarnıçların çokluğu bakımından dikkat çekicidir. Bu bölgede tespit edilen 34 adet kapalı sarnıcın manastır kompleksleri ile ilişkili yapılar oldukları düşünülmektedir. Bölgedeki sarnıçlar; Zeyrek (Pantokrator) Sarnıcı, Bıçakçı Çeşme Sokak Sarnıç ve Ayazması, Tepedelen Çeşmesi Sokak Sarnıcı, Üsküplü Caddesi Sarnıcı, Seferikoz Sarnıcı, Nişancı Mehmet Paşa Camii'nin Kuzeyindeki Sarnıç, Büyük Otlukçu Yokuşu Sarnıcı, Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?), Fethiye Caddesi Sarnıcı, Fethiye Camii Altındaki Sarnıç, Fethiye İlköğretim Okulu Altındaki Sarnıç, Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç, Köroğlu Sokağı Sarnıcı, Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki I No.'lu Sarnıç, Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki II No.'lu Sarnıç, Kirmasti Sarnıcı, At Pazarı Sarnıcı, Haydar Hamamı Sokak Sarnıcı, Eski İmaret Camii Altındaki Sarnıç, Haydar Bostanı Sokağı Sarnıcı, Ayakapı Şapeli Sarnıcı, Sinan Paşa Mescidi'nin Doğusundaki Sarnıç, Şeyh Süleyman Mescidi'nin Kuzeyindeki Sarnıç, İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç, İbadethane Sokağı II No.'lu Sarnıç, İbadethane Sokağı III No.'lu Sarnıç, Hacı Hasan Sokak Sarnıcı, Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç, Unkapanı Sarnıcı, Kefeli Camii'nin Doğusundaki Sarnıç, İpek Bodrumu, Kemankeş Mustafa Paşa Camii'nin (Odalar Mescidi) Altındaki Sarnıç, Kariye Güney Şapeli (Pareklesion) Altındaki Sarnıç, Kariye Cami Sokak Sarnıcı olarak sıralanmaktadır (Şekil, 5.7), (Sarnıç, 105, 106, 107, 108, 109, 119, 120, 121, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 136, 138, 139, 140, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156). Bahsi geçen kapalı sarnıçların yalnızca 4 adedi Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenirken, Geç Bizans Dönemi'ne tarihlenen 5 adet sarnıç bulunmaktadır. Sarnıçların 22 adedinin Orta Bizans Dönemi'ne tarihleniyor oluşu, kentin önemli merkezlerinden olan bölgedeki yapılaşmanın, bu dönemde yoğunlaştığını açıkça ortaya koyabilmektedir. İncelenen yapılardan Üsküplü Caddesi Sarnıcı, Haydar Hamamı Sokak Sarnıcı ve Haydar Bostanı Sokağı Sarnıcı'nın dönemi tespit edilememiştir (Sarnıç, 108, 138, 140).

Şekil 5.7 : Dördüncü ve Altıncı Tepeler arasında Haliç'e bakan yamaçlarda tespit edilen sarnıçların konumları.

Osmanlı döneminde olduğu gibi, Bizans döneminde de manastır ve kiliseler, her cemaatin etrafında yerleştiği merkezlerdir (Ortaylı, 2003). Mango, bu açıdan dini yapıların, çevrelerinde bulunan yapılaşma hakkında ipuçları ortaya koyabildiğini ifade etmektedir (Mango 1986). Muhtemelen manastır kompleksleri ile birlikte, Haliç'e bakan tepeler ile yamaçlarında gelişen yerleşim bölgeleri de oluşmuştur. Bu yamaçlardaki konutların, bazı bölgelerde merdivenle birbirine bağlanan teraslar üzerine inşa edildikleri düşünülmektedir (Tourptsoğlou-Stephanidou, 1999).

Kentin başlıca liman bölgeleri olan Haliç ve Marmara kesimlerinin ticari ve denizcilikle ilgili faaliyetlerle meşgul olan nüfus sahibi ve orta halli kesime mahsus yerleşim alanlarını meydana getirdikleri öne sürülmektedir (Magdalino, 2000). Bugünkü Eminönü-Unkapanı arasındaki bölgede İtalyanların hem konutları, hem de ticarethaneleri bulunmaktaydı. Bu bölgedeki surların hemen arkasında Venediklilerin, Pisalıların ve Cenevizlilerin oturdukları mahallelerin mevcudiyeti bilinmektedir (Kuban, 1996).

Şekil 5.8 : Eminönü-Unkapanı arasındaki *Zeugma* bölgesinde sarnıçların konumları.

Mercan Sarnıcı, İstanbul Lisesi Yurt Binası Sarnıcı, İstanbul Lisesi Altındaki Sarnıç, Besler Han Sarnıcı, Acımusluk Sokağı Sarnıcı, Tarakçı Cafer Sokak Sarnıcı, Daye Kadın Sokağı Sarnıcı, Mengene Sokağı Sarnıcı, Bible House Sarnıcı, Süleymaniye Sıbyan Mektebi Avlusundaki Sarnıç, Fetva Yokuşu Sarnıcı, Hoca Hamza Mescidi Altındaki Sarnıç, İMÇ Sarnıcı, Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç, İmaret Sabunhanesi Sokağı Sarnıcı, Vefa Meydanı Sarnıcı, Müşkile Sokak Sarnıcı, kaynaklarda İtalyan mahallesi olarak geçen ve Bizans Dönemi'nde yoğun olarak yerleşim görmüş olan bu bölgede tespit edilen sarnıçlardır (Şekil, 5.8), (Sarnıç, 56, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 101, 102). Sarnıçların 6 adedi Erken Bizans Dönemi'ne, 6 adedi Orta Bizans Dönemi'ne, 1 adedi Geç Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir, 5 adedinin ise dönemi tespit edilememiştir. Bu sarnıçlar bahsi geçen yerleşim bölgesindeki yapılaşma yoğunluğunu ortaya koymaktadır.

Strategion olarak adlandırılan Sirkeci civarında, Almanlar'a ayrılmış küçük bir bölgenin varlığı bilinmektedir (Kuban, 1996). Bu bölgede tespit edilmiş tek sarnıç, Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen Nöbethane Sarnıcı'dır (Sarnıç, 26).

Şekil 5.9 : Marmaray Projesi, Sirkeci kazılarında ortaya çıkarılan, sivil mimariye ait yapı grupları (İstanbul Arkeoloji Müzeleri arşivi).

Bizans Dönemi'nde İstanbul'da varlıklı kesimin yerleşim alanlarının kentin belirli bölgelerinde yoğunlaştığı düşünülmektedir. Örneğin, bugünkü Ahırkapı semtinde, saraya yakın bölgelerde ve Mese etrafında daha çok yönetici ve varlıklı kimselerin malikanelerinin yer aldığı bilinmektedir (Dagron, 1974). Bununla birlikte, orta halli kesimin yerleşim alanları yakınında yer alan Bozdoğan Kemeri yakınındaki *Konstantinianai* adlı bölgenin, su temini konusundaki avantajları dolayısıyla özellikle gözde bir alan olarak öne çıkabildiği de görülmektedir (Magdalino, 2001). Kirazlı Mescid Sarnıcı, Adem İş Hanı Altındaki Sarnıç, Harikzadeler Sokak Sarnıcı, Delikanlı Sokak Sarnıcı, Onaltı Mart Şehitleri Caddesi Sarnıcı, Ağa Yokuşu Sarnıcı, Büyük Reşit Paşa Caddesi Sarnıcı, Vidinli Tevfik Paşa Caddesi Sarnıcı ve olasılıkla Defter Emini Sokak Sarnıcı bu bölge civarında yer almaktadır (Şekil, 5.10), (Sarnıç, 75, 83, 84, 85, 86, 93, 96, 97, 104). Sarnıçların 4 adedi Erken Bizans Dönemi'ne, 1 adedi Orta Bizans Dönemi'ne tarihlenmekte olup, söz konusu sarnıçlardan, 4 adedinin dönemi tespit edilememiştir. Bu sarnıçlar içerisinde, her ikisi de IV. veya V. yy.'a tarihlenen Kirazlı Mescid Sarnıcı ile Delikanlı Sokak Sarnıcı, sonradan sarnıca dönüştürülmüş Erken Bizans Dönemi hipojeleri olup, bölgenin vaktiyle nekropol alanı olduğuna işaret etmektedirler.

Şekil 5.10 : Şehzadebaşı civarındaki *Konstantinianai* ve *Philadelphion* bölgelerinde tespit edilen sarnıçların konumları.

Markianus Forumu'nun (Kıztaşı) civarında birbirine oldukça yakın konumlarda 4 adet sarnıcın bulunması da burayı dikkat çekici bir bölge olarak öne çıkarmaktadır. Kıztaşı'nın batı ve güneyinde yer alan ve forumla ilişkileri tespit edilemeyen bu sarnıçlar; Sofular Caddesi'ndeki Sarnıç, Bıçakçı Alaeddin Mescidi Sarnıcı, Kambur Mustafa Paşa (Yayla) Camii Altındaki Sarnıç ve Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç (Ortaçeşme-Etmeydanı Sarnıcı) şeklinde sıralanmaktadır (Şekil, 5.11), (Sarnıç, 110, 111, 134, 135). Sarnıçların 3 adedi Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenirken Sofular Caddesi'ndeki Sarnıç, duvar işçiliği bakımından Orta Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.

Şekil 5.11 : Markianus Forumu (Kıztaşı) civarında tespit edilen sarnıçların konumları.

Sonuç olarak, Theodosis Suru dahilindeki kent dokusununa dair beş bölgenin varlığı öne çıkmaktadır:

Bunlardan ilki; Büyük Saray, Hippodrom, Augusteion, Ayasofya ve Birinci Tepe'de bulunan Akropolis bölgesi, ikincisi; Kentin kuzey ve güney sahil kesimlerini kapsayan ve tahıl depoları, antrepolar, işlikler ve gemi donatım dükkanları gibi liman faaliyetleriyle ilgili tesislerden meydana gelen liman bölgeleri, üçüncüsü; Khalkoprateia ve Constantinus Suru arasında kalan orta ve alt tabakaya mahsus yerleşim alanları, dördüncüsü; Tarihi yarımadanın merkezinde yer alan Bozdoğan Kemeri civarındaki üst tabakaya mahsus yerleşim alanı, beşincisi ise; Constantinus ile Theodosisus Suru arasında kalan ve manastır kompleksleri ile villalar, nekropoller, bahçeler ve tarım alanlarından meydana gelen bölge olarak sıralanabilmektedir (Bardill, 1997; Magdalino, 2000; Dark, 2004).

Kentin omurgası olan Mese Caddesi, ile ticari hayatın merkezi olan Haliç arasında en kalabalık semtlerin oluştuğu düşünülmektedir. Yerleşim alanları kentin ana caddesi

olan Mese ve ona bağlı sütunlu caddelerle bağlantılıdır (Şekil, 5.12). *Notitia*'ya göre on dört bölgeye ayrılan kentte ticari faaliyetler, kıyı kesimleri haricinde, ana caddelerin çevresinde de gelişmiştir (Notitia Urbis Constantinopolitane, 1876). Konstantinopolis'in ana caddesi bugün Divan Yolu olarak bilinen Mese'dir. Erken Bizans döneminde yapılmış olan forumlar Mese üzerinde bulunmaktadır. Ayrıca Mese boyunca uzanan portikolarda yer alan dükkanlar, işlikler diğer kamusal alanların da işgücü ve istihdam kaynaklarını oluşturmaktadır. Limanlara gemilerden gelen malların iç kısımdaki bu ticaret bölgesinde satılmakta olduğu, günlük temel gıda ürünleri tedarikçilerinin de bu bölgelerin yakınında yer aldıkları düşünülebilmektedir (Dark, 2004).

Şekil 5.12 : Onofrio Panvinio'nun gravürüne göre XVII. yy. başında Hippodrom ve Mese'nin görünümü (Panvinio, 1600).

Kentin geçirdiği büyük yangınlar sebebiyle cadde ve sokakları çevreleyen yapıların ve portikoların tahribata uğraması ve terk edilmesinin de kent dokusunda değişimlere sebep olması mümkündür. Örneğin, tarihçi Theophanes 561-562 yıllarında meydana gelen yangında Forum Bovis'e kadar tüm iş yerlerinin yanarak hasar gördüğünü belirtmekte; böylece kentin ana ticaret bölgelerinin oldukça önemli bir kısmının tahribata uğradığını ortaya koymaktadır (Mango-Scott, 1997). Kentte cadde ve sokaklar, muhtemelen önemli yapıların, limanların ve pazar yerlerinin konumları ile şekillenmekteydi.

Bizans Dönemi'nde İstanbul'un kent dokusu üzerine yakın tarihlerde bazı önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Berger, 2000; Mango, 2000; Mundell Mango, 2000). Bu çalışmalarda, cadde ve sokak güzergahının tespitinde yazılı kaynaklardan edinilebilecek bilgilerin oldukça sınırlı olduğu konusunda fikir birliğine varılmaktadır. Bununla birlikte, yine de şehir planı hakkında bazı ipuçları bulunmaktadır. Örneğin V. yy. başlarında Constantinus ile Theodosius Forumları arasından Marmara Denizi'ne doğru paralel uzanan caddelerin mevcudiyeti kaynaklardan anlaşılabilmektedir. Buna rağmen yalnızca yazılı kaynakların yardımıyla Mese ile bağlantılı birkaç sokak güzergahı tespit edilebilmektedir (Berger, 2000). Yazılı kaynaklardan edinilebilen bilginin yetersizliği nedeniyle, Bizans Dönemi kent dokusunun ortaya konulabilmesi için başlıca dayanağın arkeolojik verilerden sağlanması gerekmektedir (Dark, 2004).

Berger, İstanbul'un şehir planı üzerine gerçekleştirdiği çalışmalarda, sokak güzergahının tespitinde mevcut mimari kalıntıların konumlarından faydalanmaktadır. Buna göre, Bizans Dönemi İstanbul'una ait sokak izlerinin büyük kısmı bilinmediği için olası sokak sistemini ortaya koyabilmenin tek yolunun günümüze ulaşmış ya da kaynaklardan konumlarını tespit edebildiğimiz kilise kalıntıları, sarnıçlar, su kemeri ve surlarının gözden geçirilmesinde yattığını, eğer bir dizi yapı aynı düzlem üzerinde izlenebilmekte ve aynı cepheye yönlendirilmişler ise önlerinde bir cadde olma ihtimalinin kaçınılmaz olduğunu ifade etmektedir (Berger, 2000).

Ayrıca, tarihi yarımada sur kapılarını şehre giren cadde güzergahlarının başlangıç noktaları için belirteç kabul etmekte, bu cadde hatlarının kapılardan itibaren şehir içerisinde doğrusal biçimde uzanmakta olduğunu öne sürmektedir. Ancak İstanbul gibi engebeli arazide kurulu bir kentte en uygun yol güzergahının her durumda düz bir hat üzerinde bulunamayacağı unutulmamalıdır (Şekil, 5.13).

Şekil 5.13 : Giovanni Vavassore'nin gravürüne göre XVI. yy.'da kentin panoramik görünümü (Mango, 1990).

Tarihi yarımadadaki cadde ve sokak güzergahlarının belirlenmesinde faydalanılan yapıların çoğunluğunu kiliseler oluşturmaktadır. Günümüzde ayakta duran ve kazılar ile tespit edilmiş İstanbul'daki Bizans kiliselerinin bazıları çevresel unsurlarla uyumluluk sergilemektedir, ancak bu durum her örnekte bir sokağın varlığının öne sürülebilmesi açısından yeterli görülmemektedir (Dark, 2004). Tarihi yarımadada bulunan Bizans kiliseleri standart bir özellik olarak doğu-batı doğrultuludur ve pek çok örnekte yakınlarında bulunan sarnıçlar ile bağlantılı oldukları anlaşılmaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen sarnıç kalıntılarından özellikle kiliseler çevresinde yoğunlaşan örneklerin manastırlara ait çeşitli müştemilat yapılarının alt yapılarını teşkil ettikleri düşünülmektedir. Ancak, İstanbul'da bulunan Bizans kiliselerinin pek çoğu ile manastır komplekslerinin, Osmanlı külliyelerinde olduğu gibi bir ihata duvarı ile çevrelenmiş alanlar içerisinde yer aldıkları tahmin edilmektedir. Bu durumda manastırlara ait pek çok yapının çevredeki sokaklarla bağlantıları kısmen ya da tamamen ortadan kalkmaktadır. Manastırların ihata duvarları sokak güzergahlarıyla eş doğrultuda bulunsalar da, iç kısımda yer alan kilise ve diğer yapıların dışarıdan bağımsız olarak yalnızca birbirleriyle ilişkili olmaları mümkün

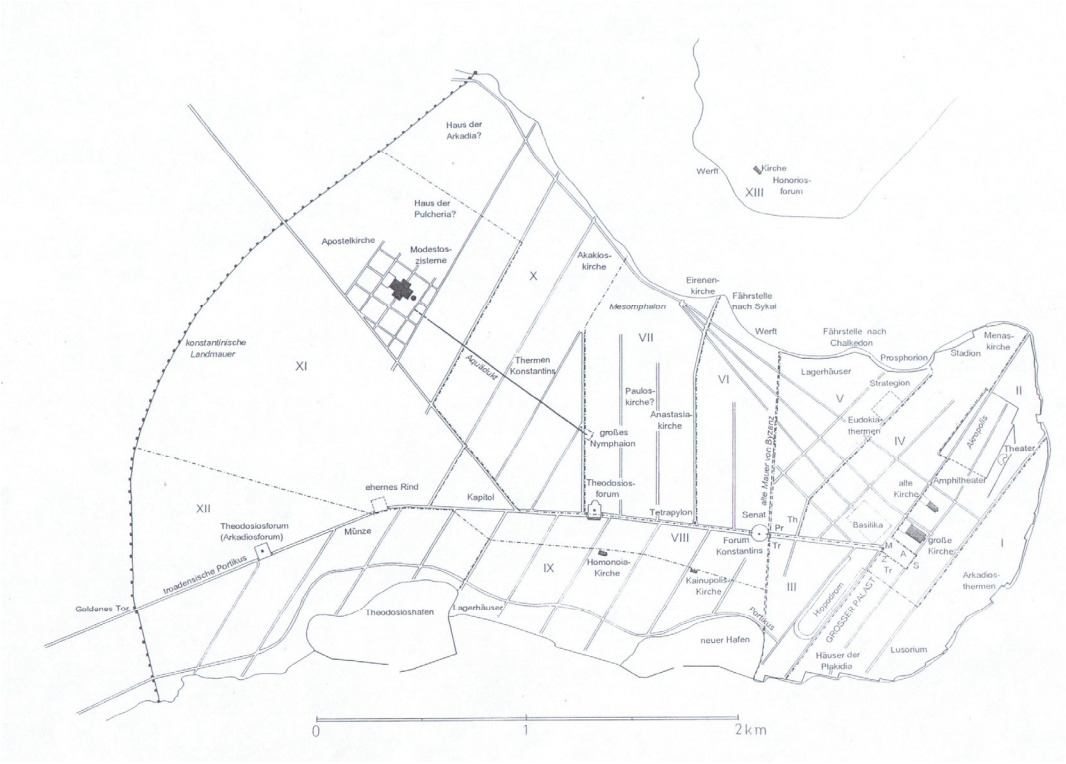
olabileceği gibi, ihata duvarlarının da çevresel unsurların haricinde şekillenebilmeleri mümkündür (Dark, 2004).

Bir diğer arkeolojik dayanak olarak, Bozdoğan Kemeri'nin diğerlerinden daha geniş açıklığa sahip olan kemerlerinin, altlarından geçmekte olan bir dizi caddeye işaret ettiği öne sürülmektedir (Berger, 2000). Bu geniş kemerlerin gerçekten caddelerin varlığına işaret etmesinin makul bir varsayım olduğu düşünülebilir. Kemerler altından geçmekte olan caddelerin Haliç suruna doğru uzanıyor oluşu ve bu kısımdaki bazı sur kapılarıyla bağlantılı olmaları mümkündür. Ancak, Bozdoğan Kemeri'nde, Harrison tarafından yapılan sondajlar, Atatürk Bulvarı üzerinde yol seviyesinin 4.50 m. kadar yükseldiğini ortaya koymuştur (Harrison, 1967). Ağırlıklı olarak kabul edildiği üzere, Bozdoğan Kemeri'nin IV. yy.'da inşa edildiği göz önünde bulundurulsa dahi, kemerin mevcut caddelerin üzerine mi inşa edildiği, ya da bu cadde düzenlemesinin inşaatla eş zamanlı olarak mı yapıldığı ve bu caddelerin ne kadar süreyle kullanımda kaldığının anlaşılabilmesi, bir arkeolojik kazı gerçekleştirilmedikçe mümkün değildir.

Tarihi yarımadada pek çok bölgede karşımıza çıkan teras duvarlarının da şehir planlaması üzerine gerçekleştirilecek çalışmalarda göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Osmanlı Dönemi duvar işçiliği sergileyen bazı teras duvarlarının dahi aslında Bizans Dönemi'ne dayandıkları, bu teraslar içerisinde tespit edilen altyapı ve sarnıç kalıntılarından anlaşılmaktadır. Özellikle Sarayburnu ve Zeyrek'teki teras duvarları ile Fethiye Camisi'nin doğusunda uzanan yüksek teras duvarı içerisinde Bizans Dönemi sarnıçlarının mevcudiyeti bilinmektedir. Dolayısıyla bu duvarların Bizans Dönemi yapılarını desteklemek ve eğimli arazide platformlar meydana getirmek için inşa edildikleri açıktır. Çalışma kapsamında, Eski Gülhane Hastanesi Altındaki Sarnıç ve Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç gibi yapıları barındıran teras duvarlarında Bizans Dönemi duvar işçiliği sergileyen kısımlar tespit edilerek kayıt altına alınmıştır (Sarnıç, 8, 128). Dahası, genellikle birkaç metre yüksekliğe kadar ulaşan terasların aşılabilmesi için basamakların mevcudiyeti gerekmektedir. Bu durumda teras duvarlarının tespit edilebildiği eğimli arazilerde merdivenli sokakların bulunma ihtimali göz ardı edilmemelidir.

Bu bakımdan tarihi yarımadanın herhangi bir dönemde ızgara planlı bir şehir düzenlemesine sahip olduğu düşüncesi kanıtlanamamaktadır. Kuzey-güney ya da doğu-batı doğrultulu caddelerin ızgara planın varlığına işaret edebilmesi mümkündür

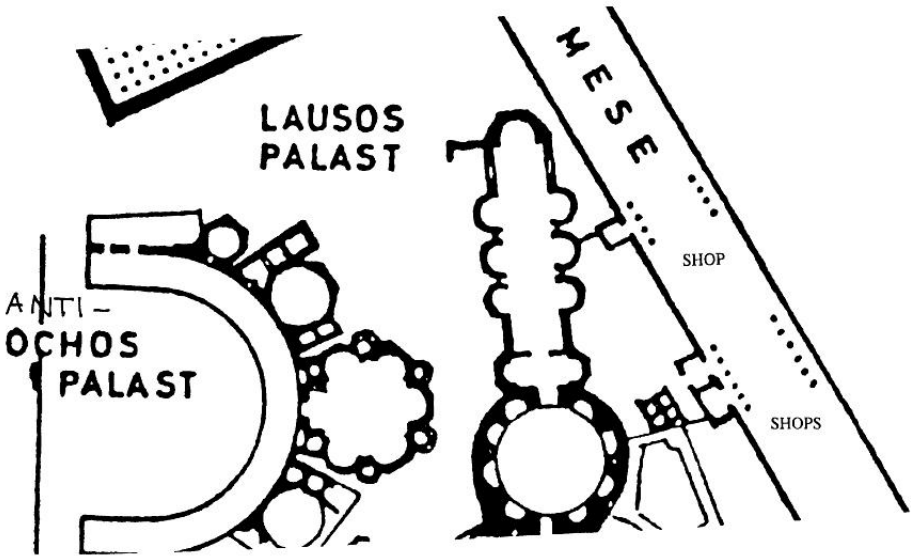
ancak arkeolojik verilerle doğrulanmış örnek mevcut değildir (Dark, 2004). Bu bakımdan Berger tarafından, Notitia'da belirtilen bölgelerin sınırları, varsayımsal ızgara plana göre belirlendiğinden, öne sürülen ızgara planın tamamen tahmini oluşu, bölge sınırlarına dair ortaya konulan tespitlere de kuşku ile yaklaşılmasına neden olmaktadır (Şekil, 5.14).

Şekil 5.14 : Berger'e göre İstanbul'un Bizans Dönemi şehir planı (Berger, 1997).

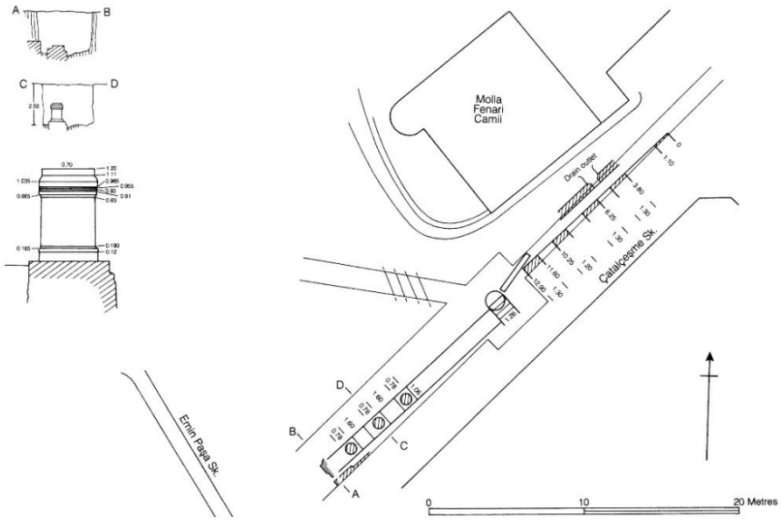
İstanbul'un Bizans Dönemi cadde ve sokak güzergahları hakkında yine de bazı tespitler yapılabilmektedir. Örneğin, Kentin ana caddesi Mese ile belli başlı bazı caddeler hakkında yazılı kaynaklardan detaylı bilgiler edinilebilmektedir. Buna göre Mese, Augustaion'dan başlayıp, yaklaşık olarak bugünkü tramvay hattını takip ederek Constantinus ve Theodosius Forumları'ndan geçip günümüzde Laleli'ye denk geldiği düşünülen Philadelphion`a kadar devam etmekte, burada ise ikiye ayrılmaktaydı. Bir yol, Arcadius Forumu'nu geçerek Altın Kapı`ya ulaşmakta, diger yol ise Philadelphion`dan başlayıp, Polyeuktos Kilisesi ile Havariyyun Kilisesi yakınından geçerek Aetius Sarnıcı'nın yanından Kharisios Kapısı`na (Edirnekapı) kadar olan kuzeybatı hattını takip etmekteydi (Naumann, 1976; Constantinos Porphyrogenitos, De ceremoniis, 1829). Ayrıca Edirnekapı'ya giden ana yolları Haliç'e ulaştıran ara yolların bulunduğu da düşünülmektedir. Edirnekapı'dan sonra Mese Caddesi, Via Egnatia ve Edirne'ye giden yola bağlanmaktaydı.

Mese'nin, Sultanahmet'te küçük bir kısmı ile Beyazıt'ta Theodosius Takı'ndan Çemberlitaş'a doğru uzanan bir bölümü kazılarla ortaya çıkarılmış, bu kazılar sonucu caddenin genişliği de tespit edilebilmiştir (Naumann, 1965), (Şekil, 5.15).

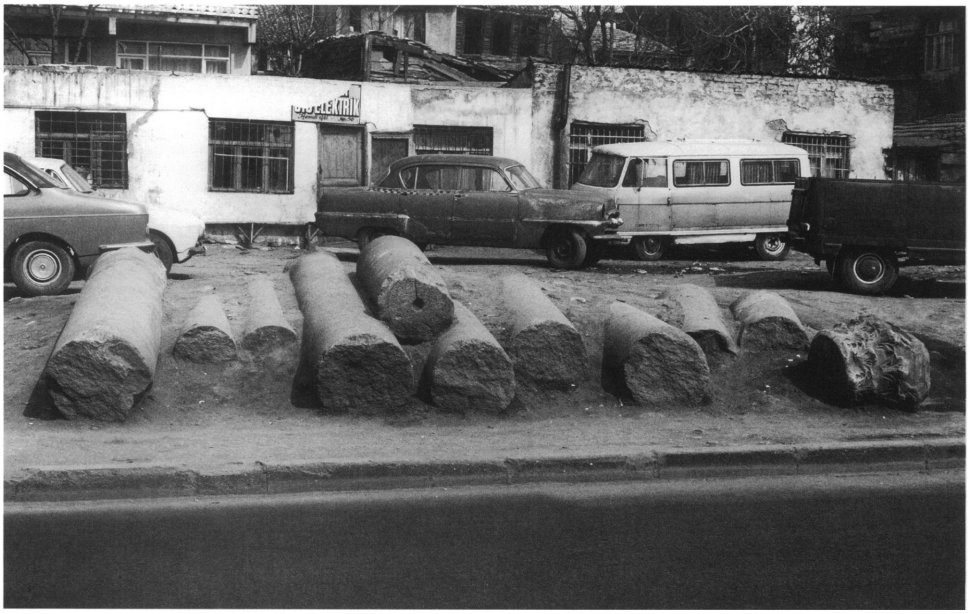
Şekil 5.15 : Lausos Sarayı olarak tanımlanan yapı grubunun arkasında tespit edilen sıra dükkanlar ve Mese'nin planı (Naumann, 1965).

Haliç'ten, bugünkü Rüstempaşa Caddesi'nin bulunduğu bölgeden Mese'ye uzanan ve onu dik olarak kesen, *Makron Embolos* adı verilen sütunlu bir cadde bulunduğu yine kaynaklardan bilinmektedir. 1929 yılında Sultanahmet'teki Çatalçeşme Sokak ile Baş Musahip Sokağı'nın kesişiminde gerçekleştirilen kanalizasyon kazısı sırasında, Mese'yi kuzeyden dik açıyla kesen bir sütunlu cadde kalıntısı ortaya çıkarılmıştır (Macridy, 1929; Bardill, 1997), (Şekil, 5.16).

Şekil 5.16 : 1929 yılında Çatalçeşme Sokak'ta gerçekleştirilen kazıda ortaya çıkarılan buluntuların planı (Bardill, 1997).

Bir diğer örnek, V. yy. Ayasofyası önünden geçen ve VI. yy. atriumunun altında tespit edilen kuzey-güney uzantılı bir cadde döşemesi kalıntısıdır. Yine Ayasofya'nın güneydoğusunda, bugün var olmayan Darülfünun'un (eski adliye sarayı) bulunduğu alanda İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü denetiminde gerçekleştirilen kazılar bazı cadde doğrultularını ve Büyük Sarayın önemli girişlerinden olan Khalke Kapısı'nı ortaya çıkarmıştır (Eyice, 1964; Pasinli, 2002). Yine bu civarda Mozaik Müzesi'nin bulunduğu Torun Sokak'ta 1952-54 yıllarında gerçekleştirilen "peristilli avlu" kazılarında mozaikli portikonun yanı sıra bir cadde kalıntısı da ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca, Sokollu Mehmet Paşa Camii yakınında muhtemelen bir caddeye ait portiko kalıntısının varlığı bilinmektedir (Mundell Mango, 2001). Kentin güneybatı kesiminde bulunan Arcadius Forumu yakınında, *Notitia*'da belirtilen Troas Portikosu'na ait olduğu genellikle kabul edilen granit sütunlar ile Altın Kapı'nın hemen yanında tespit edilen cadde kalıntısı yayınlara geçmiş diğer verileri oluşturmaktadır (Notitia Urbis Constantinopolitanae, 1876; Mango, 2000), (Şekil, 5.17).

Şekil 5.17 : Troas Portikosu'na ait oldukları kabul edilen granit sütunların 1982 yılındaki görünümü (Mango, 2000).

Yakın tarihlerde Marmaray projesi kapsamında gerçekleştirilen kazılarda ise dikkate değer bazı arkeolojik veriler ortaya konulmuştur. Bunlardan en ilgi çekici olanı, İstanbul Arkeoloji Müzeleri tarafından Büyük Reşit Paşa Caddesi üzerinde yürütülen Vezneciler Metro İstasyonu kazılarında ortaya çıkarılan Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen cadde döşemesi kalıntılarıdır (Şekil, 5.18).

Şekil 5.18 : Büyük Reşit Paşa Caddesi kazılarında ortaya çıkarılan cadde kalıntısı.

Genellikle Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen söz konusu cadde kalıntılarına arkeolojik açıdan bakıldığında, Roma Dönemi'ne ait pek çok antik kentteki örneklerle benzerlik gösterdikleri görülmektedir. Yazılı kaynaklar da, İstanbul'da özellikle Erken Bizans Dönemi'nde işlik ya da dükkan olarak hizmet veren mekanlarla sınırlandırılmış pek çok sütunlu caddelerin varlığını doğrulamaktadır. Özellikle kentin ana caddelerinin Orta Bizans Dönemi'nde dahi ticari fonksiyonlarını sürdürdükleri düşünülmektedir (Mango, 2000). Ayrıca Orta Bizans Dönemi'ne tarihlenen bazı yapı kalıntılarının kentin Erken Bizans Dönemi ana caddesi aksı üzerinde bulunduğu tespit edilmiştir.

Mevcut yapı kalıntılarından da anlaşılabileceği üzere, yaşayan bir kent olan İstanbul'da şehir düzenlemesinin yüzyıllar boyunca değişikliklere uğramış olma olasılığı yüksektir. Yalnızca kentin ana caddesi olan Mese, Osmanlı Dönemi'nde portikolarını yitirmiş ve daraltılmış olarak yine aynı aksta Divan Yolu olarak varlığını sürdürmüştür. Ayrıca Bizans Dönemi'nde inşa edilen teras duvarları Osmanlı devrinde de onarılarak muhafaza edilmiş ayrıca Osmanlı Dönemi'ne ait pek çok konut yapısının üzerlerinde yükseldiği yeni teras duvarları da inşa edilmiştir. Dikkate değer biçimde, çalışma kapsamında incelenen sarnıçlardan kentin ana caddesi Mese güzergahı üzerinde bulunanların, cadde ile uyumlu oldukları açıkça görülebilmektedir. Ayrıca, özellikle Divan Yolu caddesinde farklı tarihlerde

gerçekleştirilen arkeolojik kazı çalışmaları ile Mese güzergahı güvenilir bir biçimde tespit edilebilmektedir.

Sonuç olarak, Bizans Dönemi cadde ve sokak güzergahlarını ortaya koyduğu öne sürülen sarnıçlar ve diğer yapı kalıntıları genellikle V. yy.'dan XV. yy.'a kadar oldukça geniş bir zaman dilimine tarihlenmektedirler. Bu bakımdan, İstanbul'un Bizans Dönemi şehir planının tespitinde yapıların birbirleriyle konumsal uyumlarının tek başına bir dayanak teşkil edemeyeceği anlaşılmaktadır. Bu durum, farklı bir yapısal unsur ile ilintili olabileceklerinden sivil mimariye ait yapılar için olduğu kadar, ihata duvarları içerisinde yer alan manastırlar için de geçerlidir (Dark, 2004).

Tarihi yarımadadaki belli başlı büyük sarnıçların dahi, destekleyici başka veriler bulunmadan tek başlarına sokak güzergahının belirlenmesinde kullanılmasının hatalara sebebiyet verebileceği aşikardır. Yalnızca, Aetius, Aspar ve Mokios gibi açık sarnıçların, yazılı kaynaklardan da doğrulanabildiği üzere bazı cadde ve sokak güzergahlarını ortaya koyabilmeleri mümkündür. Bu durum, yapı yönelimlerini temel alan şehir planı kurguları üzerine çeşitli şüphelerin oluşmasına sebebiyet vermektedir. Berger tarafından kurgulanan şehir planında, birbirlerine uzak mesafelerde yer alan yapıların kesin bir sokak güzergahına işaret etmesi bir itiraz sebebi sayılabilmektedir. Özellikle İstanbul gibi yaşayan bir şehirde, farklı unsurlara göre şekillenmiş her çeşit değişken sokak doğrultularının bulunabilmesi mümkündür.

Buna rağmen çalışma sonucunda elde edilen bilgiler, İstanbul'un tarihsel kent dokusu üzerine ileride gerçekleştirilecek çalışmalarda pratikte istifade edilebilecek destekleyici sonuçlar ortaya koyabilmektedir.

6. DEĞERLENDİRME

İstanbul'un su ihtiyacının karşılanabilmesi açısından, II. yy.'dan itibaren şehre su sağlayan isale hatları inşa edilmiştir. Bunlardan en önemlisi olan IV. yy. eseri Valens isale hattı ile Trakya'nın yüksek kesimlerinden alınan kaynak suları, Roma mühendisliğinin en uzun su yolunu teşkil eden tonozlu galeriler ve su kemerleri ile kente ulaştırılmakta, açık ve kapalı büyük kamusal sarnıçlarda depolanarak kentin ihtiyacını karşılayabilmekteydi.

Özellikle VII. yy.'dan itibaren isale hatlarının sürekli olarak tahrip edilmesi nedeniyle sarnıç yapımına hız verilmiş, inşa edilen sayısız sarnıç ile hiç bir antik kentle karşılaştırılamayacak bir depolama kapasitesine ulaşılmıştır.

Açık sarnıçlar ile Yerebatan, Binbirdirek ve Şerefiye gibi görkemli sarnıçlar Erken Bizans Dönemi başkentinin temel kamu girişimlerini ortaya koymaktadırlar. IV. yy.'dan itibaren kamusal sarnıçların kentin yoğun iskan bölgesi olan doğu kesimlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yazılı kaynaklarda belirtildiği üzere bu bölgedeki sarnıçlardan ağırlıklı olarak Büyük Saray, kamusal hamamlar ve çeşmelere su sağlanmaktaydı (Notitia Urbis Constantinopolitanae, 1876). II. Theodosius döneminde (408-450) şehir surlarının batıya doğru genişletilmesi ile birlikte şehre katılan tepeler üzerine dev boyutlu açık sarnıçlar inşa edilmiştir. Şehrin batısında inşa edilen Mokios (Altımermer) Sarnıcı, Aspar Sarnıcı (Çarşamba Çukurbostanı) ve Aetius Sarnıcı (Karagümrük Çukurbostanı) yanı sıra kent nüfusunun hızla artış gösterdiği V. yy. sonlarından itibaren Binbirdirek, Yerebatan, ve varlığını yalnızca Bizans kaynaklarından bildiğimiz, kentin ana caddesi olan Mese civarında İmparator Phokas tarafından 609 yılında inşa ettirilen Kırk Martirler gibi büyük kapalı sarnıçların inşa edildiği görülmektedir (Mango, 1995), (Sarnıç, 27, 53, 123, 130, 152).

V. ve VI. yy.'larda İstanbul'un nüfusunun yaklaşık olarak dört yüz ile beş yüz bin arasında olduğu tahmin edilmekte, Orta Bizans Dönemi'nde ise bu sayının yarı yarıya azaldığı düşünülmektedir. Ancak Bizans kaynaklarında, XI. yy.'da kente iki

yeni büyük göç dalgası olduğu belirtilmektedir (Magdalino, 1996). Kent nüfusundaki bu yeni artışın sonucu olarak, konutlar, manastırlar ve bahçelerin ihtiyaçları için yeni sarnıçlar inşa edilmiştir (Maguire, 2000). 1204 yılındaki Latin istilasından sonra şehir şebekesi de tahrip edildiğinden, eski su tesisleri bir daha onarılamamış, bundan sonra kent tümüyle kapalı sarnıçlara ve sınırlı şehir içi su kaynaklarına bağımlı hale gelmiştir (Çeçen, 1996). Şehir şebekesinin tahribi ve bakımsızlık gibi sebeplerden ötürü Orta ve Geç Bizans Dönemi'nde, açık sarnıçların kullanım dışı kalmasına rağmen, diğer yandan yeni sarnıçların inşasına devam edilmiştir. İlave olarak, uygun alt yapılar ya da Hippodrom'un Sphendone duvarının içerisindeki tonozlu mekanlar, Lausos Sarayı'nın büyük salonu, Myrelaion rotundası gibi pek çok eski yapı da içleri su geçirmez sıva ile kaplanarak sarnıca dönüştürülmüştür (Forchheimer-Strzygowski, 1893; Müller-Wiener, 1977), (Sarnıç, 39, 45, 94).

Tarihi yarımadada pek çok Osmanlı dönemi konutunun bodrum katında sarnıçlara açılan kuyu bileziklerine rastlanmaktadır. Bu sarnıçların bir kısmı, üzerlerinde bulunan konutlarla çağdaş olabildikleri gibi, Bizans Dönemi'ne ait çoğu sarnıcın tonozlarında görülen gelişi güzel açılmış su alma menfezleri, bu yapıların Osmanlı döneminde de kullanılmakta olduğunu ortaya koymaktadır.

Tarihi yarımadada günümüze ulaşabilmiş en önemli ve en büyük üç açık sarnıç İstanbul'un Beşinci, Altıncı ve Yedinci Tepeleri üzerinde yer almaktadır (Müller-Wiener, 1977). Tümü V.yy.'a tarihlenen sarnıçlar sırasıyla küçükten büyüğe, Aetius, Aspar ve aziz Mokios'un adlarıyla anılmaktadırlar. Sarnıçların üçünün de Valens isale hattının tahrip olup kesintiye uğradığı ve akabinde onarım geçirdiği 626 ve 765 yılları arasında kullanım dışı kaldığı düşünülmektedir (Crow-Bardill-Bayliss, 2008).

Aetius Sarnıcı (Karagümrük Çukurbostanı), Kara surları yakınındaki Altıncı Tepe üzerinde, prefectus Aetios tarafından 420 yılında inşa ettirilmiştir (Sarnıç, 152). 244x85 m. ölçülerindeki dikdörtgen planlı yapı, 13-15 m. derinliğe sahiptir. 269.000 ila 311.000 m^3 su depolayabilme kapasitesine sahip olan yapı 1960 yılından beri stadyum olarak kullanılmaktadır. Ölçüleri bakımından ikinci sırada bulunan Aspar Sarnıcı (Çarşamba Çukurbostanı) ise Beşinci Tepe üzerinde, V. yy.'ın ortalarında inşa edilmiştir (Sarnıç, 130). 152x152 m. ölçülerinde kare planlı olan sarnıç, 11 m. derinliğe sahiptir. Haliç'e hakim bir noktada yer alan sarnıç, Yavuz Sultan Selim Camii'nin yanında bulunmaktadır. Şehrin batısında bulunan bu üç açık sarnıç ile Valens isale hattı güzergahı arasında tasarımsal bir ilişki olduğu, yapılan son

araştırmalar ile ortaya konulmuştur (Crow-Bardill-Bayliss, 2008). Üç açık sarnıcın en büyüğü olan Mokios (Altımermer) Sarnıcı ise kurak geçen mevsimlerde halkın yağmur duası için toplandığı Kserolophos (Kurak Tepe) olarak tanınan, şehrin güneybatısındaki Yedinci Tepe'nin en yüksek noktasında yer almaktadır (Freely, 2005), (Sarnıç, 123). Sarnıç adını, yakınında yer alan Hagios Mokis Kilisesi'nden almıştır. Patria'ya göre sarnıç, V. yy. sonları ya da VI. yy.'ın başında Anastasius (491-518) tarafından yaptırılmıştır (Patria, 1907). 170x147 m. ölçülerindeki dev su haznesi, yaklaşık 12 m. derinliğe sahiptir.

Günümüze ulaşabilen bu üç örneğin dışında yazılı kaynaklarda bahsi geçen en erken tarihli açık sarnıç, IV. yy.'da şehir prefectusu olan Modestus'un adıyla anılmaktadır. 363 ile 369 yılları arasında inşa edilen sarnıcın kentin Onbirinci Tepe'si üzerinde yer alan Hagioi Apostoloi (Havariyyun) Kilisesi civarında bulunduğu bilinmektedir. Ancak, Modestus Sarnıcı'ndan günümüze ulaşan herhangi bir kalıntı bulunmamaktadır (Gyllius, 1997; Forchheimer-Strzygowski, 1893; Mango, 1995).

Tarihi yarımadada bunlardan başka açık sarnıçların bulunmakta olduğu Bizans kaynaklarından bilinmektedir. Ancak muhtemel bir açık sarnıca ait tespit edilebilen tek örnek, Mese'nin kuzey kesiminde, Babıali Caddesi üzerinde doğu duvarının bir kısmı görülebilen Cağaloğlu Sarnıcı'dır (Fıratlı, 1968; Ward-Perkins, 1958), (Sarnıç, 59). Planı çıkarılamamış olan sarnıcın yaklaşık 16 m. derinliğe sahip olduğu tahmin edilmektedir. Kazılar sonucunda doğu duvarına ait 90 m.'lik bölümün ortaya çıkarıldığı sarnıcın dikdörtgen kireçtaşı bloklar arasında tuğla kuşaklardan oluşan almaşık duvar işçiliği, kara surları ile sergilediği benzerlikten ötürü V. yy.'a tarihlendirilmektedir (Bardill, 1997).

İstanbul'daki kapalı sarnıçların sayısı, açık sarnıçlara oranla olukça fazladır. Çalışma kapsamında tarihi yarımadada 154 adet kapalı sarnıç incelenmiş olup, kayıtlara geçmeden ortadan kalkmış ya da henüz keşfedilmemiş daha pek çok sarnıcın bulunduğu tahmin edilmektedir. Binbirdirek ve Şerefiye gibi bazı kapalı sarnıçlar, açık sarnıçlarla aynı dönemde, IV. ve V.'yy.'larda inşa edilmişlerdir (Sarnıç, 53, 55). Kapalı sarnıçların en bilineni ise VI. yy.'a tarihlenen en büyük kapalı sarnıç olan Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı'dır (Sarnıç, 27).

İstanbul'un su toplama ve dağıtım sistemine ait en büyük ikinci kapalı sarnıç Binbirdirek (Philoksenos?) Sarnıcı'dır (Sarnıç, 53). Hippodrom'un kuzeyinde yer

alan Binbirdirek Sarnıcı'nın çapraz tonozlardan oluşan üst örtüsü 224 (16x14) adet mermer sütun tarafından taşınmaktadır. 64x56 m. ölçülerindeki sarnıç, yaklaşık 40.000 m^3 su depolayabilme kapasitesine sahiptir (Forchheimer-Strzygowski, 1893). Yerebatan Sarnıcı'nın kapasitesinin yarısına denk gelen bu miktara, aralarına dışa taşkın birer mermer bilezik, birleşim noktalarına ise kurşun tabakaları yerleştirilmiş olan, 14-15 m. yüksekliğinde üst üste iki sütun gövdesinden meydana gelen taşıyıcılar sayesinde ulaşılabilmiştir.

6.1 Konut, Kamusal Yapı ve Manastırlarda Sarnıçların Rolü

Antik Yunan ve Roma uygarlıklarında Hellenistik Dönem'den beri konut sarnıçlarının kullanıldığı bilinmektedir (Robinson-Graham, 1938; Thompson, 1962). İstanbul'da V. ve VI. yy.'lardan itibaren, genellikle iki ya da dört sütun dizisine sahip, daha küçük ölçekte pek çok sarnıç inşa edilmiştir. Bu sarnıçların varlıklı kesime ait konaklar, hastaneler, bakım evleri ve şehrin diğer kamusal yapılarına ait oldukları düşünülmektedir. Örneğin Prokopios, Sampson adında bir kişinin yoksul ve hasta insanlar için Hagia Eirene ve Ayasofya arasındaki orta yerde bir hastane yaptırdığını belirtmektedir. Hagia Eirene'nin Güneydoğusundaki "L" Şeklindeki Sarnıç'ın günümüze ulaşmamış olan bu hastanenin alt yapısını teşkil ettiği öne sürülmektedir (Prokopios, 1994; Gyllius, 1997), (Sarnıç, 23).

Özellikle Orta ve Geç Bizans Dönemleri'nde şehre su taşıyan isale hatlarının tahribata uğrayarak işlev dışı kalması ile manastırların bünyelerinde de sarnıçların inşa edilmeye başladığı, bazı altyapı ve kriptaların da su geçirmez sıva ile sıvanarak sarnıç haline dönüştürüldüğü görülmektedir. Bu bakımdan, İstanbul'daki kiliselerin hemen hepsinde rastlanılan sarnıçlar esasen su depolama amacıyla inşa edilmiş yapılar olabildikleri gibi sonradan sarnıca dönüştürülmüş altyapı ya da mezar yapıları olarak da karşımıza çıkabilmektedirler (Sarnıç, 4, 5, 11, 13, 26, 75, 85, 88, 90, 95, 99, 108, 126, 138, 141, 154, 155). Örneğin, 1964-1968 yılları arasında Fıratlı ve Harrison tarafından, gerçekleştirilen saraçhane kazılarında, altyapı kalıntıları ortaya çıkarılan VI. yy.'ın en önemli yapılarından olan Polyeuktos Kilisesi'nin kuzeybatısında, atriumun kuzeyinde bulunan ve sonradan sarnıca dönüştürüldüğü anlaşılan küçük ölçülerde apsisli bir yapı bulunmaktadır. Polyeuktos Kilisesi, XI. yy.'da meydana gelen depremde hasar görerek kullanım dışı kalmıştır. Vaftizhane ya

da martyrion olduğu düşünülen apsisli yapı ise, XII. yy.'da sarnıca dönüştürülmüştür (Harrison-Fıratlı, 1965; Müller-Wiener, 1977).

Bu tip sarnıçlara ilgi çekici bir diğer örnek ise, Pammakaristos Manastır Kilisesi'nin (Fethiye Camii) naosu altında bulunan sarnıçtır (Müller-Wiener, 1977), (Sarnıç, 126). Yapının altında yer almasına rağmen, kilise ile bağı kesinlik taşımayan sarnıcın muhtemelen eski bir yapının, belki de bir kriptanın kalıntısı olduğu ve kilise üzerine inşa edildikten sonra sarnıç haline getirilerek kiliseye göre uyarlandığı düşünülmektedir. 1947 yılında sarnıç içerisindeki dolgunun temizlenmesi esnasında, üç yüzünde havari büstleri kabartmalarına sahip, bir mezar yapısına ait litürjik öğe izlenimi veren küçük ölçülerde bir sütun başlığının bulunuşu da bu düşünceyi desteklemektedir (Mango-Hawkins, 1964). Sarnıç, tarihi yarımadada bulunan diğer sarnıçlarla yapım teknikleri ve devşirme malzemenin kullanımı açısından benzerlik göstermektedir. İstanbul sarnıçlarının genel özelliği olarak bu yapıda da faklı çap ve boylarda mermer ve granit devşirme sütunlar kullanılmış, sütunların boylarının yetmediği yerlerde, kaide olarak pedestallar, sütun başlıkları üzerine ise impost bloklar yerleştirilmiştir.

Pammakaristos Manastır Kompleksi ile bağlantılı olduğu düşünülen dört adet sarnıç daha bulunmaktadır. Bu yapılar sırasıyla Fethiye Caddesi Sarnıcı, Fethiye İlköğretim Okulu Altındaki Sarnıç, Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç ve Köroğlu Sokağı Sarnıcı'dır (Sarnıç, 125, 127, 128, 129). Bu sarnıçlar arasında Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç, bezemeli mimari öğelerinin çeşitliliği açısından öne çıkmaktadır (Forchheimer-Strzygowski, 1893). İstanbul'da bulunan Bizans manastır ve kiliselerine ait, Pantokrator Manastırı bünyesinde, ayrıca Eski İmaret Camii Altında ve Kariye Güney Şapeli (Pareklesion) altında benzer nitelikte sarnıçlar bulunmaktadır (Forchheimer-Strzygowski, 1893; Megaw, 1963; Ousterhout, 1987), (Sarnıç, 105, 139, 144, 145, 146, 147, 155). Bu yapılara ilave olarak, yayınlanmamış pek çok sarnıç çalışma kapsamında incelenerek kataloglanmıştır. Bu yapılardan bazıları, Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç, İnebey Sokağı Sarnıcı, Vefa Meydanı Sarnıcı, Müşkile Sokak Sarnıç ya da alt yapısı, Bıçakçı Çeşme Sokak Sarnıç ve Ayazması, Koca Mustafa Paşa Camii Sarnıcı, Kirmasti Sarnıcı olarak sıralanabilmektedir (Sarnıç, 73, 99, 101, 102, 106, 113, 133).

6.2 Sarnıçların İncelenmesinde Karşılaşılan Problemler

İstanbul'daki sarnıçların incelenmesinde karşılaşılan ana sorun, yoğun kent dokusuna sahip tarihi yarımadada arkeolojik araştırmaların gerçekleştirilme güçlüğü, Bizans Dönemi arkeolojisi üzerine yapılagelen yayınların ise çoğunlukla eski yayınları tekrarlar nitelikte oluşudur. Tarihsel kaynaklarda pek çok sarnıcın bahsi geçmekte, ancak bu yapılar çoğunlukla doğrulanamamakta, yalnızca birkaç örnekte tanımlama yapılabilmektedir. Arcadius Sarnıcı ya da Constantinus Forumu'nun altında bulunan büyük sarnıç *Cisterna Maksima* gibi yapılar tarihsel kaynaklardan bilinmekte, ancak söz konusu sarnıçların yerleri tespit edilememektedir (Notitia Urbis Constantinopolitanae, 1962). Ayrıca, Orta ve Geç Bizans Dönemi'nde inşa edilen sarnıçlarda Geç Antik Çağ'a ait mimari elemanlar devşirme olarak kullanıldığından günümüze ulaşan sarnıç kalıntılarının pek azının inşa tarihi kesin olarak saptanabilmektedir (Betsch, 1977). Örneğin, Geç Antik Çağ'a tarihlenen sütun başlıklarına sahip olan bir sarnıç, duvar ve tonoz işçiliği bakımından Orta Bizans Dönemi'ne işaret eden gizli tuğla tekniğini ortaya koyabilmektedir. Bu bakımdan, sütun başlıklarının tarihleme açısından güvenilirlikleri düşüktür. Çoğu örnekte incelenen başlıkların sarnıçla aynı zamanda üretildikleri sağlıklı olarak tespit edilememektedir. Sarnıçların büyük kısmında, devşirme sütun başlıklarının yanı sıra, stoktan gelme başlıklara da rastlanılabilmektedır. Betsch, devşirme sütun başlıklarının kondisyonları bakımından ayırt edilebileceklerini ifade etmektedir. Örneğin, kararmış yüzeyler başlığın yangın geçirmiş bir yapıdan alındığına, dikkatsiz söküm ve taşınma sonucu oluşabilecek bezeme kırıkları gibi çeşitli derecelerde yüzey hasarları ise yıkılmış bir yapıdan alınarak ikinci kez kullanıldığına işaret etmektedir (Betsch, 1977). Bu bakımdan, sarnıçların tarihlendirilmeleri duvar örgü tekniği, sütun başlıkları ve tuğla boyutlarının bütüncül olarak incelenmesi ile mümkün olmaktadır. Duvar örgü teknikleri ve tuğla ölçülerinin incelenmesi tarihleme açısından bazı ipuçları sağlayabilmektedir. Ancak, tecrübe ve göz görgüsüne dayanan bu yöntemin titizlikle uygulanması gerekmektedir. Yalnızca bir kaç örnekte ele geçen damgalı tuğlalar çok daha somut veriler ortaya koyabilmektedir (Bardill, 2004).

7. SONUÇLAR

İstanbul'un Bizans Dönemi şu şebekesi, tezin ikinci ve üçüncü bölümlerinde ayrıntılı olarak ifade edildiği üzere, temeli Hellenistik ve Roma Dönemi mühendisliğine dayanan ve II. yy.'dan itibaren şehre su sağlayan isale hatlarından beslenmekteydi. IV. yy.'da tesis olunan Valens isale hattına sonraki dönemlerde de bazı eklentiler yapıldıysa da, kentin su temin alt yapısı, aşamalı olarak çökmüştür. Böylece, VI. ve VII. yy.'lardan itibaren sarnıçlar kentin başlıca su temin unusuru haline gelmişlerdir.

Bu bağlamda, İstanbul tarihi yarımadadaki Bizans Dönemi sarnıçları ve sarnıç olarak kullanılmış mekanların tespit ve analizleri sonucu elde edilen veriler ışığında plan özellikleri, yapım teknikleri ve kullanılan malzeme açısından varılan sonuçların değerlendirilmesinin amaçlandığı tez kapsamında tarihi yarımadada 158 adet sarnıç incelenmiş olup, bu sayının 57 adedini yayınlanmamış yapılar oluşturmaktadır.

İncelenen sarnıçların 71 adedi Erken Bizans Dönemi'ne, 48 adedi Orta Bizans Dönemi'ne, 12 adedi Geç Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir. Tarihlemeye imkan tanıyacak yeterli veri sağlamayan 27 adet sarnıcın ise dönemi kesin olarak tespit edilememiştir. Toplam sayının 45 adedi, mezar yapıları ya da alt yapılar gibi farklı amaçlara hizmet etmek için inşa edilmiş mekanların sonradan sarnıca dönüştürülmeleri sureti ile meydana getirilmişlerdir.

EK A'da sunulan kataloglama çalışması kapsamında sarnıçlar, plan özelliklerine göre "açık sarnıç", "desteksiz", "tek sıra destekli", "iki sıra destekli", "üç sıra destekli", "çok sıra destekli" olarak altı tipte sınıflandırılmışlardır. Bu sarnıçlardan 4 adedi açık sarnıç, 52 adedi desteksiz, 19 adedi tek sıra destekli, 32 adedi iki sıra destekli, 16 adedi üç sıra destekli, 16 adedi çok sıra destekli tipte olup, kısmen günümüze ulaşabilmiş olmaları ya da içlerindeki moloz dolgu nedeniyle 19 adet sarnıcın plan şeması belirlenememiştir.

Planlama ilkeleri açısından, incelenen sarnıçların büyük kısmı, dikdörtgen ya da kare plan şeması segilemektedir. İç mekanlar ise genellikle 2 ila 4 m. aralıklarla düzenlenmiş taşıyıcılarla sahınlara ayrılmaktadır. Taşıyıcılar, hemen tüm örneklerde yekpare mermer veya granit devşirme sütunlardan meydana gelmekte, istisnai olarak bazı örneklerde ise sütunun yanı sıra, paye kullanımına rastlanılmaktadır. Genellikle devşirme malzeme olan taşıyıcılar boyut bakımından birbirlerinden farklı olabilmektedirler. Sütunlar, yüksekliklerinin ayarlanabilmesi için bazen doğrudan döşeme üzerine oturmakta, bazen ise sütun kaidesi ya da kaide olarak kullanılmış bir sütun başlığı üzerine yerleştirilebilmektedirler.

Genellikle küçük ölçeklerdeki konut sarnıçları ise sütun ve ayak gibi taşıyıcılar içermemektedirler. Bazı örneklerde sarnıçların içlerine inişi kolaylaştırmak üzere duvara bitişik birer merdiven inşa edilmiştir.

Sarnıçlarda depolanan suyun köşelere yapacağı basınca karşı direnç kazandırmak üzere köşelerin geniş açılı olması tasarım ilkesi kabul edilerek beden duvarlarının iç köşeleri pahlı inşa edilmiş veya eğrisel biçimde sıvanmıştır. Bu bakımdan sarnıçlarda iç köşelerin sıvayla yuvarlatılmış değil de, pahlı inşa edilmiş oluşu o yapının doğrudan su biriktirme amacıyla inşa edildiğini, bir bodrum katının sonradan sarnıca dönüştürüldüğü uygulamalardan olmadığını göstermektedir.

Yapım teknikleri açısından bakıldığında, sarnıçların beden duvarlarında ağırlıklı olarak tuğla ve bağlayıcı olarak horasan harç işçiliği görülmekte olup, bazı örneklerde kesme taş veya moloz taş örgü arası tuğla kuşaklardan oluşan almaşık işçilikle karşılaşılmaktadır.

Genellikle ana kaya üzerine inşa edilen bu sarnıçların yüksek duvarları kalın su geçirmez sıva ile kaplanmaktadır, kapalı sarnıçlar ise çoğunlukla yekpare sütunların taşıdığı tuğla tonozlarla örtülüdür.

Eğimli arazide inşa edilen ve teras meydana getiren örneklerde, kısmen toprak üzerinde bulunan duvarların dıştan payandalarla desteklendiği anlaşılmaktadır.

Açık sarnıçlarda hakim uygulama olan almaşık duvar işçiliğine karşın, incelenen kapalı sarnıçların 99 adedinde tuğla ve bağlayıcı olarak horasan harç işçiliği gözlemlenmiştir. Kapalı sarnıçların 54 adedinin ise kesme taş veya moloz taş örgü arası tuğla kuşaklardan oluşan almaşık işçiliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Derzler

genellikle tek tuğla kalınlığında olup, Orta Bizans Dönemi'ne tarihlenen sarnıçlarda gizli tuğla tekniğine rastlanılabilmektedir.

Kapalı sarnıçlarda sızdırmazlık sağlanması amacıyla iç duvarlar sütun başlıkları ya da havalandırma pencerelerinin hizasına kadar kalın bir su geçirmez sıva tabakası (hidrolik sıva) ile kaplanmaktadır. Sıvama esnasında duvar ve zemin köşeleri basınca karşı yuvarlatılarak suyun yapacağı basınca karşı ilave direnç kazandırılmaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen sarnıçlarda görülen hakim sütun başlığı, V. yy. başında ortaya çıkan yeni bir tip olan İonik İmpost başlıklar olup, İstanbul'daki 29 adet sarnıçta karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer hakim başlık tipi olan Korinth üslubundaki sütun başlıkları ise geleneksel klasik formdan, bezeme unsurlarındaki sadeleşmenin norm halini aldığı V. yy. sonlarına değin geçen süreçteki değişimi sergileyen çeşitli tipleri ortaya koymaktadır. İncelenen sarnıçlarda ayrıca, yarı işlenmiş Korinth, Kompozit, Panel, Trapezdoidal ve Ajurlu Sepet formları başta olmak üzere tespit edilen yüzlerce sütun başlığının sergilediği çeşitlilik, İstanbul'da özellikle V. yy.'dan itibaren görülen stil değişimlerini ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

Roma Dönemi yapım teknikleri ile kıyaslandığında, Roma mimarisinde ağırlıklı olarak uygulanan kesme taş ya da dökme tonozların yerini İstanbul sarnıçlarında tamamen tuğlanın aldığı görülmektedir.

İstanbul'daki Desteksiz tipteki sarnıçların örtüsü yarım daire kesitli beşik tonozdan meydana gelmekte olup, bu tipte 42 adet örnek tespit edilmiştir.

Destekli sarnıçlarda ise, tekil taşıyıcılar ile bunları birbirlerine ve duvarlara bağlayan yuvarlak kemerlerden oluşan geleneksel bir sistem uygulanmaktadır. Beden duvarı ile oluşturulan mekan, taşıyıcı ve kemer akslarının kesişmesi ile kareye yakın birimlere ayrılmakta, her bir birimin üzeri tonoz veya kubbe ile örtülmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen destekli tipteki sarnıçların 28 adedinin çapraz tonoz, 21 adedinin yelken tonoz, 15 adedinin kubbe, 13 adedinin ise beşik tonoz örtüye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Yerebatan ve Binbirdirek Sarnıçlarında uygulanan çapraz tonozlar; kalıp kullanılmadan yapılan meyilli tuğla tekniğindedir. Aynı tonoz sistemi daha sonra Pantokrator Sarnıcı'nda ve şehirdeki diğer pek çok sarnıçta da uygulanmıştır.

21 adet sarnıçta tespit edilmesi açısından, İstanbul'daki destekli tipteki sarnıçlarının örtü sistemlerinde en fazla karşımıza çıkan uygulamalardan birisi ise yelken tonozdur. Kubbeye oranla daha yayvan bir profil ortaya koymakta olan yelken tonoz, dini mimarideki pandantifler üzerine oturan kubbe uygulamalarının gelişimini etkilemiştir. Çalışma kapsamında incelenen sarnıçlar, yelken tonozun XII. yy.'a kadar uzun bir süreç içerisinde uygulandığını ortaya koymaktadır.

Bu çalışma sonucunda elde edilen veriler, tonoz ve kubbe uygulamaları bakımından sarnıçların, Bizans sivil ve dini mimarisinde örtü sisteminin gelişimi hakkında önemli bilgiler sağladığını göstermiştir.

Bununla beraber, Roma mimarisinde genellikle karşılaşılan tuğla payelerin yerine mermer ve granit sütunların kullanımı ile bakım maliyeti azaltılmış ve Bizans mimarlığındaki temel modüler birim olan dört sütun üzerine mesnetlenen tonozlu kare bölmelerin uygulanışı, eklemlenebilirlik ilkesinin gelişim ve standartlaşmasına olanak sağlamıştır.

Açık sarnıçların su giriş ve tahliye konusu, sarnıç duvarlarının üst kısımlarında zamanla oluşan yıkılmalar dolayısıyla giriş kanallarına ait izlerin yitirilmiş olması, moloz ve çöküntü sebebiyle yükselmiş olan zemin kotlarının ise, zemin seviyesinde bulunması gereken tahliye kanallarının tespitine imkan tanımaması sebebiyle aydınlatılamamıştır. Ancak, dördüncü bölümde detaylı olarak açıklandığı üzere, kapalı sarnıçlara su girişi ve su tahliyesi ile depolama kapasiteleri konusunda mevcut veriler ışığında sağlıklı tespitler yapılabilmiştir.

İstanbul'daki Bizans Dönemi sarnıçları, şehrin yapılarının su ihtiyacını karşılamalarının yanı sıra, engebeli bir araziye sahip olan İstanbul'da konut ya da kilise gibi yapıların üzerlerine inşa edildiği alt yapıları teşkil ettikleri düşünülmektedir. Bu bakımdan sarnıçların İstanbul'unun şehir dokusunun anlaşılabilmesine yapabilecekleri katkının irdelenmesi, tezin beşinci bölümünün kapsamını teşkil etmektedir. Bu bağlamda incelenen sarnıçlar tarihi yarımada topografik haritası üzerinde koordinatlı olarak işlenmiş ve elde edilen *Bizans Dönemi Sarnıçlarının Tarihi Yarımada Üzerindeki Dağılımı*'nı gösteren harita EK B'de sunulmuştur. Söz konusu harita ile, şehir içindeki su şebekesinin sarnıçlarla olası bağlantıları yorumlanabilmiş, aynı zamanda sarnıçların tarihi yarımada topografyasındaki dağılımı, Constantinus Suru içerisinde yoğun bir kent dokusu

bulunduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, incelenen sarnıçlardan kentin ana caddesi Mese güzergahı üzerinde bulunanların, cadde ile uyumlu oldukları açıkça görülebilmektedir.

Topkapı Sarayı'nın bulunduğu Birinci Tepe ile Fatih Külliyesi'nin yer aldığı Dördüncü Tepe'nin Haliç'e bakan yamaçları, sarnıçların çokluğu bakımından dikkat çekicidir. Çalışmadan elde edilen veriler, IV. yy. ile XII. yy. arasında oldukça geniş bir zaman diliminde akropolis düzlüğü ve yamaçlardaki yapılaşma durumu hakkında ipuçları ortaya koymuştur.

Yarımadanın Haliç'e bakan kuzey kesiminde tespit edilen sarnıçların büyük bölümünün Orta Bizans Dönemi'ne tarihleniyor oluşu, kentin önemli merkezlerinden olan bölgedeki yapılaşmanın, bu dönemde yoğunlaştığını kesin olarak ortaya koyabilmektedir. Bu bölgelerde bulunan sarnıçlar muhtemelen her evin deniz görüşüne sahip olabildiği teraslı bir sistemde, eğimli arazide üzerlerine inşa edilebilecek yapılara düz platformlar meydana getirmekteydiler.

Bu tez kapsamında incelenen örnekler, Bizans Dönemi'nde imparatorluğun başkenti İstanbul'da oluşan mimari standardın anlaşılmasında sarnıçların büyük öneme sahip olduklarını açıkça ortaya koymaktadır. İncelenen sarnıçların IV. ve XV. yüzyıl aralığı gibi geniş bir zaman diliminde plan şeması ve yapım tekniği açısından bir süreklilik göstermesi dikkat çekicidir.

Sarnıçlar, Bizans Dönemi'nde İstanbul'un kentsel tarihi açısından kentin erken, orta ve geç dönemlerinde gelişim alanlarının belirlenmesinde önemli veriler ortaya koymaları ve geçmişte üzerlerinde taşıdıkları yapılar hakkında ipuçları sunmalarının yanı sıra, özgün yapım teknikleri sergilemeleri açısından, genel olarak Bizans mimarisinin daha iyi anlaşılabilmesine katkıda bulunmaktadırlar. Bununla beraber, imparatorluğun en büyük kentinde yüzyıllar boyunca ihtiyaç duyulan sayısız sarnıcın inşa ve bakımının gerektirdiği masraf ve işgücünün boyutları, fethedilemez bir başkente sahip olabilmenin önemini açığa vurmaktadır.

KAYNAKLAR

Akyürek, E. (1995). *Kariye Parekklesionu: Bir Mezar Şapeli Olarak İkonografik Programının Yorumlanması ve İşlevi* (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Andreossy, A.F. (1828). *Constantinople et le Bosphore de Thrace Pendant les Années 1812, 1813 et 1814 Pendant l'Année 1826 avec un Atlas*. Paris.

Arseven, C. E. (1989). *Eski İstanbul*. İstanbul.

Arseven, C.E. (1927). Sultanahmet Meydanı Hafriyatı Münasebetiyle İstanbul'da Bizans Sarayları, *Hayat Mecmuası*, cilt: *1*, *24*, Ankara, 469-471.

Asgari, N. (1985). İstanbul Temel Kazılarından Haberler, *3. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 75-77.

Ataçeri, E. (1962). İstanbul'da Bilinmeyen Bir Bizans Sarnıcı, *Ayasofya Müzesi Yıllığı*, *4*, İstanbul, 29-31.

Ataçeri, E. (1965). İstanbul'da Yeni Bulunan Birkaç Su Sarnıcı, *Ayasofya Müzesi Yıllığı*, *6*, 67-70.

Bardill, J. (1997). The Palace of Lausus and Nearby Monuments in Constantinople: a topographical study, *American Journal of Archaeology*, *101*, Boston, 67-95.

Bardill, J. (2004). *Brickstamps of Constantinople, Oxford Monographs on Classical Archaeology*. Oxford.

Barsanti, C. (1995). Il Foro di Theodosio I a Constantinopoli, *Arte Profana e Arte Sacra a Bisanzio*, a cura di A. Iacobini, E. Zanini, Roma, 9-22.

Barsanti, C. (2013). Una Ricerca Sulle Sculture in Opera Nelle Cisterne Bizantine di Istanbul: la Ipek Bodrum Sarnici (la cisterna n. 10), *Vie per Bisanzio, Atti del VII Congresso Nazionale dell'Associazione Italiana di Studi Bizantini*, Bari, 479-501.

Basset, S. (2004). *The Urban Image of Late Antique Constantinople*. Cambridge.

Bauer, F.A. (1996). *Stadt, Platz und Denkmal in der Spätantike*. Mainz.

Bayraktar, N. (1992). İstanbul'un Bizans Sarnıçları Hakkında Bir Osmanlı Arşiv Belgesi, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı*, *12*, İstanbul, 87-104.

Berger, A. (1997). Regionen und Straßen im frühen Konstantinopel, *Istanbuler Mitteilungen*, *47*, 349-414.

Berger, A. (2000). Streets and Public Spaces in Constantinople, *Dumbarton Oaks Papers*, *54*, Washingon D.C., 161-172.

Betsch, W.E. (1977). *The History, Production and Distribution of the Late Antique Capital in Constantinople*, (Doktora tezi), University of Pennsylvania, Philadelphia.

Bildirici, M. (2002). Klasik Çağ'da Su İletiminde Basınçlı ve Basınçsız Borular, *Türkiye Mühendislik Haberleri*, *420-421-422*, 105-109.

Bouras, C. (2002). Aspects of the Byzantine City, Eight-Fifteenth Centuries, Economic History of Byzantium, Ed. A.E. Laiou, *Dumbarton Oaks Studies*, *39*, Washington D.C., 513-520.

Casson, S., Talbot Rice D., Jones, A.H.M. (1928). *Preliminary Report upon the Excavations Carried out in the Hippodrome of Constantinople in 1927*. London.

Çeçen, K. (1991). *Halkalı Suları*. İstanbul.

Çeçen, K. (1996). *Roma Su Yollarının En Uzunu*. İstanbul.

Çeçen, K. (1999). *İstanbul'un Osmanlı Dönemi Su Yolları*. İstanbul.

Çetinkaya, H. (1998). İstanbul'dan İki Arkeolojik Haber, *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, *14*, İstanbul, 51-54.

Çetinkaya, H. (2004). Ayakapı Yakınındaki Bizans Dönemi Yapı Kalıntıları, *Dünü ve Bugünü İle Haliç Sempozyumu Bildirileri, 22-23 Mayıs 2003 Cibali*, İstanbul, 109-119.

Çetinkaya, H. (2011). Ayasofya Meydanında Bilinmeyen Bir Çukurçeşme, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4,* İstanbul, 34-39.

Choisy, A. (1883). *L'Art De Batir Chez Les Byzantins*. Paris.

Chronicon Paschale (1832). L. Dindorf (Ed.), Bonn.

Çığ, K. (1973). 1960-1969 Seneleri Arasında Topkapı Sarayı'nda Yapılan Restorasyonlar Esnasındaki Buluntular, *VII. Türk Tarih Kongresi 1970*, cilt: *2*, 694.

Codex Theodosianus (1905). T. Mommsen, P. Meyer (Ed.), Berlin.

Constantini Porphyrogeniti (1829). *De ceremoniis aulae byzantinae*, J. J. Reiske (Ed.), Bonn.

Crow, J., Bardill, J., Bayliss, R.A. (2008). The Water Supply of Byzantine Constantinople, *Journal of Roman Studies Monograph*, *11*, London.

Dagron, G. (1974). *Naissance d'une Capitale: Constantinople et ses Institutions de 330 à 451*. Paris.

Dalman, K.O. (1933). Der Valens-Aquädukt in Konstantinopel, *Istanbuler Forschungen*, *3*, Bamberg.

Dark, K.R. (2004). Houses, Streets and Shops in Byzantine Constantinople From the Fifth to the Twelfth Centuries, *Journal of Medieval History*, *30*, London, 83-107.

Demangel, R., Mamboury, E. (1939). *Quartier des Manganes et la Première Région de Constantinople*. Paris.

Dirimtekin, F. (1959). Adduction de l'eau à Byzance dans la region dite "Bulgarie", *Cahiers Archélogiques*, *10*, 217-243.

Dirimtekin, F. (1961). Ayasofya İç Narteksin Altındaki Mekan, *Ayasofya Müzesi Yıllığı*, *3*, İstanbul, 15-17.

Dirimtekin, F. (1962). Les Fouilles Faites en 1946-1947 et en 1958-1960 Entre Sainte Sophie et Sainte Eirene a Istanbul, *Cahiers Archeologiques*, *13*, 161-185.

Downey, G. (1957). Nikolaos Mesarites, Description of the Church of Holy Apostles at Constantinople. Greek Text Edited with Translation, Commentary and Introduction by Granville Downey, *Transactions of the American Philosophical Society*, *47*, 855-924.

Duyuran, R. (1953). Second Report on Excavations on the Site of the New Palace of Justice at Istanbul, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı*, *6*, İstanbul, 75.

Duyuran, R. (1958). Beyazıt'ta Yapılan Arkeolojik Araştırma ve Bazı Müşahedeler, İ*stanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı*, *8*, İstanbul, 25-28.

Erden, A. (1960). St.İren'in Güneydoğusundaki Bizans Sarnıcı, *Ayasofya Müzesi Yıllığı*, *2*, 22-23.

Ertuğrul, Ö. (1989). *İstanbul'da Bizans Devri Su Mimarisi*, (Doktora tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Evliya Çelebi (2011). *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi: İstanbul*, Cilt: *1*, S.A. Kahraman, Y. Dağlı (Ed.). İstanbul.

Eyice, S. (1953). İstanbul'da Koca Mustafa Paşa Camii ve Onun Osmanlı-Türk Mimarisindeki Yeri, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, cilt: *5, 8*, 154-161.

Eyice, S. (1954). İstanbul'da Yayla Camileri ve Şehrin Tarihi Topografyasının Yanlış İzah Edilen Bir Meselesi, *Tarih Dergisi*, cilt: *7, 10*, İstanbul, 31-42.

Eyice, S. (1964). Arslanhane ve Çevresinin Arkeolojisi, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı*, *11-12*, İstanbul, 23-33.

Eyice, S. (1968). Kaybolan Bir Tarihi Eser*,* Şeyh Murad Mescidi, *Tarih Dergisi, 22*, 111-130.

Eyice, S. (1979). Byzantinische Wasserversorgungslagen in Istanbul, *Mitteilungen des Leichtweiss Institut für Wasserbau der technischen Hochschüle Braunschweig*, *64*, 1-16.

Eyice, S. (1989). İstanbul'un Bizans Su Tesisleri, *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, cilt: *2, 5*, 3-14.

Eyice, S. (1996). Türkiye'de Bizans Dönemi Yerleşimi Hakkında Notlar, *Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme*, İstanbul, 206-220.

Fahlbusch, H. (1982). Verleich antiker griechischer und römischer Wasserversorgungsanlagen, *Leichtweiß-Institut für Wasserbau, Mitteilungen*, *73*, Braunschweig.

Fahlbusch, H. (1987). Municipial Water Supply in Antiquity, *Water for the Future: Water Resources Developments in Perspective,* W.O. Wunderlich, J.E. Prins (Ed.), Rotterdam, 113-124.

Fıratlı, N. (1950). Excavations and Finds in Istanbul and Its Environment, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı*, *4*, 60-62.

Fıratlı, N. (1951). Ankara'nın İlk Çağdaki Su Tesisatı, *Belleten*, cilt: *15*, *59*, Ankara, 349-359.

Fıratlı, N. (1951). Decouverte de Trois Eglises Byzantine a Istanbul, *Cahiers Archéologiques*, *5*, 163-178.

Fıratlı, N., Yücel, F. (1952). Some Unknown Byzantine Cisterns of Istanbul, *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, *120*, İstanbul, 3-6.

Fıratlı, N. (1964). Short Report on Finds and Archaeological Activities Outside the Museum, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı*, *11-12*, 207-215.

Fıratlı, N. (1967). Kısa Arkeolojik Haberler, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı*, *13-14*, 222-223.

Fıratlı, N. (1968). Cağaloğlu Sarnıcı, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı*, *15-16*, İstanbul, 176.

Fıratlı, N. (1978). New Discoveries Concerning The First Settlement Of Ancient Istanbul-Byzantion, *The Proceedings Of The X. Congress Of Classical Archaeology*, *P.III*.

Forchheimer, P., Strzygowski, J. (1893). *Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel*. Wien.

Frontinus (2004). *De Aquaeductu Urbis Romae*, R.H. Rodgers (Ed.). Cambridge.

Garbrecht G., Fahlbusch, H., Hecht, K., Thies, H. (2001). Die Wasserversorgung von Pergamon, Band 1, Stadt und Landschaft, *Deutsches Archaeologisches Institut, 4*, Berlin.

Garbrecht, G. (1969). *Untersuchung wasserwirtschaftlicher Anlagen im Bereich der Hochburg von Pergamon.* Ankara.

Gautier, P. (1981). La Diataxis de Michel Attalite, *Revue des Ėtudes Byzantines*, *39*, Paris, 5-143.

Georgios Cedrenos (1838). Compendium Historiarum, I. Bekker (Ed.), *Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae*, *13*, Bonn.

Gökçay, M. (2008). Yenikapı Kazıları, *16. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 84.

Gyllius, P. (1997). *İstanbul'un Tarihi Eserleri*, Çev. Erendiz Özbayoğlu, İstanbul.

Harrison, R.M. (1967). A Note on the Aqueduct of Valens, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı*, *13-14*, 219.

Harrison, R.M., Fıratlı, N. (1965). Excavations at Saraçhane in Istanbul, *Dumbarton Oaks Papers*, *19*, 230-236.

Harrison R.M., Fıratlı, N. (1969). Saraçhane Kazıları, 1966-1968, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı*, *15-16*, 147-168.

Hecht, K. (1979). Baugeschichtliche Betrachtungen zu einigen Aquadukten der Kaikos-Leitung von Pergamon, *Leichtweiß-Institut für Wasserbau, Mitteilungen*, *64*, Braunschweig, 21.

İncicyan, P.G. (1956). *18. Asırda İstanbul*. İstanbul.

İzmirligil, Ü. (2008). Side Su Yolu: Geleneksel Malzeme ve Yapım Teknikleri, *II. Ulusal Mimarlık & Taş Sempozyumu*, Antalya, 46-51.

Jacoby, D. (2001). The Urban Evolution of Latin Constantinople (1204-1261), *Byzantine Constantinople: Monuments, Topography and Everyday Life*, N. Negipoğlu (Ed.), Leiden, 277-297.

Janin, R. (1943). Etudes de Topographie Byzantine: Les Citernes d'Aétius, d'Aspar et d'Bonus, *Etudes Byzantines*, *1*, 85-115.

Janin, R. (1950). *Constantinople Byzantine: Développement Urbain et Répertoire Topographique*. Paris.

Jansen, G.C.M. (1991). Water Systems and Sanitation in the Houses of Herculaneum, *Mededelingen van het Nederlands*, *50*, 145-166.

Jones, R., Robinson, D. (2005). Water, Wealth and Social Status in Pompeii: The House of the Vestals in the First Century AD, *American Journal of Archaeology, 109,* 694-710.

Kautzsch, R. (1936). *Kapitellstudien; Beiträge zu einer Geschichte des spätantiken Kapitells im Osten vom vierten bis ins siebente Jahrhundert*. Berlin.

Kienast, H. J. (1995). *Wasserleitung des Eupalinos auf Samos*. Bonn.

Kienast, H.J. (1981). Bauelemente griechischer Wasserleitungen, Wasser im antiker Hellas, *Leichtweiß-Institut für Wasserbau, Mitteilungen*, *71*, Braunschweig, 43-68.

Kleijn, G. (2001). The Water Supply of Ancient Rome: City Area, Water, and Population, *Dutch Monographs on Ancient History and Archaeology*, *22*, Amsterdam.

Koder, J. (1995). Fresh Vegetables for the Capital, C. Mango, G. Dagron (Ed.), *Constantinople and Its Hinterland*, Aldershot, 51-53.

Kosswig, L. (1968). Zum botanischen Vorbild der Saulen vom Theodosiusbogen in Istanbul, *Istanbuler Mitteilungen*, *18*, Tübingen, 259-263.

Kuban, D. (1996). *İstanbul Bir Kent Tarihi: Bizantion, Konstantinopolis, İstanbul*. İstanbul.

Kunter, H.B., Ülgen, A.S. (1939). *Fatih Camii ve Bizans Sarnıcı*. İstanbul.

Kuppas, P.D. (1892). Peri Byzantinon Dexamenon, *Ho en Konstantinopolei Hellenikos Philologikos Syllogos*, *20-22*, Pararterna, 47-53.

Lawrence, A.W. (1983). *Greek Architecture*. Middlesex.

Macridy, T. (1929). Archäologische Funde: Türkei*, Archäologischer Anzeiger*, *44*, Berlin, 357-358.

Madden, T.F. (1992). The Serpent Column of Delphi in Constantinople: Placement, Purposes and Mutilations, *Byzantine and Modern Greek Studies*, *16*, 111-145.

Magdalino, P. (1996). Constantinople médiévale: Études sur l'évolution des structures urbaines, *Travaux et Mémoires, Monographies*, *9*, Paris, 17-25.

Magdalino, P. (2000). The Maritime Neighbourhoods of Constantinople: Commercial and Residential Functions, Sixth to Twelfth Centuries, *Dumbarton Oaks Papers*, *54*, Washington D.C., 209-226.

Magdalino, P. (2001). Aristocratic Oikoi in the Tenth and Eleventh Regions of Constantinople', *Byzantine Constantinople: Monuments, Topography and Everyday Life*, N. Negipoğlu (Ed.), Leiden, 53-69.

Magdalino, P. (2002). Medieval Constantinople: Built Environment and Urban Development, The Economic History of Byzantium: From the Seventh through the Fifteenth Century, Ed: A.E. Laiou, *Dumbarton Oaks Studies*, *39*, Washington D.C., 529-537.

Maguire, H. (2000). Gardens and Parks in Constantinople, *Dumbarton Oaks Papers*, *54*, Wsahingon D.C., 251-264.

Malinowski, R. (1978). Einige Baustoff probleme bei antiken Aquädukten, *Leichtweiß-Institut für Wasserbau, Mitteilungen*, *60*, Braunschweig, 1-32.

Mamboury, E. (1936). La Nouvelle Citerne Byzantine de Tchifté Sérail (Istanbul), *Byzantion*, *11*, 167-180.

Mamboury, E. (1951). *Istanbul Touristique*. İstanbul.

Mamboury, E., Wiegand, T. (1934). *Kaiserpalaste von Konstantinopel zwischen Hippodrom und Marmara-Meer*. Berlin.

Mango, C., Hawkins, E. J. W. (1964). Report on Field Work in Istanbul and Cyprus, 1962-1963, *Dumbarton Oaks Papers*, *18*, Washington D.C., 319-322.

Mango, C. (1978). *Byzantine Architecture*. Milan.

Mango, C. (1986). The Development of Constantinople as an Urban Centre, *The 17th International Byzantine Congress*, Main Papers, 117-136.

Mango, C. (1995). The Water Supply of Constantinople, C. Mango, G. Dagron (Ed.), *Constantinople and its Hinterland: Papers from the Twenty-Seventh Spring Symposium of Byzantine Studies, Oxford 1993*, Aldershot.

Mango, C. (1998). Where at Constantinople was the monastry of Christos Pantepoptes?, *Deltion tes Christianikes Archeologikes Etaireias*, *20*, 87-88.

Mango, C. (2000). The Triumphal Way of Constantinople and the Golden Gate, *Dumbarton Oaks Papers*, *54*, Washington D.C., 173-188.

Mango, C. (2004). *Le Développement Urbain de Constantinople (IVe-VIIe Siécles)*. Paris.

Mango, C., Scott, R. (1997). *The Chronicle of Theophanes Confessor: Byzantine and Near Eastern History, AD 284-813*. Michigan.

Mango, M.M. (2000). The Commercial Map of Constantinople, *Dumbarton Oaks Papers*, *54*, Washington D.C., 189-207.

Mango, M.M. (2001). The Porticoed Street at Constantinople, *Byzantine Constantinople: Monuments, Topography and Everyday Life*, N. Negipoğlu (Ed.), Leiden, 29-52.

Mansel, A.M. (1936). Balaban Ağa Mescidi Hafriyatı, *Türk Tarih, Arkeologya Dergisi*, *3*, Ankara, 49-73.

Manuel Chrysoloras (1655). *Epistolæ tres de comparatione veteris et novæ Romæ*. Paris.

Mathews, T.F. (1971). *The Early Churches of Constantinople: Architecture and Liturgy*. University Park and London.

Mays, L.W., Koutsoyiannis, D., Angelakis, A.N. (2007). A Brief History of Urban Water Supply in Antiquity, *Water Science & Technology: Water Supply*, cilt: *7, 1*, 1-12.

Megaw, A.H.S. (1963). Notes on Recent Work of the Byzantine Institute in Istanbul, *Dumbarton Oaks Papers*, *17*, Washington D.C., 333-371.

Merckel, C. (1899). *Die Ingenieurtechnik im Altertum*. Berlin.

Müller-Wiener, W. (1977). *Bildlexikon zur Topografie Istanbuls*. Tübingen.

Naumann, R. (1965). Vorbericht tiber die Ausgrabungen zwischen Mese und Antiochus-Palast 1964 in Istanbul, *Istanbuler Mitteilungen*, *15*, Tübingen, 135-148.

Naumann, R. (1966) Der Antike Raundbau beim Myrelaion und der Palast Romanos I. Lekapenos, *Istanbuler Mitteilungen*, *16*, 199-216.

Naumann, R. (1976). Neue Beobachtungen am Theodosiusbogen und Forum Tauri in Istanbul, *Istanbuler Mitteilungen*, *26*, Tübingen, 117-141.

Notitia Urbis Constantinopolitanae (1876). O. Seeck (Ed.), In Notitia Dignitatum, Berlin, 227-243.

Ogan, A. (1940). 1937 Yılında Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Topkapı Sarayı Hafriyatı, *Belleten*, *4*, 230.

Ortaylı, İ. (2003). *İstanbul'dan Sayfalar*. İstanbul.

Ortloff, C.R., Crouch, D.P. (2001). The Urban Water Supply and Distribution System of the Ionian City of Ephesos in the Roman Imperial Period, *Journal of Archaeological Science*, *28*, 843-860.

Ousterhout, R. (1987). The Architecture of the Kariye Camii in Istanbul, *Dumbarton Oaks Studies*, *25*, Washington D.C.

Ousterhout, R. (1999). *Master Builders of Byzantium*. Princeton.

Ousterhout, R. (2000). Contextualizing the Later Churches of Constantinople: Suggested Methodologies and a Few Eamples, *Dumbarton Oaks Papers*, *54*, Washington D.C., 241-250.

Özdemir, Ö., Şardağ, S. (2005). İpliklerde Vakumlu Buharlama İşlemleri Uygulama Alanları ve Gelişmeler, *Mühendislik Bilimleri Dergisi*, *2*, 239-248.

Özgümüş, F. (1998). Peribleptos Manastırı (Sulu Manastır), *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, *14*, İstanbul, 21-32.

Özgümüş, F., Dark, K.R. (2000). İstanbul İli, Kocamustafapaşa ve Yedikule'de Yapılan Yüzey Araştırmaları, *17. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, *2*, Ankara, 357-364.

Özgümüş, F. (2002). Fener-Ayakapı-Cibali-Unkapanı 2000 Yılı Yüzey Araştırması Raporu, *19. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, *1*, Ankara,145-154.

Özgümüş, F. (2004). İstanbul Fatih İlçesi, Sofular, İskenderpaşa, Hasan Halife, Muhtesip İskender, Keçeci Karabaş, Sulukule Mahallelerinde Yapılan 2002 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması, *21. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, *2*, Ankara, 133-142.

Özgümüş, F. (2005). İstanbul'da Kayıp Olduğu Sanılan İki Tarihi Eser: Şeyh Murad ve Kandiligüzel Mescidi', *60. Yaşına Sinan Genim'e Armağan: Makaleler*, İstanbul, 509-515.

Özgümüş, F., Dark, K.R. (2006). İstanbul 2004 Yılı Çalışmaları, *23. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, *1*, Ankara, 343-354.

Özgümüş, F. (2007). 2005 Yılı İstanbul Çalışmaları Bilimsel Raporu, *24. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, *2*, Ankara, 528-530.

Özgümüş, F. (2008). 2006 İstanbul Suriçi Arkeolojik Yüzey Araştırmaları, *25. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, *2*, Ankara, 154-155.

Özgümüş, F. (2009). 2007 İstanbul Suriçi Arkeolojik Yüzey Araştırması, *26. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, *1*, Ankara, 3-6.

Özgümüş, F. (2009). 2008 Yılı İstanbul Sur İçi Arkeolojik Çalışmaları, *27. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, *3*, Ankara, 403.

Özgümüş, F. (2010). İstanbul Suriçi'ndeki Arkeolojik Çalışmalar 2009 Sezonu, *32. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu Bildirisi*, İstanbul.

Paluka, B. (1895). Eine unbekannte byzantinische Zisterne, *Byzantinische Zeitschrift*, *4*, 594-600.

Pasinli, A., Soyhan, C., Birgili, T. (1985). İstanbul-Küçük Ayasofya Semtinde Bulunan Bir Bizans Sarnıcı, *Ayasofya Müzesi Yıllığı*, *10*, İstanbul, 46-49.

Pasinli, A. (2002). Pittakia ve Magnum Palatium - Büyük Saray Bölgesinde 2000 Yılı Kazı Çalışmaları, *12. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 5-6.

Paspates, A.G. (1877). *Vyzantinai Meletai Topographikai Kai Historikai Meta Pleistōn Eikonōn*. İstanbul.

Patria Constantinopoleos (1907). *Scriptores Originum Constantinopolitanarum,* T. Preger (Ed.), Leipzig.

Peschlow, U. (1977). *Die Irenekirche in Istanbul Untersuchungen zur Architektur*. Tübingen.

Peschlow, U. (1995). Mermerkule-ein spatbyzantinischer Palast in Konstantinopel, *Studien zur byzantinischen Kunst (Festschrift H. Hallensleben)*, Amsterdam, 93-97.

Prokopios (1994). *İstanbul'da Iustinianus Dönemi'nde Yapılar, Birinci Kitap*, Çev. Erendiz Özbayoğlu, İstanbul.

Rautman, M. (2006). Constantinople-Water Supply, *Daily Life in the Byzantine Empire*, Connecticut.

Rheidt, K. (1996). City or Village? Housing and Settlements in Middle and Late Byzantine Anatolia, *Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme*, İstanbul, 221-232.

Ricci, A. (2005). Quattro Anni di Indagini Archeologiche (2001-2004) ed Impegno per la Salvaguardia del sito Medio-Bizantino di Küçükyalı di Istanbul, *Dall` Eufrate al Mediterraneo. Ricerche delle Missioni Archeologiche Italiane in Turchia*, Ankara, 171-177.

Robinson, D.M., Graham, J. (1938). The Hellenic House, *Excavations at Olynthus,* cilt: *8*, Baltimore.

Saradi, H. (1998). Privatization and Subdivision of Urban Properties in the Early Byzantine Centuries, *Bulletin of the American Society of Papyrologists*, *35*, Michigan, 17-43.

Sav, M. (2010). Yavuz Sultan Selim Camii Çevresi veya İstanbul'un Beşinci Tepesinin Arkeolojik Topografyası, *Vakıf Restorasyon Yıllığı*, *1*, İstanbul, 4-12.

Sear, F. (2004). Cisterns, Drainage and Lavatories in Pompeian Houses, Casa del Granduca (VII, 4, 46), *Papers of the British School at Rome*, *72*, 125-166.

Socratis Scholastici (1864). *Hermiae Sozomeni Historia Ecclesiastica*. Paris.

Striker, C.L. (1982). *The Myrelaion (Bodrum Camii) in Istanbul*. Princeton.

Striker, C.L., Kuban, D. (1997). *Kalenderhane in Istanbul: The Buildings, Their History, Architecture and Decoration*. Mainz am Rhein.

Sullivan, D.F. (2000). Siegecraft: Two Tenth-century Instrutional Manuals by "Heron of Byzantium", *Dumbarton Oaks Studies*, *36*, Washington D.C.

Tezcan, H. (1989). *Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi*. İstanbul.

The Oxford Dictionary of Byzantium (1991). A.P. Kazdhan (Ed.), cilt: 1.

Thompson, D.B. (1962). Three Centuries of Hellenistic Terracottas: II. C The Satyr Cistern, *Hesperia*, *31*, Princeton, 244-262.

Tiğrel, G., Ergil, T. (1979). At Pazarı Sarnıcı, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, *6-7*, İstanbul, 28-32.

To Eparchicon Biblion (1970). *The Book of the Eparch : Le Livre Du Préfet, Ou L'édit de L'empereur Léon Le Sage Sur Les Corporations de Constantinople*. London.

Tourptsoğlou-Stephanidou V. (1998). The Roman-Byzantine Building Regulations, *Saopštenja*, *30-31*, Belgrade, 38-63.

Vitruvius (1994). *Mimarlık Üzerine On Kitap*, Çev. Suna Güven, İstanbul.

Ward-Perkins, J.B. (1958). Notes on the Structure and Building Methods of Early Byzantine Architecture, T. Rice (Ed.), *The Great Palace of the Byzantine Emperors: II. Report*, Edinburg, 52-104.

Westphalen, S. (1998). *Die Odalar Camii in Istanbul. Architektur und Malerei einer mittelbyzantinischen Kirche*. Tübingen.

Wulzinger, K. (1913). Byzantinische Substruktionsbauten Konstantinopels, *Jahrbuch des Kaiserlich Deutschen Archäologischen Instituts, 28*, 370 -395.

Wulzinger, K. (1925). Byzantinische Baudenkmäler zu Konstantinopel: Auf der Seraispitze, die Nea, das Tekfur-Serai und das Zisternenproblem, Mittelmeer-Lander und Orient, *Sammlung Kunstwissenschaftlicher Studien*, *1*, Hannover.

Yücel, E. (1967). İstanbul'da Bizans Sarnıçları, *Arkitekt*, *325*, İstanbul, 16-20.

Yücel, E. (1967). İstanbul'da Bizans Sarnıçları II, *Arkitekt*, *326*, İstanbul, 62-66,74.

EKLER

EK A: Tarihi Yarımadadaki Bizans Dönemi Sarnıçları Kataloğu

EK B: Bizans Dönemi Sarnıçlarının Tarihi Yarımada Üzerindeki Dağılımını Gösteren Harita

EK A

Çizelge A.1 : Gülhane Parkı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 1

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: CANKURTARAN

SOKAK VE KAPI NO:

ADI: GÜLHANE PARKI SARNICI

PAFTA: 3

ADA: 2

PARSEL:

YAPIM TARİHİ: V.-VII. YY

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 35-40 CM, KALINLIK 4 CM.

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU

A İYİ

B ORTA

C KÖTÜ

D YOK

	A	B	C	D
TAŞIYICI YAPI	☑	☐	☐	☐
DIŞ YAPI	☑	☐	☐	☐
ÜST YAPI	☑	☐	☐	☐
İÇ YAPI	☑	☐	☐	☐
MİMARİ PLASTİK	☐	☑	☐	☐

MİMARİ TANIM

WULZINGER TARAFINDAN YAYINLANAN YAPI, GÜLHANE PARKI İÇERİSİNDE, ARKEOLOJİ MÜZELERİNİN KUZEY KISMINDA YER ALMAKTADIR. 17.37-12.37 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN SARNICIN YÜKSEKLİĞİ, 7 M.'DİR (TEZCAN, 1989). 3 SÜTUN DİZİSİYLE 4 SAHINA AYRILAN YAPININ KUBBELERDEN MEYDANA GELEN ÜST ÖRTÜSÜNÜ 12 ADET SÜTUN TAŞIMAKTADIR. BAŞLIKLAR YARI İŞLENMİŞ KORINTH ÜSLUBUNDA OLUP, ÜZERLERİNDE SADE İMPOST BLOKLAR BULUNMAKTADIR. SÜTUNLAR, BAŞLIKLAR VE KAİDELER ÜZERİNDE TAŞÇI İŞARETLERİ MEVCUTTUR. TONOZ BAŞLANGIÇ SEVİYESİNE KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLAN DUVARLAR İÇTEN PAYANDALARLA DESTEKLENMİŞ, KÖŞELER İSE SU BASINCINA KARŞI PAHLI OLARAK DÜZENLENMİŞTİR. KUZEYBATI TARAFINDA, YERDEN 1.03 M. YÜKSEKLİKTE VE 1.87 M. GENİŞLİKTE TAHLİYE KANALI MEVCUTTUR. TONOZLARDAN BİRİNİN ÜZERİNDE VAKTİYLE SARNICI BESLEYEN, PİŞMİŞ TOPRAK KÜNKE AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN BİR DELİK BULUNMAKTADIR. ÜZERİNDE TAŞIMAKTA OLDUĞU YAPIYA TERAS TEŞKİL EDEN SARNICIN, BİR MANASTIR YA DA HAMAMA AİT ALTYAPI OLABİLECEĞİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR. SARNICIN VII. YÜZYILDA İNŞA EDİLDİĞİ KABUL EDİLMEKTEDİR (WULZINGER, 1913).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN AKVARYUM OLARAK HİZMET VERDİĞİ DÖNEMDE TONOZUN HEMEN ALTLARI KIRILARAK İÇLERİNE CAMEKAN YERLEŞTİRİLMİŞ 5 ADET KEMER AÇIKLIĞI ŞEKLİNDE DÜZENLENMİŞ, SARNICIN İÇİNE İNİŞİ SAĞLAMAK AMACIYLA METAL MERDİVEN, SÜTUNLARA IŞIKLANDIRMA İÇİN DEMİR KELEPÇELER TAKILMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

YAKIN ZAMANDA ONARIM GEÇİRMİŞ OLAN SARNIÇ OLDUKÇA İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞTİR. YAPI ÜZERİNDE VAKTİYLE TAŞIDIĞI ÜST YAPIYA AİT DUVAR KALINTILARI GÖRÜLEBİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 226-228. Wulzinger, K., 1913: Byzantinische Substruktionsbauten Konstantinopels, JDAI XXVIII, 390-395.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 07.10.2002 NO: 14320

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 1

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.11.2011	SARNIÇ DIŞ, İÇ VE ÜST GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	

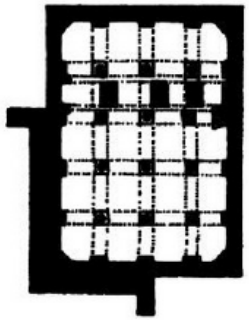
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

YAKIN ZAMANDA ONARIM GEÇİRMİŞ OLAN SARNIÇ OLDUKÇA İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞTİR. YAPI ÜZERİNDE VAKTİYLE TAŞIDIĞI ÜST YAPIYA AİT DUVAR KALINTILARI GÖRÜLEBİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.2 : Topkapı Sarayı Bodrum I Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	2	İLİ: İSTANBUL	İLÇESİ: FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE: CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO:	
ADI:	TOPKAPI SARAYI BODRUM I SARNICI		PAFTA: 3	ADA: 2	PARSEL: 37
YAPIM TARİHİ	IX.-XI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ	
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 33-35 CM, KALINLIK 3-4 CM.	

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☑ A	☐ A
B ORTA	☑ B	☑ B	☑ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☑ C
D YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

BAB-I HÜMAYUN YAKININDA BULUNAN VE FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN 1890 YILINDA İNCELENEREK YAYINLANMIŞ OLAN I NO.LU SARNIÇTIR. ARAŞTIRMACILAR YAPI HAKKINDA ŞU BİLGİLERİ VERMEKTEDİRLER: "BUGÜN BİR TEPE MEYDANA GETİRMEKTE OLAN SARNICIN ÇEVRE DUVARLARI KISMEN GÖRÜLEBİLMEKTEDİR. ÖNÜNDE BİR TAKIM BİZANS DÖNEMİ YAPI KALINTILARI BULUNAN SARNICIN GİRİŞİ BİR TONOZDAN OLUP, SONRAKİ BİR DÖNEMDE YAPIYA TAŞ BİR MERDİVEN EKLENMİŞTİR. BU MERDİVEN VASITASIYLA 10.50X7.30 M. ÖLÇÜLERİNDE 2 SIRA SÜTUN DİZİSİ İLE 3 SAHINA AYRILMIŞ ANA MEKANA ULAŞILMAKTADIR. ANA MEKANDA KARE MEKANLARIN ÜZERİ ÇAPRAZ TONOZLA ÖRTÜLÜDÜR. HER BİRİNİN ORTASINDA SU KÜNKLERİ BULUNMAKTADIR. DEVŞİRME MALZEME OLAN FARKLI TİP VE ÖLÇÜLERDEKİ OLAN SÜTUNLARA SAHİP OLAN YAPIDA SÜTUN BAŞLIKLARI DA DEVŞİRME OLUP, İONİK İMPOST TİPTE BAŞLIKLAR İLE BAŞLIK OLARAK KULLANILMIŞ SÜTUN KAİDELERİ GÖZE ÇARPMAKTADIR. YAN SAHINLARDAN BİRİSİ BİRAZ UZATILMIŞ, BÖYLECE 9.30X3.20 M. ÖLÇÜSÜNDE İLAVE BİR MEKAN MEYDANA GELMİŞTİR. KUZEYDOĞU YÖNDE ORTA BÖLÜMÜN GENİŞLİĞİNİ KAPLAYACAK BÜYÜKLÜKTE BİR PAYE BULUNMAKTADIR. İLAVE MEKAN BU PAYEDEN SONRA MEYDANA GETİRİLMİŞTİR. BU MEKANIN TAM KARŞISINDA İSE, 7.30X.4.20 M. ÖLÇÜLERİNDE BEŞİK TONOZLU BİR MEKAN DAHA MEVCUTTUR. DUVARINDA 0.40X0.80M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN ŞEKLİNDE BİR AÇIKLIK GÖRÜLMEKTEDİR." (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). WULZİNGER, BODRUM II SARNICI İLE BU YAPIYI BİRLEŞTİREREK ÜZERİNE NEA KİLİSESİ'Nİ YERLEŞTİRMİŞTİR. BU PLANA GÖRE BODRUM II SARNICI KİLİSE ATRİUMUNUN 1/3'ÜNÜ TAŞIMAKTADIR. BODRUM I SARNICININ 7.30X4.20 M. ÖLÇÜSÜNDEKİ KISMI İSE DIŞ NARTEKSİN 1/3'ÜNÜ TEŞKİL ETMEKTEDİR. SARNICIN 3 SAHINLI ANA MEKANI DA KİLİSENİN İÇ NATHEKSİNİN 1/3'Ü İLE KAPALI YUNAN HAÇININ GÜNEY YÖNÜNDEKİ 1/4'LÜK PARÇASINI TAŞIMAKTADIR (TEZCAN, 1989). FRANSIZ KAZILARINDA BU KISIM İNCELENMEMİŞ, ANCAK DIŞARIDAN BİR FOTOGRAFI VERİLMİŞTİR. SONRAKİ YILLARDA GERÇEKLEŞTİRİLEN KAZILARDA SARNICIN GÜNEYBATI YÖNÜNDEKİ MEKANLA İRTİBATLI BİR BÖLÜMÜ DAHA ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR. SARNICIN YENİ BULUNAN MEKANI PLANA DAHİL EDİLMEMİŞTİR. DAHA SONRA 1979 YILINDA YAPILAN TESPİTLERDE 1965 KAZILARINDA BULUNAN YENİ MEKAN PLANA İŞLENMİŞTİR. BUNA GÖRE SARNICIN TOPLAM UZUNLUĞU 27.85M. GENİŞLİĞİ İSE 7.30 M.'DİR. YENİ BULUNAN MEKAN KÜÇÜK BİR KORİDORLA MEVCUT YAPIYA BAĞLIDIR. GİRİŞTE KÜÇÜK BİR ANTREDEN SONRA ÜZERİ ÇAPRAZ TONOZLA ÖRTÜLÜ KARE BÖLÜME GEÇİLMEKTEDİR. BU MEKANIN İÇİ TONOZ SEVİYESİNE KADAR TOPRAKLA DOLUDUR. BURADAN BİR GEÇİT GÜLHANE HASTANESİNE İNEN YOLUN ALTINA DİK OLARAK UZANMAKTADIR. SARNICIN, YOLUN KARŞI TARAFINDA BULUNAN EUBOLOUS SARNICIYLA BAĞLANTILI OLDUĞU TAHMİN EDİLMEKTEDİR (DEMANGEL-MAMBOURY, 1939).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

PEK ÇOK DEFA TAMİR EDİLDİĞİ ANLAŞILAN VE BİTKİLERLE KAPLI OLAN SARNICIN ÇEVRE DUVARLARI KISMEN GÖRÜLEBİLMEKTEDİR. DIŞ DUVARLARI, İÇİNDEKİ İRİ PAYE VE BİRBİRLERİYLE BAĞLANTILI MEKANLAR SARNICİN BİR ALT YAPI OLDUĞUNA İŞARET ETMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien,95. Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 222. Demangel, R., Mamboury, E., 1939: Quartier des Manganes, Paris,79

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 2

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.11.2011	SARNICIN DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	37

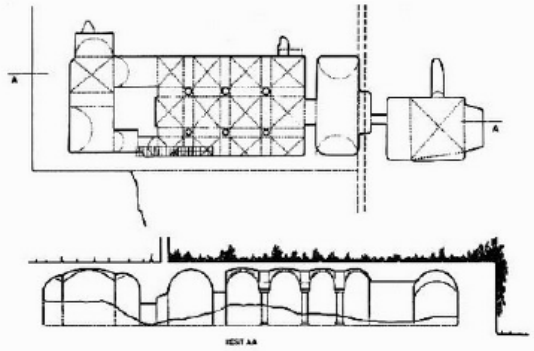
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

PEK ÇOK DEFA TAMİR EDİLDİĞİ ANLAŞILAN VE BİTKİLERLE KAPLI OLAN SARNICIN ÇEVRE DUVARLARI KISMEN GÖRÜLEBİLMEKTEDİR. DIŞ DUVARLARI, İÇİNDEKİ İRİ PAYE VE BİRBİRLERİYLE BAĞLANTILI MEKANLAR SARNIÇIN BİR ALT YAPI OLDUĞUNA İŞARET ETMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.3 : Topkapı Sarayı Bodrum II Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	3	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	TOPKAPI SARAYI, BODRUM II SARNICI		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	37
YAPIM TARİHİ	XI-XII. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN, ESKİ ASKERİ BÖLGEDE BULUNAN VE GİRİŞİ KAPATILMIŞ OLAN SARNIÇ KALINTISIDIR. BİR TERAS MEYDANA GETİRMEKTE OLAN YAPI TAM DİKDÖRTGEN BİR PLANA SAHİPTİR. ORTADA 4 ADET SÜTUN BULUNMAKTADIR. MERDİVENİ BULUNMAYAN, DOĞU TARAFINDA TONOZ ÜZERİNE AÇILMIŞ BİR MENFEZDEN GİRİLEBİLEN SARNIÇ, 19.20X7.40 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. SÜTUN BAŞLIKLARI KABA İMPOSTTUR. SÜTUNLARDAN BİRİNİN YERİNE PAYANDA YAPILMIŞTIR. YERDEN YÜKSEKLİĞİ 1 M.'DİR. EKSİK SÜTUNUN YERİNDE TONOZUN BİR PARÇASI ÇÖKMÜŞ DURUMDADIR. TONOZLAR DA DAHİL OLMAK ÜZERE DUVARLAR SARNIÇ SIVASI İLE SIVALIDIR. TEK SIRA SÜTUN DİZİSİ İLE 2 SAHINA AYRILMIŞ OLAN SARNICIN ÜZERİ ÇAPRAZ TONOZ İLE ÖRTÜLÜDÜR. WULZİNGER BU SARNIÇLARI I. BASİLEOS'UN YAPTIRDIĞI NEA KİLİSESİ'NİN ALT YAPISI OLARAK KABUL ETTİĞİNE GÖRE SARNICI IX. YÜZYILA TARİHLEMİŞ OLMAKTADIR (TEZCAN, 1989). FORCHHEIMER VE STRZYGOWSKI, BODRUM I VE II SARNIÇLARINI KOMNENOSLAR DEVRİNE (1057-1187) TARİHLENDİRMEKTEDİRLER (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÜZERİNDE TOPRAK VE MOLOZ YIĞINLARI BULUNAN SARNICA AİT HERHANGİ BİR İZE RASTLANILAMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 212-213. Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 29.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 3

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1976-18.11.2011	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	37

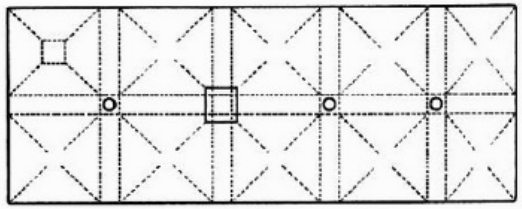
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

ÜZERİNDE TOPRAK VE MOLOZ YIĞINLARI BULUNAN SARNICA AİT HERHANGİ BİR İZE RASTLANILAMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.4 : Hagios Georgios Manastırı Alt Yapısı:(a) Bilgi fişi.(b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	4	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	HAGIOS GEORGIOS MANASTIRI ALT YAPISI		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	37
YAPIM TARİHİ	XI. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 34X38 CM., KALINLIK 4-5 CM.		

TİPİ

İLK KISIM TEK SIRA DESTEKLİ, İKİNCİ KISIM ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☑ C	☑ C	☑ C	☑ C	☑ C
D YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

MANASTIR, KİLİSE VE İKİSİNİ BAĞLAYAN UZUN BİR BEŞİK TONOZLU MEKANLA, SONRADAN SARNIÇ HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLDÜĞÜ DÜŞÜNÜLEN ALT YAPIDIR. SARNIÇ, ORTADAN UZUNLAMASINA BİR DUVARLA İKİYE BÖLÜNMÜŞTÜR. BU DUVAR EŞİT OLMAYAN 8 GEÇİT İLE DELİNMİŞTİR. BU BOŞLUKLAR BÜTÜNÜYLE VEYA KISMEN DUVARLAR YA DA DAHA ALÇAK KEMERLER İLE KAPATILMIŞTIR. BU ÇİFT NEFİN GÜNEY YARISI ÜÇER KUBBELİK İKİ SIRA HALİNDE TOPLAM 6 ADET KUBBE İLE ÖRTÜLÜDÜR. SARNICIN TOPLAM YÜKSEKLİĞİ BEŞİK TONOZLARIN ALTINDA 10.35 M.'DİR. MANASTIRIN TEMELİ KİLİSE TEMELİNDEN 1.50 M. KADAR DAHA AŞAĞIDADIR. GİZLİ TUĞLA İŞÇİLİĞİ SERGİLEYEN YAPIDA DUVAR ÖRGÜSÜ 5 İLE 7 SIRA KAREYE YAKIN FORMLU TUĞLA İLE KESME TAŞTIR. BU İŞÇİLİK GENELLİKLE KOMNENOSLAR DÖNEMİ ÖNCESİNİN BİR KARAKTERİSTİĞİ OLARAK KABUL EDİLMEKTEDİR. BEDEN DUVARLARINDA SARNIÇ OLARAK KULLANILDIĞINI İSPAT EDECEK SU GEÇİRMEZ SIVA KALINTISINA BÜYÜK ÖLÇÜDE RASTLANILMAMAKTADIR. ÜZERİNDE TAŞIDIĞI YAPININ PLANINI AKSETTİRDİĞİNDEN ÖTÜRÜ BU YAPI, SARNIÇ PLANI DEĞİL, DÖNEMİNİN KARAKTERİSTİĞİ OLAN YUNAN HAÇI PLANINI AKSETTİRMEKTEDİR (TEZCAN, 1989). 1921 YILINDA FRANSIZLAR TARAFINDAN İLK KEZ TANITILMIŞ OLAN YAPININ ÇOK SIRA DESTEKLİ İKİNCİ KISMI HAKKINDA İSE ŞU BİLGİLER VERİLMEKTEDİR. "ESAS YAPININ BOYUTLARI, ALTTA BİRBİRİYLE İRTİBATLI SARNIÇLARIN GENEL BOYUTLARI İLE SINIRLNDIRILMIŞ İZLENİMİ UYANDIRMAKTADIR. SARNIÇLARDAN BÜYÜK OLANI KARE BİR FORM SERGİLEMEKTEDİR. İÇ KISMI EŞİT KOLLU YUNAN HAÇI PLANINDA, ÇOK BÖLÜMLÜ VE KUBBELİ OLARAK DÜZENLENMİŞTİR. BÖYLECE ÜZERİNDEKİ YUNAN HAÇI PLANLI KİLİSEYİ TAŞIMASI KOLAYLAŞMIŞTIR. HAÇIN KOLLARININ KESİŞTİĞİ YERDE MEYDANA GELEN KARE MEKANIN KÖŞELERİNE BİRER KUBBE YERLEŞTİRİLMİŞTİR. HAÇIN UZUN KOLLARI ÜZERİNDE DE DAHA KÜÇÜK BOYUTLARDA İKİŞERDEN 8 ELİPTİK KUBBE YER ALMAKTADIR. AYRICA KAPALI YUNAN HAÇI PLANI DÜŞÜNÜLDÜĞÜNDE, KOLLARIN ARASINDA KALAN BOŞLUKLARIN KÖŞELERİNE DE DÜZENSİZ SEKİZGEN MEKANLAR KONULARAK ÜZERLERİ, ÇAPLARI YAKLAŞIK OLARAK 4 M.'Yİ BULAN KUBBELERLE ÖRTÜLMEKTEDİR. TOPLAM OLARAK 16 KUBBEYE SAHİP OLAN YAPININ DUVAR KALINLIĞI YER YER 3-4 M.'Yİ BULMAKTA VE BUNLAR AYRICA İÇTEN BASIK KEMERLERLE TAKVİYE EDİLMEKTEDİRLER. SARNICIN DERİNLİĞİ KUBBELERİN SEVİYESİNDE 9.75 M.'DİR. SARNICA DOĞU-BATI UZANTILI BİR GEÇİTTEN GİRİLMEKTEDİR. DENİZE UZANAN BİR GEÇİDE DAHA SAHİPTİR. ÖLÇÜLERİ İÇTEN 28.73X19.68 M.'DİR." (DEMANGEL-MAMBOURY, 1939). İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞ YAPI HEMEN HEMEN BÜTÜNÜYLE AYAKTADIR. MANASTIRIN KONSTANTINOS MONAMAKHOS TARAFINDAN (1042-1054) KURULDUĞU GÖZ ÖNÜNE ALINDIĞINDA SÖZ KONUSU YAPININ DA XI. YY.'A AİT OLMASI GEREKMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

ORİJİNALLİĞİNİ MUHAFAZA ETMİŞ ALT YAPI İÇERİSİNE ELKTRİK TESİSATI DÖŞENEREK IŞIKLANDIRILMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

DEMANGEL-MAMBOURY TARAFINDAN DETAYLI OLARAK YAYINLANMIŞ OLAN ALT YAPI, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLUP, ÖZEL İZİNLE GİRİLEBİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 213-214. Demangel, R.- Mamboury, E., 1939: Quartier des Manganes, Paris, 25-26.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMUSAL ALAN
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-MAHZEN
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 13.03.2013 NO: 1301
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 4

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
13.07.2012	ALT YAPININ BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	37

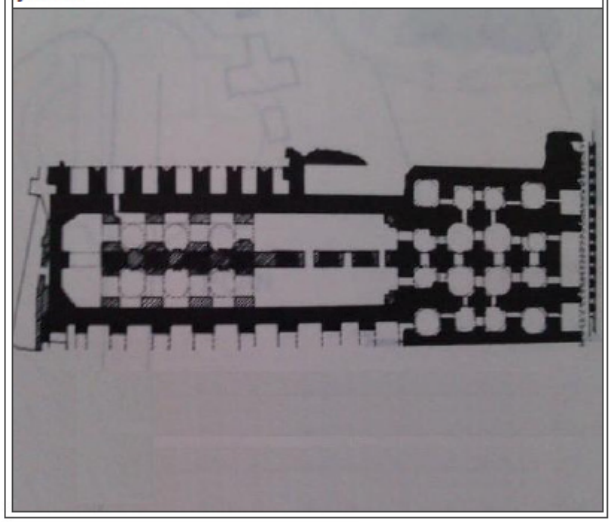
TİPİ

İLK KISIM TEK SIRA DESTEKLİ, İKİNCİ KISIM ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

DEMANGEL-MAMBOURY TARAFINDAN DETAYLI OLARAK YAYINLANMIŞ OLAN ALT YAPI, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLUP, ÖZEL İZİNLE GİRİLEBİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.5 : Manganlar Sarayı Alt Yapısı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 5

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: CANKURTARAN

SOKAK VE KAPI NO:

ADI: MANGANLAR SARAYI ALT YAPISI

PAFTA: 3

ADA: 2

PARSEL: 37

YAPIM TARİHİ: IX. YY

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK?

MİMARİ ÇAĞI: ORTA BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU

A İYİ
B ORTA
C KÖTÜ
D YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☑	☑	☑	☑	☑
D	☐	☐	☐	☐	☐

MİMARİ TANIM

MANGANLAR BÖLGESİ HAKKINDAKİ İLK YAYIN OLAN, DEMANGEL-MAMBOURY'NİN BİRLİKTE HAZIRLADIKLARI KİTAPTA PLAN VE KESİTİ YAYINLANMIŞ OLAN SARNIÇTIR. YAPI HAKKINDA ŞU BİLGİLER VERİLMEKTEDİR: "ÜZERİNDE 5 KATLI BİR SARAY YAPISI TAŞIDIĞI İÇİN OLDUKÇA KUVVETLİ VE İTİNALI OLARAK İNŞA EDİLMİŞTİR. BU ALT YAPILARA BUGÜN KIYIYA PARALEL OLARAK UZANAN VE KUBBE BAŞLANGICINA KADAR TOPRAKLA DOLU İKİ YAN DEHLİZDEN GİRİLMEKTEDİR. BURADAN BİR PENCERE İLE BÜYÜK, MERKEZİ BİR SARNICA GEÇİLMEKTEDİR. ALT YAPI BÜTÜNÜYLE BİR DİKDÖRTGEN MEYDANA GETİRİR. 4 NEFLİ BİR BAZİLİKA PLANI SERGİLEMEKTE OLAN YAPININ 3 NEFLİ ORTA BÖLÜMÜ (MERKEZDEKİ SARNIÇ) 33 KUBBELİDİR. KUBBELER UZUNLAMASINA 3 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞLERDİR. DESTEK DİZİLERİ İSE ALTERNATİF OLARAK SIRALANMIŞ 10 ADET GRANİT SÜTUNLA, 10 ADET KALIN DESTEK PAYELERİNDEN MEYDANA GELMİŞTİR. SÜTUN BAŞLIKLARI BEYAZ MERMERDEN OLUP ÜZERLERİNDE IMPOSTLAR BULUNMAKTADIR. GÖRÜLEBİLDİĞİ KADARIYLA IMPOSTLARIN ÜZERİNDE HAÇ MOTİFİ BULUNMAKTADIR. SÜTUNLARIN YÜKSEKLİĞİ, BAŞLIKLARI DAHİL 4 M.'DİR. MERKEZİ SARNICIN ORTASINDA ENİNE BİR AKS ÜZERİNDE 3 ELİPTİK KUBBE YERLEŞTİRİLMİŞTİR. BU 3 KUBBE DİĞERLERİNE NAZARAN DAHA BÜYÜK OLUP 4.70 M. ÇAPINDADIR. DİĞERLERİ 3.10-3.45 M. ARASINDA DEĞİŞMEKTEDİR. BİRÇOK KUBBE ÇÖKMÜŞ VEYA DELİNMİŞ DURUMDADIR. İÇLERİNDE BAZILARINI TAMAMEN TIKAYAN YIKINTI MOLOZU HEM GEÇİŞİ, HEM DE AYRINTILI BİR İNCELEMEYİ İMKÂNSIZLAŞTIRMAKTADIR. 60.37X39.45 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. SARNICIN KUBBELERİ BİRKAÇ YÖNDEN İLGİ ÇEKİCİDİR:BİRİNCİSİ; KUBBELER İKİ EVREDE YAPILMIŞLARDIR. KEMERDEN İTİBAREN 1. KUBBE VE BUNLAR PANDANTİFLERİN ÜZERİNDE KESİLİR. BUNLARIN ÜZERİNE DAHA KÜÇÜK YARIÇAPLI YÜKSEK BİR KUBBE OTURTULUR, BÖYLECE KEMER KALIPLARINDN TASARRUF EDİLLİR VE KUBBE YAPIMI BASİTLEŞTİRİLİR. UYGULAMANIN SAĞLADIĞI DİĞER BİR AVANTAJ DA MİMARA ALTYAPI PLANLARINA BAĞLI KALMADAN ÜST YAPI DAĞITIMINDA SERBEST BİR ÇALIŞMA İMKANI SUNMASIDIR. İKİNCİSİ İSE KUBBELERİN YAPIMINDA BAŞAŞAĞI OLARAK YERLEŞTİRİLMİŞ AMPHORALAR KULLANILMIŞ OLMASIDIR. ÜZERLERİ İNCE BİR SIVA BİLEŞİMİYLE SIVANMIŞ OLAN AMPHORALARIN AĞIRLIK YAPMADAN HACİM TUTMALARININ YANI SIRA AKUSTİK DE SAĞLADIKLARI BİLİNMEKTEDİR. SARNICIN İÇİNDEKİ BÜTÜN ODALAR TOPRAKLA DOLUDUR. TEK İSTİSNA KUZEY-BATI YÖNÜNDE DUVARLARI BÜYÜK BİR ÖZENLE SIVANMIŞ, İÇİ SU DOLU 2 ADET KARE ODADIR. BURADA DOĞU KÖŞESİNİN TONOZLARINI TAŞIYAN GÜZEL GRANİT SÜTUNLAR VARDIR. ANA MEKANIN İKİ YANINDAKİ EKLENTİ BÖLÜMLERİ KUBBELERLE DEĞİL, BEŞİK TONOZLARLA ÖRTÜLÜDÜR." (DEMANGEL-MAMBOURY, 1939). SARNICIN ÜZERİNDE TAŞIDIĞI SARAYIN İMPARATOR I. BASİLEOS TARAFINDAN (867-886) YAPTIRILDIĞI GÖZ ÖNÜNE ALINIRSA ALT YAPININ DA BU DEVRE AİT OLMASI GEREKMEKTEDİR (TEZCAN, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICIN BÜTÜN GİRİŞLERİ KAPATILDIĞI İÇİN GİRİLMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR.

KAYNAKÇA

Demangel, R.- Mamboury, E., 1939: Quartier des Manganes, Paris, 39-47. Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 213-214.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ ☐
HARİTA ☐
KROKİ ☐
VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ: KAMUSAL ALAN

ORİJİNAL KULLANIM: ALTYAPI-MAHZEN

BUGÜNKÜ KULLANIM: KULLANILMAMAKTADIR

TESCİL KARARI: TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 5

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.11.2011	YAPININ BULUNDUĞU BÖLGENİN GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	37

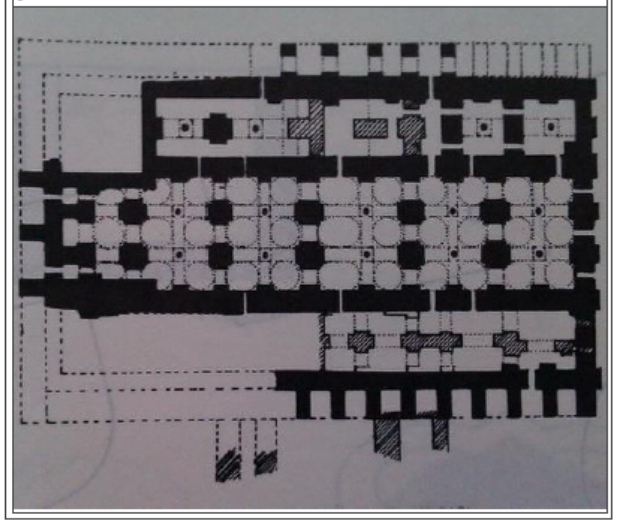
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNICIN BÜTÜN GİRİŞLERİ KAPATILDIĞI İÇİN GİRİLMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.6 : Hagios Georgios Manastırı Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	6	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	HAGİOS GEORGİOS MANASTIRI AVLUSUNDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	37
YAPIM TARİHİ	XI. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

MANGANLAR MANASTIRININ BATISINDA YER ALAN, DEMANGEL-MAMBOURY'NİN YAPTIĞI ARAŞTIRMALARLA ORTAYA ÇIKARILMIŞ VE YAYINLANMIŞ OLAN SARNIÇTIR. YAPI, 11.50X22 M. ÖLÇÜLERİNDE, 6 M. DERİNLİKTEDİR. 2 SIRA SÜTUN DİZİSİYLE 3 SAHINA AYRILMIŞTIR. 2 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ TOPLAM 12 SÜTUNA SAHİPTİR. YAPI, ENİNE OLARAK 7 BÖLÜMLÜ VE 21 KUBBELİDİR. KUBBELER BASIK OLUP, BAZILARI YUVARLAK, BAZILARI DA ELİPS ŞEKLİNDEDİR. SÜTUN BAŞLIKLARI SADE, İMPOSTLU İON TİPİNDEDİR. MERDİVENİ YOKTUR. DUVARLARDA KEMER BAŞLANGICI SEVİYESİNE SU GETİREN KÜNKLER İÇİN HAZIRLANMIŞ KÜÇÜK KEMERLİ HÜCRELER BULUNMAKTADIR. DUVARLAR TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVAYLA SIVALIDIR (TEZCAN, 1989). DEMANGEL-MAMBOURY YAPI HAKKINDA; " KUZEY DUVARINA İKİ PENCERE AÇILMIŞTIR. SARNIÇ UZUN SÜRE KULLANILMAMIŞ, TÜRKLER ZAMANINDA GÜNEYE DOĞRU BİR İNİŞ YAPILMIŞ VE 7-8 M. DERİNLİKTE DİBE BİR KUYU AÇILMIŞTIR" DEMEKTEDİRLER (DEMANGEL-MAMBOURY, 1939). 20.07.1972 TARİHİNDE SARAYBURNU'NA DOĞRU 3. ANTREPO ÖNÜNDE GÜMRÜK AMBARLARI SERVİSİ MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN BİR HAVUZ YAPILMAYA BAŞLANMIŞ, BAZI DUVAR KALINTILARI ORTAYA ÇIKINCA ARKEOLOJİ MÜZELERİ DURUMA EL KOYMUŞTUR. BULUNAN KALINTILARIN BU SANICIN DUVARI, TONOZU OLDUĞU VE TAHRİP EDİLDİĞİ DÜŞÜNÜLMÜŞTÜR, ANCAK 1980 YILINDA İÇİNE GİRİLDİĞİNDE HİÇ BİR TAHRİBAT OLMADIĞI TEPSİT EDİLMİŞ, BULUNAN KALINTILARIN İSE HAGİOS GEORGİOS MANASTIRININ EK YAPILARINA AİT OLDUĞU ANLAŞILMIŞTIR. SÖZ KONUSU MANASTIRIN KURUCUSU İMPARATOR KONSTANTİNOS MONAMAKHOS (1042-1055) OLDUĞU GÖZ ÖNÜNDE TUTULDUĞUNDA SARNICIN BU DÖNEME AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEBİLMEKTEDİR (TEZCAN, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU TESPİT EDİLEMEYEN SARNICA, 1980 YILINDA HÜLYA TEZCAN TARAFINDAN, YARISI DEMİRYOLU RAYI TARAFINDAN KAPATILMIŞ YUVARLAK BİR KUYU AĞZINDAN İNİLEBİLMİŞTİR. GİRİŞİ TOPRAK DOLU OLAN SARNICIN ATIK DEPOSU HALİNE GETİRİLDİĞİ BELİRTİLMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Demangel, R.- Mamboury, E., 1939: Quartier des Manganes, Paris, 30. Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 216-218.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMIYOR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 6

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.1980-18.11.2011	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	37

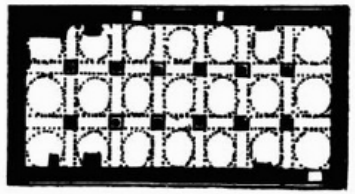
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

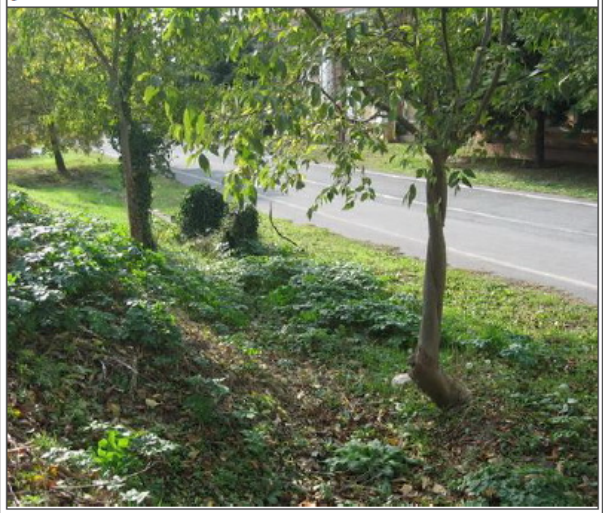
MEVCUT DURUM

GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU TESPİT EDİLEMEYEN SARNICA, 1980 YILINDA HÜLYA TEZCAN TARAFINDAN, YARISI DEMİRYOLU RAYI TARAFINDAN KAPATILMIŞ YUVARLAK BİR KUYU AĞZINDAN İNİLEBİLMİŞTİR. GİRİŞİ TOPRAK DOLU OLAN SARNICIN ATIK DEPOSU HALİNE GETİRİLDİĞİ BELİRTİLMİŞTİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.7 : Eski Depolar Komutanlığı Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	7	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	ESKİ DEPOLAR KOMUTANLIĞI ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	37
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☐ B	☐ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☑ C	☐ C	☑ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

DEMANGEL-MAMBOURY'NİN MANGANA BÖLGESİNİ ANLATAN KİTABINDAKİ TOPOGRAFİK HARİTADA YALNIZCA ŞEMATİK PLANI VERİLMİŞ OLAN SARNIÇTIR. YAPI HAKKINDA DETAYLI BİR YAYIN BULUNMAMAKTA, GENEL PLANDA 8 SÜTUNLU, BU SÜTUNLARIN GERİSİNDE 2 ADET PAYEYE SAHİP OLDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR. DİKDÖRTGEN ŞEKLİNDEKİ ZEMİN PLANININ KÖŞELERİ İÇTEN MUNTAZAM OLMAYAN BİR BİÇİMDE YUVARLATILMIŞTIR (DEMANGEL-MAMBOURY, 1939). SARNICIN ÜZERİNDE ASKERİYEYE AİT DEPOLAR KOMUTANLIĞI BİNASI BULUNMAKTADIR. SARNICIN YÜKSEKLİĞİ 5.08 M.'DİR. SARNIÇ 3 SAHINLIDIR. 19.30X8.10-8.30 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. SAHINLAR 2 SÜTUN DİZİSİYLE AYRILMIŞ OLUP, HER SIRADA 4'ER SÜTUN VE BİRER PAYE İLE SON BULMAKTADIR. PAYELER TUĞLADAN İNŞA EDİLMİŞ VE ÜZERLERİ PEMBE SARNIÇ SIVASIYLA SIVANMIŞTIR. SÜTUNLAR BAŞLIKLARI VE KAİDELERİ DEVŞİRME MALZEMEDİR. GÜNEY TARAFTA, SONDAN BİR ÖNCEKİ KARŞILIKLI SÜTUNLAR DİĞERLERİNE NAZARAN DAHA BÜYÜK OLUP GRANİTTENDİR. SÜTUN KAİDELERİ DE FARKLI ÖLÇÜLERDEDİR. GİRİŞTEN İTİBAREN UZUNLAMASINA İKİ SAHIN ÇAPRAZ TONOZLA, SON SAHIN, DAR BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜDÜR. DUVARLARIN KÖŞELERİ YUVARLATILMIŞ OLDUĞUNDAN ÜST ÖRTÜSÜ DE BUNA UYMAK ÜZERE KÖŞELERDE YARIM ÇAPRAZ TONOZ HALİNE GETİRİLMİŞTİR. PAYELERDEN SONRAKİ KISA KENARIN ORTA BÖLÜMÜNÜN ÜZERİ KUBBEYLE ÖRTÜLÜDÜR. SARNICIN İÇİ TONOZ BAŞLANGICINA KADAR SARNIÇ SIVASIYLA SIVALIDIR. SON SAHIN SÜTUNLARININ ARASI BİR SIRA BASIK KEMERLE TAKVİYE EDİLMİŞTİR. TONOZLARIN ÇOĞU ÜSTTEN DELİNEREK SU ALMAK İÇİN KULLANILMIŞTIR. BUNLARDAN İKİSİ ÇOK MUNTAZAM YUVARLATILMIŞ, DİĞERLERİ GELİŞİGÜZEL YERLERDEN AÇILMIŞTIR. ÇAPRAZ TONOZUN KÖŞELERİNDE, KARŞILIKLI İKİ KAVİSLİ TUĞLANIN MEYDANA GETİRDİĞİ SU OLUKLARI VARDIR, SARNICIN GİRİLEN TARAFININ İÇ CEPHESİNDE TONOZLARI TAŞIYAN KEMERLERİN İÇİ, İNCE UZUN, KEMERLİ PENCERELERLE DIŞARIYA AÇIKKEN SONRADAN ÖRÜLMÜŞTÜR. KEMER BAŞLANGIÇLARINDA GERGİ OYUKLARI MEVCUTTUR. GİRİŞ DUVARININ ZEMİNİNDE DİKDÖRTGEN ŞEKLİNDE 0.50 M. YÜKSEKLİĞİNDE BİR TAHLİYE KANALI AĞZI GÖRÜLMEKTEDİR. SARNICIN SUYUNU BOŞALTMAYA YARAYAN BU KANAL İÇİNDE BİRİ SAĞA, DİĞERİ SOLA GİDEN İKİ KÜNK TESPİT EDİLMİŞTİR (TEZCAN, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞ OLAN SARNICA ÖZEL İZİNLE GİRİLEBİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Demangel, R.- Mamboury, E., 1939: Quartier des Manganes, Paris, Pl. I. Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 218-219.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	SARNIÇ
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 7

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
13.07.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	37

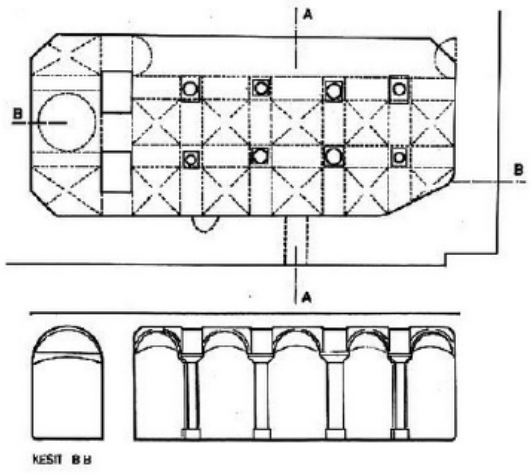
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞ OLAN SARNICA ÖZEL İZİNLE GİRİLEBİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.8 : Eski Gülhane Askeri Hastanesi Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	8	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	ESKİ GÜLHANE ASKERİ HASTANESİ ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA: 2	PARSEL: 37
YAPIM TARİHİ	V. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ?		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☑ B	☐ B	☑ B	☑ B	☑ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

ESKİ GÜLHANE HASTANESİNİN ÜZERİNE İNŞA EDİLDİĞİ BİZANS DÖNEMİNE AİT TERASTA BULUNAN SARNIÇ KALINTISIDIR. BU ALANIN BİRDEN FAZLA ALT YAPIYI BARINDIRDIĞI TAHMİN EDİLMEKTEDİR, ANCAK LİTERARÜRE GEÇEN BİR ADET SARNIÇ MEVCUTTUR (TEZCAN, 1989). BU SARNICIN MEVCUDİYETİNDEN BAHSEDEN FORCHHEIMER – STRZYGOWSKI, YAPININ İÇİNE GİREMEDİKLERİNİ, FAKAT 2 SIRA HALİNDE 8 SÜTUNLU OLMASI GEREKTİĞİNİ BELİRTMİŞLERDİR. SARNICA İLK İNEN VE PLANINI YAYINLAYAN WULZİNGER, SARNICI 13.19X18 M. ÖLÇÜLERİNDE, İKİ SIRA HALİNDE 6 SÜTUNLU VE MERDİVENLİ OLARAK GÖSTERMİŞTİR. SÜTUN BAŞLIKLARI IONİK İMPOST TİPTEDİR. DERİNLİĞİ 10.30 M. OLAN SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜNÜ YELKEN TONOZLAR OLUŞTURMAKTADIR. WULZINGER BU SARNIÇ ÜZERİNE ARCADIUS'UN KIZI MARINA'NIN ÖZEL EVİNİ YERLEŞTİRMEKTE, ANCAK BUNU İSPATLAMANIN GÜÇ OLDUĞUNU KENDİSİ DE KABUL ETMEKTEDİR (WULZINGER, 1913). DAHA SONRA SARNICIN WULZINGER'DEN ALINMIŞ PLANINI A.M. SCHNEIDER YAYINLAMIŞTIR. 1980 YILINDA YAPILAN BİR ARAŞTIRMADA ANCAK TONOZ SEVİYESİNE KADAR İNİLEBİLMİŞ VE İÇİNDE 1 M.'Yİ AŞAN SU TESPİT EDİLMİŞTİR. ÇOK KUVVETLİ BİR YAPI OLDUĞU İÇİN ÜZERİNDE MUTLAKA BİR YAPI TAŞIYOR OLMALIDIR. WULZİNGER'İN TEZİNE GÖRE SARNIÇ V. YY.'A TARİHLENDİRİLMEKTEDİR (TEZCAN, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

FOTOĞRAFI YAYINLANMAMIŞ OLAN SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN ESKİ GÜLHANE ASKERİ HASTANESİ BİNALARINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN RESTORASYON ÇALIŞMASI NEDENİYLE YAYINLARDA BAHSİ GEÇEN, SARNICA AİT KUYU AĞZI TESPİT EDİLEMEMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 219-220. Wulzinger, K., 1913: Byzantinische Substruktionsbauten Konstantinopels, JDAI XXVIII, 371-374.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

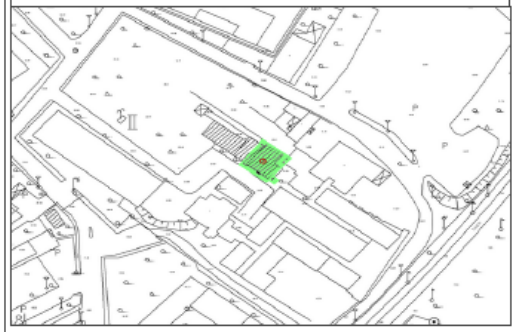
OBJECTID: 8

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.11.2011	SARNICIN ÜSTVE TERAS TEŞKİL EDEN KUZEY DUVARI

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	37

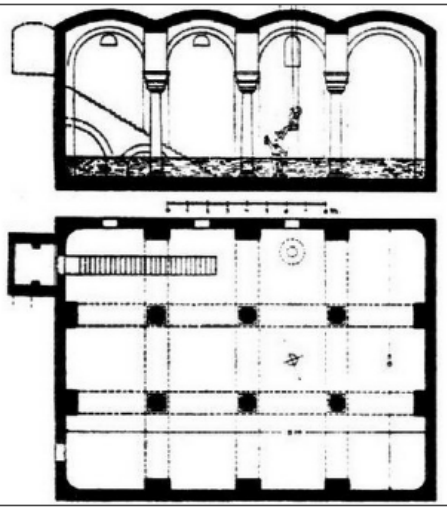
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

FOTOĞRAFI YAYINLANMAMIŞ OLAN SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN ESKİ GÜLHANE ASKERİ HASTANESİ BİNALARINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN RESTORASYON ÇALIŞMASI NEDENİYLE YAYINLARDA BAHSİ GEÇEN, SARNICA AİT KUYU AĞZI TESPİT EDİLEMEMİŞTİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.9 : Eski Gülhane Askeri Hastanesi Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	9	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	ESKİ GÜLHANE ASKERİ HASTANESİ AVLUSUNDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	37
YAPIM TARİHİ	V. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

1980 YILINDA İNCELENEN YAPI, 19.20X22.50 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI BİR SARNIÇTIR. YÜKSEKLİĞİ KUBBE TEPESİNDEN ZEMİNE KADAR 5.65 M., KUBBEDEN ÜSTTEKİ KUYUYA KADAR 1.10 M. 'DİR. 5X6 SÜTUN DİZİSİNE SAHİP OLAN YAPIDA SÜTUNLARIN ARASINDA MEYDANA GELEN KARE MEKANLARIN ÜZERİNİ 42 KUBBE ÖRTMEKTEDİR. SÜTUNLAR VE BAŞLIKLARI DEVŞİRMEDİR. TOPLAM OLARAK BULUNAN 30 SÜTUN BAŞLIĞININ 9'U KOMPOZİT, İKİSİ TRAPEZOİDAL FORMDA, ORTALARI MONOGRAM TAŞIYAN MADALYONLU IMPOST TİPTEDİR. GİRİŞE GÖRE ENİNE 1. VE 2. SIRANIN SON, 4. SIRANIN İLK İKİ VE 6. SIRANIN BÜTÜN BAŞLIKLARI BİRBİRİNİN AYNI OLUP MATKAP İŞÇİLİĞİ GÖSTEREN KOMPOZİT TİPTEDİR. 1. SIRADAKİ 2 SÜTUNUN BAŞLIKLARI İSE BİRBİRİNE EŞ OLUP DİĞERLERİNDEN FARKLIDIR. TRAPEZOİDAL FORMDA OLAN BU BAŞLIKLAR, İKİ YÜZDE YUVARLAK MADALYON BEZEMESİNE SAHİP,. KÖŞELERİ AKANTHUS BEZEMELİ OLUP, MADALYONSUZ İKİ YÜZDE İSE DİKİNE VE GENİŞ BİR BANTLA İKİYE AYRILMIŞLARDIR. MADALYONLARDAN BİRİ BOŞ, DİĞERİ İSE MONOGRAM MOTİFLİDİR. YANINDAKİ BENZER İKİNCİ SÜTUN BAŞLIĞI DAHA GEÇ DEVİRDE TAMİR GÖRMÜŞ, YAPRAKLARININ BİR KISMI TAHRİP OLMUŞ, MONOGRAM MOTİFLİ YÜZ İSE SAĞLAMDIR. GERİYE KALAN 19 SÜTUN BAŞLIĞI BEZEMESİZ TRAPEZOİDAL FORMDA VE İMPOSTLUDUR. İLK BAŞLIĞIN ÜZERİNDE DURDUĞU SÜTUN GÖVDESİ ÜZERİNDE KARŞILIKLI İKİ YÜZDE KABARTMA HAÇ MOTİFİ BULUNMAKTADIR. ÇOĞU AŞINMIŞ OLAN SÜTUNLARIN BOYLARI BİRBİRİNE EŞİT DEĞİLDİR. EŞİTLİK SÜTUN BAŞLIKLARI ÜZERİNE İLAVE EDİLEN FARKLI YÜKSEKLİKTEKİ İMPOSTLARLA SAĞLANMIŞTIR. SARNIÇ İÇERİSİNDE 0.60 M. YÜKSEKLİĞİNDE SU BULUNDUĞU İÇİN KAİDELER GÖRÜLEMEMEKTEDİR. DUVAR VE ZEMİN, PEMBE SARNIÇ SIVASI İLE SIVALIDIR. KARŞILIKLI YAN DUVARLARDA SARNIÇ SIVASI İLK DİZİ KEMERLERİN YARI YÜKSEKLİĞİNE KADAR DEVAM ETMEKTEDİR. KEMER AYAKLARINDA GERGİ YUVALARI GÖRÜLMEKTEDİR. BEZEMELİ BAŞLIKLAR HARİÇ TUTULURSA, SARNICIN BÜTÜNÜYLE KALİTELİ BİR İŞÇİLİK GÖSTERMEDİĞİ SÖYLENEBİLMEKTEDİR (TEZCAN, 1989). KUBBE VE KEMERDE HARÇ VE TUĞLA KALINLIĞI EŞİT OLAN SARNICA AİT SÜTUN BAŞLIKLARI V. YÜZYIL ÖZELLİKLERİ SERGİLEMEKTEDİR (JANIN, 1950).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN ÇEVRESİNE YAKLAŞIK 50 CM YÜKSEKLİĞİNDE BETON DÖKÜLMÜŞTÜR. SARNICIN OLDUĞU ALANIN ÜZERİNDE YOL DÖŞEMESİ BULUNMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

MERDİVENİ OLMAYAN SARNICIN KISA KENARI ÜZERİNDE BULUNAN İKİ KUYU AĞZINDAN GİRİLEBİLMİŞTİR. GÜNÜMÜZDE BURADA BULUNAN MAZGAL AÇIKLIĞININ SARNICA AÇILDIĞI DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 236-237. Janin, R., 1950: Constantinople Byzantine, Development Urbain et Repertoire Topografique, Paris, 208.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

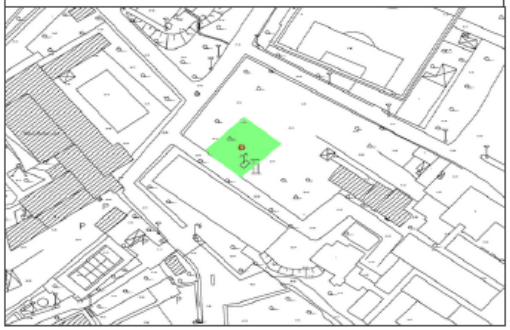
OBJECTID: 9

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1980-18.11.2011	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	37

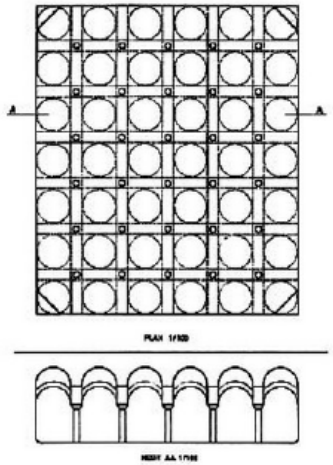
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

MERDİVENİ OLMAYAN SARNICIN KISA KENARI ÜZERİNDE BULUNAN İKİ KUYU AĞZINDAN GİRİLEBİLMİŞTİR. GÜNÜMÜZDE BURADA BULUNAN MAZGAL AÇIKLIĞININ SARNICA AÇILDIĞI DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.10 : Benzinlik, Barutluk Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	10	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	BENZİNLİK, BARUTLUK SARNICI		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	37
YAPIM TARİHİ	V.-VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-40 CM, KALINLIK 4 CM.		

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☑ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☑ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

BAB-I HUMAYUN'DAN GİRİLİNCE GÜLHANE'YE İNEN YOLUN SOL TARAFINDA BİR TERAS TEŞKİL EDEN SARNIÇLARDAN İKİNCİSİDİR. TOPRAK ÜZERİNDE, KARE PLANLI BİR SARNIÇTIR. DEMANGEL-MAMBOURY TARAFINDAN İNCELENEN YAPI ŞÖYLE TANITILMIŞTIR: "20 BASAMAKLI BİR MERDİVENLE GİRİLEN SARNICIN PLANI KAREYE YAKIN OLUP, İÇTEN 15.35X14.58 M. DIŞTAN 21.21X20.15 ÖLÇÜSÜNDEDİR. 12 KUBBELİ OLAN SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜ 9 ADET MERMER VE GRANİT SÜTUN TARAFINDAN TAŞINMAKTADIR. SÜTUNLARIN ÇAPLARI 0.58-0.64 M. ARASINDA, YÜKSEKLİKLERİ 4.20-4.50 ARASINDA DEĞİŞMEKTEDİR. İKİ SÜTUN BAŞLIĞI VE BİR SÜTUN ÜZERİNDE A,B GİBİ TAŞÇI İŞARETLERİ BULUNMAKTADIR. SARNICIN DERİNLİĞİ TAKRİBEN 9.35 M. KADARDIR." (DEMANGEL-MAMBOURY, 1939). SÜTUNLAR VE KAİDELERİ DEVŞİRMEDİR. SÜTUN BOYLARI FARKLI OLDUĞUNDAN KAİDELERE İLAVELER YAPILMIŞTIR. BAŞLIKLAR İKABACA İŞLENMİŞ IONİK IMPOST TİPTEDİR. DUVARLARDAKİ SARNIÇ SIVASI YER YER GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR. SARNICIN DUVAR KALINLIĞI, 2.45-3.40 M. ARASINDA DEĞİŞMEKTEDİR. DUVARLARA AÇILMIŞ ESKİ PENCERELER OSMANLI DÖNEMİNDE ÖRÜLEREK KÜÇÜLTÜLMÜŞTÜR. ORİJİNAL MERDİVEN DIŞARIYA BİR KEMERLER AÇILMAKTADIR, BU KEMER DE YİNE OSMANLI DÖNEMİNDE PENCERE HALİNE GETİRİLMİŞTİR. KEMER ALTINDA 3 KÜNK GÖRÜLMEKTEDİR. AYRICA KUZEYDOĞU KÖŞESİNDE KUBBENİN ÜZERİNDE DE SU GETİREN BİR BORU BULUNMAKTADIR. BUGÜNKÜ GİRİŞİN BULUNDUĞU KUZEY TARAFTA SÜTUNLARLA DUVAR ARASINDAKİ BÖLÜMLERİN ARASINDA ZEMİN KAZILARAK SEVİYE DÜŞÜRÜLMÜŞTÜR. SARNIÇ V.-VI. YY.'A TARİHLENDİRİLMEKTEDİR (TEZCAN, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

OSMANLI DÖNEMİNDE DE KULLANILMIŞ OLAN YAPI ONARIM VE TADİLATLAR GEÇİRMİŞ, AYRICA ESAS BİNANIN YAKLAŞIK 5 M. AÇIĞINDAN 0.90 M. KALINLIĞINDA BİR DUVARLA ETRAFI ÇEVİRİLMİŞ, ORİJİNAL GİRİŞİ İPTAL EDİLEREK KUZEY CEPHESİNE YENİ BİR GİRİŞ AÇILMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞ SARNICIN İÇİ KISMINDA ZEMİNDE MOLOZ YIĞINLARI BULUNMAKTADIR. ÜST KISMINDA YOĞUN BİTKİLENME GÖRÜLMEKTEDİR.GİRİŞİ DEMİR PARMAKLIKLI BİR KAPI İLE KAPATILMIŞTIR. ANAHTARI TOPKAPI SARAYI MÜZE MÜDÜRLÜĞÜNDE BULUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Demangel, R., Mamboury, E., 1939: Quartier des Manganes, Paris,80. Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 225-226.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 26.01.2005 NO: 405

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 10

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.11.2011	SARNICIN DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	37

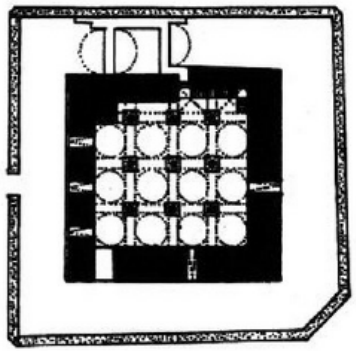
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞ SARNICIN İÇİ KISMINDA ZEMİNDE MOLOZ YIĞINLARI BULUNMAKTADIR. ÜST KISMINDA YOĞUN BİTKİLENME GÖRÜLMEKTEDİR.GİRİŞİ DEMİR PARMAKLIKLI BİR KAPI İLE KAPATILMIŞTIR. ANAHTARI TOPKAPI SARAYI MÜZE MÜDÜRLÜĞÜNDE BULUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.11 : İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ek Bina Sarnıçları: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	11	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO		
ADI:	İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ EK BİNA SARNIÇLARI		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL: 38
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	A	A	A	A	A
B	ORTA	B	B	B	B	B
C	KÖTÜ	C	C	C	☑ C	C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	D	☑ D

MİMARİ TANIM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ EK BİNA İNŞAATI ESNASINDA ORTAYA ÇIKAN BİRBİRİ İLE BAĞLANTI 4 ADET MEKANDAN MEYDANA GELMEKTE OLAN YAPIDIR. NEZİH FIRATLI TARAFINDAN X. KLASİK ARKEOLOJİ KONGRESİNE SUNULAN TEBLİĞ KAPSAMINDA GENEL PLANDA GÖSTERİLMİŞ, ANCAK METİN KISMINDA BAHSİ GEÇMEDİĞİ GİBİ FOTOĞRAFI DA YAYINLANMAMIŞTIR (FIRATLI, 1978). BÜYÜK SARNICIN KUZEYİNE BİTİŞİK, ÜZERİ ÜÇ TONOZLA ÖRTÜLÜ VE TONOZLARDAN BİRİ ÜZERİNDE SU ALMA MENFEZİ BULUNAN SARNICIN İÇİ SIVALI OLUP, MEKANLAR BİRBİRLERİNE KAPILARLA BAĞLANMAKTADIRLAR. DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN ÜST ÖRTÜSÜNÜN YIKILMIŞ OLMASI SEBEBİYLE YALNIZCA ZEMİN PLANI ELDE EDİLEBİLMİŞTİR. KAZI ESNASINDA BATI YÖNÜNDE BULUNAN BÜYÜK APSİS KALINTISININ YANINDA AYNI TİP SARNIÇTAN BİR TANE DAHA BULUNMUŞTUR. AYNI YERDE AYNI TİP SARNICIN BULUNMASI İLGİNÇ OLMAKLA BERABER, BENZERİNE AKSARAY MURAT PAŞA CAMİİ YANINDA BULUNAN BİRBİRİ İLE BAĞLANTILI 8 DİKDÖRTGEN BÖLÜMDEN MEYDANA GELEN HİPOJEDEN DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ SARNIÇTA DA RASTLANMIŞTIR (TEZCAN, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNIÇ ÜZERİNE İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİNİN EK BİNASI İNŞA EDİLDİĞİ İÇİN GİRİŞİ KAPATILMIŞTIR İÇİNE GİRİLMESİ VE FOTOGRAF ÇEKİLMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR.

KAYNAKÇA

Fıratlı, N., 1978: New Discoveries Concerning The First Settlement Of Ancient Istanbul-Byzantion, The Proceedings Of The X. Congress Of Classical Archaeology, P.III. Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 203-204

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 11

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

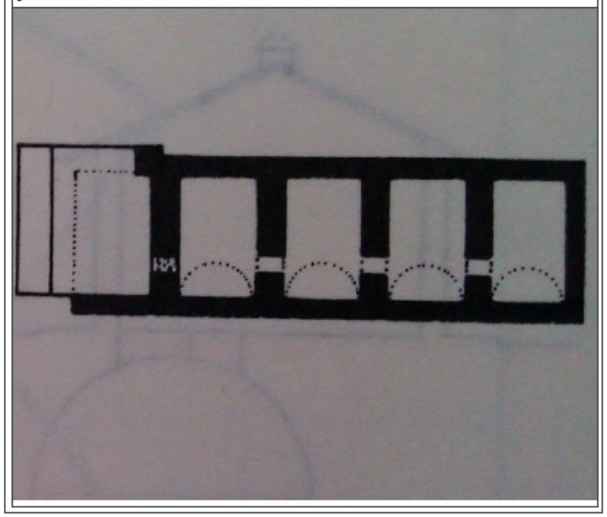
FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1973	KAZI SIRASINDA SARNIÇLARIN ÜSTTEN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	38

TİPİ: DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM: SARNIÇ ÜZERİNE İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİNİN EK BİNASI İNŞA EDİLDİĞİ İÇİN GİRİŞİ KAPATILMIŞTIR İÇİNE GİRİLMESİ VE FOTOGRAF ÇEKİLMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.12 : İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ek Binası Büyük Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler

ANIT	KATALOG NO	12	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ EK BİNASI BÜYÜK SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	38
YAPIM TARİHİ	V. YY		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUGLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	A ☐	A ☐	A ☐	A ☐	A ☐
B	ORTA	B ☑	B ☐	B ☐	B ☐	B ☐
C	KÖTÜ	C ☐	C ☑	C ☑	C ☑	C ☐
D	YOK	D ☐	D ☐	D ☐	D ☐	D ☑

MİMARİ TANIM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ EK BİNA İNŞAATI SIRASINDA MÜZE BİNALARINDAN 26 M. UZAKLIKTA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ KALINTISIDIR. DUVAR KALINLIĞI 4.60 M. OLAN SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜ PAYELER TARAFINDAN TAŞINAN KUBBELERDEN MEYDANA GELMEKTEDİR. YAPI, 45X25 M. EBADINDA OLUP, 8X4 OLMAK ÜZERE 32 KUBBELİDİR. GÜNEY TARAFTA YOL ALTINA DOĞRU DEVAM ETTİĞİ DÜŞÜNÜLEN SARNIÇ, BATI TARAFINDA HAMAM OLMASI GEREKEN YAPIYLA DOĞRUDAN DOĞRUYA BAĞLANTILI OLUP ONUNLA AYNI DEVİRDE İNŞA EDİLMİŞ OLMALIDIR (FIRATLI, 1969). SARNICA KUBBELERDEN BİRİ ÜZERİNE AÇILMIŞ DELİKTEN GİRİLMEKTEDİR. İÇİ KUBBE BAŞLANGICINA KADAR MOLOZLA DOLUDUR. SARNICIN DESTEK DİZİSİ TAMAMEN PAYELERDEN OLUŞMAKTADIR. PAYELER TUĞLA VE HARÇ ÖRGÜDENDİR. KUBBELERDE YER YER AYRILMA, ÇÖKME BAŞGÖSTERMİŞTİR. AETIUS AÇIK SARNICI DUVAR TEKNİĞİ İLE BENZERLİK GÖSTERDİĞİNDEN ÖTÜRÜ SARNICIN V. YY.'A AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR (FIRATLI, 1978).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICIN GÖRÜLEBİLEN DUVAR KALINTISI BİZANS TEŞHİR SALONU GİRİŞİNİN TAM KARŞISINDA CAMEKAN İÇİNE ALINARAK SERGİLENMEKTEDİR. İÇİNE GİRİLMESİ VE FOTOĞRAF ÇEKİLMESİ MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Fıratlı, N., 1969: 10.04.1969 Tarihli Rapor. Fıratlı, N., 1978: New Discoveries Concerning The First Settlement Of Ancient Istanbul-Byzantion, The Proceedings Of The X. Congress Of Classical Archaeology, P.III.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-MAHZEN?
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 12

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1980-09.09.2008	ARKEOLOJİ MÜZELERİ SALONUNDAN VE İÇTEN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	38

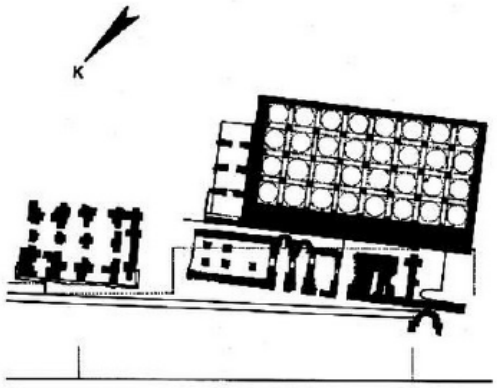
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNICIN GÖRÜLEBİLEN DUVAR KALINTISI BİZANS TEŞHİR SALONU GİRİŞİNİN TAM KARŞISINDA CAMEKAN İÇİNE ALINARAK SERGİLENMEKTEDİR. İÇİNE GİRİLMESİ VE FOTOĞRAF ÇEKİLMESİ MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

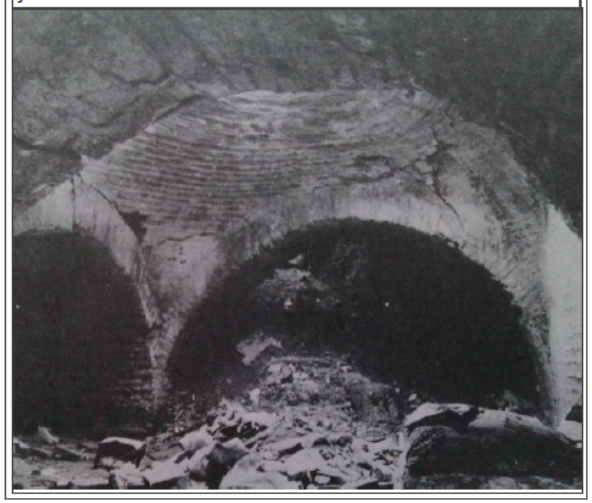
ŞEKİL 1

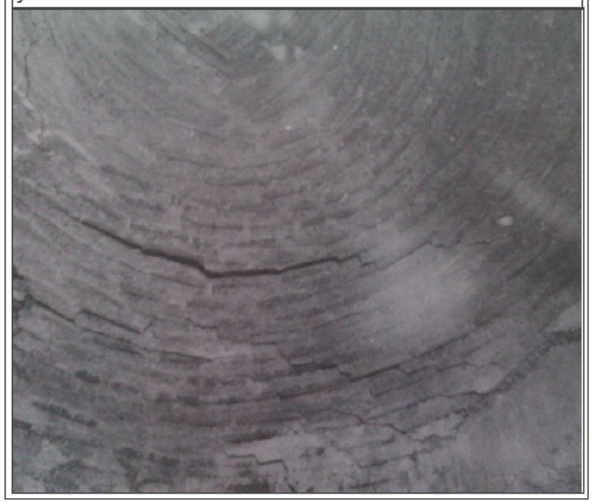
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.13 : Topkapı Sarayı, Kubbealtı Önündeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 13

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: CANKURTARAN

SOKAK VE KAPI NO:

ADI: TOPKAPI SARAYI, KUBBEALTI ÖNÜNDEKİ SARNIÇ

PAFTA: 3

ADA: 2

PARSEL: 38

YAPIM TARİHİ: V. YY.?

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	A	B	C	D
TAŞIYICI YAPI	☑	☐	☐	☐
DIŞ YAPI	☐	☐	☐	☑
ÜST YAPI	☐	☐	☐	☑
İÇ YAPI	☑	☐	☐	☐
MİMARİ PLASTİK	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

EYLÜL 1937'DE TOPKAPI SARAYI'NIN İKİNCİ AVLUSUNDA, KUBBEALTI ÖNÜNDE BAŞLATILAN KAZI SIRASINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞ OLAN SARNIÇ KALINTISIDIR (TEZCAN, 1989). YAKLAŞIK 15X20 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI, KALIN DUVARLARA SAHİP BİR YAPIDIR. TUĞLA VE HORASAN HARÇLA ÖRÜLMÜŞ VE OLDUKÇA İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞ, DOĞU-BATI İSTİKAMETİNE YERLEŞTİRİLMİŞ OLAN YAPININ KISA KENARINDAN BİRİNİN DÜZ, DİĞERİ YUVARLATILMIŞ FORMDA OLUŞU BİR KİLİSE APSİSİNİ ANDIRSA DA, SONRAKİ DEVİRLERDE İÇİ SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVANARAK SARNIÇ HALİNE GETİRİLMİŞ OLDUĞUNDAN İLK İŞLEVİ TAHMİN EDİLEMEMİŞTİR. ANCAK DÖNEMİNİN KÜÇÜK BİR MEZAR ŞAPELİ OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR (OGAN, 1940).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICA AİT TESPİT EDİLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 202. Ogan, A., 1940: 1937 Yılında Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Topkapı Sarayı Hafriyatı, Belleten, 4, 230.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	MEZAR ŞAPELİ
BUGÜNKÜ KULLANIM	BİLİNMİYOR
TESCİL KARARI	

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 13

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
09.1937-09.09.2006	ALANDAN GÖRÜNÜMLER VE KAZI ERTESİ YAPININ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	38

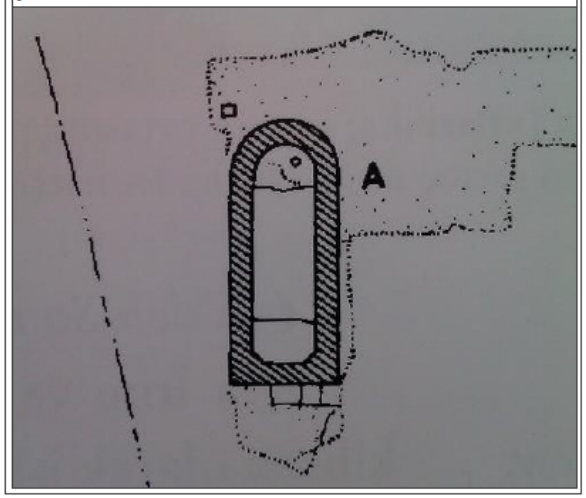
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

SARNICA AİT TESPİT EDİLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.14 : Saray Mutfaklarına Giden Yol Üzerindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	14	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	SARAY MUTFAKLARINA GİDEN YOL ÜZERİNDEKİ SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	38
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35 CM, KALINLIK 3 CM.		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

SARAYIN İKİNCİ AVLUSUNDA, BABÜSSAADE KAPISI TARAFINDA MUTFAKLARA GİDEN İLK KAPI ÖNÜNDE BULUNAN, DİKDÖRTGEN PLANLI BİR MEKANDAN OLUŞAN YAPIDIR. KUBBEALTINA DOĞRU UZANMAKTA OLAN SARNIÇ, 1.48X3.30 M. ÖLÇÜSÜNDE, 2.27 M. DERİNLİĞİNDEDİR. MERDİVENİ BULUNMAYAN YAPININ ÜZERİ, BİR TARAFA MEYİLLİ, DÜZ BİR TAVANLA ÖRTÜLÜDÜR. HEMEN ALTINDA SAÇAKLARDAN İNEN YAĞMUR SULARINI AKTARAN KÜNKLER BULUNMAKTADIR. ZEMİNİ 30X30 CM. BOYUTUNDA TUĞLALARLA KAPLANMIŞTIR. İÇİ SU GEÇİRMEZ SARNIÇ SIVASI İLE SIVALIDIR. SIVA ZEMİNDEN İTİBAREN 5 TUĞLA SIRASINDAN SONRA BAŞLAMAKTADIR. ZEMİNDEN İTİBAREN 5 SIRA HALİNDE GÖRÜLEN DUVAR ÖRGÜSÜNDE TUĞLA KALINLIĞI 3 CM. HARÇ KALINLIĞI İSE 8 CM.DİR (TEZCAN, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

BABÜSSAADE'NİN GÜNEYBATISINDA KÜÇÜK KARE BİR GİRİŞİ OLAN VE BETONLA ÇEVRELENMİŞ, BETON BİR KAPAĞI OLAN SARNIÇTIR. SARNICIN İÇİNE GİRMEK MÜMKÜN DEĞİLDİR.

KAYNAKÇA

Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 202-203

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

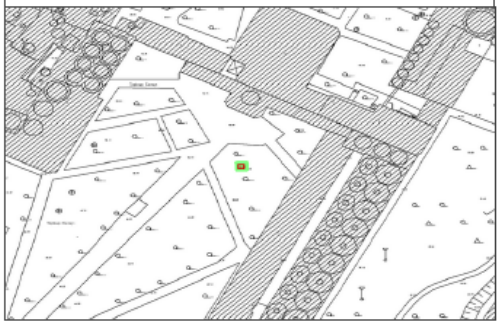
OBJECTID: 14

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1980-09.09.2006	SARNIÇ DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	38

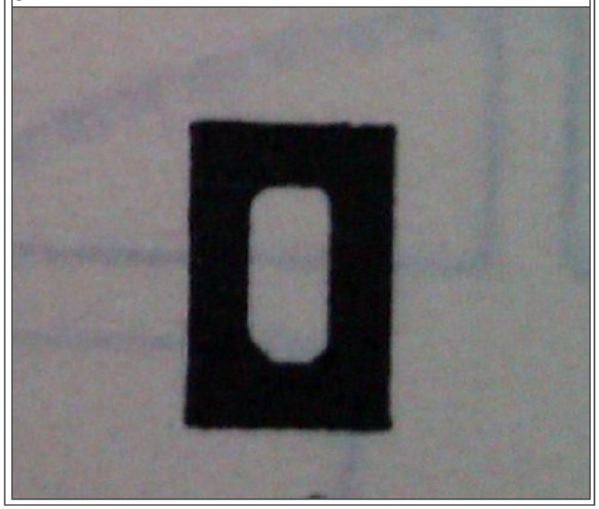
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

BABÜSSAADE'NİN GÜNEYBATISINDA KÜÇÜK KARE BİR GİRİŞİ OLAN VE BETONLA ÇEVRELENMİŞ, BETON BİR KAPAĞI OLAN SARNIÇTIR. SARNICIN İÇİNE GİRMEK MÜMKÜN DEĞİLDİR.

ŞEKİL 1

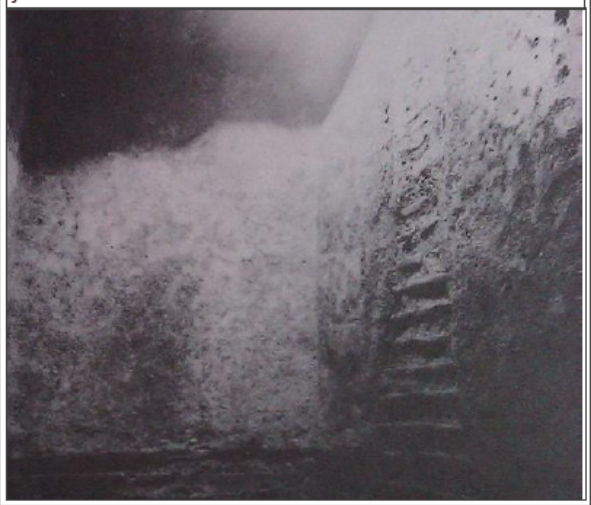
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.15 : Cephanelik Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	15	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO		
ADI:	CEPHANELİK SARNICI		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL: 38
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☑ A	☐ A	☐ A	☑ A	☐ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☑ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☑ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

DEMANGEL-MAMBOURY'NİN HAZIRLADIĞI GENEL PLANDA İŞARET EDİLMİŞ OLAN YAPI, BAB-I HÜMAYUN'A GİRİLDİKTEN SONRA ESKİ GÜLHANE HASTANESİNE GİDEN YOLUN SOL TARAFINDA, SARAYBURNUNA DOĞRU UZAYAN TERAS ÜZERİNDE YER ALAN 4 ADET SARNIÇTAN İLKİDİR (DEMANGEL-MAMBOURY, 1939). 4X8 M.ÖLÇÜLERİNDEKİ YAPI, İÇ KISIMDA BİR PAYE GÖRÜLEN YAPI TEK SAHINLI, ÜZERİ BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜ SADE BİR MEKANDAN OLUŞMAKTADIR. OSMANLI DÖNEMİNDE BİRÇOK DEĞİŞİKLİĞE UĞRAMIŞ OLAN YAPI ASKERİ KULLANIMDA OLDUĞU DÖNEMDE ÇİMENTO İLE SIVANMIŞTIR. GİRİŞTEN SONRAKİ BÖLÜMDE KÜÇÜK KARE BİR PAYENİN TAŞIDIĞI 2 KEMER ARDINDA 10 BASAMAKLI BİR MERDİVEN BULUNMAKTADIR (TEZCAN, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

BEŞ BASAMAKLI BİR MERDİVENLE İNİLEN SARNICIN ÇEVRESİNE YAKLAŞIK 1.20 M YÜKSEKLİĞİNDE BETON DÖKÜLMÜŞ, SARNICIN İÇİ İSE ÇİMENTO İLE SIVANMIŞTIR. SARNICIN İÇİ VE ÇEVRESİ ÇÖPLERLE DOLUDUR. TONOZUNDA DA BİR DELİK AÇILMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

GEÇMİŞTE CEPHANELİK OLARAK KULLANILAN BU MEKANIN İÇİNE GİRMEK MÜMKÜN OLMADIĞINDAN DIŞARIDAN FOTOĞRAFLANABİLMİŞTİR. SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPIYA AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR. STRÜKTÜREL AÇIDAN İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Demangel, R.- Mamboury, E., 1939: Quartier des Manganes, Paris, Pl. I. Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 206.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-MAHZEN
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR.
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 15

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.11.2011	SARNIÇ DIŞ ÇEVRE VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	38

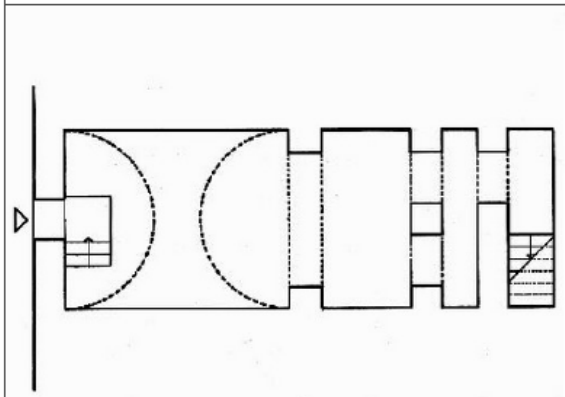
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

GEÇMİŞTE CEPHANELİK OLARAK KULLANILAN BU MEKANIN İÇİNE GİRMEK MÜMKÜN OLMADIĞINDAN DIŞARIDAN FOTOĞRAFLANABİLMİŞTİR. SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPIYA AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR. STRÜKTÜREL AÇIDAN İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞTİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.16 : Gözdeler Taşlığı Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	16	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	GÖZDELER TAŞLIĞI ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	38
YAPIM TARİHİ	IV.- V. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☑ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

TOPKAPI SARAYI'NIN HAREM DAİRESİ, GÖZDELER TAŞLIĞI ALTINDAKİ HAVUZA AÇILAN, TONOZLU MEKANLARIN ZEMİNİNDEN İNİLEN SARNIÇTIR. 1963 YILINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞ OLAN SARNIÇ ÜZERİNDE ESASLI BİR ÇALIŞMA YAPILMAMIŞ, YALNIZCA TOPKAPI SARAYI'NDAKİ BULUNTULARDAN TOPLU HALDE SÖZ EDİLİRKEN BAHSEDİLMİŞTİR. KISMEN TEMİZLETİLEN SARNIÇ İÇERİSİNDE OSMANLI DÖNEMİNE AİT BAZI CAM VE SERAMİK ESERLER BULUNMUŞTUR (ÇIĞ,1973). SARNIÇ 12.50X6.70 M. ÖLÇÜLERİNDE, DİKDÖRTGEN PLANLIDIR. YÜKSEKLİĞİ TONOZ SEVİYESİNDEN 6.80 M.'DİR. BİR SÜTUN DİZİSİYLE 2 SAHINA AYRILMIŞTIR, ORTADA GÖRÜLEN 1.50X1.50 M. ÖLÇÜSÜNDE ÜZERİNDE SÜTUN BAŞLIĞI BULUNAN TAŞ ÖRGÜ PAYE BURADAKİ SÜTUNUN SANRADAN TAKVİYE EDİLMEK İÇİN TAŞ BİR KILIFA ALINDIĞINA İŞARET ETMEKTEDİR. AYRICA SÜTUNLARIN MERKEZLERİ ARASINDAKİ MESAFELERİN EŞİT OLUŞU DA BU PAYE İÇERSİNDE BİR SÜTUN BULUNDUĞUNU GÖSTERMEKTEDİR. MEYDANA GELEN BÖLÜMLER BİRBİRLERİNE EŞİT OLMAYIP, KUZEYDEKİ DAHA GENİŞTİR. DAR BÖLÜMÜN DUVARI İKİ PAYANDA AYAĞI İLE TAKVİYE EDİLMİŞTİR. BUNLAR DUVARA GÖMÜLÜ OLUP, SARNIÇ İÇERİSİNDE 50 CM.LİK ÇIKINTILAR MEYDANA GETİRMEKTEDİR. SÜTUN BAŞLIKLARI YARI İŞLENMİŞ DURUMDA OLAN SARNICIN ÜZERİ BEŞİK TONOZLARLA ÖRTÜLÜDÜR. TONOZ ÜZERİNDE 2 ADET SU ALMA MENFEZİ BULUNMAKTADIR SARNICIN GÜNEY DUVARINDAN BAŞLAYARAK DOĞU DUVARINA DOĞRU DÖNEN, BUGÜN MEVCUT OLMAYAN MERDİVENİN BASAMAKLARINA AİT OLABİLECEK KONSOL ŞEKLİNDE ÇIKINTILAR BULUNMAKTADIR. DUVARLARI TONOZ SEVİYESİNE KADAR SU GEÇİRMEZ SARNIÇ SIVASI İLE KAPLI OLAN YAPI İYİ DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR. ERKEN BİZANS ÖZELLİKLERİ SERGİLEYEN YAPI IV.-V. YÜZYILA TARİHLENDİRİLMEKTEDİR (TEZCAN, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

TEK AÇIKLIĞI, TOPKAPI SARAYI HAREM DAİRESİ'NDEKİ GÖZDELER TAŞLIĞI'NIN ALTINDAKİ EYVANLARDAN GÜNEYBATIDAN ÜÇÜNCÜ EYVANDA BULUNMAKTA OLAN SARNICA GİRİLEMEMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Çığ, K., 1973: 1960-1969 Seneleri Arasında Topkapı Sarayı'nda Yapılan Restorasyonlar Esnasındaki Buluntular, VII.T.T.K. Kongresi 1970, C.II, 694.
Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 206.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 16

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1980-09.09.2008	SARNIÇ DIŞ ÇEVRESİ VE İÇTEN DETAYLARI

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	38

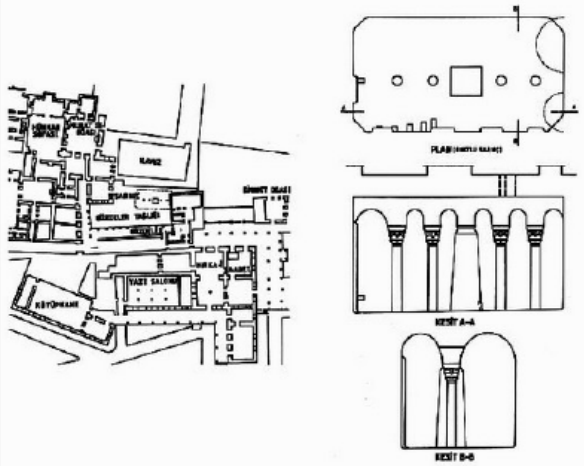
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

TEK AÇIKLIĞI, TOPKAPI SARAYI HAREM DAİRESİ'NDEKİ GÖZDELER TAŞLIĞI'NIN ALTINDAKİ EYVANLARDAN GÜNEYBATIDAN ÜÇÜNCÜ EYVANDA BULUNMAKTA OLAN SARNICA GİRİLEMEMİŞTİR.

ŞEKİL 1

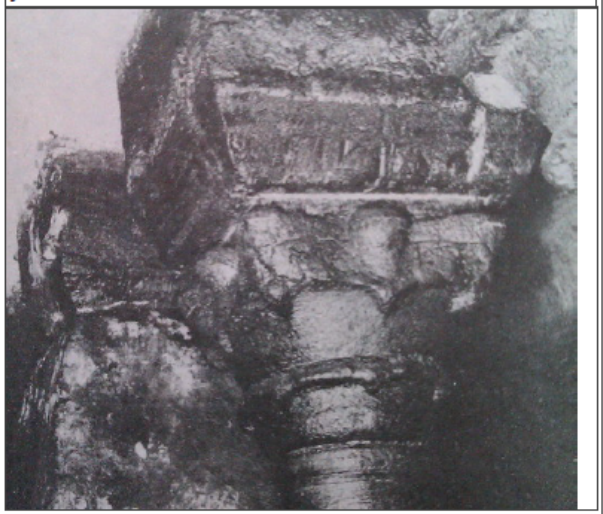
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.17 : Hırka-i Saadet Dairesi Önündeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	17	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	HIRKA-İ SAADET DAİRESİ ÖNÜNDEKİ SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	38
YAPIM TARİHİ	V. YY?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☑ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

SARAYIN HIRKA-İ SAADET DAİRESİ ÖNÜNDE DİK UZANAN VE SİLAHTARAĞA DAİRESİ İLE HIRKA-İ SAADET DAİRESİ ÖNÜNE RASTLAYAN SARNIÇTIR. YAPI, OSMANLI DÖNEMİNDE BAKIR DEPOSU OLARAK KULLANILMIŞTIR (TEZCAN, 1989). İNCİCYAN BU SARNIÇTAN; "HAZİNE-İ HÜMAYUN CİVARINDA, SİLAHTARAĞA DAİRESİNDE, ÜZERİNDE HAÇ ŞEKİLLERİ OLAN TUĞLADAN, SÜTUNLU BİR SARNIÇ VARDIR." İFADESİYLE BAHSETMEKTEDİR (İNCİCYAN, 1956). SARNIÇ 33.25X5.00 M. ÖLÇÜLERİNDE, İNCE UZUN, DİKDÖRTGEN ŞEKLİNDE BİR ANA MEKANLA, BUNA DOĞU YÖNDEN BAĞLANAN 8X1.50 M. ÖLÇÜLERİNDE BİR GİRİŞ KISMINDAN MEYDANA GELMİŞTİR. YÜKSEKLİĞİ 3.62 M.'DİR. ESAS SARNIÇ UZUNLUĞU HAS ODA KOĞUŞUNUN ALTINDA 3 M. DEVAM ETMEKTEDİR. BUGÜNKÜ GİRİŞ GÜNEY UÇTADIR. ORTADAN, 3 PAYE VE ARALARINDA 4'ER SÜTUNUN ALTERNATİF OLARAK SIRALANDIĞI TAŞIYICI DİZİSİYLE 2 SAHINA AYRILMIŞTIR. DOĞU YÖNÜNDEKİ SÜTUNLAR 5 ADETTİR. BÖYLECE TOPLAM OLARAK 3 PAYE VE 17 SÜTUNA SAHİPTİR. DEVŞİRME MALZEME OLAN SÜTUN BAŞLIKLARININ BİR KISMI SADE IMPOST BİR KISMI İSE KABARTMA HAÇ MOTİFLİ IONİK İMPOST TİPTEDİR. BEŞİK TONOZLARLA ÖRTÜLÜ OLAN YAPIDA, SÜTUNLAR ARASI KEMERLER DAR VE AT NALI FORMUNDADIR. ZEMİN YÜKSELTİLMİŞTİR. YER YER ORİJİNAL SU GEÇİRMEZ SIVA İZLERİNE RASTLANILAN SARNICIN İÇİ GRİ RENKLİ OSMANLI DÖNEMİ SIVASI İLE SIVALIDIR. YAPI PLAN ŞEMASI İLE İNŞA TEKNİĞİ BAKIMINDAN ERKEN BİZANS DÖNEMİ SARNIÇLARINDAN OLUP V. YY.'A TARİHLENDİRİLMEKTEDİR (TEZCAN, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

OSMANLI DÖNEMİNDE BÜYÜK ONARIMLAR GEÇİRDİĞİ ANLAŞILAN SARNICIN GÜNEYBATI TARAFI KAPATILMIŞTIR. BEŞİK TONOZLU MEKANIN İÇİNE DOKUZ BETON BASAMAKLA İNİLMEKTEDİR. BU TONOZLU MEKANIN KUZEYDOĞUSUNDA ÜZERİ DEMİR KAPAKLA, MEKANIN GÜNEYDOĞUSUNDA İSE BETON KAPAKLA KAPATILMIŞ BİR BÖLÜM BULUNMAKTADIR

MEVCUT DURUM

OSMANLI DÖNEMİ'NDE SARNIÇ FONKSİYONUNDA KULLANIMI DEVAM EDEN YAPI GÜNÜMÜZDE DE SU DOLUDUR VE YEDEK SU DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 210-211. İncicyan, P.G., 1956: 18. Asırda İstanbul, İstanbul, 56.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	SARNIÇ
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 17

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
25.12.1979-18.11.2011	SARNICA AÇILAN OSMANLI DÖNEMİ GİRİŞİ VE İÇ GÖRÜNÜM

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	38

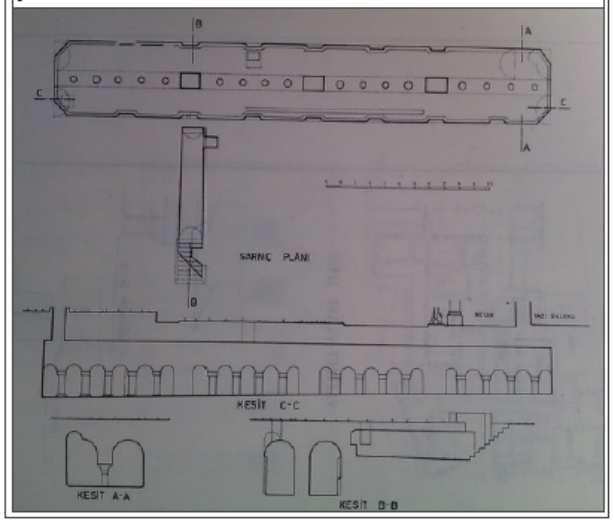
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

OSMANLI DÖNEMİ'NDE SARNIÇ FONKSİYONUNDA KULLANIMI DEVAM EDEN YAPI GÜNÜMÜZDE DE SU DOLUDUR VE YEDEK SU DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

ŞEKİL 1

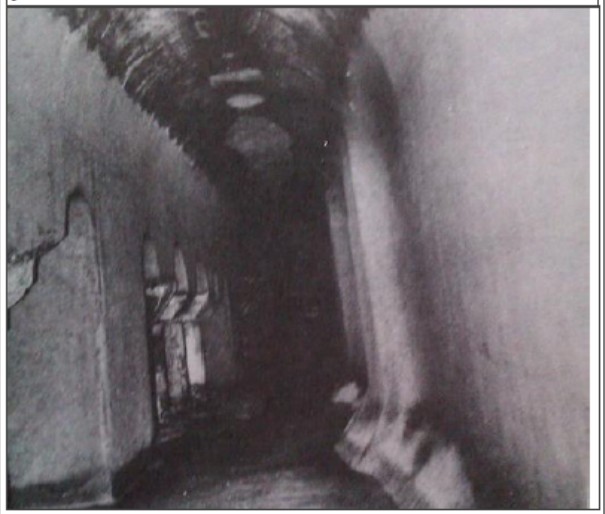
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.18 : Babüssaade'ye Giden Yol Üzerindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	18	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	BABÜSSAADE'YE GİDEN YOL ÜZERİNDEKİ SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	38
YAPIM TARİHİ	V. YY?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK?		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-40 CM, KALINLIK 3 CM.		

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☑ C	☑ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1968 YILINDA, İKİNCİ AVLUDA BAB-ÜS SELAM'DAN BAŞLAYARAK BABÜSSAADE'YE KADAR DEVAM EDEN YOL DÜZENLEMESİ SIRASINDA ORTAYA ÇIKMIŞ OLAN SARNIÇ KALINTISIDIR. KAZI ESNASINDA TONOZLARI ORTAYA ÇIKAN SARNICIN ETRAFI YÜKSELTİLEREK, ÜST ÖRTÜSÜ GÖRÜNÜR ŞEKİLDE MUHAFAZA EDİLMİŞTİR. ÇAPRAZ TONOZLAR İLE ÖRTÜLÜ 6 ADET KARE BÖLÜMDEN MEYDANA GELEN SARNIÇ, 2 ADET PAYE İLE 2 SAHINA AYRILMIŞTIR. KÜÇÜK BOYUTTAKİ YAPI, 7X4.80 M. ÖLÇÜLERİNDE VE TONOZDAN ZEMİNE KADAR 1.50 M. DERİNLİKTEDİR. MERDİVENİ YOKTUR. OSMANLI DÖNEMİNDE DEĞİŞİKLİĞE UĞRAMASI SEBEBİ İLE GEREK İNŞAAT, GEREKSE MALZEME AÇISINDAN ORİJİNAL GÖRÜNÜŞÜNÜ YİTİRMİŞTİR. BU NEDENLE TARİHLEMEYE YETECEK İPUCU GÖZLENMEMEKLE BERABER V. YY.'A AİT SARNIÇLARDAN OLMASI MUHTEMELDİR (TEZCAN, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

OSMANLI DÖNEMİNDE ÇOK FAZLA DEĞİŞİKLİĞE UĞRAYAN YAPI, KEŞFEDİLDİĞİ 1968 YILINDAKİ KAZI ESNASINDA DA ZARAR GÖRMÜŞ VE BU ARADA ÖZELLİKLE TONOZLAR TAHRİBATA UĞRADIĞINDAN İÇİ VE DIŞI ONARILMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

TOPKAPI SARAYI İKİNCİ AVLUSU İÇİNDE MUTFAKLARIN KUZEYBATISINDA, BABÜSSAADE'NİN GÜNEYBATISINDA BULUNAN SARNICIN ÜST KISMI YOLUN ÜZERİNDE GÖRÜLMEKTEDİR VE YAN TARAFINA BİR BİLGİLENDİRME TABELASI YERLEŞTİRİLMİŞTİR. İÇ KISMINDA SU BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 212.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

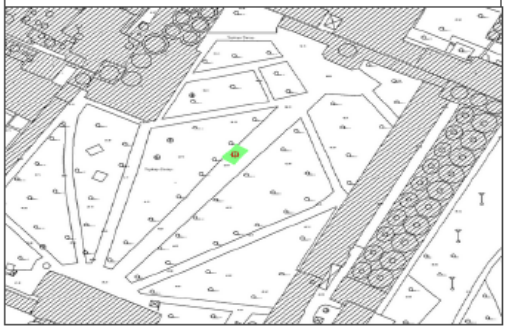
OBJECTID: 18

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
06.1975-18.11.2011	TONOZLARA ÜSTTEN BAKIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLER

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	38

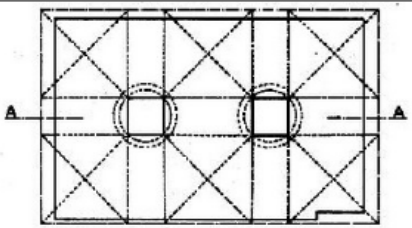
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

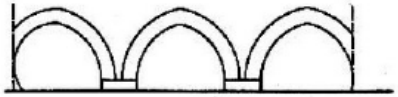
MEVCUT DURUM

TOPKAPI SARAYI İKİNCİ AVLUSU İÇİNDE MUTFAKLARIN KUZEYBATISINDA, BABÜSSAADE'NİN GÜNEYBATISINDA BULUNAN SARNICIN ÜST KISMI YOLUN ÜZERİNDE GÖRÜLMEKTEDİR VE YAN TARAFINA BİR BİLGİLENDİRME TABELASI YERLEŞTİRİLMİŞTİR. İÇ KISMINDA SU BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

PLAN 1/50

A-A KESİTİ 1/50

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.19 : Kimyahane Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	19	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	KİMYAHANE SARNICI		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	38
YAPIM TARİHİ	IX.-X.YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUGLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☑ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

BODRUM I SARNICI İLE AYNI HİZADA, YAKLAŞIK 40-50 M. UZAKLIKTA BULUNAN SARNIÇ KALINTISIDIR. SARNIÇ 22X13 M. ÖLÇÜSÜNDE OLUP, 8 M. DERİNLİĞE SAHİPTİR. 3 SIRA DESTEK DİZİSİ İLE 4 SAHINA AYRILMIŞTIR. ORTADAKİ DESTEK DİZİSİ 8 ADET SÜTUNDAN, YAN SAHINLARI AYIRAN DESTEK DİZİSİ İSE DÖRDER PAYE VE İKİŞER SÜTUNDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. SÜTUNLAR İKİNCİ İLE ÜÇÜNCÜ PAYELER ARASINDA VE İKİŞER TANE OLMAK ÜZERE YER ALMAKTADIRLAR. SARNIÇ İÇERİSİNDE TOPLAM 10 SÜTUN VE 8 PAYE BULUNMAKTADIR. SÜTUNLAR VE BAŞLIKLARI BEYAZ MERMERDEN OLUP, DEVŞİRMEDİR. İNCE BİR İŞÇİLİK GÖSTERMEKTE OLAN SÜTUN BAŞLIKLARININ ÇOĞU SADE İONİK İMPOST TİPTEDİR. SARNICIN İÇİ SU DOLU OLDUĞUNDAN KAİDELER GÖRÜLEMEMEKTEDİR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜ KISMEN BEŞİK TONOZ, KISMEN ÇAPRAZ TONOZDUR. TONOZLAR DÖRT YERDEN DELİNEREK KULLANILMIŞ, FAKAT SONRADAN ÖRÜLEREK KAPATILMIŞLARDIR. SARNICIN GÜNEY TARAFINDA BULUNAN ORİJİNAL MERDİVENİ DE OSMANLI DÖNEMİNDE ÖRÜLEREK KAPATILMIŞTIR. SARNICA SU TAŞIYAN KÜNKLER İÇERİDE GÖRÜLEBİLMEKTEDİRLER. PAYELERİN ÜZERİ DE DAHİL OLMAK ÜZERE DUVARLAR TONOZ BAŞLANGICINA KADAR SARNIÇ SIVASIYLA SIVALIDIR. SARNICIN ÜZERİNDE MEYDANA GELEN TERASTA, BİZANS TUĞLA ÖRGÜSÜ DUVAR KALINTILARI, DOĞU TARAFTA İSE İÇİ OSMANLI DÖNEMİNDE ÖRÜLEREK DOLDURULMUŞ BİR KEMER KALINTISI BULUNMAKTADIR. BUNLAR SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPIYA AİT OLMALIDIRLAR. SARNIÇ İÇERİSİNDE 8 ADET PAYE KULLANILMASI, ÜZERİNDE TAŞIDIĞI YAPI İLE İLİNTİLİ OLMALIDIR. ÇOK YAKINDA BUGÜNKÜ ATÖLYELERİN GİRİŞİNDE BİR SARNIÇ DAHA MEVCUTTUR. SARNIÇLARIN TEŞKİL ETTİĞİ SETİN ALTINDA ASLANHANE BULUNMAKTADIR. SONUÇ OLARAK; BİR TERAS TEŞKİL EDEN SARNICIN, AYNI TERASTA İKİNCİ BİR SARNIÇLA DEVAM ETMESİ BURADA BİR KOMPLEKS BULUNMA İHTİMALİNİ DÜŞÜNDÜRMEKTEDİR. SARNICIN ORTASINDAKİ DÖRT İRİ PAYENİN BİR KUBBEYİ DESTEKLİYOR OLUŞUNDAN YOLA ÇIKILARAK BU DÖRT PAYENİN YERİNİ ÜSTTEKİ YAPIDA DÖRT İRİ SÜTUNUN ALMIŞ OLMASININ MUHTEMEL OLDUĞU DÜŞÜNÜLÜRSE, KAPALI YUNAN HAÇI BENZERİ BİR PLANA ULAŞILMAKTADIR. AYRICA ORTADAKİ BİR SIRA SÜTUN BU DÖRT PAYEYE DESTEK OLMAK İÇİN KULLANILMIŞ OLMALIDIR. ORTADAKİ KUBBE, DÖRDER YARIM KUBBEYLE HAÇIN KOLLARININ ÜZERİNİ ÖRTMEKTEDİR. NEFLER, DENİZ TARAFINA DOĞRU, ORTADAKİ DAHA GENİŞ OLMAK ÜZERE 3 APSİS İLE SON BULMAKTA OLUP, NARTHEKS BATI TARAFTADIR. KUZEY TARAFA ÇIKINTI YAPAN KISMIN DA KİLİSENİN BAZI EKLENTİLERİ OLDUĞU DÜŞÜNÜLEBİLİR (TEZCAN, 1989). SARNIÇ GENEL KANIYA GÖRE IX.-X. YÜZYILA TARİHLENDİRİLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ'NİN ATÖLYE ALANINDA BULUNAN SARNICA 0.56X.0.56 M. ÖLÇÜSÜNDE, 0.40 M. ÇAPINDA BİR KUYU BİLEZİĞİNDEN İNİLEBİLMEKTEDİR. BİLEZİĞİN YÜKSEKLİĞİ 0.62 M. 'DİR.

KAYNAKÇA

Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 229-231.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 19

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
09.09.1980-09.09.2008	SARNIÇ ÜST, DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	38

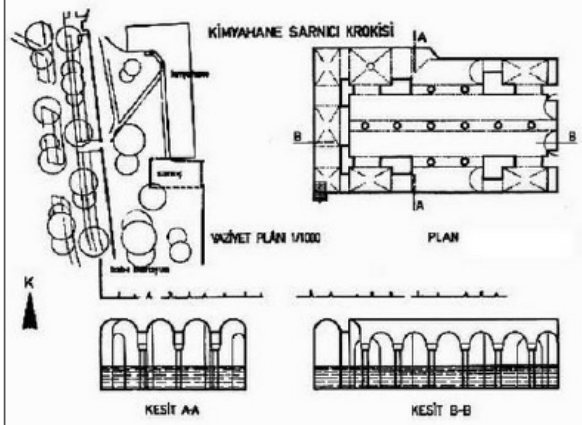
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ'NİN ATÖLYE ALANINDA BULUNAN SARNICA 0.56X.0.56 M. ÖLÇÜSÜNDE, 0.40 M. ÇAPINDA BİR KUYU BİLEZİĞİNDEN İNİLEBİLMEKTEDİR. BİLEZİĞİN YÜKSEKLİĞİ 0.62 M. 'DİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.20 : Eski Darphane'nin Köşesindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 20

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL | İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: CANKURTARAN | SOKAK VE KAPI NO:

ADI: ESKİ DARPHANE'NİN KÖŞESİNDEKİ SARNIÇ

PAFTA: 3 | ADA: 2 | PARSEL: 38

YAPIM TARİHİ: VI. YY.? | MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS | TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU: A İYİ | B ORTA | C KÖTÜ | D YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☑	☐	☑	☑	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☑
D	☐	☑	☐	☐	☐

MİMARİ TANIM

SARAYDAN ARKEOLOJİ MÜZELERİNE İNEN YOLUN BAŞLANGICINDA, 10 NİSAN 1975 TARİHİNDE TOPKAPI SARAYI'NA ELEKTRİK KABLOLARI DÖŞENİRKEN YAPILAN KAZI SIRASINDA ZEMİNDEN 0.77 M. AŞAĞIDA TESPİT EDİLEN SARNIÇ KALINTISIDIR (MÜLLER-WIENER, 1977). KEMER BAŞLANGIÇ SEVİYESİNE KADAR TOPRAKLA DOLU OLARAK TESPİT EDİLEN SARNICIN ÖLÇÜLERİ ALINAMAMIŞTIR. SARNICI İNCELEYEN MİMAR HALİL BALKANLI'NIN VERDİĞİ BİLGİYE GÖRE SARNIÇTA TOPKAPI SARAYINA DOĞRU 12 SÜTUN, ARKEOLOJİ MÜZELERİNE DOĞRU 7 SÜTUN SAYILMIŞ, SÜTUNLARIN DAHA DEVAM ETTİĞİ BELİRTİLMİŞTİR (TEZCAN, 1989). GÖRÜLEBİLEN KISIMLARDAN ANLAŞILDIĞI KADARIYLA DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN YAPIDA ÜZERİ KUBBELERLE ÖRTÜLÜ 104 KARE BÖLÜM ORTAYA ÇIKMAKTADIR. TRAPEZOIDAL FARMDA BAŞLIKLARA SAHİP SARNIÇTA SÜTUN ARALIKLARI 3.5 M.'DİR. DUVARLAR DÜZGÜN TAŞ VE BİR SİRA TUĞLA ALMAŞIK İŞÇİLİK SERGİLEMEKTEDİRLER. OSMANLI DÖNEMİNDE KUBBELERDEN BİRİ DELİNEREK SARNIÇ SUYUNDAN İSTİFADE EDİLMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

TOPKAPI SARAYI'NIN BİRİNCİ AVLUSUNDA, TAMAMEN TOPRAK ALTINDA BULUNAN SARNIÇ DETAYLI OLARAK İNCELENMEMİŞTİR. SINIRLI GÖZLEME DAYALI HAZIRLANAN PLAN VE BİRKAÇ FOTOĞRAF DIŞINDA, ARKEOLOJİK KAZI YAPILMADIKÇA, HERHANGİ BİR EK BİLGİ ORTAYA KONULAMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 277.
Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 234.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ ☐
HARİTA ☐
KROKİ ☐
VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ: TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM: SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM: KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI: TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

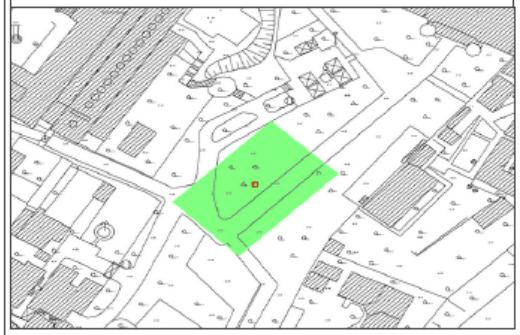
OBJECTID: 20

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
10.04.1975-18.11.2011	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	38

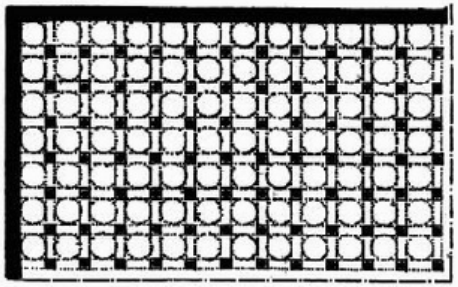
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

TOPKAPI SARAYI'NIN BİRİNCİ AVLUSUNDA, TAMAMEN TOPRAK ALTINDA BULUNAN SARNIÇ DETAYLI OLARAK İNCELENMEMİŞTİR. SINIRLI GÖZLEME DAYALI HAZIRLANAN PLAN VE BİRKAÇ FOTOĞRAF DIŞINDA, ARKEOLOJİK KAZI YAPILMADIKÇA, HERHANGİ BİR EK BİLGİ ORTAYA KONULAMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.21 : Hagia Eirene Bitişiğindeki 10 No'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	21	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	HAGIA EIRENE BİTİŞİĞİNDEKİ 10 NO.LU SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	39
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUGLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 38X38 CM., KALINLIK 5 CM.		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☑ C	☐ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1958-1960 YILLARI ARASINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ TARAFINDAN HAGİA EİRENE KİLİSESİ GÜNEYBATI TARAFINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN KAZI SAHASINDA ORTAYA ÇIKARILAN SÜTUNSUZ, DİKDÖRTGEN PLANLI SARNIÇ KALINTISIDIR. ÖNCEDEN FARKLI İŞLEVİ OLAN YAPININ XI. YÜZYIL SONU YA DA XII. YÜZYIL BAŞLARINDA SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLDÜĞÜ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR (TEZCAN, 1989). YAPININ KUZEY VE DOĞU DUVARI DAHA ERKEN DÖNEME AİT OLUP IUSTINIANUS DÖNEMİNE İŞARET ETMEKTEDİR. AHŞAP BİR ÜST ÖRTÜYE SAHİP OLDUĞUNU İŞARET EDEN ELEMANLAR BULUNAN YAPI, SARNIÇ HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLÜRKEN, ZAYIF OLAN BATI DUVARI İKİNCİ BİR DUVAR KATMANI İLE SAĞLAMLAŞTIRILMIŞ VE İÇ YÜZÜ SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVANMIŞTIR. SARNICIN ZEMİNİ 30X30 CM. ÖLÇÜSÜNDE VE 3 CM KALINLIĞINDA TUĞLALARDAN VE 5 CM KALİNLIĞINDA YAPI HARCI İLE DÖŞENMİŞTİR. DUVAR ÖRGÜSÜ İSE 38CM. X 38CM. ÖLÇÜSÜNDE VE 5 CM. KALINLIĞINDA TUĞLALARDAN VE 6 CM KALINLIĞINDA BİR YAPI HARCINDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. DAHA SONRAKİ BİR DEVİRDE, MUHTEMELEN XI. YY. SONU İLE XII. YY. BAŞINDA 6 NUMARALI MEKAN MARTYRİUM HALİNE GETİRİLİRKEN SARNIÇ ODASI YENİDEN ELDEN GEÇİRİLMİŞ, BU ARADA BATI CEPHESİNE DUVAR NİŞLERİ AÇILMIŞ VE GÜNEYE DOĞRU ÜÇÜNCÜSÜNÜN ÖNÜNE BİR MERMER HAVUZ YAPILMIŞTIR (DİRİMTEKİN, 1962). DUVAR ÜZERİNDEKİ NİŞLERİN TUĞLA İŞÇİLİĞİ LİPS MANASTIRININ DIŞ CEPHE SÜSLEMELERİ İLE MANGANLAR BÖLGESİNDEKİ SOTEROS KİLİSESİNİN DUVAR NİŞLERİNİ AKLA GETİRMEKTEDİR ANCAK KULLANILAN TUĞLALAR VE SÜSLEMELER FARKILILIK GÖSTERMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

YAPININ GÖRÜLEBİLEN DOĞU VE KUZEY DUVARLARI ÇOK GÜÇLÜ İNŞA EDİLMİŞTİR. DUVARLAR DAHA SONRA SU GEÇİRMEZ SARNIÇ SIVASI İLE SIVANMIŞTIR. ÜST ÖRTÜSÜ YOKTUR. GÜNEY TARAFI HALEN TOPRAK ALTINDA OLDUĞUNDAN YAPININ BÜTÜNÜ İÇİN YORUM YAPMAK MÜMKÜN DEĞİLDİR.

KAYNAKÇA

Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 204-205. Dirimtekin, F., 1962: Les Fouilles Faits en 1946-1947 et en 1958-1960 Entre Sainte Sophie et Sainte Eirene A Istanbul, CA, 13, 174.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	BİLİNMİYOR
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

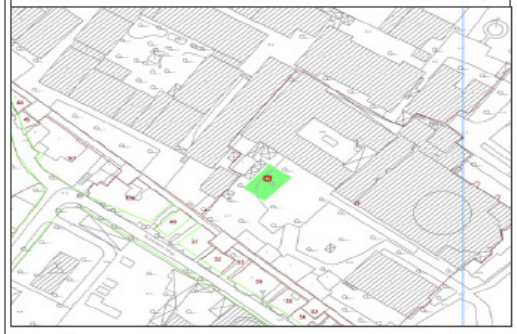
OBJECTID: 21

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.11.2011	GÜNEYBATIDAN GÖRÜNÜM

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	39

TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

YAPININ GÖRÜLEBİLEN DOĞU VE KUZEY DUVARLARI ÇOK GÜÇLÜ İNŞA EDİLMİŞTİR. DUVARLAR DAHA SONRA SU GEÇİRMEZ SARNIÇ SIVASI İLE SIVANMIŞTIR. ÜST ÖRTÜSÜ YOKTUR. GÜNEY TARAFI HALEN TOPRAK ALTINDA OLDUĞUNDAN YAPININ BÜTÜNÜ İÇİN YORUM YAPMAK MÜMKÜN DEĞİLDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.22 : Hagia Eirene Kazı Alanındaki 11 No.'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	22	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	HAGIA EIRENE KAZI ALANINDAKİ 11 NO.LU SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	39
YAPIM TARİHİ	VI. YY.		MALZEME CİNSİ	TUGLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-40 CM, KALINLIK 3-4 CM.		

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☑ C	☐ C	☑ C	☑ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

1960 YILINDA AYASOFYA İLE HAGIA EİRENE ARASINDA YAPILAN KAZILARDA BİR KISMI ORTAYA ÇIKARILMIŞ OLAN SARNIÇ KALINTISIDIR. KAZI RAPORUNU HAZIRLAYAN F. DİRİMTEKİN, SARNIÇLA İLGİLİ ŞU BİLGİLERİ VERMEKTEDİR: "SARNICIN DOĞUYA DOĞRU OLAN UZANTISI İNCELENMİŞ VE MEVCUT YAPIYA KADAR ULAŞILMIŞTIR. SARNICIN 17.50X12.50 M. EBATLARINDA VE EN AZINDAN 12 SÜTUN TARAFINDAN TAŞINAN VE ÇAPRAZ TONOZLARLA ÖRTÜLÜ BİR YAPI OLDUĞU SONUCUNA VARILMIŞTIR. KEMER AÇIKLIKLARI 2.70 M.'DİR. VAKTİYLE BAŞKA BİR İŞ İÇİN YAPILAN BU YAPI, DAHA SONRA SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR. BATI VE KUZEY DUVARLARI BU DÖNEMDE ONARILMIŞTIR. MUHTEMELEN BATISINDAKİ GEÇİDİ KAPLAYABİLMEK İÇİN TAKVİYE PAYANDALAR İNŞA EDİLMİŞTİR." (DİRİMTEKİN, 1962). SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALTYAPI OLDUĞU İFADE EDİLSE DE PLAN ŞEMASI VE MİMARİ ELEMANLARIYLA SARNIÇ OLARAK İNŞA EDİLEN ÖRNEKLERLE OLDUKÇA BENZERLİK GÖSTEREN YAPIYI, HAGIA EIRENE'NİN MİMARİSİ ÜZERİNE BİR KİTAP HAZIRLAYAN U. PESCLOW, GENEL PLANINDA 12 NUMARA İLE GÖSTERMİŞTİR (PESCHLOW, 1977). GÜNÜMÜZDE YALNIZCA KUZEYBATI KÖŞESİNDEKİ DUVARLARIN ÜST KISIMLARI GÖRÜLEBİLEN YAPIDA, BUGÜN MEVCUT OLAN TONOZLARIN, KORINTH BAŞLIKLI SÜTUNLARLA TAŞINDIĞI, DUVARLAR VE TONOZLARIN İSE SU GEÇİRMEZ SARNIÇ SIVASI İLE SIVALI OLDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICIN İÇİ MOLOZ VE TOPRAK DOLUDUR. BUGÜN SARNICIN GÖRÜLEBİLEN KUZEYBATI KÖŞESİNDE, TONOZLU KARE BİR MEKANLA BİR SÜTUN VE DOLGU TOPRAK İÇERİSİNDE IN SITU DURUMDA SÜTUN VE BAŞLIĞI BULUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Dirimtekin, F., 1962: Les Fouilles Faits en 1946-1947 et en 1958-1960 Entre Sainte Sophie et Sainte Eirene A Istanbul, CA, 13, 167. Peschlow, U., 1977: Die Irenekirche in Istanbul Untersuchungen zur Architektur, Tübingen, 159.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-MAHZEN
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 22

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1960-1980-18.11.2011	SARNIÇ İÇ GÖRÜNÜMLERİ VE IN SITU SÜTUN BAŞLIĞI

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	39

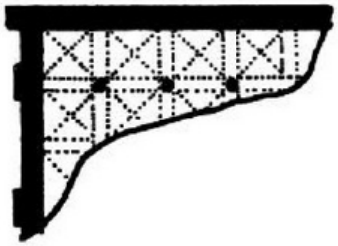
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNICIN İÇİ MOLOZ VE TOPRAK DOLUDUR. BUGÜN SARNICIN GÖRÜLEBİLEN KUZEYBATI KÖŞESİNDE, TONOZLU KARE BİR MEKANLA BİR SÜTUN VE DOLGU TOPRAK İÇERİSİNDE IN SITU DURUMDA SÜTUN VE BAŞLIĞI BULUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.23 : Hagia Eirene Güneydoğusundaki "L" Şeklindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	23	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	HAGIA EIRENE GÜNEYDOĞUSUNDA "L" ŞEKLİNDEKİ SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	39-110
YAPIM TARİHİ	VI. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☑ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

AYASOFYA VE HAGIA EIRENE ARASINDA BULUNAN SAMPSON HASTANESİ'NİN ALT YAPISI OLMASI MUHTEMEL SARNICIN VARLIĞI XVI. YÜZYILDAN BERİ BİLİNMEKTEDİR. HAKKINDAKİ İLK YAYINI HAZIRLAYAN CASSON, 52 SÜTUNLU, DİKDÖRTGEN BİÇİMİNDEKİ SARNICIN İYİ DURUMDA KORUNAGELDİĞİNİ, ZEMİNİNİN SERT ANA KAYA OLDUĞUNU BELİRTMİŞ, AYRICA SARAY SURUNUN BU SARNICI İKİYE BÖLMESİNE DE DEĞİNEREK, BU İHATA DUVARININ BİZANS DÖNEMİNDE İNŞA EDİLDİĞİNİ ÖNE SÜRMÜŞTÜR (CASSON, 1928). SARNIÇ "L" ŞEKLİNDE, 54.43X13.30 M. ÖLÇÜLERİNDE 6 METRE DERİNLİKTE, ÜÇ DESTEK DİZİLİ, 47 SÜTUNLUDUR. BÖLÜMLERİN ÜZERİ ÇAPRAZ TONOZ ÖRTÜLÜDÜR. GÜNEYBATI UCUNDA 13 BASAMAKLI BİR MERDİVENİ BULUNMAKTADIR, ANCAK SONRADAN ÖRÜLEREK KAPATILMIŞTIR. DUVARLAR TAKVİYE PAYANDALARIYLA SUYUN BASINCINA KARŞI GÜÇLENDİRİLMİŞTİR. SARNICIN KISA TARAFINDA OSMANLI DÖNEMİNDE AÇILMIŞ BİR KUYU BULUNMAKTADIR. ÜZERİNDEKİ BİLEZİK, İÇİ OYULMUŞ VE KENARLARIN TIRAŞLANMIŞ BİR KORİNTH SÜTUN BAŞLIĞIDIR. SÜTUN BAŞLIKLARININ BU ŞEKİLDE KULLANIMINA AİT ÇEŞİTLİ ÖRNEKLERE RASTLANMAKTADIR. 1960 YILINDA AYTEN ERDEN TARAFINDAN İNCELENEREK YAYINLANAN SARNIÇ, YEREBATAN SARNICIYLA BENZERLİĞİNDEN DOLAYI VI. YÜZYIL, IUSTINIANUS DÖNEMİNE TARİHLENMİŞTİR (ERDEN, 1960). SARNICIN SOĞUKÇEŞME SOKAĞI'NA UZANAN KISMINA AİT TONOZLARIN BİR KISMI, 14.01.1985 TARİHİNDE 2 ADA 110 PARSELDE TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KURUMU TARAFINDAN YAPILAN İNŞAAİ FAALİYET SIRASINDA PARSELİN UÇ KISMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR. TONOZLARIN YIKILAN KISIMLARININ ONARILARAK İNŞA EDİLEN YAPI ALTINDA KORUMAYA ALINMIŞTIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÜZERİ DEMİR PARMAKLIKLARLA KAPATILMIŞ BETON ÇERÇEVELİ BİR AÇIKLIKTAN GÖRÜLEBİLEN SARNICIN BÜYÜK KISMI, KAFETERYA OLARAK KULLANILAN ESKİ LOJMAN BİNASININ ALTINDADIR, DİĞER KISMI İSE SUR-U SULTANİ'NİN ALTINDAN GEÇEREK SOĞUK ÇEŞME SOKAĞI'NA UZANMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Casson, S., 1928: Preliminary Report Upon The Excavations Carried Out In the Hippodrome of Constantinople in 1927, London, 23-26. Erden, A., 1960: St.İren'in Güneydoğusundaki Bizans Sarnıcı, Ayasofya Müzesi Yıllığı, 2, 22-23. Res. 19-21.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 01.03.1985 NO: 1194
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 23

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1960-18.11.2011	SARNICIN BUGÜNKÜ GİRİŞİ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	39-110

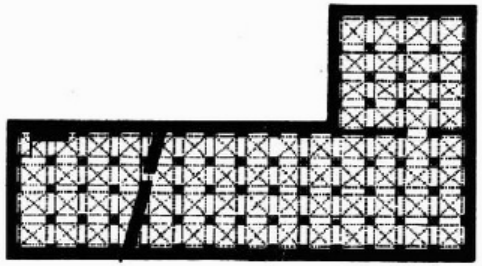
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

ÜZERİ DEMİR PARMAKLIKLARLA KAPATILMIŞ BETON ÇERÇEVELİ BİR AÇIKLIKTAN GÖRÜLEBİLEN SARNICIN BÜYÜK KISMI, KAFETERYA OLARAK KULLANILAN ESKİ LOJMAN BİNASININ ALTINDADIR, DİĞER KISMI İSE SUR-U SULTANİ'NİN ALTINDAN GEÇEREK SOĞUK ÇEŞME SOKAĞI'NA UZANMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.24 : İstanbul Arkeoloji Müzeleri Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	24	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ AVLUSUNDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL:	41
YAPIM TARİHİ	IV.-V. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-40 CM, KALINLIK 3.50 CM.		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

İNCİCYAN'IN SARAY VE ÇEVRESİNDEKİ SARNIÇLAR LİSTESİNDE, 5 NUMARALI, "AĞA BAHÇESİNDEKİ SARNIÇ" OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN YAPIDIR (İNCİCYAN, 1956). İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİNİN SU İHTİYACININ KARŞILANMAKTA OLAN SARNIÇTA 1981 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ARAŞTIRMADA 5.30 M. YÜKSEKLİĞİNDE SU OLDUĞU, AYRICA SU ÇEKMEYE YARAYAN BORULAR VE SU MOTORU BULUNDUĞU BELİRTİLMİŞTİR. ÜZERİNDE BULUNAN 0.45X0.65 M ÖLÇÜLERİNDE KÜÇÜK BİR MERMER KAPAKTAN 1.25 M. AŞAĞIDAKİ SETE İNİLMEKTEDİR. KAPAKTAN SU SEVİYESİNE KADAR DERİNLİK 6.55 M., BÖYLELİKLE TOPLAM DERİNLİK 11.85 M. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR. SARNIÇ ÜÇ DESTEK DİZİSİYLE DÖRT SAHINA AYRILMIŞTIR. KARE BÖLÜMLERİN ÜZERİ KUBBELERLE ÖRTÜLÜDÜR. KUBBELER, DİKDÖRTGEN FORMLU, 1.40X.1070 M. ÖLÇÜLERİNDE PAYELERLE TAŞINMAKTADIRLAR. KEMER BAŞLANGIÇLARINDA MUNTAZAM ARALIKLI KÜÇÜK DİKDÖRTGEN DELİKLER BULUNMAKTADIR. SARNIÇ KUBBE BAŞLANGICINA KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVALIDIR. MERDİVENİ YOKTUR. YAPI 16 KUBBE VE 9 PAYESİYLE ARKEOLOJİ MÜZELERİ EK BİNA İNŞAATINDA ORTAYA ÇIKAN BÜYÜK SARNIÇLA BENZERLİK GÖSTERMEKTE VE ONUN YARI ORANDA KÜÇÜLTÜLMÜŞÜ GÖRÜNÜMÜNDEDİR. HER İKİ SARNIÇTA DA TÜM DESTEKLER PAYEDİR. SARNICIN OSMANLI DÖNEMİNDE DE KULLANILMAKTA OLDUĞU GÖRDÜĞÜ ONARIMDAN ANLAŞILMAKTADIR. DUVARLARIN BİRİNDE İÇİ SONRADAN ÖRÜLMÜŞ PENCERE BÜYÜKLÜĞÜNDE BİR BOŞLUK GÖRÜLMEKTEDİR. AYNI HİZADA SUYUN İÇİNDE DİKDÖRTGEN ŞEKLİNDE KANAL OLABİLECEK, MUNTAZAM BİR AÇIKLIK DAHA VARDIR. KUBBELERDEN BİRİNİN TAM ORTASINDA SONRADAN KAPATILMIŞ BİR KUYU AĞZI İZLENİMİ VEREN YUVARLAK BİR DELİK BULUNMAKTADIR. SARNICIN YER ALDIĞI AVLU BİZANS DÖNEMİNDEN KALMA BİR TERASTIR VE ALTINDA 6 BÖLÜMLÜ BİZANS GALERİLERİ BULUNMAKTA, SARNICIN DUVARLARI, BAŞLANGIÇTAN 3. BÖLMEYE KADAR BU GALERİLERE OTURMAKTADIR. GALERİLERİN 2. ODASININ ARKA DUVARINDA SARNICIN DIŞ DUVAR BAŞLANGICI AÇIKÇA GÖRÜLMEKTEDİR (TEZCAN, 1989). EK İNŞAATTAKİ SARNIÇLA BENZERLİĞİNDEN DOLAYI HER İKİ YAPI DA IV. VEYA V. YY.'A TARİHLENDİRİLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNIÇ MÜZENİN SU İHTİYACINI KARŞILAMAK İÇİN KULLANILMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ'NİN AVLUSUNUN ALTINDA BULUNMAKTA OLAN SARNICA MÜZENİN AVLUSUNDA BULUNAN BETON BİR KAPAKTAN GİRİLEBİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

İncicyan, P.G., 1956: 18. Asırda İstanbul, İstanbul, 56. Tezcan, H.,1989: Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, İstanbul, 223-224.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-MAHZEN?
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	SARNIÇ
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 24

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
02.09.2008	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	41

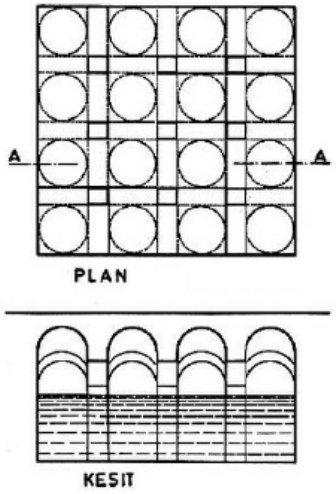
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ'NİN AVLUSUNUN ALTINDA BULUNMAKTA OLAN SARNICA MÜZENİN AVLUSUNDA BULUNAN BETON BİR KAPAKTAN GİRİLEBİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

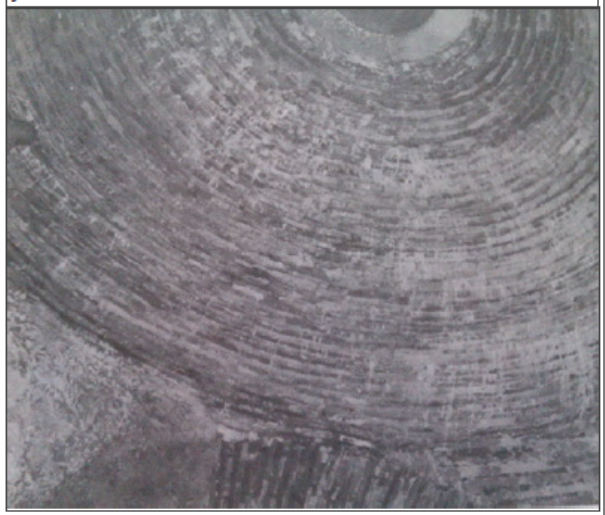
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.25 : Soğukçeşme Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	25	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	SOĞUKÇEŞME	
ADI:	SOĞUKÇEŞME SOKAĞI SARNICI		PAFTA:	3	ADA:	2	PARSEL: 107
YAPIM TARİHİ	VII. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	KALINLIK 2-4 CM.			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B ORTA	☐ B	☑ B	☐ B	☐ B	☑ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

BAB-I HÜMAYUN'DAN GÜLHANE PARKI'NA DOĞRU İNERKEN SAĞ TARAFTA TOPKAPI SARAYI SURLARINA BİTİŞİĞİNDE YER ALAN SARNIÇTIR. İNCİCYAN İSTANBUL'UN 18. YÜZYILDAKİ DURUMUNU ANLATIRKEN BU SARNIÇTAN BAHSETMEKTE VE İÇERİSİNDE İPLİKÇİLERİN ÇALIŞTIĞINI BELİRTMEKTEDİR (İNCİCYAN, 1956). OLASILIKLA, MEYİLLİ OLAN BU ARAZİDE VAKTİYLE YER ALAN BİR YAPININ ALTYAPISI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNIÇ, YAKLAŞIK 16X11 M ÖLÇÜLERİNDE KAREYE YAKIN PLANA SAHİPTİR (ERTUĞRUL, 1989). 3 SAHINLI OLAN YAPIDA 6 SÜTUNDAN OLUŞAN 2 SÜTUN DİZİSİ, ÇAPRAZ TONOZLU ÜST ÖRTÜYÜ TAŞIMAKTADIR. MERMER SÜTUNLARIN ÜZERİNE YERLEŞTİRİLMİŞ SADE IMPOST BLOKLARA SAHİP OLAN YAPIDA IMPOST BLOKLARIN VE SÜTUNLARIN FARKLI BOYUTLARDA OLUŞU, DEVŞİRME MALZEME OLDUKLARINA İŞARET ETMEKTEDİR. YÜKSEKLİĞİ 12 M OLAN SARNICIN BUGÜN 3 M KADARI TOPRAK SEVİYESİNİN ÜZERİNDEDİR. YAPININ TAM KARŞISINDA BULUNAN BİR DİĞER SARNIÇ İLE İLİŞKİLİ OLABİLECEĞİ DÜŞÜNCESİ KAZI SONUCU ORTAYA ÇIKARILAN KANALLAR DA DAHA DA GÜÇLENMİŞTİR. TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEYEN YAPI, 2-4 CM TUĞLA, 4-6 CM DERZ KALINLIĞINA SAHİPTİR. DUVAR KÖŞELERİ SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

RESTORAN OLARAK KULLANILAN SARNICIN GÜNEYBATISINDA SONRADAN AÇILMIŞ 4 ADET PENCERE, DUVARLARA ÇAKILMIŞ RAFLAR, TONOZLARDA AVİZELER BULUNMAKTADIR. KUZEYBATI KÖŞESİNDE MUTFAK, KUZEY DUVARINA ŞÖMİNE EKLENMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

YAPININ BATI CEPHESİNDE BOŞALTMA KANALI GÖRÜLMEKTEDİR. BUNUN YANI SIRA AYNI CEPHEDE BİR KESİLME SÖZ KONUSU OLUP BU DURUM SARNICIN BELKİ DAHA BÜYÜK OLDUĞUNU DÜŞÜNDÜRSE DE BUNU İSPAT EDEBİLECEK KESİN DELİL BULUNMAMAKTADIR. SARNIÇ SIVASINA RASTLANILMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

İncicyan, P.G., 1956: 18. Asırda İstanbul, İstanbul, 56. Ertuğrul, Ö., 1989: İstanbul'da Bizans Devri Su Mimarisi, Doktora Tezi, İstanbul, 266-267.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ÇELİK GÜLERSOY VAKFI
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	RESTORAN
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 29.07.1991 NO: 785
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 25

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.11.2011	SARNIÇ İÇ GÖRÜNÜMLERİ VE TONOZ DETAYI

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
3	2	107

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

YAPININ BATI CEPHESİNDE BOŞALTMA KANALI GÖRÜLMEKTEDİR. BUNUN YANI SIRA AYNI CEPHEDE BİR KESİLME SÖZ KONUSU OLUP BU DURUM SARNICIN BELKİ DAHA BÜYÜK OLDUĞUNU DÜŞÜNDÜRSE DE BUNU İSPAT EDEBİLECEK KESİN DELİL BULUNMAMAKTADIR. SARNIÇ SIVASINA RASTLANILMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.26 : Nöbethane Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	26	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HOCAPAŞA	SOKAK VE KAPI NO	NÖBETHANE CADDESİ
ADI:	NÖBETHANE CADDESİ SARNICI		PAFTA:	11	ADA:	13	PARSEL:	19
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

NÖBETHANE CADDESİ İLE DERVİŞLER SOKAĞI'NIN KESİŞİM NOKTASINDA YER ALAN SARNIÇTIR. İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE 1966 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞ OLAN YAPI, 10 BASAMAKLA İNİLEN 1.35X1.25 M. ÖLÇÜLERİNDE BİR ÖN ODA İLE BURADAN KEMERLİ BİR KAPIYLA GEÇİLEN 4.83X4.15 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI ANA MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. GÜNEY DUVARININ ORTASINDA İKİNCİ BİR MERDİVENLİ GİRİŞE SAHİP OLAN YAPIDA, MEKANLAR BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜDÜR. SARNICIN İÇİ TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLUP, KUZEY VE BATI DUVARINDA FARKLI ÖLÇÜLERDE 3 ADET DUVAR NİŞİ BULUNMAKTADIR (FIRATLI, 1966). SARNIÇ ZEMİNİNDE KORUNAGELMİŞ ALTIGEN TUĞLA DÖŞEME, YAPININ OSMANLI DÖNEMİNDE DE KULLANILDIĞINA İŞARET ETMEKTEDİR. YAPININ, SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR HİPOJE OLABİLECEĞİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR. YİNE 1966 YILINDA, SARNICIN YAKININDA BULUNAN 4 ADA 30 PARSELDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISINDA, BEŞİK TONOZ ÖRTÜYE SAHİP VE YAN YANA İKİ HAZNEDEN OLUŞAN BİR DİĞER SARNIÇ KALINTISININ ORTAYA ÇIKARILDIĞI, İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ RAPORLARINDA İFADE EDİLMEKTEDİR. ANCAK, BU SARNICA İLİŞKİN İLAVE BİR BİLGİ YA DA HERHANGİ BİR KALINTI TESPİT EDİLEMEMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLAN YAPI, ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞ OLAN İŞYERİNİN BODRUM KATINDA KURUL KARARIYLA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Fıratlı, N., 1966: 18.05.1966; 02.08.1966 Tarihli Raporlar

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	HİPOJE?
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 11.07.1989 NO: 1144

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 26

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE HOCAPAŞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
09.12.1981-2010	SARNIÇ ÜZERİNDEKİ YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
11	13	19

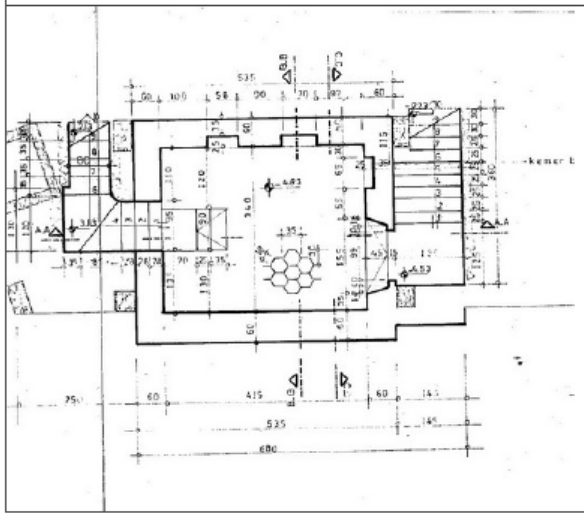
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLAN YAPI, ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞ OLAN İŞYERİNİN BODRUM KATINDA KURUL KARARIYLA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.27 : Yerebatan (Bazilika) Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	27	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	ALEMDAR	SOKAK VE KAPI NO	YEREBATAN CADDESİ
ADI:	YEREBATAN (BAZİLİKA) SARNICI		PAFTA:	49,89	ADA:	37,38,39,54, 781	PARSEL:	
YAPIM TARİHİ	M.S 542 SONRASI		MALZEME CİNSİ	TUGLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 38-40 CM, KALINLIK 4 CM.		

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☑ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

İSTANBUL'DAKİ EN BÜYÜK KAPALI SARNIÇTIR. UZUNLUĞU 138 M., GENİŞLİĞİ 64.6 M. DİKDÖRTGEN BİÇİMİNDE BİR ALANI KAPLAMAKTADIR. 52 BASAMAKLI TAŞ BİR MERDİVENLE İNİLEN SARNICIN İÇERİSİNDE HER BİRİ 9 M. YÜKSEKLİĞİNDE 336 ADET SÜTUN BULUNMAKTADIR. ARALARINDA 4.80 M. MESAFE BULUNAN SÜTUNLAR, HER SIRADA 28 ADET OLMAK ÜZERE 12 SIRADAN MEYDANA GELMEKTEDİRLER (MÜLLER-WIENER, 1977). SARNICIN ÇAPRAZ TONOZLARDAN OLUŞAN ÜST ÖRTÜSÜ, YUVARLAK KEMERLER VASITASIYLA SÜTUNLARA AKTARILMIŞTIR. GENEL ANLAMDA İYİ KORUNAGELMİŞ OLAN ÜST ÖRTÜYÜ MEYDANA GETİREN TONOZ VE KEMERLER ALIŞILMIŞ ÖLÇÜ İLE 38-40 CM GENİŞLİĞİNDE, 4 CM. KALINLIĞINDA KARE TUĞLADAN HORASAN HARÇLI OLARAK ÖRÜLMÜŞTÜR. TAŞIYICI STRÜKTÜRÜN STABİLİTESİNİ ARTTIRABİLMEK İÇİN SÜTUNLARI BİRBİRİNE BAĞLAYAN GERGİLER YAPILMIŞTIR. DEVŞİRME OLARAK KULLANILMIŞ PEK ÇOK BEZEMELİ MİMARİ ELEMANA RASTLANILAN SARNIÇTA, YİNE ÇOĞUNLUĞU ESKİ YAPILARDAN TOPLANDIĞI ANLAŞILAN MERMER VE GRANİT SÜTUNLARIN BÜYÜK KISMI TEK PARÇADAN, BİR KISMI İSE ÜST ÜSTE İKİ PARÇADAN OLUŞMAKTADIR. SÜTUN BAŞLIKLARINDA DA YER YER FARKLI ÖZELLİKLER MEVCUTTUR. SARNIÇLA ÇAĞDAŞ OLDUKLARI DÜŞÜNÜLEN TRAPEZOİDAL FORMDAKİ BAŞLIKLARIN YANI SIRA, ÜZERLERİNE İMPOST BLOKLAR YERLEŞTİRİLMİŞ 98 ADET KORINTH ÜSLUBUNDAKİ BAŞLIKLARIN GENEL OLARAK V. YY.'DA ÜRETİLDİKLERİ VE STOKTAN GELME OLDUKLARI DÜŞÜNÜLMEKTEDİR. SARNIÇTA AYRICA, HADRIANUS VE SEPTIMIUS SEVERUS (II. VE III. YY.'LAR) DÖNEMLERİNE TARİHLENEN 2 ADET DEVŞİRME SÜTUN BAŞLIĞI TESPİT EDİLMİŞTİR (BETSCH, 1977). BEDEN DUVARLARI 33-37 CM.'E 4-5 CM. EBATLARINDAKİ TUĞLALARDAN İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNIÇTA DERZ KALINLIKLARI 6-7 CM.'DİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SARNICIN TABANI 40X40 CM. ÖLÇÜLERİNDE DÜZGÜN FORMDA PİŞMİŞ TUĞLADAN 3-4 CM. DERZLİ OLARAK DÖŞENMİŞTİR. BEDEN DUVARLARININ KÖŞELERİ SUYUN BASINCINA KARŞI YUVARLATILARAK KIRILMIŞTIR. SU GEÇİRMEZ SIVA 3-5 CM. KALINLIĞINDADIR VE KEMERİN ÜZENGİ HİZASINA KADAR ÇIKMAKTADIR. YAKLAŞIK 9800 METREKARE ALANI KAPLAYAN SARNIÇ, 80.000 TON SU DEPOLAYABİLME KAPASİTESİNE SAHİPTİR. SARNIÇ İÇERİSİNDE HALEN YAKLAŞIK 1.00 METRE YÜKSEKLİĞİNDE SU BULUNMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN KUZEYDOĞU DUVARI ÖNÜNDE YER ALAN SEKİZ SÜTUN, 1955-1960 YILLARINDA YAPILAN BİR İNŞAAT SIRASINDA KIRILMA TEHLİKESİNE MARUZ KALDIĞINDAN, HER BİRİ KALIN BİR BETON TABAKA İÇİNE ALINMIŞ, BU YÜZDEN ÖZELLİKLERİNİ YİTİRMİŞLERDİR.1984 YILINDA İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ TARAFINDAN KAPSAMLI BİR RESTORASYON GEÇİRMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

GÜNÜMÜZDE YAPI, ANIT ÖZELLİĞİNDEN DOLAYI KENDİNİ SERGİLEYEN BİR MÜZE OLARAK RESTORE EDİLMİŞTİR. SARNICIN İÇERİSİNDE YAPIYI BAŞTAN BAŞA DOLAŞAN BİR GEZİ PLATFORMU VE SÖKÜLEBİLİR BİR KONSER PLATFORMU BULUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 54-55. Müller-Wiener, W., 1977: Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 284-285. Betsch, W.E., 1977: The History, Production and Distribution of the Late Antique Capital in Constantinople, Ph.D. Thesis, Philadelphia, 183-184.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
RÖLÖVE PROJESİ	☑	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	MÜZE
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 22.09.1967 NO: 3670
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 27

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE ALEMDAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
20.07.2011	SARNIÇ İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
49,89	37,38,39,54, 781	

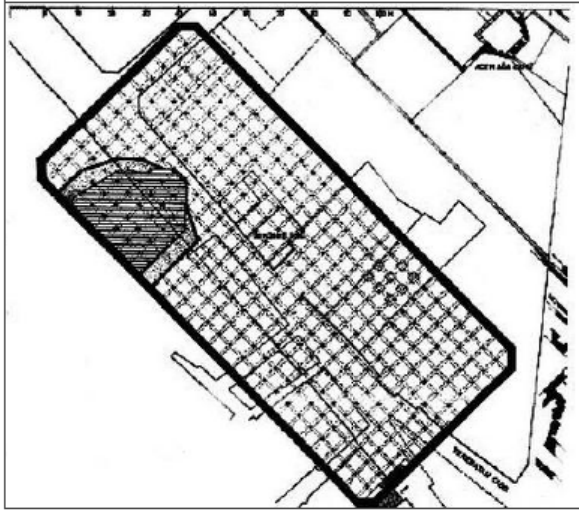
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

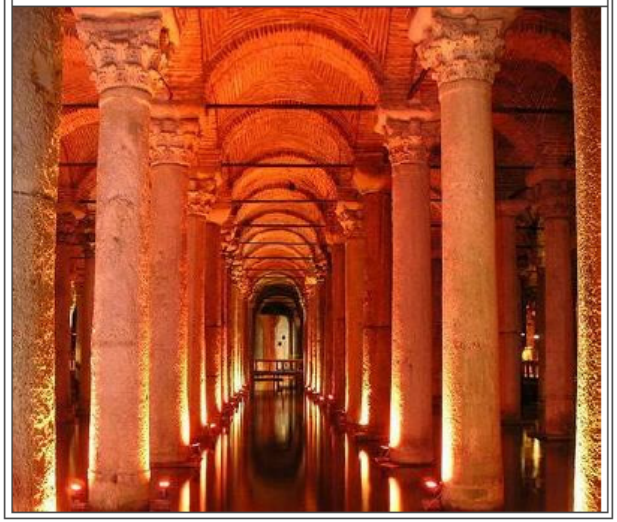
MEVCUT DURUM

GÜNÜMÜZDE YAPI, ANIT ÖZELLİĞİNDEN DOLAYI KENDİNİ SERGİLEYEN BİR MÜZE OLARAK RESTORE EDİLMİŞTİR. SARNICIN İÇERİSİNDE YAPIYI BAŞTAN BAŞA DOLAŞAN BİR GEZİ PLATFORMU VE SÖKÜLEBİLİR BİR KONSER PLATFORMU BULUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.28 : Muhterem Efendi Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	28	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	ALEMDAR	SOKAK VE KAPI NO	MUHTEREM EFENDİ SOKAK
ADI:	MUHTEREM EFENDİ SOKAK SARNICI		PAFTA:	49	ADA:	38	PARSEL:	37
YAPIM TARİHİ	VI. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-39 CM, KALINLIK 4 CM.		

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

YIKILIP ORTADAN KALDIRILDIĞI İÇİN BUGÜN YOKOLAN SARNIÇLARDAN OLAN YAPI, 12X10 M. ÖLÇÜLERİNDE, DİKDÖRTGEN PLANLI BEŞ SAHINLI BİR BİZANS SARNICIDIR. YAPI TONOZ ÖRTÜLÜ, TONOZ TAŞIYICILARI KABA VOLÜT İŞLEMELİ İONİK İMPOSTLU BAŞLIKLARA SAHİP 12 GRANİT SÜTUNDUR. DUVARLAR VE ÜST YAPI TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEMEKTEDİR, SÜTUN YÜKSEKLİĞİNE KADAR SIVA KALINTISI TESPİT EDİLEN YAPININ TABANI İSE TUĞLA DÖŞEMELİDİR. MEKANIN İÇ KÖŞELERİ YUVARLATILMIŞTIR. GİRİŞİ KUZEYDE VE MERDİVENLİ OLAN SARNICIN SU GİRİŞİ İSE MERDİVEN ALTINDAN SAĞLANMAKTADIR (BARUTÇU, 1980). İNŞAAT TEMEL KAZISI ESNASINDA ORTAYA ÇIKAN SARNICIN SAĞLAM KALAN TEK TONOZ AKSI ÜZERİNE YAN PARSELDE BULUNAN MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ DİSPANSERİ'NE AİT İSTİNAT DUVARI ÇÖKEREK YAPININ SAĞLAM KALAN KISMININ DA YIKILMASINA SEBEP OLMUŞTUR. B. PALUKA'NIN 1895 TARİHLİ MAKALESİNDEN ANLAŞILDIĞI ÜZERE YAPI O TARİHTE SAĞLAMDI VE İÇERİSİNDE SU BULUNMAKTAYDI. PALUKA'YA GÖRE, BİR KONAĞIN ALTINDA BULUNAN SARNICIN GÜNEY DUVARI HARİÇ TÜMÜYLE ONARIM GÖRMÜŞTÜR (PALUKA, 1895).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İZİNSİZ YÜRÜTÜLEN YIKIM FAALİYETİ SONUCU SARNIÇ TAMAMEN ORTADAN KALDIRILMIŞTIR. SARNICIN BULUNDUĞU ALANDA BUGÜN YÜKSEK ÖĞRENİM YURT BİNASI BULUNMAKTADIR. MEVCUT FOTOĞRAFLARINDA YAPIDAN, YEREBATAN SARNICI'NA DOĞRU BİR KANAL MEVCUT OLDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Barutçu, S.,1980: 29.11.1980 Tarihli Rapor. Paluka, B., 1895: Eine Unbekannte Byzantinische Zisterne, Byzantinische Zeitchrifte, 4, 594-600.

EKLER			
RÖLÖVE PROJESİ	☑	BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
HARİTA	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
KROKİ	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR.
VAKFİYE	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 17.01.1981 NO: 12576

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 28

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: ALEMDAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
29.11.1980	ÇEŞİTLİ AÇILARDAN GENEL GÖRÜNÜM VE TAŞIYICI DETAYI

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
49	38	37

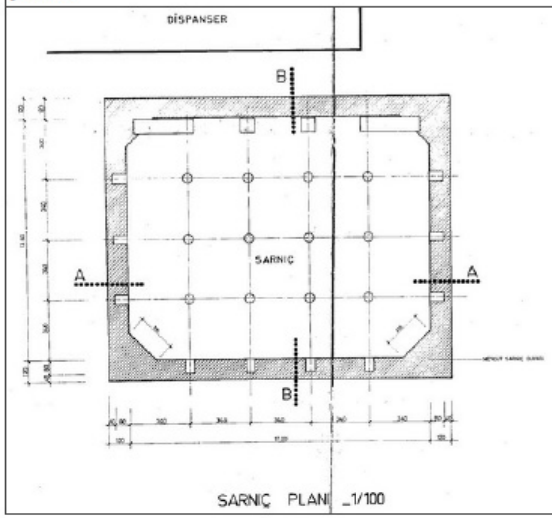
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İZİNSİZ YÜRÜTÜLEN YIKIM FAALİYETİ SONUCU SARNIÇ TAMAMEN ORTADAN KALDIRILMIŞTIR. SARNICIN BULUNDUĞU ALANDA BUGÜN YÜKSEK ÖĞRENİM YURT BİNASI BULUNMAKTADIR. MEVCUT FOTOĞRAFLARINDA YAPIDAN, YEREBATAN SARNICI'NA DOĞRU BİR KANAL MEVCUT OLDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

SARNIÇ PLANI _1/100

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.29 : Bestekar Osman Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 29

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: ALEMDAR

SOKAK VE KAPI NO: BESTEKAR OSMAN

ADI: BESTEKAR OSMAN SOKAK SARNICI

PAFTA: 52

ADA: 48

PARSEL: 15

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☑	☐
D	☑	☑	☑	☐	☑

MİMARİ TANIM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNE 30.12.1987 İLE 17.01.1988 TARİHLERİ ARASINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISINDA, BURADA YIKTIRILAN AHŞAP BİNANIN DORUM KATINDAKİ TEMEL DUVARLARININ YIKIMI SIRASINDA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ KALINTISIDIR. TAŞINMAZIN BODRUM KATINDA, YOL KOTUNDAN İKİ METRE KADAR AŞAĞIDA VE YAKLAŞIK OLARAK 2.80X5.00 M. BOYUTLARINDA VE ORTA KISMINDA KEMER BULUNAN BEŞİK TONOZ ÖRTÜLÜ SARNICIN YÜKSEKLİĞİ 2.50 M.'DİR (İZGİZ, 1987). DAHA İÇTEKİ BÖLÜMDE SOL DUVARDA TUĞLA KEMER ÖRGÜ OCAK GÖRÜNÜMÜNDE BİR KISIM BULUNDUĞU BELİRTİLMEKTEDİR. İÇ KISMI TÜMÜYLE 4 CM. KALINLIĞINDA SARNIÇ SIVASIYLA SIVALI OLAN YAPININ BEDEN DUVARLARI TUĞLA VE HORASAN ÖRGÜDÜR (SEZER-DENKER, 1988).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

YIKTIRILAN AHŞAP BİNANIN BODRUMUNDA BULUNAN SARNICIN ÜST KISMI YENİ İNŞA EDİLEN BİNANIN TEMEL KAZISI SIRASINDA BÜYÜK TAHRİBATA UĞRATILMIŞ, 1988 YILINDA KALINTILAR YAPI BODRUMUNDA KORUMA ALTINA ALINMIŞSA DA GÜNÜMÜZE HERHANGİ BİR KALINTI ULAŞMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

İzgiz, S.B.,1987: 23.02.1987 Tarihli Rapor. Sezer, T.,Denker, A., 1988: 29.01.1988 Tarihli Rapor.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	DEPO
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ:10.02.1988 NO: 126

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 29

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: ALEMDAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
23.02.1987-29.01.1988-18.12.2011	SARNICIN YIKILMADAN ÖNCEKİ VE SONRAKİ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
52	48	15

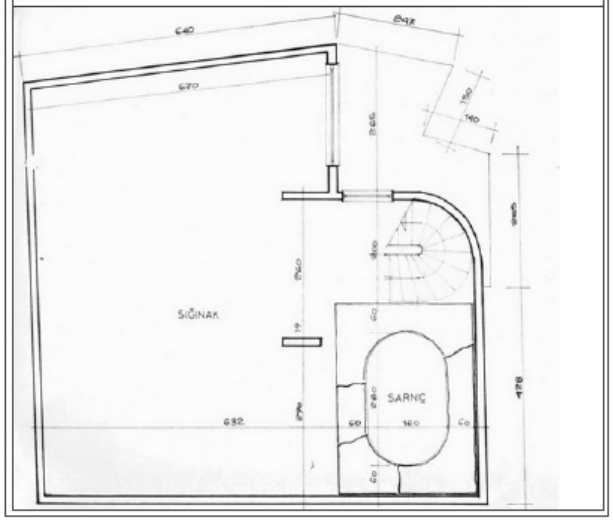
TİPİ

DESTEKSİZ

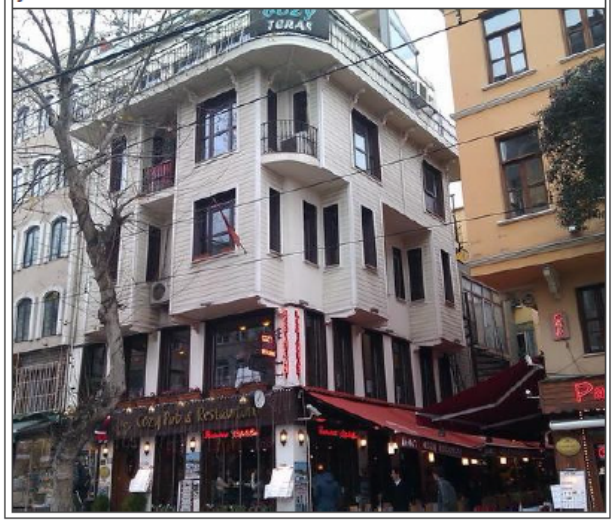
MEVCUT DURUM

YIKTIRILAN AHŞAP BİNANIN BODRUMUNDA BULUNAN SARNICIN ÜST KISMI YENİ İNŞA EDİLEN BİNANIN TEMEL KAZISI SIRASINDA BÜYÜK TAHRİBATA UĞRATILMIŞ. 1988 YILINDA KALINTILAR YAPI BODRUMUNDA KORUMA ALTINA ALINMIŞSA DA GÜNÜMÜZE HERHANGİ BİR KALINTI ULAŞMAMIŞTIR.

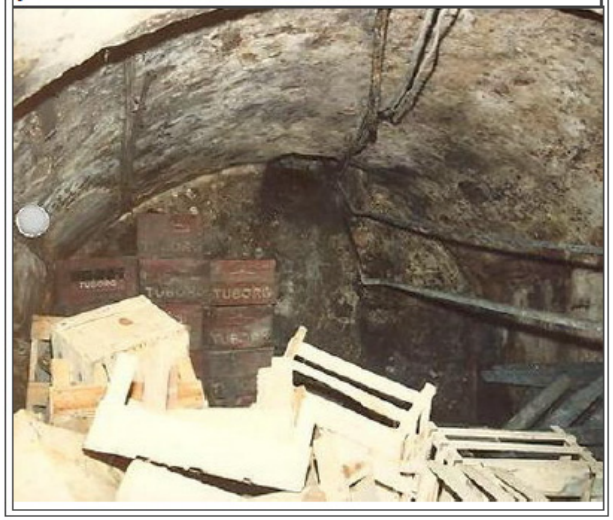
ŞEKİL 1

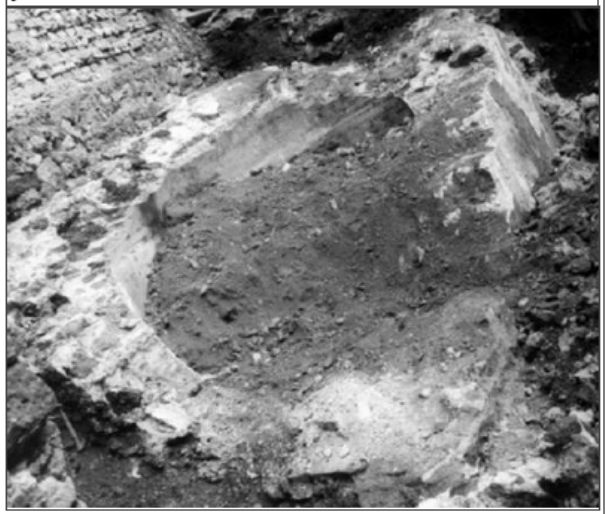
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.30 : Turing Konuk Evi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	30	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	SOĞUKÇEŞME	
ADI:	TURİNG KONUK EVİ SARNICI		PAFTA:	205	ADA:	52	PARSEL: 14
YAPIM TARİHİ	V.YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	KALINLIK: 2-4CM.			

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☑ A	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

TURİNG KURUMU TARAFINDAN RESTORE EDİLMİŞ KONUK EVİNDE BULUNAN, 2 KATLI ERKEN BİZANS DÖNEMİ ALTYAPISIDIR. TERAS OLUŞTURMAK ÜZERE İNŞA EDİLMİŞ ÜST YAPISI İYİ KORUNMUŞ DURUMDADIR. YAKLAŞIK 10X5 M. ÖLÇÜLERİNDEKİ SARNIÇ, DİKDÖRTGEN KAİDELİ, KORİNTH ÜSLUBUNDA BAŞLIKLARA SAHİP 2 ADET SÜTUNA SAHİPTİR. BÜYÜK OLASILIKLA DEVŞİRME OLAN SÜTUN BAŞLIKLARI V. YY. ÖZELLİĞİ SERGİLEMEKTEDİRLER. SÜTUN YÜKSEKLİKLERİ, BAŞLIK VE KAİDE HARİÇ 1.50 M.'DİR. YAPININ ÜZERİ ÇAPRAZ TONOZLA ÖRTÜLÜDÜR. KÖŞELERİ YUVARLATILMIŞ OLAN YAPININ BATISINDA BATIYA DOĞRU UZANAN BİR KANAL, KUZEYİNDE DE BİR BOŞALTMA KANALI BULUNMAKTADIR. GİRİŞİ BATI TARAFINDANDIR. YAPININ ALTINDA ALTINDA DEPO OLARAK KULLANILAN VE DAHA AZ KORUNMUŞ DURUMDA İKİNCİ BİR ALT YAPI DAHA BULUNMAKTADIR. BU ALT YAPININ DUVAR ÖRGÜSÜ TUĞLA OLUP BAZI DUVARLARIN ALTLARINDA İRİ KESME TAŞ BLOKLAR KULLANILMIŞTIR. AYAZMA OLDUĞU TAHMİN EDİLEN BU MEKAN İKİ BÖLÜMLÜDÜR VE İKİSİDE BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜDÜR. BU KALINTIYA DAHA SONRA TÜRK DÖNEMİNDE BUGÜN GÖRÜLEN 26 BASAMAKLI MERDİVEN İLE İNİLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

GÜNÜMÜZDE PERSONEL YEMEKHANESİ OLARAK KULLANILMAKTA OLAN YAPININ KUZEYBATI DUVARINDA BİR GİRİŞ BULUNMAKTADIR VE KUZEYİNE BİR PENCERE AÇILMIŞTIR. YAPIYA AHŞAP YEDİ BASAMAKTAN İNİLMEKTEDİR. KUZEYDOĞU DUVARINA BAR YERLEŞTİRİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

İKİ KATLI OLAN YAPI, SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPI İZLENİMİ UYANDIRMAKTADIR.

KAYNAKÇA

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	ÇELİK GÜLERSOY VAKFI
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-MAHZEN
BUGÜNKÜ KULLANIM	YEMEKHANE
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 12.06.1976 NO: 9167

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 30

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.11.2011	KUZEYBATIDAKİ GİRİŞİ VE İÇTEN DETAY GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
205	52	14

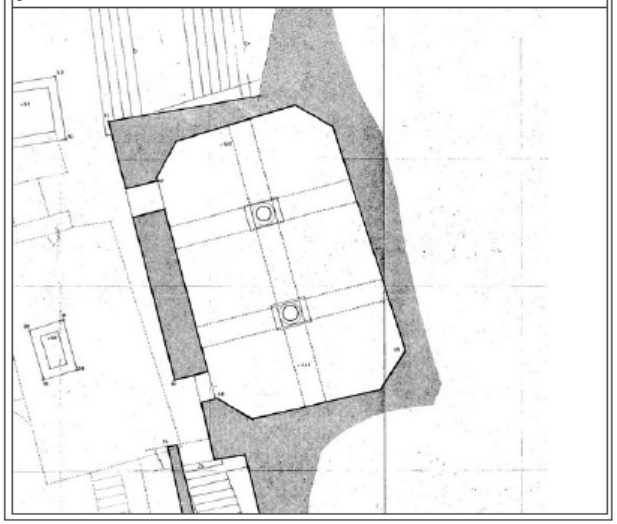
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İKİ KATLI OLAN YAPI, SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPI İZLENİMİ UYANDIRMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.31 : Salkım Söğüt Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	31	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	ALEMDAR	SOKAK VE KAPI NO	SALKIM SÖĞÜT
ADI:	SALKIM SÖĞÜT SOKAK SARNICI		PAFTA:	89	ADA:	55	PARSEL:	33
YAPIM TARİHİ	V. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☐ C	☐ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

İŞ HANI İNŞAATI ESNASINDA ORTAYA ÇIKARTILMIŞ YAKLAŞIK 9,44MX3,75M ÖLÇÜLERİNDE KÜÇÜK BİR SARNICA AİT OLMASI MUHTEMEL KALINTIDIR (ATAKAN-EREK, 1995). TAŞ TUĞLA ALMAŞIK İŞÇİLİĞİNDEN ERKEN BİZANS OLDUĞU ANLAŞILAN BU KALINTI BİR ALT YAPI HARABESİDİR VEYA HEMEN YAKININDAKİ KHALKOPRETEİA KİLİSESİYLE İLİŞKİLİ BİR YAPI OLMALIDIR. SARNIÇ SIVASININ OLMAYIŞI VE BİR KEMERLİ GEÇİDİNİN BULUNMASI BU YAPININ SARNIÇTAN BAŞKA BİR FONKSİYONA SAHİP OLABİLECEĞİNİ DE AKLA GETİRMEKTEDİR. YAPININ KALENDERHANE'DEKİ HAMAM VE SULTANAHMET PEYKHANE SOKAKTAKİ HAMAM KALINTILARINA BENZERLİĞİNDEN YOLA ÇIKARAK BİR HAMAMA AİT OLABİLECEĞİNİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR (ÖZGÜMÜŞ, 2009).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN KALINTILAR YAPI BODRUM KATINDA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Atakan, N., Erek, Ş.N., 1995: 06.01.1995 Tarihli Rapor. Özgümüş, F.: 2009: 2008 Yılı İstanbul Sur İçi Arkeolojik Çalışmaları, 27. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 3, Ankara, 403.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☑	ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-MAHZEN?
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 16.09.2002 NO: 14236
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 31

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE ALEMDAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
06.01.1995-2009	KALINTININ KAZI ERTESİ VE BUGÜNKÜ DURUMU

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
89	55	33

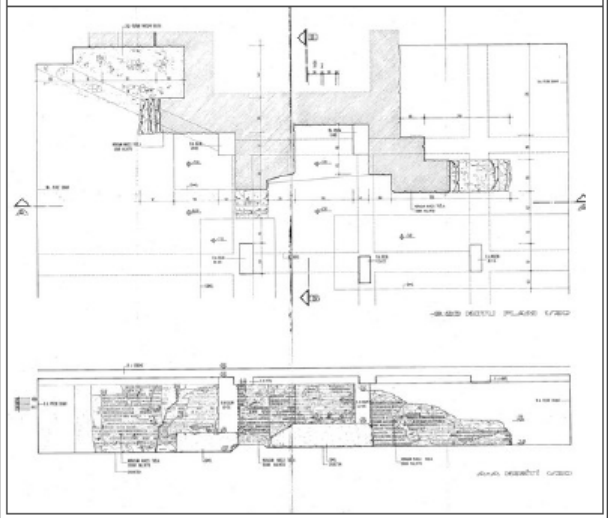
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN KALINTILAR YAPI BODRUM KATINDA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.32 : Ayasofya İç Nartheksin Altındaki Mekan: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	32	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	BAB-I HÜMAYUN CADDESİ
ADI:	AYASOFYA İÇ NARTHEKSİN ALTINDAKİ MEKAN		PAFTA:	57	ADA:	57	PARSEL:	7
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☑ A	☑ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

AYASOFYA'NIN İÇ NARTHEKSİNİN ALTINDA BULUNAN, BATI KAPISI İLE EN KUZEYDEKİ İKİ KAPI ARASINA KADAR UZANAN VE NATHEKS ENİNİN 3/2'SİNİ KAPLAYAN MEKANDIR. 1961 YILINDA FERİDUN DİRİMTEKİN TARAFINDAN İNCELENEREK YAYINLANAN BU MEKAN, 43.53X3.90 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR VE ORTADA BULUNAN BİR SIRA PAYE DİZİSİ İLE İKİYE AYRILMIŞTIR. PAYELERLE DUVARLAR ARASINDA DOĞUDAKİ AÇIKLIK 1.74, BATIDAKİ 1.56 M.'DİR. PAYELER 60X60 CM. EBADINDA KARE FORMLUDUR. ÜST ÖRTÜSÜ ÇAPRAZ TONOZ OLAN MEKANIN ZEMİNDEN TONOZUN EN YÜKSEK NOKTASINA KADAR OLAN YÜKSEKLİĞİ 1.30 M., KENARLARDA İSE 1.25 M.'DİR. BU MEKANIN NE AMAÇLA İNŞA EDİLDİĞİ KESİN OLARAK ANLAŞILAMASA DA DUVARLAR VE ZEMİNİN SARNIÇ SIVASI İLE SIVALI OLUŞU YAPININ BİR DÖNEMDE SARNIÇ OLARAK KULLANILDIĞINI ORTAYA KOYMAKTADIR. SARNICA SUYUN GİRİŞ YERİ İSE TESPİT EDİLEMEMİŞTİR. MEKANIN FONKSİYONU İLE İLGİLİ ÖNE SÜRÜLEN BİR BAŞKA GÖRÜŞ DE AYASOFYA'NIN MERMER ZEMİNİNİN ZAMAN ZAMAN YIKANDIĞI VE TOPLANAN SUYUN DIŞARI ATILMASI İÇİN BU MEKAN VE BAĞLANTILI KANALLARIN YAPILDIĞI, DİĞER BİR OLASILIK İSE BU MEKANIN İKİNCİ AYASOFYA'YA AİT OLDUĞUDUR. ANCAK BU DURUMDA DA MEVCUT SEVİYEYE GÖRE İKİNCİ AYASOFYA SEVİYESİ BUGÜNKÜ NARTHEKS SEVİYESİNDEN 2.10M., BU MEKANIN KARE TUĞLALARLA DÖŞELİ ZEMİN SEVİYESİ İSE NARTHEKS DÖŞEME SEVİYESİNDEN 1.95 M AŞAĞIDA BULUNMAKTADIR. AYRICA, SCHNEIDER TARAFINDAN YAPILMIŞ OLAN KAZI SONUCUNDA İKİNCİ AYASOFYANIN ENİNİN 60 M. KADAR OLDUĞU TESPİT EDİLDİĞİNE GÖRE BU MEKAN BİNA İLE AYNI ENDE OLMASI GEREKEN İÇ NARTHEKSİN ENİ İLE UYUŞMAMAKTA, MEKANIN DUVARLARININ YAPI TEKNİĞİ DE İKİNCİ AYASOFYA İLE FARKLILIK GÖSTERMEKTEDİR (DİRİMTEKİN, 1961).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

2011 YILINDAKİ MEYDAN DÜZENLEMESİ SIRASINDA AYASOFYA İÇ NARTHEKSİNİN ALTINDA BULUNAN SARNICIN GÜNEY BİTİMİNDEN BAŞLAYARAK AYASOFYA MÜZESİ'NİN GİRİŞ KAPISINA DOĞRU UZANAN GALERİNİN DEVAMI OLABİLECEK BİR GALERİ BULUNARAK KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Dirimtekin, F., 1961: Ayasofya İç Narteksin Altındaki Mekan, Ayasofya Müzesi Yıllığı, 3, İstanbul, 15-17.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	AYASOFYA MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ?-MAHZEN?
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

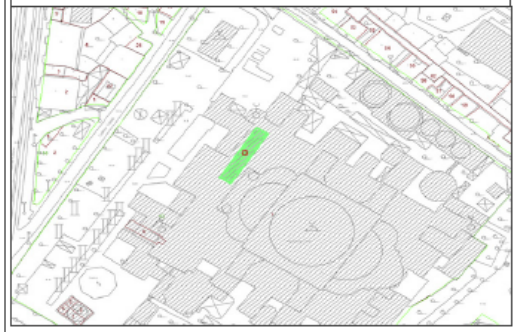
OBJECTID: 32

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1961-27.10.2009	MEKANIN İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
57	57	7

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

2011 YILINDAKİ MEYDAN DÜZENLEMESİ SIRASINDA AYASOFYA İÇ NARTHEKSİNİN ALTINDA BULUNAN SARNICIN GÜNEY BİTİMİNDEN BAŞLAYARAK AYASOFYA MÜZESİ'NİN GİRİŞ KAPISINA DOĞRU UZANAN GALERİNİN DEVAMI OLABİLECEK BİR GALERİ BULUNARAK KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

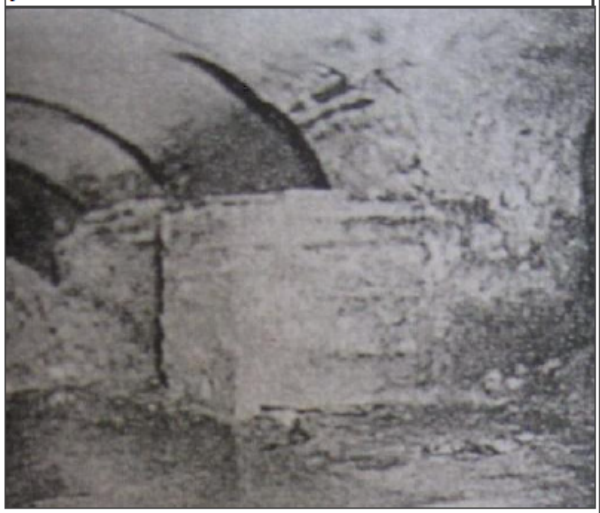
ŞEKİL 1

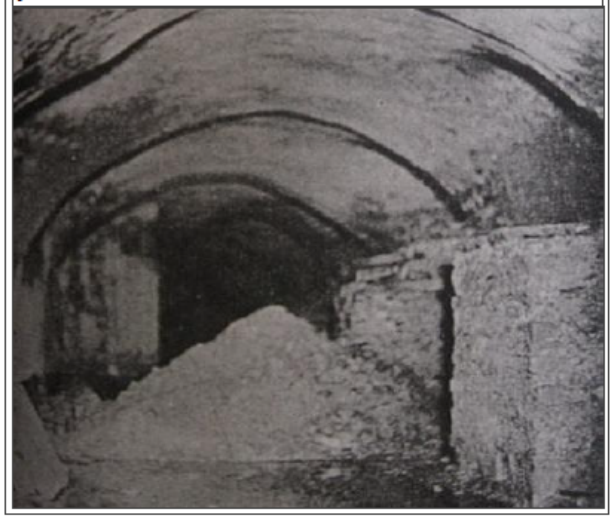
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.33 : Ayasofya'nın Güneydoğusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	33	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	AYASOFYA'NIN GÜNEYDOĞUSUNDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	67	ADA:	58	PARSEL:	1
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

AYASOFYA'NIN GÜNEYDOĞUSUNDA, BUGÜN VAR OLMAYAN DARÜLFÜNUN, (SONRAKİ DÖNEMDE ADLİYE NEZARETİ) ALTINDA, BİZANS DÖNEMİNDE HALKIN İMPARATORA DİLEKLERİNİ BELİRTTİĞİ VE ADALET İSTEDİĞİ BİR YER OLAN PITTAKIA ADI VERİLEN MEYDANDA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ KALINTISIDIR. BİZANS UZMANI P. LEMERLE'İN, 1936-1937 YILLARINDA, İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ GÖZETİMİNDE ESKİ ADLİYE SARAYI ARSASINDA YAPTIĞI SONDAJLARDA DUVAR KALINTILARINA RASTLANAN SARNICIN RÖLÖVELERİ, O TARİHLERDE ARKEOLOJİ MÜZELERİ MİMARI OLAN, A. SAİM ÜLGEN TARAFINDAN ÇİZİLMİŞ, 1964 YILINDA İSE SEMAVİ EYİCE TARAFINDAN YAYINLANMIŞTIR (EYİCE, 1964). BU ALANDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜNCE 1999-2000 YILLARINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN KAZI ÇALIŞMALARINDA, DAHA ÖNCE LEMERLE TARAFINDAN TESPİT EDİLEN SARNIÇ ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR. DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN SARNICIN BEŞİK TONOZLU ÜST ÖRTÜYE SAHİP OLDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR. TONOZ İKİ KEMERLE ÜÇ KISMA AYRILMIŞTIR. İÇİ TÜMÜYLE SARNIÇ SIVASI İLE KAPLI OLUP, SONRAKİ DEVİRLERDE ONARIMLAR GÖRMÜŞTÜR. KAZININ İLERLEYEN SAFHALARINDA SARNICIN YANINDA İKİ BÖLÜMLÜ BİR BİZANS SARNICI DAHA ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR. 1.50 M. GENİŞLİĞİNDE BİR PAYE İLE TAŞINAN BİRİNCİ BÖLÜMÜN DOĞU KÖŞESİNDEKİ BİR KEMER İLE İKİNCİ BÖLÜME GEÇİLMEKTEDİR. BU BÖLÜM İMPOST BAŞLIKLI MERMER BİR SÜTUNUN TAŞIDIĞI ÇAPRAZ TONOZA SAHİPTİR. MEKANIN DUVARLARI SIVALIDIR. TONOZ ÖRGÜLERİ ÖZENLİ BİR İŞÇİLİK GÖSTERMEKTEDİR. SARNICIN GÜNEYBATI VE GÜNEYDOĞUSU ESKİ ADLİYE BİNASININ DUVARLARI TARAFINDAN KESİLMİŞTİR. BU SARNIÇ DA 1999 YILINDA TESPİT EDİLEN, DAHA ÖNCE DE P. LEMERLE TARAFINDAN BULUNAN SARNIÇ İLE AYNI AKS ÜZERİNDE VE AYNI YAPININ DEVAMI OLABİLECEK ŞEKİLDE BENZER NİTELİKTEDİR (PASİNLİ, 2002).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

YAPI KALINTISI, KAZI ÇALIŞMALARI İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN SULTANAHMET ARKEOLOJİK PARK ALANI İÇERİSİNDE KALMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Eyice, S., 1964: Arslanhane ve Çevresinin Arkeolojisi, İ.A.M.Y., 11-12, İstanbul, 23-33. Pasinli, A., 2002: Pittakia ve Magnum Palatium-Büyük Saray Bölgesinde 2000 Yılı Kazı Çalışmaları, 12. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Ankara, 5-6.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	SULTANAHMET TURİZM AŞ.
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	ARKEOLOJİK PARK
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

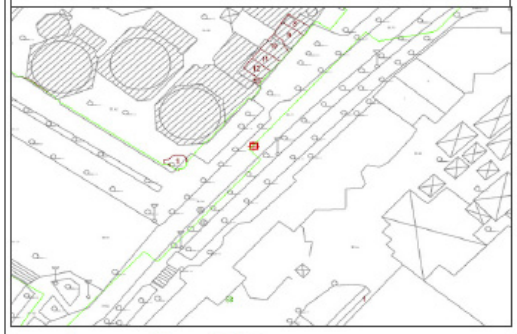
OBJECTID: 33

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
2000-07.2010	KAZI ALANININ GENEL GÖRÜNÜMÜ VE DETAY GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
67	58	1

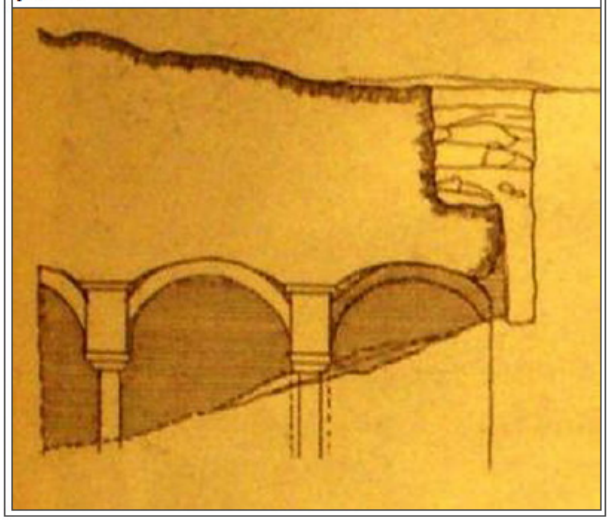
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

YAPI KALINTISI, KAZI ÇALIŞMALARI İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN SULTANAHMET ARKEOLOJİK PARK ALANI İÇERİSİNDE KALMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.34 : Saraçhane Çıkmazı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	34	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CANKURTARAN	SOKAK VE KAPI NO	SARAÇHANE ÇIKMAZI
ADI:	SARAÇHANE ÇIKMAZI SARNICI		PAFTA:	159	ADA:	70	PARSEL:	16
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE 1971 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISINDA, SARAÇHANE ÇIKMAZI SOKAĞI SEVİYESİNDEN 40 CM. AŞAĞIDA BULUNAN PARSEL ÜZERİNDE TEMİZLİK YAPILMASININ ERTESİNDE, SAĞLAM ZEMİNE KADAR SÖMEL ÇUKURLARININ KAZILMASI SIRASINDA BİZANS DÖNEMİ SARNICINA AİT DUVAR KALINTISI ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR. KALINTININ DEVAMI OLUP OLMADIĞININ TESPİTİ İÇİN İNŞAAT ALANININ TAMAMI ÜZERİNDE, YOL SEVİYESİNDEN 2 M. AŞAĞIYA KADAR DOLGU TOPRAK TÜMÜYLE BOŞALTILMIŞ, ANCAK BAŞKA KALINTIYA RASTLANILMAMIŞTIR. ORTAYA ÇIKARILAN DUVAR KALINTISI YANINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN SONDAJ SONUCUNDA İSE YOL SEVİYESİNDEN 5.50 M. AŞAĞIDA SARNICIN ZEMİNİNE ULAŞILMIŞTIR. PAYANDALARLA DESTEKLENMİŞ OLAN DUVAR KALINTISININ YÜZEYİ SARNIÇ SIVASI İLE SIVALIDIR. YALNIZCA KÜÇÜK BİR KISMI TESPİT EDİLEBİLDİĞİ İÇİN PLANI VE ÖRTÜ SİSTEMİ HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ OLAMADIĞIMIZ YAPI FOTOĞRAFLANARAK İNŞAATIN DEVAM ETMESİNE İZİN VERİLMİŞTİR (TUNAY, 1971).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÜZERİNDE APARTMAN BULUNAN SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Tunay, İ., 1971: 26.05.1971 Tarihli Rapor.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR.
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 34

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CANKURTARAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
26.05.1971-02.01.2012	SARNICIN ÇIKTIĞI PARSEL VE KALINTI DETAY GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
159	70	16

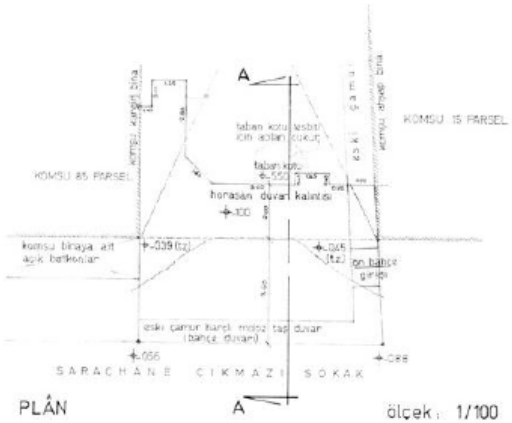
TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

ÜZERİNDE APARTMAN BULUNAN SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

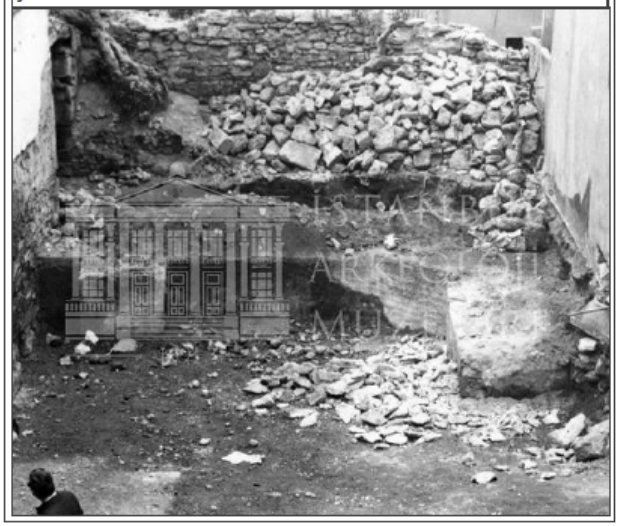

PLÂN ölçek : 1/100

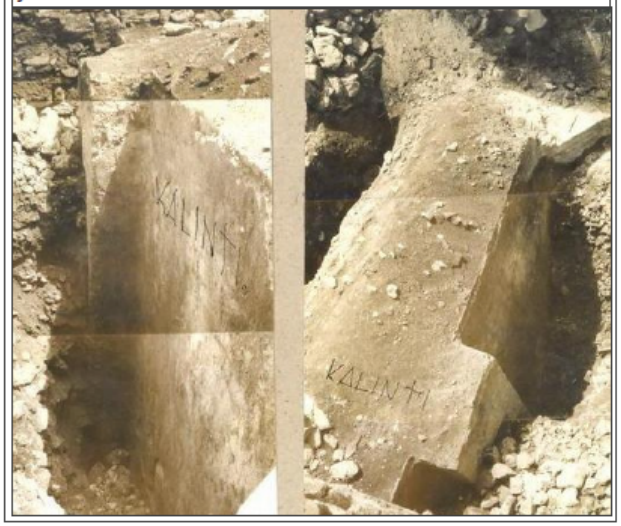
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.35 : Bukoleon Sarayı Merdiveni Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	35	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KÜÇÜK AYASOFYA	SOKAK VE KAPI NO	
ADI:	BUKOLEON SARAYI MERDİVENİ ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	147	ADA:	86	PARSEL:	37
YAPIM TARİHİ	IX. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☐ B	☐ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☑ C	☑ C	☐ C	☑ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

KÜÇÜK AYASOFYA'NIN DOĞUSUNDA BULUNAN ÇATLADIKAPI MEVKİİNDEKİ BUKOLEON SARAYI İLE LİMANI BİRBİRİNE BAĞLAYAN ANITSAL MERDİVENİN ALTINDA BULUNAN SARNIÇ KALINTISIDIR (MÜLLER-WIENER, 1977). BUKOLEON SARAYI, KAYNAKLARA GÖRE II. THEODOSIUS DÖNEMİNDE (408-450) İNŞA EDİLMİŞTİR. HALEN GÖRÜLEBİLEN KALINTILARIN İSE MARMARA SURLARINDA ÖNEMLİ ONARIMLARIN GERÇEKLEŞTİRİLDİĞİ İMPERATOR TEOPHILOS DÖNEMİNE (829-842) AİT OLDUĞU GENEL KABUL GÖRMEKTEDİR. SUR DUVARLARINA ENTEGRE OLARAK GÖRÜLEN YAKLAŞIK 300 M. UZUNLUĞUNDAKİ ÖN CEPHE, ÖNDE BULUNAN BUKOLEON LİMANI İLE SARAYI BİRBİRİNE BAĞLAYAN BÜYÜK İMPARATORLUK MERDİVENİ TARAFINDAN İKİYE AYRILMIŞTIR. KUZEY-GÜNEY DOĞRULTULU KISA BİR DUVARIN ANITSAL MERDİVENİN ALTINDA BULUNAN MEKANLARDAN BİRİ ORTA BİZANS DÖNEMİ'NDE SARNIÇ HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR (MAMBOURY-WIEGAND, 1934). YAPI, DİKDÖRTGENİMSİ PLANA SAHİPTİR. 2 SIRA HALİNDE YERLEŞTİRİLMİŞ 6 ADET MERMER SÜTUNLA 3 SAHINA AYRILMIŞTIR. SÜTUN BAŞLIKLARI VI. YY. KARAKTERİ SERGİLEYEN IONIK IMPOST TIPTE OLAN SARNICIN ÜZERİ ÇAPRAZ TONOZLARLA ÖRTÜLÜDÜR. DUVARLAR TONOZ BAŞLANGIÇ SEVİYESİNE KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARAYIN BATI PARÇASI ALTINDA BULUNAN SARNIÇ, 1870'LERDE DEMİRYOLU YAPIMI YÜZÜNDEN KISMEN ORTADAN KALDIRILMIŞTIR. ÇÖP VE MOLOZLA DOLU OLAN SARNICIN GİRİŞİ KAPATILMIŞ OLUP, İÇİNE GİRİLMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 226.
Mamboury, E., Wiegand, T., 1934: Kaiserpalaste von Konstantinopel zwischen Hippodrom und Marmara-Meer, Berlin, 15.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	DEVLET DEMİRYOLLARI
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 35

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE KÜÇÜK AYASOFYA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.11.2011	BUKOLEON SARAYI DOĞU KANADI VE SARNIÇ İÇ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
147	86	37

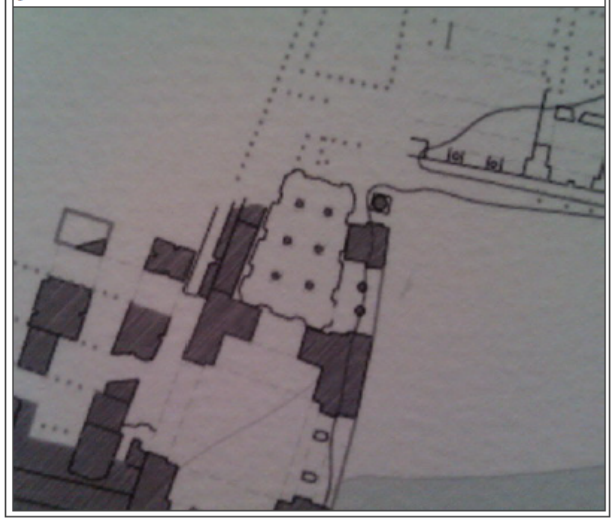
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARAYIN BATI PARÇASI ALTINDA BULUNAN SARNIÇ, 1870'LERDE DEMİRYOLU YAPIMI YÜZÜNDEN KISMEN ORTADAN KALDIRILMIŞTIR. ÇÖP VE MOLOZLA DOLU OLAN SARNICIN GİRİŞİ KAPATILMIŞ OLUP, İÇİNE GİRİLMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.36 : Torun Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 36

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: SULTANAHMET

SOKAK VE KAPI NO: TORUN

ADI: TORUN SOKAK SARNICI

PAFTA: 146

ADA: 92

PARSEL: 25

YAPIM TARİHİ: V. YY.

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUŞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI:

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☑	☐
C	☑	☑	☐	☐	☐
D	☐	☐	☑	☐	☑

MİMARİ TANIM

OSMANLI DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ SERGİLEYEN AYGIR DEPOSUNUN ALT KOTUNDA, BİZANS DÖNEMİ BÜYÜK SARAYI'NA AİT PERİSTİLLİ AVLUNUN YANINDA BULUNAN BÜYÜK APSİSLİ SALONUN GÜNEYDOĞUSUNDA, YAYINLARDA BAHSİ GEÇEN, ALTYAPIDAN DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ SARNIÇ KALINTISIDIR (MAMBOURY-WIEGAND, 1934). BURADA YER ALAN MEKANLAR SAHİLE KADAR UZANAN ARAZİNİN EĞİMİNDEN DOLAYI SET ŞEKLİNDE DÜZENLENMİŞLERDİR VE BU ŞEKİLDE BÜYÜK SARAYIN PAVYONLARINA TERAS TEŞKİL ETMEKTEDİRLER. BU TERASLAMA SONUCUNDA HEM SU DEPOSU KAZANILMAKTA HEM DE ÜST YAPIYI GÖSTERİŞLİ VE SAĞLAM KILAN BİR ALT YAPI ELDE EDİLEBİLMEKTEDİR. GEÇMİŞ YILLARDA TEMİZLENEN SARNIÇ YAPISI GÜNÜMÜZDE İLERİ DERECE BİTKİLENME İLE KAPLI DURUMDADIR. 1989 YILINDA İÇERİSİ GİRİLEMEYECEK DERECEDE MOLOZ VE ATIK DOLU OLAN YAPININ ÖLÇÜLEBİLEN YÜKSEKLİĞİNİN YAKLAŞIK 5 M., GENİŞLİĞİNİN İSE 10 M. OLDUĞU BELİRTİLMEKTEDİR (ERTUĞRUL, 1989). SARNICA OSMANLI DÖNEMİNDE ÜZERİ TONOZ ÖRTÜLÜ NARTHEKS BİÇİMİNDE BİR RAMPA EKLENMİŞTİR. BU EKLENTİ MUNTAZAM YARIM DAİRE KEMERLİ BİR KAPI İLE ASIL MEKANA GEÇİT VERMEKTEDİR. YAPI İÇERİSİNDE SARNICA SU TAŞIYAN KÜNKLERE AİT KALINTILAR MEVCUTTUR. SARNICIN KUZEYBATISINDA, 1952-1954 YILLARI ARASINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN PERİSTİLLİ AVLU KAZILARINDA MOZAİKLİ PORTİKO ÜZERİNDE SONRAKİ BİR DÖNEMDE İNŞA EDİLMİŞ BAŞKA BİR SARNICIN BİR KISMI ORTAYA ÇIKARILMIŞSA DA 715 ADA 24 PARSEL SINIRLARI İÇERİSİNDE BULUNAN VE GÜNÜMÜZDE KÜÇÜK AYASOFYA CADDESİ ALTINDA KALAN BU YAPIYA AİT HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR (MAMBOURY-WIEGAND, 1934).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

BİR KISMI TOPRAK ALTINDA BULUNAN VE İLERİDE GERÇEKLEŞTİRİLECEK BİR ARKEOLOJİK KAZIDA GÜN YÜZÜNE ÇIKMASI MUHTEMEL KALINTILAR NEDENİYLE BU ALANDA HİÇ BİR YAPININ İNŞA EDİLEMEYECEĞİ DOĞRULTUSUNDA KURUL KARARI BULUNMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

AYGIR DEPOSUNUN ALT KOTLARINDA BİZANS BÜYÜK SARAYI YAPILAR TOPLULUĞUNA AİT TONOZLU YAPI KALINTILARI İLE GEÇ ROMA DÖNEMİNE TARİHLENEBİLECEK DUVAR KALINTILARI TESPİT EDİLMİŞ, SARNIÇ ÖZELLİKLERİ SERGİLEYEN YAPI GÖRÜLEMEMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Mamboury, E., Wiegand, T., 1934: Kaiserpalaste von Konstantinopel zwischen Hippodrom und Marmara-Meer, Berlin, 10-13. Ertuğrul, O., 1989: İstanbul'da Bizans Devri Su Mimarisi, Doktora Tezi, İstanbul, 310-312.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-MAHZEN
BUGÜNKÜ KULLANIM	PARK ALANI
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 25.03.2009 NO: 2828

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 36

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE SULTANAHMET

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
25.07.2009	CEPHEDEN AYGIR DEPOSU VE GEÇ ROMA-BİZANS YAPILARI

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
146	92	25

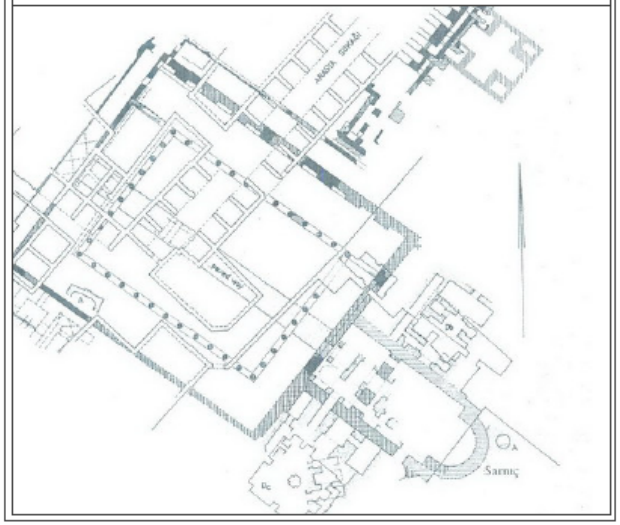
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

AYGIR DEPOSUNUN ALT KOTLARINDA BİZANS BÜYÜK SARAYI YAPILAR TOPLULUĞUNA AİT TONOZLU YAPI KALINTILARI İLE GEÇ ROMA DÖNEMİNE TARİHLENEBİLECEK DUVAR KALINTILARI TESPİT EDİLMİŞ, SARNIÇ ÖZELLİKLERİ SERGİLEYEN YAPI GÖRÜLEMEMİŞTİR.

ŞEKİL 1

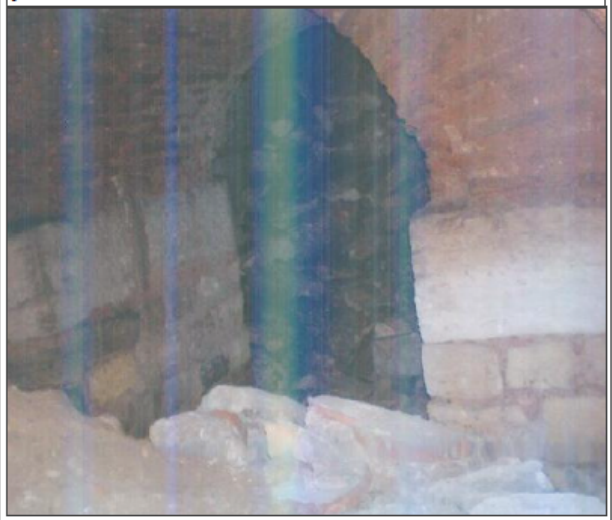
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.37 : Nakilbent Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	37	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KÜÇÜK AYASOFYA	SOKAK VE KAPI NO	NAKİLBENT
ADI:	NAKİLBENT SOKAĞI SARNICI		PAFTA:	100	ADA:	96	PARSEL:	11
YAPIM TARİHİ	V. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-35 CM, KALINLIK 4 CM.		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

ÜZERİNDE ZEMİN+ 2 NORMAL KATLI MODERN BİNA İNŞA EDİLMİŞ SARNICIN YAYINLARDA ADINA SIKLIKLA RASTLANILMAMAKTADIR. ÇEVRE DUVARLARININ KALINLIĞI VE YÜKSEKLİĞİ HENÜZ TAM OLARAK BELİRLENEMEYEN DİKDÖRTGEN PLANLI YAPININ KISA KENARI 9.20 M., UZUN KENARI BİR CEPHEDE 33.78 M., DİĞER CEPHEDE 34.30 M.'DİR. KUZEY KÖŞESİNDE MERDİVEN KALINTISI BULUNMAKTADIR. 2 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 18 ADET, ÜZERLERİNE İMPOST BLOKLAR YERLEŞTİRİLMİŞ KORINTH BAŞLIKLI SÜTUNLARA SAHİPTİR. BAŞLIKLARIN TÜMÜ V. YY. ÖZELLİĞİ SERGİLEMEKTEDİR (CASSON, 1928). AKS ARALIKLARI KISA DOĞRULTUDA 2.95 M., UZUN DOĞRULTUDA İSE ORTALAMA 3.50 M.'DİR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜ SÜTUNLAR VE ÇEVRE DUVARLARINA KEMERLERLE MESNETLENEN, ORTALAMA BOYUTLARI 3.50X.350 M. OLAN 30 ADET ÇAPRAZ TONOZDAN OLUŞMAKTADIR. TONOZLARDA, YENİLENMİŞ OLAN SÜTUNLARIN OLDUĞU KISIMLARDA, OTURMA YA DA AŞIRI YÜKLEMEDEN KAYNAKLANAN BOZULMALAR OLDUĞU GÖZLENMİŞ, ANCAK BU ÇATLAKLARIN STABİL DURUMA GELİP GELMEDİĞİ ANLAŞILAMAMAMIŞTIR. SÜTUNLARDA KÜÇÜK KOPMALAR VE YÜZEY BOZULMALARI DIŞINDA BİR HASAR GÖRÜLMEMEKTEDİR. KEMER BAŞLANGIÇ SEVİYESİNE KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVALI ÇEVRE TAŞIYICI DUVARLARINDA DÜŞEY ÇATLAKLAR BULUNMAKTADIR. SARNICIN KÖŞELERİ BASINCA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SÜTUNLARIN 7 TANESİ OSMANLI DÖNEMİNDE DEĞİŞİK BOYUTLARDA KARE KESİTLİ TUĞLA İLE KESME TAŞTAN KILIF İÇERİSİNE ALINMIŞTIR. SARNICA SONRADAN EKLENMİŞ MERDİVEN VE ZEMİNDE AHŞAP KAPLAMA BULUNMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

BÜYÜK SARAY YAPI GRUBUNA AİT, BÜYÜK OLASILIKLA ZAMANINDA ÜZERİNDE ÖNEMLİ BİR YAPI TAŞIYAN SARNIÇ, HİPPODROM'UN SPHENDONE DUVARI İÇERİSİNDE SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ MEKANLARLA İLİŞKİLİ OLMALIDIR.

KAYNAKÇA

Casson, S., 1928: Preliminary Report Upon The Excavations Carried Out In the Hippodrome of Constantinople in 1927, London, 23.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	HALI MAGAZASINA AİT SERGİ ALANI
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 10.09.1982 NO: 14051

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 37

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE KÜÇÜK AYASOFYA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.09.2008-18.11.2011	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLER

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
100	96	11

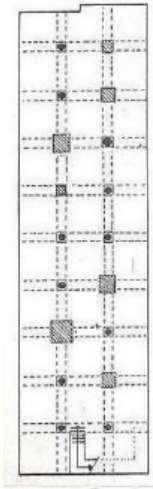
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

BÜYÜK SARAY YAPI GRUBUNA AİT, BÜYÜK OLASILIKLA ZAMANINDA ÜZERİNDE ÖNEMLİ BİR YAPI TAŞIYAN SARNIÇ, HİPPODROM'UN SPHENDONE DUVARI İÇERİSİNDE SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ MEKANLARLA İLİŞKİLİ OLMALIDIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.38 : Marmaray, Yenikapı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	38	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	KÜRKÇÜBAŞI	SOKAK VE KAPI NO	DAVUTPAŞA İSKELESİ	
ADI:	MARMARAY, YENİKAPI SARNICI		PAFTA:	194	ADA:	100	PARSEL: 37
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	MOLOZ TAŞ-HORASAN HARÇLI TEMEL			
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN MARMARAY KAZILARINDA THEODODIUS LİMANI'NIN BATI UCUNDA, YENİKAPI T.C.D.D. TRANSFER İSTASYONU ALANINDA YÜRÜTÜLEN KAZI ÇALIŞMALARI SIRASINDA TESPİT EDİLEN SARNICIN YALNIZCA SU GEÇİRMEZ HORASAN HARÇLA SIVALI TABANI GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR. CONSTANTINUS SURUNUN BAŞLANGIÇ KISMINA AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SUR DUVARI KALINTISININ BATIYA DOĞRU DEVAMINDA ORTAYA ÇIKARILAN YAPI ÜZERİNDE BİR KUYU İLE DAHA SONRA TABANA OYULAN DOĞU BATI YÖNÜNDE SIRALI ÜÇ ADET ÇUKUR BULUNMAKTADIR. SARNIÇ ZEMİNİNDEKİ SÖZ KONUSU ÜÇ ADET ÇUKUR, ÜST YAPIYI TAŞIMAKTA OLAN TEK SIRA DİZİLİ ÜÇ ADET TAŞIYICI (SÜTUNA?) AİT OLMALIDIR. ANCAK BURADA ELE GEÇEN HERHANGİ BİR TAŞIYICI PARÇASI BULUNMAMAKTADIR. UZUN TARAFI DAHA SONRAKİ İNŞAATLAR TARAFINDAN KESİLEN SARNICIN ALTINDA 1.60 M. GENİŞLİĞİNDE VE 1.80 M. YÜKSEKLĞİNDE, SIVALI MOLOZ TAŞIYICI DUVAR VE TUĞLA TONOZLU BİR GALERİ TESPİT EDİLMİŞ, BURADA ELE GEÇEN 16 ADET YAĞ KANDİLİ NEDENİYLE GİZLİ BİR GEÇİT OLDUĞU İFADE EDİLMİŞTİR (GÖKÇAY, 2008). ANCAK BURANIN SU VEYA KANALİZASYON HATTINA AİT BİR GALERİ OLMASI DAHA AKLA YAKIN GÖRÜNMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

METRO İSTASYONU İNŞAATI SEBEBİYLE RÖLÖVESİ ÇIKARILAN YAPI KALDIRILMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Gökçay, M., 2008: Yenikapı Kazıları, 16. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Ankara, 84.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 38

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KÜRKÇÜBAŞI

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
2006	SARNIÇ VE TONOZLU GALERİNİN KESİT VE GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
194	100	37

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

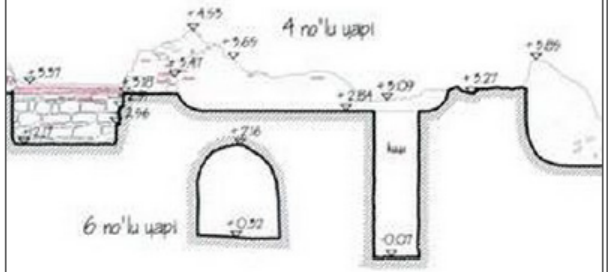
MEVCUT DURUM

METRO İSTASYONU İNŞAATI SEBEBİYLE RÖLÖVESİ ÇIKARILAN YAPI KALDIRILMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.39 : Lausos Sarayı Büyük Salonu "Sarnıcı": (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	39	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	SULTANAHMET	SOKAK VE KAPI NO	DİVANYOLU CADDESİ	
ADI:	LAUSOS SARAYI BÜYÜK SALONU "SARNICI"		PAFTA:	68	ADA:	101	PARSEL: 16,17,48,56
YAPIM TARİHİ	V. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK			
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-45 CM, KALINLIK 4-5 CM.			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☑ C	☐ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

V. YY. BAŞLARINDA MESE'NİN GÜNEYİ İLE HİPPODROM'A PARALEL UZANAN CADDENİN BATISI VE ANTİOKHOS SARAYI ARASINDA İNŞA EDİLEN YAPI GRUBUNUN, SARAY MABEYİNCİSİ LAUSOS TARAFINDAN 415-420 YILLARI ARASINDA İNŞA ETTİRİLEN ÜNLÜ SARAY OLDUĞU KANISI GENEL OLARAK KABUL GÖRMEKTEDİR. BU TANIMLAMA HİÇ BİR BİÇİMDE KESİNLİK KAZANMAMAKLA BERABER VAROLAN BİLGİLERİMİZ LAUSOS SARAYI'NIN YERİ HAKKINDA ALTERNATİF BİR ÖNERİ ORTAYA KONULMASINI, EN AZINDAN YENİ BİR KEŞİF YAPILMADIKÇA MÜMKÜN KILMAMAKTADIR (BARDILL, 1997). BU SARAYIN TRİKLİNİUMU OLDUĞU ÖNE SÜRÜLEN APSİSLİ DAR VE UZUN SALONUNUN İÇ KISMI, SONRAKİ BİR DÖNEMDE İKİNCİ BİR SIRA TUĞLA DUVAR İLE GÜÇLENDİRİLEREK SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR (MÜLLER-WIENER, 1977). HEM BİZANS HEM DE OSMANLI DÖNEMLERİNDE KULLANILDIĞI BİLİNEN SARNICIN BULUNDUĞU LAUSOS SARAYI, GÜNEYE DOĞRU UZANAN BİR EKSEN ÜZERİNDE SIRALANMIŞ HİPPODROM'A AÇILAN YARIM DAİRE BİÇİNDE SÜTUNLU PORTİKO, 22 M. ÇAPINDA SEKİZ KÜÇÜK NİŞLE ÇEVRELENMİŞ DAİRE ŞEKLİNDE, KUBBELİ ROTUNDA VE İKİ APSİSLİ ÖN ODA İLE BUNA BAĞLI 12,4X52,5 M. ÖLÇÜLERİNDE APSİSLİ UZUN BİR SALONDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. BU SALON SONRAKİ BİR DÖNEMDE EKLENEN ÜÇ APSİSLE GENİŞLETİLMİŞ VE ÜÇÜNCÜ AŞAMADA DA ANA BÖLMEYİ KAPLAYAN TONOZ İNŞA EDİLMİŞTİR. İMPARATORLUK SARAYINDA BULUNAN TRİKLİNOS'U ANDIRAN YAPI DUVARLARI BEŞ SIRA TUĞLA VE DÜZGÜN KESME TAŞ İŞÇİLİĞİ İLE V. YY. TEKNİĞİ SERGİLEMEKTEDİR. TONOZ BAŞLANGICININ HALEN GÖRÜLEBİLDİĞİ KUZEY DUVARI PARK NEDENİYLE KESİNTİYE UĞRADIKTAN SONRA YAKLAŞIK 4 M'LİK BİR KALINTI DAHA BULUNMAKTADIR. YAPININ TABAN DÖŞEMESİ YER YER GÖRÜLEBİLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MERKEZİ KONUMU NEDENİYLE YANGINLARDA BÜYÜK ZARAR GÖREREK İŞLEV DIŞI KALAN SARAYA AİT UZUN MEKAN SONRAKİ DÖNEMLERDE ONARIMLARLA DEĞİŞİKLİKLERE UĞRAMIŞ VE SON OLARAK DA SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR. SULTANAHMET PARKI İÇERİSİNDE BULUNAN YAPI GRUBU AİT DUVAR KALINTILARI PARK DÜZENLEMESİ SEBEBİYLE BÜTÜNCÜL OLARAK İNCELENEMEMEKTEDİR.

MEVCUT DURUM

YAPININ SEKİZ NİŞİNDEN GÜNÜZDE SADECE GÜNEYDEKİ İKİ TANESİ VE BİRİNİN DE KALINTISI TESPİT EDİLMİŞTİR. KUZEY YÖNÜNDEKİ NİŞLERDEN BİR İZ KALMAMIŞTIR. KUZEY DIŞ DUVARI KISMEN GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR. DUVAR İÇ KISMINDA YER YER SARNIÇ SIVASI KALINTILARI MEVCUTTUR.

KAYNAKÇA

Bardill, J.,1997: The Palace of Lausus and Nearby Monuments in Constantinople, American Journal of Archaeology, 101, Boston, 67-69. Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 238-239.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMUSAL ALAN
ORİJİNAL KULLANIM	SARAY
BUGÜNKÜ KULLANIM	PARK ALANI
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 25.06.1983 NO: 15185

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 39

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE SULTANAHMET

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.12.2011	GÜNEY DUVARI İÇ VE DIŞ GÖRÜNÜMLER

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
58	101	15,17,48,56

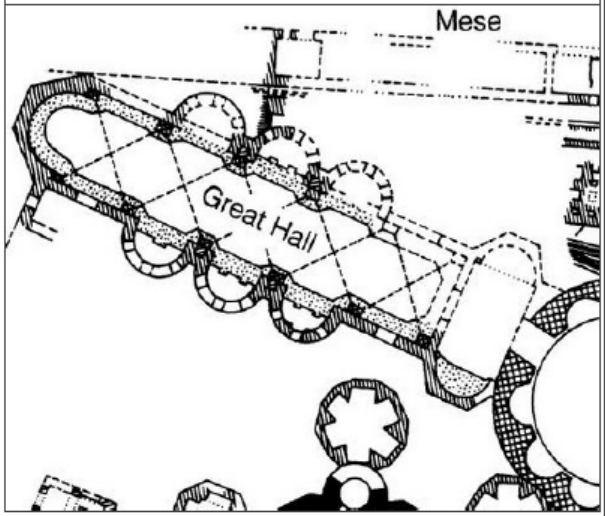
TİPİ

DESTEKSİZ

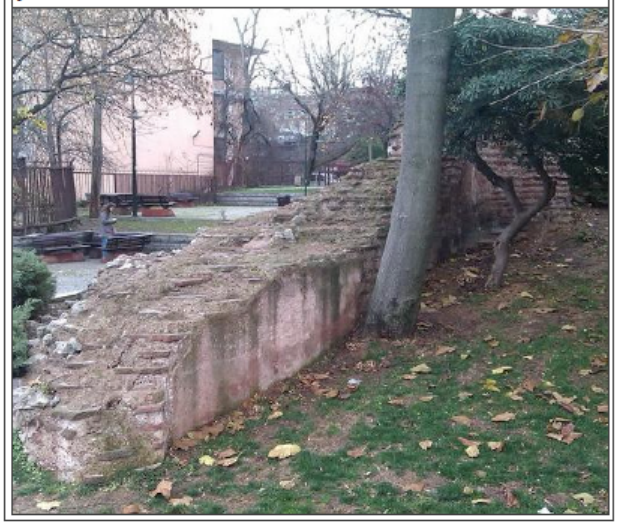
MEVCUT DURUM

YAPININ SEKİZ NİŞİNDEN GÜNÜZDE SADECE GÜNEYDEKİ İKİ TANESİ VE BİRİNİN DE KALINTISI TESPİT EDİLMİŞTİR. KUZEY YÖNÜNDEKİ NİŞLERDEN BİR İZ KALMAMIŞTIR. KUZEY DIŞ DUVARI KISMEN GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR. DUVAR İÇ KISMINDA YER YER SARNIÇ SIVASI KALINTILARI MEVCUTTUR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.40 : Lausos Sarayı Rotundası Kuzeyindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	40	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	SULTANAHMET	SOKAK VE KAPI NO	DİVANYOLU	
ADI:	LAUSOS SARAYI ROTUNDASI KUZEYİNDEKİ SARNIÇ		PAFTA:	68	ADA:	101	PARSEL: 41,43,44,45
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☑ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☐ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

SULTANAHMET ADLİYE SARAYI'NIN İNŞASI SIRASINDA RÜSTEM DUYURAN TARAFINDAN 1952-53 YILLARI ARASINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN KURTARMA KAZILARDA KALINTILARI GÜN YÜZÜNE ÇIKARILAN VE LAUSOS SARAYI OLARAK TANIMLANAN YAPI GRUBUNA AİT DAİRE ŞEKLİNDEKİ ROTUNDA'NIN KUZEYİNE SONRAKİ BİR DÖNEMDE ENTEGRE EDİLMİŞ SARNIÇ KALINTISIDIR (DUYURAN, 1953). MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA SINIRLI BİLGİLERE SAHİP OLDUĞUMUZ SARNICIN GÜNEY DUVARLARI, SARAYIN HİPPODROMA AÇILAN YARIM DAİRE BİÇİMLİ PORTİKOSU VE ROTUNDANIN FORMUNA UYDURULMUŞ DÜZENSİZ BİR BEŞGEN PLAN ARZ ETMEKTEDİR. YAPININ DOĞU DUVARININ İÇ YÜZÜNDE İKİ, DIŞ YÜZÜNDE İSE FARKLI ÖLÇÜLERDE BEŞ ADET PAYANDA BULUNMAKTADIR. SARNICIN ROTUNDA VE YARIM DAİRE PORTİKODAN DAYANAK ALAN GÜNEY KISMI HARİÇ, YALNIZCA KUZEYBATI VE KUZEYDOĞU KÖŞELERİ SU BASINCINA KARŞI DIŞBÜKEY OLARAK DÜZENLENMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Duyuran, R., 1953: Second Report on Excavations on the Site of the New Palace of Justice at Istanbul, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı, 6, İstanbul, 75.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMUSAL ALAN
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 25.06.1983 NO: 15185

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 40

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SULTANAHMET

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
2008-18.12.2011	PARK ALANI VE BUGÜNKÜ SAHNE KURULUM ÖNCESİ GÖRÜNÜM

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
68	101	41,43,44,45

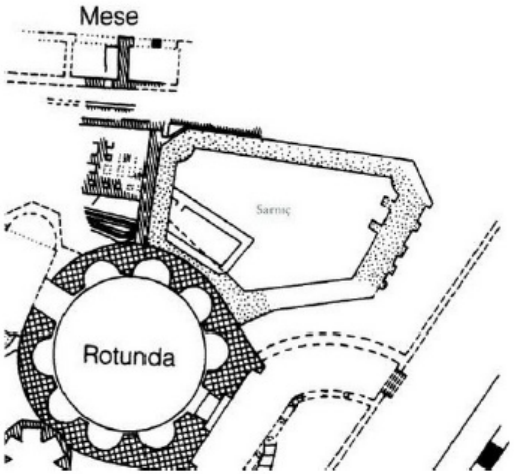
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.41 : Eresin Otel Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	41	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KÜÇÜK AYASOFYA	SOKAK VE KAPI NO	KÜÇÜK AYASOFYA CADDESİ
ADI:	ERESİN OTEL SARNICI		PAFTA:	100	ADA:	102	PARSEL:	43
YAPIM TARİHİ	V.-VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-45 CM, KALINLIK 4 CM.		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

KÜÇÜK AYASOFYA ERESİN OTELİ İNŞAATI TEMEL KAZISINDA ÇOK SAYIDA ARKEOLOJİK ESER İLE BİRLİKTE ORTAYA ÇIKARILAN ERKEN BİZANS DÖNEMİ'NE AİT SARNIÇ KALINTISIDIR. 0.35X0.45 M. ÖLÇÜLERİNDEKİ KALIN TUĞLALARDAN ÖRÜLMÜŞ VE 0.68 M. YÜKSEKLİĞE KADAR KORUNMUŞ SARNICA AİT DUVAR KALINTILARI OTEL LOBİSİNDE MUHAFAZA EDİLMEKTEDİR.KALINTILARIN BATIYA DÖNEN KISMINDA DUVARINDA DEVŞİRME MALZEME OLARAK KULLANILMIŞ 9 ADET SÜTÜN GÖVDESİ GÖRÜLMEKTEDİR. BUNLAR MUHTEMELEN BİZANS DÖNEMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN BİR ONARIMA İŞARET ETMEKTEDİRLER. KÖŞELERİ YUVARLATILMIŞ OLAN DUVAR YÜZEYLERİNDE SARNIÇ SIVASI KISMEN DURMAKTADIR. NE YAZIK Kİ ELDEKİ VERİLER SARNICIN PLANI VE TAŞIYICI SİSTEMİ HAKKINDA YETERLİ BİLGİYİ SAĞLAYAMAMAKTADIR (ÖZGÜMÜŞ, 2009). ANCAK OTEL LOBİSİNDE VE ALT KATTA SERGİLENMEKTE OLAN, TEMEL KAZISI ESNASINDA ELE GEÇEN BULUNTULAR ARASINDA, KABARTMA HAÇ MOTİFİLİ MERMERDEN BİR ADET İMPOST VE KORINTH DÜZENİNDE OLDUKÇA SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE GELEBİLMİŞ MERMERDEN BİR SÜTUN BAŞLIĞI İLE PAYE BAŞLIĞI VE SÜTUNLAR DİKKATİ ÇEKMEKTEDİR. BAŞLIKLARIN İŞLENİŞ BİÇİMİ V. YÜZYILA İŞARET ETMEKTEDİR. YİNE TEMEL KAZILARINDA ELE GEÇEN VI. YÜZYILA TARİHLENEBİLECEK BİR IONİK İMPOST SÜTUN BAŞLIĞI DA GÖRÜLMÜŞTÜR. SÖZ KONUSU MİMARİ ELEMANLARDAN BİR YA DA BİR KAÇININ SARNICIN TAŞIYICI UNSURLARINDAN OLMA İHTİMALİ GÖZ ÖNÜNE ALINIRSA DUVAR İŞÇİLİĞİ VE MALZEME AÇISINDAN İLK İNŞA EVRESİNİN V. VEYA VI. YY.'A TARİHLENDİRİLMESİ MUHTEMELDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

KALINTILAR KÜÇÜK AYASOFYA CADDESİ ÜZERİNDE BULUNAN ERESİN OTELİN LOBİSİNDE İN SİTU OLARAK KORUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Özgümüş, F., 2009: 2007 İstanbul Suriçi Arkeolojik Yüzey Araştırması, 26. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 3.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	OTEL LOBİSİ
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 41

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE KÜÇÜK AYASOFYA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
2001-07.2010	SARNICIN BUGÜNKÜ VE KAZI GÖRÜNÜMÜ, SÜTUN BAŞLIĞI.

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
100	102	43

TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

KALINTILAR KÜÇÜK AYASOFYA CADDESİ ÜZERİNDE BULUNAN ERESİN OTELİN LOBİSİNDE İN SİTU OLARAK KORUNMAKTADIR.

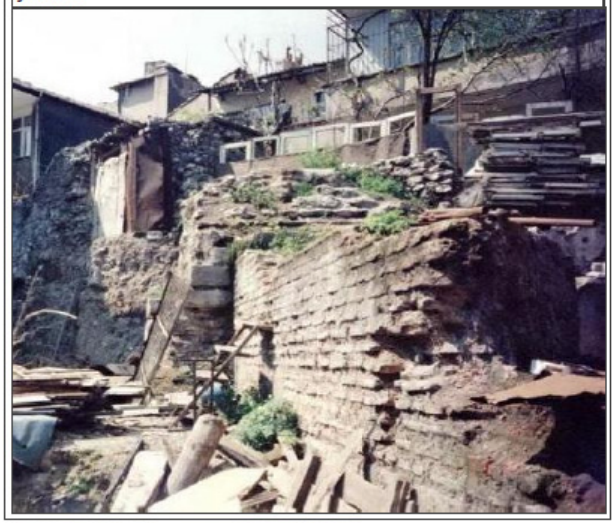
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.42 : Çayıroğlu Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	42	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KÜÇÜK AYASOFYA	SOKAK VE KAPI NO	ÇAYIROĞLU
ADI:	ÇAYIROĞLU SOKAK SARNICI		PAFTA:	147	ADA:	104	PARSEL:	6
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☑ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

FERUDUN ÖZGÜMÜŞ TARAFINDAN 2009 SEZONUNDA GERÇEKLEŞTİRİLEN İSTANBUL SUR İÇİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASIDA TESPİT EDİLMİŞ OLAN, ÜZERİ BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜ, İÇİ TAMAMEN SARNIÇ SIVASI İLE SIVALI VE İYİ DURUMDA KORUNMUŞ BİZANS DÖNEMİ SARNICIDIR (ÖZGÜMÜŞ, 2010).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

YAPININ İÇERİSİ EVSEL ATIKLARLA NEREDEYSE TAMAMEN DOLDURULMUŞ DURUMDA BULUNDUĞU İÇİN DETAYLI İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Özgümüş, F., 2010: İstanbul Suriçi'ndeki Arkeolojik Çalışmalar 2009 Sezonu, 32. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu Bildirisi, İstanbul.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

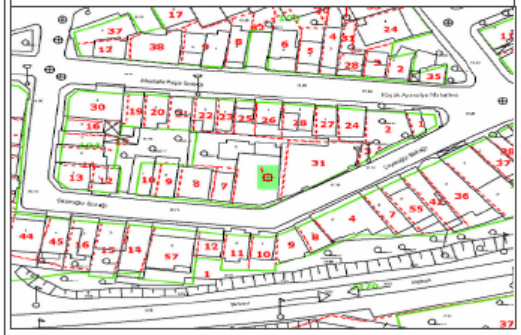
OBJECTID: 42

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KÜÇÜK AYASOFYA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
27.09.2009	SARNICIN GİRİŞİ, İÇ VE TONOZ DETAYI GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
147	104	6

TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

YAPININ İÇERİSİ EVSEL ATIKLARLA NEREDEYSE TAMAMEN DOLDURULMUŞ DURUMDA BULUNDUĞU İÇİN DETAYLI İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.43 : Kapı Ağası Mahmut Ağa Camii Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 43

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL | İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: KÜÇÜK AYASOFYA | SOKAK VE KAPI NO: FENERLİ KAPI

ADI: KAPI AĞASI MAHMUT AĞA CAMİSİ ALTINDAKİ SARNIÇ

PAFTA: 146 | ADA: 114 | PARSEL: 1

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR | MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ?

MİMARİ ÇAĞI: BİLİNMİYOR | TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	A	B	C	D
TAŞIYICI YAPI	☑	☐	☐	☐
DIŞ YAPI	☑	☐	☐	☐
ÜST YAPI	☑	☐	☐	☐
İÇ YAPI	☑	☐	☐	☐
MİMARİ PLASTİK	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

1553 YIILINDA BABÜSSAADE AĞASI MAHMUT AĞA TARAFINDAN MİMAR SİNAN'A YAPTIRILMIŞ, KESME TAŞTAN, AHŞAP ÇATILI CAMİNİN ALTINDA BULUNAN 3 BÖLÜMLÜ SARNIÇTIR. BÜYÜK SARAY KOMPLEKSİ'NE AİT, BUGÜNKÜ ÇATLADIKAPI MEVKİİNDE BULUNAN BUKOLEON SARAYI, BÜYÜK SARAY GİBİ PALAIOLOGOS'LAR DÖNEMİNDE TERKEDİLMİŞ VE 1453 YILINDAN İTİBAREN BU BÖLGE BİR YERLEŞİM ALANINA DÖNÜŞMÜŞTÜR. YERLEŞİM ALANININ MERKEZİ İSE SARNIÇ ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞ KAPI AĞASI MAHMUT AĞA CAMİİ OLMUŞTUR (MÜLLER-WIENER, 1977). KISMEN TOPRAK ÜZERİNDE BULUNAN SARNIÇ, ÜZERİNE KURULU OLDUĞU ARAZİNİN MEYİLİNİ ORTADAN KALDIRAN YÜKSEKÇE BİR TERAS İÇERİSİNDE YER ALMAKTADIR. SARNIÇ, ÜZERİNDE TAŞIDIĞI CAMİ UZUNLUĞU BOYUNCA UZANAN, BİRBİRİ İLE BAĞLANTILI YAN YANA 3 ADET DİKDÖRTGEN PLANLI MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. MEKANLAR BEŞİK TONOZ ÖRTÜYE SAHİP OLUP DUVAR VE TONOZLAR KALIN SU GEÇİRMEZ SIVA TABAKASIYLA KAPLIDIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

YAKIN ZAMANA KADAR BULUNDUĞU ÇEVRENİN SU İHTİYACINI KARŞILAMAKTA OLAN SARNIÇ, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 227-228.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 16.04.1967 NO: 3440

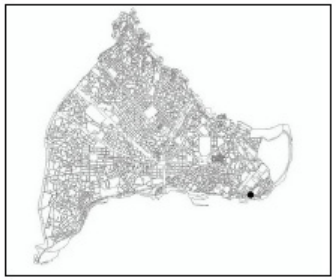
İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 43

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KÜÇÜK AYASOFYA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
27.07.2009-02.01.2012	SARNIÇ DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
146	114	1

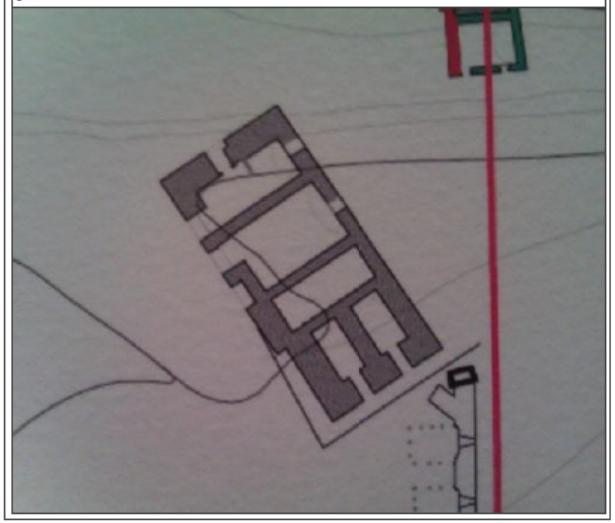
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

YAKIN ZAMANA KADAR BULUNDUĞU ÇEVRENİN SU İHTİYACINI KARŞILAMAKTA OLAN SARNIÇ, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.44 : Küçük Ayasofya Ayazması Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	44	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KÜÇÜK AYASOFYA	SOKAK VE KAPI NO	KÜÇÜK AYASOFYA CADDESİ
ADI:	KÜÇÜK AYASOFYA AYAZMASI SARNICI		PAFTA:	71	ADA:	116	PARSEL:	16
YAPIM TARİHİ	VI. YY.		MALZEME CİNSİ	BİLİNMİYOR		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

KÜÇÜK AYASOFYA'NIN KUZEYBATISINDAKİ BUGÜNKÜ AVLU GİRİŞİNİN ÖNÜNDEKİ ALANDA BULUNAN SARNIÇTIR. BOYUT VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ OLMADIĞIMIZ YAPI, BUGÜN KÜÇÜK AYASOFYA CAMİSİ OLAN SERGIOS VE BAKHOS ÇEVRESİNDE VARLIĞI BİLİNEN MANASTIR KOMPLEKSİ İÇERİSİNDE YER ALMAKTA OLAN BİR BİNANIN ALTYAPISI OLMALIDIR. KORUMA KURULU KARARIYLA TESCİLLİ OLAN SARNICIN, IUSTINIANUS DÖNEMİNDE, ASKER AZİZLER SERGIOS VE BAKHOS'A İTHAF EDİLEN VE İSTANBUL'DA BULUNAN EN ÖNEMLİ ERKEN BİZANS YAPILARI ARASINDAKİ SERGIOS BACCHOS KİLİSESİ'NİN AYAZMASI İLE İLİŞKİLİ OLDUĞU KABUL EDİLMEKTEDİR. 2004 YILINDA, KÜÇÜK AYASOFYA CAMİSİ'NİN ONARIM VE ZEMİN İYİLEŞTİRME PROJESİ KAPSAMINDA CAMİNİN YANINDAN GEÇMEKTE OLAN DEMİRYOLUNU DESTEKLEMEK AMACIYLA YAPININ GÜNEY İÇ KISMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN PERDE BETON DUVAR ÇALIŞMASI SIRASINDA YAPILAN ARKEOLOJİK KAZILARDA YAKLAŞIK 3.30 M DERİNLİĞE KADAR İNİLMİŞ VE TUĞLA TONOZLU SU GALERİSİ VE PİŞMİŞ TOPRAK KÜNK KALINTILARINA RASTLANILMIŞTIR (ASAL, 2004). SÖZ KONUSU BULUNTULARIN, BİZANS DÖNEMİNDE ÇATI SUYUNU ZEMİNE İNDİREN KANAL SİSTEMİNE AİT OLDUĞU DÜŞÜLMÜŞ, SARNIÇLA İLİŞKİLENDİRİLMEMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

AYAZMA VE SARNICIN BULUNDUĞU BÖLGEDE YEŞİL ALAN DÜZENLEMESİ YAPILMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

CAMİNİN KUZEYBATIDAKİ AVLU GİRİŞİNİN HEMEN ÖNÜNDE BULUNAN BİRİ YUVARLAK, DİĞERİ DİKDÖRTGEN ŞEKLİNDEKİ İKİ KUYU AĞZI SARNICA AÇILIYOR OLMALIDIR. BUNLARDAN DİKDÖRTGEN OLAN ŞADIRVAN OLARAK KULLANILMAKTADIR. İÇLERİ İNCELENEMEMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Asal, R., 2004: 31.05.2004 Tarihli Rapor.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	SARNIÇ
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 10.09.1982 NO: 14051

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

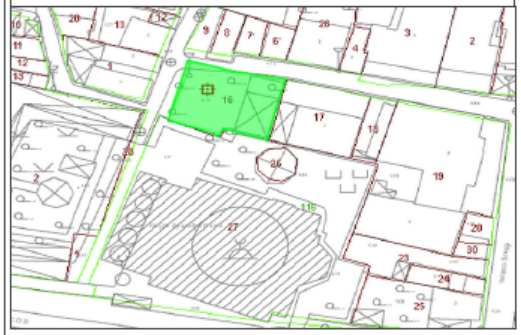
OBJECTID: 44

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE KÜÇÜK AYASOFYA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
2004-2010-18.11.2011	K.BATI VE K.DOĞUDAN GÖRÜNÜMLER İLE TONOZLU GALERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
71	116	16

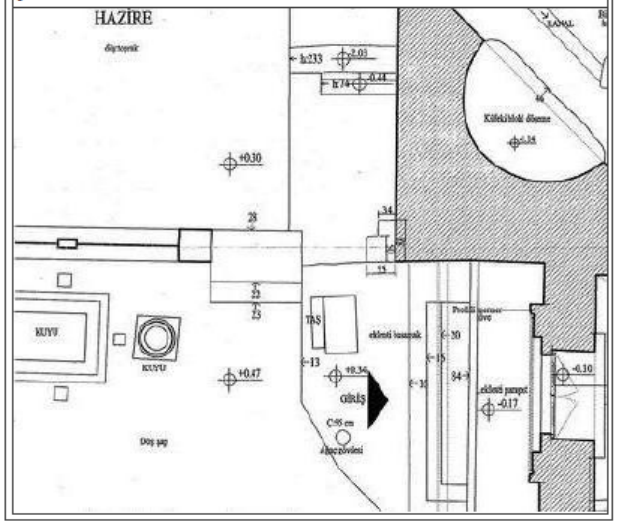
TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

CAMİNİN KUZEYBATIDAKİ AVLU GİRİŞİNİN HEMEN ÖNÜNDE BULUNAN BİRİ YUVARLAK, DİĞERİ DİKDÖRTGEN ŞEKLİNDEKİ İKİ KUYU AĞZI SARNICA AÇILIYOR OLMALIDIR. BUNLARDAN DİKDÖRTGEN OLAN ŞADIRVAN OLARAK KULLANILMAKTADIR. İÇLERİ İNCELENEMEMİŞTİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.45 : Hippodrom Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 45

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: KÜÇÜK AYASOFYA

SOKAK VE KAPI NO: NAKİLBENT

ADI: HIPPODROM SARNICI

PAFTA: 78

ADA: 121

PARSEL: 40

YAPIM TARİHİ: III. YY.

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: ROMA

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 40-45 CM, KALINLIK 4-5 CM.

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	A	B	C	D
TAŞIYICI YAPI	☑	☐	☐	☐
DIŞ YAPI	☐	☑	☐	☐
ÜST YAPI	☐	☑	☐	☐
İÇ YAPI	☑	☐	☐	☐
MİMARİ PLASTİK	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

BUGÜN ÜZERİNDE SULTANAHMET ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ BULUNAN, SEPTIMIUS SEVERUS (193–211) ZAMANINDA İNŞA EDİLEN HIPPODROMUN SPHENDONE DUVARININ İÇERİSİNDEKİ TONOZLU MEKANLARIN BİR KISMI BİZANS DEVRİNDE YENİDEN DÜZENLENEREK SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SARNICIN SU TUTAN BÖLÜMÜNE SONRADAN EKLENMİŞ BİR MERDİVENLE İNİLMEKTEDİR. GİRİLEBİLEN KISIMLARINDAN ANLAŞILDIĞI KADARIYLA BU BÖLÜMÜN ÜSTÜNDE İÇERİSİNDE, SARNIÇ DÜZENLEMESİ YAPILIRKEN İÇ MEKANIN YENİ DUVARLARLA BÖLÜNMESİ İLE OLUŞTURULAN SU GEÇİRMEZ SIVALI, BEŞİK TONOZLU DİKDÖRTGEN PLANLI ODALAR BULUNMAKTADIR. SARNIÇ DUVARLARI YAKLAŞIK 2.75 M. KALINLIĞINDADIR. SPHENDONE ALTINDAKİ BÖLÜMLERİN KAPATILMASI İLE TAŞIYICI İHTİYACI KARŞILANDIĞINDAN, YAPI SÜTUNSUZDUR. 117X3 M. ÖLÇÜLERİNDE OLDUĞU BİLİNEN SARNICIN BUGÜNKÜ GİRİŞİNİN İÇİNDE VE SOL TARAFINDA YAKLAŞIK 500M UZUNLUĞUNDA ÖLÇÜLEBİLEN BEŞİK TONOZLU BİR TÜNEL HİPPODROMUN SPİNASINA DOĞRU İLERLEMEKTEDİR. DUVARLARINDA SARNIÇ SIVASI BULUNMAYAN TÜNEL YIKINTIYLA SONLANMAKTADIR (ÖZGÜMÜŞ, 2009).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÇEŞİTLİ ONARIMLAR GÖRMÜŞ YAPI İÇERİSİNDE AZ DA OLSA HALA SU BULUNMAKTADIR. SARNIÇ, BÜYÜK OLASILIKLA SPHENDONE'YE BİTİŞİK BULUNAN KLASİK DEVİR OSMANLI ÇEŞMESİNE DE SU VERMEKTEYDİ. AYRICA YAKIN BULUNDUĞU NAKİLBENT SOKAĞI SARNICI İLE DE İLİŞKİLİ OLMALIDIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 104-105. Özgümüş, F., 2009: 2007 İstanbul Suriçi Arkeolojik Yüzey Araştırması, 26. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 4.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	
ORİJİNAL KULLANIM	ANTİK HIPPODROM
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 45

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KÜÇÜK AYASOFYA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
14.01.2011	SARNICIN GİRİŞİ, İÇ VE NAKİLBENT SOKAĞI GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
78	121	40

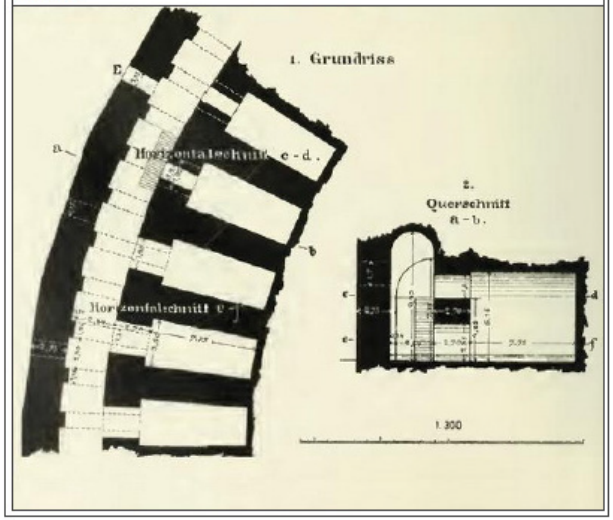
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

ÇEŞİTLİ ONARIMLAR GÖRMÜŞ YAPI İÇERİSİNDE AZ DA OLSA HALA SU BULUNMAKTADIR. SARNIÇ, BÜYÜK OLASILIKLA SPHENDONE'YE BİTİŞİK BULUNAN KLASİK DEVİR OSMANLI ÇEŞMESİNE DE SU VERMEKTEYDİ. AYRICA YAKIN BULUNDUĞU NAKİLBENT SOKAĞI SARNICI İLE DE İLİŞKİLİ OLMALIDIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.46 : Katip Sinan Cami Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	46	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	BİNBİRDİREK	SOKAK VE KAPI NO	KATİP SİNAN CAMİ
ADI:	KATİP SİNAN CAMİ SOKAK SARNICI		PAFTA:	86	ADA:	125	PARSEL:	7
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-35 CM, KALINLIK 3.50 CM.		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

KATİP SİNAN CAMİ SOKAĞI NO.31'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN SARNICA AİT KALINTILAR, İHBAR ÜZERİNE HAFRİYAT ALANINA GİDEN İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ UZMANLARI TARAFINDAN TESPİT EDİLMİŞTİR. YERİNDE YAPILAN İNCELEMEDE, PARSEL İÇERİSİNDE YOL KOTUNDAN 5 M. DERİNLİĞE İNİLDİĞİ VE TEMEL KAZISININ TAMAMLANMIŞ OLDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR. YAPILAN İNCELEMEDE KAZI ALANININ ZEMİNİNİ ANTİK BİR YAPININ ÜST ÖRTÜSÜNÜN OLUŞTURDUĞU, TONOZLARIN TAM ORTASINDA AÇILMIŞ BİR DELİKTEN BAKILDIĞINDA ANLAŞILMIŞTIIR. AYRICA PARSEL KUZEYİNDE DE BİZANS DEVRİNE AİT BİR DUVARIN BÜTÜNLÜĞÜNÜ KORUDUĞU İFADE EDİLMİŞTİR (EREK-TAŞÇIOĞLU, 1989). KALINTILARIN NİTELİĞİNİN ANLAŞILABİLMESİ İÇİN İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN KAZI ÇALIŞMASI SONUCU TONOZLU BİR ALTYAPIYA AİT OLMASI MUHTEMEL KALINTILAR SARNIÇ OLARAK TANIMLANMIŞTIR. KALINTININ KORUNMASI İÇİN ÜZERİNE DÖŞEME BETONU DÖKÜLÜRKEN ÜST KISIMDA BİR BETON KAPAK İLE KORUMAYA ALINARAK İNŞAATA DEVAM EDİLMİŞTİR. İNCELENMESİ MÜMKÜN OLMAYAN YAPININ BOYUT VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA BİLGİ BULUNMAMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICIN BULUNDUĞU PARSEL ÜZERİNDE OTEL BİNASI BULUNMAKTADIR. YAN PARSEL İSE OTOPARK OLARAK KULLANILMAKTADIR. YÜZEYDE HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMASINA RAĞMEN, TOPRAK ALTINDA BİZANS DÖNEMİNE AİT ALTYAPI KALINTILARI BULUNDUĞU BİLİNMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Erek, N., Taşçıoğlu, Y., 1989: 03.07.1989 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI?-SARNIÇ?
BUGÜNKÜ KULLANIM	BİLİNMİYOR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 13.09.1989 NO: 1283

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 46

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: BİNBİRDİREK

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
03.07.1989-18.09.2011	KALINTININ ÜZERİNDEKİ YAPI VE TESPİT GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
86	125	7

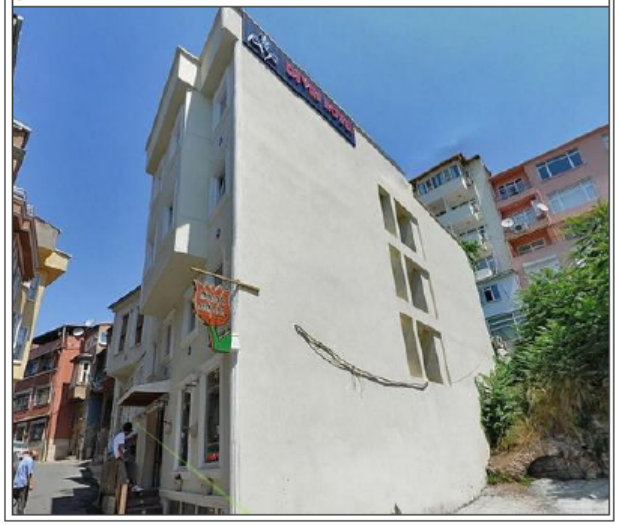
TİPİ

BİLİNMİYOR

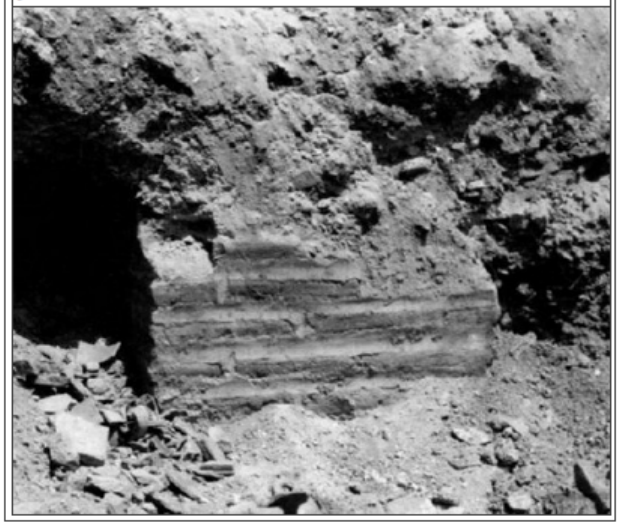
MEVCUT DURUM

SARNICIN BULUNDUĞU PARSEL ÜZERİNDE OTEL BİNASI BULUNMAKTADIR. YAN PARSEL İSE OTOPARK OLARAK KULLANILMAKTADIR. YÜZEYDE HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMASINA RAĞMEN, TOPRAK ALTINDA BİZANS DÖNEMİNE AİT ALTYAPI KALINTILARI BULUNDUĞU BİLİNMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.47 : Dizdariye Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	47	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	BİNBİRDİREK	SOKAK VE KAPI NO	DİZDARİYE ÇEŞMESİ
ADI:	DİZDARİYE SARNICI		PAFTA:	86	ADA:	128	PARSEL:	3
YAPIM TARİHİ	VI.YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 25-34 CM, KALINLIK 3 CM.		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

DİZDARİYE ÇEŞMESİ SOKAĞI'NDA 1961 YILINDA ÇEMBERLİTAŞ KIZ ÖĞRENCİ YURDU İNŞAATI TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞ OLAN SARNIÇ KALINTISIDIR. HEMEN HEMEN BÜTÜN OLARAK ORTAYA ÇIKARILAN, KÜÇÜK ÖLÇÜLERDEKİ DİKDÖRTGEN PLANLI YAPININ, DIŞ ÖLÇÜLERİ 6.32X8.40 M., İÇ ÖLÇÜLERİ İSE, 4.52X6.60 M.'DİR. ÜST ÖRTÜSÜNÜ 4 SÜTUN TAŞIMAKTADIR. 1.75 M. YÜKSEKLİĞİNDEKİ SÜTUNLARDAN İKİSİ KAİDELİ, DİĞER İKİSİ İSE KAİDESİZDİR. DEVŞİRME MALZEME OLDUKLARI ANLAŞILAN SÜTUN BAŞLIKLARI MERMER OLUP, YALNIZ BİR TANESİ BAŞLIK OLARAK TERSİNE ÇEVRİLİP KULLANILMIŞ OLAN BİR SÜTUN KAİDESİDİR. DİĞERLERİ BASIK OLUP, KARE FORMDADIRLAR. ÜST ÖRTÜSÜ BEŞİK TONOZLARDAN OLUŞAN SARNICIN YÜKSEKLİĞİ 2.60 M.'DİR. YAPININ BÜYÜK KISMI TUĞLADAN İNŞA EDİLMİŞ, KISMEN DE TAŞ KULLANILMIŞTIR. YAPININ DIŞ DUVARLARININ SARNIÇTA TOPLANACAK SUYUN BASINCINA DAYANABİLMESİ İÇİN İÇ KISMINA 35 CM. KALINLIĞINDA VE 2.15 M YÜKSEKLİĞİNDE, YAPIYI İÇTEN ÇEVİREN BİR TAKVİYE DUVARI YAPILMIŞTIR. SARNICIN ZEMİNİ KARE ŞEKİLLİ TUĞLALARLA DÖŞELİDİR. 3 CM KALINLIĞINDAKİ TUĞLALAR, DIŞ DUVARDA 25X34 CM., İÇ DUVARDA İSE 2.5X15-27 CM. GENİŞLİĞİNDE ÖLÇÜLMÜŞTÜR. TUĞLA ARALARINDAKİ HARÇ VE HORASAN KALINLIĞI 5-7 CM.ARASINDA DEĞİŞMEKTEDİR. YAPI DIŞININ KİREÇ SIVAYLA SIVANDIĞI TESPİT EDİLMİŞTİR. İÇTEKİ SU GEÇİRMEZ SIVA KALINLIĞI 3 CM.DİR. ORTADAKİ TONOZUN ÜZERİNDE 40-50 CM. ÖLÇÜLERİNDE BİR KAPAK OLUP, ETRAFI 30 CM. DERİNLİĞİNDE VE 20-26 CM. GENİŞLİĞİNDE BİR KUYU BİLEZİĞİ ŞEKLİNDE DÜZENLENMİŞTİR. BURASI MUHTEMELEN ÜZERİNDE VAKTİYLE MEVCUT OLAN BİNADAN SU ALINMASINA YARAYAN YER OLMALIDIR. BİNANIN GÜNEYİNDE TONOZDAN 20 CM. AŞAĞIDA, 25 CM ÇAPINDAKİ MENFEZDE KÜNK KALINTILARINA RASTLANMIŞTIR. SARNICIN ÜST KISMINDA BİZANS DEVRİNDE YAPILMIŞ OLAN BİNADAN ALINAN YAĞMUR SUYUNUN SARNIÇTA TOPLANDIĞI DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.AYRICA SARNICIN KUZEY-BATI KÖŞESİNDE ZEMİNDEN 20 CM YÜKSEKLİKTE 8 VE 10 CM ÇAPINDAKİ İKİ DELİKLE SARNICA BAĞLANAN VE KUZEYDE DİZDARİYE ÇEŞMESİ SOKAĞI'NA DOĞRU UZANAN TONOZLU BİR GALERİ TESPİT EDİLMİŞTİR. BUNUN, SARNICIN BOŞALTILMASI AMACIYLA YAPILDIĞI DÜŞÜNÜLMÜŞTÜR. TONOZ KALINLIĞI 24 CM OLUP, 2.5X24 CMLİK TUĞLALAR VE HARÇ KULLANILIP İNCE SIVA İLE KAPLANMIŞTIR (ATAÇERİ, 1962). SARNICIN YAPIM TEKNİĞİ VE SÜTUN BAŞLIKLARINA DAYANILARAK YAPININ ERKEN BİZANS DÖNEMİ SONLARINA TARİHLENDİRİLMESİ MÜMKÜNDÜR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE KAZISI YAPILAN SARNIÇ, BULUNDUĞU ALANDA İNŞAAT DEVAM EDECEĞİNDEN RÖLÖVESİ ÇIKARILDIKTAN SONRA YIKILARAK ORTADAN KALDIRILMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Ataçeri, E., 1962: İstanbul'da Bilinmeyen Bir Bizans Sarnıcı, Ayasofya Müzesi Yıllığı, 4, İstanbul, 29-31.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☑	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 47

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE BİNBİRDİREK

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1961-03.09.2008	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE KAZI ANINDAN GÖRÜNÜMLER

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
86	128	3

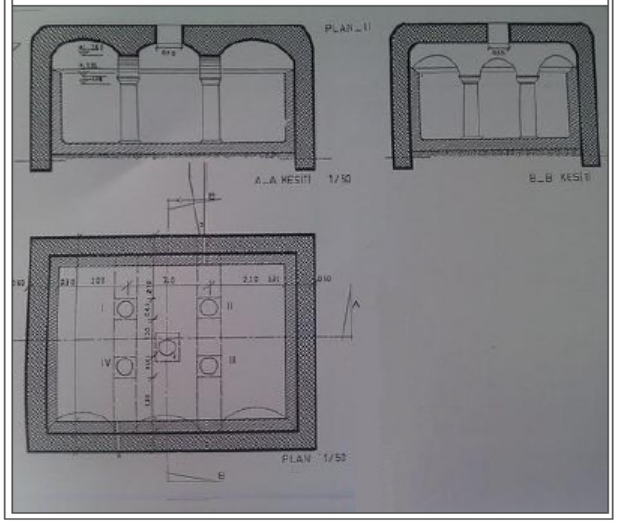
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE KAZISI YAPILAN SARNIÇ, BULUNDUĞU ALANDA İNŞAAT DEVAM EDECEĞİNDEN RÖLÖVESİ ÇIKARILDIKTAN SONRA YIKILARAK ORTADAN KALDIRILMIŞTIR.

ŞEKİL 1

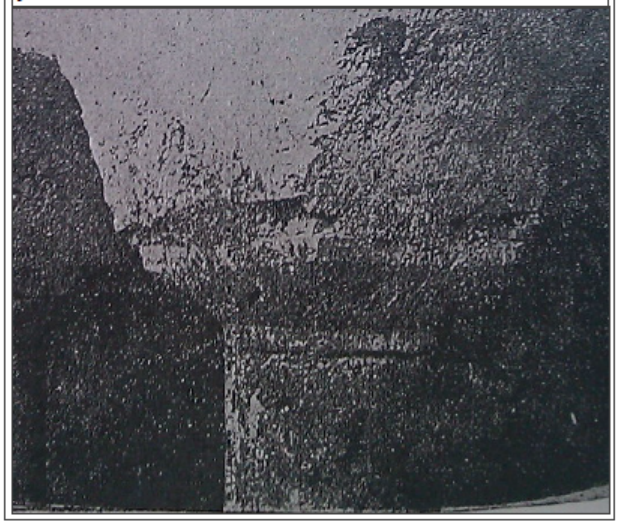
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.48 : Tahsin Bey Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 48

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: KÜÇÜK AYASOFYA

SOKAK VE KAPI NO: TAHSİN BEY, NO:4

ADI: TAHSİN BEY SOKAĞI SARNICI

PAFTA: 73

ADA: 143

PARSEL: 53

YAPIM TARİHİ: V.-VI.YY.

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 33-33 CM, KALINLIK 3 CM.

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☑	☐	☑	☑	☑
D	☐	☑	☐	☐	☐

MİMARİ TANIM

1978 HAZİRAN AYINDA KÜÇÜK AYASOFYA'DA SOKOLLU MEHMET PAŞA CAMİSİ KARŞISINA RASTLAYAN TAHSİN BEY SOKAĞI'NDAKİ 4 NO.LU EVİN ÖNÜNDE BELEDİYE TARAFINDAN YAPILAN KANALİZASYON KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN ERKEN BİZANS DÖNEMİ SARNICIDIR. MÜZE UZMANLARI TARAFINDAN MÜDAHALE EDİLDİĞİNDE KANALİZASYON BORULARININ DÖŞENEBİLMESİ İÇİN YOLUN 1 M. ENİNDE VE 2 M. DERİNLİĞİNDE KAZI YAPILDIĞI VE İŞÇİLERİN BİR TONOZU KIRMAKTA OLDUKLARI GÖRÜLMÜŞTÜR. BİZANS DÖNEMİNE AİT BİR SARNIÇ OLDUĞU TESPİT EDİLEN YAPININ ZARAR GÖRMEMESİ İÇİN KANALIN GÜZERGAHI DEĞİŞTİRİLMİŞ VE BORULARIN SARNICA ZARAR VERMEDEN GEÇİRİLMESİ SAĞLANMIŞTIR. KÜÇÜK ÖLÇÜLERDEKİ SARNIÇ, DİKDÖRTGEN PLANLI OLUP 6.30X9.30 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. TABANI VE DUVARLARIN YÜZEYİ, KALIN, SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVANMIŞTIR. SARNICIN YAPISINDA KULLANILMIŞ OLAN TUĞLALAR 33X33 CM. GENİŞLİĞİNDE, 3 CM. KALINLIĞINDADIR. TUĞLALAR ARASINDAKİ HARÇ KALINLIĞI İSE 4 CM KADARDIR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜNÜ 6 SÜTUN TAŞIMAKTADIR. SÜTUNLAR İKİ SIRA HALİNDE DİZİLMİŞLERDİR. HER SIRADA ÜÇER SÜTUN BULUNMAKTADIR. IONİK İMPOST BAŞLIKLARA SAHİP SÜTUNLAR BEYAZ MERMERDİR. BAŞLIKLARIN TÜMÜ AYNI TİP VE ÖLÇÜLERDEDİR. BU 6 SÜTUN BAŞLIĞINDAN BİR TANESİNDE VOLÜTLERİN YANI SIRA YAPRAK BEZEME DE YAPILMIŞTIR. DİĞERLERİNDE İSE VOLÜTLER BELİRTİLMİŞ ANCAK YAPRAKLAR İŞLENMEMİŞTİR. DEVŞİRME OLMAYIP BU SARNIÇ İÇİN YAPILDIKLARI ANLAŞILAN BU BAŞLIKLARIN YARI İŞLENMİŞ DURUMDA KULLANILDIKLARI ANLAŞILMAKTADIR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜNÜ 12 ADET ÇAPRAZ TONOZ OLUŞTURMAKTADIR. BUNLARDAN ORTADAKİLER SAĞLAM DURUMDADIR. YANDAKİLER İSE ÇÖKMÜŞTÜR. ÇÖKEN KISIMLAR SONRAKİ DÖNEMLERDE GELİŞİGÜZEL TAŞLARLA ALTTAN DUVAR ÖRÜLEREK DESTEKLENMİŞTİR. SARNICIN KUZEYDOĞUDA KEMERLİ BİR GİRİŞİ BULUNMAKTADIR. BU GİRİŞTEN MERDİVENLE SARNICIN İÇİNE KADAR İNİLMEKTEDİR. TUĞLADAN YAPILMIŞ GİRİŞ KEMERİ OSMANLI DÖNEMİNE AİTTİR. SARNICIN BENZERLERİYLE KIYASLANMASI SONUCUNDA SARNIÇ, V.-VI. YY.'A TARİHLENDİRİLMİŞTİR (PASİNLİ-SOYHAN-BİRGİLİ, 1985).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

KANALİZASYON ÇALIŞMALARI SIRASINDA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ, İNCELENDİKTEN SONRA ÜZERİ ÖRTÜLEREK SOKAK SEVİYESİ ALTINDA BIRAKILMIŞTIR. SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Pasinli, A., Soyhan, C., Birgili, T., 1985: İstanbul-Küçük Ayasofya Semtinde Bulunan Bir Bizans Sarnıcı, Ayasofya Müzesi Yıllığı, 10, İstanbul, 46-49

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 48

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KÜÇÜK AYASOFYA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
06.1978-03.09.2008	TAHSİN BEY SOKAĞI VE SARNICIN İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
73	143	53

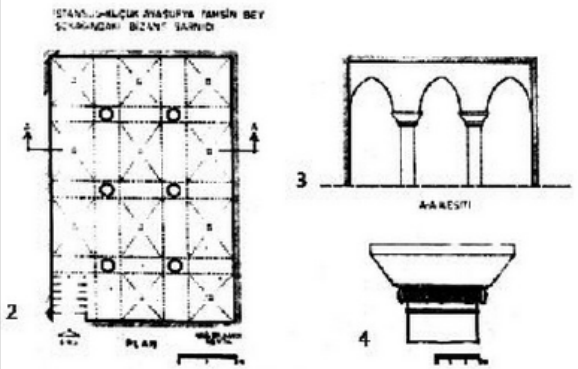
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

KANALİZASYON ÇALIŞMALARI SIRASINDA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ, İNCELENDİKTEN SONRA ÜZERİ ÖRTÜLEREK SOKAK SEVİYESİ ALTINDA BIRAKILMIŞTIR. SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.49 : Doğramacı Emin Çıkmazı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 49

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL | İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: KÜÇÜK AYASOFYA | SOKAK VE KAPI NO: DOĞRAMACI EMİN ÇIKMAZI

ADI: DOĞRAMACI EMİN ÇIKMAZI SARNICI

PAFTA: 73 | ADA: 143 | PARSEL: 54

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR | MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS? | TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 35-40 CM, KALINLIK 3-4 CM.

TİPİ

DESTEKSİZ?

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☑	☐	☐	☑	☐
D	☐	☑	☑	☐	☑

MİMARİ TANIM

1988 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISINDA PARSELİN KUZEYİNDE YAPI KALINTILARININ ÇIKMASI ÜZERİNE İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMİNDE YAPILAN TEMEL KAZISI SONUCU YALNIZCA İKİ DUVARI ORTAYA ÇIKARILMIŞ OLAN SARNIÇ KALINTISIDIR. TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEYEN SARNICA AİT ORTAYA ÇIKARILAN "L" ŞEKLİNDEKİ KALINTININ DOĞU-BATI DOĞRULTUSUNDA UZANAN KISMI 2.25 M. UZUNLUĞUNDA, 65 CM KALINLIĞINDA VE 85 CM YÜKSEKLİĞİNDEDİR. DOĞU-BATI DOĞRULTULU DUVARI DİK OLARAK KESMEKTE OLAN KUZEY-GÜNEY DOĞRULTULU KISIM İSE 6 M. UZUNLUĞUNDA, 1.10 M. KALINLIĞINDA VE 1.60 M. YÜKSEKLİĞİNDE KORUNAGELMİŞTİR. SARNICIN TESPİT EDİLEN TEK KÖŞESİNİN SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞ OLDUĞU VE SARNIÇ DUVARININ GÜNEY YÜZÜNÜN SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR (SEZER-DENKER, 1988). DETAYLI OLARAK İNCELENMEMİŞ VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDAKİ BİLGİLERİMİZİN SINIRLI OLDUĞU SARNIÇ, 1978 YILINDA AYNI BÖLGEDE KANALİZASYON KAZISI SIRASINDA TESADÜFEN BULUNMUŞ TAHSİN BEY SOKAĞI SARNICI İLE İLİŞKİLİ OLMALIDIR (ÖZGÜMÜŞ, 2009).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN SARNICA AİT KALINTILAR, ÜZERİNE İNŞA EDİLEN APARTMANIN BODRUM KATINDA KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Sezer, T., Denker, A., 1988: 20.04.1988 Tarihli Rapor. Özgümüş, F., 2009: 2007 İstanbul Suriçi Arkeolojik Yüzey Araştırması, 26. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 3.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 27.04.1988 NO: 326

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 49

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KÜÇÜK AYASOFYA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
20.04.1988-07.2007	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
73	143	54

TİPİ

DESTEKSİZ?

MEVCUT DURUM

TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN SARNICA AİT KALINTILAR, ÜZERİNE İNŞA EDİLEN APARTMANIN BODRUM KATINDA KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.50 : Araç İş Hanı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	50	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	ŞEHSUVARBEY	SOKAK VE KAPI NO	GEDİKPAŞA CADDESİ
ADI:	ARAÇ İŞ HANI SARNICI		PAFTA:	75	ADA: 172	PARSEL: 25
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	KALINLIK: 2-4 CM.		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☐ B	☐ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☑ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

GEDİKPAŞA CADDESİ ÜZERİNDE BULUNAN BODRUM KAT+ZEMİN KAT+1 NORMAL KATTAN İBARET TESCİLLİ YAPININ BODRUM KATINDA BULUNAN SARNIÇ KALINTISIDIR. ÜÇ BÖLÜMLÜ BİR PLAN GÖSTERMEKTE OLAN SARNICIN BEŞİK TONOZ ÜST ÖRTÜSÜ 60-70 CM KALINLIĞINDA TAŞ DUVARLAR TARAFINDAN TAŞINMAKTADIR (ATAÇERİ, 1983). TAMAMINDA DİKDÖRTGEN PLANA SAHİP OLAN YAPIDA BULUNAN ÜÇ BÖLÜM, KARE MEKANLAR HALİNDE DÜZENLENMİŞTİR, BÖLÜMLERİN HER BİRİNİN ÜZERİNDE SU ALMAK İÇİN AÇILMIŞ DELİKLER MEVCUTTUR. GİRİŞTEKİ KISIMDA ÖLÇÜLEBİLDİĞİ KADARIYLA, 2-4 CM. TUĞLA, 4 CM. İSE HARÇ KALINLIĞINA SAHİPTİR. ÜÇÜNCÜ ODADA, OSMANLI DÖNEMİNDE YAPILAN ONARIMLARA İŞARET EDEN TAŞ, TUĞLA, HARÇ KARIŞIMI İŞÇİLİK GÖZE ÇARPMAKTADIR (ERTUĞRUL, 1989). YAPININ ZEMİNİ TAŞ DÖŞELİDİR. EN YÜKSEK NOKTASI 3.40 M. OLAN TONOZLU MEKANA, SONRADAN EKLENMİŞ BİR MERDİVENLE İNİLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

İÇİ TAMAMEN MODERN SIVA İLE KAPLI OLAN YAPI, OSMANLI DÖNEMİNDE DE KULLANILMIŞ VE ÇEŞİTLİ ONARIMLAR GEÇİRMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

UZUN SÜRE ATÖLYE VE DEPO OLARAK KULLANILMIŞ OLAN TONOZLU MEKAN SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPI İZLENİMİ UYANDIRMAKTADIR. KALINTILAR, ÜZERİNDE BULUNAN TESCİLLİ SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ YAPININ BODRUM KATINDA, KURUL KARARI İLE KORUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Ataçeri, E., 1983: 28.01.1983 Tarihli Rapor. Ertuğrul, O., 1989: İstanbul'da Bizans Devri Su Mimarisi, Doktora Tezi, İstanbul, 328.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-MAHZEN?
BUGÜNKÜ KULLANIM	ATÖLYE
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 26.05.1993 NO: 4617

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 50

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: ŞEHSUVARBEY

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
26.01.1983-18.09.2011	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
75	172	25

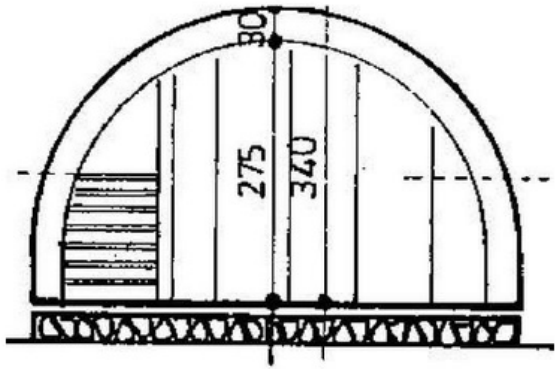
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

UZUN SÜRE ATÖLYE VE DEPO OLARAK KULLANILMIŞ OLAN TONOZLU MEKAN SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPI İZLENİMİ UYANDIRMAKTADIR. KALINTILAR, ÜZERİNDE BULUNAN TESCİLLİ SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ YAPININ BODRUM KATINDA, KURUL KARARI İLE KORUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.51 : Üstad Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 51

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL | İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: ŞEHSUVARBEY | SOKAK VE KAPI NO: ÜSTAD

ADI: ÜSTAD SOKAĞI SARNICI

PAFTA: 113 | ADA: 187 | PARSEL: 22

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR | MALZEME CİNSİ: BİLİNMİYOR

MİMARİ ÇAĞI: BİLİNMİYOR | TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	A	B	C	D
TAŞIYICI YAPI	☐	☑	☐	☐
DIŞ YAPI	☐	☐	☐	☑
ÜST YAPI	☐	☐	☑	☐
İÇ YAPI	☐	☑	☐	☐
MİMARİ PLASTİK	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

1980 YILINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ İLE RÖLÖVE VE ANITLAR MÜDÜRLÜĞÜ UZMANLARI NEZARETİNDE SÜRDÜRÜLEN YAPI VE KREDİ BANKASI KUMKAPI ŞUBE BİNASI İNŞAATI TEMEL KAZISINDA, KAZI RAPORUNDA BİZANS DEVRİNE AİT OLDUĞU İFADE EDİLEN KALINTILAR GÜN YÜZÜNE ÇIKARILMIŞTIR (TOKER, 1980). TEMEL KAZISININ ERTESİNDE RÖLÖVESİ ÇIKARILAN BİR SARNIÇ İLE PARSELİN GERİSİNDE BULUNAN KAREYE YAKIN, TONOZLU BİR MEKANDAN OLUŞAN KALINTILARIN KORUNMASI İÇİN GEREKLİ ÖNLEMLERİN ALINMASI İLGİLİ KORUMA KURULU TARAFINDAN KARARA BAĞLANMIŞTIR. KALINTILARA AİT KAZI ESNASINDA ÇEKİLMİŞ HERHANGİ BİR FOTOĞRAF BULUNMAMAKTA, ANCAK RÖLÖVE ÇİZİMİNDE TONOZLU MEKANIN ZEMİNİNDE GÖRÜLEN ALTIGEN TUĞLALARDAN OLUŞAN DÖŞEME OSMANLI DÖNEMİNE İŞARET ETMEKTEDİR. SARNICIN DÖNEMİ HAKKINDA İSE BİLGİ BULUNMAMAKTADIR. KALINTILARIN OLDUKÇA YAKININDA BULUNAN ARAPZADE SOKAĞI ÜZERİNDE FORCHHEIMER - STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN BENZER ÖLÇÜLERDE İKİ ADET SARNICIN VARLIĞI BİLİNMEKTEDİR. ARAŞTIRMACILARIN ÇALIŞTIĞI DÖNEMDE 21 VE 23 NUMARALI KAPI NUMARALI YERDE BULUNAN BİRBİRİ İLE BAĞLANTILI OLABİLECEK 4.03MX3.08M ÖLÇÜLERİNDE KÜÇÜK BİR MEKAN İLE BENZER ÖLÇÜLERDE DİĞER BİR MEKANDAN MEYDANA GELDİĞİ İFADE EDİLMİŞ, YAPI HAKKINDA İLAVE BİLGİ VERİLMEMİŞTİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). PERVITITCH HARİTALARI ÜZERİNDE YAPILAN İNCELEMEYE GÖRE BAHSİ GEÇEN ALAN, ÜZERİNDE BUGÜN İŞ HANI BULUNAN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTININ OLMADIĞI 179 ADA 56 PARSEL SAYILI YERE DENK GELMEKTEDİR. ÖZKAN ERTUĞRUL'A GÖRE AYNI SOKAKTA BULUNAN ARAPZADE ABDURRAHMAN EFENDİ ÇEŞMESİNİN ARKASINDA KALAN SU HAZNESİ BELİRTİLEN SARNICA İŞARET ETMEKTEDİR. ARAŞTIRMACININ 1989 YILINDA KISMEN İNCELEYEBİLDİĞİ HAZNENİN, İNŞA TEKNİĞİ AÇISINDAN BİZANS DEVRİNE İŞARET ETTİĞİ İFADE EDİLMEKTEDİR (ERTUĞRUL, 1989). GÜNÜMÜZDE ÖZGÜNLÜĞÜNÜ TÜMÜYLE KAYBETMİŞ OLAN ÇEŞME HAZNESİ, YANINDA BULUNAN OTEL TARAFINDAN KAPI AÇILARAK RESEPSİYONA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ, MEVCUT ŞARTLARDA İNCELENEBİLMESİ MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNIÇ VE TONOZLU YAPIYA AİT KALINTILAR KURUL KARARI İLE İNŞAAT PROJESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILARAK YAPI BODRUM KATINDA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Toker, Y., 1980: 02.09.1980 Tarihli Rapor. Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 114. Ertuğrul, O., 1989: İstanbul'da Bizans Devri Su Mimarisi, Doktora Tezi, İstanbul, 344.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	YAPI VE KREDİ BANKASI AŞ.
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 15.11.1980 NO: 12357

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 51

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE ŞEHSUVARBEY

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
20.07.2006-03.02.2009	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE SARNICIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
113	187	22

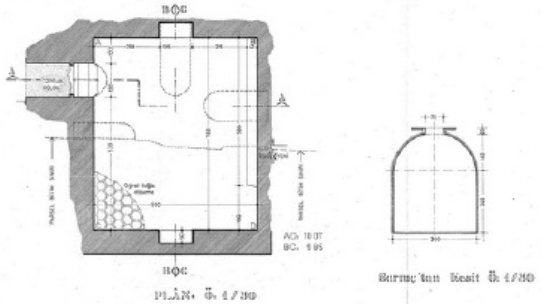
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

SARNIÇ VE TONOZLU YAPIYA AİT KALINTILAR KURUL KARARI İLE İNŞAAT PROJESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILARAK YAPI BODRUM KATINDA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

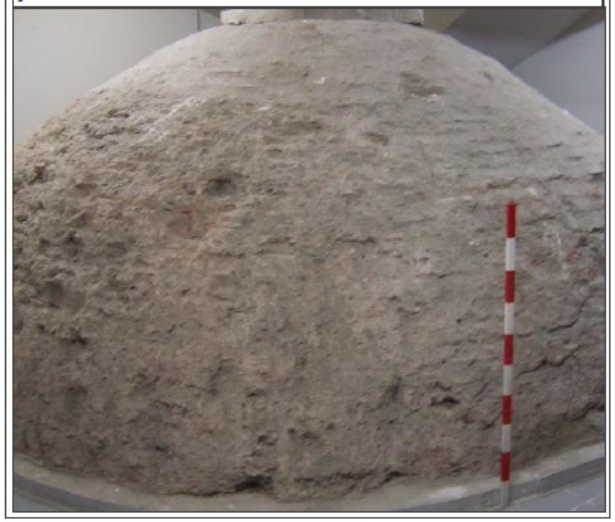
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.52 : Gedikpaşa Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	52	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	MİMAR HAYRETTİN	SOKAK VE KAPI NO	GEDİKPAŞA CADDESİ
ADI:	GEDİKPAŞA CADDESİ SARNICI		PAFTA:	58	ADA:	207	PARSEL:	13
YAPIM TARİHİ	XII. YY.?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUGLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-33 CM, KALINLIK 3-4 CM.		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☑ B	☑ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1995 YILINDA GEDİKPAŞA CADDESİ ÜZERİNDE İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISI SIRASINDA, PARSELİN GÜNEY BÖLÜMÜNDE, İÇİ MOLOZ VE TOPRAK DOLU 9.40X7.05 M. ÖLÇÜLERİNDE VE 3.71 M. YÜKSEKLİĞİNDE TONOZLU BİR YAPI VE BU YAPIYA BİTİŞİK, PARSELİN ORTASINDA DOĞU-BATI YÖNÜNDE UZANMAKTA OLAN İÇİ SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI BİR SARNIÇ DUVARI TESPİT EDİLMİŞTİR. ÜZERİ BEŞİK TONOZ İLE ÖRTÜLÜ YAPININ DOĞU KISMINDA DİKDÖRTGEN BİÇİMİNDE BİR SU ALMA AÇIKLIĞI BULUNMAKTADIR (GÖKÇAY-EREK, 1995). DAHA GEÇ BİR DÖNEMDE YENİDEN İNŞA EDİLDİĞİ İZLENİMİ UYANDIRAN TONOZ KAZI ERTESİNDE KENDİLİĞİNDEN ÇÖKMÜŞTÜR. YAPININ MERDİVENİ BULUNMAMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

TONOZLU YAPININ İÇİNE ZEMİN KATTAN MERDİVENLE BAĞLANTI SAĞLANARAK KULLANIM ALANINA KATILMIŞ OLAN KALINTILAR GÜNÜMÜZDE YÜCELLER İŞ MERKEZİ ALTINDA BULUNMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

AYRINTILI RÖLÖVE PROJESİ VE KALINTILARI KORUYARAK HAZIRLANMIŞ PROJESİ KURULCA ONAYLANAN KALINTILAR, ÜZERİNE İNŞA EDİLEN YAPININ BODRUM KATINDA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Gökçay, M., Erek, N., 1995: 30.05.1995 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KAFETERYA
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 01.09.1995 NO: 7010

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 52

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE | MİMAR HAYRETTİN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
30.05.1995-18.09.2011	KALINTI ÜZERİNDEKİ YAPI VE KAZI ANINDAN GÖRÜNÜMLER

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
58	207	13

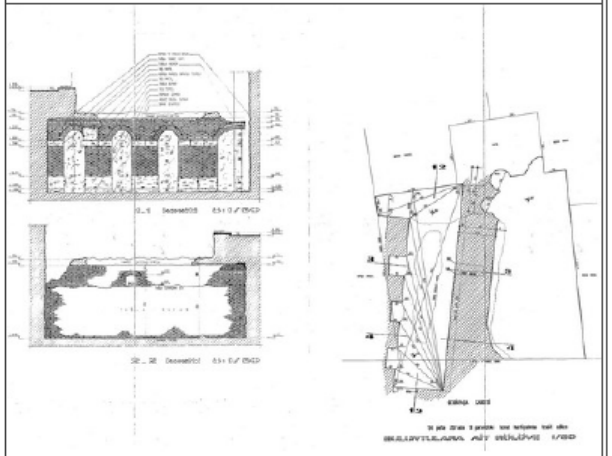
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

AYRINTILI RÖLÖVE PROJESİ VE KALINTILARI KORUYARAK HAZIRLANMIŞ PROJESİ KURULCA ONAYLANAN KALINTILAR, ÜZERİNE İNŞA EDİLEN YAPININ BODRUM KATINDA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

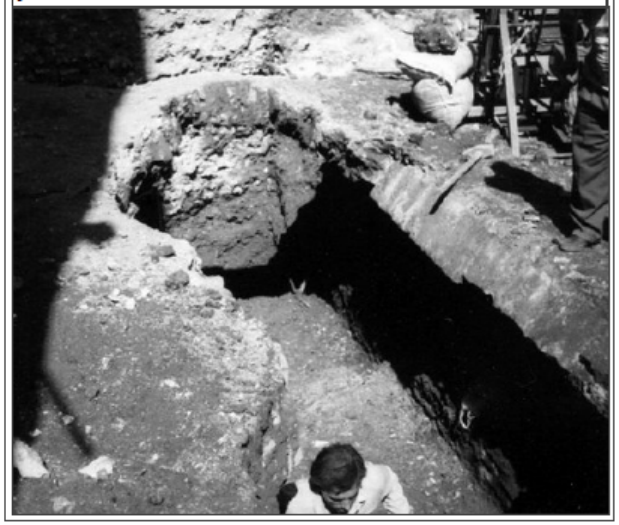
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.53 : Binbirdirek (Philoksenos?) Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 53

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL | İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: BİNBİRDİREK | SOKAK VE KAPI NO: MEYDAN

ADI: BİNBİRDİREK (PHİLOKSENOS?) SARNICI

PAFTA: 46 | ADA: 234 | PARSEL: 1

YAPIM TARİHİ: V. YY?

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 35-40 CM, KALINLIK 4-6 CM

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☑	☑	☑	☑	☑
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐
D	☐	☐	☐	☐	☐

MİMARİ TANIM

BİNBİRDİREK SARNICI, YEREBATAN SARNICI'NDAN SONRA İSTANBUL'UN SU TOPLAMA VE DAĞITIM SİSTEMİNİN EN BÜYÜK İKİNCİ KAPALI SARNICIDIR. DİKDÖRTGEN PLANLI, İÇERİSİNDE 224 SÜTUN İLE TAŞINAN 64X56.40 M. ÖLÇÜLERİNDE, ÇEVRESİ TUĞLA DUVARLARLA ÖRÜLÜ BÜYÜK BİR SU HAZNESİ OLAN YAPI, 40.000 METREKÜP SU TUTMA KAPASİTESİNE SAHİPTİR. SARNIÇ, 14X16 SÜTUN SAYISINA SAHİPTİR. YAKLAŞIK 3.75 M. ARALIKLI OLAN SÜTUNLAR, KEMERLER İLE BİRBİRLERİNE BAĞLANMIŞLARDIR (MÜLLER-WIENER, 1977). ÇEVRE DUVARLARI 2.92 M. KALINLIĞINDADIR VE SÜTUN BAŞLIĞI ALT HİZALARININ YAKLAŞIK 30 CM. ALTINA KADAR 3-4 CM. KALINLIĞINDA SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLANMIŞLARDIR. SARNIÇTA KULLANILAN TUĞLALAR 35-40 CM. ÖLÇÜLERİNDE, 4-6 CM. KALINLIĞINDADIR. DERZ KALINLIĞI 4-6 CM.'DİR. YAPIDA GÖRÜLEN TUĞLA DAMGALARI V. VE VI. YÜZYILLARA TARİHLENMEKTEDİR. SIVA ÜST BİTİM NOKTALARINDA YAPININ TOPRAK SEVİYESİNİN ÜZERİNE ÇIKMAKTA OLDUĞUNA İŞARET EDEN PENCERE AÇIKLIKLARI BULUNMAKTADIR. BUNLAR BUGÜN YERİN ALTINDA KALDIĞI İÇİN GÜNEŞ IŞIĞI BURADAN İÇERİ GİREMEMEKTEDİR. SARNIÇ ÇEVRE DUVARLARININ KÖŞELERİ SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR. SÜTUNLAR ÜST ÜSTE BİNDİRİLMİŞ İKİ GÖVDEDEN MEYDANA GELMİŞ OLUP, BUNLARIN ARALARINA DIŞA TAŞKIN BİRER MERMER BİLEZİK, BİRLEŞİM NOKTALARINDA İSE KURŞUN TABAKALARI YERLEŞTİRİLMİŞTİR. KURŞUN TABAKALARINDAKİ AMAÇ, ÖRTÜDEN GELEN YÜKÜN PARÇADAN PARÇAYA GEÇİŞİ ESNASINDA HOMOJEN BİR YÜK DAĞILIMI SAĞLANMASIDIR. SÜTUNLAR MERMERDEN YAPILMIŞLARDIR VE ÇAPLARI 0.60-0.65 M. CİVARINDADIR. KAİDE, SÜTUN, BİLEZİK VE BAŞLIKLARDA ÇOK SAYIDA MARKA VE MONOGRAM KAZILMIŞTIR. TUĞLA KEMERLERİN GENİŞLİKLERİ YAKLAŞIK 90 CM.DİR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜ SÜTUNLARI BAĞLAYAN BASIK KEMERLERE MESNETLENEN VE ORTALAMA PLAN BOYUTLARI 3.80 M. / 3.80 M. OLAN 239 ADET ÇAPRAZ TONOZDAN OLUŞMAKTADIR. TONOZ KALINLIĞI 45 CM. DİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SÜTUN GÖVDELERİNİN ÜSTLERİNDE İSE, YÜZEYLERİNDE HİÇBİR BEZEME BULUNMAYAN TRAPEZOİDAL FORMDA BAŞLIKLAR BULUNMAKTADIR. BÜTÜN SÜTUN VE BAŞLIKLAR DEVŞİRME MALZEME OLMAYIP BURASI İÇİN YAPILMIŞLARDIR. KEMERLER SÜTUN BAŞLIKLARININ ÜZERİNDE KARŞILIKLI GELECEK ŞEKİLDE AĞAÇ GERGİLERLE BİRBİRLERİNE BAĞLANMIŞLARDIR. GÜNÜMÜZDE VAROLMAYAN AĞAÇ GERGİLERİN YUVALARI GÖRÜLEBİLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

6. YY.'DA I. IUSTINIANUS DÖNEMİNDE ONARILMIŞ OLAN SARNIÇTA ANITLAR KURULU'NUN İZNİ İLE 2003 YILINDA KAPSAMLI BİR RESTORASYON ÇALIŞMASI GERÇEKLEŞTİRİLMİŞ, ANCAK BAŞLATILAN TEMİZLEME ÇALIŞMALARI, SARNIÇ İÇERİSİNDE ÇARŞI İNŞAATINA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ. ZEMİNİNE BETON DÖKÜLEN SARNICIN TONOZLARDAN BAZILARINDA HAVALANDIRMA DELİKLERİ AÇILMIŞ, KUZEYDOĞU DUVARI TAHRİP EDİLEREK GİRİŞ DÜZENLEMESİ YAPILMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

SARNIÇ, İÇİNDE KAFELERİ, RESTORANLARI VE DÜKANLARI BARINDIRAN BİR ALIŞVERİŞ MERKEZİ OLARAK PLANLANMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977: Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 280.
Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 56-57.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	RESTORAN&KAFE
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 06.03.1962 NO: 13574

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

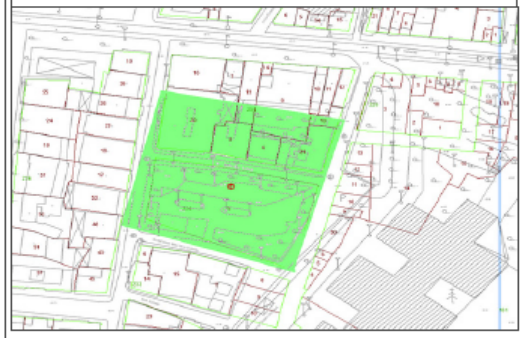
OBJECTID: 53

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: BİNBİRDİREK

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.12.2011	SARNIÇ İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
46	234	1

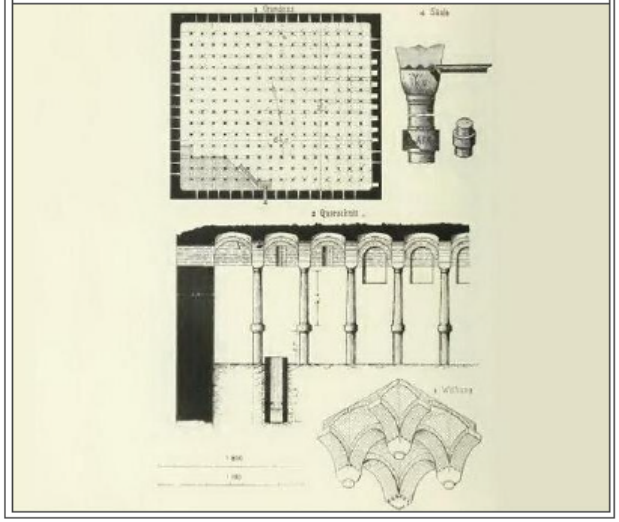
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNIÇ, İÇİNDE KAFELERİ, RESTORANLARI VE DÜKANLARI BARINDIRAN BİR ALIŞVERİŞ MERKEZİ OLARAK PLANLANMIŞTIR.

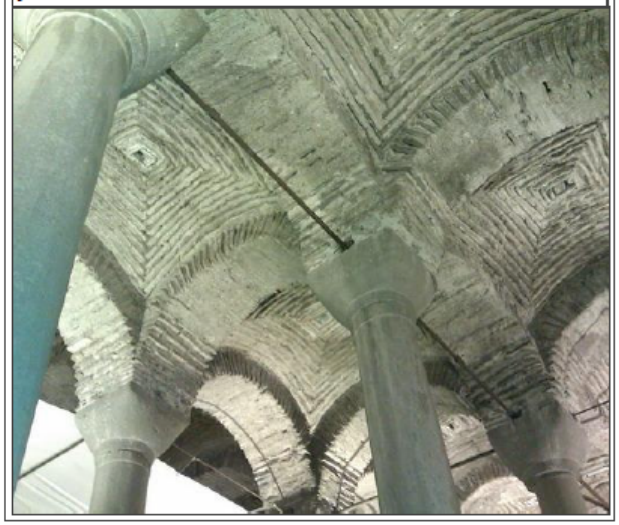
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.54 : Işık Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	54	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	BİNBİRDİREK	SOKAK VE KAPI NO	IŞIK	
ADI:	IŞIK SOKAK SARNICI		PAFTA:	16	ADA:	235	PARSEL: 9-14
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	MOLOZ TAŞ-TUGLA ALMAŞIK			
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

BİNBİRDİREK SARNICININ HEMEN KUZEYİNDE BULUNAN SARNIÇ, DİVAN YOLU CADDESİ ÜZERİNDE İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞ KÜÇÜK ÖLÇÜLERDE BİR YAPIDIR. SARNIÇ, İKİ ADET PAYE TARAFINDAN İKİ SAHINA AYRILMIŞ, MEYDANA GELEN BÖLÜMLERİN ÜZERİ BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜ SADE BİR MEKANDAN OLUŞMAKTADIR. MERDİVENİ BULUNMAYAN SARNICIN İÇ KISMI BÜTÜNÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. PLAN VE KESİT GÖRÜNÜMLERİ ÇİZİLEREK FOTOĞRAFLANAN YAPI KALDIRILARAK İNŞAAT DEVAM ETTİRİLMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA	EKLER			
	RÖLÖVE PROJESİ	☐	BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
	HARİTA	☐	ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI?-SARNIÇ?
	KROKİ	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
	VAKFİYE	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 54

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE BİNBİRDİREK

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
BİLİNMİYOR-18.09.2011	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE TESPİT GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
16	235	9-14

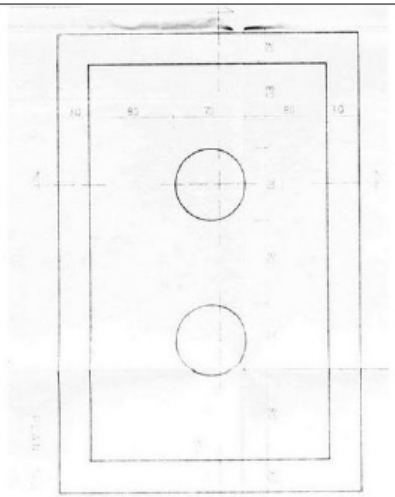
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

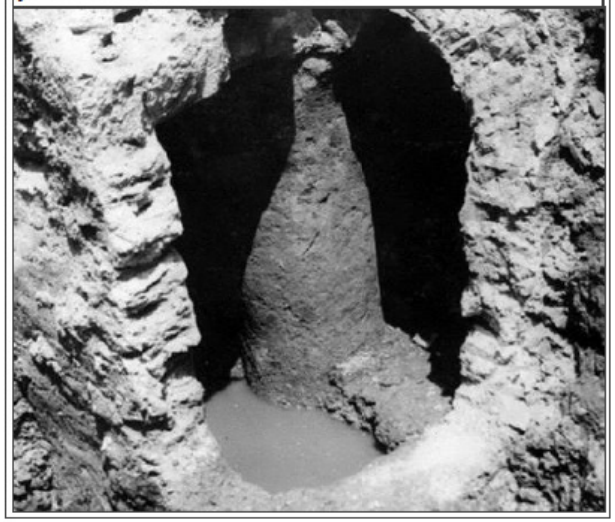
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.55 : Şerefiye Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	55	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	BİNBİRDİREK	SOKAK VE KAPI NO	BOYACI AHMET	
ADI:	ŞEREFİYE SARNICI		PAFTA:	42	ADA:	237	PARSEL: 6
YAPIM TARİHİ	V. YY İKİNCİ ÇEYREĞİ		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35 CM, KALINLIK 4 CM			

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☑ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

THEODOSIUS VE ŞEREFİYE SARNICI İSİMLERİYLE DE TANINAN YAPI, BİNBİRDİREK SARNICININ 50 M. KADAR BATISINDA YER ALMAKTADIR. 23.63X40.13 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN SARNICIN BEDEN DUVARLARI TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEMEKTE OLUP, SÜTUN BAŞLIKLARI HİZASINDA, ÖZELLİKLE BATI DUVARINDA OSMANLI DÖNEMİ İŞÇİLİĞİ SERGİLEYEN YAKLAŞIK 1 M. YÜKSEKLİĞİNDEKİ DUVAR YAPIYI ÜÇ YÖNDEN ÇEVRELEMEKTEDİR. BEDEN DUVARININ ÜST KISIMLARINDA EŞİT ARALIKLARLA 16 ADET PENCERE AÇIKLIĞI BULUNMAKTADIR. SARNIÇ YAKLAŞIK 80 CM. ÇAPINDA KISA KENARINDA DÖRDER, UZUN KENARINDA SEKİZER TANE OLMAK ÜZERE TOPLAM 32 ADET SÜTUNA SAHİPTİR. SÜTUN ARALIKLARI ORTALAMA 3.90 M.'DİR. TÜMÜ AYNI KARAKTERDE VE V. YÜZYILA TARİHLENEN, KORİNTH ÜSLUBUNDA VE ÜZERLERİNDE İMPOST BLOKLAR GÖRÜLEN SÜTUN BAŞLIKLARI DA YAKLAŞIK 88 CM. YÜKSEKLİĞİNDE OLUP, YAKLAŞIK 5.10 M. YÜKSEKLİĞİNDE SÜTUN GÖVDELERİN ÜZERİNE YERLEŞTİRİLMİŞLERDİR. SÜTUN BAŞLIĞINI KEMERE BAĞLAYAN İMPOST BLOK ÜST GENİŞLİKLERİ 140X145 CM., YÜKSEKLİKLERİ 90 CM.'DİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜNÜ ORTALARINDA BİRER DELİK BULUNAN YELKEN TONOZLAR OLUŞTURMAKTADIR. ÜST ÖRTÜNÜN AĞIRLIĞI KEMERLER VASITASIYLA SÜTUNLARA AKTARILMAKTADIR. KEMER YÜKSEKLİĞİ 40 CM.'DİR. KEMER AYAKLARI ÜZENGİ HİZASINA DOĞRU DARALMAKTADIR. SARNIÇ İÇ DUVARLARI SÜTUN BAŞLIKLARININ HİZASINA KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVALIDIR. SIVALI KISIMLARININ TABANDAN, ÜST BİTİM HİZASINA YÜKSEKLİĞİ 7.65 M.'DİR. BU DUVARLARIN KALINLIĞI YAKLAŞIK OLARAK 2.50 M.'DİR. SARNICIN KÖŞELERİ KAVİSLİ OLARAK DÜZENLENMİŞTİR. YAPIDA KULLANILAN TUĞLALAR 35X35 CM. ÖLÇÜLERİNDE, 4 CM. KALINLIĞINDA OLUP, TUĞLALAR ARASI DERZ KALINLIĞI 6 CM.'DİR. TAŞ BİR MERDİVENLE İNİLMEKTE OLAN SARNICIN TABANI 40X40 ÖLÇÜLERİNDE TUĞLA İLE DÖŞELİDİR. DÖŞEMEDE KULLANILAN TUĞLALARIN ARASINDAKİ DERZLER YAKLAŞIK 2-3 CM. GENİŞLİĞİNDEDİR. PLAN ŞEMASI KORUNMUŞ, TAŞIYICI STRÜKTÜRÜ SAĞLAM OLAN SARNICIN İÇİ YAKLAŞIK 45 CM YÜKSEKLİĞİNDE SU İLE DOLUDUR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

2004 YILINDA BAŞLATILAN RESTORASYON ÇALIŞMASI BULUNMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

YAYGIN GÖRÜŞE GÖRE II. THEODOSİUS (408-450) DÖNEMİNDE İNŞA EDİLMİŞ OLAN YAPI, OLDUKÇA İYİ DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR. ANIT YAPI ÖZELLİĞİ TAŞIYAN SARNIÇTA RESTORASYON ÇALIŞMASI GERÇEKLEŞTİRİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 60-61.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	FATİH BELEDİYESİ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 26.01.2005, NO: 405

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 55

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: BİNBİRDİREK

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.12.2011	SARNIÇ DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
42	237	6

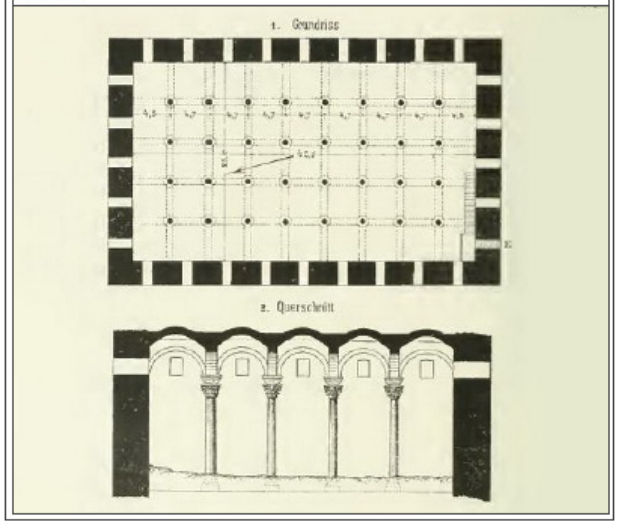
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

YAYGIN GÖRÜŞE GÖRE II. THEODOSİUS (408-450) DÖNEMİNDE İNŞA EDİLMİŞ OLAN YAPI, OLDUKÇA İYİ DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR. ANIT YAPI ÖZELLİĞİ TAŞIYAN SARNIÇTA RESTORASYON ÇALIŞMASI GERÇEKLEŞTİRİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.56 : Mercan Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 56

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: MERCAN

SOKAK VE KAPI NO: ÇÖKELEK

ADI: MERCAN SARNICI

PAFTA: 145

ADA: 265

PARSEL: 5

YAPIM TARİHİ: V. YY.?

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU

A İYİ

B ORTA

C KÖTÜ

D YOK

	A	B	C	D
TAŞIYICI YAPI	☑	☐	☐	☐
DIŞ YAPI	☐	☐	☐	☑
ÜST YAPI	☑	☐	☐	☐
İÇ YAPI	☑	☐	☐	☐
MİMARİ PLASTİK	☐	☑	☐	☐

MİMARİ TANIM

FUAT PAŞA CADDESİ ÇÖKELEK SOKAK'TA BULUNAN HAS TEKSTİL BİNASININ BODRUM KATININ TAMAMI BİZANS DÖNEMİ'NE AİT SARNICIN BİR BÖLÜMÜNÜ İÇERMEKTEDİR (MERİÇBOYU-BALAMAN-EREK, 1989). YAPILAN İNCELEMEDE SARNICIN YANDAKİ BİNANIN VE FUAT PAŞA CADDESİ'NİN ALTINA DOĞRU DEVAM ETTİĞİ ANLAŞILMIŞ, ANCAK BU KISMINA GİRMEK MÜMKÜN OLMAMIŞTIR (ÖZGÜMÜŞ, 2006). 3 ADEDİ YAN DUVARA GÖMÜLÜ OLARAK İZLENEBİLEN SARNIÇ TOPLAM DOKUZ SÜTUNLA 9 SÜTUNLA 4 SAHINA AYRILMIŞTIR. ÜST ÖRTÜSÜNÜ ÇAPRAZ TONOZLARIN MEYDANA GETİRDİĞİ YAPIDA TAMAMLANMAMIŞ, V. YÜZYIL ÖZELLİĞİ SERGİLEYEN SÜTUN BAŞLIKLARININ TÜMÜ BİRER İMPOSTA SAHİPTİR. SARNIÇTA ORİJİNAL SIVA GÖZLENMEMİŞTİR. SARNICIN DEVAMI, 1984 YILINDA ALİ PAŞA SARAYI'NIN BULUNDUĞU PARSELDE YAPIMINA BAŞLANAN KATLI OTOPARK TEMEL KAZISI ESNASINDA, KAZI ALANININ GÜNEYBATI KÖŞESİNDE, SEMAVERCİ SOKAK İLE FUAT PAŞA CADDESİNİN KESİŞTİĞİ YERDE İNŞAAT SAHASININ DIŞINDA KALAN VE YOLA TERKEDİLEN KISIMDA BİZANS VE OSMANLI DÖNEMLERİNE AİT YAPI KALINTILARI İLE BİRLİKTE KISMEN ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR (GİRİT-SERHADOĞLU, 1984). AÇIĞA ÇIKAN BÖLÜMÜNÜN UZUNLUĞU 11 M., YÜKSEKLİĞİ İSE 4 M. OLAN KALINTIDA, 3 ADEDİ BAŞLIKSIZ 4 ADET MERMER SÜTUNDAN OLUŞAN BİR SIRA VE NİSPETEN KORUNMUŞ KUZEYDOĞU KÖŞESİNDE, BASİTÇE İŞLENMİŞ BİR BAŞLIK TAŞIYAN SÜTUN ÜZERİNDE ÇAPRAZ TONOZLU ÖRTÜ TESPİT EDİLMİŞTİR. İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ VE RÖLÖVE VE ANITLAR MÜDÜRLÜĞÜ ORTAK DENETİMİNDE, EMİNÖNÜ BELEDİYESİNCE YÜRÜTÜLEN İNŞAAT ÇALIŞMASI ESNASINDA KUZEYDOĞU KÖŞESİ TAHRİP OLAN SARNICIN DAHA FAZLA ZARAR GÖRMESİNİN ÖNÜNE GEÇİLMESİ İÇİN ALINAN KURUL KARARINA RAĞMEN GEREKLİ ÖNLEMLER ALINMADIĞINDAN ÖTÜRÜ, AÇIĞA ÇIKAN TONOZUN BİR KISMI DAHA İNŞAAT SÜRECİNDE YIKILMIŞTIR (KORKMAZ, 1984). KALINTI, RÖLÖVESİ ÇIKARILMADAN KAPATILARAK YOL SEVİYESİ ALTINDA BIRAKILMIŞTIR (SAYAR, 1984).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İNCELENEBİLEN KISIMLARI OLDUKÇA İYİ KORUNMUŞ OLARAK GÜNÜMÜZE ULAŞAN SARNICIN ZEMİNİ BETONLA KAPLANARAK, İÇ KISMI TÜMÜYLE YENİDEN SIVANMIŞ, SÜTUNLARI DA DAHİL OLMAK ÜZERE BOYANMIŞTIR. SARNIÇ, ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞ İŞLETMENİN DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Meriçboyu, Y., Balaman, S., Erek, N., 1989: 28.02.1989 Tarihli Rapor. Özgümüş, F., 2006: 2005 Yılı İstanbul Çalışmaları Bilimsel Raporu, 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Ankara, 530. Girit, O., Serhadoğlu, A., 1984: 04.06.1984 Tarihli Rapor. Korkmaz, N., 1984: 05.06.1984 Tarihli Rapor. Sayar, M.H., 1984: 14.05.1984 Tarihli Rapor.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ ☐

HARİTA ☐

KROKİ ☐

VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ: ŞAHIS MÜLKİYETİNDE

ORİJİNAL KULLANIM: SARNIÇ

BUGÜNKÜ KULLANIM: DEPO

TESCİL KARARI: TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 56

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: MERCAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
05.11.1984-17.09.2011-24.04.2012	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI, İÇ GÖRÜNÜMÜ VE DEVAMINA AİT KALINTI.

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
145	265	5

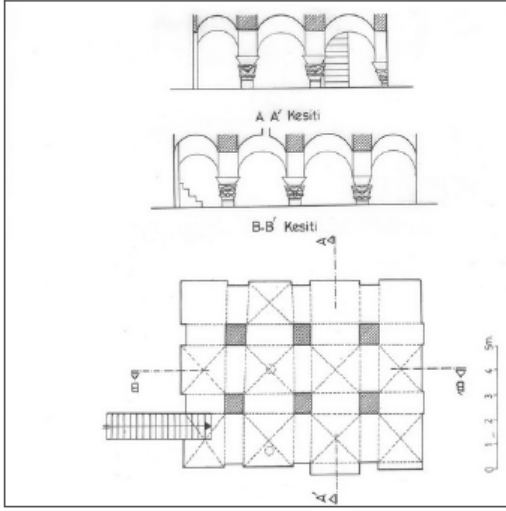
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İNCELENEBİLEN KISIMLARI OLDUKÇA İYİ KORUNMUŞ OLARAK GÜNÜMÜZE ULAŞAN SARNICIN ZEMİNİ BETONLA KAPLANARAK, İÇ KISMI TÜMÜYLE YENİDEN SIVANMIŞ, SÜTUNLARI DA DAHİL OLMAK ÜZERE BOYANMIŞTIR. SARNIÇ, ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞ İŞLETMENİN DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.57 : Nuruosmaniye Caddesi'ndeki Küçük Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	57	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	MOLLA FENARİ	SOKAK VE KAPI NO	NURUOSMANİYE CADDESİ	
ADI:	NURUOSMANİYE CADDESİ'NDEKİ KÜÇÜK SARNIÇ		PAFTA:	34	ADA:	289	PARSEL: 4
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 36-36 CM, KALINLIK 4 CM.			

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	A	A	A	A	A
B	ORTA	B	B	B	B	B
C	KÖTÜ	C	C	C	C	C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

NURUOSMANİYE CADDESİ ÜZERİNDE 84 KAPI NUMARALI ADRESTE İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN 21.03-28.03.1980 TARİHLERİ ARASINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISI İLE ORTAYA ÇIKARILMIŞ KÜÇÜK ÖLÇÜLERDE BİR BİZANS DÖNEMİ SARNICIDIR. YAN PARSELE DOĞRU DEVAM ETTİĞİ ANLAŞILAN KALINTININ YÜKSEKLİĞİ 5.5O M. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR. DUVARLARIN YAPIMINDA 36X36 CM. GENİŞLİĞİNDE VE 4 CM. KALINLIĞINDA TUĞLA VE HORASAN HARÇ KULLANILMIŞ OLAN YAPIDA DERZ KALINLIĞI YER YER 4-5 CM. ARASINDA DEĞİŞMEKTEDİR. SARNICIN İÇ DUVARLARI 4 CM. KALINLIĞINDA SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. SARNIÇ KALINTISININ DOĞUSUNDA, YAN PARSELE BİTİŞİK, 4.50 M. YÜKSEKLİĞİNDE VE 1.86 M. ÇAPINDA IN SITU KONUMDA BİR SÜTUN GÖVDESİ TESPİT EDİLMİŞTİR. BU SÜTUNUN YAKININDA YERE DÜŞMÜŞ DURUMDA, 2.25 M. ÖLÇÜSÜNDE YARIN BİR SÜTUN, HEMEN YANINDA İSE IONİK İMPOST BİR SÜTUN BAŞLIĞI GÜN IŞIĞINA ÇIKARILMIŞTIR. PARSELİN GÜNEY KISMINDA İSE OLDUKÇA KÜÇÜK ÖLÇÜLERDE VE DİKDÖRTGEN FORMDA DİĞER BİR SARNIÇ KALINTISI DAHA TESPİT EDİLMİŞTİR. 36X36 CM. GENİŞLİĞİNDE TUĞLALAR VE HORASAN HARÇ İLE İNŞA EDİLMİŞ SARNICIN DERZ KALINLIKLARI 4-5 CM. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR. HER İKİ SARNICIN DA ÜST ÖRTÜSÜ ÜZERLERİNDE İBULUNAN BİNANIN İNŞASI ESNASINDA TAHRİP EDİLMİŞTİR. BU BAKIMDAN ÜST ÖRTÜ HAKKINDA KESİN BİR BİLGİ ÖNE SÜRMEK MÜMKÜN OLMAMIŞTIR (SOYHAN, 1980).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE BİNA İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Soyhan, C., 1980: 02.04.1980 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 14.07.1979 NO: 11248

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 57

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE MOLLA FENARİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
02.04.1960-22.03.2012	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE KAZI GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
34	289	4

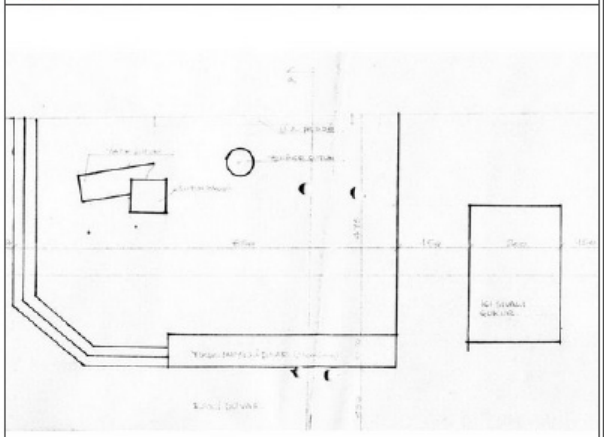
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE BİNA İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.58 : Cağaloğlu Anadolu Lisesi Bahçesindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 58

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: MOLLA FENARİ

SOKAK VE KAPI NO: BAB-I ALİ CADDESİ

ADI: CAĞALOĞLU ANADOLU LİSESİ BAHÇESİNDEKİ SARNIÇ

PAFTA: 34

ADA: 293

PARSEL: 2

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: BİLİNMİYOR

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ?

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☑	☐	☑	☑	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐
D	☐	☑	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

CAĞALOĞLU ANADOLU LİSESİ'NİN BAHÇE KISMINDA BULUNAN SARNIÇ, ÜZERLERİ BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜ, İÇİ TAMAMEN SARNIÇ SIVASI İLE SIVALI DİKDÖRTGEN FORMLU SÜTUNSUZ 2 ADET MEKANDAN OLUŞMAKTADIR. KÖŞELERİ SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞ OLAN YAPIDA, TONOZUN HEMEN ALTINDA SARNICA SU SAĞLAYAN PİŞMİŞ TOPRAK KÜNK BULUNMAKTADIR. GERGİ DEMİRLERİ KULLANILMIŞ 2 MEKAN ARASINDA BAĞLANTI, KEMERLİ BİR GEÇİT İLE SAĞLANMAKTADIR. HER 2 MEKANIN DA MERDİVENİ BULUNMAMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

İÇİ SU DOLU OLAN SARNIÇ GÜNÜMÜZDE YEDEK SU DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

CAĞALOĞLU ANADOLU LİSESİ BAHÇESİNDE OLDUKÇA SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLAN SARNIÇ, OKUL BAHÇESİNDE BULUNAN KARE ŞEKLİNDE BETON BİR KAPAKTAN GİRİLEBİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

EKLER

- RÖLÖVE PROJESİ ☐
- HARİTA ☐
- KROKİ ☐
- VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	SARNIÇ
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 58

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: MOLLA FENARİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ: 18.07.2007

FOTOGRAF AÇISI: İÇ GÖRÜNÜMLER

PAFTA: 34

ADA: 293

PARSEL: 2

TİPİ: TEK SIRA DESTEKLİ?

MEVCUT DURUM: CAĞALOĞLU ANADOLU LİSESİ BAHÇESİNDE OLDUKÇA SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLAN SARNIÇ, OKUL BAHÇESİNDE BULUNAN KARE ŞEKLİNDE BETON BİR KAPAKTAN GİRİLEBİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.59 : Cağaloğlu Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	59	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	MOLLA FENARİ	SOKAK VE KAPI NO	BAB-I ALİ CADDESİ
ADI:	CAĞALOĞLU SARNICI		PAFTA:	34	ADA: 293	PARSEL: 30
YAPIM TARİHİ	M.S 413 SONRASI		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 34-37 CM, KALINLIK 4-5 CM.		

TİPİ

AÇIK SU HAZNESİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	A	A	A	A	A
B	ORTA	B	B	B	B	B
C	KÖTÜ	☑ C	☑ C	C	C	C
D	YOK	D	D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

BABIALİ CADDESİ ÜZERİNDE DOĞU DUVARININ BİR KISMI TOPRAK ÜZERİNDE GÖRÜLEBİLMEKTE OLAN SARNIÇ, İLK KEZ J. B. WARD-PERKİNS TARAFINDAN ERKEN BİZANS MİMARLIĞI'NDA STRÜKTÜR VE YAPIM METODLARININ İNCELENDİĞİ ÇALIŞMASINDA 1958 YILINDA YAYINLANMIŞ; SARNICA AİT DUVAR KALINTISININ SEVERUS ÇAĞI SURLARININ BİR BÖLÜMÜ OLABİLECEĞİ ÖNE SÜRÜLMÜŞTÜR (WARD-PERKINS, 1958). SONRAKİ DÖNEMLERDE GERÇEKLEŞTİRİLEN KAZILAR İSE BU KALINTININ BÜYÜK BİR SARNICIN DOĞU DUVARI OLDUĞUNU ORTAYA KOYMUŞTUR. CAĞALOĞLU ANADOLU LİSESİ EK BİNA İNŞAATI TEMEL KAZISI SIRASINDA BAB-I ALİ CADDESİ ÜZERİNDEKİ BÜYÜK DUVARIN İÇ KISMI BOŞALTILDIĞINDA ORTAYA ÇIKMIŞTIR. 1952 YILINDA HÜRRİYET MATBAASI İNŞAATI SIRASINDA DA BATI DUVARI TESPİT EDİLMİŞTİR. PLANI ÇIKARILAMAMIŞ OLAN SARNICIN KAZILAR SONUCUNDA DOĞU DUVARININ 90 M. UZUNLUĞUNDA OLDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR. ORTAYA ÇIKARILAN DÖRT BÜYÜK PAYEDEN REFERANSLA, SARNICIN YÜKSEKLİĞİNİN YAKLAŞIK 16 METRE OLDUĞU TAHMİN EDİLSE DE İÇ KISIMDA DUVARIN GÜNÜMÜZE ULAŞAN EN YÜKSEK NOKTASINDAN 14 METRE AŞAĞIYA KADAR KAZILMASINA RAĞMEN ZEMİNE ULAŞILMADAN KAZI ÇALIŞMASI SONLANDIRILMIŞTIR. EDİNİLEN VERİLER, BİNBİRDİREK'TEN ÇOK DAHA BÜYÜK BİR YAPIYI ORTAYA KOYMAKTADIR (FIRATLI,1968). YAPI, 34-37 CM. ÖLÇÜLERİNDE VE 4-5 CM. KALINLIĞINDA TUĞLALARDAN, DUVAR KALINLIĞINCA DEVAM EDEN BEŞ SIRA (35 CM. YÜKSEKLİĞİNDE) İLE İÇ VE DIŞ CİDARDA HER BİRİ 20X15 CM ÖLÇÜLERİNDE YEDİ SIRA (1.04 M. YÜKSEKLİĞİNDE) DÖRTGEN KİREÇTAŞI BLOKLAR ARASINDA HARÇ VE MOLOZ KARIŞIMI DOLGULU ALMAŞIK DUVAR İÇİLİĞİ SERGİLEMEKTEDİR. BU AÇIDAN, 413 YILINDA İNŞASI TAMAMLANAN VE TİPİK BEŞİNCİ YÜZYIL İŞÇİLİĞİ SERGİLEMEKTE OLAN KARA SURLARININ DUVAR İŞÇİLİĞİ SARNIÇ DUVARINDA GÖRÜLENE EN YAKIN ÖRNEKLER OLARAK GÖZE ÇARPMAKTADIR. CADDE ÜZERİNDEKİ DUVARIN KALINLIĞI 3.80 M.'DİR. BUNUN CADDEYE BAKAN YÜZÜNDE DUVARI KAPLAYAN TAŞLAR SÖKÜLMÜŞTÜR. EN ÜST KISIMDA DUVAR 2.70 M.'YE KADAR DARALIR. SARNICIN ALTI KISIMLARI SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVALIDIR. SARNICIN EN GÜNEY UCUNDAKİ HAZNE İSE II. MAHMUD TÜRBESİNİN HAZİRESİNDE BULUNAN BİR GİRİŞTEN KISMEN İNCELENEBİLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ANLAŞILDIĞI ÜZERE BİR AÇIK SU HAZNESİ OLAN SARNICIN KALINTILARININ ÜZERİNE CAĞALOĞLU ANADOLU LİSESİ İNŞA EDİLMİŞTİR. CADDEYE BAKAN DOĞU DUVARI 3 M.YÜKSEKLİĞE KADAR KORUNMUŞ, BUNUN DIŞINDA GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR TOPRAK ÜSTÜ KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Ward-Perkins, J.B., 1958: Notes on the Structure and Building Methods of Early Byzantine Architecture, Ed. T. Rice, The Great Palace of the Byzantine Emperors: II. Report, Edinburg, 62. Fıratlı, N., 1968: Cağaloğlu Sarnıcı, İ.A.M.Y., 15-16, istanbul, 176.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

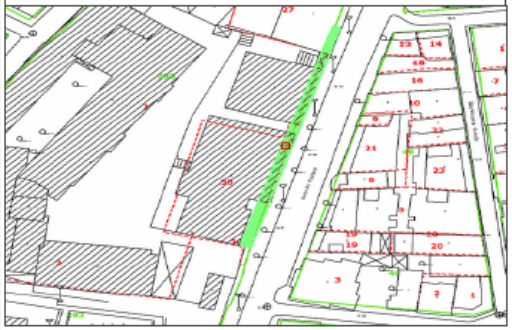
OBJECTID: 59

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: MOLLA FENARİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
12.11.1966-18.12.2011	SARNIÇ DOĞU DUVARININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
34	293	30

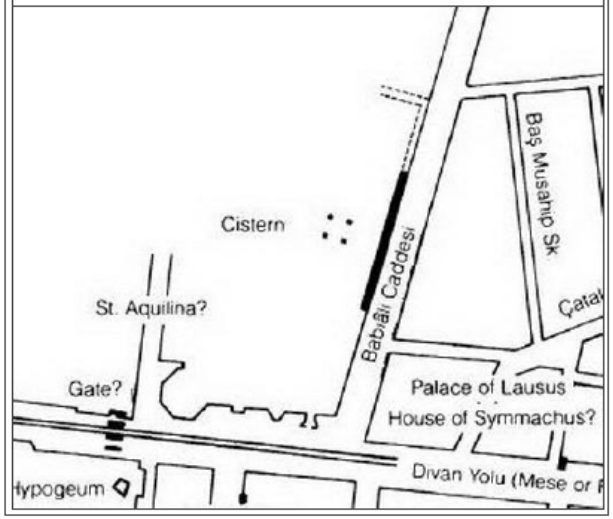
TİPİ

AÇIK SU HAZNESİ

MEVCUT DURUM

□ANLAŞILDIĞI ÜZERE BİR AÇIK SU HAZNESİ OLAN SARNICIN KALINTILARININ ÜZERİNE CAĞALOĞLU ANADOLU LİSESİ İNŞA EDİLMİŞTİR. CADDEYE BAKAN DOĞU DUVARI 3 M.YÜKSEKLİĞE KADAR KORUNMUŞ, BUNUN DIŞINDA GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR TOPRAK ÜSTÜ KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.60 : Nuruosmaniye Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	60	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	MOLLA FENARİ	SOKAK VE KAPI NO	NURUOSMANİYE CADDESİ
ADI:	NURUOSMANİYE SARNICI		PAFTA:	34	ADA:	295	PARSEL:	30
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

LİTERATÜRE NURUOSMANİYE SARNICI ADIYLA GEÇMİŞ OLAN, 27.15 M. UZUNLUĞUNDA, 10.50 M. GENİŞLİĞİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI BİR YAPIDIR. 6 M. YÜKSEKLİĞİNDEKİ SARNIÇ, 6 ADET MERMER SÜTUNDAN OLUŞAN BİR SÜTUN SIRASI İLE İKİ SAHINA AYRILMIŞ, 2 M. KADAR ÇIKINTI YAPAN GÜNEYDOĞU KISIMDA BİR SÜTUN DAHA İLAVE EDİLMİŞTİR. SÜTUN BAŞLIKLARI SADE TRAPEZOİDAL FORMDA, SÜTUN ÇAPLARI 0.56 M OLAN SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜ ÇAPRAZ TONOZLARDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. GİRİŞE YAKIN İKİ SÜTUN BAŞLIĞINDA GREKÇE MONOGRAM VE BİR BAŞLIKTA DA HAÇ MOTİFİ TESPİT EDİLMİŞTİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). GİRİŞİN İKİ YANINDAKİ KÖŞELER SU BASINCINA KARŞI ÜÇGEN FORMDA PAHLANMIŞTIR. OSMANLI DÖNEMİ'NE BATI DUVARINDA AÇILMIŞ OLAN KAPIDAN DÖRT BASAMAKLI BİR TAŞ MERDİVENLE İNİLEN YAPININ ORİJİNAL MERDİVENİ HAKKINDA BİLGİ BULUNMAMAKTADIR. SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI SARNICIN 2 M'YE YAKIN KALINLIKTAKİ DUVARLARI VE TONOZLAR TUĞLA VE HORASAN HARÇ İLE İNŞA EDİLMİŞTİR. BATISINA AİT BİR KISMI, BİR SÜTUN VE 4 ADET TONOZU 12 PARSEL SAYILI YAN ARSADA BULUNAN SARNICIN BU BÖLÜMÜ 1972 YILINDA İNŞAAT ESNASINDA ORTADAN KALDIRILMIŞ, 30 PARSELDE YER ALAN BÜYÜK KISMININ KORUNMASINA İLİŞKİN ALINAN KURUL KARARINA RAĞMEN, İHBAR ÜZERİNE 20.10.1987 TARİHİNDE İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI TARAFINDAN YAPILAN TESPİTTE, PARSELİN SAHİBİ ZEKİ SEFER ADLI ŞAHIS TARAFINDAN İŞ MAKİNASI İLE SARNICIN NEREDEYSE TÜMÜNÜN YIKTIRILMIŞ OLDUĞU GÖRÜLMÜŞTÜR (SEZER-EREK-AYBAY, 1989).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İZİNSİZ YÜRÜTÜLEN YIKIM FAALİYETİ SONUCU NEREDEYSE TAMAMEN ORTADAN KALDIRILMIŞ OLAN SARNIÇ ÜZERİNE İŞ MERKEZİ İNŞA EDİLMİŞTİR. SARNICA AİT GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 90-91. Sezer, T., Erek, N., Aybay, Y., 1987: 20.10.1987 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 29.08.1986 NO: 2645

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 60

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE MOLLA FENARİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
27.08.1986-20.10.1987-22.03.2012	SARNIÇ ÜZERİNDEKİ YAPI VE YIKIM ÖNCESİ VE SONRASI

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
34	295	30

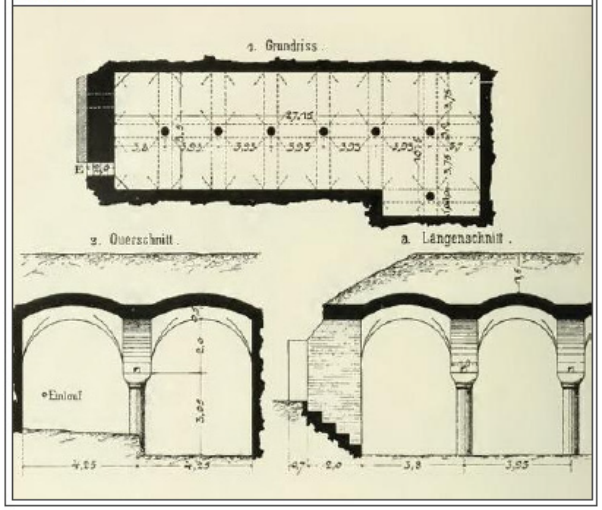
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İZİNSİZ YÜRÜTÜLEN YIKIM FAALİYETİ SONUCU NEREDEYSE TAMAMEN ORTADAN KALDIRILMIŞ OLAN SARNIÇ ÜZERİNE İŞ MERKEZİ İNŞA EDİLMİŞTİR. SARNICA AİT GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

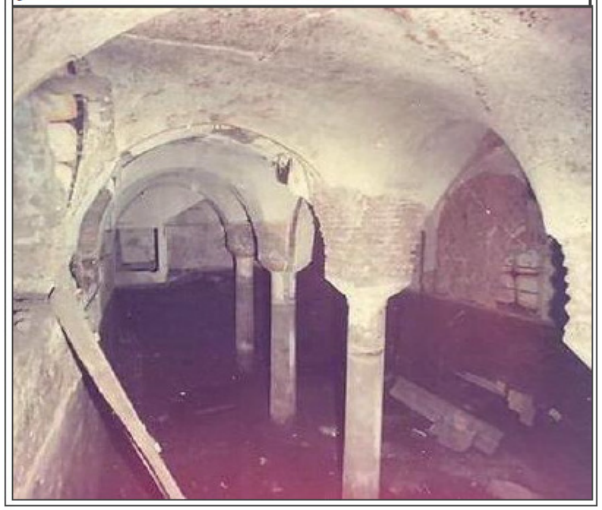
ŞEKİL 1

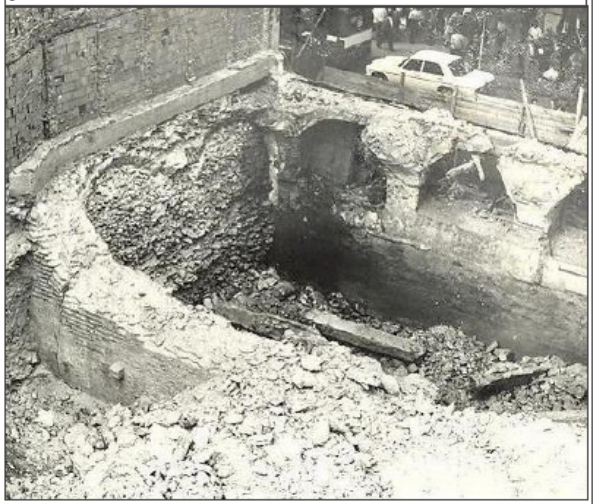
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.61 : İstanbul Lisesi Yurt Binası Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	61	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HOBYAR	SOKAK VE KAPI NO	CEMAL NADİR
ADI:	İSTANBUL LİSESİ YURT BİNASI SARNICI		PAFTA:	40	ADA:	300	PARSEL:	13
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 36-36 CM, KALINLIK 5 CM.		

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

İSTANBUL LİSESİ YANINDA 1973 YILINDA İNŞA EDİLEN YURT BİNASININ TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN SARNICA AİT KALINTILAR, KONTROL AMACIYLA KAZI ALANINA GİDEN İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI TARAFINDAN TESPİT EDİLMİŞTİR. İNŞAATIN YAPILACAĞI PARSELDE BULUNAN ESKİ ESERLERİN KORUNMASI ŞARTI İLE ÜZERİNDE YURT BİNASI İNŞA EDİLEBİLECEĞİNE DAİR ALINAN KORUMA KURULU KARARINA RAĞMEN, 08.10.1973 TARİHİNDE YAPILAN İNCELEMEDE, GEREK TOPRAK ÜZERİNDEKİ OSMANLI YAPILARI, GEREKSE TOPRAK ALTINDAKİ BİZANS DEVRİ YAPI KALINTILARI İLE BİRLİKTE SARNIÇ YAPISININ DA BELGELENEMEDEN BÜYÜK ÖLÇÜDE ORTADAN KALDIRILARAK TEMEL KAZISININ TAMAMLANDIĞI GÖRÜLMÜŞTÜR (ÇEÇENER, 1973). YALNIZCA GERİYE KALAN KÜÇÜK BİR KISMI BELGELENEBİLEN SARNIÇ, DİKDÖRTGEN PLANLI, ÜZERİ BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜ, BİRBİRİ İLE BAĞLANTILI İKİ SADE MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. DUVARLARIN YAPIMINDA 36X36 CM. GENİŞLİĞİNDE VE 5 CM. KALINLIĞINDA TUĞLA VE HORASAN HARÇ KULLANILMIŞ OLAN YAPIDA DERZ KALINLIĞI YER YER 4-6 CM. ARASINDA DEĞİŞMEKTEDİR. TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVAYLA KAPLI OLAN SARNICIN KÖŞELERİ SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR. KALINTININ YÜKSEKLİĞİ 3.9O M. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İZİNSİZ YÜRÜTÜLEN KAZI FAALİYETİ SONUCU BÜYÜK KISMI YOK EDİLEN SARNIÇ, BULUNDUĞU ALANDA İNŞAAT DEVAM EDECEĞİNDEN GERİYE KALAN KISMININ RÖLÖVESİ ÇIKARILDIKTAN SONRA KURUL ONAYI İLE YIKILARAK ORTADAN KALDIRILMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Çeçener, B., 1973: 08.10.1973 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 12.07.1974 NO: 7899

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 61

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HOBYAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
18.05.1974-22.03.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE KAZI GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
40	300	13

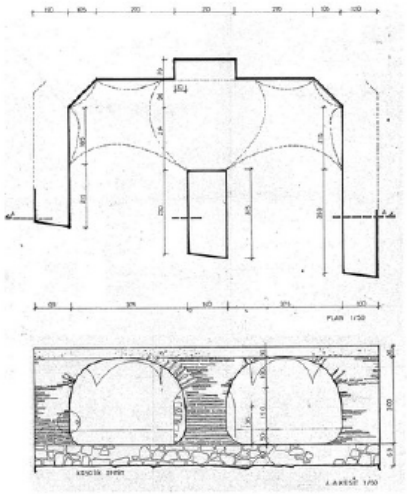
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İZİNSİZ YÜRÜTÜLEN KAZI FAALİYETİ SONUCU BÜYÜK KISMI YOK EDİLEN SARNIÇ, BULUNDUĞU ALANDA İNŞAAT DEVAM EDECEĞİNDEN GERİYE KALAN KISMININ RÖLÖVESİ ÇIKARILDIKTAN SONRA KURUL ONAYI İLE YIKILARAK ORTADAN KALDIRILMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.62 : İstanbul Lisesi Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	62	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HOBYAR	SOKAK VE KAPI NO	ÇİFTE SARAYLAR CADDESİ
ADI:	İSTANBUL LİSESİ ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	40	ADA:	300	PARSEL:	13
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK?		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-30 CM, KALINLIK 3 CM.		

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☐ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☑ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

HAKKINDA DETAYLI BİR YAYINA RASTLANILMAYAN YAPI 8X15 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI BİR SARNIÇTIR (MÜLLER-WIENER, 1977). KÖŞELERİ BASINCA KARŞI YUVARLATILMIŞ OLAN SARNICIN ÇEVRE TAŞIYICI DUVARLARI TONOZ BAŞLANGIÇ SEVİYESİNE KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVANMIŞTIR. IONİK İMPOST BAŞLIKLARA SAHİP 4 ADET SÜTUNLA 2 SAHINA AYRILMIŞ OLAN SARNIÇTA MEVCUT SÜTUN BAŞLIKLARININ TÜMÜ MERMER OLUP, AYNI TİP VE ÖLÇÜLERDEDİRLER. BAŞLIKLARDA VOLÜTLERİN YANI SIRA, YAPRAK BEZEME VE HAÇ MOTİFLERİ DE GÖRÜLMEKTEDİR. SÜTUNLAR MERMER VE GRANİTTİR. SARNICIN BATISINDA DAHA KISA OLAN İLK SÜTUNUN ALTINDA TERS ÇEVRİLEREK KAİDE OLARAK KULLANILMIŞ BİR KORINTH SÜTUN BAŞLIĞI BULUNMAKTADIR. ÜST ÖRTÜSÜ YELKEN TONOZLARDAN MEYDANA GELEN YAPIDA KEMERLERİN ÜZENGİ HİZASINDA KARŞILIKLI GELECEK ŞEKİLDE AĞAÇ GERGİLERLE BİRBİRLERİNE BAĞLANDIKLARI, MEVCUT GERGİ YUVALARINDAN ANLAŞILMAKTADIR. TONOZLARDAN BİRİ SARNIÇ SUYUNDAN İSTİFADE EDİLMEK AMACIYLA DELİNMİŞ, SONRAKİ ONARIMLARDA TEKRAR ÖRÜLEREK KAPATILMIŞTIR. SARNICIN DOĞU KENARINDA İSE GİRİŞİ KAPATILDIĞI İÇİN BUGÜN KULLANILAMAYAN ORİJİNAL MERDİVENİ BULUNMAKTADIR. GÜNÜMÜZDE KUZEYBATI KÖŞESİNDE BULUNAN BİR KORİDORDAN ULAŞILAN SARNICA BATIDA BİR RAMPA VASITASIYLA İNİLEBİLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN DOĞU VE BATI TARAFINDA MARSİLYA TİPİ TUĞLALARDAN ÖRÜLMÜŞ PAYELER ÜZERİNE YERLEŞTİRİLMİŞ ÇELİK DESTEKLER BULUNMAKTADIR. TONOZLARIN ÜÇÜ TAHRİP EDİLEREK ÜZERİNE ASMA KAT İNŞA EDİLMİŞ, SARNIÇ İÇERİSİNDE KALORİFER TESİSATINA AİT BORULAR DÖŞENMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

İSTANBUL LİSESİ BODRUM KATINDA BULUNAN SARNIÇ, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977: Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 342.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 18.04.2012 NO: 576

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

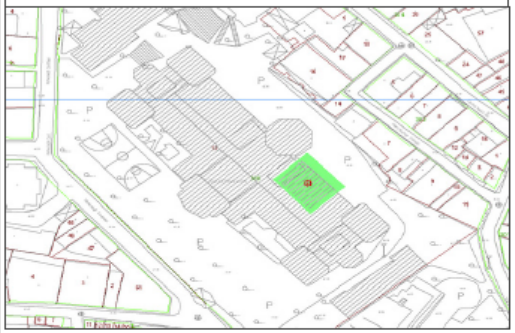
OBJECTID: 62

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HOBYAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
25.05.2012	SARNICIN İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
40	300	13

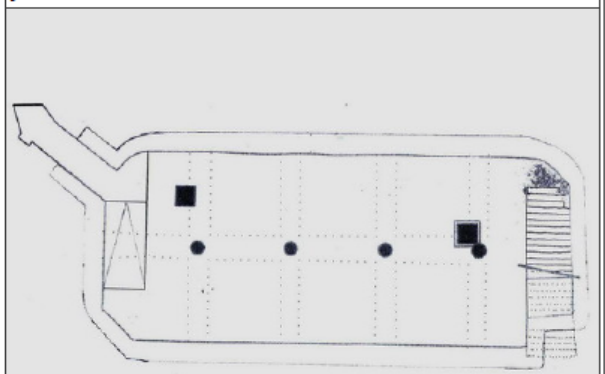
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İSTANBUL LİSESİ BODRUM KATINDA BULUNAN SARNIÇ, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.63 : Besler Han Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 63

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: HOBYAR

SOKAK VE KAPI NO: HANIMELİ

ADI: BESLER HAN SARNICI

PAFTA: 40

ADA: 304

PARSEL: 19

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: BİLİNMİYOR

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 35-35 CM, KALINLIK 3,50 CM.

TİPİ

DESTEKSİZ?

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☑	☐	☐	☑	☐
D	☐	☑	☑	☐	☑

MİMARİ TANIM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE 1988 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISINDA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ KALINTISIDIR. PARSEL ORTASINDA BULUNAN, 6X11.50 M. ÖLÇÜLERİNDEKİ YAPININ DUVAR KALINLIĞI 0.76-1.50 M. ARASİNDA DEĞİŞMEKTEDİR. YAPININ TESPİT EDİLEBİLEN YÜKSEKLİĞİ YAKLAŞIK 4 M.'DİR. 35X35 CM. ÖLÇÜLERİNDE VE 3.50 CM. KALINLIĞINDA TUĞLALARDAN ÖRÜLMÜŞ ÇEVRE DUVARININ DERZ KALINLIĞI 4 CM.'DİR. SARNIÇ İÇERİSİNDE 5 ADET, DUVARLARA BİTİŞİK PAYE BULUNMAKTADIR. SARNIÇ DUVARLARINDA SU GEÇİRMEZ SIVA KALINTILARI MEVCUTTUR (ATAÇERİ, 1988).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

BESLER HAN'IN ALT KATINDA KORUNMAKTA OLAN SARNICA AİT KALINTI, GÜNÜMÜZDE KUMAŞ DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Ataçeri, E., 1988: 30.06.1988 Tarihli Rapor. Özgümüş, F., 2009: 2007 İstanbul Suriçi Arkeolojik Yüzey Araştırması, 26. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 6.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	DEPO
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 26.10.1988 NO: 659

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 63

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HOBYAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
19.07.1988-22.03.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLER

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
40	304	19

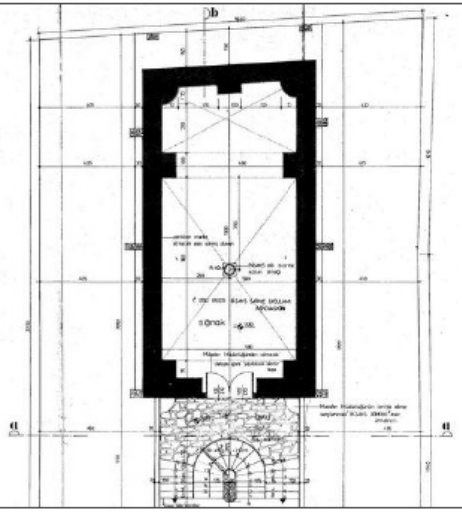
TİPİ

DESTEKSİZ?

MEVCUT DURUM

BESLER HAN'IN ALT KATINDA KORUNMAKTA OLAN SARNICA AİT KALINTI, GÜNÜMÜZDE KUMAŞ DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

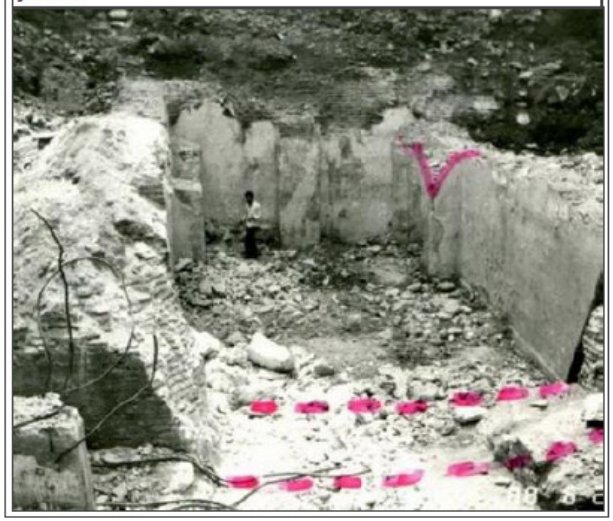
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.64 : Acımusluk Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	64	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	HOBYAR	SOKAK VE KAPI NO	CEMAL NADİR	
ADI:	ACIMUSLUK SOKAĞI SARNICI		PAFTA:	99	ADA:	308	PARSEL: 2
YAPIM TARİHİ	X. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-35 CM, KALINLIK 3-4 CM.			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☑ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☑ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

KAYNAKLARDA İTALYAN MAHALLESİ OLARAK GEÇEN VE BİZANS DÖNEMİNDE YOĞUN OLARAK YERLEŞİM GÖRMÜŞ BÖLGEDE BULUNAN KALINTI, SONRADAN KISMEN SARNIÇ HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPIDIR. KALINTININ İMPARATOR NIKEPHOROS BOTANIATES'E AİT SARAYIN ALTYAPISI OLABİLECEĞİ YAYGIN OLARAK KABUL EDİLSE DE SÖZ KONUSU İDDİALAR KESİNLİK KAZANAMAMIŞTIR (MÜLLER-WIENER, 1977). YAPI, TOPRAK SEVİYESİNDEN 3 M. KADAR YÜKSEKTE OLAN FARKLI DÖNEMLERDE ONARIMLAR GÖRMÜŞ CEPHENİN GERİSİNDE, YAN YANA TONOZLU ODALAR VE BUNLARIN ORTASINDA 10.65X16.01 M. BOYUTLARINDA DİKDÖRTGEN BİÇİMLİ MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. ORTA MEKAN, 2 SIRA SÜTUN DİZİSİYLE ÜÇ SAHINA AYRILMIŞTIR. HER SIRADA 6'ŞARDAN TOPLAM 12 MERMER SÜTUNA SAHİPTİR. SÜTUN BAŞLIKLARI TRAPEZOİDAL FORMDA VE BEZEMESİZDİR. TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEYEN TAŞIYICI DUVARLARA SAHİP OLAN YAPININ ÜST ÖRTÜSÜ BEŞİK TONOZLARDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. MAHZENİN KUZEYİNDE BULUNAN ODALARIN BATISINDA, YAPIYA SONRADAN EKLENDİĞİ DÜŞÜNÜLEN OVAL FORMLU BİR SARNIÇ VE BİR DEHLİZLE SONLANAN DİKDÖRTGEN BİÇİMLİ UZUN BİR KORİDOR BULUNMAKTADIR. SÜTUNLU MEKANIN GERİSİNDE 10.25X6.70 M. ÖLÇÜLERİNDE, APSİSLİ BİR BÖLÜM VE GÜNEYDOĞUSUNDA İSE BİRİ 4.85X4.85 M., DİĞERİ 2.75X2.77 M. ÖLÇÜLERİNDE 2 ODA İLE 2 ADET MERMER SÜTUNLA DESTEKLENMİŞ DİKDÖRTGEN BİR MEKAN DAHA BULUNMAKTADIR (WULZINGER, 1913). YAMACA YASLANAN VE ASLINDA BÜYÜK BİR KOMPLEKSE AİT OLDUĞU ANLAŞILAN SARNICIN, HOCA HANI SOKAK'TA BULUNAN MELEK İŞ HANI ALTINDA KORUNMUŞ 16.70X3.60 M. ÖLÇÜLERİNDEKİ 2 ADET TONOZLU MEKANLA BAĞLANTILI OLDUĞU ANLAŞILMAKTADIR. AYRICA BESLER HANI SARNICI VE İSTANBUL LİSESİ YURT BİNASI İNŞAATINDA ÇIKAN VE BÜYÜK ÖLÇÜDE TAHRİP EDİLDİKTEN SONRA TAMAMEN ORTADAN KALDIRILAN ALT YAPI KALINTILARI DA BU SARAY KOMPLEKSİ İLE İLİŞKİLİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMEKTEDİRLER.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN SOKAĞA BAKAN CEPHESİNE OSMANLI DÖNEMİNDE ÇEŞİTLİ BÜYÜKLÜKTE PENCERELER AÇILARAK İÇERİYE IŞIK VE HAVA GİRMESİ SAĞLANMIŞTIR. SARNICIN GÜNEYDOĞUSUNDA YAKLAŞIK 25 M UZUNLUĞUNDA BETON BİR DUVAR, BU BETON DUVARIN HEMEN ÖNÜNDE YAKLAŞIK 5 M UZUNLUĞUNDA MODERN BİR DUVAR DAHA GÖRÜLMEKTEDİR. İÇ KISMINDA ELEKTRİK TESİSATI DÖŞENEN YAPININ ZEMİN VE DUVAR YÜZEYLERİNDE ÇİMENTO UYGULAMALARI MEVCUTTUR.

MEVCUT DURUM

GÜNÜMÜZDE ORTA MEKANI YAKLAŞIK 1.50 M. SU İLE DOLU OLARAK BAKIMSIZ BİR HALDE BULUNAN YAPI, İÇECEK DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR. GİRİLEBİLEN KISIMLARI MOLOZ VE ÇÖP YIĞINLARI İLE DOLU OLAN SARNIÇ GENELLİKLE KAPALI BULUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977: Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 342.
Wulzinger, K., 1913: Byzantinische Substruktionsbauten Konstantinopels, JDAI XXVIII, 376-383.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-MAHZEN
BUGÜNKÜ KULLANIM	DEPO
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 11.07.1989 NO: 1140

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 64

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE HOBYAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
22.03.2012	SARNICIN DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
99	306	2

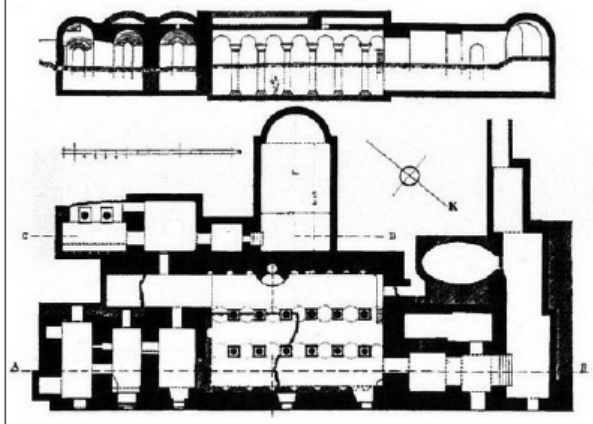
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

GÜNÜMÜZDE ORTA MEKANI YAKLAŞIK 1.50 M. SU İLE DOLU OLARAK BAKIMSIZ BİR HALDE BULUNAN YAPI, İÇECEK DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR. GİRİLEBİLEN KISIMLARI MOLOZ VE ÇÖP YIĞINLARI İLE DOLU OLAN SARNIÇ GENELLİKLE KAPALI BULUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.65 : Tarakçı Cafer Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	65	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	TAYA HATUN	SOKAK VE KAPI NO	TARAKÇI CAFER	
ADI:	TARAKÇI CAFER SOKAK SARNICI		PAFTA:	29	ADA:	311	PARSEL: 2
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1965 YILINDA YAPILAN İŞ HANI TEMEL KAZILARINDA, ARAZİNİN ŞEKLİNE UYULARAK KADEMELER HALİNDE YAPILMIŞ BİRBİRİ İLE BAĞLANTILI ÜÇ ADET BİZANS SARNICI ORTAYA ÇIKMIŞTIR (ERTUĞRUL, 1989). FARKLI DÖNEMLERDE İNŞA EDİLMİŞ SARNIÇLARIN EN BÜYÜĞÜ, KUZEY-GÜNEY YÖNÜNDE 7X4.5O M ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLIDIR. ÜZERİ 4 SÜTUN TARAFINDAN TAŞINAN ÇAPRAZ TONOZLARLA ÖRTÜLÜDÜR. TONOZA KADAR OLAN YÜKSEKLİK 4.1 M'DİR. SARNICA GİRİŞ DOĞU DUVARINA BİTİŞİK 1.00 M. GENİŞLİĞİNDE MERDİVENLE SAĞLANMAKTADIR. 0.85 M. KALINLIĞINDA DUVARLARA SAHİP SARNICIN KÖŞELERİ SU BASINCINA KARŞI KAVİSLİ OLARAK DÜZENLENMİŞTİR. SÜTUNLARDAN BİRİ HASAR GÖRDÜĞÜ İÇİN ETRAFI TUĞLA İLE ÖRÜLEREK PAYEYE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ OLAN SARNIÇTA KULLANILAN TUĞLALARDA DAMGALARA RASTLANMIŞTIR. BU SARNICIN DOĞUSUNDA DAHA GEÇ BİR TARİHTE YAPILMIŞ, YİNE 4 SÜTUNLU OLAN DAHA KÜÇÜK ÖLÇÜLERDE BAŞKA BİR SARNIÇ BULUNMAKTADIR. SARNICIN SÜTUNLAR İLE DUVAR ARASINDA KALAN KISIM DAR BİR GALERİ ŞEKLİNDE OLUP, BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜDÜR. BU SARNIÇ İNCE VE KARE ŞEKLİNDE DAHA KÜÇÜK BOYUTLU TUĞLALARLA İNŞA EDİLMİŞTİR. DOĞU DUVARINDA AÇILAN BİR MERDİVENLE ÇIKILAN BİR KAPI İLE BİTİŞİĞİNDEKİ BÜYÜK SARNICA BAĞLANMIŞTIR. BU KAZI SAHASININ BATISINDA BÜYÜK SARNICA BİTİŞİK ORTASINDA 4 PAYE OLAN DAHA KÜÇÜK BİR SARNIÇ DAHA TESPİT EDİLMİŞTİR. ANCAK BU ÜÇÜNCÜ SARNICIN ÜST KISMI ÖNCEDEN HARAP OLDUĞUNDAN ÖRTÜSÜ HAKKINDA FİKİR EDİNİLEMEMİŞTİR (FIRATLI, 1967).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÜZERİNDE İNŞA EDİLEN İŞ HANININ TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTADAN KALDIRILMIŞ OLAN SARNIÇ GRUBUNA AİT GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Ertuğrul, Ö., 1989: İstanbul'da Bizans Devri Su Mimarisi, Doktora Tezi, İstanbul, 315-316. Fıratlı, N., 1967: Kısa Arkeolojik Haberler, İ.A.M.Y.,13-14, S.222-223.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 65

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: TAYA HATUN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1965-22.03.2012	KALINTILARIN ORTAYA ÇIKARILDIĞI ALAN VE TESPİT GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
29	311	2

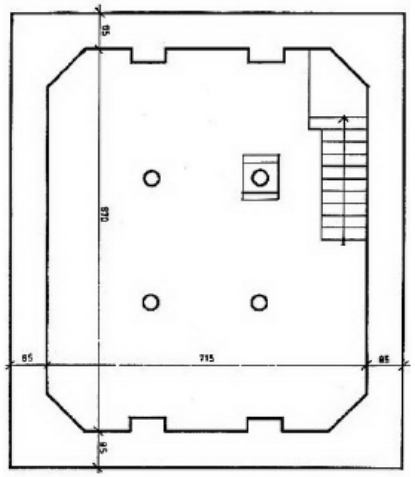
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

ÜZERİNDE İNŞA EDİLEN İŞ HANININ TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTADAN KALDIRILMIŞ OLAN SARNIÇ GRUBUNA AİT GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.66 : Daye Kadın Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 66

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: TAYA HATUN

SOKAK VE KAPI NO: YEŞİL DİREKLİ BAKKAL

ADI: DAYE KADIN SOKAĞI SARNICI

PAFTA: 56

ADA: 321

PARSEL: 23

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: BİLİNMİYOR

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐
D	☑	☑	☑	☑	☑

MİMARİ TANIM

FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ VE BAZI ÇİZİMLERİ YAPILMIŞ OLAN SARNICIN İÇ ÖLÇÜLERİ 12.80X10.80 M.'DİR. KAREYE YAKIN FORMDA OLAN SARNICIN TONOZ ÖRTÜSÜNÜ, İKİ SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ ALTI SÜTUN TAŞIMAKTADIR. KEMER GENİŞLİKLERİ YAKLAŞIK 1.25 M. OLAN YAPI 1893 YILINDA İNCELENDİĞİNDE SÜTUN BAŞLIKLARINA KADAR TOPRAKLA DOLU OLAN YAPIDA, SÜTUN BAŞLIĞINDAN TONOZLARIN EN ÜST NOKTASINA YÜKSEKLİK 2.45 M. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR. SÜTUN BOYLARININ İSE YAKLAŞIK 5.70 M. OLDUĞU TAHMİN EDİLMEKTEDİR. BAZILARININ ÜZERİNDE HAÇ MOTİFİ BULUNAN IONIK IMPOST BAŞLIKLARIN TAŞIDIĞI YAPININ ÜZERİ ÇAPRAZ TONOZLARLA ÖRTÜLÜDÜR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). KAYIP SARNIÇLARDAN OLAN YAPININ, GÜNÜMÜZDE KALMAZLI HAN ADINI TAŞIYAN, TARİHİ BALTACI HANI'NIN ALTINDA BULUNDUĞU YA DA 315 ADA 116 PARSEL SAYILI PARK ALANINDAKİ DUVAR KALINTISI İLE İLİŞKİLİ OLABİLECEĞİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICA AİT TESPİT EDİLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 92-93.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	BİLİNMİYOR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 66

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: TAYA HATUN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
22.03.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN BALTACI HAN'IN GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
56	321	23

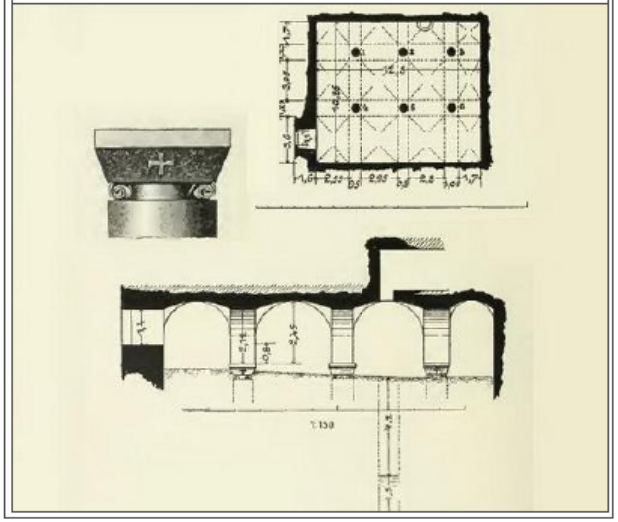
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNICA AİT TESPİT EDİLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.67 : Mengene Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	67	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	MOLLA FENARİ	SOKAK VE KAPI NO	BEZCİLER
ADI:	MENGENE SOKAĞI SARNICI		PAFTA:	56	ADA:	321	PARSEL:	62
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN, 11.30X6.50 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGENE YAKIN ORTA ÖLÇEKLİ BİR YAPIDIR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜNÜ, ÜÇ SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ DOKUZ ADET SÜTUN TAŞIMAKTADIR. BİRİNİN ÜZERİNDE KARTAL KABARTMASI TESPİT EDİLEN SÜTUN BAŞLIKLARI, ÜZERLERİNE BAZILARI KONSOLLU IMPOST YERLEŞTİRİLMİŞ KORINTH VE IONIK IMPOST TİPTE DEVŞİRME MALZEMEDEN OLUŞMAKTADIR. ÇAPLARI BİRBİRİNDEN FARKLI OLAN SÜTUN GÖVDELERİNDE TAŞÇI İŞARETLERİ TESPİT EDİLMİŞTİR. BİR KAPIDAN GEÇİLEREK MERDİVEN YARDIMIYLA İNİLEBİLEN SARNICIN O GÜNKÜ DOLGU ZEMİNDEN TONOZ TEPESİNE OLAN YÜKSEKLİĞİ 3.5 M. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR. ÜST ÖRTÜSÜNÜN BİR KISMI YELKEN TONOZ, BİR KISMI İSE BEŞİK TONOZDUR. TONOZLARIN ALT SEVİYESİNDE SARNICA SU SAĞLAYAN GALERİ İLE KEMERLERİN BAŞLANGICINDA GERGİ KİRİŞİ YUVALARI TESPİT EDİLMİŞTİR. SARNIÇ İÇERİSİNE GEÇ DÖNEMDE OLDUKÇA KÜÇÜK ÖLÇÜLERDE İKİNCİ BİR SU HAZNESİ DAHA İNŞA EDİLMİŞTİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). 1964 YILINDA SARNICIN BULUNDUĞU PARSELDE GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISINDA MENGENE SOKAĞI SARNICI'NA AİT KALINTILARLA BİRLİKTE, TAM PLANI ELDE EDİLEMEYEN GEÇ BİZANS DÖNEMİ'NE AİT BİR SARNICIN KALINTILARI ORTAYA ÇIKMIŞTIR. BU SARNICIN DUVAR ÖRGÜSÜNDE ÇEŞİTLİ MİMARİ PLASTİK PARÇALAR DA BULUNMUŞ OLUP, BUNLARDAN YİVLİ BİR SÜTUN PARÇASI MÜZEYE GÖNDERİLMİŞTİR. İNŞAAT İSTANBUL BELEDİYESİ TARAFINDAN MÜHÜRLENMİŞ, ANCAK İNCELENMEK ÜZERE YERİNE GİDİLDİĞİNDE SARNIÇ KALINTILARININ YIKTIRILDIĞI GÖRÜLMÜŞTÜR. SARNICA AİT MİMARİ ELEMANLARIN ENKAZLA ÖRTÜLDÜĞÜNÜN ŞİFAHEN ÖĞRENİLDİĞİ BELEDİYE TARAFINDAN ANITLAR KURULU'NA BİLDİRİLDİYSE DE KONUYA İLİŞKİN UZMAN RAPORUNDA, KALINTININ İSTANBUL'UN PEK ÇOK YERİNDE RASTLANAN VE DEĞER TAŞIMAYAN YAPI İZLERİNDEN İBARET OLDUĞU VE KURULU MEŞGUL EDECEK DEĞERDE OLMADIĞI BELİRTİLMİŞTİR (FIRATLI, 1964). RAPORA İSTİNADEN ALINAN KURUL KARARI ERTESİNDE SARNICA AİT SON KALINTILAR DA ORTADAN KALDIRILARAK İNŞAATA DEVAM EDİLMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İZİNSİZ YÜRÜTÜLEN KAZI FAALİYETİ SONUCU YIKILARAK ORTADAN KALDIRILAN SARNIÇ ÜZERİNE İŞ HANI İNŞA EDİLMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 86-87. Fıratlı, N., 1964: 22.12.1964 Tarihli Rapor.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 17.01.1965 NO: 2704
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 67

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: MOLLA FENARİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
19.11.1964-22.03.2012	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE KAZI ANI GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
56	321	62

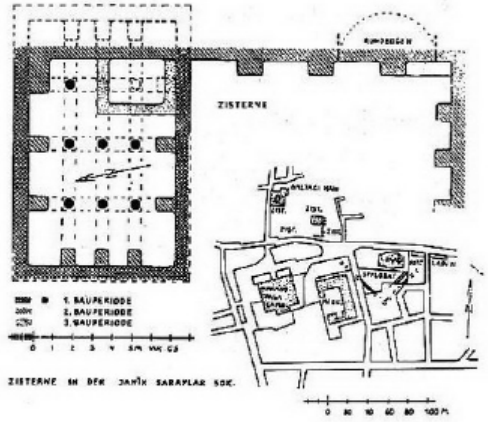
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İZİNSİZ YÜRÜTÜLEN KAZI FAALİYETİ SONUCU YIKILARAK ORTADAN KALDIRILAN SARNIÇ ÜZERİNE İŞ HANI İNŞA EDİLMİŞTİR.

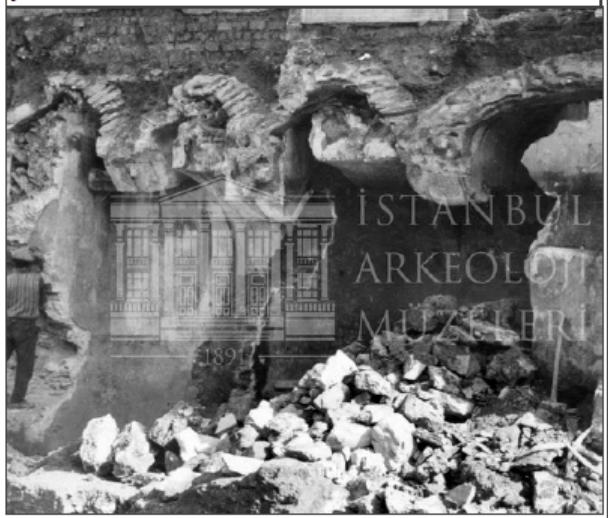
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.68 : Bible House Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	68	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	MERCAN	SOKAK VE KAPI NO	NASUHİYE	
ADI:	BIBLE HOUSE SARNICI		PAFTA:	84	ADA:	350	PARSEL: 25
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-40 CM, KALINLIK 4 CM.			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☑ B	☐ B	☑ B	☑ B	☑ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN, MERCAN YOKUŞUNDAKİ SARNIÇ, 7.80X7.20 M. ÖLÇÜLERİNDE, KAREYE YAKIN PLANLI BİR YAPIDIR. 5.75 M UZUNLUĞUNDA, 1.80 M GENİŞLİĞİNDE BİR RAMPA İLE GİRİLMEKTE OLAN SARNICIN YELKEN TONOZLARDAN OLUŞAN ÖRTÜ SİSTEMİ, ÇAPLARI BİRBİRİNDEN FARKLI DÖRT MERMER SÜTUN İLE TAŞINMAKTADIR. SÜTUNLARDAN BİRİ ÜZERİNDE HAÇ MOTİFİ BULUNMAKTADIR. SARNICIN YÜKSEKLİĞİ SÜTUN BAŞLIĞI SEVİYESİNDEN ZEMİNE KADAR 3.18 M.'DİR. SÜTUN BAŞLIKLARININ 3 ADEDİ VI. YY. KARAKTERİ SERGİLEYEN AKANTHUS VE ASMA YAPRAĞI BEZEMELİ IONIK IMPOST TİPTE, BİRİ İSE TRAPEZOİDAL FORMDA BEZEMESİZ TİPTEDİR. SARNICIN DUVAR KALINLIĞI 0.8 M OLUP DUVAR KÖŞELERİ YUVARLATILMIŞ VE SARNIÇ SIVASI İLE SIVALIDIR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

AMERİKAN HAN ALTINDA BULUNAN SARNIÇ KEMER HİZASINA KADAR TOPRAKLA DOLUDUR. YAPI İÇERİSİNDE DETAYLI İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 100-101.

EKLER

- RÖLÖVE PROJESİ ☐
- HARİTA ☐
- KROKİ ☐
- VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

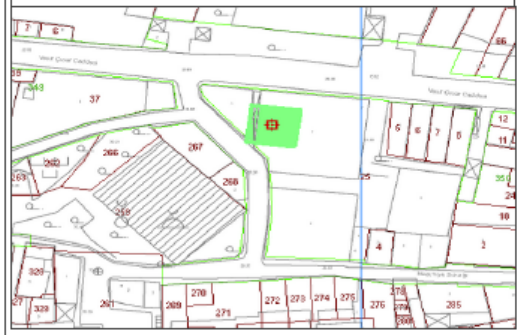
OBJECTID: 68

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: MERCAN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.2009-23.04.2012	SARNICIN ÜZERİND EBULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
84	350	25

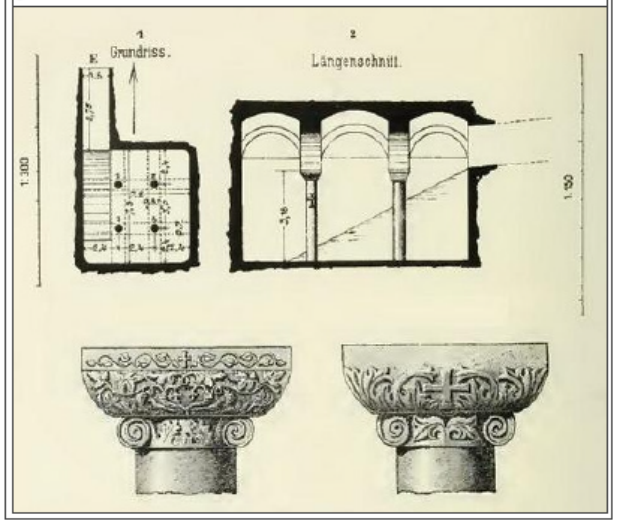
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

AMERİKAN HAN ALTINDA BULUNAN SARNIÇ KEMER HİZASINA KADAR TOPRAKLA DOLUDUR. YAPI İÇERİSİNDE DETAYLI İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.69 : Süleymaniye Sıbyan Mektebi Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 69

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: SÜLEYMANİYE

SOKAK VE KAPI NO: KANUNİ MEDRESESİ

ADI: SÜLEYMANİYE SIBYAN MEKTEBİ AVLUSUNDAKİ SARNIÇ

PAFTA: 97

ADA: 434

PARSEL: 16

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ORTA BİZANS?

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☑	☐	☑	☑	☑
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐
D	☐	☑	☐	☐	☐

MİMARİ TANIM

SÜLEYMANİYE KÜLLİYESİNE AİT SIBYAN MEKTEBİNİN AVLUSUNDA YER ALAN, KÜÇÜK ÖLÇÜLERDE SARNIÇ YAPISIDIR. MERDİVENİ BULUNMAYAN SARNICA AVLUDA BULUNAN KUYUDAN GİRİLEBİLMEKTEDİR. SARNIÇ, DİKÖDÖRTGEN PLANLI OLUP, 2 ADET SÜTUNA SAHİPTİR. SARNICIN BEDEN DUVARLARI, HER BİRİ BİR SÜTUN SÜTUN TARAFINDAN TAŞINAN 2 ADET, TUĞLA VE HORASAN ÖRGÜLÜ KEMERLİ HATIL VASITASIYLA BİRBİRİNE BAĞLANMIŞTIR. AĞIRLIĞI YATAY OLARAK DAĞITMAK VE DUVARLARIN DÜŞEY OLARAK ÇATLAMASINI ÖNLEMEK AMACIYLA YAPILAN BU UYGULAMA BAKIMINDAN, İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARI İÇERİSİNDE İSTİSNAİ BİR ÖRNEK OLAN YAPI, İSKENDERİYE'DE BULUNAN, IX. YY.'A TARİHLENEN EL NABİH SARNICI İLE BENZERLİK GÖSTERMEKTEDİR. İÇİ TÜMÜYLE KALIN SU GEÇİRMEZ SIVA TABAKASI İLE KAPLI OLAN SARNICIN KÖŞELERİ SUYUN BASINCINA KARŞI PAHLI OLARAK DÜZENLENMİŞTİR. SARNICIN HEMEN YAKININDA, 434 ADA 2 PARSELDE BULUNAN SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ YAZMA VE NADİR ESERLER PATOLOJİ ARAŞTIRMA MERKEZİ'NİN İNŞASI SIRASINDA, 1994 YILINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISINDA, YOL SEVİYESİNDEN YAKLAŞIK 3.50 M. DERİNLİKTE, KAZI ALANININ BATI VE KUZEY KESİTLERİNDE, BİRBİRİYLE BAĞLANTILI OLDUĞU ANLAŞILAN 1.60X0.40 M. ÖLÇÜLERİNDE BİZANS DÖNEMİ İSALE HATTINA AİT 2 ADET TONOZ ÖRTÜLÜ GALERİ TESPİT EDİLMİŞTİR (SEZER, 1994). TUĞLA VE HORASAN TEKNİĞİNDE İNŞA EDİLEN GALERİNİN, PARSEL İÇERİSİNDE 9.65 M. UZUNLUKTA KAVİS YAPARAK SÜLEYMANİYE KÜLLİYESİNİN ALTINA DOĞRU DEVAM ETTİĞİ SAPTANMIŞTIR. GALERİNİN KUZEY TARAFTAKİ KISMININ 12.60 M. BOYUNCA DEVAM ETTİĞİ VE UCUNUN TUĞLA İLE ÖRÜLEREK KAPATILDIĞI GÖRÜLMÜŞTÜR. BATI YÖNÜNE DEVAM EDEN KISMININ İSE 9 M. LİK BÖLÜMÜ İNCELENEBİLMİŞ, BU GALERİ DE ÇÖKÜNTÜ İLE SONLANDIĞINDAN DAHA FAZLA İNCELENEBİLMESİ MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İSTİSNAİ MİMARİSİ VE YAKININDA BULUNAN BİZANS DÖNEMİ İSALE HATTINA AİT GALERİ KALINTILARI DOLAYISIYLA DİKKATİ ÇEKEN SARNIÇ, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLUP, YAKLAŞIK 2 M. YÜKSEKLİĞİNDE SU İLE DOLU OLARAK TESPİT EDİLMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Sezer, T., 1994: 07.04.1994 Tarihli Rapor.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	SARNIÇ
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 69

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE SÜLEYMANİYE

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
20.07.2011	SARNIÇ VE GALERİNİN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
97	434	16

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İSTİSNAİ MİMARİSİ VE YAKININDA BULUNAN BİZANS DÖNEMİ İSALE HATTINA AİT GALERİ KALINTILARI DOLAYISIYLA DİKKATİ ÇEKEN SARNIÇ, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLUP, YAKLAŞIK 2 M. YÜKSEKLİĞİNDE SU İLE DOLU OLARAK TESPİT EDİLMİŞTİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.70 : Fetva Yokuşu Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	70	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	DEMİRTAŞ	SOKAK VE KAPI NO	YÜKSEKLER	
ADI:	FETVA YOKUŞU SARNICI		PAFTA:	94	ADA:	466	PARSEL: 5,6
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK			
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

ALTYAPI KAZISI SIRASINDA TESPİT EDİLEN TESCİLLİ SARNIÇ KALINTISIDIR. MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA BİLGİ BULUNMAMAKLA BERABER, 1974 YILINA AİT İSİMSİZ UZMAN RAPORUNDA MOLOZ TAŞLARDAN YAPILMIŞ GEÇ DÖNEM DIŞ DUVARININ ÇEVRELEDİĞİ SARNICIN TOPRAK DOLU OLDUĞU, YAPIYA AİT AÇIKTA BİR TONOZ VE GÖRÜLEBİLECEK DERECEDE BELİRGİN DİĞER TONOZLARIN YAN PARSELDE BULUNAN YAPILARIN ALTLARINA DOĞRU UZANDIĞI İFADE EDİLMEKTEDİR (İZGİZ, 1986).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

BULUNDUĞU PARSEL OTOPARK OLARAK KULLANILMAKTA OLAN SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

İzgiz, S.B., 1986: 20.03.1986 Tarihli Rapor.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI?-SARNIÇ?
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	BİLİNMİYOR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 09.04.1977 NO: 9776
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 70

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE DEMİRTAŞ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
14.03.1999-03.05.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALANIN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
94	466	5,6

TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

BULUNDUĞU PARSEL OTOPARK OLARAK KULLANILMAKTA OLAN SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.71 : Hoca Hamza Mescidi Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	71	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	DEMİRTAŞ	SOKAK VE KAPI NO	MEKTEP	
ADI:	HOCA HAMZA MESCİDİ ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	94	ADA:	470	PARSEL: 8
YAPIM TARİHİ	XI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-35 CM., KALINLIK 3-4 CM.			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

FERUDUN ÖZGÜMÜŞ TARAFINDAN 2005 YILINDA İNCELENMİŞ OLAN, XVIII. YY. AİT HOCA HAMZA MESCİDİ (DEVEOĞLU MESCİDİ) ALTINDA BULUNAN SARNIÇTIR. DOĞU-BATI UZANTILI OLAN YAPI, YAKLAŞIK 10X7 M. ÖLÇÜLERİNDE, DİKDÖRTGEN PLANLI, BİRBİRLERİNDEN 2 MASİF KEMERLE AYRILAN 3 NEFLİ 3 APSİSLİ BİR KİLİSE PLANINI YANSITMAKTADIR. NEFLER BİRBİRLERİNDEN GENİŞLİĞİ YAKLAŞIK 2.60 M. MESAFEYLE AYRILMAKTADIRLAR. YAN APSİSLERDE TUĞLALAR BALIK SIRTI MOTİFİ ŞEKLİNDE DÜZENLENMİŞTİR. NARTEKSİ BULUNMAYAN SARNICIN KUZEY NEFİ DOĞUYA DOĞRU DARALMAKTA VE GÜNEYDEKİYLE AYNI PARALELLİĞİ GÖSTERMEMEKTEDİR. BÖLÜMLERİN ÜZERİ BEŞİK TONOZLARLA ÖRTÜLÜ OLAN YAPIDA SARNIÇ SIVASI KALINTILARI BULUNMAKTADIR. GİZLİ TUĞLA TEKNİĞİ KULLANILMIŞ OLAN ALT YAPI, ORTA BİZANS DÖNEMİ'NE TARİHLENMEKTEDİR. TÜM ALT YAPIYI DAHA GEÇ DÖNEMDE MOLOZ TAŞ VE TUĞLA KUŞAKLARDAN OLUŞAN BİR DIŞ DUVAR ÇEVRELEMEKTEDİR. SARNICIN BULUNDUĞU BÖLGE, ANTİK KONSTANTINOPOLIS'İN KANİKLEİOU, KARPİANOU VE ZEUGMA DİYE ADLANDIRILAN 7. BÖLGESİDİR. BU BÖLGEDE KANİKLEİOU MANASTIRI İLE VII. YY. DA İNŞA EDİLMİŞ VE MERYEM'E İTHAF EDİLMİŞ OLAN KARPİANOU KİLİSESİ'NİN VARLIĞI BİLİNMEKTEDİR (ÖZGÜMÜŞ, 2007). SARNICIN SÖZ KONUSU YAPILARLA İLİŞKİLİ BİR ALTYAPI OLDUĞU GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

KAYIP BİR KİLİSEYE AİT ALTYAPI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNIÇ OLDUKÇA SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Özgümüş, F., 2007: 2005 Yılı İstanbul Çalışmaları Bilimsel Raporu, 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Ankara, 528-529.

EKLER

- RÖLÖVE PROJESİ ☐
- HARİTA ☐
- KROKİ ☐
- VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 09.04.1977 NO: 9776

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 71

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE DEMİRTAŞ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
26.07.2005	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
94	470	8

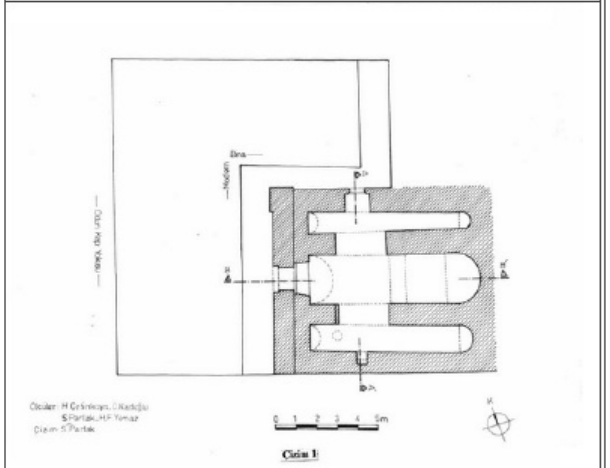
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

KAYIP BİR KİLİSEYE AİT ALTYAPI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNIÇ OLDUKÇA SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.72 : İMÇ Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	72	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HACIKADIN	SOKAK VE KAPI NO	HIZIR KÜLHANI
ADI:	İMÇ SARNICI		PAFTA:	176	ADA: 520	PARSEL: 13
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	GEÇ BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	KALINLIK 2-4 CM.		

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

UNKAPANI İMÇ BLOKLARININ 1961 YILI SONLARINDAKİ İKİNCİ KISIM İNŞAATI TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ 8.05X8.55 M ÖLÇÜLERİNDE KAREYE YAKIN PLANLI BİR SARNIÇTIR. 2.50 M. YÜKSEKLİĞİNDE OLAN SARNICIN İÇ KISMI ÜÇ SÜTUN DİZİSİ İLE 4 SAHINA AYRILMIŞ, MEYDANA GELEN BÖLÜMLERİN ÜZERİ BEŞİK TONOZLARLA ÖRTÜLMÜŞTÜR. KESİK PİRAMİT FORMUNDA BAŞLIKLARA SAHİP 9 SÜTUNLU YAPININ İÇ VE DIŞ KISMININ KARŞILIKLI GELEN CEPHELERİNE, SU BASINCINA KARŞI PAYANDALAR İNŞA EDİLMİŞTİR. SARNICIN İÇİ SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLANMIŞ OLUP, SIVA KALINLIĞI DUVARDA 2 CM, TONOZLARDA İSE 3 CM'DİR. KEMER AYAKLARINDA 5X10 CM ÖLÇÜLERİNDE GERGİ YUVALARI VARDIR. SARNICIN ÜZERİNDE ÜZERİNDE İSE KARE BİÇİMİNDE SU ALMA MENFEZİ YER ALMAKTADIR. SARNICIN GÜNEYİNDE 90 CM KALINLIĞINDAKİ SARNIÇ DUVARININ İKİ YERİNDE, 36 CM GENİŞLİĞİNDE SU TAHLİYE DELİKLERİ TESPİT EDİLMİŞTİR (ATAÇERİ, 1965).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İNCELENDİKTEN SONRA KORUNARAK ÜZERİNE UNKAPANI MANİFATURACILAR ÇARŞISI İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Ataçeri, E., 1965: İstanbul'da Yeni Bulunan Birkaç Su Sarnıcı, Ayasofya Müzesi Yıllığı, 6, 69-70.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 72

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE HACIKADIN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1961-23.04.2012	SARNICIN ÜZERİNE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
176	520	13

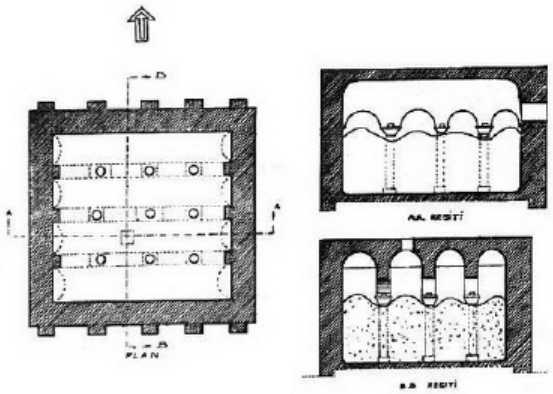
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İNCELENDİKTEN SONRA KORUNARAK ÜZERİNE UNKAPANI MANİFATURACILAR ÇARŞISI İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADİR.

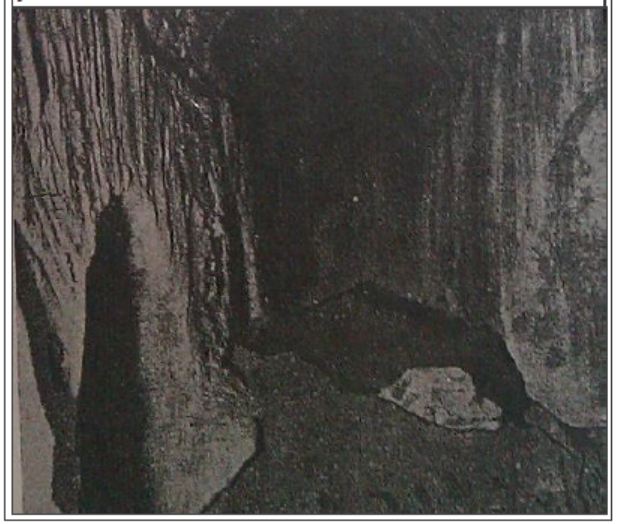
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.73 : Bilim ve Sanat Vakfı Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	73	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HACIKADIN	SOKAK VE KAPI NO	MOLLA ŞEMSETTİN CAMİ
ADI:	BİLİM VE SANAT VAKFI ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	173	ADA:	536	PARSEL:	3,4,5
YAPIM TARİHİ	XI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-35 CM, KALINLIK 3 CM.		

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☑ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

YAYINLARDA ADINA RASTLANILMAYAN DİKDÖRTGEN PLANLI SARNIÇ, 3X7 SÜTUNA SAHİPTİR. SÜTUN SIRALARI İONİK İMPOST VE KABARTMA HAÇ MOTİFLİ İMPOSTLARI TAŞIYAN ÇEŞİTLİ ÖLÇÜLERDE MERMER DEVŞİRME SÜTUNLARDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜNÜ OLUŞTURAN BEŞİK TONOZLARIN ÇEŞİTLİ YERLERİNDE SONRADAN AÇILMIŞ SU ALMA AÇIKLIKLARI MEVCUTTUR. SARNICIN MERDİVENİ GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR, ANCAK MERDİVENE GEÇİŞ VEREN TAŞ LENTOLU KAPI SARNICIN KUZEYBATI TARAFINDA GÖRÜLEBİLMEKTEDİR. SARNICIN KÖŞELERİ YUVARLATILMIŞ OLUP, DUVARLAR TONOZ BAŞLANGIÇ SEVİYESİNE KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVALIDIR. TAŞ İŞÇİLİĞİ SERGİLEYEN YAN DUVARLAR SARNICIN GEÇ DÖNEMDE BÖLÜNEREK KÜÇÜLTÜLDÜĞÜ İZLENİMİ UYANDIRMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN ORTADAKİ SÜTUN SIRASI TAHRİP OLMUŞ VE KUZEY BAŞTAKİ SÜTUN YERİNDE DURMAKTADIR BUNUN GERİSİNDEKİ 2 SÜTUN YERİNDEN SÖKÜLMÜŞ DURUMDADIR. BURADA SÜTUNLARIN YERİNE METAL DESTEKLER YERLEŞTİRİLMİŞTİR. DİĞER 4 TAŞIYICI İSE METAL KELEPÇELER İÇERİSİNE ALINMIŞ TAŞ PAYELERDEN MEYDANA GELMEKTEDİR.

MEVCUT DURUM

BİLİM VE SANAT VAKFI ALTINDA BULUNAN SARNICA ÖZEL İZİNLE GİRİLEBİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA	EKLER			
	RÖLÖVE PROJESİ	☐	BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
	HARİTA	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
	KROKİ	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
	VAKFİYE	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 09.09.1972 NO: 6579

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 73

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE HACIKADIN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
06.01.2012	SARNICIN DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
173	536	3,4,5

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

BİLİM VE SANAT VAKFI ALTINDA BULUNAN SARNICA ÖZEL İZİNLE GİRİLEBİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.74 : İmaret Sabunhanesi Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	74	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HACIKADIN	SOKAK VE KAPI NO	İMARET SABUNHANESİ
ADI:	İMARET SABUNHANESİ SOKAĞI SARNICI		PAFTA:	174	ADA:	537	PARSEL:	9
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1996 YILI KASIM AYINDA, İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISI SIRASINDA OLDUKÇA İYİ KORUNMUŞ OLARAK ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ KALINTISI, BİRBİRLERİ İLE BAĞLANTILI 3 ADET BEŞİK TONOZLU MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. MEKANLAR ARASINDAKİ BAĞLANTI, KAPI FORMLU GEÇİŞ ARALIKLARI İLE SAĞLANMAKTADIR. HER 3 TONOZ ÜZERİNDEKİ 40-50 CM. ÖLÇÜLERİNDEKİ MENFEZLERDEN GİRİLEBİLEN YAPININ MERDİVENİ BULUNMAMAKTADIR. HER İKİ YANDA BULUNAN 9.70X3.40 M. ÖLÇÜLERİNDEKİ MEKANLARDAN DAHA KÜÇÜK BOYUTLARDA OLAN ORTA BÖLÜMÜN FARKLI BİR SIVI MADDE DEPOLAMA ALANI OLARAK KULLANILDIĞI DÜŞÜNÜLMEKTEDİR. TÜM YÜZEYLER SARNIÇ SIVASI İLE KAPLIDIR (DÜZGÜNER, 1996).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE İŞ HANI İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNICIN GEREKTİĞİNDE İNCELENMESİNE İMKAN VERECEK ŞEKİLDE KORUNMASINA İLİŞKİN KURUL KARARI BULUNMAKTADIR. ANCAK SÜLEYMANİYE BÖLGESİ YENİLEME PROJESİ ŞANTİYE ALANINDA KALAN HAN KAPALI BULUNDUĞU İÇİN SARNIÇ GÖRÜLEMEMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Düzgüner, F., 1996: 26.11.1996 Tarihli Rapor.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	BİLİNMİYOR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 12.02.1997 NO: 8432
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 74

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE HACIKADIN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
29.11.1996-18.09.2011	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
174	537	9

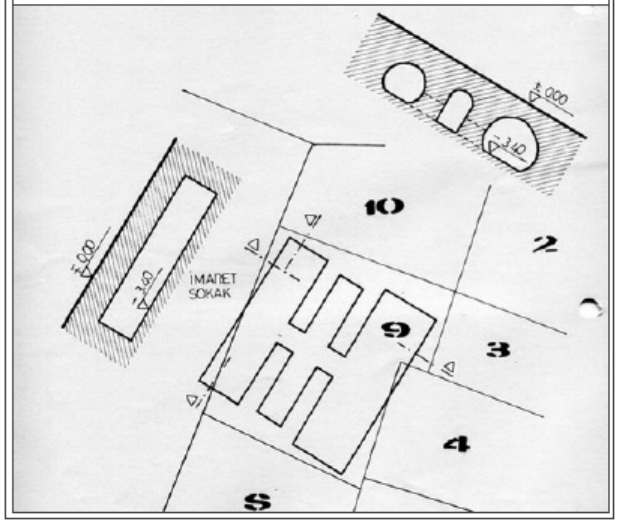
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE İŞ HANI İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNICIN GEREKTİĞİNDE İNCELENMESİNE İMKAN VERECEK ŞEKİLDE KORUNMASINA İLİŞKİN KURUL KARARI BULUNMAKTADIR. ANCAK SÜLEYMANİYE BÖLGESİ YENİLEME PROJESİ ŞANTİYE ALANINDA KALAN HAN KAPALI BULUNDUĞU İÇİN SARNIÇ GÖRÜLEMEMİŞTİR.

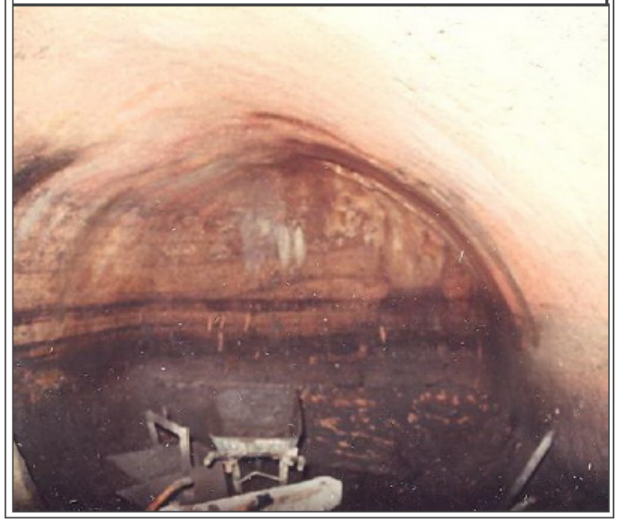
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.75 : Kirazlı Mescid Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 75

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: MOLLA HÜSREV

SOKAK VE KAPI NO: KIRAZLI MESCİD

ADI: KİRAZLI MESCİD SARNICI

PAFTA: 130

ADA: 566

PARSEL: 36

YAPIM TARİHİ: IV.-V. YY.

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	A	B	C	D
TAŞIYICI YAPI	☑	☐	☐	☐
DIŞ YAPI	☐	☐	☐	☑
ÜST YAPI	☑	☐	☐	☐
İÇ YAPI	☐	☑	☐	☐
MİMARİ PLASTİK	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

KİRAZLI MESCİT SOKAK, 23 NUMARALI AHŞAP YAPININ ALT KATINDA BULUNMAKTA OLAN ERKEN BİZANS DÖNEMİNE AİT SARNIÇTIR. İKİ KISIMDAN MEYDANA GELEN YAPI, ÜZERİ KUBBEYLE ÖRTÜLÜ, MERKEZİ PLANLI BİR MEKAN İLE BATISINDA NARTEKSİ ANDIRAN VE ÜZERİ BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜ İKİNCİ BİR MEKANA SAHİPTİR (ÖZGÜMÜŞ, 2007). SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPI OLDUĞU ANLAŞILAN YAPININ BATISINDAKİ NARTEKS KISMININ GÜNEY DUVARINDA SARNICA SU SAĞLAYAN 3 ADET PİŞMİŞ TOPRAK KÜNK GÖRÜLMEKTEDİR. GÜNEY DUVARINDA İSE 3 ADET NİŞ BULUNMAKTADIR. DOĞUDA DA 1 ADET NİŞ VARDIR. OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE KADAR GELEBİLMİŞ OLAN SARNICIN İÇ KISMI TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVALIDIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

ELEKTRİK TESİSATI DÖŞENMİŞ VE DUVARLARI BOYANMIŞ OLAN YAPININ ZEMİNİ MERMER KAPLANMIŞ OLUP, KAFETERYA OLARAK KULLANILMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

ZEYREK'TE BULUNAN ŞEYH SÜLEYMAN MESCİDİ'NİN ALT YAPISINI ANDIRAN SARNIÇ, OLASILIKLA ORTA BİZANS DÖNEMİNDE SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR HİPOJE OLMALIDIR.

KAYNAKÇA

Özgümüş, F., 2007: 2005 Yılı İstanbul Çalışmaları Bilimsel Raporu, 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Ankara, 529-530.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	HİPOJE?
BUGÜNKÜ KULLANIM	KAFETERYA
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 07.07.1992 NO: 4305

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 75

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE **MOLLA HÜSREV**

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
06.01.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
130	566	36

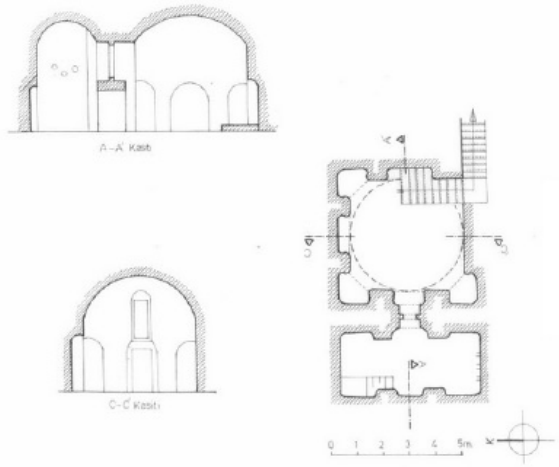
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

ZEYREK'TE BULUNAN ŞEYH SÜLEYMAN MESCİDİ'NİN ALT YAPISINI ANDIRAN SARNIÇ, OLASILIKLA ORTA BİZANS DÖNEMİNDE SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR HİPOJE OLMALIDIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.76 : Beyazıt Sarnıcı I: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	76	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	BALABANAGA	SOKAK VE KAPI NO	DARÜLFÜNUN CADDESİ	
ADI:	BEYAZIT SARNICI I		PAFTA:	106	ADA:	581	PARSEL: 6
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	GEÇ BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-40 CM, KALINLIK 3-4 CM.			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☑ C	☑ C	☑ C	☑ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

1965 YILINDA İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KAMPÜSÜ'NÜN GÜNEYBATI KÖŞESİNDE VEZNECİLER CADDESİ TRAFİK TÜNELİ YAPIMI SIRASINDA GÜN YÜZÜNE ÇIKARILAN DİKDÖRTGEN PLANLI SARNIÇ KALINTISIDIR. GEÇMİŞTE CEMAL PAŞA KONAĞININ ALTINDA BULUNMAKTA OLAN SARNICIN YAKLAŞIK 14.35X13.95 M.'LİK KISMI SAPTANMIŞ, GÜNEY TARAFI 1956 YILINDAKİ BEYAZIT MEYDANI'NI ALÇALTMA İŞLEMİ SIRASINDA YOK EDİLMİŞTİR (ERTUĞRUL, 1989). TÜNELE GİDEN YOLUN AÇILMASI SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN SARNICIN KALAN KISMI KUZEY-GÜNEY DOĞRULTUSUNDA ÜÇ SÜTUN DİZİSİ, DOĞU-BATI DOĞRULTUSUNDA İKİ SÜTUN DİZİSİNDEN OLUŞMAKTADIR. SARNICIN BU KISMI DA YOL YAPIMI SIRASINDA, İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ TARAFINDAN RÖLÖVESİ ÇIKARTILDIKTAN SONRA KALDIRILMIŞTIR (ATAÇERİ, 1965). SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE YALNIZCA BOĞAZİÇİ ELEKTRİK BEYAZIT İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN ALTINDA GÖRÜLEBİLEN DOĞU-BATI DOĞRULTULU 2 SÜTUN DİZİSİ VE KEMERLERİN KALINTILARI ULAŞMIŞTIR. SÜTUN BAŞLIKLARI MERMER OLUP, BİRİ IONIK IMPOST TİPTE DİĞERİ İSE TERS ÇEVRİLEREK BAŞLIK OLARAK KULLANILMIŞ SÜTUN KAİDESİDİR. DOĞUDAKİ SÜTUNUN GÜNEYİNDE VE KUZEYİNDE BİRER HAÇ KABARTMASI, BATI TARAFINDA İSE TAŞÇI İŞARETİ GÖRÜLMEKTEDİR. KEMERLERİN ÜZENGİ HİZALARINDA GERGİ YUVALARI BULUNMAKTADIR. YAPI, DOĞU-BATI DOĞRULTULU YAKLAŞIK 20 M UZUNLUĞUNDADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

YANINDA BULUNAN BÜFE MÜŞTERİLERİ İÇİN BİR OTURMA MEKANI HALİNE GETİRİLEN SARNIÇ, BELEDİYESİ TARAFINDAN GÜVENLİK GEREKÇESİYLE ETRAFI SAÇ PERDE İLE ÇEVRİLEREK KAPATILMIŞ DURUMDADIR.

KAYNAKÇA

Ertuğrul, Ö., 1989: İstanbul'da Bizans Devri Su Mimarisi, Doktora Tezi, İstanbul, 324. Ataçeri, E., 1965: İstanbul'da Yeni Bulunan Birkaç Su Sarnıcı, Ayasofya Müzesi Yıllığı, 6, 69.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	BOĞAZİÇİ ELEKTRİK DAĞITIM A.Ş.
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 01.04.1961 NO: 1539

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 76

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: BALABANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.2009-20.10.2010	SARNICIN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
106	581	6

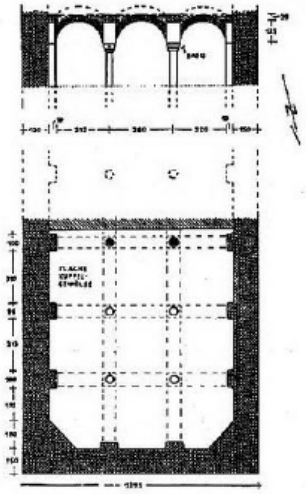
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

YANINDA BULUNAN BÜFE MÜŞTERİLERİ İÇİN BİR OTURMA MEKANI HALİNE GETİRİLEN SARNIÇ, BELEDİYESİ TARAFINDAN GÜVENLİK GEREKÇESİYLE ETRAFI SAÇ PERDE İLE ÇEVRİLEREK KAPATILMIŞ DURUMDADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.77 : Beyazıt Sarnıcı II: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	77	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	BALABANAĞA	SOKAK VE KAPI NO	BEYAZIT MEYDANI
ADI:	BEYAZIT SARNICI II		PAFTA:	106	ADA:	581	PARSEL:	
YAPIM TARİHİ	VI.YY.		MALZEME CİNSİ	TUGLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	KALINLIK 3-4 CM.		

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1961 YILININ SON AYLARINDA BEYAZIT MEYDANININ DÜZENLEME ÇALIŞMALARI SIRASINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR. THEODOSIUS FORUMU'NUN KUZEYİNDE, BUGÜN ECZACILIK FAÜLTESİ OLAN FUAT PAŞA KONAĞI'NA 30 M. MESAFEDE BULUNAN SARNIÇ, DİKDÖRTGEN PLAN SERGİLEMEKTEDİR. GENİŞLİĞİ 8.25 M.DİR. UZUNLUĞUNUN İSE 12.60 M. OLDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR. İÇİ TAMAMEN TEMİZLENMEYEN SARNICIN YÜKSEKLİĞİ 2.75 M. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR. 4 ADET SÜTUNA SAHİP YAPI TEK SIRA SÜTUN DİZİSİ İLE 2 SAHINA AYRILMIŞTIR. SARNICIN UZUN TARAFINDA SÜTUNLAR ARASINDA İSTİSNAİ BİR UYGULAMA OLARAK SİVRİ KEMERLER GÖRÜLMEKTEDİR. ÜST ÖRTÜSÜ ÇAPRAZ TONOZLARDAN OLUŞAN YAPININ DUVARLARI SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVALI, KÖŞELERİ İSE BASINCA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR. TUĞLA VE HORASAN İŞÇİLİĞİ SERGİLEYEN YAPIDA TESPİT EDİLEN 10 ADET TONOZDAN 7 ADEDİ SAĞLAM TESPİT EDİLMİŞ OLUP, FARKLI ÖLÇÜLERDE OLAN TUĞLALARIN KALINLIKLARI 3-4 CM. ARASINDA DEĞİŞMEKTEDİR (ATAÇERİ, 1965). SARNIÇTA GÖRÜLEN SÜTUN BAŞLIKLARI IONIK IMPOST TİPTE VE MERMERDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNIÇ İNCELENDİKTEN SONRA ÜZERİ ÖRTÜLEREK BEYAZIT MEYDANI SEVİYESİ ALTINDA BIRAKILMIŞTIR. SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Ataçeri, E., 1965: İstanbul'da Yeni Bulunan Birkaç Su Sarnıcı, Ayasofya Müzesi Yıllığı, 6, 67-68.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMUSAL ALANDA
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 77

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE BALABANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1961	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE DETAY GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
106	581	

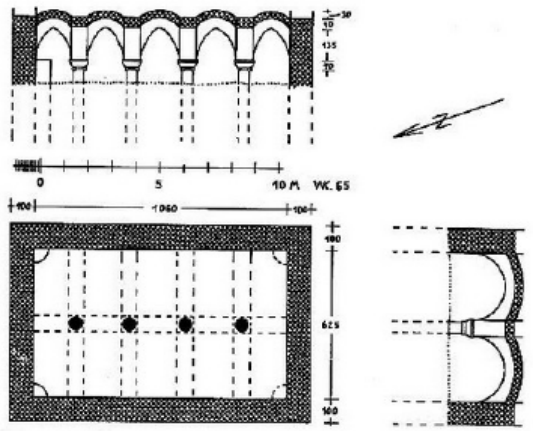
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNIÇ İNCELENDİKTEN SONRA ÜZERİ ÖRTÜLEREK BEYAZIT MEYDANI SEVİYESİ ALTINDA BIRAKILMIŞTIR. SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

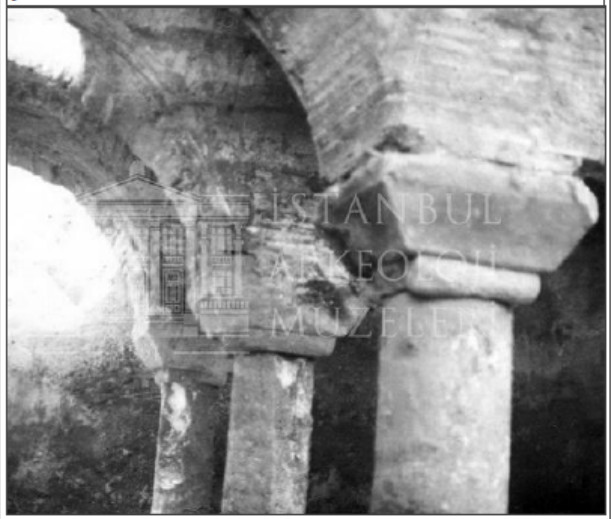
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.78 : Beyazıt Sarnıcı III: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 78

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: BALABANAĞA

SOKAK VE KAPI NO: BEYAZIT MEYDANI

ADI: BEYAZIT SARNICI III

PAFTA: 106

ADA: 581

PARSEL:

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR

MALZEME CİNSİ: BİLİNMİYOR

MİMARİ ÇAĞI: BİLİNMİYOR

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	A	B	C	D
TAŞIYICI YAPI	☐	☐	☐	☑
DIŞ YAPI	☐	☐	☐	☑
ÜST YAPI	☐	☐	☐	☑
İÇ YAPI	☐	☐	☐	☑
MİMARİ PLASTİK	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

BEYAZIT II SARNICININ YAKININDA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ, 1965 YILINDA VEZNECİLER CADDESİ TRAFİK TÜNELİ YAPIMI SIRASINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞ VE BELGELENMEDEN YIKILARAK ORTADAN KALDIRILMIŞTIR. YALNIZCA BATI KÖŞESİ TESPİT EDİLEBİLEN SARNICIN 13.40X18.90 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI VE 8.85 M. YÜKSEKLİĞİNDE OLDUĞU TESPİT EDİLEBİLMİŞTİR (ATAÇERİ, 1965).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

FORUM TAURİ İLE MESE İRTİBATINI BELİRTMESİ AÇISINDAN ÖNEM TAŞIYAN ANCAK, HAKKINDAKİ BİLGİLERİMİZİN SON DERECE SINIRLI OLDUĞU SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Ataçeri, E., 1965: İstanbul'da Yeni Bulunan Birkaç Su Sarnıcı, Ayasofya Müzesi Yıllığı, 6, 69. Barsanti, C., 1995: Il Foro di Theodosio I a Constantinopoli. Arte Profana e Arte Sacra a Bisanzio a cura di A. Iacobini, E. Zanini, Roma, 9-22.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMUSAL ALANDA
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI?-SARNIÇ?
BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR.
TESCİL KARARI	

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 78

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE BALABANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
26.02.2013	SARNICIN BULUNDUĞU ALANIN GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
106	581	

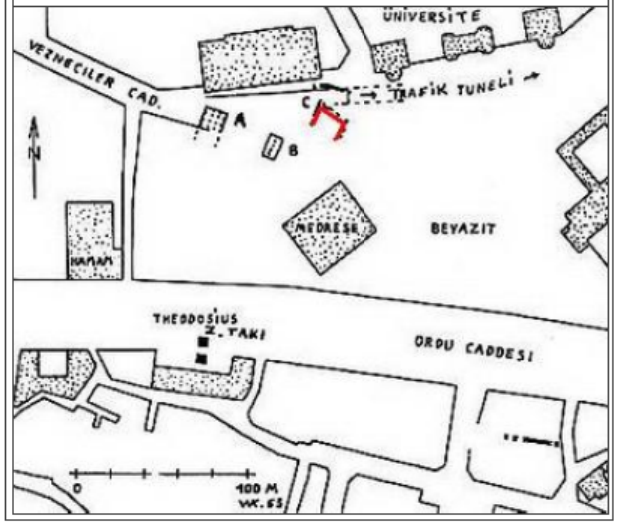
TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

FORUM TAURİ İLE MESE İRTİBATINI BELİRTMESİ AÇISINDAN ÖNEM TAŞIYAN ANCAK, HAKKINDAKİ BİLGİLERİMİZİN SON DERECE SINIRLI OLDUĞU SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.79 : Beyazıt B Kilisesi'nin Kuzeyindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	79	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	BALABANAĞA	SOKAK VE KAPI NO	KIMYAGER DERVİŞ PAŞA	
ADI:	BEYAZIT B KİLİSESİ'NİN KUZEYİNDEKİ SARNIÇ		PAFTA:	138	ADA:	2707	PARSEL: 49
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	A	A	A	A	A
B	ORTA	B	B	B	B	B
C	KÖTÜ	C	C	C	C	C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

THEODOSIUS FORUMU'NUN YAKININDA, THEODOSİUS TAKI'NIN KUZEYBATISINA DENK GELEN ALANDA 1943-1947 ARASINDA YAPIMI GERÇEKLEŞTİRİLEN İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ BİNASI'NIN TEMEL HAFRİYATI SIRASINDA, BEYAZIT KİLİSELERİ A, B VE C ADI VERİLEN YAPI GRUBU İLE BAZI SARNIÇ KALINTILARI ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR. KISMİ İNCELEMELER YAPILDIKTAN SONRA ORTADAN KALDIRILMIŞ OLAN KALINTILAR, 3 NEFLİ BAZİLİKA OLAN KİLİSE A'NIN KUZEYDEKİ AVLUNUN ALTINDA TESPİT EDİLEN 2 BÖLÜMLÜ BİR SARNIÇ İLE DİĞER İKİ KİLİSEYE GÖRE 1.5 M DAHA YÜKSEK OLAN SYNTHRONOM VE ÜÇ NEFE SAHİP KUBBELİ BİR YAPI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN KİLİSE B'NİN KUZEYİNDE YER ALAN SARNIÇ KALINTISIDIR (MÜLLER-WIENER, 1977). HAKKINDA DAHA FAZLA BİLGİ SAHİBİ OLDUĞUMUZ BU SARNIÇ, 12X8 M ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI OLUP BEŞİK TONOZ ÖRTÜLÜDÜR. KÖŞELERİ BASINCA KARŞI PAHLI OLARAK DÜZENLENMİŞ OLAN SARNICIN GÜNEYBATI DUVARINA BİTİŞİK 2 ADET PAYE TESPİT EDİLMİŞTİR. SARNICIN DAHA KUZEYDE İSE BAZI TEMEL KALINTILARI İLE BİRLİKTE BİR BAŞKA SARNIÇ KALINTISI DAHA TESPİT EDİLMİŞ, ANCAK BU KALINTI İNCELENMEDEN ORTADAN KALDIRILMIŞTIR (FIRATLI, 1951). KİLİSE A VI. YY.'IN İLK YARISINA TARİHLENDİRİLMEKTE OLUP, DİĞER KALINTILARIN İSE ORTA VEYA GEÇ BİZANS DÖNEMİNE AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR (MATHEWS, 1971).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ BİNASI İNŞAATI SIRASINDA ORTADAN KALDIRILAN SARNICA AİT GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 72.
Fıratlı, N., 1951: Decouverte de Trois Eglises Byzantine a Istanbul, Cahiers Archeologiques, 5, 163-178. Mathews, T.F., 1971: The Early Churches of Constantinople: Architecture and Liturgy, University Park and London, 69.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	■	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	■	BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
KROKİ	■	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	■		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 79

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: BALABANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
20.05.1946-07.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
138	2707	49

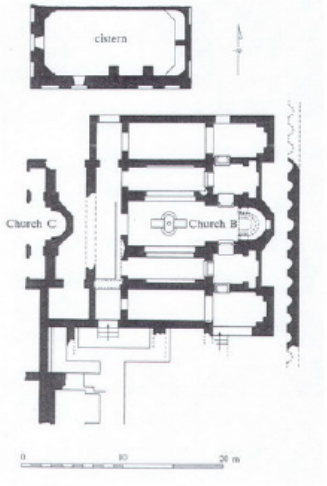
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ BİNASI İNŞAATI SIRASINDA ORTADAN KALDIRILAN SARNICA AİT GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.80 : Ordu Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	80	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	MİMAR KEMALETTİN	SOKAK VE KAPI NO	ORDU CADDESİ
ADI:	ORDU CADDESİ SARNICI		PAFTA:	189	ADA:	620	PARSEL:	19
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUGLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 38-38 CM, KALINLIK 4 CM.		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☐ C	☐ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1987 YILI ŞUBAT AYINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISINDA ESKİ ESER YAPI KALINTISI TESPİT EDİLMESİ ÜZERİNE, İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ KONTROLÜ ALTINDA DEVAM EDİLEN KAZI ÇALIŞMASI SONUCUNDA ORTAYA ÇIKARILMIŞ SARNIÇ KALINTISIDIR. DAHA ÖNCEKİ DÖNEMLERDE YAPILMIŞ İNŞAATLAR NEDENİYLE, SARNICIN BEŞİK TONOZLARDAN OLUŞAN ÜST ÖRTÜSÜ TAMAMEN, GERİ KALAN BÖLÜMLERİ DE KISMEN YIKILIP BÜTÜNLÜĞÜ BOZULMUŞTUR. BİRBİRİ İLE DOĞU-BATI YÖNÜNDE KANALLARLA BAĞLANTILI İKİ BÖLÜMDEN OLUŞAN YAPI, 10.25X12.50 M. ÖLÇÜLERİNDE, DİKDÖRTGENİ ANDIRAN FORMDADIR (ERTUĞRUL, 1989). DUVARLARIN KORUNAGELMİŞ EN YÜKSEK NOKTASI, 2.25 M. OLARAK TESPİT EDİLMİŞ OLUP, KORUNMUŞ GENEL YÜKSEKLİK YAKLAŞIK 1.50 M.'DİR. DUVARLARIN ÖRGÜ SİSTEMİ, TAŞ, TUĞLA VE HORASAN HARÇTAN MEYANA GELMEKTEDİR. YAN DUVARLARDA KISMİ SU GEÇİRMEZ SIVA KALINTILARI TESPİT EDİLMİŞTİR. TUĞLALAR, 38X38 CM. GENİŞLİĞİNDE, 4 CM. KALINLIĞINDADIR. DERZ KALINLIĞI 6 CM.'DİR. SARNIÇ İÇ ÖLÇÜLERİ, 2.10X9 M., ORTA DUVARIN KALINLIĞI İSE 2.55 M. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR (ATAÇERİ-EREK, 1987).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN BİR KISMI, ZEMİN KAT VE ASMA KAT BAĞLANTISINI SAĞLAYAN MERDİVENLERİN İNŞASI İLE TAHRİP EDİLMİŞ, ASANSÖR KUYUSUNUN BULUNDUĞU KISMI İSE TAMAMEN ORTADAN KALDIRILMIŞTIR. KAZAN DAİRESİ İLE DEPOLARI AYIRAN DUVAR İSE SARNICIN DUVARININ BİR BÖLÜMÜNÜN ÜZERİNE OTURMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

SU TUTMA KAPASİTESİNİN OLDUKÇA SINIRLI OLDUĞU ANLAŞILAN, PLAN İTİBARİ İLE DE BİR ALT YAPIYA İŞARET EDEN SARNICA AİR KALINTILAR ÜZERİNE İNŞA EDİLEN İŞ HANININ İKİNCİ BODRUM KATINDA KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Ertuğrul, O., 1989: İstanbul'da Bizans Devri Su Mimarisi, Doktora Tezi, İstanbul, 334. Ataçeri, E., Erek, N., 1987: 10.06.1987 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KAZAN DAİRESİ
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 16.06.1987 NO: 3655

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 80

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE | MİMAR KEMALETTİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
06.1967-18.09.2011	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
189	620	19

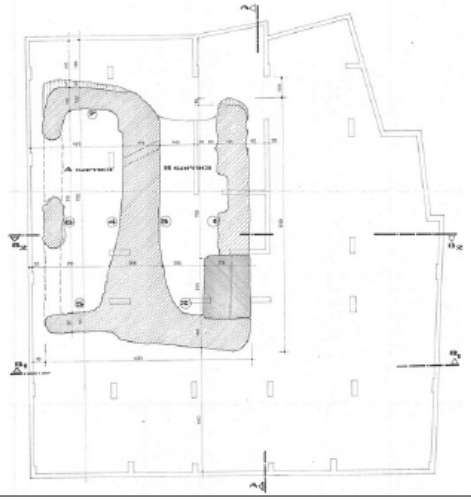
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

SU TUTMA KAPASİTESİNİN OLDUKÇA SINIRLI OLDUĞU ANLAŞILAN, PLAN İTİBARİ İLE DE BİR ALT YAPIYA İŞARET EDEN SARNICA AİR KALINTILAR ÜZERİNE İNŞA EDİLEN İŞ HANININ İKİNCİ BODRUM KATINDA KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.81 : Akgün Otel Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	81	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	MİMAR KEMALETTİN	SOKAK VE KAPI NO	HAZNEDAR	
ADI:	AKGÜN OTEL SARNICI		PAFTA:	117	ADA:	624	PARSEL: 1
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☑ B	☐ B	☑ B	☑ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1975 YILI MAYIS AYINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN BEYAZIT AKGÜN OTEL İNŞAATI TEMEL KAZISINDA, PARSELİN KUZEYDOĞU KÖŞESİNDE BİZANS DÖNEMİNE AİT YAPI KALINTILARI İLE ORTAYA ÇIKARILMIŞ OLAN, DİKDÖRTGEN PLANLI SARNIÇTIR. THEODOSIUS TAKI YAKININDA VE MESE'NİN GÜNEYİNDE BULUNAN YAPININ DIŞTAN YÜKSEKLİĞİ 3 M., GENİŞLİĞİ 12.80 M., UZUNLUĞU İSE, 15.80 M.'DİR. HAFRİYAT ALANINDA ÇOK MİKTARDA DAMGALI TUĞLANIN ELE GEÇTİĞİ, TUĞLA VE HORASAN İŞÇİLİĞİ SEGİLEYEN SARNIÇ, İÇİ TONOZ BAŞLANGIÇ SEVİYESİNE KADAR SU İLE DOLU VE OLDUKÇA İYİ KORUNMUŞ OLARAK TESPİT EDİLMİŞTİR. İÇTEN SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVANMIŞ OLAN YAPININ DIŞ DUVARLARI SUYUN BASINCINA DAYANABİLMESİ İÇİN DIŞTAN UZUN KENARDA 4, KISA KENARDA İSE 3 PAYANDA İLE TAKVİYE EDİLMİŞTİR. ÇAPRAZ TONOZLARDAN MEYDANA GELEN ÖRTÜ SİSTEMİ 6 ADET PAYE İLE TAŞINMAKTADIR. 2 SIRA TUĞLA VE HARÇ ÖRGÜ PAYE DİZİSİ İLE 3 SAHINA AYRILMIŞ OLAN SARNICA TONOZLARDAN BİRİ ÜZERİNE AÇILMIŞ DELİKTEN GİRİLEBİLMEKTEDİR. SARNIÇLA BERABER, PARSELİN KUZEYDOĞU KÖŞESİNDE, KUZEY VE BATISINDA YİNE BİZANS DÖNEMİNE AİT DUVAR KALINTILARI ORTAYA ÇIKARILMIŞ, BUNLARDAN KUZEYDOĞU KÖŞESİNDE, YAKLAŞIK 4 M. YÜKSEKLİĞİNDE TESPİT EDİLEN DUVAR KALINTISI, OLDUKÇA GÜÇLÜ BİR YAPI OLAN SARNICIN GEÇMİŞTE ÜZERİNDE TAŞIDIĞI YAPIYA AİT OLMASI AÇISINDAN ÖNEM TAŞIMAKTADIR (KÖSE-ATASOY-BİRGİLİ-ASGARİ, 1975).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İZİNSİZ OLARAK YÜRÜTÜLEN TEMEL KAZISINDA, SARNIÇ HARİCİNDEKİ TÜM KALINTILAR ORTADAN KALDIRILMIŞTIR. SARNIÇ DA YIKTIRILMAK ÜZERE İKEN KURUL MÜDAHALESİ İLE KORUMA ALTINA ALINARAK OTEL İNŞAATI GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR. SARNICIN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU BİLİNMEMEKTEDİR

KAYNAKÇA	EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
Köse, İ., Atasoy, S., Birgili, T., Asgari, N., 1975: 09.05.1975 Tarihli Rapor.	RÖLÖVE PROJESİ	☑	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
	HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	BİLİNMİYOR
	KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 25.07.1975 NO: 8531
	VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 81

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE | **MİMAR KEMALETTİ**

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1975-18.09.2011	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
117	624	1

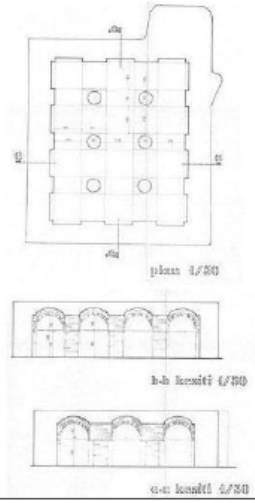
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İZİNSİZ OLARAK YÜRÜTÜLEN TEMEL KAZISINDA, SARNIÇ HARİCİNDEKİ TÜM KALINTILAR ORTADAN KALDIRILMIŞTIR. SARNIÇ DA YIKTIRILMAK ÜZERE İKEN KURUL MÜDAHALESİ İLE KORUMA ALTINA ALINARAK OTEL İNŞAATI GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR. SARNICIN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU BİLİNMEMEKTEDİR

ŞEKİL 1

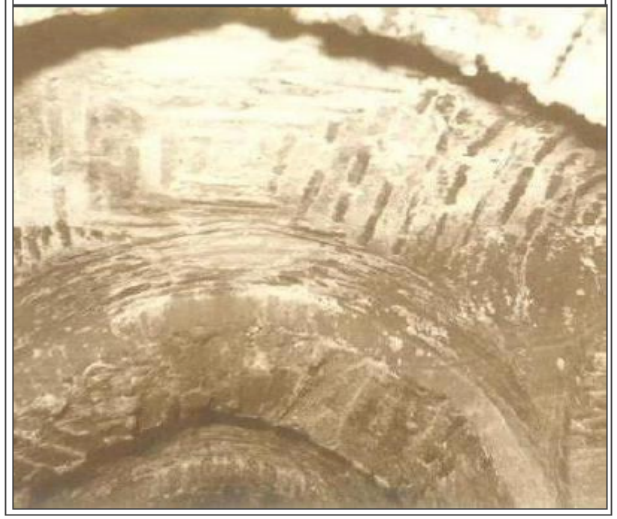
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.82 : Sarnıçlı Han Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	82	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	BEYAZIT	SOKAK VE KAPI NO	ÇADIRCILAR CADDESİ
ADI:	SARNIÇLI HAN SARNICI		PAFTA:	141	ADA:	647	PARSEL:	31
YAPIM TARİHİ	XI. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 25-35 CM, KALINLIK 2-3 CM.		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☑ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☐ B	☐ B	☑ B	☑ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

KAPALIÇARŞI BÖLGESİ HANLARI SINIFLAMASINDA YER ALAN, BİR İÇ AVLU ETRAFINDA ŞEKİLLENMİŞ İKİ KATLI SARNIÇLI HAN'IN AVLUSUNUN ALTINDA BULUNAN BİZANS DÖNEMİ SARNICIDIR. OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ VE BİR DÖNEM ZİYARETE AÇIK OLMASINA RAĞMEN HAKKINDA YAYINA RASTLANILMAMAKTADIR. KARE PLANLI OLAN SARNICIN TABANI VE DUVARLARININ YÜZEYİ, KALIN, SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVANMIŞTIR. ÇEVRE DUVARLARI İÇTEN PAYANDALARLA TAKVİYE EDİLMİŞTİR. KÖŞELER SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR. SARNICIN YAPIMINDA KULLANILMIŞ OLAN TUĞLALAR, 25X35 CM. GENİŞLİĞİNDE, 2-3 CM KALINLIĞINDADIR. OSMANLI DÖNEMİNDE PEK ÇOK KEZ ONARIM GÖRDÜĞÜ ANLAŞILAN YAPININ ÇEVRE DUVARLARINDA MOLOZ TAŞ VE ÇEŞİTLİ BOYUTLARDA ÖZENSİZ TUĞLA UYGULAMALARI DA DİKKATİ ÇEKMEKTEDİR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜNÜ TAŞIYAN 4 ADET GRANİT SÜTUNUN HER BİRİ FARKLI ÖLÇÜLERDE OLUP DEVŞİRME MALZEMEDİR. 2 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ OLAN SÜTUNLAR SARNICI 3 SAHINA AYIRMAKTADIRLAR. YİNE DEVŞİRME MALZEME OLAN SÜTUN BAŞLIKLARI, V. YY. KARAKTERİ SERGİLEYEN KORINTH DÜZENİNDEDİR. SÜTUN BAŞLIKLARI IMPOSTSUZDUR, ANCAK İKİSİNİN ÜZERİNDE KONULMUŞ BİR ADET KARE FORMDA MERMER GEÇİŞ ELEMANI BULUNMAKTADIR. BAŞLIKLARIN ÜZERİNE OTURAN TUĞLA VE HORASAN HARÇ ÖRGÜLÜ KEMERLERE SAHİP YAPININ ÜST ÖRTÜSÜNÜ KUBBELER OLUŞTURMAKTADIR. SARNICIN, İNŞA TEKNİĞİ AÇISINDAN ORTA BİZANS DÖNEMİNE TARİHLENDİRİLMESİ MÜMKÜNDÜR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

OSMANLI DÖNEMİNDE CİDDİ ONARIMLAR GÖRMÜŞ OLAN SARNIÇ MALZEME AÇISINDAN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ YİTİRMİŞTİR. SON DÖNEMDE İSE YAPININ İÇ DUVARLARI SÜTUN BAŞLIKLARI SEVİYESİNE KADAR ÇİMENTO İLE SIVANMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

STRÜKTÜREL AÇIDAN İYİ KORUNAGELMİŞ SARNICA SARNIÇLI HAN'IN AVLU KISMINDAN TAŞ BİR MERDİVENLE İNİLEBİLMEKTEDİR. SARNIÇ KISMEN SU İLE DOLUDUR VE İÇERİSİNDE METAN GAZI BİRİKMESİ MEVCUTTUR.

KAYNAKÇA

EKLER

- RÖLÖVE PROJESİ ☐
- HARİTA ☐
- KROKİ ☐
- VAKFİYE ☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 13.05.1972 NO: 6373

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 82

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: BEYAZIT

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
08.05.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
141	647	31

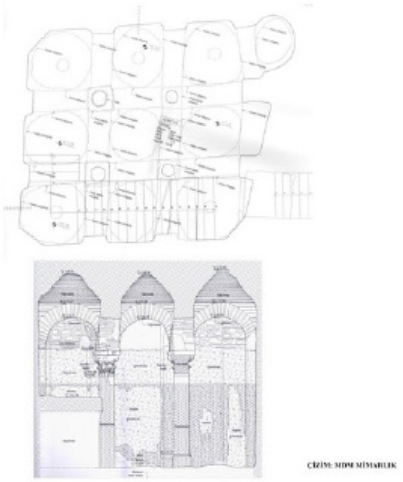
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

STRÜKTÜREL AÇIDAN İYİ KORUNAGELMİŞ SARNICA SARNIÇLI HAN'IN AVLU KISMINDAN TAŞ BİR MERDİVENLE İNİLEBİLMEKTEDİR. SARNIÇ KISMEN SU İLE DOLUDUR VE İÇERİSİNDE METAN GAZI BİRİKMESİ MEVCUTTUR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.83 : Adem İş Hanı Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 83

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL | İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: BALABANAGA | SOKAK VE KAPI NO: AHMET ŞUAYİP

ADI: ADEM İŞ HANI ALTINDAKİ SARNIÇ

PAFTA: 152 | ADA: 650 | PARSEL: 7

YAPIM TARİHİ: VI.YY.? | MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN-HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS | TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 30-35 CM, KALINLIK 4 CM.

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ?

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☐	☑
C	☑	☐	☐	☑	☐
D	☐	☑	☑	☐	☐

MİMARİ TANIM

AHMET ŞUAYİP SOKAK'TA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE 1991 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISINDA, PARSELİN KUZEY BÖLÜMÜNDE BİZANS DÖNEMİ DUVAR KALINTISI İLE HEMEN ÖNÜNDE IONİK İMPOST TİPTE BAŞLIKLARA SAHİP 3 ADET MERMER SÜTUN IN SITU OLARAK ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR (EREK-GİRGİN, 1991). VI. YY.'A TARİHLENEN IONİK İMPOSTLARIN, SÜTUNLARIN ÜZERİNE SONRADAN YERLEŞTİRİLDİĞİ ANLAŞILMAKTADIR. 'L' FORMUNDA KORUNA GELMİŞ OLAN DUVAR KALINTISI YAKLAŞIK 2 M. YÜKSEKLİKTEDİR VE BOYU 3.50 M.'DİR (ÖZGÜMÜŞ, 2007). TUĞLA KALINLIKLARI 4 CM. OLAN KALINTIDA SARNIÇ SIVASINA RASTLANILMAMIŞTIR. ANCAK GÜNÜMÜZE ULAŞABİLMİŞ OLAN DUVAR KÖŞESİNİN PAHLI OLARAK DÜZENLENMİŞ OLUŞU KALINTININ BİR SARNICA AİT OLDUĞUNU İSPATLAMAKTADIR. SARNIÇ KALINTISININ ERKEN BİZANS DÖNEMİ'NE TARİHLENDİRİLMESİ MÜMKÜNDÜR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE İNŞA EDİLEN ADEM İŞ MERKEZİ'NİN BODUM KATINDA BULUNAN KALINTILARA BİR TEKSTİL MAĞAZASININ İÇİNDEN ULAŞILABİLMEKTEDİR. İKURUL KARARI İLE KORUNAN KALINTI İŞ MERKEZİNİN DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Erek, N., Girgin, Ç., 1991: 26.09.1991 Tarihli Rapor. Özgümüş, F., 2007: 2005 Yılı İstanbul Çalışmaları Bilimsel Raporu, 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Ankara, 530.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	DEPO
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 27.05.1992 NO: 3725

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 83

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE BALABANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.2005-24.04.2012	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
152	650	7

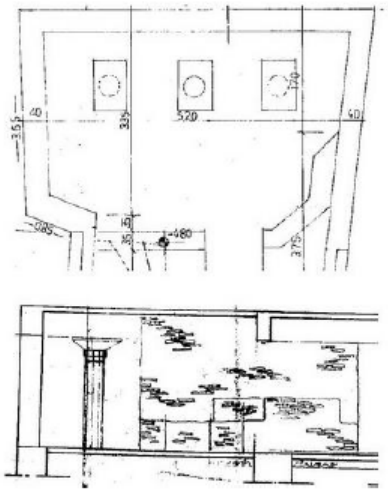
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ?

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE İNŞA EDİLEN ADEM İŞ MERKEZİ'NİN BODUM KATINDA BULUNAN KALINTILARA BİR TEKSTİL MAĞAZASININ İÇİNDEN ULAŞILABİLMEKTEDİR. İKURUL KARARI İLE KORUNAN KALINTI İŞ MERKEZİNİN DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.84 : Harikzadeler Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	84	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	BALABANAĞA	SOKAK VE KAPI NO	HARİKZADELER
ADI:	HARİKZADELER SOKAK SARNICI		PAFTA:		ADA: 650	PARSEL: 36-38
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☐ C	☑ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

HARİKZADELER SOKAĞI İLE ZEYNEP KAMİL SOKAĞI KESİŞİM NOKTASI YAKININDA GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISINDA ORTAYA ÇIKAN SARNIÇ KALINTISIDIR. KÜÇÜK ÖLÇÜLERDEKİ SARNIÇ DİKDÖRTGEN PLANLI OLUP, 3.58X6.75 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. GÜNEY KISA KENARI ORTA NOKTADA 0.80X1.00 M. ÖLÇÜLERİNDE BİR ÇIKINTI MEYDANA GETİREN SARNICIN DUVARLARI YAKLAŞIK 50 CM. KALINLIĞINDADIR. 2.80 M. DERİNLİKTEKİ YAPI İÇERİSİNDE 1 M. KADAR DOLGU TOPRAK TESPİT EDİLMİŞTİR. ÜST ÖRTÜSÜ BEŞİK TONOZ OLAN SARNIÇ DUVARLARININ ÖRGÜ SİSTEMİ, TAŞ, TUĞLA VE HORASAN HARÇTAN MEYDANA GELMEKTEDİR. SARNICIN BULUNDUĞU SEMT IV. YY.'DA ŞEHRİN DOĞUDAKİ GİRİŞİNİN BULUNDUĞU PHILADELPHION OLARAK ADLANDIRILAN BÖLGEDİR. 650 ADA 7 PARSELDE BULUNAN ERKEN BİZANS DÖNEMİNE AİT KALINTI SARNIÇ KALINTISININ OLDUKÇA YAKININDA BULUNMAKTADIR (ÖZGÜMÜŞ, 2007). AYRICA İSTANBUL SUR İÇİNDE TÜRK ARAŞTIRMACILARIN YAPTIĞI İLK KAZI OLAN, ARİF MÜFİD MANSEL'İN 1930'DA GERÇEKLEŞTİRDİĞİ BALABAN AĞA MESCİDİ KAZISI DA BU BÖLGEDE YAPILMIŞTIR. MANSEL, AYNI YIL İÇİNDE KAZININ SONUÇ RAPORUNU DA YAYINLAMIŞTIR. V. YY. MEZAR YAPISI OLAN BİNA, FETHİN HEMEN ARDINDAN, 15. YÜZYILDA MESCİDE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR. 1911'DE GEÇİRDİĞİ BİR YANGINLA KULLANILAMAYACAK DURUMA GELMİŞ OLAN YAPI 1930'DAKİ YOL GENİŞLETME ÇALIŞMALARI SIRASINDA TAMAMEN YOK EDİLMİŞTİR (MANSEL, 1936).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

BÜYÜK BÖLÜMÜ PARSEL DIŞINDA SOKAK SEVİYESİ ALTINDA BULUNAN SARNICIN 36 PARSELDE KALAN KISMI İNŞAAT ESNASINDA YIKILARAK ORTADAN KALDIRILMIŞ, GERİ KALAN KISMI İSE RÖLÖVESİ ÇIKARILARAK KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Özgümüş, F., 2007: 2005 Yılı İstanbul Çalışmaları Bilimsel Raporu, 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Ankara, 530. Mansel, A.M., 1936: Balaban Ağa Mescidi Hafriyatı, Türk Tarih, Arkeologya Dergisi, III, Ankara, 49-73.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI?-SARNIÇ?
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 84

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: BALABANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
TARİHSİZ-18.09.2011	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE TESPİT GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
	550	36-38

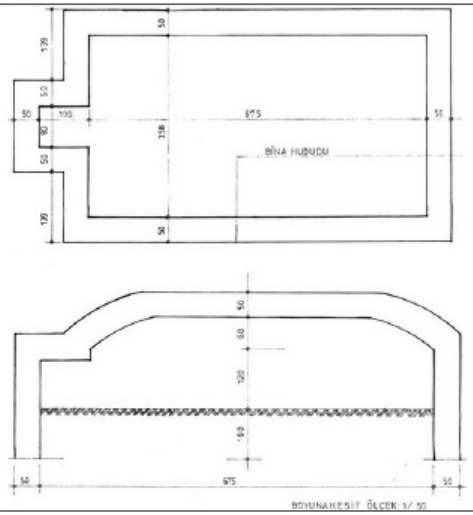
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

BÜYÜK BÖLÜMÜ PARSEL DIŞINDA SOKAK SEVİYESİ ALTINDA BULUNAN SARNICIN 36 PARSELDE KALAN KISMI İNŞAAT ESNASINDA YIKILARAK ORTADAN KALDIRILMIŞ, GERİ KALAN KISMI İSE RÖLÖVESİ ÇIKARILARAK KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

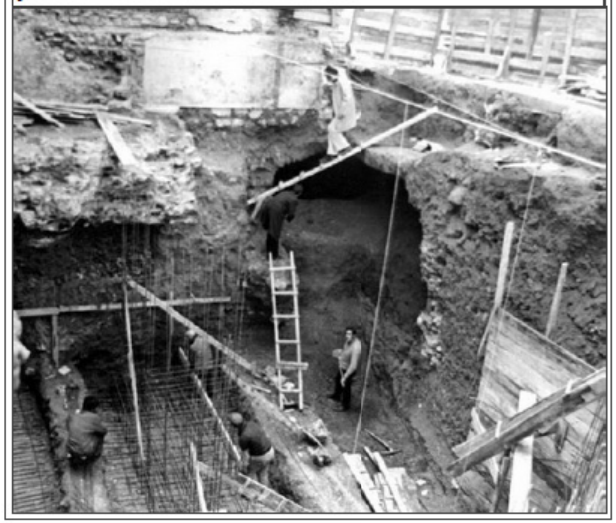
ŞEKİL 1

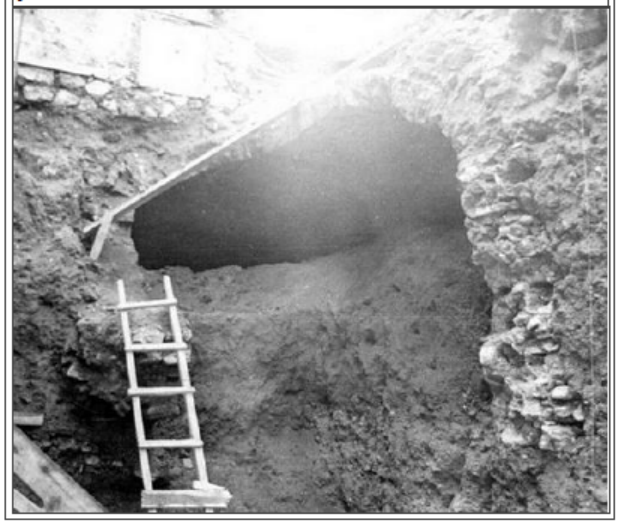
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.85 : Delikanlı Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	85	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	KALENDERHANE	SOKAK VE KAPI NO	DELİKANLI	
ADI:	DELİKANLI SOKAK SARNICI		PAFTA:	119	ADA:	653	PARSEL: 1
YAPIM TARİHİ	V.YY.?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUGLA ALMAŞIK			
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 32-34 CM, KALINLIK 3-4 CM.			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

DAMAT İBRAHİM PAŞA KÜLLİYESİ'NİN HEMEN ARKASINDA YER ALAN İŞ HANININ YIKTIRILARAK İLİM VE KÜLTÜR VAKFI TARAFINDAN YENİDEN İNŞASI ÖNCESİNDE 1988 YILI HAZİRAN AYINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ UZMANI TARAFINDAN HANIN ALTINDA TESPİT EDİLMİŞ OLAN SARNIÇ KALINTISIDIR. YAKININDA BULUNAN KİRAZLI MESCİD SOKAĞI SARNICI İLE BENZER ÖZELLİKLER GÖSTEREN YAPIYA, ÜZERİNDE BULUNAN HANIN ŞEHZADE CAMİSİ'NE BAKAN CEPHESİNDEN, 15 BASAMAKLI VE 5 M. UZUNLUĞUNDA DİK BİR MERDİVENLE İNİLEBİLMEKTEDİR. SARNIÇ 1.90X2.20 M. ÖLÇÜLERİNDE KÜÇÜK BİR ÖN ODA İLE BURADAN DA 3 BASAMAKLA İNİLEN DAHA BÜYÜK BOYUTLU İKİNCİ MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. BİR DUVARI TAHRİP OLMUŞ DURUMDAKİ BÜYÜK MEKANIN ÖLÇÜLERİ 2X5 M. OLARAK TESPİT EDİLMİŞTİR. HER İKİSİ DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN MEKANLARIN ÜZERİ BEŞİK TONOZLARLA ÖRTÜLÜDÜR. BÜYÜK MEKANIN TONOZU ÜZERİNDE HAVALANDIRMA VEYA SU ALMAYA YARAYAN BİR MENFEZ BULUNMAKTADIR. YAN DUVARLARDAKİ TUĞLA ÖLÇÜLERİ 34X4 CM., DERZ KALINLIĞI İSE 7 İLE 9 CM ARASINDA DEĞİŞMEKTEDİR. TONOZLARDA KULLANILMIŞ OLAN TUĞLALAR DAHA KÜÇÜK ÖLÇÜLERDE OLUP, 32X3 CM ÖLÇÜLERİNDEDİRLER (ATAÇERİ, 1988). YAKLAŞIK TOPLAM UZUNLUĞU 12 M. OLAN YAPININ, SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ ERKEN BİZANS DÖNEMİ'NE AİT BİR HİPOJE OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

OSMANLI DÖNEMİNDE ÇEŞİTLİ ONARIMLAR GEÇİREREK KULLANIMI DEVAM ETMİŞ OLDUĞU ANLAŞILAN SARNICIN DUVARLARI 1.5 CM. KALINLIĞINDA BEYAZ SIVA İLE KAPLIDIR.YAPININ GİRİŞİNİN HEMEN YANINDA 60 M. DERİNLİĞİNDE BİR KUYUNUN VARLIĞI TESPİT EDİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

SARNICIN ÜZERİNDEKİ İŞ HANI 1994 YILINDA YIKTIRILMIŞ, YENİ İNŞAATIN TEMEL KAZISI ESNASINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ UZMANLARINCA YAPILAN İNCELEMEDE, KAZI ALANINDA BİZANS DÖNEMİNE AİT TAHRİP EDİLMİŞ YAPI KALINTILARI İLE CÜCE ÇEŞMESİ SOKAĞI TARAFINDA BOZDOĞAN KEMERİ İLE BAĞLANTILI BİR GALERİ TESPİT EDİLMİŞTİR (SEZER, 1994). SARNIÇ, KURUL KARARI GEREĞİ, BİNANIN ARKA KISMINDA MUHAFAZA EDİLMİŞTİR. GÜNÜMÜZDE YAPIYA İLİŞKİN GÖRÜLEBİLEN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Ataçeri, E., 1988: 21.06.1988 Tarihli Rapor. Sezer, T., 1994: 12.09.1994 Tarihli Rapor.

EKLER		BUGÜNKU SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	HİPOJE?
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 20.07.1988 NO: 455
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

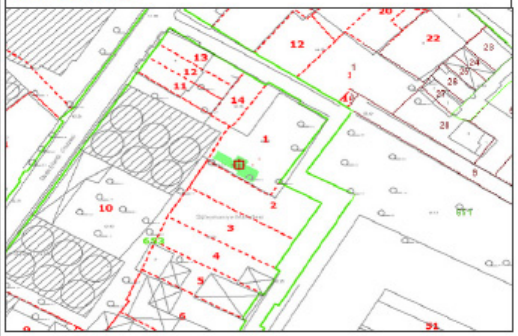
OBJECTID: 85

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE KALENDERHANE

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
14.06.1988-18.09.2011	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
119	653	1

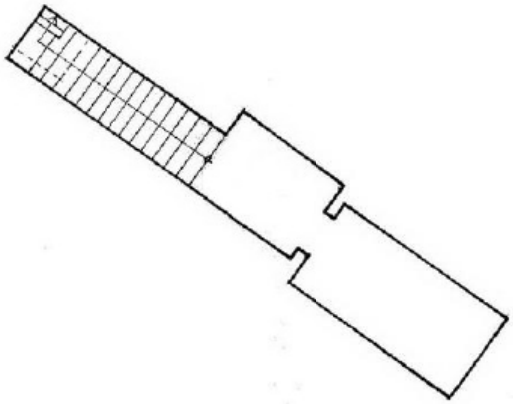
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

SARNICIN ÜZERİNDEKİ İŞ HANI 1994 YILINDA YIKTIRILMIŞ, YENİ İNŞAATIN TEMEL KAZISI ESNASINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ UZMANLARINCA YAPILAN İNCELEMEDE, KAZI ALANINDA BİZANS DÖNEMİNE AİT TAHRİP EDİLMİŞ YAPI KALINTILARI İLE CÜCE ÇEŞMESİ SOKAĞI TARAFINDA BOZDOĞAN KEMERİ İLE BAĞLANTILI BİR GALERİ TESPİT EDİLMİŞTİR (SEZER, 1994). SARNIÇ, KURUL KARARI GEREĞİ, BİNANIN ARKA KISMINDA MUHAFAZA EDİLMİŞTİR. GÜNÜMÜZDE YAPIYA İLİŞKİN GÖRÜLEBİLEN HERHANGİ BİR

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.86 : Onaltı Mart Şehitleri Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO	86	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH		
HARİTA NO		MAHALLE	KALENDERHANE	SOKAK VE KAPI NO	ONALTI MART ŞEHİTLERİ CADDESİ		
ADI:	ONALTI MART ŞEHİTLERİ CADDESİ SARNICI	PAFTA:	102	ADA:	664	PARSEL:	33
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR	MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ				
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR	TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-30 CM, KALINLIK 2-3 CM.				

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☑ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

2011 YILINDA İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İLE İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ ARASINDA YAPILAN PROTOKOL GEREĞİ GERÇEKLEŞTİRİLEN SÜLEYMANİYE YENİLEME ALANI 1 ETAP 2. KISIM RESTORASYON ÇALIŞMALARI ESNASINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ TARAFINDAN YAPILAN KAZI ÇALIŞMALARI SONUCU MERMER BİR KUYU BİLEZİĞİ İLE ORTAYA ÇIKARILAN OLDUKÇA KÜÇÜK ÖLÇÜLERDE BİR KONUT SARNICIDIR. YAKLAŞIK 1.50X2.50 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI YAPININ ÜZERİ BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜDÜR. TONOZ ÜZERİNDE, SAÇAKLARDAN İNEN YAĞMUR SULARINI SARNICA AKTARAN PİŞMİŞ TOPRAK KÜNK KALINTISI MEVCUTTUR. İYİ DURUMDA KORUNMUŞ OLAN SARNICIN İÇİ GRİ RENKLİ OSMANLI DÖNEMİ SARNIÇ SIVASI İLE SIVALIDIR. PARSELİN DOĞU VE BATI CEPHESİNDE SARNICIN ÜZERİNDE GEÇMİŞTE YER ALAN YAPIYA AİT OLMASI MUHTEMEL TAŞ TEMEL İZLERİ BULUNMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

TESCİLLİ AHŞAP EV REKONSTRÜKSİYONU GERÇEKLEŞTİRİLEN ALANDA BULUNAN SARNIÇ KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 29.11.2011 NO: 134

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

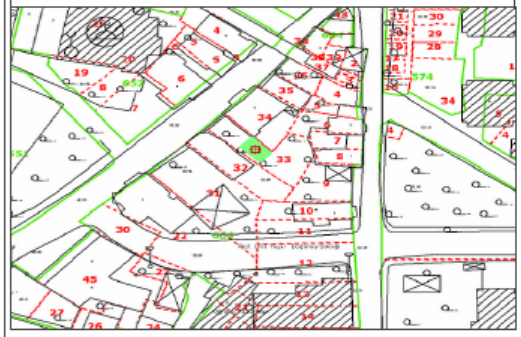
OBJECTID: 86

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE KALENDERHANE

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
09.12.2011	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN, İÇ VE TONOZ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
102	664	33

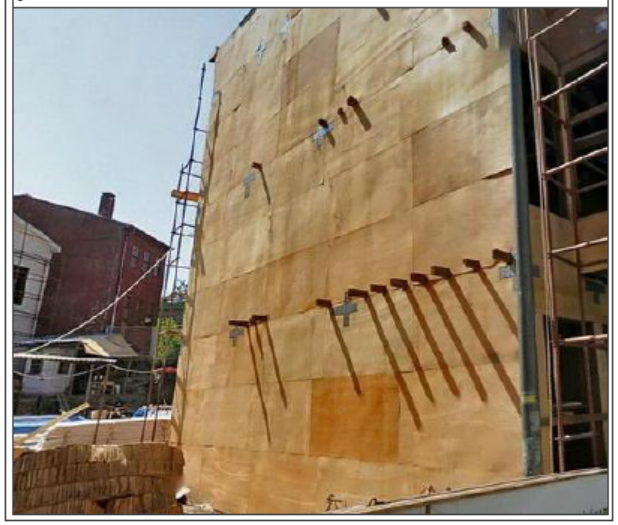
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

TESCİLLİ AHŞAP EV REKONSTRÜKSİYONU GERÇEKLEŞTİRİLEN ALANDA BULUNAN SARNIÇ KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.87 : Sokullu Oteli Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 87

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: İSHAKPAŞA

SOKAK VE KAPI NO: ŞEHİT MEHMET PAŞA

ADI: SOKULLU OTELİ SARNICI

PAFTA: 72

ADA: 680

PARSEL: 30

YAPIM TARİHİ: V-VI. YY.

MALZEME CİNSİ: TUGLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: KALINLIK 2-4 CM.

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A İYİ
B ORTA
C KÖTÜ
D YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☑	☑	☐	☑	☐
D	☐	☐	☑	☐	☑

MİMARİ TANIM

KÜÇÜK AYASOFYA YAKININDA BULUNAN VE GÜNÜMÜZDE SOKULLU OTELİ OLARAK KULLANILAN TESCİLLİ KONAĞIN ALTINDA YER ALAN ERKEN BİZANS DÖNEMİNE AİT ALTYAPI KALINTISIDIR (ÖZGÜMÜŞ, 2009). YAPI, 29 PARSELE DOĞRU UZANAN, BİRİ DAHA BÜYÜK ÖLÇÜLERDE 3 ADET DİKDÖRTGEN PLANLI MEKAN VE KUZEYE DOĞRU İLERLEYEN VE RESTORASYON ESNASINDA KAPATILMIŞ BİR KORİDORDAN MEYDANA GELMEKTEDİR (ERTUĞRUL, 1989). BİRBİRİ İLE BAĞLANTILI OLAN MEKANLARIN BEŞİK TONOZLARDAN OLUŞAN ÜST ÖRTÜSÜ TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ GÖSTEREN DUVARLAR TARAFINDAN TAŞINMAKTADIR. YAPIDA TUĞLA KALINLIKLARI 2-4 CM., DERZ KALINLIKLARI İSE 4-6 CM. ARASINDA DEĞİŞMEKTEDİR. BÜYÜK MEKANDA OSMANLI DÖNEMİNDE YAPILAN ONARIMLARA İŞARET EDEN MOLOZ TAŞ VE HARÇ KARIŞIMI İŞÇİLİK GÖZE ÇARPMAKTADIR. TÜMÜYLE SARNIÇ SIVASI İLE SIVALI OLAN KÜÇÜK MEKANLARDAN BİRİNDE TONOZ ÜZERİNDE SARNICA SU SAĞLAYAN KÜNK KALINTISI TESPİT EDİLMİŞTİR. BİR KİLİSE ALTYAPISI OLDUĞUNU GÖSTEREN HERHANGİ BİR İZ BULUNMAYAN KALINTILAR MUHTEMELEN SİVİL BİR TESİSİN ALTYAPISI OLMALIDIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

OSMANLI DÖNEMİNDE ÇEŞİTLİ ONARIMLAR GEÇİREREK KULLANILAN ALTYAPIYA AİT KALINTI GÜNÜMÜZDE ÜZERİNDE BULUNAN OTELİN DEPO ALANLARI OLARAK KULLANILMAKTADIR. AHŞAP KAPILAR MONTE EDİLEREK, ELEKTRİK TESİSATI DÖŞENEN YAPININ ZEMİNİNE SERAMİK VE MERMER DÖŞEME YAPILMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

KONAĞIN RESTORASYONU ESNASINDA KISMEN TAHRİP EDİLEN KALINTILAR, YAPI BODRUMUNDA KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Ertuğrul, O., 1989: İstanbul'da Bizans Devri Su Mimarisi, Doktora Tezi, İstanbul, 290. Özgümüş, F., 2009: 2007 İstanbul Suriçi Arkeolojik Yüzey Araştırması, 26. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 6.

EKLER

- RÖLÖVE PROJESİ ☐
- HARİTA ☐
- KROKİ ☐
- VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI?-SARNIÇ?
BUGÜNKÜ KULLANIM	DEPO
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 24.01.1986 NO: 1993

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 87

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE İSHAKPAŞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.2007-23.04.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLER

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
72	680	30

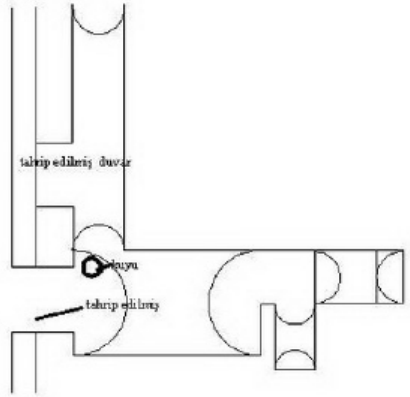
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

KONAĞIN RESTORASYONU ESNASINDA KISMEN TAHRİP EDİLEN KALINTILAR, YAPI BODRUMUNDA KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.88 : Star İş Merkezi Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	88	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	MİMAR KEMALETTİN	SOKAK VE KAPI NO	YAKUPAĞA FIRIN
ADI:	STAR İŞ MERKEZİ ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	135	ADA:	689	PARSEL:	56
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-40 CM, KALINLIK 4 CM.		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☑ B	☑ B	☑ B	☑ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

1995-1997 YILLARI ARASINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN KURTARMA KAZILARI SONUCU ORTAYA ÇIKARILAN OLDUKÇA BÜYÜK ÖLÇÜLERDEKİ BİZANS DÖNEMİ HAMAM VE SARNIÇ KALINTISIDIR. SARNIÇ OLARAK KULLANILDIĞI ANLAŞILAN KALINTI, BİRBİRİ İLE BAĞLANTILI 4 ADET BEŞİK TONOZLU MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. HER BİRİ YAKLAŞIK 6X9.50 M. ÖLÇÜLERİNDE OLAN MEKANLARIN BİRİNDE TONOZ ÜZERİNDE SU ALMA MENFEZİ BULUNMAKTADIR. ZEMİNDEN TONOZ SEVİYESİNE KADAR OLAN YÜKSEKLİKLERİ YAKLAŞIK 6 M. OLAN MEKANLARIN HER BİRİNİN DIŞTAN DIŞA ÖLÇÜLEBİLEN BOYUTLARI İSE 11X7 M.' DİR (GÖKÇAY-EREK, 1994). DUVARLAR, TONOZ BAŞLANGIÇ SEVİYESİNE KADAR, ÖZELLİĞİNİ BÜYÜK ÖLÇÜDE YİTİRMİŞ SARNIÇ SIVASI İLE SIVALIDIR. SARNICIN GÜNEY CEPHESİNDEKİ TUĞLA ÖRGÜLÜ KALIN İSTİNAT DUVARLARININ TONOZ İÇİNE BAKAN HATLARINA YASLANAN İKİNCİ BİR ŞEVLİ DUVAR ÖRÜLMÜŞTÜR. BU DUVAR DA ŞEVLİ KISMININ BİTTİĞİ YERE KADAR TAMAMEN SARNIÇ SIVALIDIR. MEKANLAR GÜNEY YÖNÜNDE YARIM DAİRESEL PAYANDA FORMLU, KUZEY YÖNÜNDE İSE KEMERLİ GEÇİŞLERLE BİRBİRİNE BAĞLANMIŞLARDIR (COŞKUN, 1994). DOĞU DOĞRULTUSUNDAKİ SON MEKANDAN, YIKILARAK ORTADAN KALKMIŞ OLAN MEKANA GEÇİLEN NOKTADA SARNICIN BEDEN DUVARINI DESTEKLEYEN, YAN YANA YERLEŞTİRİLMİŞ İKİ ADET IONİK IMPOST BAŞLIKLI MERMER SÜTUN İN SİTU OLARAK YER ALMAKTADIR. İMPOSTLAR ÜZERİNDE KAZIMA HAÇ MOTİFLERİ BULUNMAKTADIR. KALINTININ KUZEYİNDE BİR HAMAM ALT YAPISI OLDUĞU TESPİT EDİLEN VE 30 NO.'LU PARSELİN ALTINA DOĞRU DEVAM ETMEKTE OLAN BASIK KEMERLİ, HYPOKAUSTLU KALINTILAR MEVCUTTUR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINAN KALINTININ ÜZERİNDE, ÇELİK DESTEKLERLE TAŞINAN BİR PLATFORM KURULMUŞTUR. PLATFORMUN ÜST KISMI İŞ MERKEZİ OLARAK HİZMET VERMEKTEDİR. PARSELİN KUZEY SINIRINDAKİ BİNALARIN TEMEL SEVİYELERİNDE İSE BETON PERDE DUVARI İNŞA EDİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

GÖRÜLEBİLEN KISIMLARI ÇOK SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE GELEBİLMİŞ OLAN KALINTIYA ÜZERİNDE BULUNAN STAR İŞ MERKEZİNDEN GİRİLEBİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Gökçay, M., Erek, N., 1997: 20.03.1997 Tarihli Rapor. Coşkun, N, 1997: 24.12.1997 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 30.10.1991 NO: 3085

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 88

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE **MİMAR KEMALETTİ**

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
03.10.1997-01.11.2011	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
135	589	56

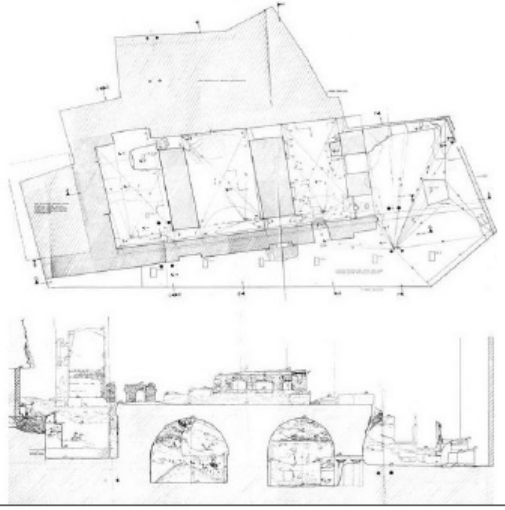
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

GÖRÜLEBİLEN KISIMLARI ÇOK SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE GELEBİLMİŞ OLAN KALINTIYA ÜZERİNDE BULUNAN STAR İŞ MERKEZİNDEN GİRİLEBİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.89 : Antik Otel Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	89	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	MİMAR KEMALETTİN	SOKAK VE KAPI NO	SEKBANBAŞI
ADI:	ANTİK OTEL SARNICI		PAFTA:	135	ADA: 689	PARSEL: 43,78
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUGLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-35 CM, KALINLIK 5 CM.		

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☐ B	☐ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☑ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☑ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

BEYAZIT'TA BULUNAN ANTİK OTEL'İN İNŞAASI ÖNCESİNDE 1984 YILINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞ BİZANS DÖNEMİ SARNIÇ KALINTISIDIR (ASGARİ, 1985). BÜYÜK KISMI 78 PARSELDE BULUNAN SARNICIN, KAZISI 1987 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN BATI DUVARI 43 NO.LU PARSELDE BULUNMAKTADIR (EREK-GÖKYILDIRIM, 1987). YAKLAŞIK 20X 15 M. ÖLÇÜLERİNDE DÜZENSİZ BİR PLAN SERGİLEYEN SARNIÇ İÇERİSİNDE BAZILARI KIRIK DURUMDA VE IN SITU OLARAK 13 ADET SÜTUN TESPİT EDİLMİŞTİR. SARNICIN KUZEY TARAFI DAHA GEÇ BİR DÖNEME AİT OLMASI MUHTEMEL TAŞ HATILLI BİR DUVAR İLE BÖLÜNMÜŞ DURUMDA OLUP, ARADA KALAN BOŞLUKTA, MARMARA ADASI MERMERİNDEN KABACA YONTULMUŞ BÜYÜK BİR DİKDÖRTGEN BLOĞU TAŞIMAKTA OLAN KAİDESİZ İKİ SÜTUN IN SITU OLARAK ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR. MÜZE KAZISINDAN ÖNCE TAHRİP EDİLMİŞ OLAN GÜNEY DUVARI İSE SARNIÇ İÇERİSİNDE KARE FORMLU İKİNCİ BİR MEKAN MEYDANA GETİREN 'L' ŞEKLİNDE ÇIKINTIYA SAHİPTİR. ÖRTÜ SİSTEMİNE AİT HERHANGİ BİR İZ GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞ OLAN SARNICIN İÇİ TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. KÖŞELER SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞ, DOĞU DUVARI İSE PAYANDALARLA TAKVİYE EDİLMİŞTİR. ZEMİN MEYİLLİDİR. KORUNMUŞ EN YÜKSEK NOKTASI 6.50 M. OLARAK TESPİT EDİLEN SARNICIN DUVAR KALINLIĞI 1.45M.'DİR. 35X35 CM. ÖLÇÜLERİNDE VE 5 CM. KALINLIĞINDA TUĞLALARDAN ÖRÜLMÜŞ DUVARDA DERZ KALINLIĞI 6 İLE 10 CM. ARASINDA DEĞİŞMEKTEDİR. SIVA KALINLIĞI İSE 4-6 CM.'DİR (SOYHAN, 1984).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

KALINTININ BULUNDUĞU KISMA RESTORAN-BAR FONKSİYONU VERİLMİŞ OLUP, KALINTININ OTELİN İKİNCİ BODRUM KATINDA BULUNAN KISMI DA GALERİ OLARAK DÜZENLENMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

MEYİLLİ BİR ARAZİDE İNŞA EDİLMİŞ BİR ALTYAPI OLAN KALINTI KURUL KARARI İLE PROJESİ ONAYLANARAK ÜZERİNE İNŞA EDİLEN ANTİK OTEL'İN BODRUM KATINDA KORUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Asgari, N., 1985: İstanbul Temel Kazılarından Haberler, 3. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Ankara, 75-77. Erek, N., Gökyıldırım, T., 1987: 22.09.1987 Tarihli Rapor. Soyhan, C., 1984: 30.10.1984 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	RESTORAN-BAR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 21.12.1984 NO: 1072

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 89

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE | MİMAR KEMALETTİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
30.10.1984-25.05.2012	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
135	589	43,76

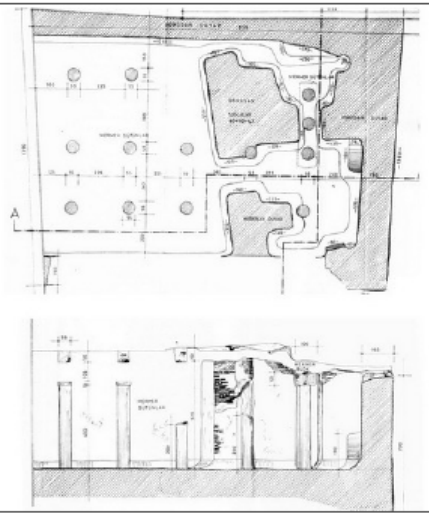
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

MEYİLLİ BİR ARAZİDE İNŞA EDİLMİŞ BİR ALTYAPI OLAN KALINTI KURUL KARARI İLE PROJESİ ONAYLANARAK ÜZERİNE İNŞA EDİLEN ANTİK OTEL'İN BODRUM KATINDA KORUNMAKTADIR.

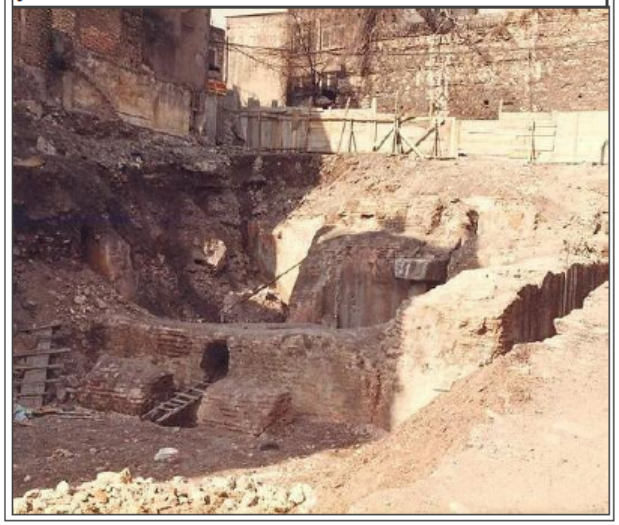
ŞEKİL 1

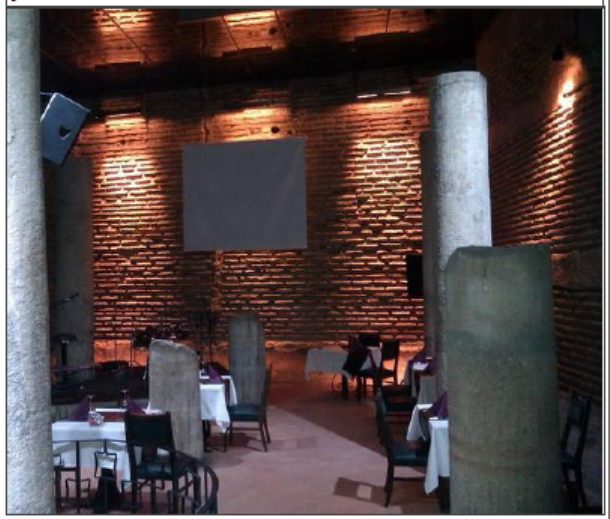
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.90 : Türk Telekom Kumkapı Santrali Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 90

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL | İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: SARAÇ İSHAK | SOKAK VE KAPI NO: İBRAHİM PAŞA YOKUŞU

ADI: TÜRK TELEKOM KUMKAPI SANTRALİ SARNICI

PAFTA: 112 | ADA: 730 | PARSEL: 93

YAPIM TARİHİ: V. YY.

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: KALINLIK 4 CM.

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU: A İYİ | B ORTA | C KÖTÜ | D YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐
D	☑	☑	☑	☑	☑

MİMARİ TANIM

1988 YILINDA KUMKAPI P.T.T. HİZMET BİNASI VE SANTRALİ İNŞAATI ESNASINDA, İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZILARINDA, ERKEN BİZANS DÖNEMİ'NE AİT YAPI KALINTILARI İLE BİRLİKTE BİR SARNICA AİT OLDUĞU ANLAŞILAN KALINTI TESPİT EDİLMİŞTİR (GİRGİN-EREK, 1988). SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALTYAPI İZLENİMİ VEREN DÜZENSİZ BİR PLAN SERGİLEYEN YAPI, ORTADA BULUNAN BİR ANA MEKAN ETRAFINDA BULUNAN TONOZLU GALERİ KALINTILARI İLE BİRLİKTE ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR. BİTİŞİĞİNDE BULUNAN GALERİLERLE BAĞLANTILI OLDUĞU ANLAŞILAN SARNIÇ DUVARLARI YER YER 6 CM. KALINLIĞINDA SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR (ERTUĞRUL, 1989). V. YY. ÖZELLİĞİ GÖSTEREN DUVARLAR, 34-35 CM. ÖLÇÜLERİNDE VE 4 CM. KALINLIĞINDA BEŞ SIRA TUĞLA İLE KİREÇTAŞI ALMAŞIK İŞÇİLİK SERGİLEMEKTEDİR. TUĞLALAR ARASI DERZ KALINLIĞININ İSE 6 CM. OLDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

TÜRK TELEKOM KUMKAPI SANTRAL BİNASI ALANINDA BULUNAN KALINTILARIN BİR KISMI İNŞAAT ESNASINDA TAHRİBATA UĞRAMIŞ, İNŞAAT ALANI DIŞINDA KALAN KALINTILARIN İSE ÜZERİ TOPRAKLA ÖRTÜLEREK OTOPARK ALANI DÜZENLEMESİ YAPILMIŞTIR. GÜNÜMÜZDE SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Girgin, Ç., Erek, N., 1988: 24.08.1988 Tarihli Rapor. Ertuğrul, Ö., 1989: İstanbul'da Bizans Devri Su Mimarisi, Doktora Tezi, İstanbul, 343.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-MAHZEN
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 21.09.1988 NO: 532

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 90

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SARAÇ İSHAK

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
24.08.1988-24.24.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE KAZI ANINDAN GÖRÜNÜMLER

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
112	730	93

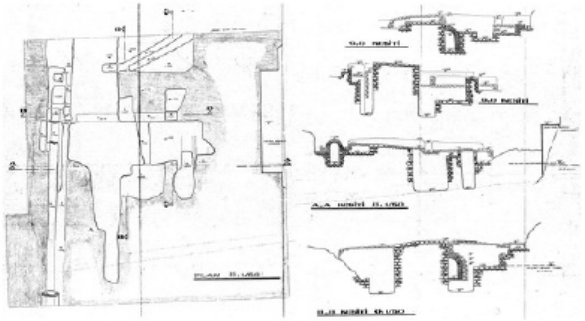
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

TÜRK TELEKOM KUMKAPI SANTRAL BİNASI ALANINDA BULUNAN KALINTILARIN BİR KISMI İNŞAAT ESNASINDA TAHRİBATA UĞRAMIŞ, İNŞAAT ALANI DIŞINDA KALAN KALINTILARIN İSE ÜZERİ TOPRAKLA ÖRTÜLEREK OTOPARK ALANI DÜZENLEMESİ YAPILMIŞTIR. GÜNÜMÜZDE SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.91 : Turkuaz İş Merkezi Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	91	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	NİŞANCA	SOKAK VE KAPI NO	SOGANAGA CAMİSİ
ADI:	TURKUAZ İŞ MERKEZİ ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	117	ADA:	758	PARSEL:	15
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 32 CM, KALINLIK 5 CM.		

TİPİ

DESTEKSİZ?

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☑ C	☐ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE 1993 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞ BİZANS SARNICI KALINTISIDIR. YAPI, YAKLAŞIK, 6X5 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGENİMSİ OVAL BİR PLAN SERGİLEMEKTEDİR. KORUNAGELMİŞ YÜKSEKLİĞİ 2.30 M. OLAN SARNICIN DUVAR KALINLIĞI 1-1.35 M.'DİR (BİLEN, 1993). OSMANLI DÖNEMİNDE DE KULLANILDIĞI ANLAŞILAN SARNICIN BATISINDA 2 M. GENİŞLİĞİNDE GİRİŞ MEYDANA GETİRİLMİŞTİR. İÇERİSİNDE BELLİ BİR SEVİYEYE KADAR SU BULUNMAKTADIR (ÖZGÜMÜŞ, 2008). SARNICIN ÖRTÜ SİSTEMİNE DAİR HERHANGİ BİR İZ BULUNMAMAKTADIR. DIŞ CEPHESİ ÇİMENTO İLE SIVANMIŞ OLAN SARNIÇ DUVARLARINDA SU GEÇİRMEZ SIVA GÖRÜLMEKTEDİR. YAPI DUVAR İŞÇİLİĞİ AÇISINDAN ERKEN BİZANS DÖNEMİNE TARİHLENDİRİLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

BATI TARAFINDAKİ AÇIKLIK BETON PERDE İLE KAPATILMIŞ DURUMDADIR. İÇİNDE BİR MİKTAR SU BULUNAN SARNICIN DIŞ CEPHESİ ÇİMENTO İLE SIVANMIŞTIR. SARNICIN BULUNDUĞU YER KAZAN DAİRESİ OLARAK KULLANILMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

TURKUAZ İŞ MERKEZİ'NİN KALORİFER DAİRESİ İÇERİSİNDE BULUNMAKTA OLAN KALINTI KURUL KARARIYLA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Bilen, E., 1993: 08.12.1993 Tarihli Rapor. Özgümüş, F., 2008: 2006 İstanbul Suriçi Arkeolojik Yüzey Araştırmaları, 25. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Ankara, 155.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 08.03.1995 NO: 6449

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 91

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: NİŞANCA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.2006-01.11.2011	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
117	758	15

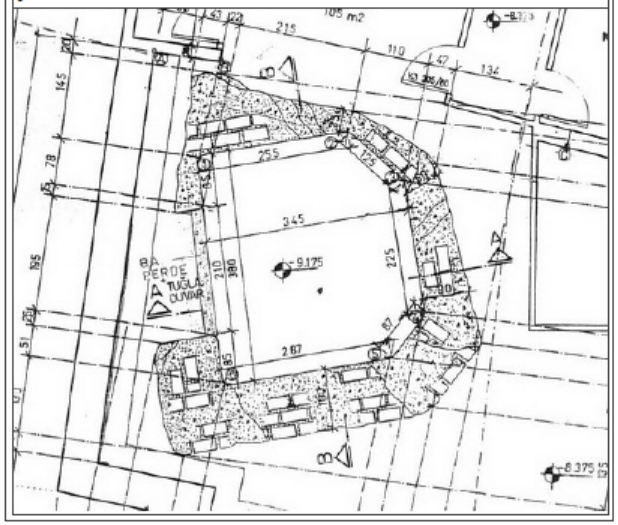
TİPİ

DESTEKSİZ?

MEVCUT DURUM

TURKUAZ İŞ MERKEZİ'NİN KALORİFER DAİRESİ İÇERİSİNDE BULUNMAKTA OLAN KALINTI KURUL KARARIYLA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.92 : Mesihpaşa Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	92	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	MİMAR KEMALETTİN	SOKAK VE KAPI NO	MESİHPAŞA CADDESİ	
ADI:	MESİHPAŞA CADDESİ SARNICI		PAFTA:	191	ADA:	765	PARSEL: 81
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	BİLİNMİYOR			
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

HAKKINDAKİ BİLGİLERİMİZİN OLDUKÇA SINIRLI OLDUĞU YAPI, 1988 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN OTEL İNŞAATI TEMEL KAZISI ESNASINDA ORTAYA ÇIKAN BİZANS DÖNEMİ TONOZLU ALTYAPI KALINTISIDIR. KAZI ALANINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YAPILAN İNCELEMEDE, TEMEL KAZISI ESNASINDA KISMEN TAHRİP EDİLMİŞ OLAN KALINTININ BİR BİZANS SARNICINA AİT OLDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR. ÖNLEM ALINMADAN İŞ MAKİNESİ İLE GERÇEKLEŞTİRİLEN KAZI SIRASINDA YAN PARSELDEKİ BİNANIN TEMEL ALTININ BOŞALMASI SONUCU KAZI ALANINA ÇÖKME TEHLİKESİ BULUNDUĞUNDAN SARNICIN DETAYLI OLARAK İNCELENMESİ MÜMKÜN OLMAMIŞTIR. KALINTI BELGELENEMEDEN ÜZERİNE BETON PERDE DUVARI YAPILARAK KAZI ALANI HIZLA DOLDURULMUŞ VE İNŞAATA DEVAM EDİLMİŞTİR (EREK, 1988). SARNICIN BOYUT VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA BİLGİ BULUNMAMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE OTEL İNŞA EDİLEN SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Erek, N., 1988: 16-17.06.1988 Tarihli Raporlar.

EKLER

- RÖLÖVE PROJESİ ☐
- HARİTA ☐
- KROKİ ☐
- VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 20.07.1988 NO: 456

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 92

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: MİMAR KEMALETTİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
16.06.1968-18.09.2011	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
191	765	81

TİPİ

BİLİNMİYOR

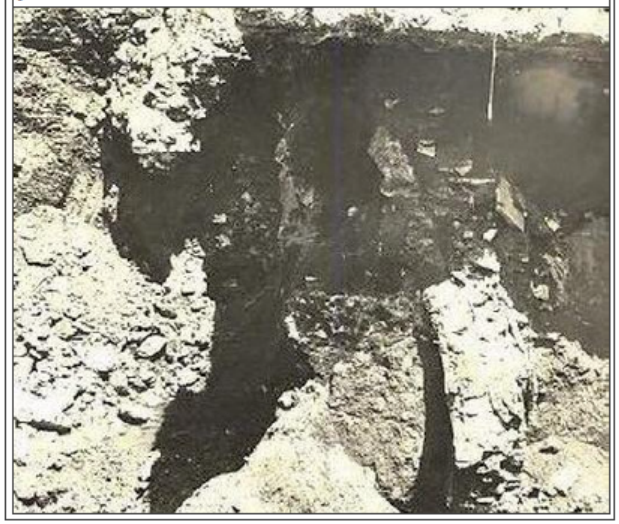
MEVCUT DURUM

ÜZERİNE OTEL İNŞA EDİLEN SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

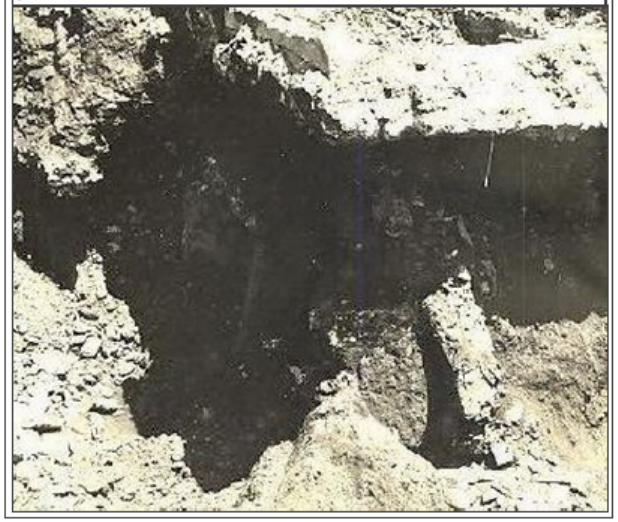
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.93 : Ağa Yokuşu Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	93	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KEMALPAŞA	SOKAK VE KAPI NO	AĞA YOKUŞU
ADI:	AĞA YOKUŞU SARNICI		PAFTA:	161	ADA:	790-922 ARASI	PARSEL:	
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

ŞEHZADEBAŞI İLE LALELİ CAMİSİ ARASINDAKİ AĞA YOKUŞU SOKAK'TA YER ALAN SARNIÇ, İLK OLARAK 19. YÜZYILIN SONLARINDA FORCHHEIMER VE STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENEREK PLAN VE KESİT ÇİZİMİ YAPILMIŞTIR. BİR EVİN BODRUMUNDA BULUNAN SARNIÇ İKİ BÖLÜMDEN MEYDANA GELMEKTEDİR. SONRADAN EKLENMİŞ BİR MERDİVENLE İNİLEBİLEN ANA MEKAN 12.20X6.30 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI OLUP, YAN TARAFINDA 3.50X3.40 M. ÖLÇÜLERİNDE AYRI BİR MEKAN DAHA BULUNMAKTADIR. YAN BÖLÜMÜN ZEMİNİ 1 M. KADAR DAHA YÜKSEKTİR.1.50 M. YÜKSEKLİĞİNDE 3 ADET SÜTUN VE İKİ ADET PAYEDEN OLUŞAN TEK SIRA DİZİ İLE 2 SAHINA AYRILMIŞTIR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜ YELKEN TONOZLARDAN MEYDANA GELMEKTEDİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

YOĞUN YOL VE YAPILAŞMA TAHRİBATI NEDENİYLE SARNICA AİT GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 98-99.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMUSAL ALAN
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 93

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KEMALPAŞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
24.04.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALANIN GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
161	790-922 ARASI	

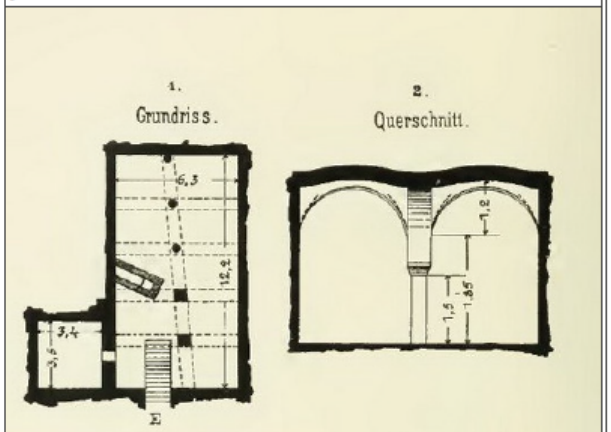
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

YOĞUN YOL VE YAPILAŞMA TAHRİBATI NEDENİYLE SARNICA AİT GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

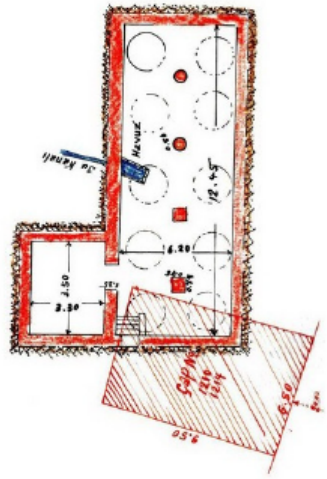
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.94 : Myrelaion Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	94	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	MESİHPAŞA	SOKAK VE KAPI NO	SAİT EFENDİ
ADI:	MYRELAION SARNICI		PAFTA:	198	ADA:	808-809	PARSEL:	
YAPIM TARİHİ	X. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-45 CM, KALINLIK 4-5 CM.		

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☑ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

I. ROMANOS LEKAPENOS (920-944) TARAFINDAN KURULAN MYRELAION MANASTIR KİLİSESİ'NİN YANINDA BULUNAN SARNIÇ İLK OLARAK FORCHHEIMER VE STRZYGOWSKI, DAHA SONRA WULZINGER TARAFINDAN İNCELENMİŞTİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893, WULZINGER, 1925). 1930 YILINDA RICE, 1965 VE 1966 YILLARINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZESİ İLE ALMAN ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ TARAFINDAN NAUMANN'IN BAŞKANLIĞINDA, KAZI ÇALIŞMALARI YÜRÜTÜLMÜŞTÜR (MÜLLER-WIENER, 1977). SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ OLAN YAPININ İLK EVRESİ GEÇ ROMA DÖNEMİNDE İNŞA EDİLMİŞ, ANCAK YAPILIŞ AMACI BİLİNMEYEN YUVARLAK PLANLI VE KUBBE İLE ÖRTÜLÜ BİR ROTUNDADIR. I. ROMANOS LEKAPENOS BURADA BİR SARAY VE MYRELAİON MANASTIRI'NI YAPTIRDIĞINDA, OLASILIKLA KUBBESİ YIKILMIŞ OLAN YUVARLAK YAPI, ÜZERİNE İNŞA EDİLECEK YAPILARA TERAS VAZİFESİ GÖRECEK BİR SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR. SELANİK'TEKİ GALERIUS MAUSOLEUM'U İLE BENZER ÖZELLİKLER SERGİLEYEN ROTUNDANIN DUVARLARI YAKLAŞIK 5 M KALINLIĞINDA OLUP ÇAPI DIŞTAN 30 M'Yİ BULMAKTADIR. KUZEY VE GÜNEYDE İKİ GİRİŞİ OLAN YAPININ İÇ DUVARLARINDA KARŞILIKLI GELECEK ŞEKİLDE YARIM DAİRE VE DİKDÖRTGEN BÜYÜK NİŞLER BULUNMAKTADIR. AYRICA DUVAR KALINLIĞININ İÇİNDE İKİ ADET DÖNER MERDİVEN BULUNDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR. X. YÜZYILDA YAPININ İÇERİSİNE 70 ADET DEVŞİRME SÜTUN YERLEŞTİRİLMİŞ, ÜZERİ ÇAPRAZ VE DOĞU TARAFTA SARAYIN ALTINA GELEN KISIM İSE SARAY YAPISININ AĞIRLIĞINI KARŞILAMAK ÜZERE YELKEN TONOZLARLA ÖRTÜLMÜŞ, DUVARLARI DA SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLANARAK SARNIÇ HALİNE GETİRİLMİŞ, SARNICIN ÜSTÜ İSE DÜZ BİR PLATFORMA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR. SÜTUN BAŞLIKLARI BATI KISIMDA IONİK IMPOST VE SADE IMPOSTLARDAN MEYDANA GELMEKTE, YELKEN TONOZLU DOĞU KISIMDA İSE TRAPEZOIDAL FORMDA BAŞLIKLAR GÖRÜLMEKTEDİR. GERÇEKLEŞTİRİLEN KAZI ÇALIŞMALARI SIRASINDA MERKEZİ PLANLI YAPININ ÜZERİNE İNŞA ETTİRİLMİŞ OLAN SARAYA AİT DUVAR KALINTILARINDAN SARAYIN PLANI ELDE EDİLEBİLMİŞTİR. BUNA GÖRE ROTUNDANIN DOĞU YARISI ÜZERİNDE SARAY YAPISI, BATI YARISI ÜZERİNDE DE SARAYIN ÖNÜNDE AÇIK BİR TERAS ŞEKLİNDE UZANAN AVLU YER ALMAKTADIR. İKİ YA DA ÜÇ KATLI SARAY BİNASINA, ORTADAKİ DİKDÖRTGEN PLANLI 8 X 22 M ÖLÇÜLERİNDEKİ ANA BİNANIN ZEMİNİNDE BULUNAN BEŞ SÜTUN ÜZERİNE OTURAN ALTI KEMERLİ BİR REVAKTAN GİRİLİYORDU. REVAK BÖLÜMÜNÜN HER İKİ YANINDA (KUZEY VE GÜNEYİNDE), KARE PLANLI MEKANLAR YER ALMAKTAYDI (STRIKER, 1982).1520 YILINDA GİOVANNİ VALVASSORE TARAFINDAN TAHTA BASKI OLARAK YAPILMIŞ İSTANBUL PANORAMASINDA GÖRÜLEN, 'COLISEO DE SPRITI' OLARAK ADLANDIRILMIŞ YARIM DAİRE BİR YAPI İLE ÜZERİNDE BULUNAN İKİ KATLI BİR BİNA KOMPLEKSİNİN MYRELAION SARAYI OLABİLECEĞİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR (NAUMANN, 1966).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN SÜTUN ARALARI KAPATILARAK MAĞAZALAR YAPILMIŞ, DUVARLARA VE SÜTUN BAŞLIKLARINA DEMİRLER ÇAKILARAK LAMBALAR KONULMUŞ VE DOĞU DUVARINA HAVALANDIRMA BORUSU DÖŞENMİŞTİR. KUZEY TARAFINDA BEŞİK TONOZLU MERDİVENLİ GİRİŞ DÜZENLEMESİ YAPILMIŞ OLAN SARNICIN ZEMİNİ SERAMİK DÖŞELİDİR.

MEVCUT DURUM

1992 YILINA KADAR İÇİ ÇÖP VE MOLOZLA DOLU OLAN SARNICIN 1992 YILINDA ÇARŞI HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ AMACIYLA ÇALIŞMALAR YÜRÜTÜLMÜŞ, İÇİ TEMİZLENEREK ORİJİNAL TUĞLA ZEMİN KAPLAMASI ORTAYA ÇIKARTILMIŞ, BAZI HASARLI SÜTUN VE BAŞLIKLAR YENİLENMİŞ, ÇÖKMÜŞ TONOZLAR TAMAMLANMIŞTIR. YAPI HALEN BİR ÇARŞI OLARAK HİZMET VERMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 58-59. Wulzinger, K., 1925: Byzantinische Baudenkmaler zu Konstantinopel, Hannover, 98-110. Müller-Wiener, W., 1977: Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 240-242. Striker, C.L., 1982: The Myrelaion (Bodrum Camii) in Istanbul, Princeton, 15. Naumann, R., 1966: Der Antike Raundbau beim Myrelaion und der Palast Romanos I. Lekapenos, IstMitt. 16, 206-208.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI
BUGÜNKÜ KULLANIM	ÇARŞI
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 22.11.1964 NO: 2635

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

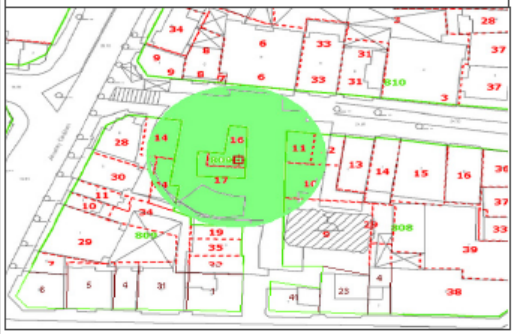
OBJECTID: 94

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: MESİHPAŞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
26.05.2012	ROTUNDANIN GÖRÜNÜMÜ VE SARNICIN İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
198	808-809	

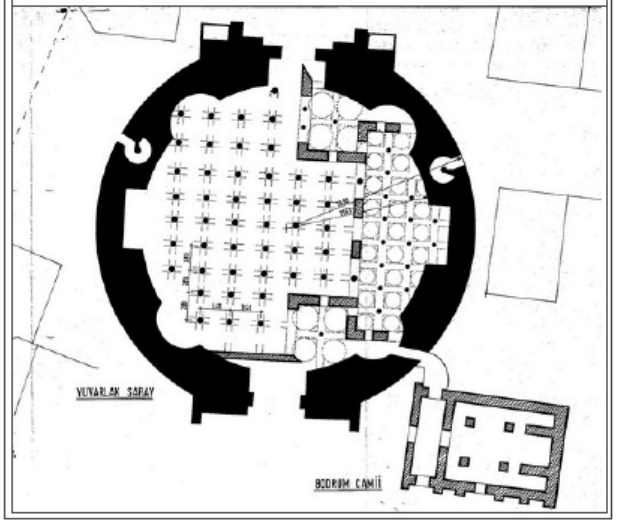
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

1992 YILINA KADAR İÇİ ÇÖP VE MOLOZLA DOLU OLAN SARNICIN 1992 YILINDA ÇARŞI HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ AMACIYLA ÇALIŞMALAR YÜRÜTÜLMÜŞ, İÇİ TEMİZLENEREK ORİJİNAL TUĞLA ZEMİN KAPLAMASI ORTAYA ÇIKARTILMIŞ, BAZI HASARLI SÜTUN VE BAŞLIKLAR YENİLENMİŞ, ÇÖKMÜŞ TONOZLAR TAMAMLANMIŞTIR. YAPI HALEN BİR ÇARŞI OLARAK HİZMET VERMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.95 : Murat Paşa Camii Yanındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	95	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	MURATPAŞA	SOKAK VE KAPI NO	MİLLET CADDESİ
ADI:	MURAT PAŞA CAMİİ YANINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	215	ADA:	880	PARSEL:	12
YAPIM TARİHİ	V.-VI.YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1972 YILINDA, MURAT PAŞA CAMİİ YANINDA OLDUKÇA SAĞLAM OLARAK ORTAYA ÇIKARILAN ERKEN BİZANS DÖNEMİNE AİT HİPOJEDEN DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ SARNIÇTIR. 26X6 M. ÖLÇÜLERİNDE OLAN YAPI, 6X2 M. ÖLÇÜLERİNDE BİRBİRİ İLE BAĞLANTILI 8 ADET DİKDÖRTGEN BÖLÜMDEN MEYDANA GELMEKTEDİR. DUVAR KALINLIĞI 1 M OLAN YAPIDA, HER BİR BÖLÜMÜN ÜZERİ BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜ OLUP, MEKANLAR ARASI BAĞLANTI KEMERLİ GEÇİTLERLE SAĞLANMAKTADIR. TONOZLARDAN İKİSİ ÜZERİNDE SU ALMA MENFEZİ BULUNAN SARNICIN İÇİ TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVALIDIR. (MÜLLER-WIENER, 1977).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İNCELENDİKTEN SONRA ÜZERİ ÖRTÜLEREK CADDE SEVİYESİ ALTINDA BIRAKILAN SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977: Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 220-221.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMUSAL ALAN
ORİJİNAL KULLANIM	HİPOJE
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

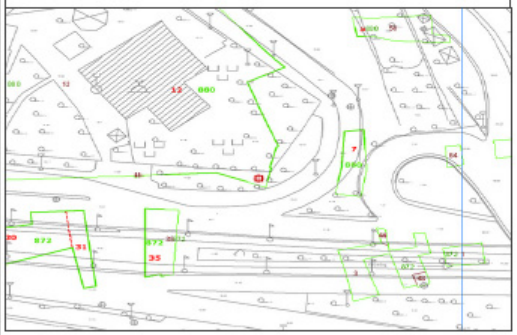
OBJECTID: 95

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE MURATPAŞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1972-11.07.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
215	880	12

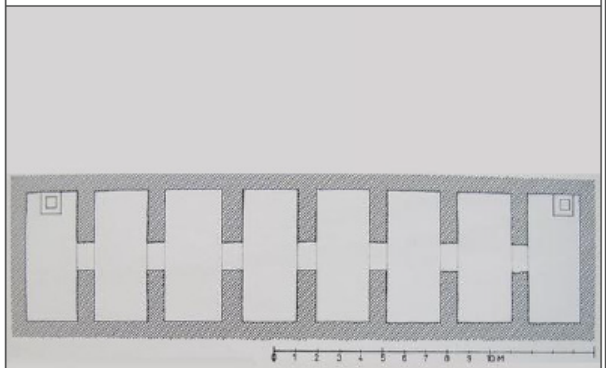
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

İNCELENDİKTEN SONRA ÜZERİ ÖRTÜLEREK CADDE SEVİYESİ ALTINDA BIRAKILAN SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR

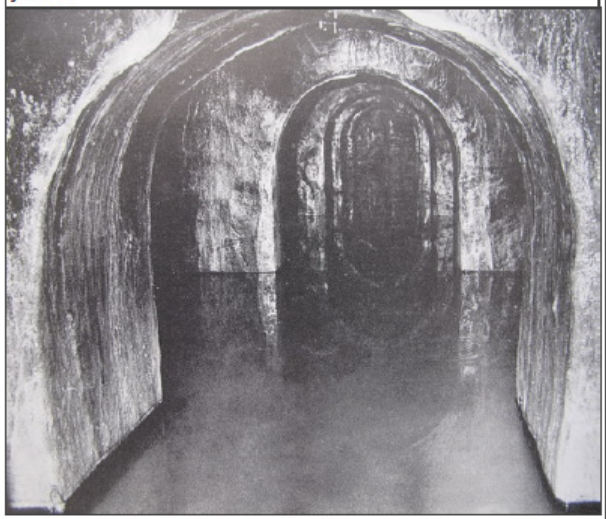
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.96 : Büyük Reşit Paşa Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	96	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	BALABANAĞA	SOKAK VE KAPI NO	BÜYÜK REŞİT PAŞA CADDESİ
ADI:	BÜYÜK REŞİT PAŞA CADDESİ SARNICI		PAFTA:	231	ADA:	918	PARSEL:	46 YANI
YAPIM TARİHİ	VI. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUGLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☑ C	☐ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE BÜYÜK REŞİT PAŞA CADDESİ ÜZERİNDE YÜRÜTÜLEN VEZNECİLER METRO İSTASYONU KAZILARINDA 2012 YILININ SON GÜNLERİNDE KAZISI TAMAMLANAN SARNIÇ KALINTISIDIR. BÜYÜK REŞİT PAŞA CADDESİ İLE VİDİNLİ TEVFİK PAŞA CADDELERİNİN KESİŞİM NOKTASI YAKININDA BULUNAN SARNIÇ 2010 YILINDA TESPİT EDİLMİŞ, ANCAK ÜZERİNDE OSMANLI DÖNEMİNE AİT YAPI KALINTISI BULUNDUĞUNDAN KAZISI GERÇEKLEŞTİRİLMEMİŞTİR. YAPILAN SONDAJ ÇALIŞMASI SONUCUNDA SARNICIN KAVİSLİ OLARAK DÜZENLENMİŞ KÖŞESİ VE BENZERLERİ 1949-50 YILLARINDA NEZİH FIRATLI TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN BEYAZIT KİLİSELERİ KAZILARINDA BULUNMUŞ OLAN, VI. YY.'A TARİHLENEN MADALYONLU TİPTE BİR ADET KORINTH SÜTUN BAŞLIĞI ORTAYA ÇIKARILMIŞTIR. ÜST ÖRTÜSÜ VE BEDEN DUVARLARI BÜYÜK ÖLÇÜDE ORTADAN KALKMIŞ DURUMDA TESPİT EDİLEN SARNICIN DUVAR ÖRGÜSÜ, ERKEN BİZANS DÖNEMİNE İŞARET ETMEKTEDİR. SARNIÇ DİKDÖRTGEN PLANLI OLUP, İÇİ SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. TAŞIYICI İÇERMEYEN SARNICIN BEŞİK TONOZ ÖRTÜYE SAHİP OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ YAPILARI KALDIRILARAK, 2012 YILI SONU İTİBARİ İLE KAZISI TAMAMLANMIŞTIR.

KAYNAKÇA

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMUSAL ALAN
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ?
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 96

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE BALABANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
17.06.2011-26.12.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE KAZI ANINDAN GÖRÜNÜMLER

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
231	918	45 YANI

TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ YAPILARI KALDIRILARAK, 2012 YILI SONU İTİBARİ İLE KAZISI TAMAMLANMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.97 : Vidinli Tevfik Paşa Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	97	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	BALABANAĞA	SOKAK VE KAPI NO	VİDİNLİ TEVFİK PAŞA CADDESİ	
ADI:	VİDİNLİ TEVFİK PAŞA CADDESİ SARNICI		PAFTA:	118	ADA:	921	PARSEL: 26
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-35 CM., KALINLIK 3 CM.			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ?

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☐ C	☑ C	☑ C	☑ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

1996 YILINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ KALINTISIDIR (GÖKÇAY-ASAL, 1996). KOMŞU PARSELLERDE KALAN KISIMLARI YAPILAŞMA SEBEBİYLE TAHRİP EDİLEN SARNICIN YALNIZCA BİR KISMI TESPİT EDİLEBİLMİŞTİR. DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN SARNICIN YELKEN TONOZLARDAN OLUŞAN ÖRTÜ SİSTEMİ, AYNI TİP VE ÖLÇÜLERDE BEZEMESİZ TRAPEZOİDAL BAŞLIKLARA SAHİP MERMER SÜTUNLAR TARAFINDAN TAŞINMAKTADIR. KEMERLERİN ÜZENGİ HİZASINDA GERGİ YUVALARI MEVCUTTUR. GÜNÜMÜZE ULAŞABİLEN TEK KÖŞESİNİN BASINCA KARŞI KAVİSLİ OLARAK DÜZENLENDİĞİ GÖRÜLEN SARICIN TAŞIYICI DUVARLARI TONOZ BAŞLANGIÇ SEVİYESİNE KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVANMIŞTIR. 2 SÜTUN DİZİSİ İLE 3 SAHINA AYRILDIĞI DÜŞÜNÜLEN SARNIÇTA 5 ADET SÜTUN IN SITU OLARAK TESPİT EDİLMİŞTİR. SARNICIN 5 VE 4 NO.LU PARSELLER İLE 19 VE 25 PARSELLERİN ALTINA DOĞRU DEVAM ETTİĞİ ANLAŞILMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

25 NO.LU PARSELİN İNŞASI SIRASINDA BÜYÜK KISMI ORTADAN KALDIRILAN SARNICIN, 19 PARSELİN ALTINDA DEVAM EDEN KISMININ SAĞLAM ANCAK İÇİNİN MOLOZ VE TOPRAK DOLU OLDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR. ARKA PARSELDEKİ İNŞAATIN YAPIMI SIRASINDA SARNIÇ İKİYE BÖLÜNEREK BÜTÜNLÜĞÜ ORTADAN KALKMIŞ VE İKİ AYRI MEKAN HALİNE DÖNÜŞMÜŞTÜR.

MEVCUT DURUM

AYDIN CENTER İŞ MERKEZİNİN BODRUM KATINDA BULUNMAKTA OLAN SARNICA AİT KALINTI KURUL KARARIYLA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Gökçay, M., Asal, N.R., 1996: 08.02.1996 Tarihli Rapor.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 14.06.1996 NO: 7848

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 97

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: BALABANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
03.07.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
118	921	26

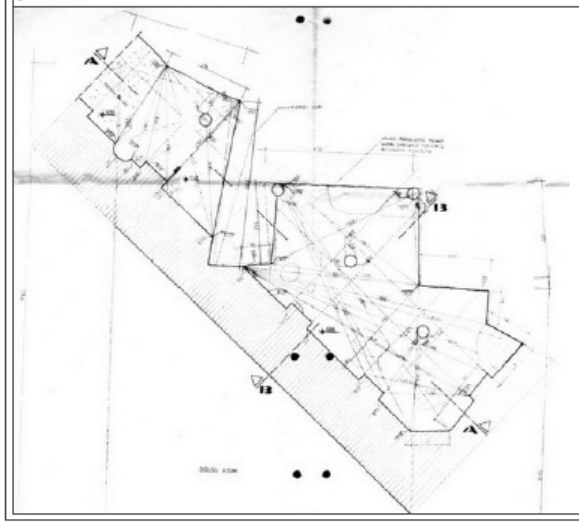
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ?

MEVCUT DURUM

AYDIN CENTER İŞ MERKEZİNİN BODRUM KATINDA BULUNMAKTA OLAN SARNICA AİT KALINTI KURUL KARARIYLA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.98 : Polyeuktos Kilisesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	98	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	SOFULAR	SOKAK VE KAPI NO	HORHOR CADDESİ	
ADI:	POLYEUKTOS KİLİSESİ SARNICI		PAFTA:	158	ADA:	941	PARSEL: 3
YAPIM TARİHİ	XII. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-33 CM, KALINLIK 3-4 CM.			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☑ C	☐ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1964-1968 YILLARI ARASINDA N. FIRATLI VE R.M. HARRISON TARAFINDAN, GERÇEKLEŞTİRİLEN SARAÇHANE KAZILARINDA, ALTYAPI KALINTILARI ORTAYA ÇIKARILAN POLYEUKTOS KİLİSESİNİN KUZEYBATISINDA, ATRIUMUN KUZEYİNDE BULUNAN VE SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLDÜĞÜ ANLAŞILAN KÜÇÜK ÖLÇÜLERDEKİ APSİSLİ YAPIDIR. POLYEUKTOS KİLİSESİ, III. VALENTİNUS'UN YEĞENİ, ANICIA JULIANA TARAFINDAN 524-527 YILLARINDA FORUM TAURI'DEN HAVARİYYUN KİLİSESİNE GİDEN ANACADDEDE, KONSTANTINIANI YA DA THEODOSIANAI DİYE ADLANDIRILAN BÖLGEDEKİ SARAYININ YAKININDA İNŞA ETTİRİLMİŞTİR. XI. YÜZYILDA MEYDANA GELEN DEPREMDE HASAR GÖREN KİLİSE KULLANIM DIŞI KALMIŞTIR. VAFTİZHANE YA DA MARTYRION OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN KUZEYDEKİ APSİSLİ YAPI İSE XII. YÜZYILDA SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR. DESTEKSİZ TİPTE OLAN YAPININ ÜST ÖRTÜSÜ GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR. GÜNEY DUVARINDA SARNICA SU SAĞLAYAN PİŞMİŞ TOPRAK KÜNK KALINTISI BULUNAN SARNICIN GÖRÜLEBİLEN DUVARLARI İÇTEN SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVALIDIR. KÖŞELER BASINCA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ARKEOLOJİK KAZILAR SONUCU PLANI ÇIKARILABİLEN SARNICI BARINDIRAN APSİSLİ YAPININ GÜNÜMÜZDE KÜÇÜK BİR KISMI GÖRÜLEBİLMEKTEDİR, DİĞER KISIMLARI TOPRAK ALTINDA KALMIŞTIR. KALINTILAR SARAÇHANE, ARKEOLOJİ PARKI İÇERİSİNDE BULUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Harrison, R.M., Fıratlı, N., 1965: Excavations at Saraçhane in Istanbul, Dumbarton Oaks Papers 19, 230-236. Harrison R.M., Fıratlı, N., 1969: Saraçhane Kazıları, 1966-1968, İ.A.M.Yıllığı 15-16, 147-168. Müller-Wiener, W., 1977: Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 190-192.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
RÖLÖVE PROJESİ	☑	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	ARKEOLOJİK PARK
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 16.09.1987 NO: 3618
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 98

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SOFULAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
04.10.2011	BATIDAN GENEL GÖRÜNÜM VE SARNIÇ DETAY GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
158	941	3

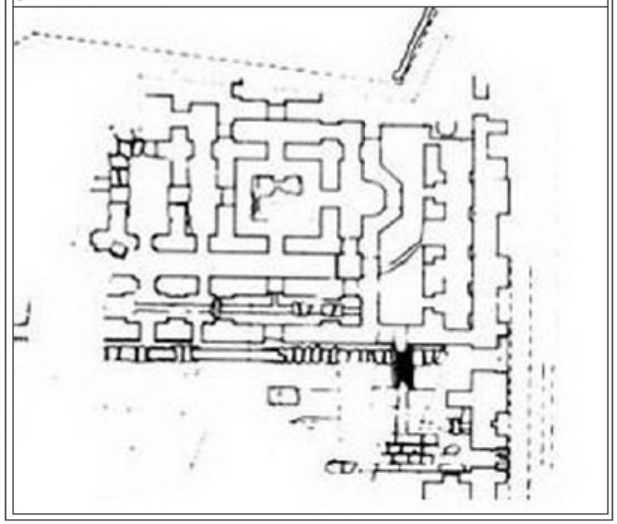
TİPİ

DESTEKSİZ

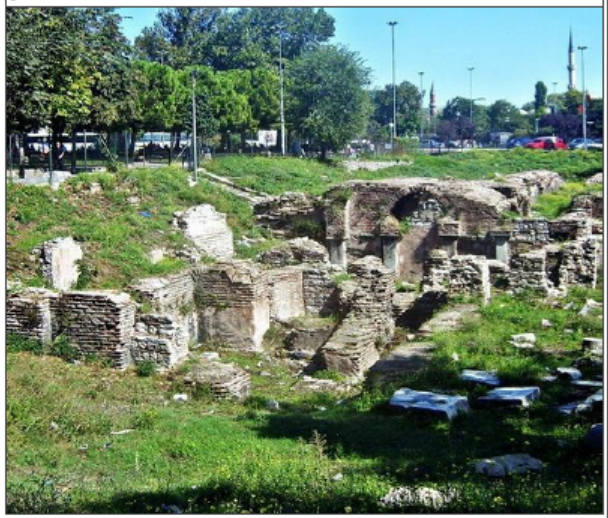
MEVCUT DURUM

ARKEOLOJİK KAZILAR SONUCU PLANI ÇIKARILABİLEN SARNICI BARINDIRAN APSİSLİ YAPININ GÜNÜMÜZDE KÜÇÜK BİR KISMİ GÖRÜLEBİLMEKTEDİR, DİĞER KISIMLARI TOPRAK ALTINDA KALMIŞTIR. KALINTILAR SARAÇHANE, ARKEOLOJİ PARKI İÇERİSİNDE BULUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.99 : İnebey Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	99	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	SANCAKTAR HAYRETTİN	SOKAK VE KAPI NO	İNEBEY
ADI:	İNEBEY SOKAĞI SARNICI		PAFTA:	289	ADA:	953	PARSEL:	29
YAPIM TARİHİ	XI. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-35 CM., KALINLIK 3-4 CM.		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

SARNIÇ, GÜNÜMÜZDE ÜZERİNDE XIX. YY. YAPISI SULU MANASTIR VE SAHAKYAN OKULU BULUNAN, III. ROMANOS ARGYROS (1028-1034) TARAFİNDAN İNŞA ETTİRİLMİŞ OLAN PERİBLEPTOS MANASTIR KİLİSESİ'NİN YAKLASIK 15-20 M. DOĞUSUNDA BULUNMAKTADIR. "L" ŞEKLİNDE PLANA SAHİP OLAN YAPI SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPI OLMALIDIR. SARNIÇ, İNEBEY SOKAĞINA PARALEL OLUP, ZEMİNİ YOL SEVİYESİNİN YAKLAŞIK 20 M. ALTINDA BULUNMAKTADIR (İZGİZ, 1986). TUĞLA VE HORASAN HARÇLA İNŞA EDİLEN YAPI DUVARLARINDA SU GEÇİRMEZ SIVA KALINTILARI MEVCUTTUR. SARNIÇ, UZUN BİR KORİDOR VE BUNA BAĞLI DİK AÇILI AKSTA DİKDÖRTGEN PLANLI İKİ MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. DOĞUDAKİ KOL YAKLASIK 8.50 X 4.00 M. BOYUTLARINDA OLUP, KUZEYBATISINDA DÜZENSİZ BİR MEKANA AÇILMAKTADIR. BU MEKANIN KUZEYDOĞU DUVARI KAPATILMISTIR. BURASI MUHTEMELEN KUZEYE DOĞRU DEVAM ETMEKTEDİR. BU DÜZENSİZ MEKAN YAKLASIK 9.80X5.30 M. ÖLÇÜLERİNDE OLUP, GÜNEYBATISINDA BURAYA DİK GELEN BİR GALERİ BULUNMAKTADIR. 2.00 X 4.50 M. UZUNLUGUNDA VE BEŞİK TONOZ İLE ÖRTÜLÜDÜR. BATI UCUNDA BİR DUVAR NİSİNE SAHİPTİR, ANCAK BU NİS BUGÜN ÖRÜLEREK DOLDURULMUSTUR. BU İKİ ANA HOLÜN AÇILDIĞI KARE PLANLI MEKANIN DOĞUSUNDA ORİJİNAL MERDİVENE AİT ALTI TANE BASAMAK BULUNMAKTADIR. İKİ HOLÜN KESİSTİGİ ORTADAKİ DÜZENSİZ MEKANDAN GÜNEYBATI KOLUNA ON BASAMAKLI BİR MERDİVEN İLE ÇIKILMAKTADIR. MERDİVENİN HEMEN KUZEY KENARINDA BUGÜN KAPATILMIŞ BİR NİŞ DAHA BULUNMAKTADIR (ÖZGÜMÜŞ, 1998). ÜST ÖRTÜSÜ BEŞİK TONOZLARDAN MEYDANA GELEN YAPIDA TONOZLARDAN BAZILARI SARNIÇ SUYUNDAN İSTİFADE EDİLMEK AMACIYLA DELİNMİŞTİR. GİZLİ TUĞLA TEKNİĞİNİN KULLANILDIĞI YAPI ORTA BİZANS DÖNEMİNE İŞARET ETMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

PERİBLEPTOS MANASTIR KOMPLEKSİNE AİT BİR ALTYAPI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNIÇ UZUN YILLAR SOĞUK HAVA DEVPOSU OLARAK KULLANILMIŞTIR. GÜNÜMÜZDE, ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞ OLAN ŞAHİN APARTMANI BODRUM KATINDA KORUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

İzgiz, S.B., 1986: 25.07.1986 Tarihli Rapor. Özgümüş, F., 1998: Peribleptos Manastırı (Sulu Manastır), Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi 14, İstanbul, 30-31.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 13.09.1974 NO: 8025

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

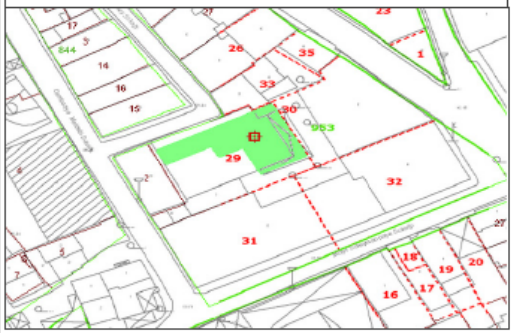
OBJECTID: 99

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE SANCAKTAR HAYRE

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
06.07.2012	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
289	953	29

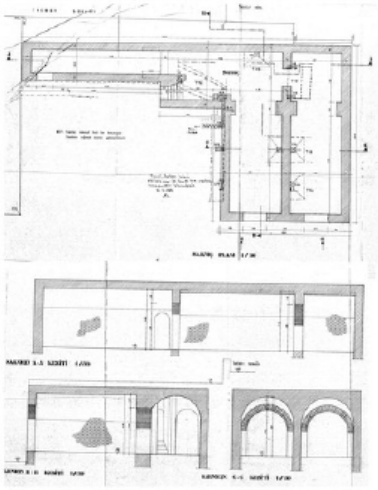
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

PERİBLEPTOS MANASTIR KOMPLEKSİNE AİT BİR ALTYAPI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNIÇ UZUN YILLAR SOĞUK HAVA DEVPOSU OLARAK KULLANILMIŞTIR. GÜNÜMÜZDE, ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞ OLAN ŞAHİN APARTMANI BODRUM KATINDA KORUNMAKTADIR.

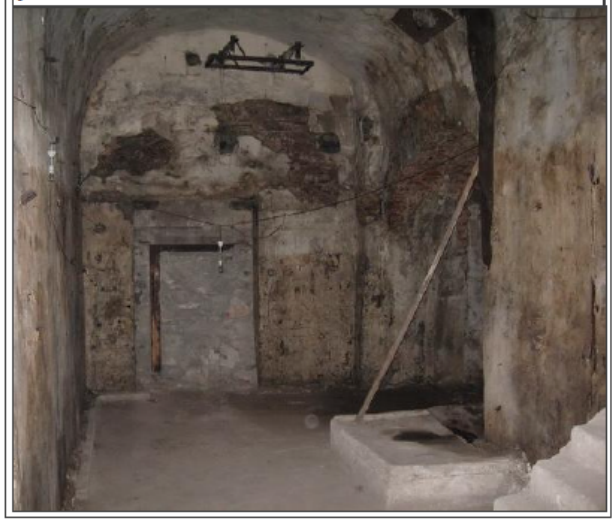
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.100 : Sancaktar Tekkesi Sokak Sarnıçları:(a) Bilgi fişi.(b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	100	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	SANCAKTAR HAYRETTİN	SOKAK VE KAPI NO	SANCAKTAR TEKKESİ
ADI:	SANCAKTAR TEKKESİ SOKAK SARNIÇLARI		PAFTA:	287	ADA:	955	PARSEL:	25
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☑ B	☐ B	☑ B	☑ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1981 YILINDA 955 ADA 25 PAREL SAYILI YERİN ARKA BAHÇESİNDE BULUNAN İSTİNAT DUVARININ ÇÖKMESİ SONUCU DUVARIN KISMEN ALTINDA VE ARKASINDA OLMAK ÜZERE YAN YANA 4 ADET BİZANS DÖNEMİ SARNICI ORTAYA ÇIKMIŞTIR. HER BİRİ YAKLAŞIK 5X3 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI, ÜZERLERİ BEŞİK TONOZ İLE ÖRTÜLÜ SARNIÇLAR, BİRBİRİNDEN BAĞIMSIZ OLARAK YAN YANA YER ALMAKTADIRLAR. İÇ KISIMLARI TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLAN SARNIÇLAR, TUĞLA VE HORASAN İŞÇİLİĞİ SERGİLEMEKTEDİR. MERDİVEN BULUNMAYAN SARNIÇLARA TONOZLARIN ORTA KISIMLARINDAKİ SU ALMA MENFEZLERİNDEN GİRİLEBİLMEKTEDİR (SOYHAN-AVUNDUKOĞLU, 1983). TESPİT EDİLEN 4 ADET SARNICIN YANINDA 23 VE 24 NO.LU KOMŞU PARSELLERİN ALTINDA DA BENZER BAŞKA SARNIÇLAR OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

HUZUR APARTMANI ARKA BAHÇESİNDE BULUNAN SARNIÇLARIN AĞIZ BÖLÜMLERİNE KURUL KARARI İLE BETONARME AYAKLAR YERLEŞTİRİLMİŞ, İSTİNAT DUVARI SARNIÇLARIN GEREKTİĞİNDE İNCELENEBİLMESİNE İMKAN VERECEK ŞEKİLDE BU AYAKLAR ÜZERİNDE YENİDEN İNŞA EDİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

İSTİNAT DUVARI ÖNÜNDEKİ TOPRAK VE MOLOZ YIĞINI İLE YOĞUN BİTKİLENME NEDENİYLE SARNIÇLAR İNCELENEBİLMESİ MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Soyhan, C., Avundukoğlu, A., 1983: 02.02.1983 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 11.06.1983 NO: 15015

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

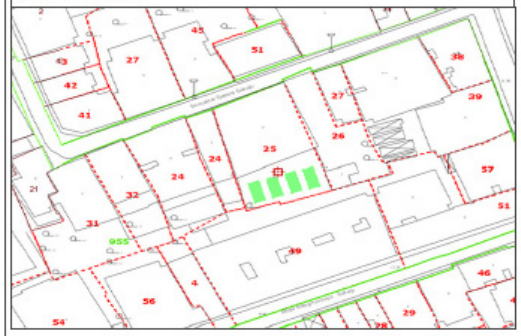
OBJECTID: 100

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE SANCAKTAR HAYRE

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
02.02.1983-07.2004-11.07.2012	SARNIÇLARIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
287	955	25

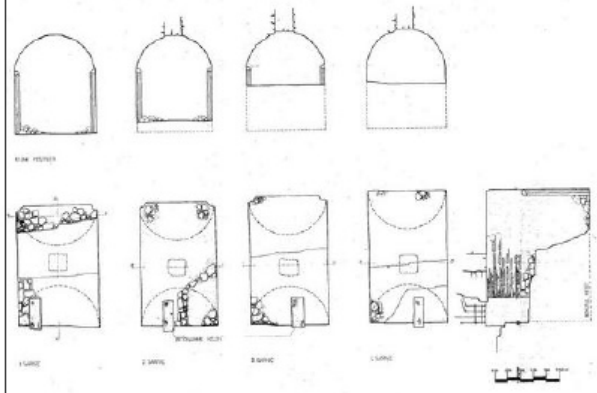
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

İSTİNAT DUVARI ÖNÜNDEKİ TOPRAK VE MOLOZ YIĞINI İLE YOĞUN BİTKİLENME NEDENİYLE SARNIÇLAR İNCELENEBİLMESİ MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

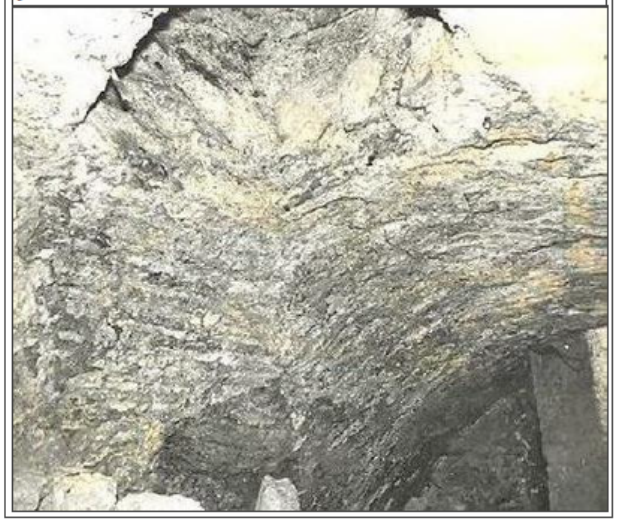
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.101 : Vefa Meydanı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	101	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HACIKADIN	SOKAK VE KAPI NO	KATİP ÇELEBİ CADDESİ
ADI:	VEFA MEYDANI SARNICI		PAFTA:		ADA: 964	PARSEL: 7-16 YANI
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-35 CM., KALINLIK 3-4 CM.		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ?

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☑ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

KAYITLARA GEÇMEMİŞ OLAN SARNIÇ, 28.12.2011 TARİHİNDE, KATİP ÇELEBİ CADDESİ ÜZERİNDE İSKİ TARAFINDAN YAPILAN KAZI ÇALIŞMASI SIRASINDA ORTAYA ÇIKMIŞTIR. İLK KEZ TARAFIMIZDAN İNCELENEN SARNIÇ, YER YER TONOZ SEVİYESİNE KADAR TOPRAKLA DOLU OLDUĞUNDAN ÖLÇÜLERİ TESPİT EDİLEMEMİŞTİR. SARNICIN EN AZ İKİ SÜTUN DİZİSİNE SAHİP OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR. SÜTUNLAR VE BAŞLIKLARI DOLGU TOPRAK İÇERİSİNDE BULUNAN YAPIDA, GÖRÜLEBİLEN TEK SÜTUN GRANİT OLUP, SADE IMPOST BAŞLIK TAŞIMAKTADIR. SARNICIN YAPIMINDA KULLANILAN TUĞLALAR 30-35 CM GENİŞLİĞİNDE, 4 CM. KALINLIĞINDADIR. DERZ KALINLIĞI 6 CM.'DİR. ÇEVRE DUVARLARI KALIN, SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLAN SARNICIN ÖRTÜ SİSTEMİ YELKEN TONOZLARDAN OLUŞMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ARKEOLOJİK KAZI ÇALIŞMASI ERTESİNDE DETAYLI İNCELEMESİ YAPILABİLECEK OLAN SARNICIN ÜZERİ ÖRTÜLEREK CADDE SEVİYESİ ALTINDA BIRAKILMIŞTIR. SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

EKLER

- RÖLÖVE PROJESİ ☐
- HARİTA ☐
- KROKİ ☐
- VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMUSAL ALAN
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 101

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HACIKADIN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
29.12.2011	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
	964	7-16 YANI

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ?

MEVCUT DURUM

ARKEOLOJİK KAZI ÇALIŞMASI ERTESİNDE DETAYLI İNCELEMESİ YAPILABİLECEK OLAN SARNICIN ÜZERİ ÖRTÜLEREK CADDE SEVİYESİ ALTINDA BIRAKILMIŞTIR. SARNICA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.102 : Müşkile Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	102	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	MOLLA HÜSREV	SOKAK VE KAPI NO	MÜŞKİLE	
ADI:	MÜŞKİLE SOKAK SARNICI		PAFTA:	172	ADA:	988	PARSEL: 11,12,13,14
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUGLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-35 CM, KALINLIK 3 CM.			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☑ C	☑ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

VEFA KİLİSE CAMİİ'NİN GÜNEYBATISINDA YER ALAN SARNIÇ, 8 BASAMAKLI BİR MERDİVENLE İNİLEN 1.10X3 M. ÖLÇÜLERİNDEKİ BİR HOLDEN ULAŞILAN FARKLI BÜYUTLARDA YAN YANA İKİ ADET BEŞİK TONOZLU MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. HER İKİSİ DE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN MEKANLARIN İLKİ, 2.50X3.70 M ÖLÇÜLERİNDEDİR. DAHA BÜYÜK BOYUTLARDA OLAN İKİNCİ MEKAN İSE 3.60X6.40 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR VE KUZEY DUVARINDA KÜÇÜK BİR PENCERE BULUNMAKTADIR. ZEMİNDEN TONOZUN EN ÜST NOKTASINA KADAR OLAN YÜKSEKLİK KÜÇÜK MEKANDA 3.50 M., BÜYÜK MEKANDA İSE 5.50 M.'DİR. ÜST ÖRTÜSÜNÜ BEŞİK TONOZLARIN MEYDANA GETİRDİĞİ SARNIÇTA KÜÇÜK MEKANIN TONOZU ÜZERİNDE BİR MENFEZ MEVCUTTUR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNICIN ÜZERİ OTOPARK OLARAK KULLANILMAKTADIR. SARNICIN ÇÖKME TEHLİKESİ BULUNDUĞUNDAN DETAYLI OLARAK İNCELENEMEMİŞTİR.

KAYNAKÇA	EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
	RÖLÖVE PROJESİ	☑	ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI?
	HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLNILMAMAKTADIR
	KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 09.05.1977 NO: 9776
	VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 102

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: MOLLA HÜSREV

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
20.03.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
172	988	11,12,13,14

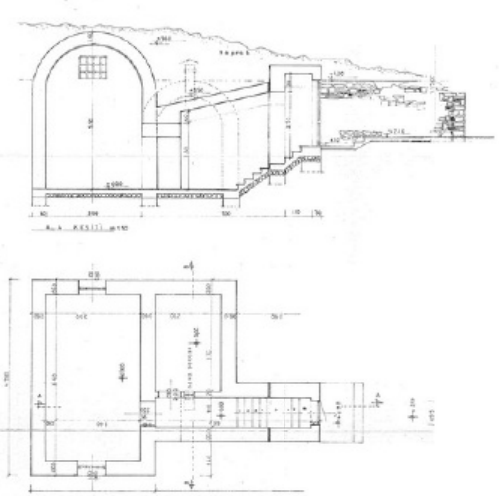
TİPİ

DESTEKSİZ

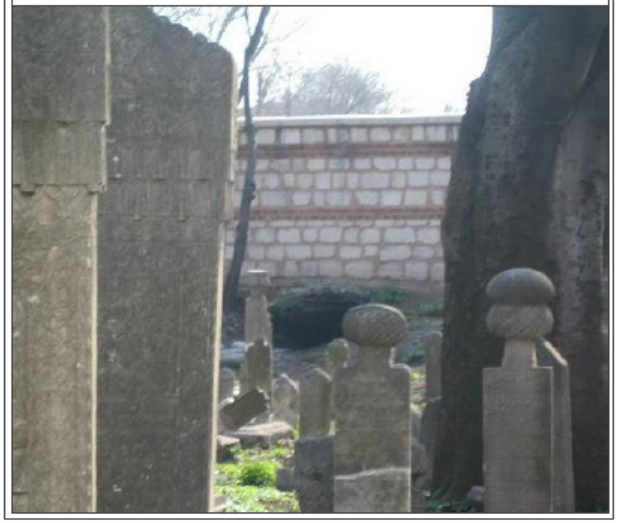
MEVCUT DURUM

SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNICIN ÜZERİ OTOPARK OLARAK KULLANILMAKTADIR. SARNICIN ÇÖKME TEHLİKESİ BULUNDUĞUNDAN DETAYLI OLARAK İNCELENEMEMİŞTİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.103 : Asya Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	103	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KATİP KASIM	SOKAK VE KAPI NO	ASYA
ADI:	ASYA SOKAK SARNICI		PAFTA:		ADA: 996	PARSEL: 16
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK?		
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

HAKKINDAKİ BİLGİLERİMİZİN SINIRLI OLDUĞU YAPI, 1983 YILINDA ASYA SOKAK'TA GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKARILARAK BİR KISMI TAHRİP EDİLEN SARNIÇ KALINTISIDIR. İNŞAAT ALANINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ UZMANLARI TARAFINDAN YAPILAN İNCELEMEDE, İÇİ TOPRAK DOLU OLARAK KOMŞU PARSELDEKİ BİNANIN ALTINA DEVAM ETMEKTE OLAN KALINTININ BİR BİZANS SARNICINA AİT OLDUĞU VE SARNICIN PARSEL İÇERİSİNDE KALAN TONOZLU ÜST ÖRTÜSÜNE AİT YAKLAŞIK 0.50X2.50 M. ÖLÇÜLERİNDE VE 1.50 M. YÜKSEKLİĞİNDEKİ KISMIN İNŞAAT ESNASINDA YIKILARAK ORTADAN KALDIRILDIĞI TESPİT EDİLMİŞTİR (ATAÇERİ, 1983). SARNICIN BOYUT VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA BİLGİ BULUNMAMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN İNŞAAT ESNASINDA ORTAYA ÇIKARAK TAHRİP EDİLEN KÖŞESİ KURUL KARARI GEREĞİ ASLINA UYGUN OLARAK RESTORE EDİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

BÜYÜK KISMI KOMŞU PARSELDEKİ BİNANIN ALTINA DOĞRU DEVAM ETMEKTE OLAN SARNICIN 1983 YILINDA RESTORE EDİLEN KÖŞESİNE AİT GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Ataçeri, E., 1983: 28.01.1983 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 11.06.1983 NO: 15164

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 103

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KATİP KASIM

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
26.01.1983-11.08.1983-11.07.2012	16 PARSELDE BULUNAN YAPI VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
	996	16

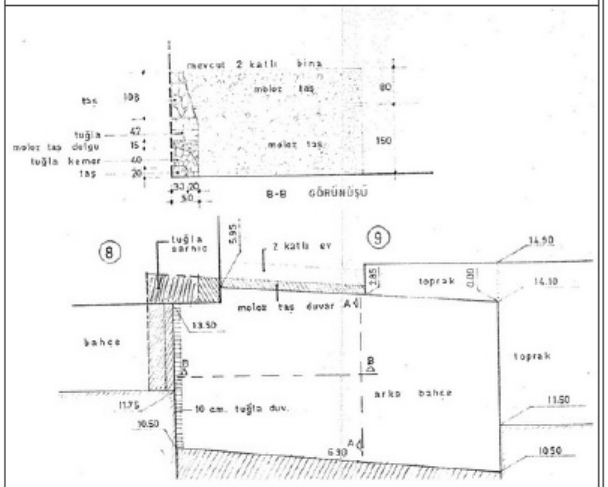
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

BÜYÜK KISMI KOMŞU PARSELDEKİ BİNANIN ALTINA DOĞRU DEVAM ETMEKTE OLAN SARNICIN 1983 YILINDA RESTORE EDİLEN KÖŞESİNE AİT GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.104 : Defter Emini Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	104	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	KEMALPAŞA	SOKAK VE KAPI NO	DEFTER EMİNİ	
ADI:	DEFTER EMİNİ SOKAK SARNICI		PAFTA:	186	ADA:	997	PARSEL: 34
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

DEFTER EMİNİ SOKAK İLE SELİM PAŞA SOKAĞI KESİŞİM NOKTASINDA BULUNAN PARSEL ÜZERİNDE İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISINDA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ KALINTISIDIR. SARNIÇ OVAL FORMLU OLUP, 3.30X4.10 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. TÜMÜYLE ANA KAYAYA OYULARAK İNŞA EDİLEN VE 4.70 M. SU İLE DOLU OLARAK TESPİT EDİLEN SARNICIN DERİNLİĞİ 5.90 M.'DİR. ÜZERİ YAKLAŞIK 30 CM KALINLIĞINDA TUĞLA VE HORASAN HARÇLA ÖRÜLÜ BEŞİK TONOZ İLE ÖRTÜLÜDÜR. TONOZUN ORTASINDA 60 CM ÇAPINDA SU ALMA MENFEZİ BULUNMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE APARTMAN İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNICA AİT TESPİT EDİLEBİLEN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA	EKLER			
	RÖLÖVE PROJESİ	☑	BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
	HARİTA	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
	KROKİ	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
	VAKFİYE	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 104

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KEMALPAŞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1980-10.07.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE KAZI GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
186	997	34

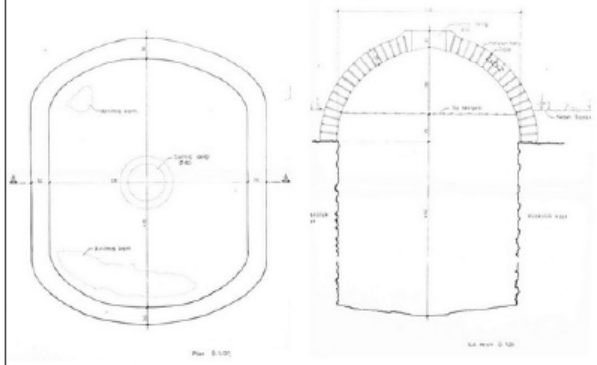
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE APARTMAN İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNICA AİT TESPİT EDİLEBİLEN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

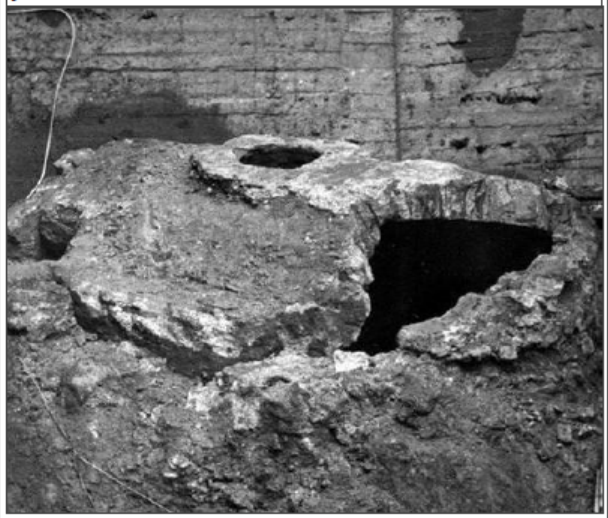
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.105 : Zeyrek (Pantokrator) Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	105	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	SİNANAĞA	SOKAK VE KAPI NO	ATATÜRK BULVARI	
ADI:	ZEYREK (PANTOKRATOR) SARNICI		PAFTA:	243	ADA:	1000	PARSEL: 53
YAPIM TARİHİ	XII. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 34-35 CM., KALINLIK 4 CM.			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☑ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

ORTA BİZANS DÖNEMİNDE İSTANBUL'DA İNŞA EDİLMİŞ EN BÜYÜK KAPALI SARNIÇTIR. II. IOANNES KOMNENOS DÖNEMİNDE (1118-1143) İNŞA EDİLEN PANTOKRATOR MANASTIRI İLE AYNI DÖNEME TARİHLENEN SARNIÇ, MANASTIRIN DOĞUSUNDA YER ALMAKTADIR. MANASTIRIN BULUNDUĞU ALAN BUGÜNKÜ ATATÜRK BULVARI'NA DOĞRU DİK BİR MEYİLLE İNDİĞİNDEN, SARNICIN ÜÇ TARAFI TOPRAK SEVİYESİNİN ALTINDA, BULVARA BAKAN DOĞU TARAFI İSE TOPRAK SEVİYESİNİN ÜZERİNDE İNŞA EDİLMİŞ, BÖYLECE VAKTİYLE ÜZERİNDE YER ALAN MANASTIR YAPILARI İÇİN BİR PLATFORM MEYDANA GETİRİLMİŞTİR. YAKLAŞIK 5.2 M KALINLIĞINDAKİ DOĞU DUVARINDA, SUYUN BASINCINI KARŞILAMAK AMACIYLA HEBDOMON (FİLDAMI) SARNICINDAKİ UYGULAMANIN BENZERİ OLARAK, ÜZERLERİ YARIM KUBBELERLE ÖRTÜLÜ 10 ADET BÜYÜK NİŞ YAPILMIŞTIR. BATI TARAFINDAKİ DUVAR İSE, OYULAN TOPRAĞIN ALTINDA KALMAKTADIR VE İÇTEN YAKLAŞIK 1 M DERİNLİĞİNDE NİŞLERLE DIŞTAKİ TOPRAĞIN BASKISINI HAFİFLETMEKTEDİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). 18X55 M. ÖLÇÜLERİNDE SİMETRİK BİR PLANA SAHİP SARNIÇ, 14 SÜTUN VE 8 KARE PAYE İLE 3 SAHINA AYRILMIŞ OLUP, HER DİZİDE 7 MERMER SÜTUN VE 4 KARE PAYE BULUNMAKTADIR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜNÜ OLUŞTURAN ÇAPRAZ TONOZLARI TAŞIYAN, SEKİZGEN POSTAMENTLİ KAİDELERE SAHİP SÜTUNLARIN YÜKSEKLİKLERİ 6 METREYİ BULMAKTADIR (FİRATLI-YÜCEL, 1952). TRAPEZOIDAL FORMDA BAŞLIKLARIN HAKİM OLDUĞU SARNIÇ TAM KAPASİTE İLE DOLDUĞUNDA SU SEVİYESİNİN SÜTUN BAŞLIKLARINI DA AŞTIĞI TAHMİN EDİLMEKTEDİR, ZİRA SARNIÇ İÇ DUVARLARI KEMERLERİN ORTA SEVİYESİNE KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. KÖŞELERİN SU BASINCINA KARŞI DIŞBÜKEY FORMDA DÜZENLENMİŞTİR. KEMERLERİN ÜZENGİ HİZASINA AĞAÇ GERGİ YUVALARI MEVCUTTUR. İSTİSNAİ BİR ÖZELLİK OLARAK SARNICIN DOĞU, BATI VE KUZEY DUVARLARININ ÜZERİNDE UZANAN TONOZLU DEHLİZLER VARDIR. AYRICA SARNICIN KUZEYİNDE BULUNAN MERDİVEN İLE ÇIKILABİLEN GALERİ KATI BULUNMAKTADIR. GÜNEYBATI YÖNÜNE DOĞRU BEŞİNCİ NİŞTE KIVRILARAK DEVAM EDEN 1.50 X 0.50 M ÖLÇÜLERİNDE GALERİ MEVCUTTUR. SARNICIN ZEMİN DÖŞEMESİ ORİJİNALDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN GÜNEY DUVARINDA VE GÜNEYDEN DOĞUYA DOĞRU İKİNCİ NİŞTE DUVARLARDA OYUKLAR GÖRÜLMEKTEDİR. DOĞUDAKİ NİŞ YIKILMIŞTIR. BU BÖLÜMDE, SARNICIN DEPO DEPOSU OLARAK KULLANILDIĞI DÖNEMDE KAPI AÇILMAK SURETİYLE TAHRİBAT MEYDANA GETİRİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLAN SARNIÇ FATİH BELEDİYESİ TARAFINDAN RESTORE EDİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 70-71. Fıratlı, N., Yücel, F., 1952: Some Unknown Byzantine Cisterns of Istanbul, TTOK Belleteni, İstanbul, 120.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☑	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 02.07.1987 NO: 3452
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 105

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SİNANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
21.06.2008-11.07.2012	SARNICIN DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
243	1000	53

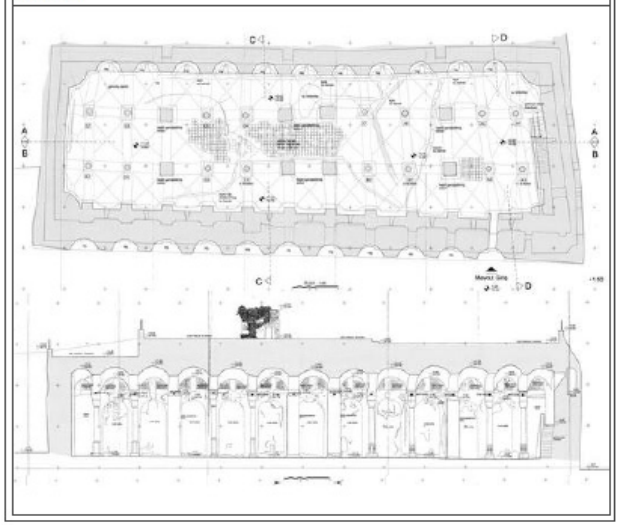
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLAN SARNIÇ FATİH BELEDİYESİ TARAFINDAN RESTORE EDİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.106 : Bıçakçı Çeşme Sokak Sarnıç ve Ayazması: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	106	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HAYDAR	SOKAK VE KAPI NO	BIÇAKÇI ÇEŞME
ADI:	BIÇAKÇI ÇEŞME SOKAK SARNIÇ VE AYAZMASI		PAFTA:	242	ADA: 1008	PARSEL: 20
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-35 CM., KALINLIK 3-4 CM.		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☐ B	☑ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1992 YILINDA BIÇAKÇI ÇEŞME SOKAK'TA GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISINDA ORTAYA ÇIKAN SARNICA AİT KALINTILAR, İHBAR ÜZERİNE İNŞAAT ALANINA GİDEN İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI TARAFINDAN TESPİT EDİLMİŞTİR. TESPİT ANINDA YAPILAN İNCELEMEDE, TEMEL KAZISI TAMAMLANAN YAKLAŞIK 14X20M. ÖLÇÜLERİNDEKİ PARSELİN KUZEYDOĞU VE GÜNEY KÖŞESİNDE, ZEMİNDEN 2 M. YÜKSEKLİKTE VE BİRKAÇ METRE DERİNLİĞE İNEN TONOZLU BİR BİZANS DÖNEMİ SARNICINA AİT KALINTILARIN YER ALDIĞI GÖRÜLMÜŞTÜR (SEZER, 1992). SINIRLARI TESPİT EDİLEMEYEN SARNICA AİT PARSELİN KUZEYDOĞU KÖŞESİNDE BULUNAN KALINTI, TEMEL KAZISI ESNASINDA KISMEN TAHRİP EDİLEN BİR TONOZA AİTTİR. SARNICIN BOYUT VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA BİLGİ BULUNMAMAKTADIR. SARNICIN GÜNEYİNDE BULUNAN KEMER KALINTISI İÇERİSİNDE TARAFIMIZCA YAPILAN İNCELEMEDE BU KALINTININ OLDUKÇA İYİ KORUNMUŞ BİR AYAZMA OLDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR. DİKDÖRTGEN PLANLI VE BEŞİK TONOZ ÖRTÜLÜ AYAZMANIN İÇİ TÜMÜZLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. GİRİŞ KISMINDA AYAZMA HAVUZUNU SİLMELERLE ÇEVRELENMİŞ MERMER KORKULUK LEVHALARI SINIRLANDIRMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

OSMANLI DÖNEMİNDE ÇEŞİTLİ ONARIMLAR GEÇİREREK KULLANILDIĞI ANLAŞILAN SARNICIN, TUĞLA BEDEN DUVARLARININ ORİJİNALLİĞİNİ KORUDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR. SARNICIN ÜZERİNDE SONRAKİ BİR DÖNEMDE AÇILMIŞ YAKLAŞIK 50 CM ÇAPINDA İKİ ADET KUYU AĞZI BULUNMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAYAN SARNIÇ VE GÜNEYİNDE BULUNAN AYAZMANIN KAYIP BİR KİLİSEYE AİT OLDUKLARI DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Sezer, T., 1992: 28.09.1992 Tarihli Rapor

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 09.09.1992 NO: 4010

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

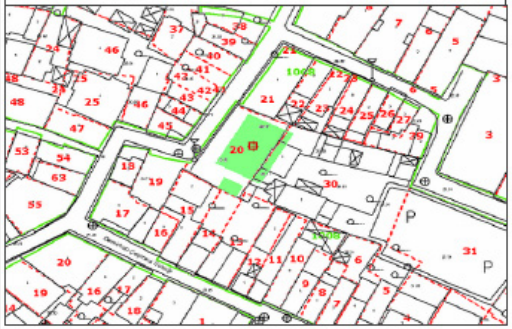
OBJECTID: 106

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HAYDAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
28.09.1992-11.07.2012-11.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN, SARNIÇ TONOZU VE AYAZMANIN GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
242	1008	20

TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAYAN SARNIÇ VE GÜNEYİNDE BULUNAN AYAZMANIN KAYIP BİR KİLİSEYE AİT OLDUKLARI DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.107 : Tepedelen Çeşmesi Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	107	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	KASAP DEMİRHUN	SOKAK VE KAPI NO	TEPEDELEN ÇEŞMESİ	
ADI:	TEPEDELEN ÇEŞMESİ SOKAK SARNICI		PAFTA:	241	ADA:	1016	PARSEL: 53
YAPIM TARİHİ	V. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUGLA ALMAŞIK			
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1974 YILINDA TEPEDELEN ÇEŞMESİ SOKAK'TA GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISINDA ORTAYA ÇIKAN SARNIÇ KALINTISIDIR. SARNICIN İNŞAATIN YAPILACAĞI SAHA İÇERİSİNDE KALAN KISMI İNŞAAT SAHİPLERİ TARAFINDAN TAMAMEN YOK EDİLMİŞTİR. İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ UZMANLARI TARAFINDAN YAPILAN İNCELEMEDE İNŞAAT ALANININ YALNIZCA KUZEY VE BATI KESİMİNDE SARNICA AİT İKİ DUVAR KALINTISI TESPİT EDİLMİŞTİR (SOYHAN-KÖSE, 1974). SARNIÇTAN GERİYE KALAN, KUZEYDE 8.50 M., BATIDA İSE 6.20 M. UZUNLUĞUNDAKİ SÖZ KONUSU DUVAR KALINTILARI DA İLERLEYEN SÜREÇTE ORTADAN KALDIRILMIŞTIR. BOYUT VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA BİLGİ BULUNMAYAN SARNICA İLİŞKİN MEVCUT FOTOĞRAFLARDA GÖRÜLEN MOLOZ VE HARÇ DOLGU ARASINDA TUĞLA ÖRGÜ BANTLARDAN OLUŞAN DUVAR İŞÇİLİĞİ, TİPİK V. YÜZYIL ÜSLUBU SERGİLEMEKTEDİR. İSTANBUL'DA BU TEKNİĞİN EN ERKEN V.YÜZYILIN ORTALARINA DEĞİN UYGULANDIĞI BİLİNMEKTEDİR. BU AÇIDAN SARNIÇ ERKEN BİZANS DÖNEMİNE TARİHLENDİRİLEBİLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

APARTMAN İNŞAATI SIRASINDA YIKILARAK ORTADAN KALDIRILAN SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA	EKLER			
Soyhan, C., Köse, H., 1974: 12.09.1974 Tarihli Rapor.	RÖLÖVE PROJESİ	☐	BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
	HARİTA	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
	KROKİ	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
	VAKFİYE	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 11.10.1974 NO: 8067

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 107

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE KASAP DEMİRHUN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
12.09.1974-11.07.2012	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
241	1016	53

TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

APARTMAN İNŞAATI SIRASINDA YIKILARAK ORTADAN KALDIRILAN SARNIÇTAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.108 : Üsküplü Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	108	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HARAÇÇI KARAMEHMET	SOKAK VE KAPI NO	BOSTAN HAMAMI
ADI:	ÜSKÜPLÜ CADDESİ SARNICI		PAFTA:	238	ADA:	1020	PARSEL:	12
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	KALINLIK 4 CM.		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

ÜSKÜPLÜ CADDESİ ÜZERİNDEKİ HOROZOĞLU İŞ HANI'NIN ALT KATINDA BULUNAN SARNIÇ KALINTISIDIR. OLDUKÇA İYİ KORUNMUŞ OLAN SARNICA, HANIN ZEMİN KATINDAN, 10 BASAMAKLI BİR MERDİVENLE İNİLMEKTEDİR. YAPI, KÜÇÜK BİR ÖN ODA İLE DAHA BÜYÜK BOYUTLU İKİNCİ MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. KÜÇÜK MEKAN 1.40X1.80 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. YÜKSEKLİĞİ 2.10 M.'DİR. KUZEYİNDE MERMER LENTOLU BİR KAPIDAN SARNICA İKİNCİ BİR GİRİŞ MEVCUTTUR, ANCAK BU GİRİŞ HANIN İNŞASI ERTESİNDE TUĞLA İLE ÖRÜLEREK KAPATILMIŞTIR. KÜÇÜK MEKANIN ÜST KISMI MUNTAZAM BİR BİÇİMDE KIRILARAK AÇILMIŞ, SONRAKİ BİR DÖNEMDE İSE DÜZGÜN MERMER LEVHALAR VE BİR GRANİT SÜTUN GÖVDESİ İLE KAPATILMIŞTIR. KÜÇÜK MEKANIN GÜNEYİNDE BULUNAN 1.10X2.10 M. ÖLÇÜLERİNDE BİR KAPIDAN İSE 4.50X5.50 M. ÖLÇÜLERİNDE VE 2. 80 M. YÜKSEKLİĞİNDE, ZEMİNİ SARNICIN OSMANLI DÖNEMİNDE DE KULLANILMAKTA OLDUĞUNA İŞARET EDEN ALTIGEN TUĞLALARLA DÖŞELİ, KUZEY-GÜNEY DOĞRULTULU BÜYÜK MEKANA GEÇİLMEKTEDİR (SOYHAN-KÖSE, 1976). BÜYÜK MEKANIN GÜNEY DUVARINDA 4, DOĞUSUNDA 2, VE KUZEYİNDE 1 ADET OLMAK ÜZERE 40 CM. DERİNLİĞİNDE NİŞLER BULUNMAKTADIR. MEKANIN KUZEYDOĞU KÖŞESİNE YAKIN, ZEMİNDE 40 CM ÇAPINDA ALÇAK TAŞ BİLEZİKLİ BİR KUYU AĞZI GÖRÜLMEKTEDİR. HER İKİ MEKANIN DA ÜZERİ BEŞİK TONOZLARLA ÖRTÜLÜ OLAN SARNIÇTA DUVARLAR VE TONOZ KALIN SU GEÇİRMEZ SIVA TABAKASI İLE KAPLIDIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR AYAZMA OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN YAPI, ÜZERİNE İNŞA EDİLEN İŞ HANININ ZEMİN KATINDA KURUL KARARIYLA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Soyhan, C., Köse, İ.H., 1976: 08.06.1976 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	AYAZMA-SARNIÇ?
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 11.12.1982 NO: 14274

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 108

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HARAÇÇI KARAMEH

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
11.07.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
238	1020	12

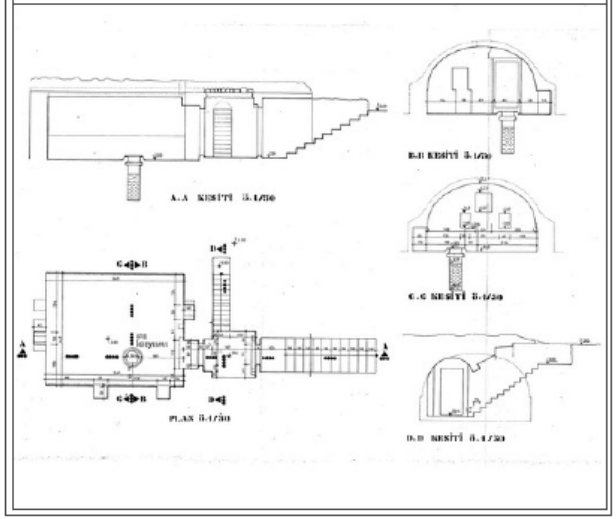
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR AYAZMA OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN YAPI, ÜZERİNE İNŞA EDİLEN İŞ HANININ ZEMİN KATINDA KURUL KARARIYLA KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

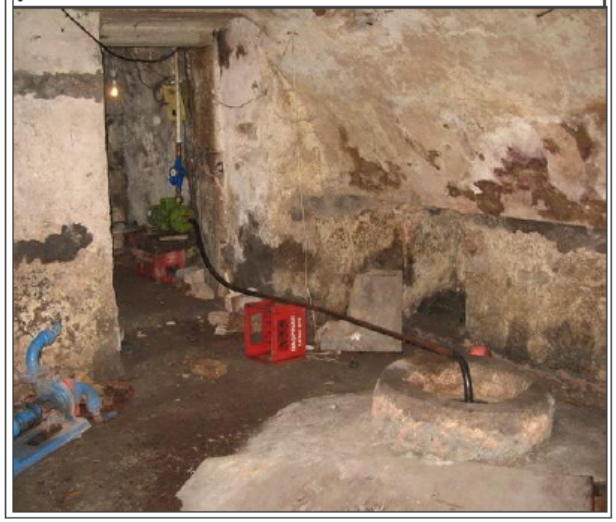
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.109 : Seferikoz Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	109	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HARAÇÇI KARA MEHMET	SOKAK VE KAPI NO	S VRİKOZ
ADI:	SEFERİKOZ SARNICI		PAFTA:	235	ADA:	1026	PARSEL:	1
YAPIM TARİHİ	XI. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 34-34 CM., KALINLIK 4 CM.		

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

HAKKINDA DETAYLI BİR ARAŞTIRMA YAPILMAMIŞ OLAN SARNIÇ, KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ'NE DÖNÜŞTÜRÜLEN CİBALİ TÜTÜN VE SİGARA FABRİKASI ALTINDA YER ALMAKTADIR. YAPI, KAREYE YAKIN DİKDÖRTGEN PLANLI OLUP YAKLAŞIK ÖLÇÜLERİ 21.85X27.10 M.'DİR. SARNICA GÜNEYDOĞU YÖNÜNDEN C BLOK BİNASININ BODRUM KATINDAN BAŞLAYAN BİR RAMPA İLE GİRİLMEKTEDİR. KUZEYBATI DUVARININ KUZEY UCUNDA BULUNAN VE ÖZGÜN OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN MERDİVENLİ GİRİŞ İSE GÜNÜMÜZDE KULLANILMAMAKTADIR. SARNICIN TOPRAK DOLU OLAN ZEMİNİ, SOKAK SEVİYESİNDEN YAKLAŞIK 2.20 M. AŞAĞIDADIR. DOLGU KALINLIĞINI BELİRLEMEK ÜZERE YAPILAN SONDAJLAR SONUCU, ÖZGÜN DÖŞEMENİN KEMERLERİN ÜZENGİ HİZASINDAN 2.95 M. AŞAĞIDA OLDUĞU BELİRLENMİŞTİR. SÜTUN VE HAÇVARİ AYAKLARDAN OLUŞAN 5 SIRA DESTEK DİZİSİ İLE 6 SAHINA AYRILAN SARNIÇTA SÜTUN VE AYAKLAR ARDIŞIK OLARAK YERLEŞTİRİLMİŞTİR. SARNIÇ İÇİNDE TOPLAM 15 AYAK VE FARKLI ÇAPLARDA 20 ADET DEVŞİRME SÜTUN BULUNMAKTADIR. DOLGUDAN DOLAYI KAİDELERİ HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ OLMADIĞIMIZ SÜTUNLARIN BOYLARI YAKLAŞIK 2.60 M.'DİR. SÜTUN BAŞLIKLARI DA DEVŞİRME OLUP, İMPOST PANEL, SADE İMPOST, İONİK İMPOST VE TRAPEZOIDAL FORMDA BAŞLIKLAR GÖRÜLMEKTEDİR. ÜST ÖRTÜSÜ KUBBELERDEN MEYDANA GELEN YAPIDA DUVARLAR TONOZ HİZALARINA KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. TAŞ VE TUĞLA ALMAŞIK ÖRGÜ SİSTEMİNDE İNŞA EDİLEN SARNICIN DUVAR KÖŞELERİ İSE SUYUN BASINCINA KARŞI PAHLI OLARAK DÜZENLENMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ ALTINDA KORUNMAKTA OLAN SARNICIN RESTORE EDİLEREK REZAN HAS MÜZESİNE KATILIMI PLANLANMAKTADIR.

KAYNAKÇA

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 08.05.2002 NO: 13916

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 109

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE HARAÇÇI KARA MEH

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
20.11.2009	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
235	1026	1

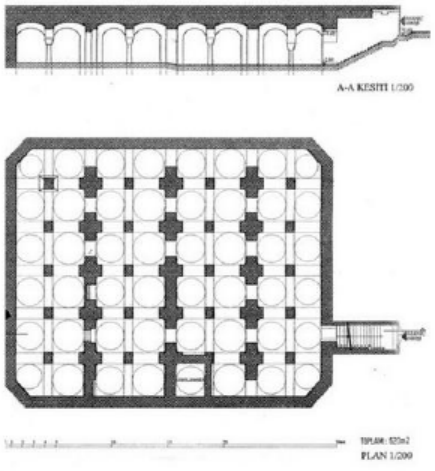
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ ALTINDA KORUNMAKTA OLAN SARNICIN RESTORE EDİLEREK REZAN HAS MÜZESİNE KATILIMI PLANLANMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.110 : Sofular Caddesi'ndeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	110	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	SOFULAR	SOKAK VE KAPI NO	SOFULAR CADDESİ
ADI:	SOFULAR CADDESİNDEKİ SARNIÇ		PAFTA:	170	ADA:	1061	PARSEL:	154,169
YAPIM TARİHİ			MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-30 CM., KALINLIK 3 CM.		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☑ C	☐ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

SOFULAR CADDESİNİN DOĞUSUNDA, YAYLA CAMİSİ SARNICININ HEMEN KARŞISINDA YER ALAN SARNIÇ KALINTISIDIR. PLANI KISMEN, MÜLLER-WIENER'İN VAZİYET PLANINDA KAMBUR MUSTAFA PAŞA CAMİİ İLE BERABER GÖSTERİLEN D 6/3 NO'LU SARNIÇ OLARAK YER ALMAKTADIR (MÜLLER-WIENER, 1977). ANCAK YAPI KALINTISI HAKKINDA HERHANGİ BİR BİLGİ VERİLMEMİŞTİR. SARNICA AİT KALINTILAR, ADI GEÇEN CADDEDEKİ ÜÇ APARTMANIN ARKA BAHÇELERİNDE YER ALMAKTADIR. SARNICIN TİREBOLU APARTMANI ARKASINDA KALAN ÜST BÖLÜMÜ TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEMEKTEDİR. GÜNEYİNDE 2.28 M. KALINLIĞINDA BİR DUVAR VARDIR, BU KALINTININ UZUNLUĞU 9.10 M., TUĞLA KALINLIĞI İSE 3 CM.'DİR. KUZEY TARAFINDA DUVARA GÖMÜLÜ MERMER BİR İMPOST BİR BAŞLIK GÖRÜLMEKTEDİR. KÖŞESİ PAHLI OLARAK DÜZENLENMİŞ OLAN KALINTIDA SU GEÇİRMEZ SIVA KALINTILARI GÖRÜLMEKTEDİR. BUNUN YANINDAKİ YENİLMEZ APARTMANI ARKASINDA SARNIÇ KALINTISI DEVAM ETMEKTEDİR. BURADA IN SİTU BİR SÜTUN GÖVDESİ BULUNMAKTADIR. BURADAKİ DUVARIN UZUNLUĞU 17X0.70 CM, YÜKSEKLİĞİ İSE 7.36 M.'DİR. BU CADDENİN AKSARAY'A YAKIN OLAN KISMINDAKİ GÜL APARTMANI ARKASINDA İSE SARNICA DIŞTAN DESTEK OLAN YUVARLAK KEMERLİ TONOZU BULUNMAKTADIR. TAŞ VE TUĞLA ALMAŞIK OLARAK ÖRÜLMÜŞ YUVARLAK KEMERLİ TONOZ 1.84 M. DERİNLİĞİNDE OLUP, ZEMİNDEN 5 M. YÜKSEKLİĞİNDEDİR VE 2.17 M. AÇIKLIĞINDADIR. DIŞTAN DIŞA 2 PAYENİN ARALIĞI 4.97 M. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR. İNŞAATINDA TAŞLARIN BAZILARI TUĞLALARLA ÇERÇEVELENDİĞİNDEN KALINTININ ORTA BİZANS DÖNEMİNDE İNŞA EDİLMİŞ OLABİLECEĞİNİ DÜŞÜNDÜRMEKTEDİR (ÖZGÜMÜŞ, 2004).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICA AİT, 5 M. YÜKSEKLİĞE KADAR KORUNAGELMİŞ KALINTILAR TİREBOLU, YENİLMEZ VE GÜL APARTMANLARININ ARKA KISIMLARINDA YER ALMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977: Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 282.
Özgümüş, F., 2004: İstanbul Fatih İlçesi, Sofular, İskenderpaşa, Hasan Halife, Muhtesip İskender, Keçeci Karabaş, Sulukule Mahallelerinde Yapılan 2002 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması, 21. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Ankara, 134.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 31.01.1990 NO: 1573

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 110

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SOFULAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
26.12.2010	SOFULAR CADDESİ VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
170	1061	154,169

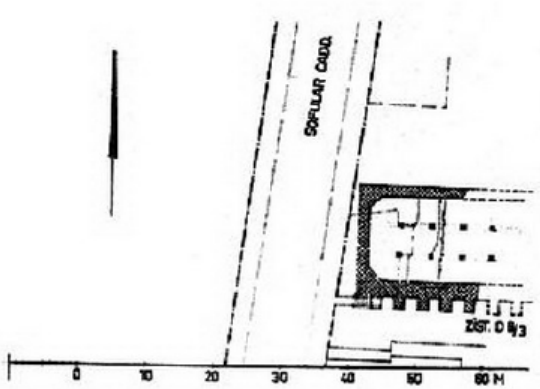
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNICA AİT, 5 M. YÜKSEKLİĞE KADAR KORUNAGELMİŞ KALINTILAR TİREBOLU, YENİLMEZ VE GÜL APARTMANLARININ ARKA KISIMLARINDA YER ALMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.111 : Bıçakçı Alaeddin Mescidi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	111	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	SOFULAR	SOKAK VE KAPI NO	MOLLA HÜSREV
ADI:	BIÇAKÇI ALAEDDİN MESCİDİ SARNICI		PAFTA:	180	ADA:	1065	PARSEL:	16
YAPIM TARİHİ	V. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	KALINLIK 4-7 CM.		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☑ B	☑ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

MOLLA HÜSREV SOKAK'TA BULUNAN BIÇAKÇI ALAEDDİN MESCİDİ AVLUSUNUN KUZEYDOĞUSUNDAKİ YILDIZ APARTMANI ALTINDAKİ BİZANS SARNICIDIR. SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞTIĞI ANLAŞILAN SARNICIN BOYUT VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDAKİ BİLGİLERİMİZ OLDUKÇA SINIRLIDIR. KISMEN TOPRAK ÜZERİNDE BULUNAN SARNIÇ DUVARININ ŞADIRVANA BAKAN KISMI 13.30 M. UZUNLUĞUNDA OLUP, 5 M. YÜKSEKLİĞİNDEDİR. TAŞ VE TUĞLA ALMAŞIK ÖRGÜ SİSTEMİNDE İNŞA EDİLEN SARNIÇ DUVARINDA TUĞLA KALINLIĞI 4 İLE 7 CM. ARASINDA DEĞİŞMEKTEDİR. TUĞLA KALINLIKLARI SARNICIN ERKEN BİZANS DÖNEMİ'NE AİT BİR YAPI OLDUĞUNU DÜŞÜNDÜRMEKTEDİR (ÖZGÜMÜŞ, 2004). AYRICA, V. YY. ÜSLUBU SERGİLEYEN DÜZGÜN KESME TAŞ DİZİSİ ARASINDA 4 SIRA TUĞLA BANTLARDAN OLUŞAN DUVAR İŞÇİLİĞİ, KARA SURLARI VE STUDIOS BAZİLİKASI İLE BENZER ÖZELLİKLER SERGİLEMEKTEDİR. MESCİDİN KIBLE YÖNÜNE BAKAN DUVARINDA BULUNAN BİR OLUK VASITASIYLA AKMAKTA OLAN SU, SARNICIN GÜNÜMÜZDE DE FONSİYONUNU SÜRDÜRDÜĞÜNE İŞARET ETMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE APARTMAN İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNICIN İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Özgümüş, F., 2004: İstanbul Fatih İlçesi, Sofular, İskenderpaşa, Hasan Halife, Muhtesip İskender, Keçeci Karabaş, Sulukule Mahallelerinde Yapılan 2002 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması, 21. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Ankara, 135.

EKLER		BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 111

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SOFULAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
26.12.2010	BIÇAKÇI ALAEDDİN MESCİDİ VE SARNICIN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
180	1065	16

TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE APARTMAN İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNICIN İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.112 : Çiftesaraylar Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	112	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	MİMAR HAYRETTİN	SOKAK VE KAPI NO	DİVAN-I ALİ	
ADI:	ÇİFTESARAYLAR SARNICI		PAFTA:	32	ADA:	1166	PARSEL: 22,23,24
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☑ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

1936 YILINDA ERNEST MAMBOURY TARAFINDAN ÇİFTE SARAYLAR SARNICI ADIYLA YAYINLANAN VE PLANI ÇIKARILAN SARNIÇ, YENİÇERİLER CADDESİ DİVANI ALİ SOKAK'TAKİ KAFAR HANIN ALTINDA BULUNMAKTADIR (MAMBOURY, 1936). BÜYÜK KISMI SOKAK VE KARŞI SIRADAKİ BİNALAR ALTINDA BULUNAN SARNICIN DOĞU KÖŞESİ 1969 YILINDA YAPTIRILAN HANIN TEMEL KAZISI SIRASINDA TAHRİP EDİLMİŞTİR (FIRATLI-İŞLEK, 1969). DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN SARNIÇ 12.26X9.78 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. YALNIZCA BİR KÖŞESİ PAHLI OLAN SARNICIN BEDEN DUVARLARI VE TONOZLAR, SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. 0.50 M. YÜKSEKLİĞİNDE TRAPEZOİDAL FORMDA MERMER BAŞLIKLAR ÜZERİNE YERLEŞTİRİLMİŞ SADE İMPOSTLARA SAHİP 6 ADET MERMER SÜTUN VE 1 PAYE İLE 3 SAHINA AYRILMIŞ OLAN SARNIÇTAKİ SÜTUN BAŞLIKLARININ TÜMÜ AYNI TİP VE ÖLÇÜLERDEDİR. ZEMİN DOLGUDAN ÖTÜRÜ ÇOK YÜKSELTİLMİŞ OLUP SÜTUNLAR 1.3 M. KADAR AÇIKTA KALABİLMİŞTİR. BAZI SÜTUN BAŞLIKLARI ÜZERİNDE GRAFİTTİ GREKÇE YAZILAR MEVCUTTUR (ÖZGÜMÜŞ, 2008). YELKEN TONOZLARLA ÖRTÜLÜ 12 BÖLÜMDEN MEYDANA GELEN YAPIDA TONOZ YÜKSEKLİĞİ 3.50 M. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR. SARNIÇ ERKEN BİZANS DÖNEMİ'NE TARİHLENDİRİLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

DOĞU KÖŞESİ 1969 YILINDA YAPTIRILAN HANIN TEMEL KAZISI SIRASINDA TAHRİP EDİLEN SARNICIN TONOZLARINDAN BİRİ MUHDES MERDİVENİN YAPILABİLMESİ İÇİN TAHRİP EDİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞ OLAN SARNIÇ ÜZERİNDE BULUNAN KAFETERYANIN DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Mamboury, E., 1936: La Nouvelle Citerne Byzantine de Tchifte Serail (Istanbul), Byzantion 11, 167-180. Fıratlı, N., İşlek, S., 1969: 23.07.1969 Tarihli Rapor. Ozgümüş, F., 2008: 2006 İstanbul Sur İçi Arkeolojik Yüzey Araştırmaları, 25. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Ankara, 154.

EKLER			
RÖLÖVE PROJESİ	☑	BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
HARİTA	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
KROKİ	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	DEPO
VAKFİYE	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 11.04.1971 NO: 5792

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 112

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE **MİMAR HAYRETTİN**

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.10.1970-18.12.2011	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI, YIKILAN KISIM VE İÇ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
32	1166	22,23,24

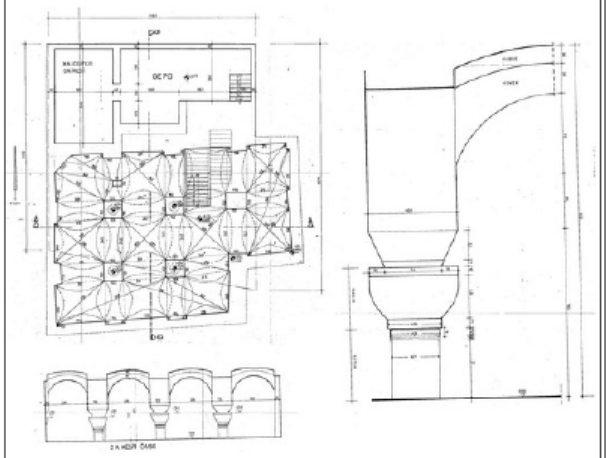
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İYİ DURUMDA KORUNAGELMİŞ OLAN SARNIÇ ÜZERİNDE BULUNAN KAFETERYANIN DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.113 : Koca Mustafa Paşa Camii Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	113	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	ALİ FAKİH	SOKAK VE KAPI NO	KOCA MUSTAFAPAŞA CADDESİ
ADI:	KOCA MUSTAFA PAŞA CAMİİ SARNICI		PAFTA:	338	ADA:	1177	PARSEL:	51
YAPIM TARİHİ	XIII. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	GEÇ BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-35 CM., KALINLIK 4 CM.		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

LİTERATÜRDE YER ALMAYAN SARNIÇ, VI. YY.'DA İNŞA EDİLEN VE IX İLE XIII. YY.DA ESASLI ONARIMLAR GÖREN, BİZANS DÖNEMİ'NİN BAŞLICA MANASTIR KİLİSELERİNDEN, BUGÜNKÜ KOCA MUSTAFA PAŞA CAMİİ OLAN HAGIOS ANDREAS KİLİSESİNİN GÜNEYDOĞU TARAFINDA BULUNMAKTADIR (EYİCE, 1953). DİKDÖRTGEN PLANLI, DOĞU-BATI DOĞRULTULU OLAN YAPI, CAMİNİN MİHRAP DUVARINA YAKLAŞIK 5.40 M. UZAKLIKTA, HEMEN HEMEN CAMİYE PARALEL OLARAK UZANMAKTA VE ZEMİNDEN YAKLAŞIK 1.50 M. AŞAĞIDA BULUNMAKTADIR. YAPIYA, 4 SÜTUNUN ORTASINDA VE APSİS ÜZERİNDE AÇILMIŞ OLAN, MERMER KUYU BİLEZİKLİ 2 ADET SU ALMA MENFEZİ VASITASIYLA GİRİLEBİLMEKTEDİR. YAPININ OTURMA ALANI, DUVARLAR DAHİL 107.79 METREKAREDİR. YÜKSEKLİĞİ, DÖŞEME KOTUNDAN TONOZ SEVİYESİNE KADAR 4.30 M. OLUP, DUVAR KALINLIĞI YAKLAŞIK 1 M.'DİR. SARNIÇ İÇ DUVARLARI TONOZ SEVİYESİNE KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. 3 BÖLÜMLÜ OLAN SARNICIN BATISINDA DİKDÖRTGEN ŞEKLİNDE BİR MEKAN BULUNMAKTADIR. BU BÖLÜMDEN, DOĞUDA BULUNAN YAKLAŞIK 2.50M.LİK BİR GEÇİTLE ANA MEKANA ULAŞILMAKTADIR. ORTADA DEVŞİRME OLARAK KULLANILMIŞ, HER BİRİ FARKLI ÖLÇÜLERDE 4 ADET MERMER SÜTUN BULUNMAKTADIR. SÜTUN BAŞLIKLARININ 3 ADEDİ TRAPEZOIDAL FORMDADIR, BİRİ İSE BAŞLIK OLARAK KULLANILMIŞ BİR SÜTUN KAİDESİDİR. KEMERLERİN ÜZENGİ HİZASINDA BUGÜN VAR OLMAYAN AHŞAP GERGİLERE AİT YUVALAR MEVCUTTUR. ANA MEKANIN DOĞUSUNDA, 2 DİKDÖRTGEN PAYE ARASINDAN GEÇİLEREK ULAŞILAN YİNE DİKDÖRTGEN ŞEKLİNDEKİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM VE KÜÇÜK BİR APSİS BULUNMAKTADIR. PLAN ŞEMASI İTİBARİ İLE, NARTHEKSİ, İKİ SÜTUN DİZİSİ İLE 3 NEFE AYRILMIŞ OLAN NAOS VE APSİSİ İLE KÜÇÜK ÖLÇÜLERDE BİR KİLİSEYİ ANDIRMAKTA OLAN SARNIÇ, BÜYÜK OLASILIKLA VAKTİYLE ÜZERİNDE TAŞIMAKTA OLDUĞU KAPALI YUNAN HAÇI FORMUNDA KİLİSENİN PLANINI YANSITMAKTADIR. BEŞİK TONOZLARDAN OLUŞAN ÜST ÖRTÜYE SAHİP OLAN SARNICIN MERDİVENİ BULUNMAMAKTADIR. TONOZLARIN ÜZERİNDE SARNICA SU SAĞLAYAN PİŞMİŞ TOPRAK KÜNKLERE SAHİP OLAN YAPIDA AYRICA KURŞUN TAHLİYE BORULARI TESPİT EDİLMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İÇERİSİNDE YAKLAŞIK 30-35 CM. DERİNLİĞİNDE SU VE ÇAMUR TABAKASI BULUNAN SARNIÇ GÜNÜMÜZE KADAR OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA ULAŞMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Eyice, S., 1953: İstanbul'da Koca Mustafa Paşa Camii ve Onun Osmanlı-Türk Mimarisindeki Yeri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, C. V, 8, 154-161.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☑	ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 28.11.2007 NO: 1819
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

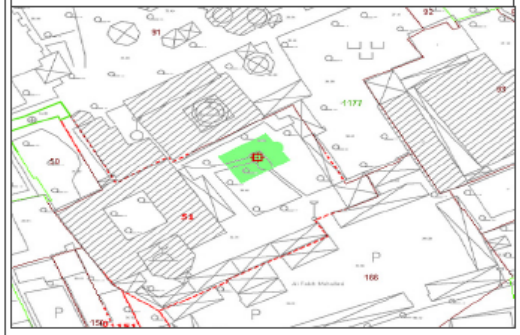
OBJECTID: 113

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE ALİ FAKİH

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
28.10.2007	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
338	1177	51

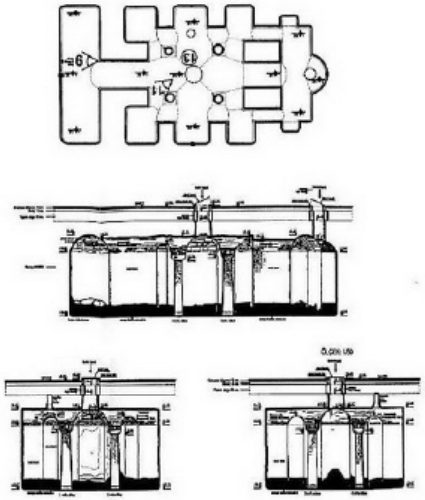
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İÇERİSİNDE YAKLAŞIK 30-35 CM. DERİNLİĞİNDE SU VE ÇAMUR TABAKASI BULUNAN SARNIÇ GÜNÜMÜZE KADAR OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA ULAŞMIŞTIR.

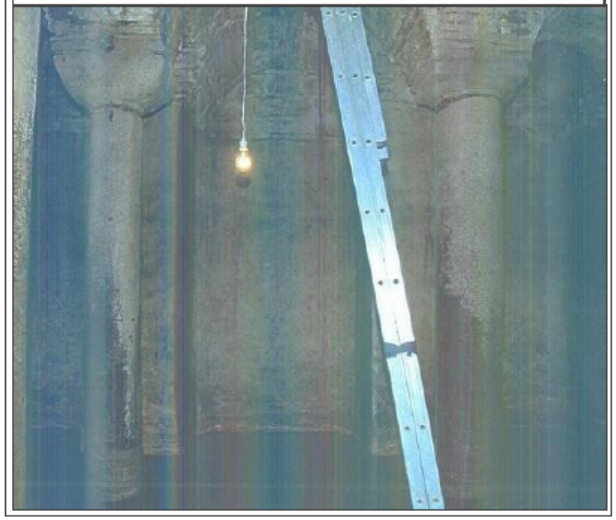
ŞEKİL 1

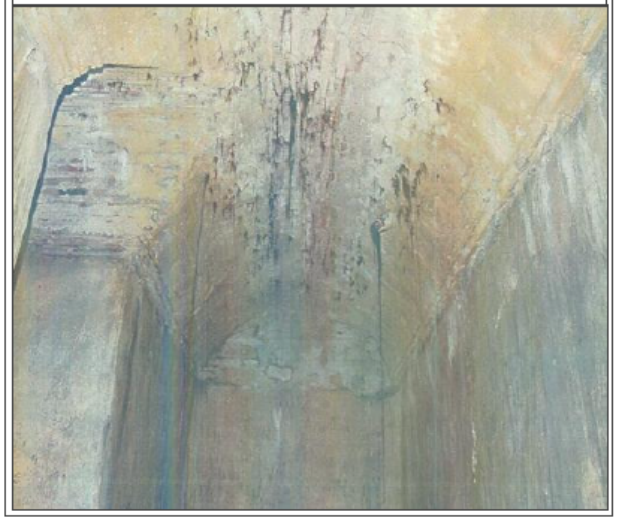
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.114 : Asker Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	114	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	NİŞANCA	SOKAK VE KAPI NO	ASKER
ADI:	ASKER SOKAK SARNICI		PAFTA:	192	ADA:	1178	PARSEL:	45
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	GEÇ BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-30 CM., KALINLIK 2.50 CM.		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☐ C	☑ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1989 YILINDA ASKER SOKAK'TA GERÇEKLEŞTİRİLEN İNŞAAT TEMEL KAZISINDA ORTAYA ÇIKAN, BİR SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜNE AİT OLDUĞU ANLAŞILAN 3 ADET TONOZ KALINTISIDIR. KAZI ALANINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ MÜDÜRLÜĞÜ UZMANLARI TARAFINDAN YAPILAN İNCELEMEDE, TEMEL KAZISI TAMAMLANAN PARSELİN BATI YÖNÜNDE, BİTİŞİK PARSELDE BULUNAN BİNA ALTINA DOĞRU DEVAM ETMEKTE OLAN, DIŞTAN 2.40 M. GENİŞLİK VE 0.90 CM. YÜKSEKLİK İLE 2.80 M. GENİŞLİK VE 1.20 M. YÜKSEKLİĞE SAHİP 2 ADET, GÜNEYBATI KESİTTE İSE 1 ADET TAHRİP EDİLMİŞ TONOZ KALINTISI TESPİT EDİLMİŞTİR. TUĞLA VE HORASAN HARÇ ÖRGÜLÜ TONOZLARIN İÇ KISIMLARI TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. İNŞAAT DEVAM ETTİRİLDİĞİ İÇİN DETAYLI İNCELEMESİ YAPILAMAYAN SARNICIN PLANI VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ TESPİT EDİLEMEMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

TEMEL KAZISI ESNASINDA TAHRİP EDİLEN TONOZLARIN GEREKTİĞİNDE İNCELENMESİNE OLANAK VERECEK ŞEKİLDE KORUNMASI SURETİYLE İNŞAATA İZİN VERİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE İNŞA EDİLEN APARTMANIN BODRUM KATINDA KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINAN SARNICA AİT TONOZLARDAN 1 ADEDİ GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLUP, İÇERİSİNDE BULUNAN MOLOZ DOLGUDAN ÖTÜRÜ DETAYLI OLARAK İNCELENEMEMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Gökyıldırım, T., Taşçıoğlu, Y.R., 1989: 26.06.1989 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 16.08.1989 NO: 1226

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 114

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: NİŞANCA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
23.06.1966-21.09.2012	KALINTININ ÜZERİNDE BULUNAN YAPI, TESPİT VE GÜNÜMÜZ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
192	1178	45

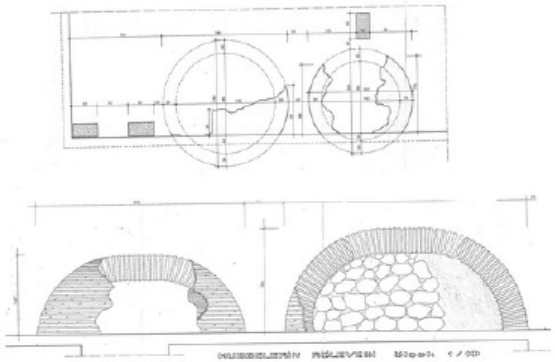
TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE İNŞA EDİLEN APARTMANIN BODRUM KATINDA KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINAN SARNICA AİT TONOZLARDAN 1 ADEDİ GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLUP, İÇERİSİNDE BULUNAN MOLOZ DOLGUDAN ÖTÜRÜ DETAYLI OLARAK İNCELENEMEMİŞTİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.115 : Mermer Kule Sarnıçları: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	115	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	YEDİKULE	SOKAK VE KAPI NO	KENNEDY CADDESİ
ADI:	MERMER KULE SARNIÇLARI		PAFTA:	328	ADA:	1256	PARSEL:	7
YAPIM TARİHİ	XIV. YY.?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	GEÇ BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 37-38 CM., KALINLIK 4-5 CM.		

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☑ B	☐ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☑ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

MARMARA SURLARININ BATI UCUNDA, YEDİKULE'NİN GÜNEYİNDE YER ALAN VE BİR DÖNEM SARAY OLARAK DA KULLANILMIŞ OLAN MERMER KULE'NİN KUZEYİNDE TESPİT EDİLEBİLEN 4 ADET SARNIÇ KALINTISI BULUNMAKTADIR (PESCHLOW, 1995). HER BİRİ YAKLAŞIK 5X4 M ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN SARNIÇLAR, YAN YANA YER ALMAKTADIRLAR. ÖLÇÜLEBİLEN YÜKSEKLİĞİ 1.70 M. OLAN BATIDAKİ SARNIÇ, BİTİŞİĞİNDE BULUNAN 5X3 M. ÖLÇÜLERİNDEKİ SARNIÇLA 11 CM. ÇAPINDA PİŞMİŞ TOPRAK KÜNK VASITASI İLE BAĞLANTILI OLUP, DİĞER SARNIÇLAR ARASINDA HERHANGİ BİR BAĞLANTI TESPİT EDİLEMEMİŞTİR. YALNIZCA BİRİNİN BEŞİK TONOZ ÖRTÜSÜ GÜNÜMÜZE ULAŞABİLMİŞ OLAN SARNIÇLARIN İÇ KISIMLARI 3 CM. KALINLIĞINDA SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. DERZ KALINLIĞI 3.50 CM.'DİR. SARNIÇLARIN, MUTEMELEN XIV. YY. SONLARINDA DEVŞİRME MALZEMELERLE SURLARIN YENİLENMESİ SIRASINDA İNŞA EDİLEN MERMER KULE İLE ÇAĞDAŞ OLDUKLARI DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

YOĞUN BİTKİLENME VE ATIKLARLA DOLU OLARAK GÜÇLÜKLE İNCELENEBİLEN SARNIÇ KALINTILARI OLDUKÇA BAKIMSIZ BİR HALDE BULUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Peschlow, U., 1995: Mermerkule-ein spatbyzantinischer Palast in Konstantinopel, Studien zur byzantinischen Kunst. (Festschrift H. Hallensleben), Amsterdam, 93-97

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 115

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: YEDİKULE

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
13.10.2012	MERMER KULE VE SARNIÇLARIN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
328	1256	7

TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

YOĞUN BİTKİLENME VE ATIKLARLA DOLU OLARAK GÜÇLÜKLE İNCELENEBİLEN SARNIÇ KALINTILARI OLDUKÇA BAKIMSIZ BİR HALDE BULUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.116 : Studios Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	116	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	İMRAHOR	SOKAK VE KAPI NO	ALİ EFENDİ
ADI:	STUDİOS SARNICI		PAFTA:	323	ADA:	1272	PARSEL:	34
YAPIM TARİHİ	V. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☐ C	☐ C	☑ C	☑ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☑ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

463 YILINA TARİHLENEN STUDİOS MANASTIR KOMPLEKSİNE AİT BİR YAPI OLAN SARNIÇ, KİLİSENİN (İMRAHOR İLYAS BEY CAMİİ) GÜNEY DUVARINA BİTİŞİK OLARAK İNŞA EDİLMİŞTİR (GYLLIUS, 1997). 1970 YILINDA ÇIKAN YANGINLA BÜYÜK ÖLÇÜDE TAHRİBATA UĞRAYAN SARNIÇ, DİKDÖRTGENE YAKIN YAMUK BİR PLAN SERGİLEMEKTEDİR. YAPININ ÖLÇÜLERİ, KUZEY-GÜNEY YÖNÜNDE 16.65X18.60 M., DOĞU-BATI YÖNÜNDE 26.40 M.'DİR. DUVAR KALINLIĞI İSE 1.65 M.'DİR. ÜÇ KÖŞESİ DÜZ ŞEKİLDE PAHLI OLAN SARNICIN BEDEN DUVARLARI VE TONOZLAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. BEDEN DUVARLARININ ÜZENGİ HİZASINDA KEMER ALTLARINA GELECEK ŞEKİLDE YERLEŞTİRİLMİŞ, BAZILARININ İÇLERİ SONRADAN ÖRÜLEREK KAPATILMIŞ, 17 ADET MENFEZ PENCERE İLE HAVALANDIRMA SAĞLANMIŞTIR. SARNICIN YELKEN TONOZLARDAN MEYDANA GELEN ÜST ÖRTÜSÜ 3.90 M. ARALIKLARLA 4 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 24 ADET GRANİT SÜTUN İLE TAŞINMAKTADIR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SÜTUN BAŞLIKLARININ TÜMÜ YAKLAŞIK OLARAK AYNI TİP VE ÖLÇÜLERDE OLUP, V. YY. ÖZELLİĞİ SERGİLEYEN KORINTH ÜSLUBUNDADIR (YÜCEL, 1967). BAŞLIKLARIN ÜZERİNE SADE IMPOST BLOKLAR YERLEŞTİRİLMİŞTİR. SARNICA GİRİŞ GÜNEY DUVARININ ORTASINDA SONRADAN EKLENMİŞ OLAN MERDİVENLE SAĞLANMAKTADIR. SARNICIN KUZEYDOĞUSUNDA 5.20X7.40 M. ÖLÇÜLERİNDE, DOĞU DUVARINDA BİR APSİS VE İKİ PENCERE İLE KUZEY VE BATI DUVARLARINDA DİKDÖRTGEN KESİTLİ NİŞLER BULUNAN BİR AYAZMA MEVCUTTUR. İONİK IMPOST BAŞLIKLARA SAHİP 2 ADET GRANİT SÜTUNLA 2 SAHINA AYRILAN YAPI OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLUP, AYAZMANIN BİR KANAL VASITASIYLA SARNIÇLA BAĞLANTILI OLDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR (ANDREOSSY, 1828).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

1970 YILINDA MEYDANA GELEN YANGIN SONUCU NEREDEYSE TAMAMEN YIKILAN SARNICIN YALNIZCA BEDEN DUVARLARI İLE BATI TARAFINDA BİR SIRA SÜTUN VE BUNLARIN ÜST ÖRTÜSÜ KİLİSENİN GÜNEY DUVARI BİTİŞİĞİNDEKİ BOŞ ARSADA BULUNMAKTADIR. SARNIÇ İÇERİSİNDE BULUNAN MOLOZ DOLGU VE BİTKİLENME SEBEBİYLE YAPI GÜÇLÜKLE İNCELENEBİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Gyllius, P., 1997: İstanbul'un Tarihi Eserleri, Çev, Erendiz Ozbayoğlu, İstanbul, 191. Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 66-67. Yücel, E., 1967: İstanbul'da Bizans Sarnıçları II, Arkitekt, 326, İstanbul, 63. Andreossy, A.F., 1828: Constantinople Et Le Bosphore De Thrace Pendant Les Années 1812, 1813 Et 1814 Pendant L'Année 1826 Avec Un Atlas, Paris, 452-453.

EKLER		BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 30.07.1967 NO: 3579
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 116

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE İMRAHOR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
02.1937-09.2008-05.09.2012	SARNICIN 1937 VE 2008 GÖRÜNÜMLERİ İLE AYAZMANIN İÇ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
323	1272	34

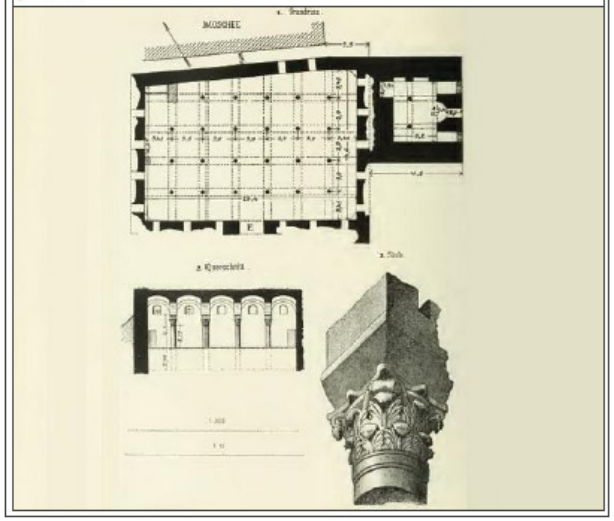
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

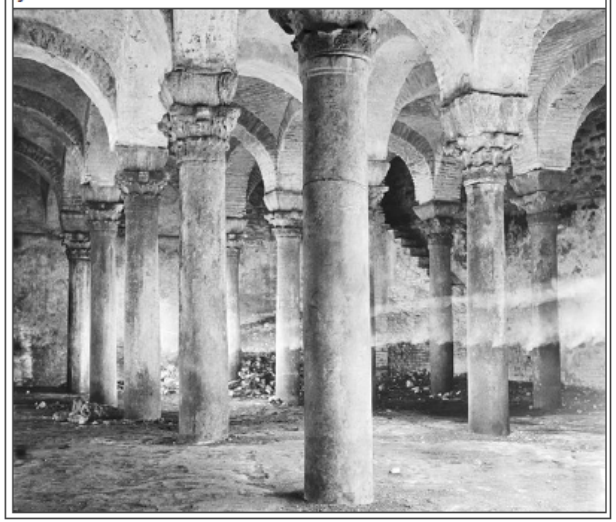
MEVCUT DURUM

1970 YILINDA MEYDANA GELEN YANGIN SONUCU NEREDEYSE TAMAMEN YIKILAN SARNICIN YALNIZCA BEDEN DUVARLARI İLE BATI TARAFINDA BİR SIRA SÜTUN VE BUNLARIN ÜST ÖRTÜSÜ KİLİSENİN GÜNEY DUVARI BİTİŞİĞİNDEKİ BOŞ ARSADA BULUNMAKTADIR. SARNIÇ İÇERİSİNDE BULUNAN MOLOZ DOLGU VE BİTKİLENME SEBEBİYLE YAPI GÜÇLÜKLE İNCELENEBİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.117 : Ali Fakih Camii Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	117	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HACI HAMZA	SOKAK VE KAPI NO	ALİ FAKİH CADDESİ
ADI:	ALİ FAKİH CAMİİ AVLUSUNDAKİ SARNIÇ		PAFTA:		ADA: 1306	PARSEL: 1
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI			

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☐ B	☑ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☑ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

FERİDUN ÖZGÜMÜŞ VE KENNETH R. DARK BAŞKANLIĞINDA YÜRÜTÜLEN İSTANBUL SUR İÇİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 1998 SEZONUNDA TESPİT EDİLMİŞ OLAN BİZANS SARNICIDIR. VAKTİYLE BİR BİZANS KİLİSESİNİN BULUNDUĞU ALİ FAKİH CAMİİ'NİN AVLUSUNDA YAPILAN İNCELEME AVLUNUN KUZEY TARAFINDA, TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEYEN ERKEN BİZANS DÖNEMİ DUVAR KALINTISI VE AVLU ÜZERİNDE BULUNAN KOMPOZİT ÜSLUPTA IV. YY.'A AİT BİR ADET SÜTUN BAŞLIĞI İLE BİRLİKTE TESPİT EDİLMİŞTİR (ÖZGÜMÜŞ-DARK, 2000). İÇERİSİNE GİRİLEMEDİĞİNDEN DETAYLI OLARAK İNCELENEMEMİŞ OLAN SARNICIN BOYUT VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ BİLİNMEMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ALİ FAKİH CAMİİ AVLUSUNDA BULUNAN MERMER KUYU BİLEZİĞİ VASITASIYLA ULAŞILABİLEN SARNICIN İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR

KAYNAKÇA

Özgümüş, F., Dark, K.R., 2000: İstanbul İli, Kocamustafapaşa ve Yedikule'de Yapılan Yüzey Araştırmaları, 17. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Ankara, 358-359

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 117

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HACI HAMZA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
09.2008-05.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN, DUVAR KALINTISI VE AVLUDAN SÜTUN BAŞLIĞI

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
	1306	1

TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

ALİ FAKİH CAMİİ AVLUSUNDA BULUNAN MERMER KUYU BİLEZİĞİ VASITASIYLA ULAŞILABİLEN SARNICIN İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.118 : Fatih Sitesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	118	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	CAMBAZİYE	SOKAK VE KAPI NO	İBRAHİM PAŞA TÜRBESİ
ADI:	FATİH SİTESİ SARNICI		PAFTA:		ADA: 1341	PARSEL: 21
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	GEÇ BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-30 CM., KALINLIK 2.50 CM.		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☑ C	☐ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

FERİDUN ÖZGÜMÜŞ VE KENNETH R. DARK BAŞKANLIĞINDA YÜRÜTÜLEN İSTANBUL SUR İÇİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2004 SEZONUNDA İNCELENMİŞ OLAN DUVAR KALINTISIDIR. LİTERATÜRDE YER ALMAYAN BİR SARNICA AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN KALINTI, FATİH SİTESİ'NİN İBRAHİM PAŞA TÜRBESİ SOKAĞI'NA BAKAN ÇEVRE DUVARININ BİTİŞİĞİNDE VE KISMEN DE ALTINDA YER ALMAKTADIR. YAPI, TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEMEKTE OLUP, TUĞLA KALINLIKLARI VASITASIYLA GEÇ DÖNEME TARİHLENDİRİLMEKTEDİR. GÜNÜMÜZDE ÇİMENTO VE BADANA İLE KAPLANMIŞ DURUMDA BULUNAN KALINTIDA, SIVALARIN DÖKÜLDÜĞÜ YEDE 12 SIRA TUĞLASI GÖRÜLEBİLMEKTEDİR. ÖLÇÜLEBİLEN UZUNLUĞU 3.35 M., YÜKSEKLİĞİ İSE 1.13 M.'DİR (ÖZGÜMÜŞ-DARK, 2006).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

BİTİŞİĞİNDE BULUNAN GECEKONDU İLE SİTEYE AİT ÇEVRE DUVARININ İNŞASI SIRASINDA OLDUKÇA TAHRİBATA UĞRAMIŞ OLAN DUVAR KALINTISI FATİH SİTESİ A-5 BLOK YANINDA BULUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Özgümüş, F., Dark, K.R., 2006: İstanbul 2004 Yılı Çalışmaları, 23. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 347

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ?
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 118

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE CAMBAZİYE

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
05.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
	1341	21

TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

BİTİŞİĞİNDE BULUNAN GECEKONDU İLE SİTEYE AİT ÇEVRE DUVARININ İNŞASI SIRASINDA OLDUKÇA TAHRİBATA UĞRAMIŞ OLAN DUVAR KALINTISI FATİH SİTESİ A-5 BLOK YANINDA BULUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.119 : Nişancı Mehmet Paşa Camii'nin Kuzeyindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	119	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	BEYCEGİZ	SOKAK VE KAPI NO	KESKİNDEDE ÇIKMAZI
ADI:	NİŞANCI MEHMET PAŞA CAMİİ'NİN KUZEYİNDEKİ SARNIÇ		PAFTA:	348	ADA:	1348	PARSEL:	64
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORADAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☐ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☑ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN SARNIÇ, NİŞANCI MEHMET PAŞA CAMİİ'NE AİT VE İÇERİSİNDE KESKİN DEDE TÜRBESİNİN YER ALDIĞI HAZİRENİN HEMEN YANI BAŞINDA BULUNMAKTADIR. 11.80X11.60 M. ÖLÇÜLERİNDE KARE PLANLI BİR YAPIDIR. 1893 YILINDA İNCELENDİĞİNDE KUZEYDOĞU KÖŞESİNDE BULUNAN MERDİVEN VASITASIYLA İNİLEBİLEN SARNICIN 2.1 M. YÜKSEKLİĞİNDE TOPRAKLA DOLU OLDUĞU, YARISININ ORİJİNAL ZEMİNE KADAR BOŞALTILARAK HAVUZ MEYDANA GETİRİLDİĞİ TESPİT EDİLMİŞTİR. SARNICIN YELKEN TONOZLARDAN OLUŞAN ÜST ÖRTÜSÜ 3 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 9 ADET SÜTUN TARAFINDAN TAŞINMAKTADIR. SÜTUN BAŞLIKLARI AKANTHUS BEZEMELİ VE HAÇ MOTİFLİ TRAPEZOIDAL VE İONİK İMPOST TİPTE DEVŞİRME MALZEMEDEN OLUŞMAKTADIR. YAKLAŞIK 70 CM. GENİŞLİĞİNDE OLAN KEMERLERİN ÜZENGİ HİZASINDA GERGİ KİRİŞİ YUVALARI MEVCUTTUR. SARNICIN KÖŞELERİ SUYUN BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞ OLUP, İÇİ TÜMÜYLE 7 CM. KALINLIĞINDA SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN BULUNDUĞU ALANIN 1993 YILINDA OTOPARK OLARAK DÜZENLENMESİ SIRASINDA ALAN İŞ MAKİNASI İLE DÜZELTİLMİŞ, ÇALIŞMA ESNASINDA BİR TAKIM OSMANLI DÖNEMİ DUVAR KALINTILARI İLE SARNICA AÇILAN KUYUNUN BİLEZİĞİ ORTADAN KALDIRILMIŞ, AYRICA SARNICIN GİRİŞ KISMI TOPRAK DOLDURULARAK KAPATILMIŞTIR (SEZER, 1993).

MEVCUT DURUM

BUGÜN OTOPARK OLARAK KULLANILMAKTA OLAN ALANIN ORTA KISMINDA SARNICIN TONOZLARINDAN BİRİ ÜZERİNE AÇILMIŞ BİR KUYU AĞZI YER ALMAKTADIR. 2 M. KADAR DERİNLİKTEN SONRA BİRDEN BİRE GENİŞLEYEN KUYUNUN ALTINDA SARNIÇ GÖRÜLEBİLMEKTEDİR ANCAK İÇİNE GİRİLEMEDİĞİ İÇİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMUNU TESPİT ETMEK MÜMKÜN OLMAMIŞTIR. KESKİN DEDE TÜRBESİNİN BULUNDUĞU HAZİREDE BİZANS DEVRİNE AİT SÜTUN GÖVDELERİ TESPİT EDİLMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 84-85. Sezer, T., 1993: 22.04.1993 Tarihli Rapor.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 14.03.1981 NO: 12713

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 119

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: BEYCEĞİZ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
22.04.1993-14.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN İLE KUYU AĞZI VE TONOZ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
348	1348	64

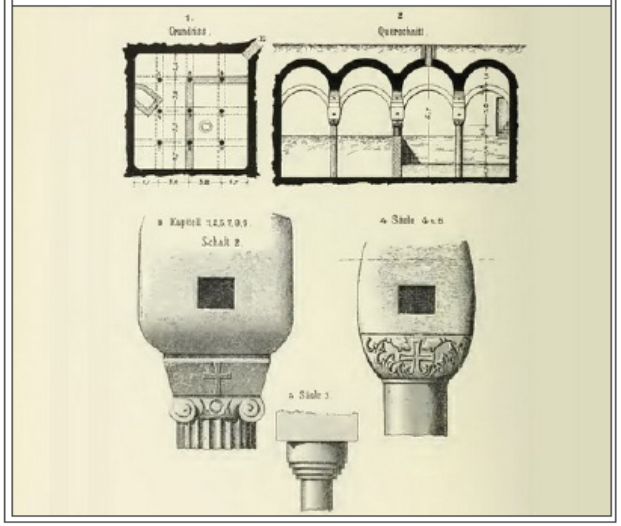
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

BUGÜN OTOPARK OLARAK KULLANILMAKTA OLAN ALANIN ORTA KISMINDA SARNICIN TONOZLARINDAN BİRİ ÜZERİNE AÇILMIŞ BİR KUYU AĞZI YER ALMAKTADIR. 2 M. KADAR DERİNLİKTEN SONRA BİRDEN BİRE GENİŞLEYEN KUYUNUN ALTINDA SARNIÇ GÖRÜLEBİLMEKTEDİR ANCAK İÇİNE GİRİLEMEDİĞİ İÇİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMUNU TESPİT ETMEK MÜMKÜN OLMAMIŞTIR. KEŞKİN DEDE TÜRBESİNİN BULUNDUĞU HAZİREDE BİZANS DEVRİNE AİT SÜTUN GÖVDELERİ TESPİT EDİLMİŞTİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.120 : Büyük Otlukçu Yokuşu Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 120

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: ŞEYH RESMİ

SOKAK VE KAPI NO: OTLUKÇU YOKUŞU

ADI: BÜYÜK OTLUKÇU YOKUŞU SARNICI

PAFTA: 360

ADA: 1457

PARSEL: 2,14,15,16,71,73,85,90,91

YAPIM TARİHİ: XII. YY.?

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ORTA BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☑ C	☐ C	☑ C	☑ C	☑ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN SARNIÇ, OTLUKÇU YOKUŞU SOKAĞI'NDA BULUNAN, GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞ OLAN ŞEYH RESMİ MESCİDİ'NİN BATISINDA YER ALMAKTADIR. 1893 YILI TESPİTİNE GÖRE EĞİMLİ ARAZİDE KONUMLANDIRILMIŞ OLDUĞUNDAN KISMEN TOPRAK SEVİYESİNİN ÜZERİNDE BULUNAN SARNIÇ, GEÇMİŞTE YANINDA BULUNAN RESMİ EFENDİ MESCİDİ ÖNÜNDE DÜZ BİR PLATFORM MEYDANA GETİRMEKTEYDİ. MERDİVENİ BULUNMAYAN SARNICA KUZEY YÖNÜNDE BULUNAN BİR MENFEZDEN GİRİLEBİLMEKTEDİR. YAPI, 26.80X21 M. ÖLÇÜLERİNDE, 11.40 M. YÜKSEKLİĞİNDE KAREYE YAKIN DİKDÖRTGEN PLANLIDIR. İÇERİSİNDE YAKLAŞIK 4 M. YÜKSEKLİĞİNDE DOLGU BULUNAN SARNICIN GÜNEY DUVARINDA 2.50 METRE GENİŞLİK VE 1.20 METRE DERİNLİĞİNDE 5 AYRI NİŞ, BATI DUVARINDA İSE BİR PENCERE TESPİT EDİLMİŞTİR. BEDEN DUVARLARI VE TONOZLARIN BİR KISMI SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. KÖŞELER SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SARNICIN YELKEN TONOZLARDAN MEYDANA GELEN ÜST ÖRTÜSÜ 4 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 24 ADET GRANİT SÜTUN TARAFINDAN TAŞINMAKTADIR. DEVŞİRME MALZEME OLAN SÜTUN BAŞLIKLARININ ÇOĞUNLUĞU KORİNTH ÜSLUBUNDA İNCE İŞÇİLİK SERGİLEYEN MERMER BAŞLIKLARDIR. BİR ÖRNEKTE İSE BAŞLIK OLARAK KULLANILMIŞ SÜTUN KAİDESİ TESPİT EDİLMİŞTİR. SÜTUN BAŞLIKLARININ BAZILARININ ÜZERİNDE TAŞÇI İŞARETLERİ BULUNMAKTADIR. SARNIÇ, DUVAR İŞÇİLİĞİ AÇISINDAN KOMMENOSLAR DÖNEMİNE (1057-1185) TARİHLENDİRMİŞTİR (YÜCEL, 1967).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

1968 YILINDA SARNICIN 73 NO.LU PARSELDE YAPILAN İNŞAAT TEMEL KAZISINDA SARNICIN GÜNEY KISMINA AİT TONOZLAR AÇIĞA ÇIKMIŞ, ANCAK İLERLEYEN SÜREÇTE KALINTILAR ORTADAN KALDIRILARAK İNŞAATA DEVAM EDİLMİŞTİR (FIRATLI, 1969).

MEVCUT DURUM

YOĞUN YAPILAŞMA SONUCU BÜYÜK ÖLÇÜDE ORTADAN KALKMIŞ OLAN SARNICA AİT YÜZEYDE GÖRÜLEBİLEN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR. SARNICIN DOĞU KISMININ, RESMİ EFENDİ MESCİDİ'NİN TEMEL KALINTILARININ BULUNDUĞU BOŞ ARSADA TOPRAK ALTINDA KORUNDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 68-69. Yücel, E., 1967: İstanbul'da Bizans Sarnıçları II, Arkitekt, 326, İstanbul, 65. Fıratlı, N., 1969: 11.07.1969 Tarihli Rapor.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ ☐

HARİTA ☐

KROKİ ☐

VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ: VAKIF VE ŞAHIS MÜLKİYETİNDE

ORİJİNAL KULLANIM: SARNIÇ

BUGÜNKÜ KULLANIM: KULLANILMAMAKTADIR

TESCİL KARARI: KARAR TARİHİ: 16.11.1969 NO: 5110

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

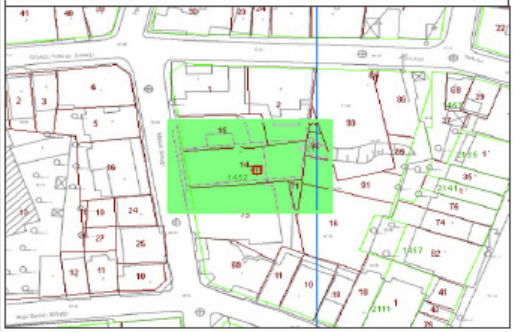
OBJECTID: 120

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: ŞEYH RESMİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1931-06.03.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE RESMİ EFENDİ MESCİDİ'NİN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
360	1457	2,14,15,16,71,73,85,90,91

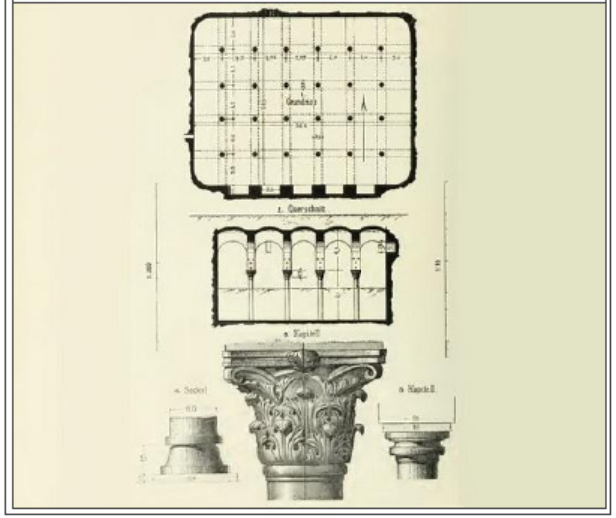
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

YOĞUN YAPILAŞMA SONUCU BÜYÜK ÖLÇÜDE ORTADAN KALKMIŞ OLAN SARNICA AİT YÜZEYDE GÖRÜLEBİLEN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR. SARNICIN DOĞU KISMININ, RESMİ EFENDİ MESCİDİ'NİN TEMEL KALINTILARININ BULUNDUĞU BOŞ ARSADA TOPRAK ALTINDA KORUNDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.121 : Sultan Sarnıç (Bonos Sarnıcı?): (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 121

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: YAVUZ SELİM

SOKAK VE KAPI NO: ALİ NAKİ

ADI: SULTAN SARNIÇ (BONOS SARNICI?)

PAFTA: 360

ADA: 1459

PARSEL: 22

YAPIM TARİHİ: VI. YY.

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 35-35 CM., KALINLIK 4 CM.

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU

A İYİ
B ORTA
C KÖTÜ
D YOK

	A	B	C	D
TAŞIYICI YAPI	☑	☐	☐	☐
DIŞ YAPI	☑	☐	☐	☐
ÜST YAPI	☑	☐	☐	☐
İÇ YAPI	☑	☐	☐	☐
MİMARİ PLASTİK	☑	☐	☐	☐

MİMARİ TANIM

SULTAN SELİM ÇUKURBOSTANI'NIN (ASPAR SARNICI) GÜNEYDOĞUSUNDA BULUNAN, 29.10X18.70 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI, OLDUKÇA İYİ KORUNMUŞ SARNIÇTIR. KISMEN TOPRAK ÜZERİNDE BULUNAN YAPI, OSMANLI DÖNEMİ'NE AİT BİR DUVARLA ÇEVRELENMİŞ, ÜZERİNE GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞ OLAN SİVASİ TEKKE MESCİDİ İNŞA EDİLMİŞTİR. SARNICIN BEDEN DUVARLARI 2.80 M. KALINLIĞINDA TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK İŞÇİLİK SERGİLEMEKTEDİR (YÜCEL, 1967). DUVARLARIN KEMER ÜZENGİ HİZASINDA IŞIK VE HAVA SİRKÜLASYONUNU SAĞLAYAN 26 ADET MENFEZ PENCERE BULUNMAKTADIR. ÖN CEPHE PENCERELERİNDEN BİRİ SONRADAN BOZULARAK SARNICA GİRİŞ OLARAK KULLANILMAKTA, BU GİRİŞTEN MUHDES BİR MERDİVENLE SARNICA İNİLMEKTEDİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SARNICIN ÇAPRAZ TONOZLARDAN OLUŞAN ÖRTÜ SİSTEMİ, İÇ KISMINDA DÖRDER METRE ARALIKLARLA 4 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 28 ADET SÜTUN TARAFINDAN TAŞINMAKTADIR. KAİDELERİNDE TEŞÇİ İŞARETLERİNE RASTLANAN SÜTUNLARIN BİR KISMI GRANİT OLUP BÜYÜK ÇOĞUNLUĞU MERMERDİR (MAMBOURY, 1951). SÜTUN BAŞLIKLARI 3 SIRA AKANTHUS DİZİLİ V. YY. KORINTH ÜSLUBUNDADIR. SÜTUN BAŞLIKLARININ ÜZERİNE BAZILARI KABARTMA HAÇ MOTİFİ TAŞIYAN İONİK İMPOST TİPTE İKİNCİ BİR BAŞLIK, BİR KISMINA İSE SADE İMPOST BLOKLAR İLE VI. YY. ÖZELLİĞİ SERGİLEYEN AKANTHUS BEZEMELİ İMPOST BLOKLAR YERLEŞTİRİLMİŞTİR. KEMERLERİN ÜZENGİ HİZASINDA GERGİ KİRİŞİ YUVALARI MEVCUTTUR. SARNICIN KÖŞELERİ PAHLI OLARAK DÜZENLENEREK, SUYUN BASINCINA KARŞI DAHA DİRENÇLİ OLMASI SAĞLANMIŞTIR. DUVARLARI KAPLAYAN 5 CM KALINLIĞINDAKİ SU GEÇİRMEZ SIVA TABAKASI RESTORASYON SIRASINDA KALDIRILMIŞTIR. YAPININ GÜNEYBATI TARAFINDA ORİJİNAL MERDİVENİN KALINTISI GÖRÜLMEKTEDİR. TUĞLA KALINLIKLARI 4 CM. OLAN YAPIDA DERZ KALINLIĞI 7 CM. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR. SARNICIN ZEMİNİ TUĞLA DÖŞELİDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

2007 YILINDA TAMAMLANAN KAPSAMLI BİR RESTORASYON GEÇİREN SARNICIN İÇ BEDEN DUVARLARINI KAPLAYAN SU GEÇİRMEZ SIVA TABAKASI KALDIRILMIŞ, KUZEYDOĞU DUVARINA AHŞAP PLATFORM EKLENMİŞ, SARNIÇ ZEMİNİ AHŞAP KAPLANMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLAN SARNIÇ TOPLU ORGANİZASYONLARA HİZMET VERECEK ŞEKİLDE PLANLANMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Yücel, E., 1967: İstanbul'da Bizans Sarnıçları II, Arkitekt, 326, İstanbul, 62-63. Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 62-63. Mamboury, E., 1951: Istanbul Touristique, İstanbul, 260.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	TOPLANTI-KONGRE MEKANI
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 16.09.1987 NO: 3618

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 121

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: YAVUZ SELİM

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
23.12.2011-14.09.2012	SARNICIN DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
360	1459	22

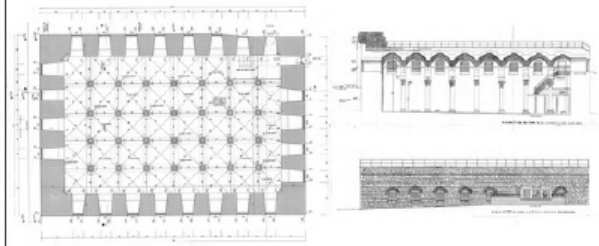
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLAN SARNIÇ TOPLU ORGANİZASYONLARA HİZMET VERECEK ŞEKİLDE PLANLANMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.122 : Eski Ali Paşa Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	122	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	MUHTESİP İSKENDER	SOKAK VE KAPI NO	ESKİ ALİ PAŞA CADDESİ
ADI:	ESKİ ALİ PAŞA CADDESİ SARNICI		PAFTA:		ADA: 1528	PARSEL: 73
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☐ C	☐ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

ESKİ ALİ PAŞA CADDESİ ÜZERİNDE BULUNAN FATİH APARTMANI'NIN GİRİŞ MERDİVENİ ALTINDA TESPİT EDİLEN DUVAR KALINTISIDIR. BİR SARNICA AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN KALINTININ BOYUT VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA BİLGİ BULUNMAMAKTADIR. TUĞLA VE HORASAN HARÇ ÖRGÜLÜ DUVARININ 1.35X0.85 M.'LİK KISMI YÜZEYDE BULUNAN KALINTI, APARTMANIN BODRUM SEVİYESİNDE DEVAM ETMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

FATİH APARTMANI ALTINA DOĞRU DEVAM EDEN KALINTININ MUHTEMEL GİRİŞİ BETONARME MALZEME İLE KAPATILMIŞ OLUP, KALINTININ DEVAMINI GÖREBİLMEK MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA	EKLER		BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
	RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ?
	HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
	KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
	VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 122

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE | MUHTESİP İSKENDE

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
14.09.2012	PARSELDE BULUNAN YAPI VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
	1528	73

TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

FATİH APARTMANI ALTINA DOĞRU DEVAM EDEN KALINTININ MUHTEMEL GİRİŞİ BETONARME MALZEME İLE KAPATILMIŞ OLUP, KALINTININ DEVAMINI GÖREBİLMEK MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.123 : Mokios (Altımermer) Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	123	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	SEYİT ÖMER	SOKAK VE KAPI NO	CEVDET PAŞA CADDESİ
ADI:	MOKİOS (ALTIMERMER) SARNICI		PAFTA:	409	ADA:	1732	PARSEL:	10
YAPIM TARİHİ	V. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-40 CM., KALINLIK 4-6 CM.		

TİPİ

AÇIK SARNIÇ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☐ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

MOKIOS SARNICI, İSTANBUL'UN THEODOSIUS SURLARI İÇERİSİNDE DEV BOYUTLARI İLE GÜNÜMÜZE ULAŞABİLMİŞ 3 ADET AÇIK SARNIÇTAN BİRİSİDİR. ADINI, VAKTİYLE YAKININDA BULUNAN HAGIOS MOKIOS KİLİSESİ'NDEN ALAN SARNIÇ, KONSTANTINOPOLIS'İN KSEROLOPHOS (KURU TEPE) OLARAK ADLANDIRILAN YEDİNCİ TEPESİNİN EN YÜKSEK NOKTASINDA BULUNMAKTADIR. PATRİA'YA GÖRE, ANASTASİUS TARAFINDAN VI. YÜZYILIN BAŞLARINDA İNŞA ETTİRİLMİŞTİR. YAKLAŞIK 300.000 M³ SU DEPOLAYABİLME KAPASİTESİNE SAHİP OLAN SARNIÇ, 170X147 M. ÖLÇÜLERİNDE VE YAKLAŞIK 12 M. DERİNLİĞİNDE DEV BİR SU HAZNESİDİR. TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK DUVAR İŞÇİLİĞİ SEGİLEYEN SARNICIN 6 M. KALINLIĞINDAKİ ÇEVRE DUVARLARI, GÜNÜMÜZDE YOL SEVİYESİNDEN 12 M. KADAR AŞAĞIDA BULUNMAKTADIR. GÜNEYDOĞU KÖŞESİ MUHTEMELEN BİR DEPREM SONUCU YIKILMIŞ OLAN SARNICIN KÖŞELERİ SU BASINCINA KARŞI PAHLI OLARAK DÜZENLENMİŞTİR. SARNICIN ÇEVRE DUVARLARI, İNŞA TARİHİNDEN KAYNAKLI OLARAK ASPAR VE AETIOS SARNIÇLARINDAN AYRILAN BAZI FARKLILIKLAR SERGİLEMEKTEDİR. ASPAR VE AETİUS AÇIK SU DEPOLARININ ÇEVRE DUVARLARI, KENTİN ERKEN V. YÜZYIL YAPILARINDA GENELLİKLE RASTLANILAN TEKNİKLE, DÜZGÜN KİREÇTAŞI BLOKLARDAN ÖRÜLÜ İÇ VE DIŞ YÜZEYLER ARASI MOLOZ HARÇ KARIŞIMI DOLGU İLE TUĞLA KUŞAKLARDAN OLUŞAN ALMAŞIK İŞÇİLİK SERGİLEMEKTEDİRLER. MOKİOS SARNICINDA İSE, 5 SIRA TUĞLA DİZİSİNDEN OLUŞAN KUŞAKLARIN YÜZEYLERİNİN DE BLOK TAŞLARLA KAPLANMIŞ OLDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR. BU BAKIMDAN V. VE VI. YÜZYIL YAPI STİLİNDEN AYRILMAKTA, YALNIZCA SARNIÇ DUVARININ KUZEY KESİMİ TRAKYA'DAKİ ANASTASİUS SAVUNMA DUVARI İLE PARALELLİK SERGİLEMEKTEDİR. SARNICIN, VALENS ANA İSALE HATTININ YAKININDA OLAN ASPAR VE AETIUS SARNIÇLARINA KIYASLA SU TEMİNİ KONUSU DA TARTIŞMALIDIR. ANCAK, X. YÜZYILA AİT "DE CEREMONIIS" (SEREMONİLER KİTABI) ADLI ESERDE KENTİN BU BÖLGESİNDE BULUNAN VE BÜYÜK OLASILIKLA MOKİOS SARNICINI BESLEYEN VE MUHTEMELEN VALENS ANA İSALE HATTI'NIN BİR KOLU OLAN BİR KANALIN VARLIĞINDAN SÖZ EDİLMEKTEDİR (CROW-BARDILL-BAYLISS, 2008). FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN SARNICIN KUZEY DUVARINDA IN-SITU HALDE BULUNAN BİR DAMGALI TUĞLA TİPİK V. YÜZYIL KARAKTERİSTİĞİ SERGİLEMEKTEDİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). ANCAK V. YÜZYIL SONLARI YA DA VI. YÜZYIL BAŞLARINA AİT DAMGALI TUĞLALARIN SONRAKİ DÖNEM YAPILARINDA DA KULLANILMASININ ALIŞILDIK BİR DURUM OLDUĞU GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULMALIDIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

BİZANS DÖNEMİNDE KULLANIM DIŞI KALARAK İÇİ BOSTANA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ OLAN SARNICIN BOSTAN OLARAK KULLANIMI OSMANLI DÖNEMİNDE DE DEVAM ETMİŞTİR. YAKIN GEÇMİŞTE İÇERİSİNE PEK ÇOK GECEKONDU İNŞA EDİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

2012 YILINDA SARNIÇ İÇERİSİNDE BELEDİYE TARAFINDAN PARK VE YEŞİL ALAN DÜZENLEMESİ YAPILMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Crow, J., Bardill, J., Bayliss, R.A., 2008: The water supply of Byzantine Constantinople, Journal of Roman Studies Monograph 11, London, 132.
Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 44-45.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	PARK ALANI
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 23.04.1963 NO: 2128

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

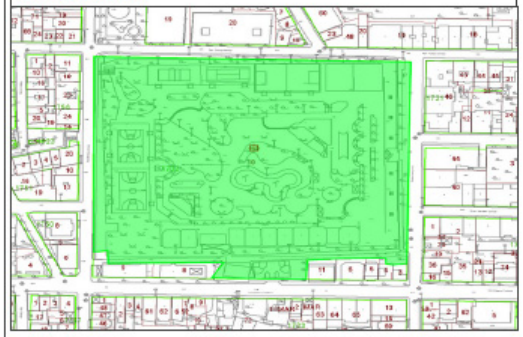
OBJECTID: 123

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SEYİT ÖMER

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
05.06.2012	SARNICIN GENEL VE DETAY GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
409	1732	10

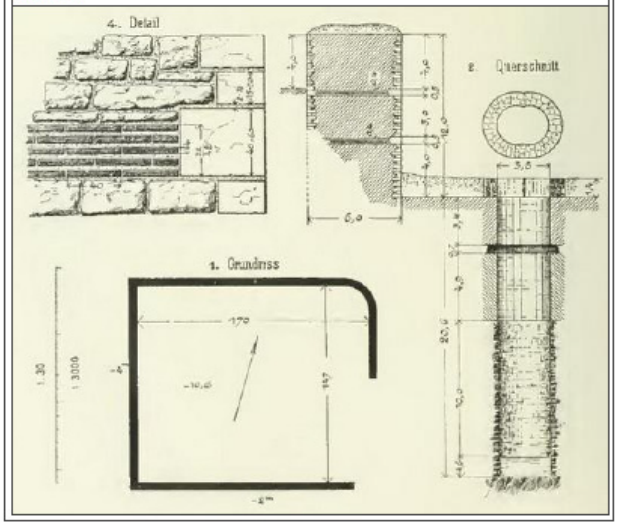
TİPİ

AÇIK SARNIÇ

MEVCUT DURUM

2012 YILINDA SARNIÇ İÇERİSİNDE BELEDİYE TARAFINDAN PARK VE YEŞİL ALAN DÜZENLEMESİ YAPILMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.124 : Hüseyin Kazım Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	124	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	SEYİT ÖMER	SOKAK VE KAPI NO	HÜSEYİN KAZIM
ADI:	HÜSEYİN KAZIM SOKAK SARNICI		PAFTA:	409	ADA:	1734	PARSEL:	34
YAPIM TARİHİ	XI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 14-28 CM., KALINLIK 4 CM.		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	A ☐	A ☐	A ☐	A ☐	A ☐
B	ORTA	B ☐	B ☐	B ☐	B ☐	B ☐
C	KÖTÜ	C ☑	C ☐	C ☐	C ☑	C ☐
D	YOK	D ☐	D ☑	D ☑	D ☐	D ☑

MİMARİ TANIM

1986 YILINDA HÜSEYİN KAZIM SOKAK'TA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISINDA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ KALINTISIDIR. DIŞTAN DİKDÖRTGEN YA DA KARE PLANLI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN KALINTI, TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEMEKTE OLUP, SARNICIN SUYU TOPLAYAN İÇ KISMI YARIM DAİRE FORMUNDA DÜZENLENMİŞTİR. SARNICIN GERİ KALAN KISMININ DAHA ÖNCEKİ BİR TARİHTE YIKILARAK ORTADAN KALKTIĞI, TESPİT EDİLEN DUVAR KESİTİNDEN ANLAŞILMAKTADIR. SARNICA AİT KALINTI 3.50X2.30 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. ORTADAKİ YARIM DAİRE FORMUNDKİ KISMIN ÇAPI 2.90 M., DERİNLİĞİ İSE 1.80 M.'DİR. YAPININ KESİK İKİ DUVAR UCU ÖLÇÜLERİ İSE 0.64X0.98 M.'DİR. SARNICIN İÇ YÜZEYİ 2 CM. KALINLIĞINDA SU GEÇİRMEZ SIVA TABAKASI İLE KAPLIDIR (ATAÇERİ, 1986). BU BÖLGEDE, FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ, KUZEY DUVARINDA YARIM DAİRE FORMLU 4 ADET NİŞ BULUNAN 20.07X6.05 M. ÖLÇÜLERİNDE 5 SÜTUNLU BİR SARNICIN VARLIĞI BİLİNMEKTEDİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). ANREOSSY VE PASPATES TARAFINDAN DA GÖRÜLMÜŞ OLAN SARNICIN KUZEY DUVARINDA BULUNAN NİŞLER, HÜSEYİN KAZIM SOKAK'TA BULUNAN SARNIÇ KALINTISI İLE FORM İLE ÖLÇÜ AÇISINDAN UYUŞMAKTADIR (ANDREOSSY, 1828; PASPATES, 1877). ANCAK ELDEKİ VERİYLE, KALINTININ BU SARNICA AİT OLUP OLMADIĞI KESİNLİK KAZANAMAMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICA AİT KALINTI, ÜZERİNE İNŞA EDİLEN APARTMANIN BODRUM KATINDA KURUL KARARI İLE KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Ataçeri, E., 1986: 07.08.1986 Tarihli Rapor. Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 96-97. Andreossy, A.F., 1828: Constantinople Et Le Bosphore De Thrace Pendant Les Années 1812, 1813 Et 1814 Pendant L'Année 1826 Avec Un Atlas, Paris, 453. Paspates, A.G., 1877: Vyzantinai Meletai Topographikai Kai Historikai Meta Pleistön Eikonön, İstanbul, 380.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 08.08.1986 NO: 2485

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 124

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SEYİT ÖMER

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.08.1986-05.06.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
409	1734	34

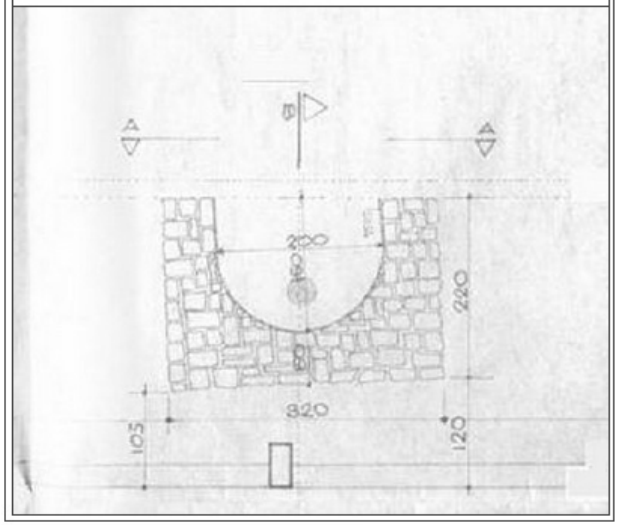
TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

SARNICA AİT KALINTI, ÜZERİNE İNŞA EDİLEN APARTMANIN BODRUM KATINDA KURUL KARARI İLE KORUMA altına ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.125 : Fethiye Caddesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	125	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KATİP MUSLİHİTTİN	SOKAK VE KAPI NO	FETHİYE CADDESİ
ADI:	FETHİYE CADDESİ SARNICI		PAFTA:	278	ADA:	1890	PARSEL:	24
YAPIM TARİHİ	XI. YY?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI			

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☑ C	☐ C	☑ C	☑ C	☐ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

1991 YILINDA FETHİYE CADDESİ HOROZLU ÇIKMAZI'NDA BULUNAN BOŞ ARSANIN OTOPARK OLARAK DÜZENLENMESİ ESNASINDA ORTAYA ÇIKAN SARNIÇ KALINTISIDIR. İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ UZMANI TARAFINDAN YAPILAN İNCELEMEDE, SARNICIN BİR KISMININ TAHRİP EDİLEREK İÇİNİN MOLOZLA DOLDURULDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR (SEZER, 1993). BOYUT VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA BİLGİ BULUNMAYAN VE HALEN FETHİYE GARAJI OLARAK KULLANILAN ALANDA BULUNAN SARNICA 70X70 CM. ÖLÇÜLERİNDE BİR KAPAKTAN, TONOZLARDAN BİRİ ÜZERİNDE AÇILMIŞ OLAN MENFEZ VASITASIYLA ULAŞILABİLMEKTEDİR. TUĞLA KALINLIKLARI ORTA BİZANS DÖNEMİ'NE İŞARET EDEN SARNIÇ, HEMEN KUZEYİNDE BULUNAN PAMMAKARISTOS MANASTIR KOMPLEKSİNE AİT OLMALIDIR. AYRICA 1968 YILINDA, BU SARNIÇ KALINTISININ YAKININDA BULUNAN 1896 ADA 19, 20 VE 40 SAYILI PARSELLERDE YİNE BİR SARNICA AİT OLMASI MUHTEMEL DUVAR KALINTISININ TESPİT EDİLDİĞİ BİLİNMEKTEDİR. GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞ OLAN BU KALINTININ DA AYNI SARNIÇ İLE İLİŞKİLİ OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

BETONLA KAPLI OLAN SARNIÇ ÜZERİNDE OTO YIKAMA FAALİYETİ YÜRÜTÜLMEKTEDİR. İÇİ TONOZ SEVİYESİNE KADAR DOLU OLAN YAPININ DETAYLI OLARAK İNCELENEBİLMESİ MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Sezer, T., 1993: 19.01.1993 Tarihli Rapor.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 13.09.1991 NO: 2958

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 125

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE KATİP MUSLİHİTTİN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE MENFEZDEN SARNICIN GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
278	1890	24

TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

BETONLA KAPLI OLAN SARNIÇ ÜZERİNDE OTO YIKAMA FAALİYETİ YÜRÜTÜLMEKTEDİR. İÇİ TONOZ SEVİYESİNE KADAR DOLU OLAN YAPININ DETAYLI OLARAK İNCELENEBİLMESİ MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.126 : Fethiye Camii Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	126	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	KATİP MUSLİHİTTİN	SOKAK VE KAPI NO	FETHİYE KAPISI	
ADI:	FETHİYE CAMİİ ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	287	ADA:	1890	PARSEL: 34
YAPIM TARİHİ	XI.-XII. YY.?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

PAMMAKARİSTOS MANASTIR KİLİSESİ'NİN (FETHİYE CAMİİ), KOMNENOS DÖNEMİNDE IOANNES KOMNENOS VE EŞİ ANNA DUKAINA TARAFINDAN XII. YY.'DA İNŞA ETTİRİLEN NAOSUNUN ALTINDA BULUNAN SARNIÇTIR (MÜLLER-WIENER, 1977). YAPININ ALTINDA YER ALMASINA RAĞMEN, KİLİSE İLE BAĞI KESİNLİK TAŞIMAYAN SARNIÇ, 7X3 M. ÖLÇÜLERİNDE BİR NARTHEKS VE 9X9 M ÖLÇÜLERİNDE HAÇ PLANLI ANA MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. SARNICIN BEŞİK TONOZLARDAN OLUŞAN ÜST ÖRTÜSÜ, DÜZENSİZ OLARAK 4 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ VE FARKLI ÖLÇÜLERDE 14 DEVŞİRME SÜTUN TARAFINDAN TAŞINMAKTADIR. SÜTUN BAŞLIKLARI DA DEVŞİRME OLUP, İMPOST BLOK, İONİK İMPOST VE KORINTH ÜSLUBUNDA BAŞLIKLAR İLE SÜTUN BAŞLIĞI OLARAK KULLANILMIŞ SÜTUN KAİDESİ MEVCUTTUR. ORİJİNAL ÜST ÖRTÜSÜ ORTADAN KALKMIŞ BİR ALTYAPIDAN DÖNÜŞTÜRÜLDÜĞÜ ANLAŞILAN SARNICIN MUHTEMELEN ESKİ BİR YAPININ, BELKİ DE BİR KRİPTANIN KALINTISI OLDUĞU VE KİLİSE ÜZERİNE İNŞA EDİLDİKTEN SONRA SARNIÇ HALİNE GETİRİLEREK KİLİSEYE GÖRE UYARLANDIĞI DÜŞÜNÜLMEKTEDİR. GİZLİ TUĞLA TEKNİĞİNİN KULLANILDIĞI YAPI ORTA BİZANS DÖNEMİNE İŞARET ETMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

1947 YILINDA İÇERİSİNDEKİ DOLGU TEMİZLENEREK İNCELENEN SARNICA CAMİ GİRİŞİNDE BULUNAN 2 ADET KUYU BİLEZİĞİ BULUNAN KISIM İLE MİHRAP YANINDA BULUNAN KAPAK VASITASIYLA GİRİLEBİLMEKTEDİR. ANCAK SARNICIN TÜM GİRİŞLERİ KAPATILMIŞ DURUMDA BULUNDUĞUNDAN İNCELENMESİ MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 132-135.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 16.09.1987 NO: 3618
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 126

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KATİP MUSLİHİTTİN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1947-07.09.2012	FETHİYE CAMİİ İÇ ALAN, KUYU BİLEZİKLERİ VE SARNIÇ İÇ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
287	1890	34

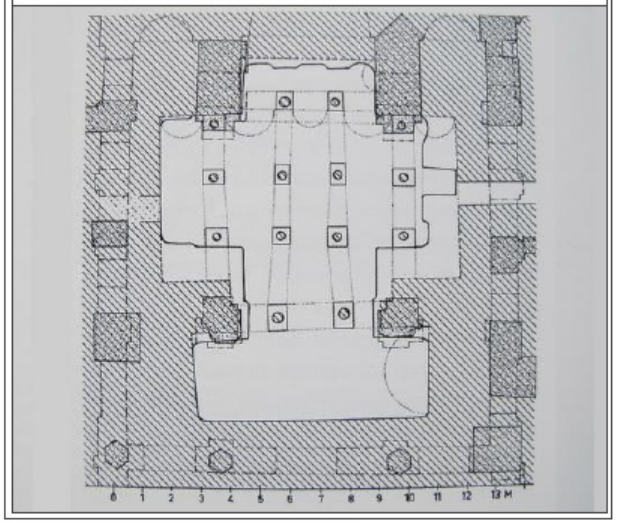
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

1947 YILINDA İÇERİSİNDEKİ DOLGU TEMİZLENEREK İNCELENEN SARNICA CAMİ GİRİŞİNDE BULUNAN 2 ADET KUYU BİLEZİĞİ BULUNAN KISIM İLE MİHRAP YANINDA BULUNAN KAPAK VASITASIYLA GİRİLEBİLMEKTEDİR. ANCAK SARNICIN TÜM GİRİŞLERİ KAPATILMIŞ DURUMDA BULUNDUĞUNDAN İNCELENMESİ MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

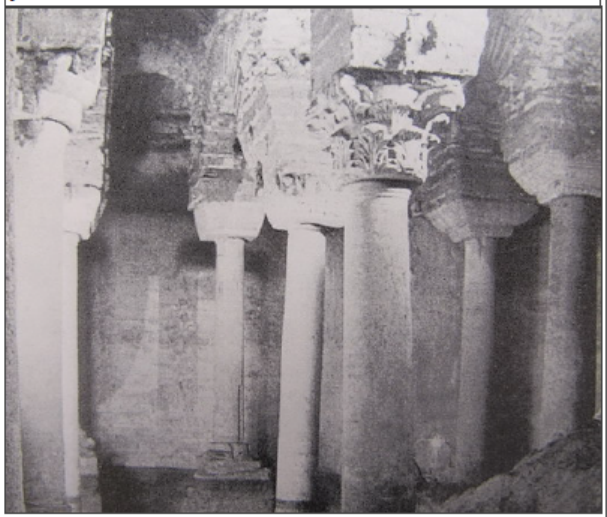
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.127 : Fethiye İlköğretim Okulu Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	127	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KATİP MUSLİHİTTİN	SOKAK VE KAPI NO	FETHİYE KAPISI
ADI:	FETHİYE İLKÖĞRETİM OKULU ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	287	ADA:	1890	PARSEL:	35
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	GEÇ BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 27 CM., KALINLIK 3-3.5 CM.		

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

FETHİYE CAMİİ'NİN BATISINDAKİ FETHİYE İLKÖĞRETİM OKULUNUN ALTINDA BULUNAN SARNIÇTIR. WULZİNGER TARAFINDAN İNCELENEN SARNICIN ÜZERİNDE, 1911 YILINDA YIKILARAK ORTADAN KALDIRILAN FETHİYE MEDRESESİ YER ALMAKTAYDI. 19.66X13.78 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN SARNIÇ, 2.50X3.13 M. ARALIKLARLA 4 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 24 ADET SÜTUN İLE TAŞINAN YELKEN TONOZLARLA ÖRTÜLÜDÜR. KEMERLERİN ÜZENGİ HİZALARINDA GERGİ KİRİŞİ YUVALARI MEVCUTTUR. SARNICIN YÜKSEKLİĞİ, ZEMİNDEN TONOZ SEVİYESİNE KADAR 4.85 M.'DİR. DEVŞİRME SÜTUN BAŞLIKLARININ İONİK İMPOST TİPTE OLAN 4 ADEDİ ÜZERİNDE HAÇ MOTİFİ BULUNMAKTADIR. BAŞLIKLARIN 6 ADEDİ İSE KORİNTH ÜSLUBUNDADIR. KAİDELERE SAHİP SÜTUNLARIN BOYUTLARI DA FARKLILIKLAR GÖSTERMEKTEDİR. SARNICIN DOĞU DUVARINDA SONRADAN ÖRÜLMÜŞ BİR AÇIKLIK TESPİT EDİLMİŞTİR. DUVARLARI SÜTUN BAŞLIKLARI HİZASINA KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLAN SARNICIN KÖŞELERİ BASINCA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR (WULZINGER, 1913).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

FETHİYE İLKÖĞRETİM OKULUNUN İNŞASI SIRASINDA TAHRİBATA UĞRAMIŞ OLABİLECEĞİ DÜŞÜNÜLEN SARNICA AİT HERHANGİ BİR KALINTI TESPİT EDİLEMEMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Wulzinger, K., 1913: Byzantinische Substruktionbauten Konstantinopels, JDAI XXVIII, 374-376. Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 309.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

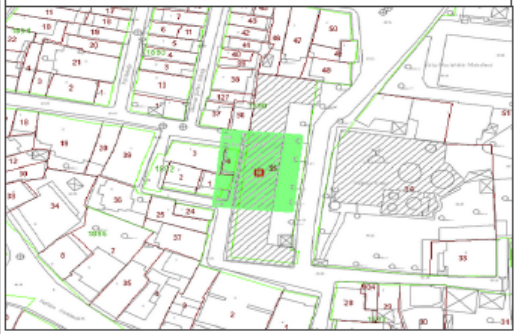
OBJECTID: 127

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE KATİP MUSLİHİTTİN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
06.02.1960-07.09.2012	SARNIICN BULUNDUĞU ALANIN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
287	1890	35

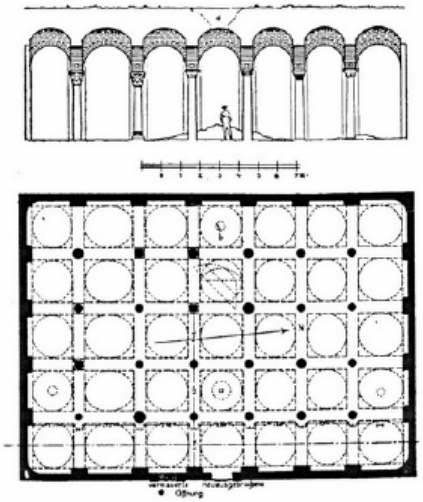
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

FETHİYE İLKÖĞRETİM OKULUNUN İNŞASI SIRASINDA TAHRİBATA UĞRAMIŞ OLABİLECEĞİ DÜŞÜNÜLEN SARNICA AİT HERHANGİ BİR KALINTI TESPİT EDİLEMEMİŞTİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.128 : Fethiye Camii'nin Kuzeydoğusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	128	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	KATİP MUSLİHİTTİN	SOKAK VE KAPI NO	FETHİYE KAPISI	
ADI:	FETHİYE CAMİİ'NİN KUZEYDOĞUSUNDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	278	ADA:	1890	PARSEL: 51
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☐ B	☑ B	☑ B	☑ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

PAMMAKARISTOS KİLİSESİ (FETHİYE CAMİİ) APSİSİNİN DOĞUSUNDA UZANAN YÜKSEK TERAS DUVARININ MEYDANA GETİRDİĞİ PLATFORM ALTINDA YER ALAN SARNIÇTIR. ÜÇ TARAFI TOPRAK SEVİYESİNİN ALTINDA, YAMACA BAKAN DOĞU TARAFI İSE TERAS DUVARI İÇERİSİNDE BULUNAN 21.60X6.80 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI BİR YAPI OLAN SARNIÇ, FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞTİR. 1893 YILINDA TONOZ ÖRTÜDE TESPİT EDİLEN BİR DELİKTEN GİRİLEBİLEBİLEN SARNIÇ, YER YER SÜTUN BAŞLIKLARI SEVİYESİNE KADAR KADAR TOPRAK DOLU OLARAK TESPİT EDİLMİŞTİR. YELKEN TONOZLARDAN MEYDANA GELEN ÜST ÖRTÜYE SAHİP OLAN YAPI, YAKLAŞIK 2.5 M. ARALIKLARLA 2 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 14 SÜTUNLA 3 SAHINA AYRILMIŞTIR. FARKLI ÖLÇÜLERDE DEVŞİRME MALZEME OLAN MERMER VE KUMTAŞI SÜTUNLARDAN 2 ADEDİ ÜZERİNDE KABARTMA HAÇ MOTİFİ TESPİT EDİLMİŞTİR. SÜTUN BAŞLIKLARI DA DEVŞİRME OLUP, ÇEŞİTLİLİK ARZ ETMEKTEDİR. SARNIÇ İÇERİSİNDE 2 ADEDİ ÜZERLERİNDE MONOGRAM VE AKANTHUS BEZEMESİ TAŞIYAN TOPLAM 6 ADET TRAPEZOIDAL, 4 ADET KORİNTH VE İONİK İMPOST TİPTE BAŞLIKLAR TESPİT EDİLMİŞTİR. PENCERESİ BULUNMAYAN SARNICIN BATI DUVARINDA SARNICI BESLEYEN KANAL BULUNMAKTADIR. SARNICIN YAMACA BAKAN DOĞU DUVARI TARAFI PAYANDALARLA GÜÇLENDİRİLMİŞTİR. BEDEN DUVARLARI SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLUP, KÖŞELERİ SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILARAK DİRENÇLİ HALE GETİRİLMİŞTİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNIÇ 1940 YILINDA SIĞINAK OLARAK KULLANILMAK AMACIYLA AÇILARAK TEMİZLENMİŞ, ANCAK 2. DÜNYA SAVAŞI SONRASI YENİDEN KAPATILMIŞTIR (MÜLLER-WIENER, 1977).

MEVCUT DURUM

NAKKAŞ HAYDAR SOKAĞINA BAKAN TERAS DUVARI İÇERİSİNDE YER ALAN SARNIÇ, GÜNÜMÜZDE DE KAPALI DURUMDA OLUP İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 74-75. Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 134.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 128

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE **KATİP MUSLİHİTTİN**

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE TERAS DUVARINA BAKIŞ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
278	1890	51

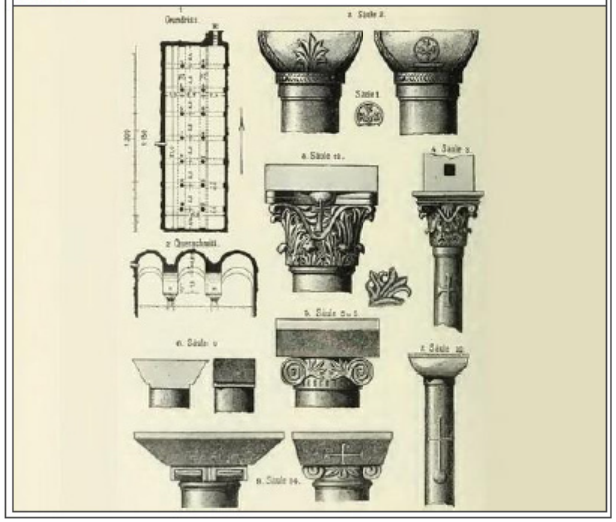
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

NAKKAŞ HAYDAR SOKAĞINA BAKAN TERAS DUVARI İÇERİSİNDE YER ALAN SARNIÇ, GÜNÜMÜZDE DE KAPALI DURUMDA OLUP İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.129 : Köroğlu Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	129	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	KATİP MUSLİHİTTİN	SOKAK VE KAPI NO	KÖROĞLU	
ADI:	KÖROĞLU SOKAĞI SARNICI		PAFTA:	278	ADA:	1890	PARSEL: 118,119,120
YAPIM TARİHİ	XI.-XII. YY.		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 25 CM., KALINLIK 2.5-3 CM.			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☑ C	☑ C	☑ C	☑ C	☑ C
D YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN SARNIÇ, FETHİYE CAMİİ'NİN KUZEYİNDE BULUNAN KÖROĞLU SOKAK'TA YER ALMAKTADIR. KISMEN TOPRAK ÜZERİNE BULUNAN SARNICIN YÜZEYDE GÖRÜLEN VE MUHTEMELEN OSMANLI DÖNEMİ'NDE ONARIM GÖRMÜŞ OLAN DIŞ DUVARLARI TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK İŞÇİLİK SERGİLEMEKTEDİR. KUZEYBATI KÖŞESİNDEN MERDİVENLİ GİRİŞE SAHİP OLAN SARNICIN İNCELENEBİLEN KISMI 15X5.80 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. SARNICIN 4 ADET BEŞİK TONOZDAN MEYDANA GELEN ÜST ÖRTÜSÜNÜ, ÜZERLERİNE HAÇ MOTİFLİ İONİK İMPOST VE SADE İMPOST BLOKLAR YERLEŞTİRİLMİŞ, 45 CM. ÇAPINDA GRANİT VE 38 CM. ÇAPINDA MERMERDEN 8 ADET SÜTUN TAŞIMAKTADIR. SARNICIN BATISINDA BULUNAN SÜTUNLARDAN 3 ADEDİ HASARLI OLUP ÇEVRELERİ ÖRÜLEREK DESTEKLENMİŞTİR. KEMERLERİN ÜZENGİ HİZALARINDA GERGİ YUVALARI MEVCUTTUR. ZEMİNDEKİ KALIN SIVA TABAKASI İÇERİSİNE GÖMÜLÜ OLARAK TESPİT EDİLEN SÜTUNLARIN YALNIZCA İKİSİNİN KAİDELERİ TESPİT EDİLEBİLMİŞTİR. ZEMİN KESİTİNDE YAPILAN İNCELEMEDE, SARNIÇ TABANININ, MOLOZ TAŞLARDAN OLUŞAN BİR KATMAN ÜZERİNDE 10 CM. KALINLIĞINDA HARÇ TABAKASI VE ARASINDA İNCE İKİNCİ BİR HARÇ TABAKASI BULUNAN İKİ KAT TUĞLADAN MEYDANA GETİRİLDİĞİ, TÜM BU KATMANLARIN ÜZERİNDE İSE ZEMİNLE BERABER İÇ MEKANI BÜTÜNÜYLE KAPLAYAN 4 CM KALINLIĞINDA SU GEÇİRMEZ SIVA TABAKASI BULUNDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SARNICIN GÜNÜMÜZE ULAŞABİLMİŞ 4.14X3 M. ÖLÇÜLERİNDE VE 3.29 M. YÜKSEKLİĞİNDEKİ KISMI İLE İONİK İMPOST BAŞLIK TAŞIYAN IN SITU DURUMDAKİ SÜTUN, 2000 YILINDA FERİDUN ÖZGÜMÜŞ TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN SUR İÇİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI KAPSAMINDA NOT EDİLMİŞ, ANCAK SÜTUN BAŞLIĞINA GÖRE YAPI VI YY.'A TARİHLENDİRİLMİŞTİR (ÖZGÜMÜŞ, 2002). GÜNÜMÜZDE SARNICIN BU KISMINA GEÇİŞ DUVAR ÖRÜLEREK KAPATILMIŞ DURUMDA OLUP, SARNICIN YÜZEYDE BULUNAN DIŞ DUVARI İLE TONOZLARININ BİR KISMI, 126 PARSELDE BULUNAN DENİZCAN APARTMANI ARKASINDA GÖRÜLEBİLMEKTEDİR. TUĞLA BOYUTLARI VE DUVAR İŞÇİLİĞİ AÇISINDAN SARNIÇ, ORTA BİZANS DÖNEMİNE TARİHLENMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

ÇEVRESİNDEKİ YOĞUN YAPILAŞMA SONUCU SARNIÇ BÜYÜK ÖLÇÜDE TAHRİBATA UĞRATILMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

SARNICIN GÜNÜMÜZE ULAŞABİLMİŞ KALINTISI 121 PARSELDE BULUNAN BOŞ ARSADA YER ALMAKTADIR. TÜM GİRİŞLERİ KAPATILMIŞ OLAN YAPI İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 88-89. Özgümüş, F., 2002: Fener-Ayakapı-Cibali-Unkapanı 2000 Yılı Yüzey Araştırması Raporu, 19. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 148.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 129

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KATİP MUSLİHİTTİN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.07.2000-07.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE KALINTININ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
278	1890	118,119,120

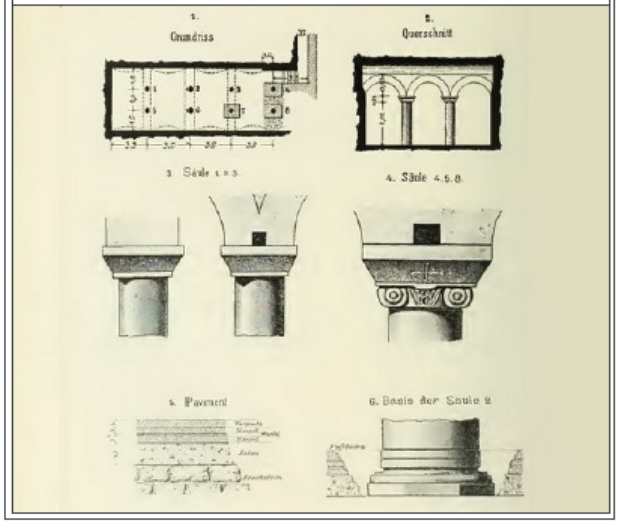
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNICIN GÜNÜMÜZE ULAŞABİLMİŞ KALINTISI 121 PARSELDE BULUNAN BOŞ ARSADA YER ALMAKTADIR. TÜM GİRİŞLERİ KAPATILMIŞ OLAN YAPI İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.130 : Aspar Sarnıcı (Çarşamba Çukurbostanı): (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	130	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HATİP MUSLİHİTTİN	SOKAK VE KAPI NO	YAVUZ SELİM CADDESİ
ADI:	ASPAR SARNICI (ÇARŞAMBA ÇUKURBOSTANI)		PAFTA:	269	ADA:	1913	PARSEL:	
YAPIM TARİHİ	V. YY. (459)		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-30 CM., KALINLIK 3.5-4 CM.		

TİPİ

AÇIK SARNIÇ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☐ A	☑ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

ASPAR SARNICI, BEŞİNCİ TEPE'NİN KUZEYDOĞU KENARINDA DÜZ BİR BURUN ÜZERİNDE KONUMLANDIRILMIŞ OLAN DEV AÇIK SARNIÇTIR. TRAKYA İSALE HATTI GÜZERGAHININ MEYDANA GETİRDİĞİ DIŞBÜKEY BİR KIVRIMIN KUZEYİNDE VE DAHA AZ EĞİMLİ BİR ALANDA BULUNMAKTA OLAN SARNIÇ, 152X152 M. ÖLÇÜLERİNDE KARE PLANLI OLUP 11 M. DERİNLİĞİNDEDİR. 250.000 M³ SU DEPOLAMA KAPASİTESİNE SAHİP OLAN SARNIÇ DUVARLARI TUĞLA VE TAŞ YÜZEYLİ MOLOZ HARÇ KARIŞIMI ALMAŞIK KARAKTER SERGİLEMEKTEDİR. TUĞLA KUŞAKLARIN YÜKSEKLİĞİ 0.5 M., TAŞ ÖRGÜNÜN İSE 1.2 M.'DİR. DUVARLAR 5.20 M. KALINLIKTADIR. ASPAR SARNICI'NIN GÜNEYBATI DUVARI ÜZERİNDE YAKLAŞIK 0.8 M. YÜKSEKLİĞİNDE IŞINSAL OLARAK İKİ SIRA TUĞLA ÖRGÜLÜ BİR DİZİ KEMER GÖZE ÇARPMAKTADIR. FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI BU KEMERLERİN SONRADAN İÇLERİ ÖRÜLMÜŞ NİŞ YUVALARINA AİT OLABİLECEKLERİNİ ÖNE SÜRMÜŞ VE BU YÜZDEN ÇİZDİKLERİ PLANDA BİR SIRA PAYANDA NİŞİ OLARAK GÖSTERMİŞLERDİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). ASPAR SARNICINDA BULUNAN TUĞLA DAMGALARI KONSTANTİNUS TARAFINDAN OLUŞTURULAN ONUNCU VERGİ YILDÖNÜMÜNE İŞARET ETMEKTE, CHRONICON PASCHALE'DE SARNICIN İNŞA YILININ OLARAK 459 OLARAK VERİLDİĞİ DE GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULARAK 456/7 YILLARINDA ÜRETİLDİKLERİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR (BARDILL, 2004). SARNICA SUYUN GİRİŞ VE ÇIKIŞI KONUSU TAM OLARAK AYDINLATILAMAMIŞTIR. FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI ASPAR SARNICI'NIN GÜNEYBATI TARAFINDA DOĞUYA UZANAN BİR KANALIN VARLIĞINDAN SÖZ ETMEKTEDİRLER (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). BU KANALIN, TRAKYA'DAN GELEN ANA İSALE HATTINDAN SARNICA BELLİ ORANDA SU İLETEN BİR YAN KANAL OLDUĞU VARSAYILABİLİR. KANALDAN GÜNÜMÜZE ULAŞAN GÖRÜLEBİLİR İZ BULUNMAMAKTADIR. AÇIK SARNIÇLARA SU GİRİŞİ TASARLANAN EN YÜKSEK SU SEVİYESİNİN ÜZERİNDE BİR NOKTADAN GERÇEKLEŞMEKTEYDİ; TAHRİBE EN AÇIK KISIMLAR OLAN SARNIÇLARIN ÜST DUVARLARINDA ZAMANLA OLUŞAN YIKILMALAR DOLAYISIYLA GİRİŞ KANALLARINA AİT İZLERİN YİTİRİLMİŞ OLMALARI MUHTEMELDİR. SARNICIN TABAN SEVİYESİNE DEK BOŞALTILABİLMESİ İÇİN TAHLİYE KANALLARININ EN ALT SEVİYEDE BULUNMALARI GEREKMEKTEDİR. SARNIÇ TABANLARI GÜNÜMÜZDE MOLOZ VE ÇÖKÜNTÜ İLE DOLU OLDUĞU VE SARNIÇ ZEMİNLERİ HATIRI SAYILIR ÖLÇÜDE YÜKSELDİĞİ İÇİN İNCELENEMEMEKTEDİR. ASPAR SARNICI'NA GEÇ DÖNEMDE ÇEŞİTLİ EKLENTİLER YAPILMIŞTIR. BUNLARDAN EN DİKKAT ÇEKENİ SARNICIN KUZEY KÖŞESİNDE İNŞA EDİLMİŞ OLAN YARIM KUBBELİ SİLİNDİRİK FORMLU KULEDİR. YAPIDA GÖRÜLEN TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK İŞÇİLİĞİN, SARNIÇ DUVARLARINDAKİ KUŞAKLARLA EŞ HİZADA BULUNMAYIŞI SONRADAN EKLENMİŞ BİR STRÜKTÜR OLDUĞU İZLENİMİNİ UYANDIRMAKTADIR. TAŞ ÖRGÜ KISIMLARDA ARALIKLARLA YERLEŞTİRİLMİŞ DİKEY TUĞLALARIN VARLIĞI İSE, MUHTEMELEN ONUNCU YÜZYIL SONRASI, ORTA BİZANS ÇAĞI'NDA GÖRÜLEN BİR TEKNİĞE İŞARET ETMEKTEDİR. YAPININ GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ İÇ DUVARLARINDA HATIL DELİKLERİ MEVCUT OLUŞU, AHŞAP DÜZENEĞİN VARLIĞINI KANITLAMAKTADIR. ASPAR SARNICI'NDA BULUNAN KULE BÜYÜK ORANDA YIKILMIŞTIR ANCAK BAKIRKÖY YAKININDAKİ FİLDAMI AÇIK SARNICI'NDA BULUNAN DAHA İYİ KORUNAGELMİŞ BENZER BİR KULENİN SARNIÇTAN TAHLİYE EDİLEN SUYUN BASINCINI DÜŞÜRMEK İÇİN TASARLANMIŞ BİR SU ALMA KULESİ OLDUĞU AÇIKTIR, OLASILIKLA ASPAR SARNICI'NDAKİ KULE DE BENZER BİR GÖREVE HİZMET ETMEKTEYDİ. SARNIÇ, TARİHSEL KAYNAKLARA HATTIN TAHRİP OLDUĞU 626 VE 765 YILLARI ARASINDA KULLANIM DIŞI KALMIŞTIR (CROW-BARDILL-BAYLISS, 2008).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

VIII. YÜZYILDA KULLANIM DIŞI KALARAK BOSTANA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ VE UZUN ZAMAN TARIMSAL FAALİYET AMAÇLI KULLANILAN SARNICIN İÇİNDE XVI. YÜZYILDA İNŞA EDİLMİŞ BİR MESCİD İLE YAKIN GEÇMİŞTE İNŞA EDİLEN FATİH BELEDİYESİ'NE AİT HİZMET BİNASI BULUNMAKTADIR.

MEVCUT DURUM

2012 YILINDA SARNIÇ İÇERİSİNDE BELEDİYE TARAFINDAN PARK VE YEŞİL ALAN DÜZENLEMESİ YAPILMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 46-47. Bardill, J., 2004: Brickstamps of Constantinople, 1, Oxford Monographs on Classical Archaeology, Oxford, 61,109. Crow, J., Bardill, J., Bayliss, R.A., 2008: The water supply of Byzantine Constantinople, Journal of Roman Studies Monograph 11, London, 129-132.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	PARK ALANI
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 02.08.1956 NO: 527

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

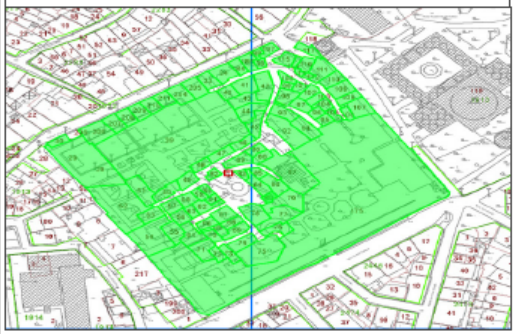
OBJECTID: 130

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HATİP MUSLİHİTTİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
06.03.2012	SARNIÇ GENEL GÖRÜNÜM, DUVAR DETAYI VE SİLİNDİRİK KULE GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
269	1913	

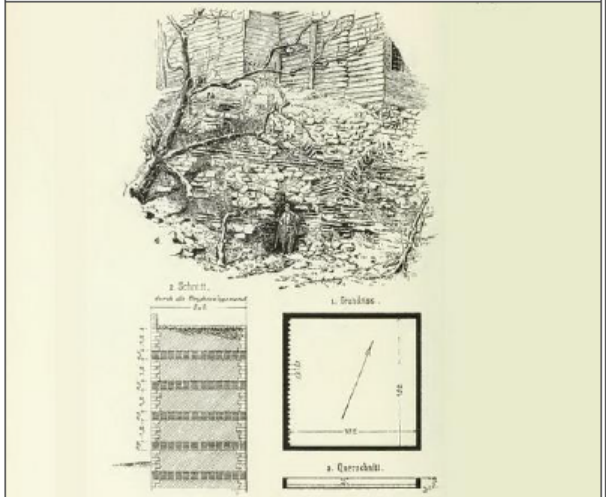
TİPİ

AÇIK SARNIÇ

MEVCUT DURUM

2012 YILINDA SARNIÇ İÇERİSİNDE BELEDİYE TARAFINDAN PARK VE YEŞİL ALAN DÜZENLEMESİ YAPILMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.131 : Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki I No.'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	131	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HATİP MUSLİHİTTİN	SOKAK VE KAPI NO	YAVUZ SELİM CADDESİ
ADI:	YAVUZ SULTAN SELİM CAMİİ AVLU YANINDAKİ I NO.'LU SARNIÇ		PAFTA:	269	ADA:	1913	PARSEL:	119
YAPIM TARİHİ	IX.-XI. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-35 CM., KALINLIK 3-4 CM.		

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

YAVUZ SULTAN SELİM CAMİİ'NİN DIŞ AVLUSUNDA VE AVLUNUN KUZEYBATISINA DENK GELEN NOKTADA BULUNAN SARNIÇ, KUZEYBATI-GÜNEYDOĞU DOĞRULTUSUNDA UZANMAKTADIR. SARNIÇ, BİRBİRİNİN DEVAMI OLAN 2 DİKDÖRTGEN BÖLÜMDEN MEYDANA GELMEKTEDİR. ANCAK BU 2 BÖLÜMÜN DE AYNI ANDA İNŞA EDİLDİĞİ, İŞÇİLİK VE KULLANILAN MALZEMENİN NİTELİĞİNDEN ANLAŞILMAKTADIR (SAV, 2010). SARNICIN KUZEY KISMINI OLUŞTURAN İLK BÖLÜM 12 MERMER SÜTUN DİZİSİ İLE 4 SAHINA AYRILMAKTADIR. ÜST ÖRTÜSÜ TUĞLA KEMERLER TARAFINDAN TAŞINAN 20 ADET KUBBEDEN MEYDANA GELMEKTEDİR. SARNICIN GÜNEY KISMI İSE 15 SÜTUN DİZİSİ İLE 4 SAHINA AYRILMAKTADIR VE TOPLAMDA 24 KUBBE İLE ÖRTÜLMÜŞTÜR. KEMERLERİN ÜZENGİ HİZALARINDA GERGİ KİRİŞİ YUVALARI MEVCUTTUR. DEVŞİRME MALZEME OLAN SÜTUN BAŞLIKLARI, VI. YY. KARAKTERİNDE KORINTH, VI. YY. AJUR TEKNİĞİ GEÇ DÖNEM KOPYASI SEPET VE TRAPEZOIDAL FORMDADIR. SÜTUN BAŞLIKLARI ÜZERİNDE YASSI İMPOSTLAR YERLEŞTİRİLMİŞTİR. AYRICA TERS ÇEVRİLEREK SÜTUN KAİDESİ OLARAK KULLANILMIŞ BİR KORINTH SÜTUN BAŞLIĞI BULUNMAKTADIR. BEDEN DUVARLARI SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLAN SARNICIN ZEMİNİ KARE ŞEKLİNDE TUĞLALARLA DÖŞELİDİR. OSMANLI DÖNEMİNDE SARNIÇ İÇERİSİNDE BİRİ SARNICA GÖRE YATAY, DİĞERİ İSE DİKEY 2 DUVAR İNŞA EDİLEREK, ÜSTTE BULUNAN CAMİ AVLU REVAKLARININ STATİĞİ SAĞLAMLAŞTIRILMAYA ÇALIŞILMIŞTIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLAN SARNIÇ, YAVUZ SULTAN SELİM CAMİİ RESTORASYONU SIRASINDA TEMİZLENEREK KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Sav, M., 2010: Yavuz Sultan Selim Camii Çevresi veya İstanbul'un Beşinci Tepesinin Arkeolojik Topografyası, Vakıf Restorasyon Yıllığı, 1, İstanbul, 8-9.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

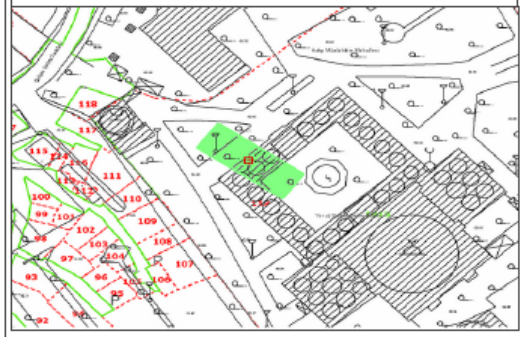
OBJECTID: 131

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HATİP MUSLİHİTTİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
23.01.2009-14.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
269	1913	119

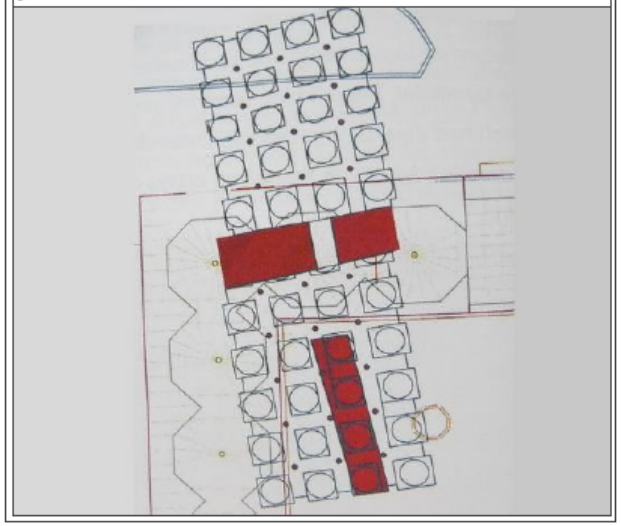
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLAN SARNIÇ, YAVUZ SULTAN SELİM CAMİİ RESTORASYONU SIRASINDA TEMİZLENEREK KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.132 : Yavuz Sultan Selim Camii Avlu Yanındaki II No'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	132	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	HATİP MUSLİHİTTİN	SOKAK VE KAPI NO	YAVUZ SELİM CADDESİ
ADI:	YAVUZ SULTAN SELİM CAMİİ AVLU YANINDAKİ II NO.'LU SARNIÇ		PAFTA:	269	ADA:	1913	PARSEL:	119
YAPIM TARİHİ	XI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

YAVUZ SULTAN SELİM CAMİİ AVLUSU YANINDAKİ I NO.'LU SARNICIN GÜNEYBATISINDA CAMİ AVLU REVAKLARININ BATI BÖLÜMÜ İLE ASPAR SARNICININ DUVARI ARASINDA YER ALAN SARNIÇTIR (SAV, 2010). 23X9.50 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN SARNIÇ KUZEYBATI-GÜNEYDOĞU YÖNÜNDE UZANMAKTADIR. GİRİŞİ KUZEYBATIDADIR. SARNICIN BEDEN DUVARLARININ KALINLIĞI YAKLAŞIK 1.60 M. OLUP, 5 ADET MERMER SÜTUN İLE ASPAR SARNICI YÖNÜNDE 5 ADET ÖRME PAYEDEN MEYDANA GELEN 2 SIRA TAŞIYICI İLE 3 SAHINA AYRILMIŞTIR. SÜTUN BAŞLIKLARI TRAPEZOİDAL FORMDA OLUP, ÜZERLERİNDE YASSI İMPOSTLAR YERLEŞTİRİLMİŞTİR. KEMER AÇIKLIKLARI 3.50 M. OLAN YAPIDA KEMERLERİN ÜZENGİ HİZALARINDA GERGİ KİRİŞİ YUVALARI BULUNMAKTADIR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜ 18 ADET KUBBEDEN MEYDANA GELMEKTEDİR. BEDEN DUVARLARI VE ZEMİNİ KALIN SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLAN SARNICIN PENCERESİ BULUNMAMAKTADIR. I NO.'LU SARNIÇTAN DAHA SONRA İNŞA EDİLDİĞİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İYİ DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞAN SARNICIN TAŞIYICI SİSTEMİNDE, ÖZELLİKLE ÖRTÜ ELEMANLARINDA YOĞUN BİTKİLENME, AĞAÇ KÖKLERİ GÖZLEMLENMİŞTİR. SARNIÇ, YAVUZ SULTAN SELİM CAMİİ RESTORASYONU SIRASINDA TEMİZLENEREK KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Sav, M., 2010: Yavuz Sultan Selim Camii Çevresi veya İstanbul'un Beşinci Tepesinin Arkeolojik Topografyası, Vakıf Restorasyon Yıllığı, 1, İstanbul, 9-10.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

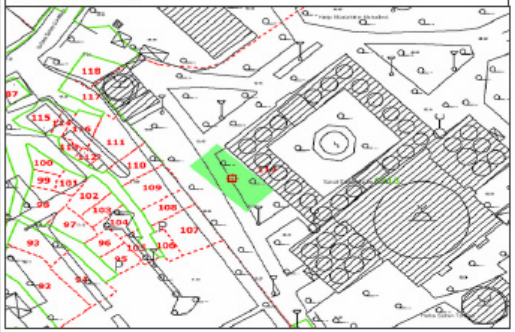
OBJECTID: 132

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HATİP MUSLİHİTTİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.10.2009-14.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
269	1913	119

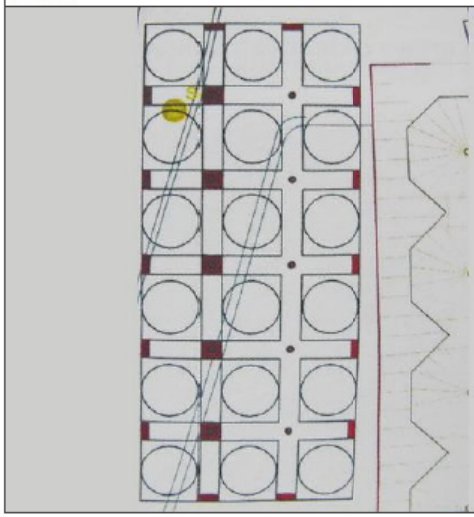
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İYİ DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞAN SARNICIN TAŞIYICI SİSTEMİNDE, ÖZELLİKLE ÖRTÜ ELEMANLARINDA YOĞUN BİTKİLENME, AĞAÇ KÖKLERİ GÖZLEMLENMİŞTİR. SARNIÇ, YAVUZ SULTAN SELİM CAMİİ RESTORASYONU SIRASINDA TEMİZLENEREK KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.133 : Kirmasti Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 133

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: KİRMASTİ

SOKAK VE KAPI NO: HALİÇ CADDESİ

ADI: KİRMASTİ SARNICI

PAFTA: 250

ADA: 1917

PARSEL: 18,19

YAPIM TARİHİ: VII. YY.?

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ORTA BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 25-30 CM., KALINLIK 2.5 CM.

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☑	☑	☐
C	☑	☐	☐	☐	☑
D	☐	☑	☐	☐	☐

MİMARİ TANIM

HALİÇ CADDESİ'NİN YEŞİL SARIKLI SOKAK İLE KESİŞTİĞİ NOKTADA, GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞ KİRMASTİ MESCİDİ'NİN YANINDA BULUNAN SARNIÇ KALINTISIDIR. 4 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 16 ADET SÜTUNA SAHİP OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNICIN KUZEY KISMI 1964 YILINDA 24 PARSELDE YAPILAN İNŞAAT TEMEL KAZISI ESNASINDA YIKILARAK TAMAMEN ORTADAN KALDIRILMIŞ, DOĞU KISMNDA BULUNAN BİR SIRA SÜTUN DİZİSİ İSE 1997 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN RUHSATLI İNŞAAT SIRASINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİNİN BİLGİSİ DIŞINDA YAPILAN TEMEL KAZISI SONUCUNDA TAHRİBATA UĞRAMIŞTIR (FIRATLI, 1962; SEZER-BİLEN, 1997). SARNICIN GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLAN KISMI YAKLAŞIK 20X20 M. ÖLÇÜLERİNDE OLUP KARE PLANLIDIR. DUVAR KALINLIĞI 1.20 M.'DİR. YAKLAŞIK 10 METRE YÜKSEKLİĞİNDEKİ SARNIÇ İÇERİSİNDE 1.70 M. DOLGU BULUNMAKTADIR. SARNICIN YELKEN TONOZLARDAN OLUŞAN ÜST ÖRTÜSÜ 9 ADET MERMER SÜTUN TARAFINDAN TAŞINMAKTADIR. SÜTUNLARIN YALNIZCA KUZEY BAŞTAKİ İONİK İMPOST VE İMPOST BLOKLAR TAŞIYAN 3 ADEDİ ORİJİNAL OLUP GERİ KALAN 6 ADEDİ 1997 YILINDA SARNIÇ İÇERİSİNE DOĞRU YAPILAN İNŞAAT ESNASINDA TAHRİP EDİLEREK YERLERİNE BETON KOLONLAR YERLEŞTİRİLMİŞTİR. SÜTUNLAR ARASI MESAFE 3.90 M.'DİR. KÖŞELERİ PAHLI OLARAK DÜZENLENMİŞ OLAN SARNICIN İÇİ SÜTUN BAŞLIKLARI HİZASINA KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. TONOZLARDAN BİRİ ÜZERİNDE SU ALMA MENFEZİ MEVCUTTUR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

KUZEY KISMI YIKILARAK ORTADAN KALDIDIRILMIŞ OLAN SARNICIN DOĞU TARAFINDA SARNIÇ YÜKSEKLİĞİNİN YARISINA VARAN VE SARNIÇ İÇİNE DOĞRU UZANAN BODRUM KATI İNŞA EDİLMİŞTİR. İNŞAAT DURDURULARAK BU KISIMLAR YIKTIRILMIŞSA DA SARNIÇTA BÜYÜK TAHRİBAT MEYDANA GELMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

YÜRÜRLÜKTEKİ PLANLARDA SARNIÇ VE İKİ YANI PARK LEJANDINDA KALAN SARNICIN HALİÇ CADDESİNE BAKAN CEPHESİ DUVAR ÖRÜLEREK KAPATILMIŞ, SARNIÇ, SEMT PAZARI DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Fıratlı, N., 1962: 09.08.1962 Tarihli Rapor. Sezer, T., Bilen, E., 1997: 28.09.1997 Traihli Rapor.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	DEPO
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 23.06.1963 NO: 2089

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 133

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KİRMASTİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
06.03.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
250	1917	18,19

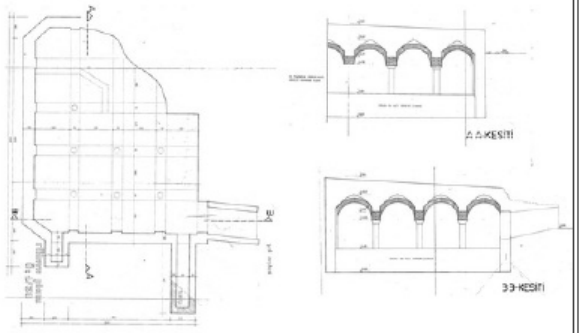
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

YÜRÜRLÜKTEKİ PLANLARDA SARNIÇ VE İKİ YANI PARK LEJANDINDA KALAN SARNICIN HALİÇ CADDESİNE BAKAN CEPHESİ DUVAR ÖRÜLEREK KAPATILMIŞ, SARNIÇ, SEMT PAZARI DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.134 : Kambur Mustafa Paşa (Yayla) Camii Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	134	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	İSKENDERPAŞA	SOKAK VE KAPI NO	HACI SALİH EFENDİ
ADI:	KAMBUR MUSTAFA PAŞA (YAYLA) CAMİİ ALTINDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	436	ADA:	1993	PARSEL:	28
YAPIM TARİHİ	VI.-VII. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 38-40 CM., KALINLIK 3.5-4 CM.		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☑ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

MARCIANUS FORUMU'NUN BATISINDA, TUĞLA VE HORASAN İŞÇİLİKTEKİ BEDEN DUVARI İLE BEŞİK TONOZLU ÜST ÖRTÜSÜ KISMEN TOPRAK ÜZERİNDE GÖRÜLEBİLEN SARNIÇTIR. SARNIÇ ÜZERİNDE, YIKILARAK ORTADAN KALKAN VE 2003 YILINDA YENİDEN İNŞA EDİLEN, KAMBUR MUSTAFA PAŞA (YAYLA CAMİİ) BULUNMAKTADIR. HACI SALİH EFENDİ SOKAĞI'NDAN AÇILMIŞ OLAN KAPIDAN GİRİLEBİLEN SARNIÇ, 23.60X12.20 M. ÖLÇÜLERİNDE VE 8.60 M.'YÜKSEKLİĞİNDEDİR. SARNICIN 3 KENARI DİK AÇILI OLMASINA RAĞMEN SOKAK CEPHELİ DÖRDÜNCÜ DUVAR BİR ALTYAPI İZLENİMİ VERİR ŞEKİLDE YAMUK FORMDA YAPILMIŞTIR (EYİCE, 1954). SARNICIN ÖRTÜ SİSTEMİNİ OLUŞTURAN BEŞİK TONOZLAR, 50 CM. ÇAPINDA, 2 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 10 ADET KAİDESİZ GRANİT SÜTUNLA TAŞINMAKTADIRLAR. SÜTUN ARALIKLARI 3.90 VE 4.40 M.'DİR. SÜTUN BAŞLIKLARI TRAPEZOIDAL FORMDA OLUP BEZEMESİZDİR. SARNICIN GÜNEY KENARINDA TONOZDA AÇILAN BİR BOŞLUKTAN GEÇEREK SARNIÇ ZEMİNİNE İNŞA EDİLMİŞ MİNARE KALINTISI BULUNMAKTADIR. SARNICIN 2 M. DUVAR KALINLIĞINDAKİ BEDEN DUVARLARININ KÖŞELERİ 1.30 M. YÜKSEKLİĞİNDE DIŞBÜKEY OLARAK DÜZENLENEREK SU BASINCINA KARŞI DİRENÇ KAZANDIRILMIŞTIR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). TONOZLARIN ÜZENGİ HİZALARINDA KEMERLİ PENCERELER BULUNMAKTADIR. DUVARLAR SÜTUN BAŞLIKLARI SEVİYESİNE KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

1970'Lİ YILLARDA TONOZ ÖRTÜDE MİNARENİN GEÇTİĞİ BOŞLUK VE DİĞER TAHRİBATLAR ONARILMIŞ, SARNICIN HAVALANDIRMA PENCERELERİ ÖRÜLMÜŞTÜR. KAMBUR MUSTAFA PAŞA CAMİİ'NİN YENİDEN İNŞA EDİLDİĞİ 2003 YILINDA SARNICIN TOPRAK ÜZERİNDE BULUNAN BEDEN DUVARLARINDA YAPILAN YENİLEME ÇALIŞMASI SONUCU ÖZGÜN DUVAR DOKUSU ORTADAN KALKMIŞ, SARNICIN İÇİ TONOZLARLA BİRLİKTE SIVANMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

SARNIÇ, KAMBUR MUSTAFA PAŞA CAMİİ'NİN KADINLAR BÖLÜMÜ OLARAK KULLANILMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Eyice, S., 1954: İstanbul'da Yayla Camileri ve Şehrin Tarihi Topografyasının Yanlış İzah Edilen Bir Meselesi, Tarih Dergisi, C.VII, 10, İstanbul, 31-42. Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 78-79.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	MESCİD
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 16.09.1998 NO: 10235

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 134

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE İSKENDERPAŞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1976-15.06.2012	SARNICIN DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
436	1993	28

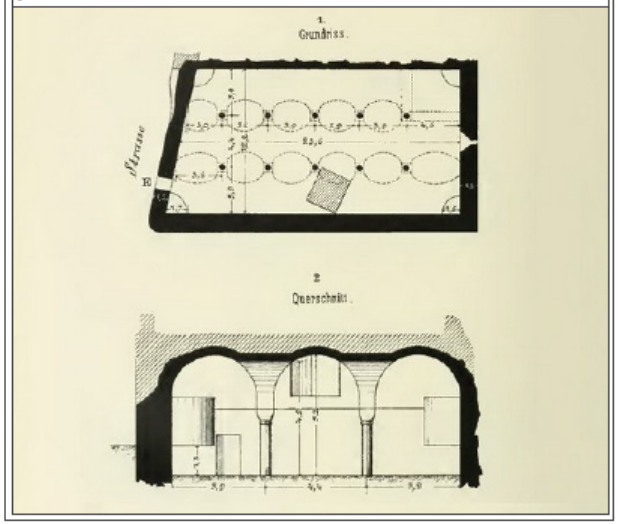
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNIÇ, KAMBUR MUSTAFA PAŞA CAMİİ'NİN KADINLAR BÖLÜMÜ OLARAK KULLANILMAKTADIR.

ŞEKİL 1

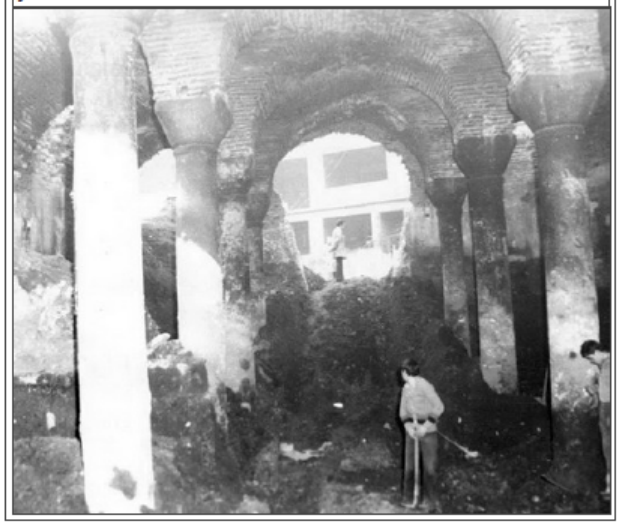
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.135 : Ahmediye Camii Altındaki Sarnıç (Ortaçeşme-Etmeydanı Sarnıcı): (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	135	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	İSKENDERPAŞA	SOKAK VE KAPI NO	A LE	
ADI:	AHMEDİYE CAMİİ ALTINDAKİ SARNIÇ (ORTAÇEŞME-ETMEYDANI SARNICI)		PAFTA:	436	ADA:	2008	PARSEL: 3
YAPIM TARİHİ	V.-VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK			
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-35 CM., KALINLIK 4 CM.			

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B ORTA	☐ B	☑ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

AUGUSTE CHOISY VE FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN SARNIÇ, ÖKSÜZLER SOKAĞI İLE AİLE SOKAĞININ KESİŞİM NOKTASINDA YER ALMAKTADIR. MEYİLLİ ARAZİDE ALÇAK BİR TERAS MEYDANA GETİREN SARNIÇ ÜZERİNDE, 1902 YILINDA İNŞA EDİLMİŞ OLAN AHMEDİYE CAMİİ BULUNMAKTADIR. SARNIÇ, OSMANLI DÖNEMİNDE YENİÇERİ ODALARININ BULUNDUĞU ETMEYDANI YAKININDA BULUNDUĞUNDAN, AUGUSTE CHOISY TARAFINDAN "ETMEYDANI SARNICI" OLARAK ADLANDIRILMIŞTIR (CHOISY, 1883). KAREYE YAKIN DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN YAPI, 14.05X11.45 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. YÜKSEKLİĞİ 7.40 M.'DİR. SARNIÇ İÇİNDE 3 M. ARALIKLARLA 3 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 9 ADET MERMER SÜTUN BULUNMAKTADIR. TÜMÜ KAİDELİ OLAN SÜTUNLAR DEVŞİRME OLMAYIP AYNI TİP VE ÖLÇÜLERDEDİR. SÜTUN BAŞLIKLARI, AUGUSTE CHOISY TARAFINDAN YAPILAN ÇİZİME GÖRE, ÜZERLERİNE İMPOST BLOKLAR YERLEŞTİRİLMİŞ KORINTH ÜSLUBUNDADIR (CHOISY, 1883). FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENDİĞİNDE İSE İÇERİSİNDE 5.31 M.YÜKSEKLİĞİNDE SU BULUNAN SARNIÇTA YALNIZCA İMPOST BLOKLAR SU YÜZEYİNDE ALGILANABİLMİŞ, BU İZLENİME GÖRE ARAŞTIRMACILAR, SÜTUN BAŞLIKLARININ BEZEMESİZ İMPOST BLOKLARDAN İBARET OLDUĞUNU, BU BAKIMDAN CHOISY'NİN YANILGIYA DÜŞTÜĞÜNÜ İFADE ETMİŞLERDİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SARNIÇ İÇERİSİNDE TARAFIMIZCA YAPILAN İNCELEMEDE IV. VE V. YÜZYIL ÖZELLİKLERİ SERGİLEYEN KORINTH SÜTUN BAŞLIKLARININ VARLIĞI BELGELENMİŞTİR. ÜST ÖRTÜSÜ 2.95 M ÇAPINDA 16 ADET KUBBEDEN MEYDANA GELEN SARNIÇTA KEMER KALINLIKLARI 75 CM.DİR. KEMER ÜZENGİ HİZALARINDA GERGİ KİRİŞİ YUVALARI MEVCUTTUR. BATI KÖŞESİNDE, SARNICA İNİŞİ SAĞLAYAN VE ÖRÜLEREK KAPATILMIŞ KAPI İLE ORİJİNAL MERDİVEN SAĞLAM BİR BİÇİMDE GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR. TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK İŞÇİLİK SERGİLEYEN 1 M. KALINLIĞINDAKİ BEDEN DUVARLARI, KEMER HİZASINA KADAR KALIN SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLUP KÖŞELERİ PAHLIDIR. PENCERESİ BULUNMAYAN SARNICIN ZEMİNİ TUĞLA DÖŞELİDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICA AHMEDİYE CAMİİ AVLUSUNDAKİ ÜZERİ KAPAKLA ÖRTÜLÜ 40X40 CM ÖLÇÜLERİNDE KARE BİR KAPAK VASITASIYLA GİRİLEBİLMEKTEDİR. SARNICIN İÇİNDE BUGÜN DE SU BULUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 82-83. Choisy, A., 1883: L'Art De Batir Chez Les Byzantins, Paris, 94, Pl. XVIII-2.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

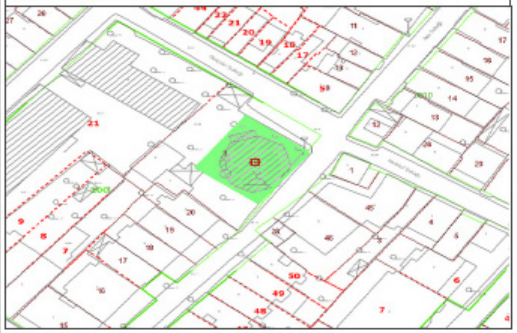
OBJECTID: 135

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE İSKENDERPAŞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
15.06.2012	SARNICA AÇILAN MENFEZ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
436	2008	3

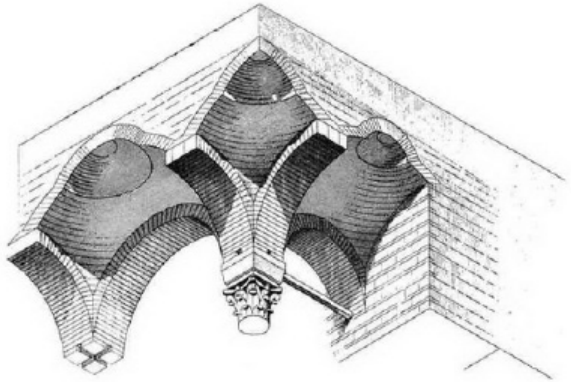
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNICA AHMEDİYE CAMİİ AVLUSUNDAKİ ÜZERİ KAPAKLA ÖRTÜLÜ 40X40 CM ÖLÇÜLERİNDE KARE BİR KAPAK VASITASIYLA GİRİLEBİLMEKTEDİR. SARNICIN İÇİNDE BUGÜN DE SU BULUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.136 : At Pazarı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	136	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KİRMASTİ	SOKAK VE KAPI NO	MIHÇILAR CADDESİ
ADI:	AT PAZARI SARNICI		PAFTA:	246	ADA:	2117	PARSEL:	
YAPIM TARİHİ	IX.-XI. YY.		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN BAHSEDİLEN, ANCAK İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILAMAMIŞ OLAN SARNIÇ, 1978 YILINDA MIHÇILAR CADDESİ'NDE YAPILAN PTT KAZISI SIRASINDA ORTAYA ÇIKMIŞTIR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). BİZANS DÖNEMİ'NDE SIĞIR PAZARI OLAN, AT PAZARI MEYDANI'NDA, MIHÇILAR CADDESİ'NİN KESERCİLER SOKAK İLE KESİŞTİĞİ NOKTADA YER ALAN SARNIÇ, KUZEYBATI-GÜNEYDOĞU DOĞRULTUSUNDA YÖNLENDİRİLMİŞTİR. SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR KİLİSE ALT YAPISI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN DİKDÖRTGEN PLANLI BİR YAPIDIR. SARNIÇ, 2 SIRA SÜTUN DİZİSİNİN BULUNDUĞU BİR ORTA BÖLÜM İLE YANLARDA VE KUZEYBATI TARAFINDA DAR BİRER BÖLMEDEN OLUŞMAKTA VE GÜNEYDOĞU TARAFINDAKİ KISA KENARI KÖŞELİ BİR APSİS İLE SON BULMAKTADIR. ORTA BÖLMENİN İÇ ÖLÇÜLERİ 32.25X16.70 M. OLUP 2 SIRA HALİNDE 16 MERMER SÜTUN İLE 3 SAHINA AYRILMAKTADIR. SÜTUN DİZİLERİ İLE OLUŞTURULAN MEKAN BİRİMLERİ YELKEN TONOZLARLA ÖRTÜLMÜŞTÜR. GÜNEYDOĞU TARAFINDA KADEMELİ BİR BİÇİMDE DARALAN BU KISIM, DAR BİR GEÇİTLE SON BULMAKTADIR. APSİS KISMINDA SÜTUN YERİNE 2 ADET PAYE BULUNMAKTADIR. YAPININ İKİ UZUN KENARI BOYUNCA UZANAN 2.8 M GENİŞLİĞİNDEKİ YAN BÖLMELER BEŞİK TONOZLARLA ÖRTÜLMÜŞTÜR VE ARADAKİ DUVAR KALINLIĞI 1.33 M'DİR. KUZEYBATI TARAFINDA BULUNAN NARTHEKS BENZERİ MEKAN DA BEŞİK TONOZLA ÖRTÜLÜDÜR. BÖLMELER ARASINDAKİ BAĞLANTI DAR GEÇİTLERLE SAĞLANMIŞTIR. GÜNEYDOĞU TARAFTAKİ BEMA HİZASINA DENK DÜŞEN MEKANDA YER ALAN 4 SÜTUN ÜZERİNDE HAÇ BEZEMELİ İONİK İMPOST BAŞLIKLAR, DİĞERLERİNDE İSE TRAPEZOİDAL FORMDA BAŞLIKLAR BULUNMAKTADIR. SARNICIN TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK İŞÇİLİK SERGİLEYEN BEDEN DUVARLARI SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVANMIŞ VE KÖŞELER SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR. TONOZDAKİ AÇILMIŞ 2 ADET SU ALMA MENFEZİ DIŞINDA BİR GİRİŞİ BULUNMAMAKTADIR (TİĞREL-ERGİL, 1979).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICA AİT GİRİŞLER İNCELENMESİNİN ARDINDAN KAPATILMIŞ OLUP, MIHÇILAR CADDESİ ALTINDA BULUNAN YAPIYA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 113. Tiğrel, G., Ergil, T., 1979: At Pazarı Sarnıcı, Arkeoloji ve Sanat Dergisi, 6-7, İstanbul, 28-32.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMUSAL ALAN
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 22.03.1993 NO: 4502

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 136

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE KİRMASTİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1978-23.12.2011	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
246	2117	

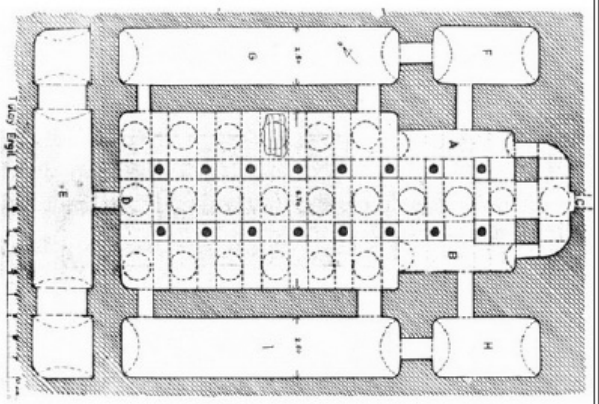
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNICA AİT GİRİŞLER İNCELENMESİNİN ARDINDAN KAPATILMIŞ OLUP, MIHÇILAR CADDESİ ALTINDA BULUNAN YAPIYA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.137 : Fatih Camii Avlusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	137	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KİRMASTİ	SOKAK VE KAPI NO	KADIÇEŞME
ADI:	FATİH CAMİİ AVLUSUNDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	248	ADA:	2126	PARSEL:	24,44
YAPIM TARİHİ	VI. YY.?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☑ A	☑ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

1938 YILINDA, FATİH CAMİİ'NİN AVLUSUNDA BULUNAN KARADENİZ ORTA KURŞUNLU VE BAŞ KURŞUNLU MEDRESELERİ ARASINDA YER ALAN KAPI YAKININDA GÖRÜLEN BİR ÇUKURUN AÇILMASI SONUCU TESPİT EDİLEN SARNIÇTIR. ÖLÇÜLEBİLEN KISMI 38X26 M. OLAN DİKDÖRTGEN PLANLI SARNIÇ, KUZEYBATI YÖNÜNDE DUVAR YIKINTISI İLE SONLANMAKTADIR. BU KISIM TAMAMEN TOPRAK VE MOLOZLA DOLDUĞUNDAN GÖRÜLEMEMİŞ ANCAK, SARNICIN KUZEYBATI YÖNÜNE DOĞRU DEVAM ETMEKTE OLDUĞU DÜŞÜNÜLMÜŞTÜR. ZEMİNİ TOPRAK DOLU OLAN SARNICIN ÖLÇÜLEBİLEN YÜKSEKLİĞİ 3.40 M.'DİR. 5 SIRA SÜTUN DİZİSİ İLE 6 SAHINA AYRILMIŞ OLAN SARNIÇTA, KAİDELERİ GÖVDELERİNE ORANLA DAHA KALIN 43 ADET GRANİT SÜTUN TESPİT EDİLMİŞTİR. BİRBİRLERİNE KEMERLERLE BAĞLANAN SÜTUNLARIN ARALARI ÇAPRAZ TONOZLARLA ÖRTÜLMÜŞTÜR. SÜTUN BAŞLIKLARI BEZEMESİZDİR. KEMERLERİN ÜZENGİ HİZALARINDA AHŞAP GERGİ KİRİŞİ YUVALARI GÖRÜLMEKTEDİR. KEMERLER VE TONOZLAR TUĞLA VE HORASAN HARÇ İLE İNŞA EDİLMİŞ, DUVARLAR İSE MOLOZ TAŞ İLE ÖRÜLMÜŞTÜR. SARNICIN BEDEN DUVARLARI, KEMER HİZASINA KADAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. SARNICIN GÜNEYDOĞU TARAFINDA GİRİŞ KAPISI VE SARNICA İNEN BİR MERDİVENİN DÖRT BASAMAĞI TESPİT EDİLMİŞTİR. KÖŞELERDE SARNICA SU SAĞLAYAN BİRER SU KANALI BULUNMAKTADIR (KUNTER-ÜLGEN, 1939; YÜCEL, 1967; BAYRAKTAR, 1992). FATİH KÜLLİYESİ İÇERİSİNDE BULUNAN SARNICIN, I. KONSTANTİNUS TARAFINDAN YAPTIRILAN VE 550 YILINDA İMPERATOR IUSTİNİANUS (483-565) TARAFINDAN AYASOFYA'NIN DA MİMARLARI OLAN ANTHEMİOS VE İSİDOROS'A SERBEST YUNAN HAÇI PLANLI VE BEŞ KUBBELİ OLARAK YENİDEN İNŞA ETTİRİLMİŞ OLAN HAGİA APOSTOLEA KİLİSESİ'NİN ATRİUMUNDA BULUNDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

FATİH CAMİİ AVLUSU ALTINDA BULUNAN SARNICA AİT TÜM GİRİŞLER KAPATILMIŞ DURUMDA OLUP, YAPIYA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Kunter, H.B., Ülgen, A.S., 1939: Fatih Camii ve Bizans Sarnıcı, İstanbul, 16. Yücel, E., 1967: İstanbul'da Bizans Sarnıçları II, Arkitekt, 326, İstanbul, 62. Bayraktar, N., 1992: İstanbul'un Bizans Sarnıçları Hakkında Bir Osmanlı Arşiv Belgesi, İ.A.M.Y.,12, İstanbul, 93.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	TESCİLSİZ
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 137

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KİRMASTİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
27.08.2011	SARNICIN BULUNDUĞU ALANIN GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
248	2126	24,44

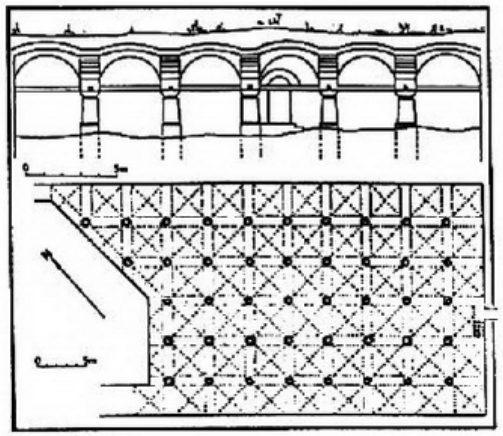
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

FATİH CAMİİ AVLUSU ALTINDA BULUNAN SARNICA AİT TÜM GİRİŞLER KAPATILMIŞ DURUMDA OLUP, YAPIYA AİT GÖRÜLEBİLEN BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.138 : Haydar Hamamı Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 138

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: KASAP DEMİRHUN

SOKAK VE KAPI NO: HAYDAR HAMAMI

ADI: HAYDAR HAMAMI SOKAK SARNICI

PAFTA: 242

ADA: 2160

PARSEL: 33

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUGLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: BİLİNMİYOR

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☑	☐	☑	☑	☐
C	☐	☑	☐	☐	☐
D	☐	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

PERVITITCH HARİTASINDA 131 ADADA DUVAR KONTÜRLERİ İŞLENMİŞ OLAN SARNIÇ, HAYDAR HAMAMI 2. ÇIKMAZ SOKAK'TA BULUNAN BAHÇE İÇERİSİNDE YER ALMAKTADIR. "L" ŞEKLİNDE PLANA SAHİP OLAN SARNIÇ, YAKLAŞIK 5X3 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI BİR MEKAN İLE, GÜNEYDOĞU YÖNÜNE DOĞRU DİK AÇILI AKSTA DEVAM EDEN, YAKLAŞIK 2 M.'LİK KISMI GÖRÜLEBİLEN BÖLÜMDEN MEYDANA GELMEKTEDİR. BU BÖLÜM, YAN PARSELDE BULUNAN YAPI HİZASINDA İRİ TAŞLARLA ÖRÜLEREK KAPATILMIŞTIR. SARNICIN GÜNEYDOĞU DUVARINDA TAŞ LENTOLU KÜÇÜK BİR KAPI İLE GEÇİLEN KÜÇÜK ÖLÇÜLERDE İKİNCİ BİR MEKAN DAHA TESPİT EDİLMİŞ OLUP, İÇERİSİ İNCELENMEYE İMKAN TANIMAYACAK ŞEKİLDE DOLUDUR. BEŞİK TONOZ ÖRTÜYE SAHİP OLAN SARNICIN BEDEN DUVARLARI TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK İŞÇİLİK SERGİLEMEKTEDİR. SARNIÇ TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLUP GÜNEYBATI DUVARINDA BİR DUVAR NİŞİ İLE TONOZ ÜZERİNDE SU ALMA MENFEZİ BULUNMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNICIN GÜNEY KISMI, 34 VE 35 NUMARALI PARSELLERDEKİ İNŞAATLAR SIRASINDA TAHRİP EDİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN YAPI, DEPO OLARAK KULLANILMAKTADIR.

KAYNAKÇA

EKLER

ROLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI?
BUGÜNKÜ KULLANIM	DEPO
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 138

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KASAP DEMİRHUN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
11.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
242	2160	33

TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR ALT YAPI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN YAPI, DEPO OLARAK KULLANILMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.139 : Eski İmaret Camii Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 139

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: HAYDAR

SOKAK VE KAPI NO: KÜÇÜK MEKTEPLİ

ADI: ESKİ İMARET CAMİİ ALTINDAKİ SARNIÇ

PAFTA: 253

ADA: 2177

PARSEL: 5

YAPIM TARİHİ: XI. YY.

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ORTA BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 30-35 CM., KALINLIK 3-4 CM.

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☑	☑	☑	☑	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐
D	☐	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

I. ALEKSİOS KOMNENOS'UN ANNESİ ANNA DALASSENA TARAFINDAN 1087 CİVARINDA İNŞA ETTİRİLEN PANTEPOPTES KİLİSESİ (ESKİ İMARET CAMİİ) ALTINDA BULUNAN SARNIÇTIR. MERDİVENİ BULUNMAYAN SARNICA, BUGÜN İÇ NARTHEKS KISMINDA ZEMİNDE BULUNAN AÇIKLIKTAN İNİLEBİLMEKTEDİR. ÜZERİNDE TAŞIDIĞI KİLİSENİN PLANINI YANSITAN BİR ALT YAPI OLAN SARNIÇ, BİRBİRLERİNE KEMERLİ GEÇİTLERLE BAĞLANAN 4 ADET BÖLÜMDEN MEYDANA GELMEKTEDİR. BUNLAR, BATIDA 9.40X2.70 M. ÖLÇÜLERİNDE NARTHEKS BENZERİ BİR MEKAN İLE HER BİRİ BİRER APSİSLE SONLANAN, 13.90X3.80 M. ÖLÇÜLERİNDE ANA MEKAN İLE 12X1.20 M. ÖLÇÜLERİNDE 2 ADET YAN KORİDORDAN İBARETTİR. ÖRTÜ SİSTEMİ BEŞİK TONOZLARDAN MEYDANA GELEN SARNIÇTA MEKANLAR BİRBİRLERİNDEN 1.60 M. KALINLIĞINDA DUVARLARLA AYRILMAKTADIR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SARNICIN İÇİ TAMAMEN SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. SARNIÇTA PENCERE BULUNMAMAKTADIR. NARTHEKSİN BATI DUVARINDA TONOZUN 1.50 M. ALTINDA 35X16 CM ÖLÇÜLERİNDE SARNICA SU SAĞLAYAN İKİ PARÇALI TAŞ KANAL MEVCUTTUR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

BATI BÖLÜMÜNDEKİ TONOZ ÜZERİNDE BULUNAN BİR KAPAK VASITASIYLA GİRİLEBİLEN SARNICIN ZEMİN KOTU MOLOZ DOLGUDAN ÖTÜRÜ YÜKSELMİŞ DURUMDADIR. DUVARLARINDA SU İZLERİNİ TAŞIYAN SARNIÇTA GÜNÜMÜZDE SU BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 106-107.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ ☐

HARİTA ☐

KROKİ ☐

VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ: VAKIF MÜLKİYETİNDE

ORİJİNAL KULLANIM: ALTYAPI-SARNIÇ

BUGÜNKÜ KULLANIM: KULLANILMAMAKTADIR

TESCİL KARARI: KARAR TARİHİ: 02.07.1987 NO: 3452

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 139

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HAYDAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
11.09.2012	SARNICIN İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
253	2177	5

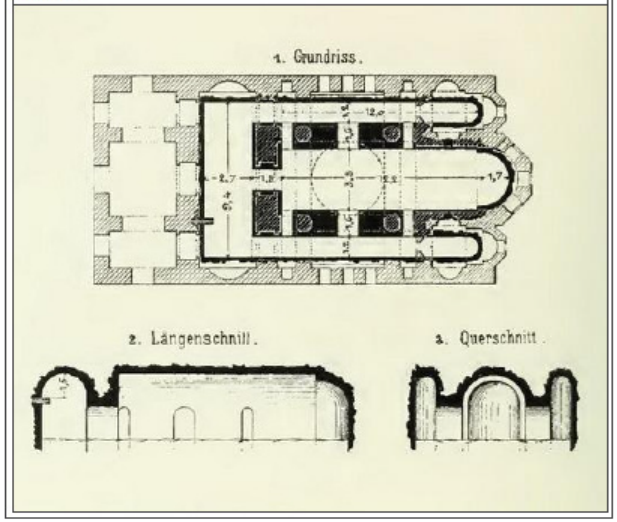
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

BATI BÖLÜMÜNDEKİ TONOZ ÜZERİNDE BULUNAN BİR KAPAK VASITASIYLA GİRİLEBİLEN SARNICIN ZEMİN KOTU MOLOZ DOLGUDAN ÖTÜRÜ YÜKSELMİŞ DURUMDADIR. DUVARLARINDA SU İZLERİNİ TAŞIYAN SARNIÇTA GÜNÜMÜZDE SU BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.140 : Haydar Bostanı Sokağı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO	140
HARİTA NO	
ADI:	HAYDAR BOSTANI SOKAĞI SARNICI
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR
MİMARİ ÇAĞI	BİLİNMİYOR

İLİ	İSTANBUL
İLÇESİ	FATİH
MAHALLE	HAYDAR
SOKAK VE KAPI NO	HAYDAR BOSTANI
PAFTA:	254
ADA:	2190
PARSEL:	6
MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ
TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☑ B	☐ B	☑ B	☑ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

HAYDAR BOSTANI SOKAK'TA BULUNAN 2 KAPI NUMARALI TESCİLLİ AHŞAP YAPININ ALTINDA BULUNAN SARNIÇTIR. BOYUT VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA SINIRLI BİLGİYE SAHİP OLDUĞUMUZ SARNICIN GİRİŞİ AHŞAP YAPININ BAHÇESİNDEN SAĞLANMAKTADIR. TUĞLA-HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEYEN SARNIÇ, ÜZERİNDE SU ALMA MENFEZİ BULUNAN BEŞİK TONOZ ÖRTÜYE SAHİPTİR. SARICIN İÇİ BÜTÜNÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. SARNICIN BULUNDUĞU PARSELİN HEMEN KARŞISINDAKİ 2191 ADA 6 PARSELDE YER ALAN BOŞ ARSADA, ORTA BİZANS KARAKTERİ GÖSTEREN TUĞLA İŞÇİLİĞİNE SAHİP YAKLAŞIK 1 M. YÜKSEKLİĞİNDE KAYITLARA GEÇMEMİŞ DUVAR KALINTISI TESPİT EDİLMİŞTİR. SARNICIN BU YAPI KALINTISI İLE İLİŞKİLİ OLABİLECEĞİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICIN ÜZERİNE BULUNAN AHŞAP YAPI GÜNÜMÜZDE BOŞ VE KAPALI BULUNDUĞUNDAN İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 15.10.2008 NO: 2425

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 140

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: HAYDAR

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
05.04.2007-11.09.2012	SARNICIN ÜZERİNDEKİ YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ İLE DUVAR KALINTISI

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
254	2190	6

TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

SARNICIN ÜZERİNE BULUNAN AHŞAP YAPI GÜNÜMÜZDE BOŞ VE KAPALI BULUNDUĞUNDAN İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

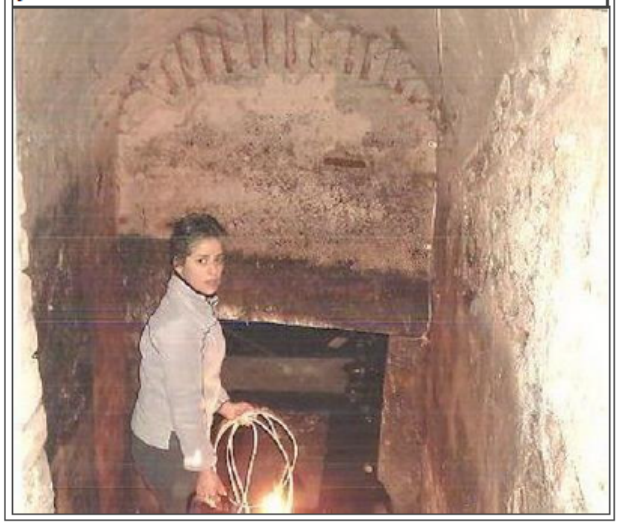
ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.141 : Ayakapı Şapeli Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 141

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: KÜÇÜK MUSTAFA PAŞA

SOKAK VE KAPI NO: ABDÜLEZEL PAŞA CADDESİ

ADI: AYAKAPI ŞAPELİ SARNICI

PAFTA: 259

ADA: 2258

PARSEL: 10

YAPIM TARİHİ: XII. YY.?

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ (APSİS HARİÇ)

MİMARİ ÇAĞI: ORTA BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 35-37 CM., KALINLIK 3-3.5 CM.

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☑ C	☑ C	☑ C	☑ C	☐ C
D YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

BİZANS DÖNEMİNDE DEKSİOKRATIANA ADI VERİLEN AYAKAPI'DA, ABDÜLEZEL PAŞA CADDESİ İLE HİSARÖNÜ SOKAĞI ARASINDA YER ALAN AYAKAPI ŞAPELİ'NDE TESPİT EDİLEN SARNIÇ KALINTILARIDIR. SCHNEIDER TARAFINDAN 1936 YILINDA PLANI ÇİZİLEN VE MORTMANN TARAFINDAN, PETRION'DA (CİBALİ-ÇARŞAMBA ARASI) IX. YÜZYILDA İNŞA EDİLEN HAGIAS ELİAS KİLİSESİ OLABİLECEĞİ ÖNE SÜRÜLEN YAPI, GÜNÜMÜZDE KERESTE DEPOSU OLARAK KULLANILMAKTA OLAN, YAKLAŞIK 22X15 M. ÖLÇÜLERİNDE BİR KİLİSE KALINTISI İLE HİSARÖNÜ SOKAKTA BİR ATÖLYE İÇERİSİNDE KALINTILARI BULUNAN MÜŞTEMİLAT KISIMLARINDAN MEYDANA GELMEKTEDİR (ATAÇERİ, 1965; ÇETİNKAYA, 2004). BU KISIMLAR İLE BİRLİKTE, ABDÜLEZEL PAŞA CADDESİNE PARALEL UZANAN AYAKAPI CADDESİ 81 NO.LU DEPO İÇERİSİNDE KALMAKTA OLAN KİLİSENİN TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK İŞÇİLİK GÖSTEREN APSİS APKASINDA DA SU GEÇİRMEZ SIVA İLE SIVANARAK SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ OLAN BİRTAKIM DÜZENSİZ MEKANLAR TESPİT EDİLMİŞTİR. ÖZGÜMÜŞ, BU KALINTILARIN BİR ALT YAPIYA AİT OLDUĞUNU İFADE ETMEKTEDİR (ÖZGÜMÜŞ, 2002). MÜLLER WIENER İSE, BU KISMIN KİLİSE'NİN BİR BÖLÜMÜNÜ, BELKİ DE PAREKKLESİONUNU MEYDANA GETİRDİĞİNİ BELİRTMEKTEDİR (MÜLLER-WIENER, 1977). BOYUT AÇISINDAN EN BÜYÜK BÖLÜMÜ OLUŞTURAN DEMİRCİ ATÖLYESİ İSE 3 KISIMDAN OLUŞMAKTADIR. 15.60X7.70 M. ÖLÇÜLERİNDEKİ BU BÖLÜMDE, MEKANLAR ARASI GEÇİŞ, KEMERLİ AÇIKLIKLARLA SAĞLANMAKTADIR. EN GÜNEY VE ORTA KISIMLARIN ÜST ÖRTÜSÜ ÇAPRAZ TONOZDUR. ÖZELLİKLE ORTA KISIMDA TONOZ ÜZERİNDE IN SITU VAZİYETTE 2 ADET PİŞMİŞ TOPRAK KÜNK TESPİT EDİLMİŞTİR. İNŞA MALZEMESİ AÇISINDAN APSİS KISMI HARİÇ TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEYEN YAPIDA GİZLİ TUĞLA TEKNİĞİ UYGULANMIŞTIR. ORTA BİZANS DÖNEMİNE TARİHLENEN YAPININ OSMANLI DÖNEMİ'NDE ONARIMLAR GEÇİRDİĞİ GÖRÜLMEKTEDİR. AYAKAPI HAMAMI İLE YAN YANA BULUNAN KALINTININ OSMANLI DÖNEMİNDE SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ OLABİLECEĞİ İHTİMAL DAHİLİNDE BULUNMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE BİNA İNŞA EDİLEREK, SÜREKLİ DOLU HALDE BULUNAN BİR KERESTE DEPOSU VE ATÖLYE OLARAK KULLANILMAKTA OLAN SARNIÇ KALINTILARINDA DETAYLI İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Ataçeri, E., 1965: 25.09.1965 Tarihli Rapor. Çetinkaya, H., 2004: Ayakapı Yakınındaki Bizans Dönemi Yapı Kalıntıları, Dünü ve Bugünü İle Haliç Sempozyumu Bildirileri, 22-23 Mayıs 2003 Cibali, İstanbul, 109-113. Özgümüş, F.: 2002: Fener-Ayakapı-Cibali-Unkapanı 2000 Yılı Yüzey Araştırması Raporu, 19. Araştırma Toplantısı, 1, İstanbul, 148. Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 97.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ ☑

HARİTA ☐

KROKİ ☐

VAKFİYE ☐

BUGÜNKU SAHİBİ: ŞAHIS MÜLKİYETİNDE

ORİJİNAL KULLANIM: ALTYAPI-SARNIÇ

BUGÜNKÜ KULLANIM: DEPO

TESCİL KARARI: KARAR TARİHİ: 17.04.1966 NO: 3131

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 141

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KÜÇÜK MUSTAFA PA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
14.09.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE KALINTIYA AİT GÖRÜNÜMLER

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
259	2258	10

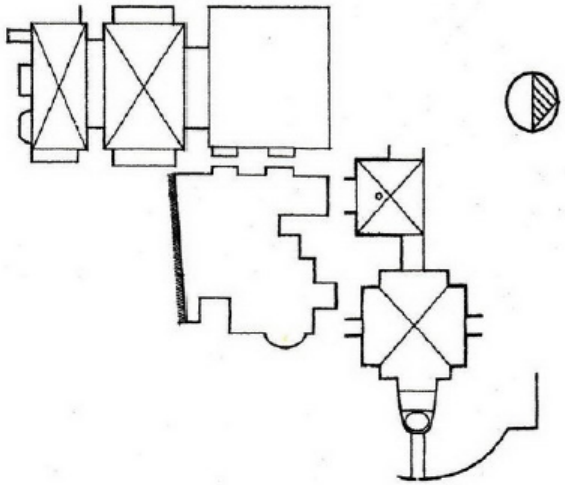
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

ÜZERİNE BİNA İNŞA EDİLEREK, SÜREKLİ DOLU HALDE BULUNAN BİR KERESTE DEPOSU VE ATÖLYE OLARAK KULLANILMAKTA OLAN SARNIÇ KALINTILARINDA DETAYLI İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.142 : Sinan Paşa Mescidi'nin Doğusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 142

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: ABDİ SUBAŞI

SOKAK VE KAPI NO: MİRALAY NAZIM BEY CADDESİ

ADI: SİNAN PAŞA MESCİDİ'NİN DOĞUSUNDAKİ SARNIÇ

PAFTA: 262

ADA: 2272

PARSEL: 4

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: GEÇ BİZANS?

TUĞLA BOYUTLARI: KALINLIK 3-4 CM.

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☑ B	☐ B	☑ B	☑ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

ADI BİLİNMEYEN BİR BİZANS KİLİSESİ OLAN, XIV. YÜZYIL YAPISI SİNAN PAŞA MESCİDİ'NDEN GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ APSİSİN KUZEYDOĞUSUNDA YER ALAN SARNIÇ KALINTISIDIR. 1972 YILINDA TESPİT EDİLEN SARNIÇ, MÜLLER-WIENER TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLUP, EĞİMLİ ARAZİDE BULUNAN SARNICIN KESİTİ, TAHRİP OLMUŞ DOĞU KISMINDAN, TOPRAK İÇERİSİNDE GÖRÜLEBİLMEKTEDİR. BEŞİK TONOZ ÖRTÜYE SAHİP SARNIÇ, 5.50X4.50 M. ÖLÇÜLERİNDE KAREYE YAKIN PLANLIDIR. TUĞLA-HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEYEN YAPININ İÇİ TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. KUZEYBATI DUVARINDA 3, GÜNEYDOĞU DUVARINDA İSE 1 ADET KEMERLİ DUVAR NİŞİ MEVCUTTUR. KÜÇÜK ÖLÇÜLERDEKİ BU SARNICIN BİR BİZANS EVİNİN ALT YAPISI OLDUĞU VE KİLİSEYLE BAĞLANTISININ BULUNMADIĞI ÖNE SÜRÜLMÜŞTÜR (MÜLLER-WIENER, 1977; ÖZGÜMÜŞ, 2002).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

MİRALAY NAZIM BEY CADDESİ İLE İNCEBEL SOKAĞININ KESİŞİMİNDE BULUNAN ARSADA YER ALAN SARNIÇ, GÜNÜMÜZDE ÇÖP VE ATIKLARLA DOLU OLARAK GÜÇLÜKLE İNCELENEBİLMEKTEDİR. SARNICIN YAKININDA KİLİSE İLE BAĞLANTILI OLABİLECEK DUVAR KALINTILARI BULUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 198-199.
Özgümüş, F., 2002: Fener-Ayakapı-Cibali-Unkapanı 2000 Yılı Yüzey Araştırması Raporu, 19. Araştırma Toplantısı, 1, İstanbul, 149.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ ☐

HARİTA ☐

KROKİ ☐

VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ: VAKIF MÜLKİYETİNDE

ORİJİNAL KULLANIM: SARNIÇ

BUGÜNKÜ KULLANIM: KULLANILMAMAKTADIR

TESCİL KARARI: TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 142

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE ABDİ SUBAŞI

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
14.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN, TONOZ DETAYI VE İÇ GÖRÜNÜMÜ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
262	2272	4

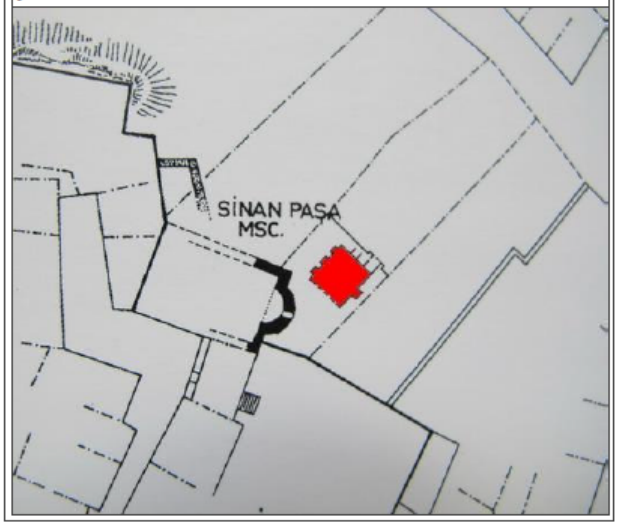
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

MİRALAY NAZIM BEY CADDESİ İLE İNCEBEL SOKAĞININ KESİŞİMİNDE BULUNAN ARSADA YER ALAN SARNIÇ, GÜNÜMÜZDE ÇÖP VE ATIKLARLA DOLU OLARAK GÜÇLÜKLE İNCELENEBİLMEKTEDİR. SARNICIN YAKININDA KİLİSE İLE BAĞLANTILI OLABİLECEK DUVAR KALINTILARI BULUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.143 : Tezgahçılar Kubbesi: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 143

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: KIRKÇEŞME

SOKAK VE KAPI NO: KOVACILAR

ADI: TEZGAHÇILAR KUBBESİ

PAFTA: 451

ADA: 2405

PARSEL: 6

YAPIM TARİHİ: IV. YY?

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 35-40 CM., KALINLIK 4-5 CM.

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☑	☐	☑	☑	☐
B	☐	☑	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐
D	☐	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

BOZDOĞAN KEMERİ'NİN ALTINDA, GAZANFERAĞA MEDRESESİ'NİN BULUNDUĞU KOVACILAR SOKAĞI'NDA, TEZGAHÇILAR CAMİİ'NİN KARŞISINDA KISMEN YOL SEVİYESİNİN ÜZERİNDE YER ALAN TONOZ ÖRTÜLÜ SU HAZNESİDİR. DIŞ ÖLÇÜLERİ YAKLAŞIK, 5.60X7.30 M. OLAN YAPININ AYNALI TONOZDAN OLUŞAN ÜST ÖRTÜSÜ, TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SERGİLEMEKTE OLUP, ÜST KISMINDA 60X60 CM. ÖLÇÜLERİNDE BİR MENFEZ İLE YANINDA BİR DE HAVALANDIRMA BACASI BULUNMAKTADIR. SARNIÇTAN ZİYADE, SUYUN TOPLANARAK FARKLI YÖNLERE DAĞITIMININ SAĞLANDIĞI BİR MAKSEM OLDUĞU GÖRÜLEN YAPIYA, ZEMİN HİZASINDA BULUNAN 70X106 CM. ÖLÇÜLERİNDEKİ KAPAKTAN DÜŞEY DEMİR MERDİVEN İLE İNİLMEKTEDİR. DUVARLARI KESME TAŞTAN İNŞA EDİLMİŞ OLAN YAPININ ORİJİNAL KAPISI ZEMİN SEVİYESİNİN YAKLAŞIK 2.50 M. ALTINDA BULUNMAKTADIR. GİRİŞ KAPISINDAN, 75 CM. ENİNDE BİR KORİDORA GEÇİLMEKTEDİR. KAPININ TAM KARŞISINDA, KORİDOR DUVARI ÜZERİNDE KEMERLİ BİR PENCERE BULUNMAKTADIR. GİRİŞ KORİDORUNDAN 3 BASAMAK İLE MAKSEMİN İÇ KAPISINA VE BURADAN 11 BASAMAKLA MAKSEMİN İÇİNE İNİLMEKTEDİR. SUYUN GELDİĞİ BEŞİK TONOZLU GALERİ, ANA KAPININ OLDUĞU YÖNDEN MAKSEMİN İÇİNE GİRMEKTE, ÇIKIŞ GALERİLERİ İSE BUNUN TAM KARŞISINDAKİ DUVARDA BULUNMAKTADIR. 60X110 ÖLÇÜLERİNDEKİ GALERİLERDEN EN SOLDAKİNİN TAHTAKALE'YE, ORTADAKİNİN AKSARAY VE SULTANAHMET'E VE SAĞDAKİNİN İSE ODALAR YÖNÜNE DOĞRU GİTTİĞİ TESPİT EDİLMİŞTİR (ÇEÇEN, 2000). OSMANLI DÖNEMİNDE XV. VE XVII. YÜZYILLARDA ÇEŞİTLİ ONARIMLAR GEÇİREREK VE GENİŞLETİLEREK KULLANIMININ DEVAM ETTİĞİ BİLİNEN YAPI GEÇ ROMA-ERKEN BİZANS KARAKTERİ SERGİLEMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

KOVACILAR SOKAK'TA BULUNAN BENZİN İSTASYONUN YANINDA YER ALAN YAPI, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLUP, GİRİŞİ BETON KAPAK İLE KAPATILMIŞ TONOZ KISMI DIŞARIDAN GÖRÜLEBİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Çeçen, K., 2000: İstanbul'un Osmanlı Devri Su Yolları, İstanbul, 105.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ-MAKSEM
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 16.09.1987 NO: 3618

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 143

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE KIRKÇEŞME

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
28.06.2011-11.09.2012	MAKSEMİN DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
451	2405	6

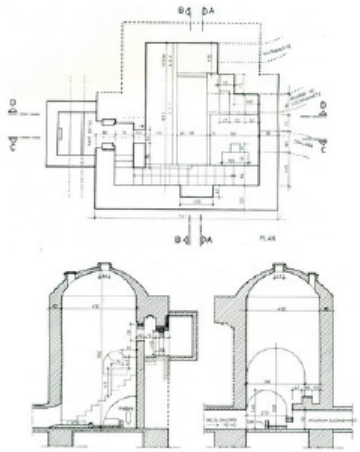
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

KOVACILAR SOKAK'TA BULUNAN BENZİN İSTASYONUN YANINDA YER ALAN YAPI, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ OLUP, GİRİŞİ BETON KAPAK İLE KAPATILMIŞ TONOZ KISMI DIŞARIDAN GÖRÜLEBİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.144 : Şeyh Süleyman Mescidi'nin Kuzeyindeki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 144

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL | İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: SİNANAGA | SOKAK VE KAPI NO: İBADETHANE

ADI: ŞEYH SÜLEYMAN MESCİDİ'NİN KUZEYİNDEKİ SARNIÇ

PAFTA: 453 | ADA: 2426 | PARSEL: 3

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR | MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ORTA BİZANS? | TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 25-35 CM., KALINLIK 4 CM.

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☑ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☑ C	☑ C	☑ C	☑ C
D YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

PANTOKRATOR MANASTIR KOMPLEKSİ'NE AİT BİR YAPI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN ŞEYH SÜLEYMAN MESCİDİ'NİN YAKLAŞIK 10 M. KUZEYİNDE YER ALAN SARNIÇTIR (MÜLLER-WIENER, 1977). 10.45X14.50 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN SARNICIN DUVAR KALINLIĞI 1.75 M.'DİR. BATI DUVARINDA MERDİVENLİ GİRİŞE SAHİP OLAN SARNIÇ, 2 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 6 ADET SÜTUNLA 3 SAHINA AYRILMAKTADIR. SÜTUN BAŞLIKLARI SADE İMPOST BLOKLARDAN MEYDANA GELMEKTE OLUP, SÜTUNLARIN VE TAŞIDIKLARI İMPOSTLARIN BAZILARINDA KABARTMA HAÇ MOTİFİ BULUNMAKTADIR. ÇAPRAZ TONOZLARDAN OLUŞAN ÜST ÖRTÜYE SAHİP OLAN SARNICIN BEDEN DUVARLARI SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. KÖŞELER SUYUN BASINCINA KARŞI PAHLI OLARAK DÜZENLENMİŞTİR. BATI DUVARINDA SARNICA SU SAĞLAYAN 1.50 M. GENİŞLİĞİNDE GALERİ TESPİT EDİLEN SARNICIN GÜNEY DUVARINDA DA SU KANALLARI BULUNMAKTADIR. BU KANALLARIN SARNICIN GÜNEYİNDE YER ALAN ŞEYH SÜLEYMAN MESCİDİ İLE BAĞLANTILI OLEBİLECEĞİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR. SARNICIN KUZEYİNDE, İBADETHANE SOKAK'A PARALEL UZANAN, LİTERATÜRE GEÇMİŞ BİR BİZANS DUVARI BULUNMAKTADIR (FIRATLI-YÜCEL, 1952).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

GİRİŞİ KAPATILMIŞ OLAN SARNICIN İÇİ TONOZ SEVİYESİNE KADAR MOLOZ İLE DOLU BULUNDUĞUNDAN İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 203.
Fıratlı, N., Yücel, F., 1952: Some Unknown Byzantine Cisterns of Istanbul, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni, 120, İstanbul, 3-4.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ ☐
HARİTA ☐
KROKİ ☐
VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ: ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM: SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM: KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI: KARAR TARİHİ: 02.07.1987 NO: 3452

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 144

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SİNANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
11.07.2012-11.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN, ÜSTTEN GÖRÜNÜMÜ VE DUVAR DETAYI

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
453	2426	3

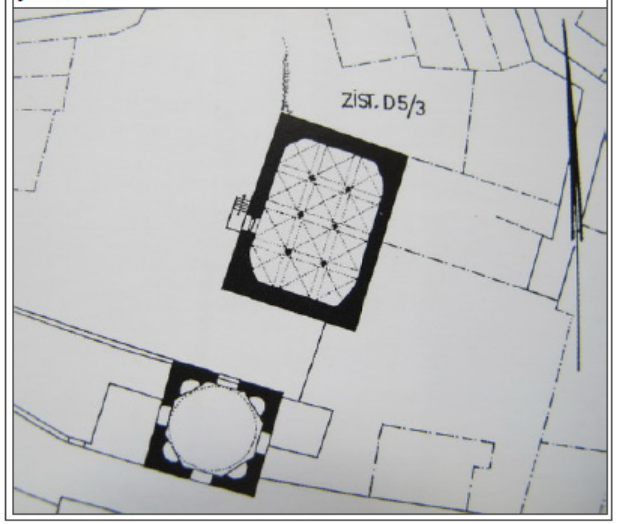
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

GİRİŞİ KAPATILMIŞ OLAN SARNICIN İÇİ TONOZ SEVİYESİNE KADAR MOLOZ İLE DOLU BULUNDUĞUNDAN İÇERİSİNDE İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.145 : İbadethane Sokağı I No.'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	145	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	SİNANAĞA	SOKAK VE KAPI NO	İBADETHANE
ADI:	İBADETHANE SOKAĞI I NO.'LU SARNIÇ		PAFTA:	453	ADA:	2426	PARSEL:	21,22
YAPIM TARİHİ	XII. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUĞLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-35 CM., KALINLIK 3 CM.		

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☑ A	☐ A	☑ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☑ B	☐ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☑ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN YAPI, PANTOKRATOR KİLİSESİ'NİN (ZEYREK CAMİİ) GÜNEYBATISINDA BULUNMAKTADIR. KISMEN TOPRAK ÜZERİNDE BULUNAN SARNICIN GİRİŞİ KUZEYDOĞU YÖNÜNDEDİR. SARNIÇ, 28X11.40 M ÖLÇÜLERİNDE, DİKDÖRTGEN PLANLI BİR YAPIDIR. SARNICIN İÇERİSİNDE BULUNAN DOLGU SEBEBİYLE ZEMİN KOTU OLDUKÇA YÜKSELMİŞTİR. DÜZENLİ OLARAK 4 M. ARALIKLARDA 2 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 12 ADET TAŞIYICIYA SAHİP OLAN SARNIÇTA, TAŞIYICILARIN 10 ADEDİ PAYE, BATI TARAFTAKİ 2 ADEDİ İSE MERMER SÜTUNDUR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SÜTUNLAR ÜZERİNDE, BİRİ AJUR TEKNİĞİNDE BEZEMEYE SAHİP VI. YÜZYILA AİT KOMPOZİT BAŞLIKLAR, SÜTUN BAŞLIKLARININ ÜZERİNDE DE DEVŞİRME İMPOST BLOKLAR BULUNMAKTADIR. KİREÇTAŞI BLOKLARDAN MEYDANA GETİRİLMİŞ OLAN PAYELER İSE KARE FORMLU OLUP 67 CM ÇAPINDADIR. ÜZERLERİNE İMPOST BLOKLAR YERLEŞTİRİLMİŞTİR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜ ÇAPRAZ TONOZLARDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. BEDEN DUVARLARI TUĞLA VE HORASAN HARÇTAN İNŞA EDİLMİŞ OLAN SARNICIN DUVAR KALINLIĞI YAKLAŞIK 2 M.'DİR. KEMERLERİN ALTINDA 50 CM GENİŞLİĞİNDE VE YÜKSEKLİĞİNDE PENCERELER BULUNMAKTADIR. DUVARLAR SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLI OLUP, KEMERLERİN ÜZENGİ HİZALARINDA SIVA KALINTILARI VE GERGİ KİRİŞİ YUVALARI MEVCUTTUR. DUVAR KÖŞELERİ SU BASINCINA KARŞI PAHLI DÜZENLENEREK DİRENÇ KAZANDIRILMIŞTIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

İBADETHANE SOKAK İLE BODRUM ÇIKMAZI SOKAKLARI ARASINDA YER ALAN SARNIÇ, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 76-77.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 02.07.1987 NO: 3452

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 145

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SİNANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
11.07.2012	SARNICIN DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
453	2426	21,22

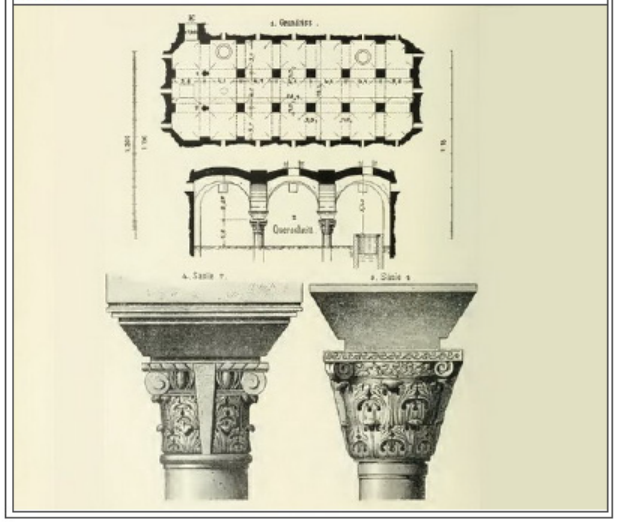
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İBADETHANE SOKAK İLE BODRUM ÇIKMAZI SOKAKLARI ARASINDA YER ALAN SARNIÇ, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.146 : İbadethane Sokağı II No.'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 146

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: SİNANAĞA

SOKAK VE KAPI NO: İBADETHANE

ADI: İBADETHANE SOKAĞI II NO.'LU SARNIÇ

PAFTA: 453

ADA: 2426

PARSEL: 27,28

YAPIM TARİHİ: XII. YY.?

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: ORTA BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 30-35 CM., KALINLIK 3-4 CM.

TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU: A İYİ; B ORTA; C KÖTÜ; D YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☑	☐	☑	☑	☑
B	☐	☑	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐
D	☐	☐	☐	☐	☐

MİMARİ TANIM

İBADETHANE SOKAĞI, 27 VE 28 PARSELLERDE YER ALAN ERKEN BİZANS SARNICIDIR. FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN GÖRÜLMEMİŞ OLAN YAPIYA, İBADETHANE SOKAK'TAN GÜNEYBATIYA DOĞRU UZANAN DAR BİR ÇIKMAZ SOKAK İLE ULAŞILMAKTADIR. MEYİLLİ ARAZİDE BULUNAN YAPININ, TOPRAK ÜZERİNDEKİ KUZEYDOĞU DUVARI DIŞTAN 5 ADET PAYANDA İLE DESTEKLENMİŞTİR. YAKLAŞIK 11.50X11.50 M. ÖLÇÜLERİNDE KARE PLANLI OLAN SARNIÇ, 3 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 9 ADET MERMER SÜTUNLA 4 SAHINA AYRILMAKTADIR (MÜLLER-WIENER, 1977). YARI İŞLENMİŞ MERMER İONİK İMPOST BAŞLIKLARA SAHİP OLAN YAPIDA SÜTUNLAR VE BAŞLIKLARI DEVŞİRME OLMAYIP, TÜMÜ AYNI TİP VE ÖLÇÜLERDEDİR. SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜ 16 ADET KUBBEDEN MEYDANA GELMEKTEDİR. SARNICIN TUĞLA VE HORASAN HARÇ İLE İNŞA EDİLMİŞ BEDEN DUVARLARINDA KEMERLERİN ALTLARINA GELECEK ŞEKİLDE HAVALANDIRMA PENCERELERİ BULUNMAKTADIR. KEMER ÜZENGİ HİZALARINDA AHŞAP GERGİ KİRİŞİ YUVALARI MEVCUTTUR. SÜTUN BAŞLIKLARI HİZASINA KADAR SU GEÇİRMEZ SIVAYLA KAPLI OLAN YAPININ KÖŞELERİ PAHLI OLARAK DÜZENLENMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

İKİ YÖNDEN MUHDES GİRİŞLER AÇILMIŞ OLAN SARNIÇ, ORTASINDAN MODERN BİR DUVARLA İKİYE BÖLÜNMÜŞ DURUMDA OLUP, ORTA SÜTUN DİZİSİ DUVAR İÇERİSİNDE KALMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

İBADETHANE SOKAĞI I NO.'LU SARNICIN DOĞU DUVARINA BİTİŞİK OLARAK, İBADETHANE SOKAK İLE BODRUM ÇIKMAZI SOKAKLARI ARASINDA YER ALAN SARNIÇ, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 275.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ ☐

HARİTA ☐

KROKİ ☐

VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ: ŞAHIS MÜLKİYETİNDE

ORİJİNAL KULLANIM: SARNIÇ

BUGÜNKÜ KULLANIM: KULLANILMAMAKTADIR

TESCİL KARARI: KARAR TARİHİ: 13.09.1991 NO: 2956

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

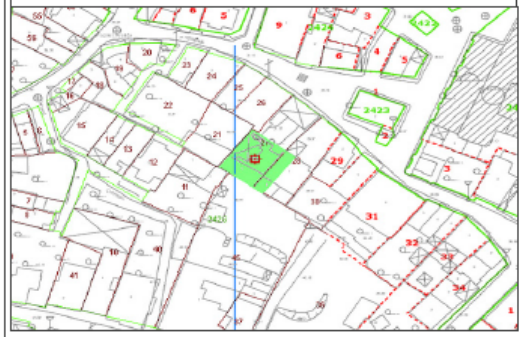
OBJECTID: 146

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SİNANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
11.09.2012	SARNICIN DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
453	2426	27,28

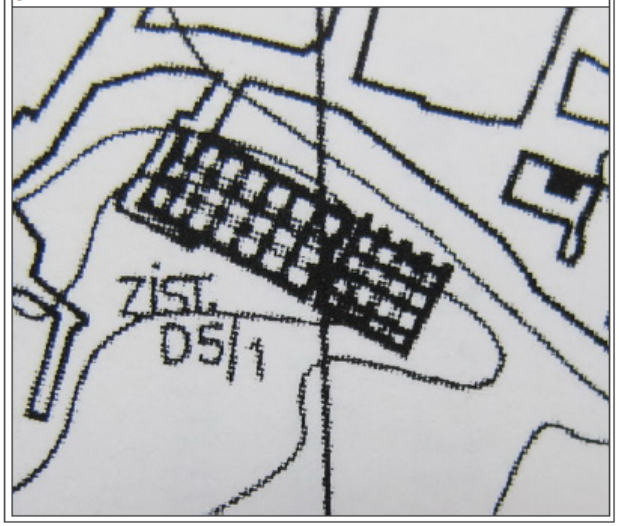
TİPİ

ÜÇ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

İBADETHANE SOKAĞI I NO.'LU SARNICIN DOĞU DUVARINA BİTİŞİK OLARAK, İBADETHANE SOKAK İLE BODRUM ÇIKMAZI SOKAKLARI ARASINDA YER ALAN SARNIÇ, OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.147 : İbadethane Sokağı III No.'lu Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO	147	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
HARİTA NO		MAHALLE	SİNANAĞA	SOKAK VE KAPI NO	İBADETHANE
ADI:	İBADETHANE SOKAĞI III NO.'LU SARNIÇ	PAFTA:	453	ADA:	2426
		PARSEL:	31		
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR	MALZEME CİNSİ	BİLİNMİYOR		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS?	TUĞLA BOYUTLARI	BİLİNMİYOR		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐
D	☑	☑	☑	☑	☑

MİMARİ TANIM

İBADETHANE SOKAĞI I VE II NO.'LU SARNIÇLARIN GÜNEYDOĞUSUNDA YER ALAN 31 PARSELİN GÜNEYBATI KESİMİNDE MÜLLER-WIENER TARAFINDAN TESPİT EDİLMİŞ OLAN DUVAR KALINTISIDIR. BÜYÜK ÖLÇÜDE ORTADAN KALKMIŞ DURUMDAKİ BİR SARNICA AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN KALINTININ, DIŞTAN 2 ADET PAYANDAYLA DESTEKLENMİŞ KUZEYDOĞU DUVARININ YAKLAŞIK 15 M. UZUNLUĞUNDAKİ KISMI TESPİT EDİLEBİLMİŞTİR (MÜLLER-WIENER, 1977). SARNIÇTAN GERİYE KALAN BU DUVAR KALINTISI DA 1984 YILINDA İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİ DIŞINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN TEMEL KAZISI SIRASINDA ORTADAN KALDIRILMIŞTIR (SARIOĞLU, 1985). PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ HAKKINDA YETERLİ BİLGİYE SAHİBİ OLMADIĞIMIZ SARNICIN BULUNDUĞU MEVKİDE FIRTALI-YÜCEL TARAFINDAN BELİRTİLEN, SÜTUNLARI ÜZERİNDE HAÇ KABARTMALARI TAŞIYAN 4 SÜTUNLU VE ÜZERİ KUBBELERLE ÖRTÜLÜ BİR SARNICIN VARLIĞI BİLİNMEKTEDİR (FIRATLI-YÜCEL, 1952). ANCAK, 31 PARSELDE YER ALAN KALINTININ BAHSİ GEÇEN SARNICA AİT OLUP OLMADIĞI KESİNLİK KAZANAMAMAKTADIR. KALINTININ İBADETHANE SOKAĞI I VE II NO.LU SARNIÇLAR VE ŞEYH SÜLEYMAN MESCİDİ İLE BİRLİKTE PANTOKRATOR MANASTIR KOMPLEKSİNE AİT YAPILARDAN OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICIN BULUNDUĞU ALAN OTOPARK OLARAK KULLANILMAKTA OLUP, SARNICA AİT TESPİT EDİLEBİLEN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 210.
Sarıoğlu, A., 1985: 27.12.1985 Tarihli Rapor. Fıratlı, N., Yücel, F., 1952: Some Unknown Byzantine Cisterns of Istanbul, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni, 120, İstanbul, 6.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ?
BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 147

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE SİNANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
11.07.2012-11.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALANIN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
453	2426	31

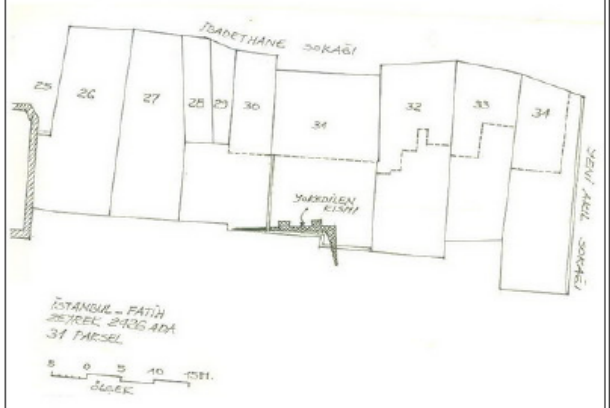
TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

SARNICIN BULUNDUĞU ALAN OTOPARK OLARAK KULLANILMAKTA OLUP, SARNICA AİT TESPİT EDİLEBİLEN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.148 : Hacı Hasan Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 148

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: SİNANAĞA

SOKAK VE KAPI NO: HACI HASAN

ADI: HACI HASAN SOKAK SARNICI

PAFTA: 453

ADA: 2429

PARSEL: 16

YAPIM TARİHİ: V. YY.

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: ERKEN BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 30-35 CM., KALINLIK 4 CM.

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☑	☑	☐	☑	☐
D	☐	☐	☑	☐	☑

MİMARİ TANIM

HACI HASAN İLE GÜLBAHÇE SOKAKLARI ARASINDA BULUNAN 16 PARSELİN ARKA SINIRINDA, KUZEY-GÜNEY DOĞRULTUSUNDA UZANAN ERKEN BİZANS DEVRİ DUVAR KALINTISIDIR (MÜLLER-WIENER, 1977; SEZER, 2006; CAN, 2006). YAKLAŞIK 10.50 M. UZUNLUĞUNDAKİ KISMI GÜNÜMÜZE ULAŞABİLMİŞ OLAN DUVAR KALINTISI, ERKEN V. YÜZYIL YAPILARINDA GENELLİKLE RASTLANILAN TEKNİKLE, MOLOZ HARÇ KARIŞIMI DOLGU İLE TUĞLA KUŞAKLARDAN OLUŞAN ALMAŞIK İŞÇİLİK SERGİLEMEKTE OLUP GÜNEY KESİMİNDE TUĞLA VE HORSAN HARÇLA İNŞA EDİLMİŞ VE ALT KISMINDA YER YER SIVA KALINTILARI BULUNAN BİR EKLENTİYE SAHİPTİR. ARAZİNİN TOPOGRAFİK YAPISINDAN KAYNAKLANAN EĞİMLİ ALANI DESTEKLEYEN BİR İSTİNAT DUVARI NİTELİĞİNDE OLAN KALINTININ BİR SARNICA AİT OLABİLECEĞİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

ÇEŞİTLİ DÖNEMLERDE ONARIMLAR GÖREREK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ KALINTININ 3 M. ÖNÜNE APARTMAN İNŞA EDİLMİŞ OLUP, GÜLBAHÇE SOKAĞI TARAFINDA YAPILAN İNCELEMEDE YAPININ DEVAMI NİTELİĞİNDE HERHANGİ BİR KALINTIYA RASTLANILMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Müller-Wiener, W., 1977. Bildlexikon zur Topografie Istanbuls, Tübingen, 409.
Sezer, T., 2006: 05.07.2006 Tarihli Rapor. Can, M.K., 2006: 18.12.2006 Tarihli Rapor.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI?-SARNIÇ?
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 13.01.1973 NO: 6797

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 148

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: SİNANAĞA

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
11.09.2012	KALINTININ BULUNDUĞU ALAN VE ÇEŞİTLİ AÇILARDAN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
453	2429	16

TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

ÇEŞİTLİ DÖNEMLERDE ONARIMLAR GÖREREK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ KALINTININ 3 M. ÖNÜNE APARTMAN İNŞA EDİLMİŞ OLUP, GÜLBAHÇE SOKAĞI TARAFINDA YAPILAN İNCELEMEDE YAPININ DEVAMI NİTELİĞİNDE HERHANGİ BİR KALINTIYA RASTLANILMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.149 : Şeyh Murat Mescidi Yakınındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	149	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	MÜFTÜALİ	SOKAK VE KAPI NO	ŞAİR NABİ	
ADI:	ŞEYH MURAT MESCİDİ YAKININDAKİ SARNIÇ		PAFTA:	457	ADA:	2466	PARSEL: 5,6,14,19
YAPIM TARİHİ	IX.-XII. YY.		MALZEME CİNSİ	TUGLA-HORASAN HARÇ			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-35 CM., KALINLIK 3-4 CM.			

TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☑ B
C KÖTÜ	☑ C	☐ C	☑ C	☑ C	☐ C
D YOK	☐ D	☑ D	☐ D	☐ D	☐ D

MİMARİ TANIM

PASPATES VE FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN SARNICA AİT KALINTILAR, PASPATES TARAFINDAN LAURENTIOS KİLİSESİ OLARAK TANIMLANAN, GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞ OLAN ŞEYH MURAT MESCİDİ'NİN YAKININDA, 14 PARSELDEKİ APARTMANIN BODRUM KATINDA YER ALMAKTADIR (PASPATES, 1877). FORCHHEIMER-STRAZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENDİĞİ TARİHTE, ÜZERİNDE BULUNAN AHŞAP EVİN BAHÇESİNE AÇILAN BİR PENCEREDEN YA DA BODRUMUNDAN GİRİLEBİLEN SARNICIN BİR KISMI OSMANLI DÖNEMİ DUVARI İLE BÖLÜNMÜŞ OLARAK TESPİT EDİLMİŞTİR. DİKDÖRTGEN PLANLI SARNICIN ÖLÇÜLEBİLEN KISMI 19X8.10 M.'DİR. SARNICIN KISMEN TOPRAK ÜZERINDE BULUNAN VE DIŞTAN PAYANDALARLA DESTEKLENMİŞ OLAN BAHÇE TARAFINDAKİ DUVARINDA, KEMER ALTLARINDAN BAŞLAYAN, 1 M YÜKSEKLİĞİNDE PENCERELER BULUNMAKTA OLUP, İSTİSNAİ BİR UYGULAMA OLARAK YALNIZCA BU DUVARIN KÖŞELERİ PAHLI DÜZENLENMİŞTİR. KUZEYBATI KÖŞESINDE BIR ADET DİKDÖRTGEN NIŞ BULUNAN SARNICIN SU GİRİŞİ TESPİT EDİLEMEMİŞTİR. İÇERİSİNDE BULUNAN DOLGUDAN ÖTÜRÜ ZEMİN KOTU YÜKSELMİŞ DURUMDA OLAN YAPI, 2.90 VE 2.65 M. ARALIKLARLA 2 SIRA HALINDE DIZILMIŞ 14 ADET SÜTUNLA 3 SAHINA AYRILMAKTADIR. YAKLAŞIK 29-30 CM. ÇAPINDA VE FARKLI BOYLARDA OLAN SÜTUNLARDAN BİRİSİ ÜZERINDE TAŞÇI IŞARETLERI TESPIT EDILMIŞTIR. DEVŞIRME MALZEME OLAN SÜTUN BAŞLIKLARI DA ÇEŞITLİLİK ARZ ETMEKTEDIR. TESPİT EDİLEBİLEN BAŞLIKLAR; CORINTH, İNSAN YÜZÜ BEZEMELİ İMPOST, ÜZERİNDE IONİK IMPOST BAŞLIK YERLEŞTİRİLMİŞ KOMPOZİT VE İMPOST PANEL TİPTEDİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SARNICIN ÜST ÖRTÜSÜ YELKEN TONOZLARDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. FERUDUN ÖZGÜMÜŞ TARAFINDAN ŞEYH MURAT MESCİDİ'NİN ALTYAPISI OLDUĞU ÖNE SÜRÜLEN SARNICIN SINIRLARININ KESİN OLMAMAKLA BERABER 2466 ADA, 6,14 VE 19 PARSELLERE İSABET ETMESİ, BİR KISMININ İSE SOKAK SEVİYESİ ALTINDA BULUNMASI MÜMKÜNDÜR (ÖZGÜMÜŞ, 2005).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

YAPILAN İNŞAATLAR SEBEBİYLE BÜYÜK KISMI ORTADAN KALDIRILMIŞ OLAN YAPININ 7.82 M.X70 CM. ÖLÇÜLERİNDEKİ KISMI GÜNÜMÜZE ULAŞABİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

1 VE 19 PARSELLERİ YER ALTI OTOPARKI İLE PARK VE DİNLENME ALANI OLARAK İŞLEVLENDİRİLEN ALANDA FATİH BELEDİYESİ TARAFINDAN PARK DÜZENLEMESİ YAPILMIŞ OLUP, SARNICIN GÜNÜMÜZE ULAŞABİLMİŞ OLAN KALINTISI, 14 PARSELDE BULUNAN APARTMANIN BODRUM KATINDA KURUL KARARI İLE KORUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 72-73. Paspates, A.G., 1877: Vyzantinai Meletai Topographikai Kai Historikai Meta Pleistōn Eikonōn, İstanbul, 382-383. Özgümüş, F., 2005: İstanbul'da Kayıp Olduğu Sanılan İki Tarihi Eser: Şeyh Murad ve Kandilīgüzel Mescidi', 60.Yaşına Sinan Genim'e Armağan: Makaleler, İstanbul, 512-515.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	DEPO
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 12.12.1970 NO: 5656

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 149

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: MÜFTÜALİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
21.05.2012	SARNICIN ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
457	2466	5,6,14,19

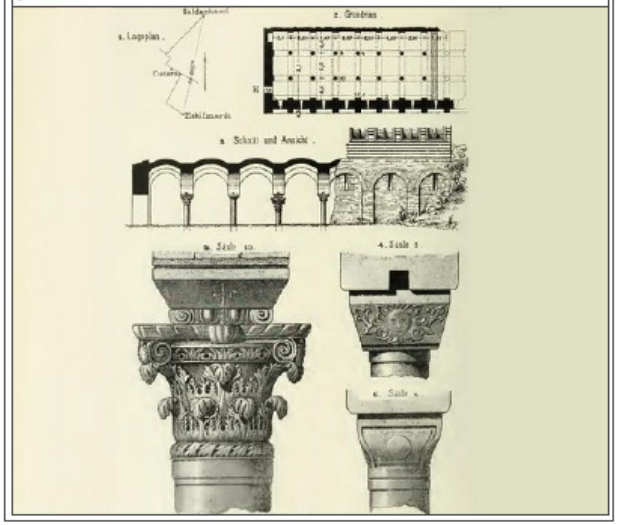
TİPİ

İKİ SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

1 VE 19 PARSELLERİ YER ALTI OTOPARKI İLE PARK VE DİNLENME ALANI OLARAK İŞLEVLENDİRİLEN ALANDA FATİH BELEDİYESİ TARAFINDAN PARK DÜZENLEMESİ YAPILMIŞ OLUP, SARNICIN GÜNÜMÜZE ULAŞABİLMİŞ OLAN KALINTISI, 14 PARSELDE BULUNAN APARTMANIN BODRUM KATINDA KURUL KARARI İLE KORUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.150 : Unkapanı Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	150	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	KASAP DEMİRHUN	SOKAK VE KAPI NO	FİL YOKUŞU	
ADI:	UNKAPANI SARNICI		PAFTA:	241	ADA:	2527	PARSEL: 55
YAPIM TARİHİ	XII. YY.?		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUGLA ALMAŞIK			
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-30 CM., KALINLIK 3 CM.			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☑ B	☑ B	☑ B	☑ B	☐ B
C	KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

UNKAPANI KATİP ÇELEBİ İLKOKULU BAHÇESİNDEN UNKAPANI'NA İNEN EĞİMLİ ARAZİYİ DESTEKLEYEN TARİHİ İSTİNAT DUVARINDA 1998 YILINDA MEYDANA GELEN ÇÖKME SONUCU ORTAYA ÇIKAN SARNIÇ KALINTISIDIR. 15 M. UZUNLUĞUNDAKİ İSTİNAT DUVARININ 3 M. GERİSİNDE BULUNAN SARNICIN ATATÜRK BULVARI'NA BAKAN DOĞU CEPHESİNDE, BASİT KEMER VE İÇ İÇE KADEMELİ 6 KEMERDEN OLUŞAN BİRBİRİNE ÇOK YAKIN 2 GİRİŞ MEVCUTTUR. HER 2 KEMERİN DE GİRİŞ KISMI TOPRAK DOLGU NEDENİYLE OLDUKÇA ALÇAK OLUP, 0.70X0.80 M. ÖLÇÜLERİNDEDİR. DUVAR KALINLIĞI YAKLAŞIK 1 M. OLAN SARNICIN İNCELENEBİLEN KISMI, ARADAKİ BİR GEÇİŞ İLE BİRLEŞTİRİLMİŞ YANYANA İKİ ADET DİKDÖRTGEN PLANLI MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. PLANI ÇİZİLEBİLEN KUZEY KISMININ AYNALI TONOZ İLE ÖRTÜLDÜĞÜ GÖRÜLMÜŞTÜR (ÇETİNKAYA, 1998). KERAMOPLASTİK SÜSLEMELERE SAHİP DOĞU DUVARI 7 SIRA TUĞLA VE 4 SIRA TAŞTAN MEYDANA GELEN YAPIDA GİZLİ TUĞLA TEKNİĞİ KULLANILMIŞTIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

YAKININDA BULUNAN PANTOKRATOR MANASTIR KOMPLEKSİ İLE BAĞLANTILI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNIÇ, MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ'NE AİT OTOPARK ALANI İÇERİSİNDE BULUNMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Çetinkaya, H., 1998: İstanbul'dan İki Arkeolojik Haber, Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi, 14, İstanbul, 51-54.

EKLER	
RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMUSAL ALAN
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 31.03.2004 NO: 15926

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 150

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KASAP DEMİRHUN

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
15.05.2012	SARNICIN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
241	2527	55

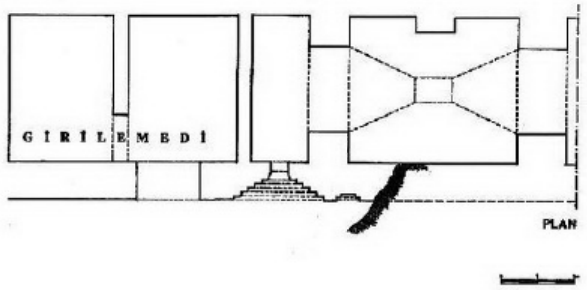
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

YAKININDA BULUNAN PANTOKRATOR MANASTIR KOMPLEKSİ İLE BAĞLANTILI OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNIÇ, MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ'NE AİT OTOPARK ALANI İÇERİSİNDE BULUNMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.151 : Kefeli Camii'nin Doğusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 151

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: DERVİŞ ALİ

SOKAK VE KAPI NO: SENA YOKUŞU

ADI: KEFELİ CAMİİ'NİN DOĞUSUNDAKİ SARNIÇ

PAFTA: 458

ADA: 2534

PARSEL: 5,8

YAPIM TARİHİ: XIII. YY.?

MALZEME CİNSİ: TUĞLA-HORASAN HARÇ

MİMARİ ÇAĞI: GEÇ BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D	☑ D

MİMARİ TANIM

FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN YAPI, BİZANS DÖNEMİ'NE AİT HAGIOS NIKOLAOS KİLİSESİ'NİN (KEFELİ CAMİİ) 4 M. DOĞUSUNDA YER ALMAKTADIR. KUZEY-GÜNEY DOĞRULTULU OLAN SARNIÇ, 7.20X4.70 M. ÖLÇÜLERİNDE, DİKDÖRTGEN PLANLI BİR YAPIDIR. 1893 YILINDA TONOZ ÖRTÜDE BULUNAN BİR AÇIKLIKTAN GİRİLEREK İNCELENEN YAPI İÇERİSİNDE, SÜTUN BAŞLIKLARI SEVİYESİNE KADAR MOLOZ DOLGU TESPİT EDİLMİŞTİR. SARNICIN ÖRTÜ SİSTEMİ ÇAPRAZ TONOZLARDAN MEYDANA GELMEKTE OLUP, YAKLAŞIK 2.10 VE 1.65 M. ARALIKLARLA DİZİLMİŞ, FARKLI ÖLÇÜLERDE 3 ADET DEVŞİRME SÜTUNLA 2 SAHINA AYRILMAKTADIR. SÜTUN BAŞLIKLARI, ÜZERLERİNDE HAÇ MOTİFİ BULUNAN İONİK İMPOST TİPTEDİR. KISA KENARLARINDA BİRER PİLASTER BULUNAN SARNICIN DUVARLARI VE KEMERLER SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICIN BULUNDUĞU ALANDA CAMİYE AİT MÜŞTEMİLAT YAPISI BULUNMAKTA OLUP, BU ALANDA İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 102-103.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ ☐

HARİTA ☐

KROKİ ☐

VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ: VAKIF MÜLKİYETİNDE

ORİJİNAL KULLANIM: SARNIÇ

BUGÜNKÜ KULLANIM: BİLİNMİYOR

TESCİL KARARI: TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 151

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: DERVİŞ ALİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALANIN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
458	2534	5,8

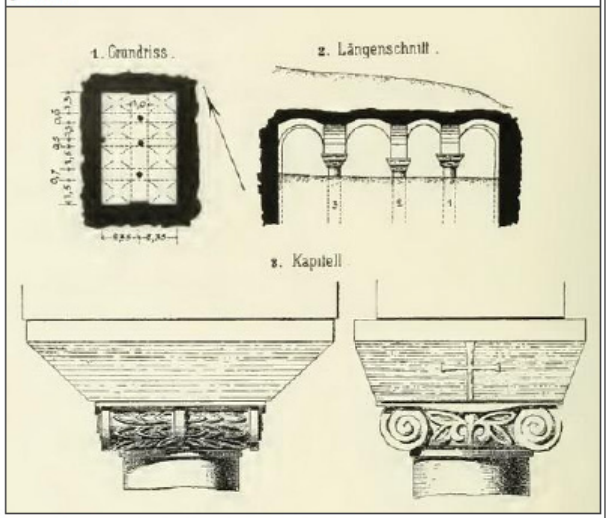
TİPİ

TEK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

SARNICIN BULUNDUĞU ALANDA CAMİYE AİT MÜŞTEMİLAT YAPISI BULUNMAKTA OLUP, BU ALANDA İNCELEME YAPILMASI MÜMKÜN OLMAMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.152 : Aetius (Pulkheria?) Sarnıcı (Karagümrük Çukurbostanı): (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO	152	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
HARİTA NO		MAHALLE	DERVİŞ ALİ	SOKAK VE KAPI NO	FEVZİ PAŞA CADDESİ
ADI:	AETİUS (PULKHERİA?) SARNICI (KARAGÜMRÜK ÇUKURBOSTANI)	PAFTA:	459	ADA: 2567	PARSEL: 35,74
YAPIM TARİHİ	V. YY. (420)	MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK		
MİMARİ ÇAĞI	ERKEN BİZANS	TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 40-40 CM., KALINLIK 4-5 CM.		

TİPİ

AÇIK SARNIÇ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☑ B	☐ B	☐ B	☑ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C
D YOK	☐ D	☑ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

AETİUS SARNICI, BEŞİNCİ VE ALTINCI TEPELER ARASINDA DAR BİR SIRT ÜZERİNDE YER ALAN DEV BOYUTLU AÇIK SARNIÇTIR. SARNIÇ, 244X85 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI OLUP, 13-15 M. DERİNLİĞİNDEDİR. 269.000 İLA 311.000 M³ SU DEPOLAMA KAPASİTESİNE SAHİP OLAN SARNIÇ DUVARLARI ASPAR SARNICI'NDA DA UYGULANAN TEKNİKLE, TUĞLA VE TAŞ YÜZEY ARASINDA MOLOZ VE HARÇ KARIŞIMI ALMAŞIK KARAKTER SERGİLEMEKTEDİR. AETİUS SARNICI'NDA TUĞLA BANTLAR 0.35 M. YÜKSEKLİĞİNDEDİR, TAŞ ÖRGÜNÜN YÜKSEKLİĞİ İSE 1.80 M. OLARAK ÖLÇÜLMÜŞTÜR. SARNIÇ KUZEY DUVARI 5.20 M. KALINLIĞINDADIR. TRAKYA İSALE HATTI İLE KONUMU ARASINDA TASARIMSAL BİR İLİŞKİ OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN AETİUS SARNICI, TRAKYA İSALE HATTININ OLUŞTURDUĞU BİR İÇBÜKEY KAVİSİN KUZEY TARAFINDA YER ALMAKTADIR. İSALE HATTI, AETİUS SARNICI'NIN GÜNEYBATI CEPHESİ BOYUNCA (DENİZ SEVİYESİNDEN 63 M. YÜKSEKLİKTE) UZANARAK SARNICI ÇERÇEVELER ŞEKİLDE KESKİN BİR KIVRIMLA KUZEYDOĞUYA DÖNMEKTEDİR. SARNICIN UZUN DİKDÖRTGEN FORMU, MUHTEMELEN HALİÇ'E UZANAN EĞİMLİ YAMAÇ DAHA FAZLA GENİŞLİĞE İMKAN TANIMAZKEN DÜZLÜK OLAN SIRT VE İSALE HATTI YÖNÜNÜN DAHA FAZLA UZUNLUĞA MÜSAİT OLMASINDAN KAYNAKLANMAKTADIR (CROW-BARDILL-BAYLISS, 2008). FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, AETİUS SARNICI'NIN KUZEYBATI DUVARINA DOĞRU YÖNELEN BİR KANALIN VARLIĞINDAN BAHSETMEKTEDİR. BU KANALIN, 1.20 M. YÜKSEKLİK VE 0.67 M. GENİŞLİĞİNDE OLDUĞU ÖLÇÜLMÜŞ VE SARNIÇ DIŞINDA DA İZLENEBİLEN BİR HATTININ UZANTISI OLDUĞU BELİRTİLMİŞTİR. SÖZ KONUSU KANALIN SARNICIN ORİJİNAL DOLDURMA GİRİŞİNE AİT OLDUĞU İSPATLANAMAMIŞ ANCAK SARNICIN MAKSİMUM DOLUM KAPASİTESİ OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN, ZEMİNDEN 6 METRE YÜKSEKLİKTE BULUNMASI DİKKAT ÇEKİCİDİR. SARNICIN ORİJİNAL DOLDURMA KANALININ FİLDAMI SARNICI'NDA TESPİT EDİLDİĞİ GİBİ ÜST SEVİYEDE BULUNMA OLASILIĞININ DAHA AKLA YAKIN OLDUĞU BELİRTİLMİŞTİR. SARNICIN, ASPAR SARNICINDA DA OLMASI GEREKTİĞİ ÜZERE KÜÇÜK BOYUTLARDA KAPALI SARNIÇLARLA ÇEVRELENMİŞ OLMASI DA GÖZ ÖNÜNE ALINMASI GEREKEN BİR KONUDUR. HER NE KADAR FORCHHEİMER, AÇIK SARNIÇLAR İLE ÇEVRELERİNDE BULUNAN KAPALI SARNIÇLAR ARASINDA HERHANGİ BİR BAĞLANTIYI REDDETSE DE BUNLARDAN TAHLİYE EDİLEN SUYUN TANZİMİ İLE BİR BİÇİMDE İLİŞKİLİ OLMA OLASILIĞI MEVCUTTUR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SARNIÇTA TESPİT EDİLEN DAMGALI TUĞLALAR SARNICIN İNŞA TARİHİ OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN 419/20 YILI İLE UYUŞMAKTADIR (BARDILL, 2004). TARİHSEL KAYNAKLARA GÖRE AETİUS SARNICI, TRAKYA İSALE HATTI GÜZERGAHINDA BULUNAN DİĞER SARNIÇLARLA BERABER, HATTIN TAHRİP OLUP KESİNTİYE UĞRADIĞI VE AKABİNDE ONARIM GEÇİRDİĞİ 626 VE 765 YILLARI ARASINDA KULLANIM DIŞI KALMIŞTIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

STAD GELİŞİMİ SIRASINDA BEDEN DUVARLARI ORİJİNALLİĞİNİ BÜYÜK ÖLÇÜDE YİTİREN SARNIÇTA 1967 YILINDA KISMİ YIKIM GERÇEKLEŞTİRİLMİŞ, 1986 YILINDA İSE KAPALI TRİBÜN TARAFINDAKİ DUVARLARI BETON İLE KAPLANMIŞTIR.

MEVCUT DURUM

SARNIÇ, GÜNÜMÜZDE KARAGÜMRÜK (VEFA) FUTBOL STADYUMU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Crow, J., Bardill, J., Bayliss, R.A., 2008: The water supply of Byzantine Constantinople, Journal of Roman Studies Monograph 11, London, 128-131.
Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 48-49. Bardill, J., 2004: Brickstamps of Constantinople, 1, Oxford Monographs on Classical Archaeology, Oxford, 110.

EKLER		BUGÜNKÜ SAHİBİ:	KAMU MÜLKİYETİNDE
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	STADYUM
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 16.09.1987 NO: 3618
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 152

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: DERVİŞ ALİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.09.2012-28.10.2012	SARNICIN GENEL VE DETAY GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
459	2567	35,74

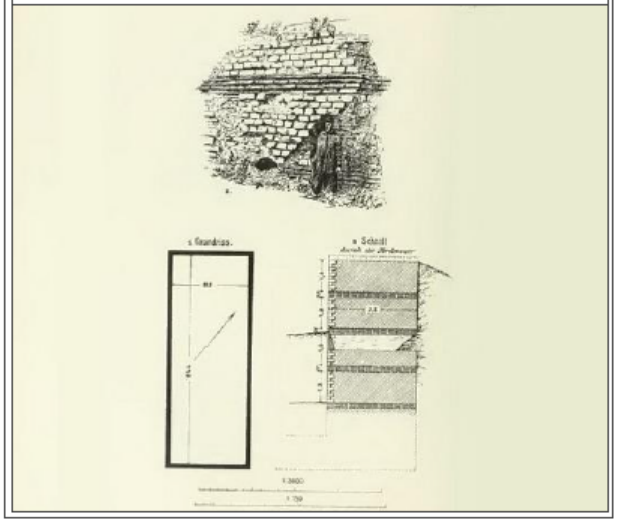
TİPİ

AÇIK SARNIÇ

MEVCUT DURUM

SARNIÇ, GÜNÜMÜZDE KARAGÜMRÜK (VEFA) FUTBOL STADYUMU OLARAK KULLANILMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.153 : İpek Bodrumu: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 153

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: DERVİŞ ALİ

SOKAK VE KAPI NO: DOLMUŞ KUYU

ADI: İPEK BODRUMU

PAFTA: 459

ADA: 2570

PARSEL: 10

YAPIM TARİHİ: XII. YY.

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: ORTA BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

KORUNMA DURUMU

A İYİ

B ORTA

C KÖTÜ

D YOK

	A	B	C	D
TAŞIYICI YAPI	☐	☐	☐	☑
DIŞ YAPI	☐	☐	☐	☑
ÜST YAPI	☐	☐	☐	☑
İÇ YAPI	☐	☐	☐	☑
MİMARİ PLASTİK	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

ANDREOSSY TARAFINDAN CİN ALİ KÖŞKÜ OLARAK ADLANDIRILAN SARNIÇ, AETİUS AÇIK SARNICI'NIN (KARAGÜMRÜK ÇUKURBOSTANI) KUZEYBATISINDA, 1976 YILINDA RESTORE EDİLEN BİZANS DÖNEMİ YAPISI KASIMAĞA CAMİİ'NİN GÜNEY YANINDA YER ALMAKTADIR (ANDREOSSY, 1828). KISMEN TOPRAK ÜZERİNDE BULUNAN SARNIÇ, KUZEY YÖNÜNDE MERDİVENLİ GİRİŞE SAHİPTİR. 29X17.20 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN SARNICIN 40 ADET KUBBEDEN MEYDANA GELEN ÜST ÖRTÜSÜ YAKLAŞIK 3.70 M. ARALIKLARLA 4 SIRA HALİNDE DİZİLMİŞ 28 SÜTUN TARAFINDAN TAŞINMAKTADIR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SÜTUNLAR VE BAŞLIKLARININ TÜMÜ DEVŞİRME OLAN YAPIDA, FARKLI ÇAP VE BOYLARDA MERMER VE GRANİT SÜTUNLARIN BOYLARININ YETMEDİĞİ YERLERDE, ÜST ÜSTE 2 ADET YA DA TERS ÇEVRİLEREK KAİDE OLARAK KULLANILMIŞ ÇEŞİTLİ TİPLERDE SÜTUN BAŞLIKLARI, BAZI ÖRNEKLERDE İSE BAŞLIK OLARAK KULLANILMIŞ SÜTUN KAİDELERİ DİKKATİ ÇEKMEKTEDİR (BETSCH, 1977; BARSANTI, 2012). PENCERESİ BULUNMAYAN SARNICIN TAŞ VE TUĞLA ALMAŞIK İŞÇİLİK SERGİLEYEN BEDEN DUVARLARI, SÜTUN BAŞLIKLARI SEVİYESİNE KADAR 8 CM KALINLIĞINDA SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. KEMERLERİN ÜZENGİ HİZALARINDA SIVA KALINTILARI VE GERGİ KİRİŞİ YUVALARI MEVCUTTUR. KÖŞELER SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR. SARNICIN ZEMİN DÖŞEMESİ BULUNMAMAKTADIR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

1894 YILI DEPREMİ İLE 1919 YANGININDA TAHRİBATA UĞRAYARAK KISMEN ÇÖKEN SARNIÇ 1971 YILINDA TOPRAK DOLDURULARAK ÜZERİ PARK HALİNE GETİRİLMİŞTİR.

KAYNAKÇA

Andreossy, A.F., 1828: Constantinople Et Le Bosphore De Thrace Pendant Les Années 1812, 1813 Et 1814 Pendant L'Année 1826 Avec Un Atlas, Paris, 454.
Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 64-65.
Betsch, W.E., 1977: The History, Production and Distribution of the Late Antique Capital in Constantinople, University of Pennsylvania Ph.D Thesis, Philadelphia, 99-100.
Barsanti, C., 2013: Una Ricerca Sulle Sculture in Opera Nelle Cisterne Bizantine di Istanbul: la Ipek Bodrum Sarnici (la cisterna n. 10), Vie per Bisanzio, Atti del VII Congresso Nazionale dell'Associazione Italiana di Studi Bizantini, Bari, 479-501.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ ☐

HARİTA ☐

KROKİ ☐

VAKFİYE ☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ: KAMU MÜLKİYETİNDE

ORİJİNAL KULLANIM: SARNIÇ

BUGÜNKÜ KULLANIM: PARK ALANI

TESCİL KARARI: KARAR TARİHİ: 26.12.1965 NO: 3003

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 153

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE DERVİŞ ALİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
1936-07.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALAN VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
459	2570	10

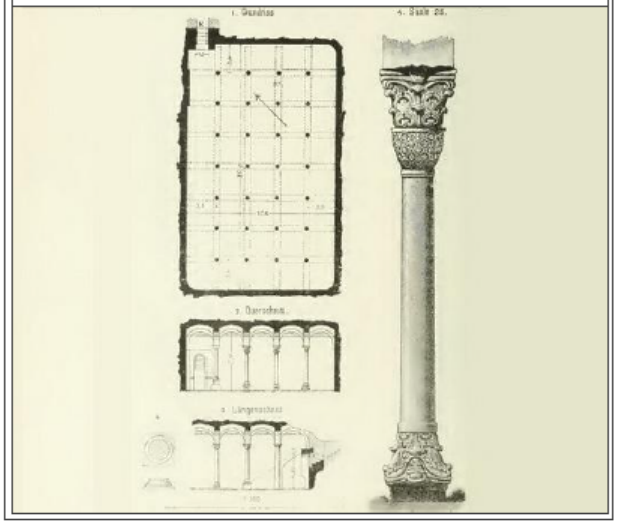
TİPİ

ÇOK SIRA DESTEKLİ

MEVCUT DURUM

1894 YILI DEPREMİ İLE 1919 YANGININDA TAHRİBATA UĞRAYARAK KISMEN ÇÖKEN SARNIÇ 1971 YILINDA TOPRAK DOLDURULARAK ÜZERİ PARK HALİNE GETİRİLMİŞTİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.154 : Kemankeş Mustafa Paşa Camii'nin (Odalar Mescidi) Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 154

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL | İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: DERVİŞ ALİ | SOKAK VE KAPI NO: KASIM ODALARI

ADI: KEMANKEŞ MUSTAFA PAŞA CAMİİ'NİN (ODALAR MESCİDİ) ALTINDAKİ SARNIÇ

PAFTA: 457 | ADA: 2571 | PARSEL: 11

YAPIM TARİHİ: X. YY.

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: ORTA BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 30-35 CM., KALINLIK 3-4 CM.

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	A	B	C	D
TAŞIYICI YAPI	☐	☐	☐	☑
DIŞ YAPI	☐	☐	☐	☑
ÜST YAPI	☐	☐	☐	☑
İÇ YAPI	☐	☐	☐	☑
MİMARİ PLASTİK	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

İPEK BODRUMU İLE KASIMAĞA MESCİDİ'NİN KUZEYİNDE YER ALAN VE MUHTEMELEN AYNI MANASTIR KOMPLEKSİNE AİT KİLİSE YAPISININ (KEMANKEŞ MUSTAFA PAŞA CAMİİ-ODALAR MESCİDİ) ALT YAPISINI TEŞKİL EDEN SARNIÇTIR. FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN YER YER TONOZ SEVİYESİNE KADAR MOLOZ DOLU OLARAK TESPİT EDİLMİŞ OLAN SARNIÇ, ORTA BİZANS DÖNEMİNE TARİHLENEN APSİSLİ KİLİSE ALTYAPISI İLE BAĞLANTILI OLARAK, KİLİSENİN GÜNEYİNDE KONUMLANDIRILMIŞ, 9.24X3.06 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLI BİR MEKANDAN MEYDANA GELMEKTEDİR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). KUZEYBATI KÖŞESİNDE BİR DUVAR NİŞİ TESPİT EDİLEN SARNIÇ BEŞİK TONOZ ÖRTÜYE SAHİP OLUP, TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. KARİYE PAREKLESİONU ALTINDAKİ SARNIÇ İLE BENZERLİK GÖSTEREN MEKANIN SONRADAN SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR KRİPTA OLDUĞU DÜŞÜNÜLMEKTEDİR (WESTPHALEN, 1998).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

1919 YANGININDA HASAR GÖREREK KULLANIM DIŞI KALAN KEMANKEŞ MUSTAFA PAŞA CAMİİ, İÇERİSİNE İNŞA EDİLEN GECEKONDULAR NEDENİYLE BÜYÜK TAHRİBATA UĞRAYARAK, NEREDEYSE TÜMÜYLE ORTADAN KALKMIŞ DURUMDADIR. MOLOZ YIĞINLARI ALTINDA KALAN SARNICA AİT TESPİT EDİLEBİLEN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 108-109. Westphalen, S., 1998: Die Odalar Camii in Istanbul. Architektur und Malerei einer mittelbyzantinischen Kirche. Tübingen: Wasmuth, 47.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	GÜNÜMÜZE ULAŞMAMIŞTIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 06.02.1966 NO: 3039

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 154

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: DERVİŞ ALİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
07.09.2012	SARNICIN BULUNDUĞU ALANIN GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
457	2571	11

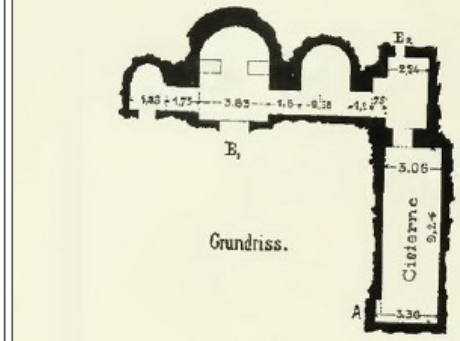
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

1919 YANGININDA HASAR GÖREREK KULLANIM DIŞI KALAN KEMANKEŞ MUSTAFA PAŞA CAMİİ, İÇERİSİNE İNŞA EDİLEN GECEKONDULAR NEDENİYLE BÜYÜK TAHRİBATA UĞRAYARAK, NEREDEYSE TÜMÜYLE ORTADAN KALKMIŞ DURUMDADIR. MOLOZ YIĞINLARI ALTINDA KALAN SARNICA AİT TESPİT EDİLEBİLEN HERHANGİ BİR KALINTI BULUNMAMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.155 : Kariye Güney Şapeli (Pareklesion) Altındaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi.
(b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 155

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: KARİYE

SOKAK VE KAPI NO: KARİYE CAMİ

ADI: KARİYE GÜNEY ŞAPELİ (PAREKLESİON) ALTINDAKİ SARNIÇ

PAFTA: 475

ADA: 2607

PARSEL: 1

YAPIM TARİHİ: XIV. YY.

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: GEÇ BİZANS

TUĞLA BOYUTLARI: BİLİNMİYOR

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☑	☑	☑	☑	☐
B	☐	☐	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐
D	☐	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

KARİYE KİLİSESİ'NİN GÜNEY CEPHESİNE THEODOROS METOKHİTES TARAFINDAN, 1316-1321 YILLARI ARASINDA YAPILAN KAPSAMLI ONARIMLAR SIRASINDA EKLENEN MEZAR ŞAPELİNİN (PAREKLESİON) ALTINDA BULUNAN 2 BÖLÜMLÜ SARNIÇTIR. 15.30X.1.80 M. ÖLÇÜLERINDE YAN YANA 2 ADET DAR VE UZUN GALERİDEN MEYDANA GELEN MEKANLAR BEŞİK TONOZ ÖRTÜLÜDÜR. PAREKLESİONUN UZUNLUĞU BOYUNCA, DOĞU-BATI AKSINDA BİRBİRİNE PARALEL OLARAK UZANAN MEKANLAR, KIRMIZI RENKLI SU GEÇIRMEZ SIVA ILE KAPLIDIR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). KAZILAR SIRASINDA, ÇATIDAN AKAN YAĞMUR SULARINI TOPLAMAYA YARAYAN VE HER İKİ MEKANI BİRLEŞİK KAPLAR OLARAK BİRBİRİNE BAĞLAYAN PİŞMİŞ TOPRAK KÜNKLERİN TESPİT EDİLMİŞ OLMASI DA BU MEKANLARIN SARNIÇ OLARAK KULLANILDIĞINI DOĞRULAMAKTADIR (OUSTERHOUT, 1987; AKYÜREK, 1995). ARAZİNİN EĞİMİ NEDENİYLE ÜSTTEKİ YAPIYA DÜZ BİR ZEMİN ELDE ETMEK AMACIYLA İNŞA EDİLEN YÜKSEKÇE TERAS İÇERİSİNDE BULUNAN SARNIÇLARIN, BAŞLANGIÇTA KRİPTA OLARAK TASARLANDIĞI, SONRAKİ BİR DÖNEMDE İSE SU İHTİYACININ ARTMASI İLE BİRLİKTE, SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLANARAK SARNIÇ HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLDÜKLERİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

SARNIÇLARIN DOĞU UCUNUN MODERN MALZEME İLE ÖRÜLEREK KAPATILDIĞI TESPİT EDİLMİŞTİR.

MEVCUT DURUM

PAREKLESİON ZEMİNİNDE BULUNAN İKİ ADET KAPAK VASITASIYLA İNCELENEBİLEN SARNIÇLAR İYİ DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 106-107. Ousterhout, R., 1987: The Architecture of the Kariye Camii in Istanbul, Dumbarton Oaks Papers, 25, Washington D.C., 61. Akyürek, E., 1995: Kariye Parekklesionu: Bir mezar Şapeli Olarak İkonografik Programının Yorumlanması ve İşlevi, Doktora Tezi, İstanbul, 43.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☑
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	AYASOFYA MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ
ORİJİNAL KULLANIM	ALTYAPI-SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 16.09.1987 NO: 3618

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 155

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE | KARİYE

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
01.2011-20.09.2012	GÜNEYDOĞUDAN PAREKLESİONA BAKIŞ VE SARNICIN İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
475	2607	1

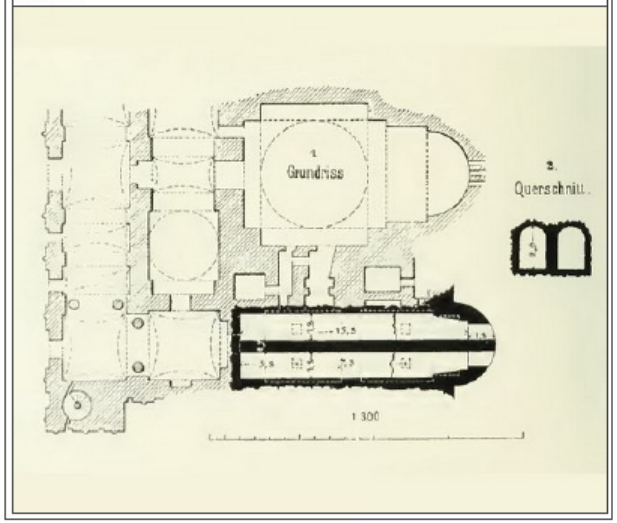
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

PAREKLESİON ZEMİNİNDE BULUNAN İKİ ADET KAPAK VASITASIYLA İNCELENEBİLEN SARNIÇLAR İYİ DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

ŞEKİL 1

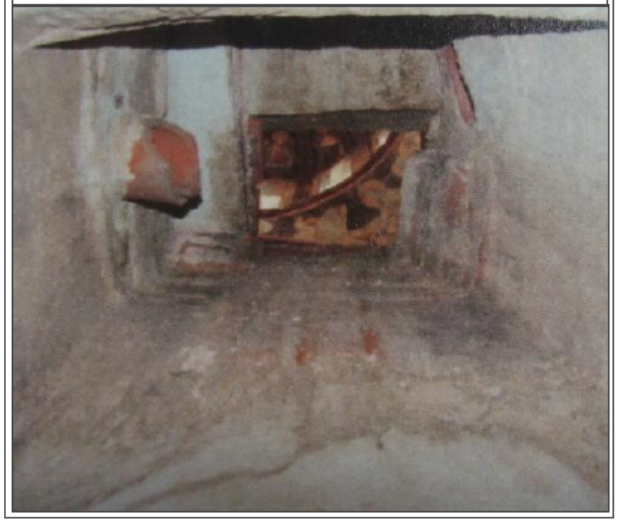
ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.156 : Kariye Cami Sokak Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	156	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH
	HARİTA NO		MAHALLE	KARİYE	SOKAK VE KAPI NO	KARİYE CAMİ
ADI:	KARİYE CAMİ SOKAK SARNICI		PAFTA:	473	ADA:	2612	PARSEL:	17
YAPIM TARİHİ	XII. YY.?		MALZEME CİNSİ	TUGLA-HORASAN HARÇ		
MİMARİ ÇAĞI	ORTA BİZANS		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 30-35 CM., KALINLIK 3 CM.		

TİPİ

BİLİNMİYOR

KORUNMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B	ORTA	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B
C	KÖTÜ	☑ C	☐ C	☐ C	☑ C	☐ C
D	YOK	☐ D	☑ D	☑ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

KARİYE MÜZESİ'NİN GÜNEYBATI TARAFINDA YER ALAN VE BİR SARNICA AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN BİZANS ALTYAPISIDIR. KISMEN İNCELENEBİLEN KALINTI, TUĞLA VE HORASAN HARÇ İŞÇİLİĞİ SEGİLEMEKTEDİR. İÇİ MOLOZLA DOLU OLAN KALINTIYA AİT 2 ADET TONOZLU MEKAN BELİRLENEBİLMİŞTİR. KALINTI, AYNALI TONOZLU BİR BİZANS ALT YAPISI OLUP, TESPİT EDİLEBİLEN ÖLÇÜLERİ 3.10X 2.10 M., YÜKSEKLİĞİ İSE 1.50 M.'DİR. ORTA BİZANS DÖNEMİ'NE TARİHLENEN YAPIDA TUĞLA KALINLIĞI 3 CM., DERZ KALINLIĞI 5 CM.'DİR (ÖZGÜMÜŞ, 2004). XVI.YY.'DA İSTANBUL'A GELEN BAZI SEYYAHLARIN BU SARNICI GÖRDÜĞÜ BİLİNMEKTEDİR. GÜNÜMÜZDE ÖNÜ MODERN BİR DUVAR İLE PERDELENMİŞ OLAN YAPININ 1979 YILINA KADAR AÇIKTA OLDUĞU SONRADAN BULDOZERLERLE YIKTIRILDIĞI, 1996 YILINDA İSE BUGÜNKÜ KISMI HARİÇ TAMAMEN ORTADAN KALKTIĞI BELİRTİLMEKTEDİR (OUSTERHOUT, 2000).

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

KARİYE MANASTIR KOMPLEKSİNE AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNICIN, SOKAĞA PARALEL UZANARAK KARİYE MÜZESİ'NE DOĞRU DEVAM ETTİĞİ DÜŞÜNÜLEN KALINTILARI, KARLI TEPE APARTMANININ BODRUM KATINDA YER ALMAKTADIR.

KAYNAKÇA

Özgümüş, F., 2004: İstanbul Fatih İlçesi, Sofular, İskenderpaşa, Hasan Halife, Muhtesip İskender, Keçeci Karabaş, Sulukule Mahallelerinde Yapılan 2002 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması, 21. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Ankara, 136-137. Ousterhout, R., 2000: Later Churches of Constantinople, Dumbarton Oaks Papers, 54, Washington D.C., 242.

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKU SAHİBİ:	ŞAHIS MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ?
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	TESCİLSİZ

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 156

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: KARİYE

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
08.2002-07.09.2012	KALINTININ ÜZERİNDE BULUNAN YAPI VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
473	2612	17

TİPİ

BİLİNMİYOR

MEVCUT DURUM

KARİYE MANASTIR KOMPLEKSİNE AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SARNICIN, SOKAĞA PARALEL UZANARAK KARİYE MÜZESİ'NE DOĞRU DEVAM ETTİĞİ DÜŞÜNÜLEN KALINTILARI, KARLI TEPE APARTMANININ BODRUM KATINDA YER ALMAKTADIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.157 : Anemas Kulesi'nin Doğusundaki Sarnıç: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT

KATALOG NO: 157

HARİTA NO:

İLİ: İSTANBUL

İLÇESİ: FATİH

MAHALLE: ATİK MUSTAFA PAŞA

SOKAK VE KAPI NO: DERVİŞZADE

ADI: ANEMAS KULESİ'NİN DOĞUSUNDAKİ SARNIÇ

PAFTA: 518

ADA: 2867

PARSEL: 55

YAPIM TARİHİ: BİLİNMİYOR

MALZEME CİNSİ: TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK

MİMARİ ÇAĞI: GEÇ BİZANS?

TUĞLA BOYUTLARI: GENİŞLİK 35-40 CM., KALINLIK 3-4 CM.

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU

A	İYİ
B	ORTA
C	KÖTÜ
D	YOK

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A	☐	☐	☐	☑	☐
B	☑	☑	☑	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐
D	☐	☐	☐	☐	☑

MİMARİ TANIM

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DENETİMİNDE 2012 YILINDA ANEMAS ZİNDANLARI'NDA GERÇEKLEŞTİRİLEN KAZI ÇALIŞMALARI SIRASINDA ANEMAS KULESİNİN DOĞUSUNDA ORTAYA ÇIKARILAN SARNIÇ KALINTISIDIR. DOĞU-BATI UZANTILI OLAN SARNIÇ, 11X5 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLIDIR. BEDEN DUVARLARI MOLOZ TAŞ VE TUĞLA KUŞAKLI ALMAŞIK İŞÇİLİK SERGİLEYEN YAPININ İÇİ TÜMÜYLE SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLIDIR. BEŞİK TONOZ ÖRTÜYE SAHİP OLAN SARNICIN DOĞU DUVARININ TONOZ HİZASINDA SONRADAN ÖRÜLEREK KAPATILMIŞ PENCERE BULUNMAKTADIR. DOLGU SEBEBİYLE ZEMİN KOTU YÜKSELMİŞ DURUMDA OLAN SARNICIN KUZEY VE GÜNEY DUVARLARINDA İSE ARKOSOLİUM BENZERİ KEMERLİ NİŞLER MEVCUTTUR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR KRİPTA OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN YAPI OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

KAYNAKÇA

EKLER

RÖLÖVE PROJESİ	☐
HARİTA	☐
KROKİ	☐
VAKFİYE	☐

BUGÜNKÜ SAHİBİ:	VAKIF MÜLKİYETİNDE
ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 13.01.1973 NO: 6890

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 157

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: ATİK MUSTAFA PAŞ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
13.11.2012	SARNICIN DIŞ VE İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
518	2867	55

TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR KRİPTA OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN YAPI OLDUKÇA SAĞLAM DURUMDA GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

ŞEKİL 4

Çizelge A.158 : Anemas Kulesi Sarnıcı: (a) Bilgi fişi. (b) Görsel belgeler.

ANIT	KATALOG NO	158	İLİ	İSTANBUL	İLÇESİ	FATİH	
	HARİTA NO		MAHALLE	ATİK MUSTAFA PAŞA	SOKAK VE KAPI NO	DERVİŞZADE	
ADI:	ANEMAS KULESİ SARNICI		PAFTA:	518	ADA:	2867	PARSEL: 60
YAPIM TARİHİ	BİLİNMİYOR		MALZEME CİNSİ	TAŞ-TUĞLA ALMAŞIK			
MİMARİ ÇAĞI	GEÇ BİZANS?		TUĞLA BOYUTLARI	GENİŞLİK 35-40 CM., KALINLIK 4 CM.			

TİPİ

DESTEKSİZ

KORUNMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	MİMARİ PLASTİK
A İYİ	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A	☐ A
B ORTA	☑ B	☑ B	☑ B	☐ B	☐ B
C KÖTÜ	☐ C	☐ C	☐ C	☑ C	☐ C
D YOK	☐ D	☐ D	☐ D	☐ D	☑ D

MİMARİ TANIM

İMPERATOR HERAKLİUS (610-641) TARAFINDAN VII. YÜZYILIN İLK YARISINDA, KENTİN BLAKHERNAE ADLI DIŞ MAHALLESİNDE, ŞEHİR SURUNA ENTEGRE OLARAK İNŞA ETTİRİLMİŞ OLAN VE BLAKHERNAİ SARAYI'NA AİT OLDUKLARI DÜŞÜNÜLEN YAPI KOMPLEKSİ İÇERİSİNDE SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİRDEN FAZLA MEKANIN VARLIĞI BİLİNMEKTEDİR. FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI TARAFINDAN İNCELENMİŞ OLAN SARNICA, İVAZ EFENDİ CAMİİ'NİN BULUNDUĞU TERASIN ÖNÜNDE BULUNAN, 14 HÜCRE ODASI İLE BU ODALARIN ALTINDAKİ İKİ KATLI BODRUMDAN OLUŞAN 2 KULEDEN BİRİ OLAN ANEMAS KULESİ'NDEN GİRİLEBİLMEKTEDİR. SARNIÇ, 9.50X3.75 M. ÖLÇÜLERİNDE DİKDÖRTGEN PLANLIDIR. DOĞU DUVARINDA 1.50 M. DERİNLİĞİNDE VE FARKLI BOYUTLARDA 2 ADET NİŞ BULUNMAKTADIR. 3.20 M. YÜKSEKLİĞE KADAR 8 CM KALINLIĞINDA SU GEÇİRMEZ SIVA TABAKASIYLA KAPLI OLAN DUVARLARIN KALINLIĞI 1.70 M., YÜKSEKLİĞİ İSE 7.60 M.'DİR. DUVAR KÖŞELERİ SU BASINCINA KARŞI YUVARLATILMIŞTIR. SARNICIN BEŞİK TONOZ ÖRTÜSÜ ÜZERİNDE SU ALMA MENFEZİ BULUNMAKTADIR. KALIN BİR DOLGU TABAKASI İLE KAPLI OLAN ZEMİNDEN 37 CM YUKARIDA 20 CM ÇAPINDA BİR TAHLİYE KANALI MEVCUTTUR (FORCHHEIMER-STRZYGOWSKI, 1893). SARNICIN BİTİŞİĞİNDE BULUNAN MERKEZİ KUBBELİ MEKAN İLE BURADAN GEÇİLEN BEŞİK TONOZ ÖRTÜLÜ DİKDÖRTGEN PLANLI MEKANIN DA SU GEÇİRMEZ SIVA İLE KAPLANARAK SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLDÜĞÜ TESPİT EDİLMİŞTİR.

YAPILAN ONARIMLAR VE MÜDAHALELER

MEVCUT DURUM

SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ EN AZ 4 MEKANIN VARLIĞI TESPİT EDİLEN ANEMAS ZİNDANLARINDA KAPSAMLI BİR RESTORASYON ÇALIŞMASI GERÇEKLEŞTİRİLMEKTEDİR.

KAYNAKÇA

Forchheimer, P., Strzygowski, J., 1893: Die Byzantinischen Wasserbehalter von Konstantinopel, Wien, 108-109.

EKLER		BUGÜNKU SAHİBİ:	İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
RÖLÖVE PROJESİ	☐	ORİJİNAL KULLANIM	SARNIÇ
HARİTA	☐	BUGÜNKÜ KULLANIM	KULLANILMAMAKTADIR
KROKİ	☐	TESCİL KARARI	KARAR TARİHİ: 13.01.1973 NO: 6890
VAKFİYE	☐		

İSTANBUL'DAKİ BİZANS SARNIÇLARININ KENTİN TARİHSEL TOPOGRAFYASINDAKİ DAĞILIMI

GÖRSEL BELGELER

OBJECTID: 158

İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ

MAHALLE: ATİK MUSTAFA PAŞ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	FOTOGRAF AÇISI
13.11.2012	KUBBELİ SARNICA AÇILAN KUYU BİLEZİĞİ VE SARNIÇ İÇ GÖRÜNÜMLERİ

PAFTA:	ADA:	PARSEL:
518	2867	60

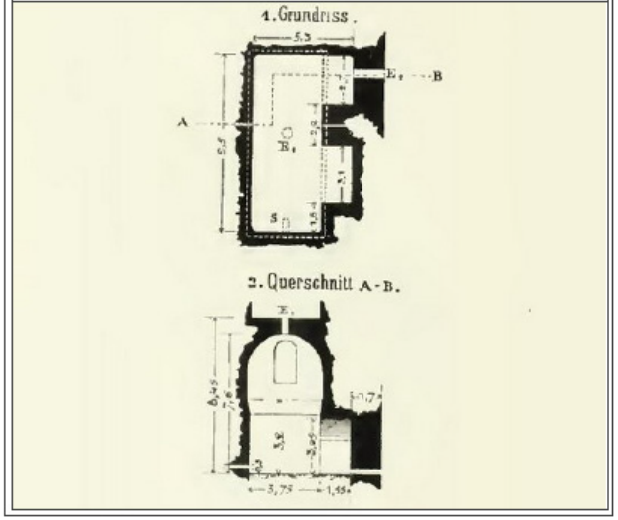
TİPİ

DESTEKSİZ

MEVCUT DURUM

SARNICA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ EN AZ 4 MEKANIN VARLIĞI TESPİT EDİLEN ANEMAS ZİNDANLARINDA KAPSAMLI BİR RESTORASYON ÇALIŞMASI GERÇEKLEŞTİRİLMEKTEDİR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

ŞEKİL 3

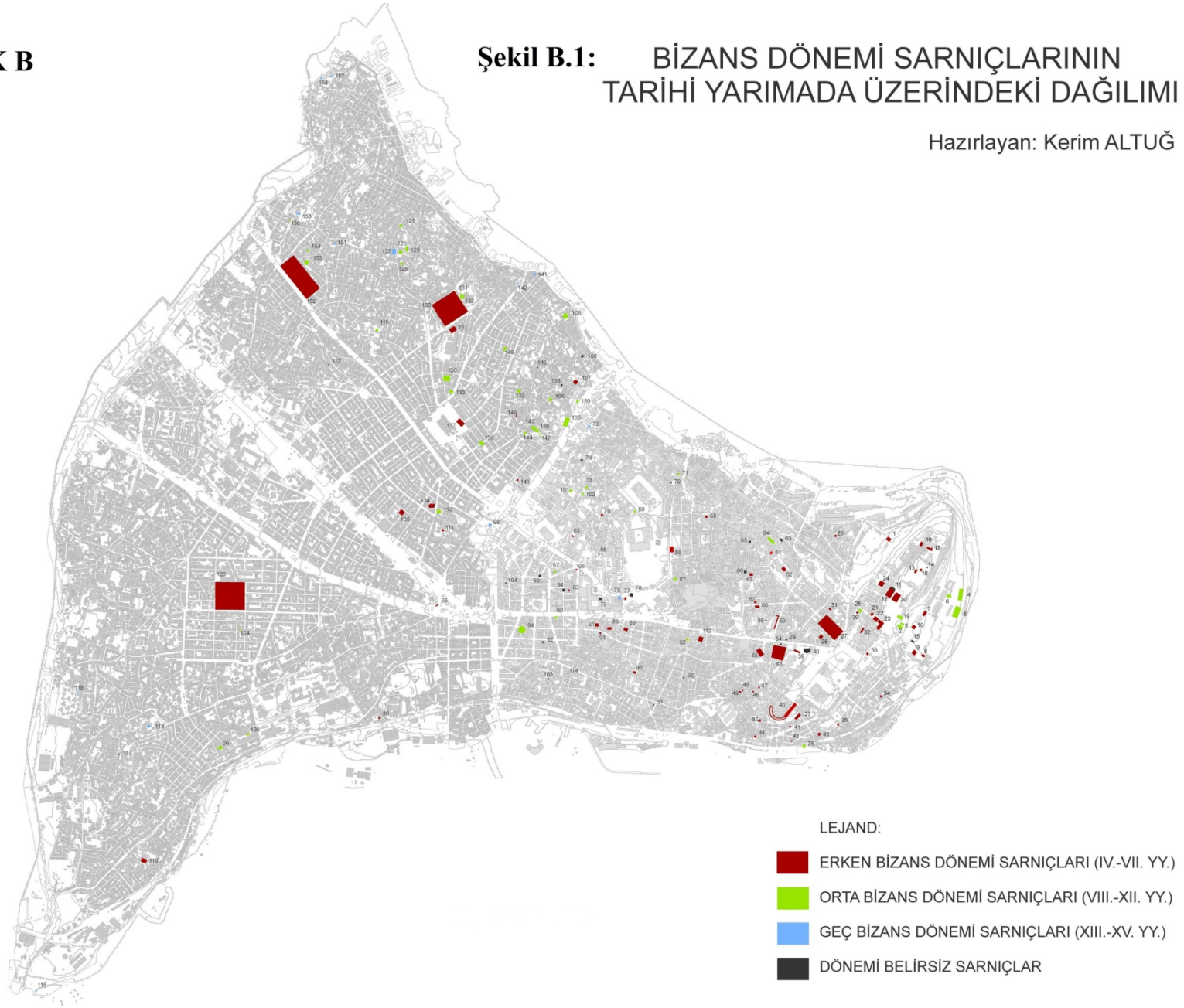
ŞEKİL 4

EK B

Şekil B.1: BİZANS DÖNEMİ SARNIÇLARININ TARİHİ YARIMADA ÜZERİNDEKİ DAĞILIMI

Hazırlayan: Kerim ALTUĞ

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Kerim Altuğ

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul, 1978

Lisans: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, 2000

Yüksek Lisans: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, 2004

TEZDEN TÜRETİLEN YAYINLAR/SUNUMLAR

- **Altuğ, K.,** 2012: Planlama İlkeleri ve Yapım Teknikleri Açısından Tarihi Yarımada'daki Bizans Dönemi Sarnıçları. *Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 15*, İstanbul, 3-15.
- **Altuğ, K.,** 2012: A Review of Some Byzantine Cisterns in Istanbul. *International Workshop – Waters for a Capital*, Kasım 10, 2012 İstanbul.
- **Altuğ, K.,** 2013: İstanbul Tarihi Yarımada'daki Bizans Dönemi Sarnıçları Envanter Çalışması. *I. Arkeoloji ve Sanat Tarihi Çalıştayı*, Mart 11-12, 2013 İstanbul.